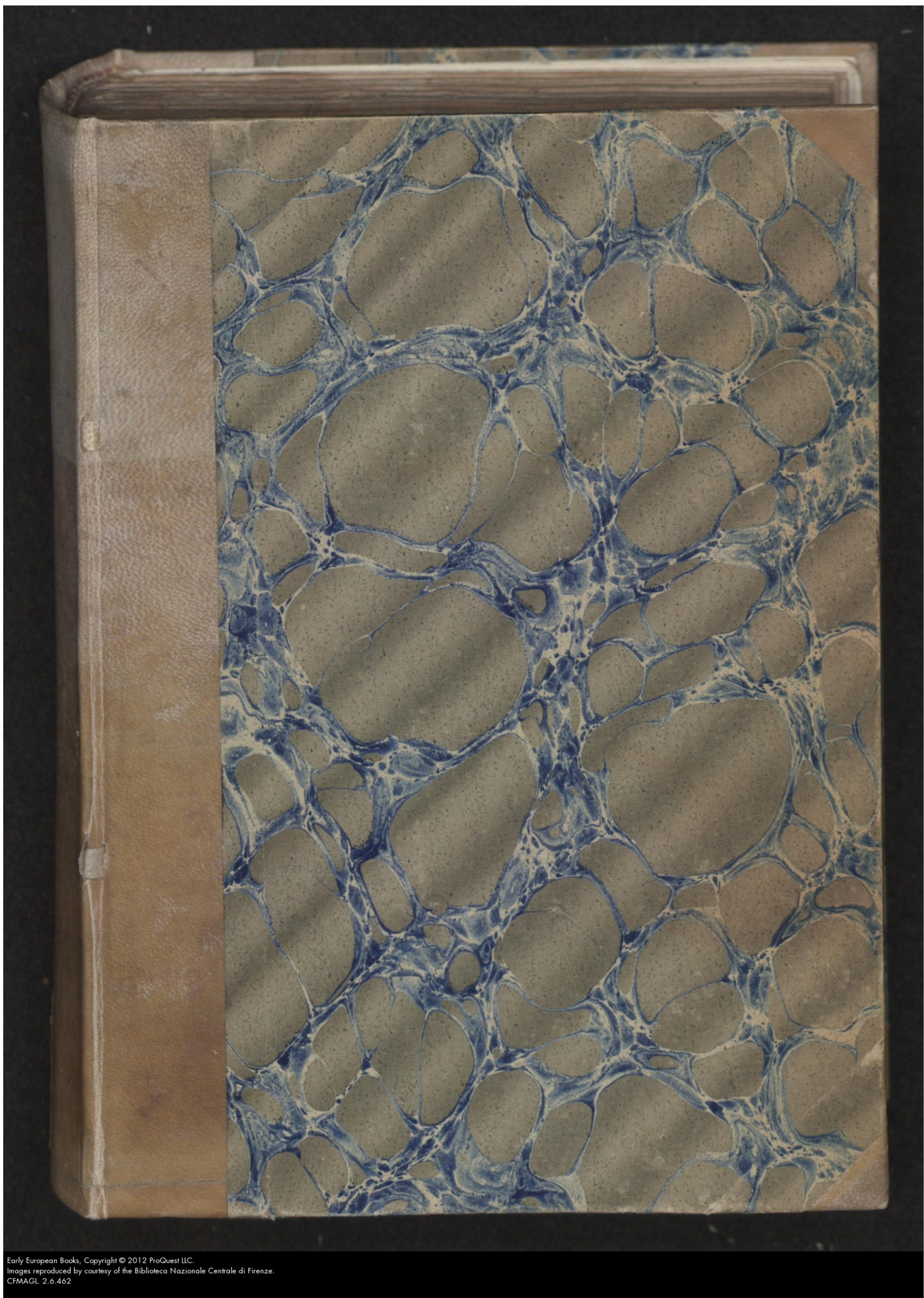
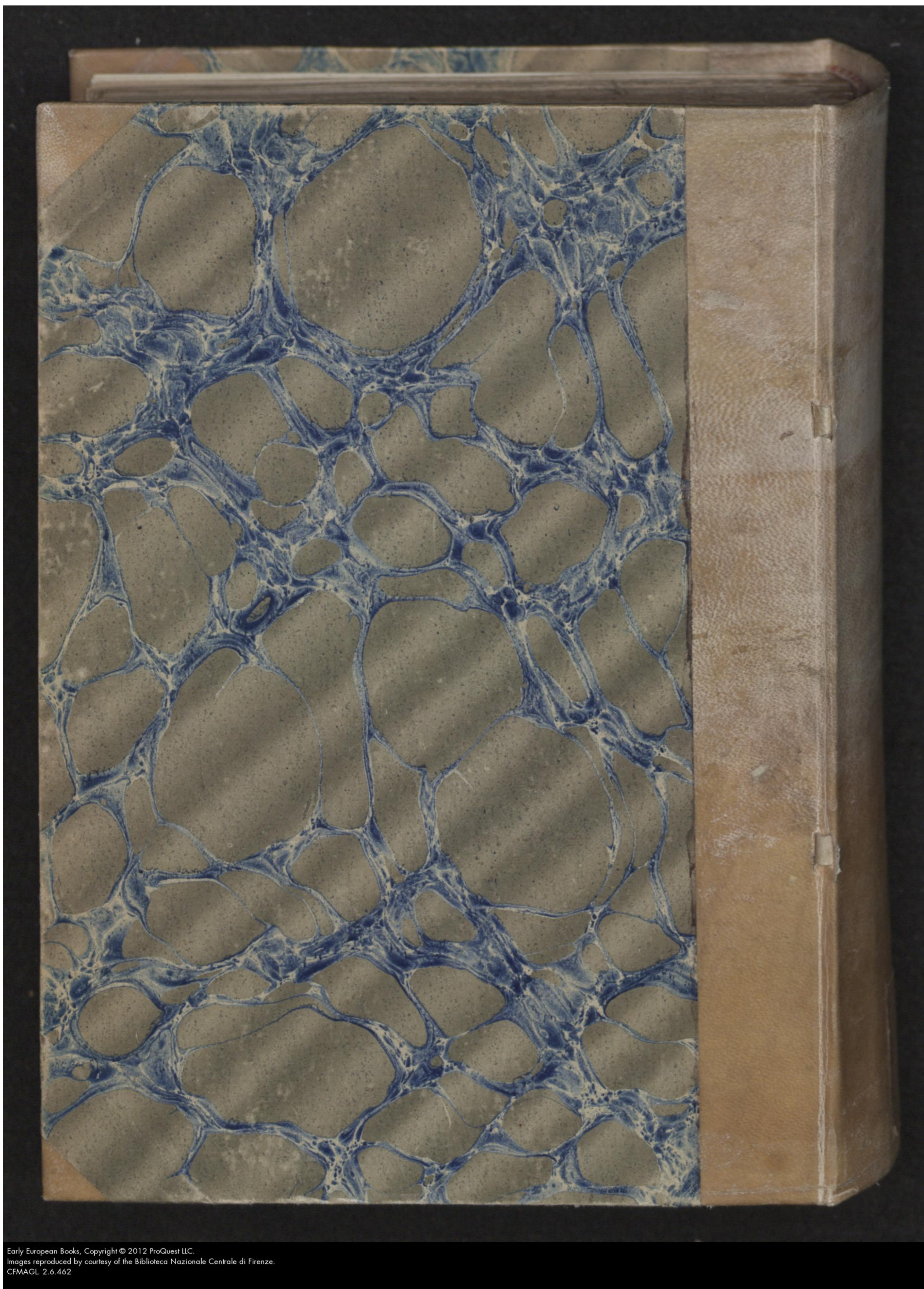
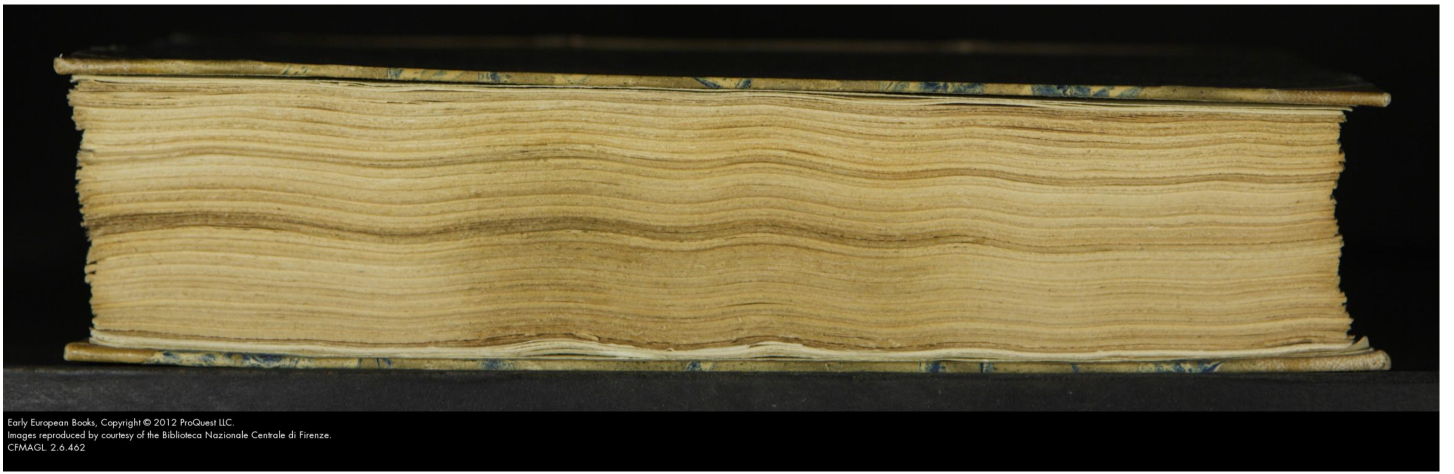

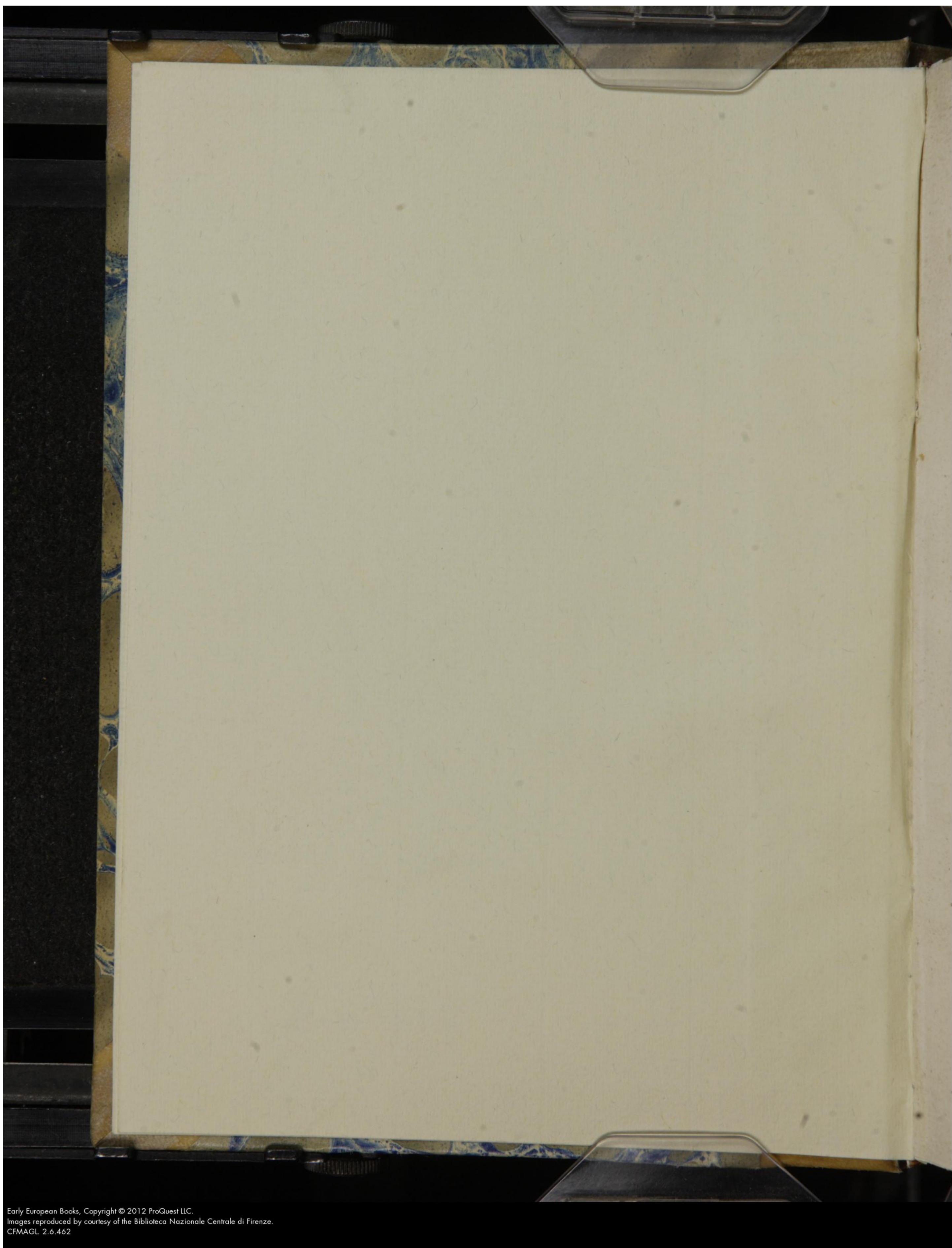

2
6
462

CHRONICON ANTIQVVM
SACRI MONASTERII CASSINENSIS,

Olim à Leone Cardinali,& Epiſcopo Oſtienſi conſcriptum:

Nunc vero à Reuerendo Patre

D. MATTHAEO LAVRETO HISPANO, Caſſinenſi Monacho, & Abbate S. Saluatoris de Caſtellis recognitum, & priſtinæ integritati reſtitutum, ac pluribus Adnotationibus illuſtratum, & auctum.

Adiecta inſuper, ab eodem Auctore, breui de Monachatu S. Gregorij Magni, ſub Regula S. Benedicti, diſputatione.

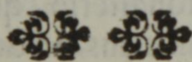
NEAPOLI, Ex Typographia Tarquinij Longhi. 1616.

SVPERIORVM PERMISSV.

SANCTISSIMO
AC BEATISSIMO PATRI, ET DOMINO NOSTRO
PAVLO QVINTO
PONTIFICI OPTIMO MAXIMO,

Abbas, & Conuentus Sacri Monasterij Cassinensis, post humilima pedum oscula, æternam exoptant felicitatem.

TSI omnes Orbis Ecclesiæ, Pater Beatissime, veræ filiæ sint, ac discipulæ sanctæ sedis Apostolicæ, cui, Deo auctore, S. V. præest: ipsamq. tamquam vnicam, & veram matrem, ac magistram agnoscant, diligant, & honorent: inter eas tamen, Ecclesia Cassinensis in amore, deuotione, ac reuerentia erga eamdem sanctam sedem (absit verbo inuidia) videtur quodammodo excellere, & eminere: quippe, quæ in

...amitosissimisq. temporibus, *quando Pontifices Summi, siue vt furorem impiorum Imperatorum sanctam Romanam Ecclesiam hostiliter impugnantium, fugerent: siue vt rabiem eamdem sanctam sedem nequiter inuadentium, & occupantium, declinarent, ab Vrbe migrare, & exulare cogebantur: tunc Cassinensis Ecclesia, tamquam filia dilectissima, eisdem occurrens, dulciter amplectebatur, in sinu suo fouebat, eorum necessitates subleuabat, & quantum poterat in omnibus sedulò ministrabat.*

Testantur hæc pleriq. Summi Pontifices in priuilegijs, quæ benignitate Apostolica Cassinensi Ecclesiæ contulerunt. Vrbanus secundus sic ait. Præter generale charitatis debitum, præter singularem vestri cœnobij prærogatiuam, qua in Monasticæ legis latione, & latore sanctissimo Benedicto, vniuersorum per Occidentem Monasteriorum caput à Domino institutum est: Illa etiam magnificentia, qua semper (& nostris præcipuè temporibus) congregatio vestra sanctæ Romanæ subuenit Ecclesię, multum nos eidem loco fore compellit obnoxios. Is enim locus nostrorum pauperum releuatio, fugientium refugium, fessorum sedis Apostolicæ filiorum requies indefessa, permansit, & permanet; *& rursus*. In quo pręcipuè Monasterio, quod sanctæ nostrę sedi Apostolicæ semper familiarius, ac deuotius adhæsit, & in omni opportunitate, promptius, ac benignius adfuit. *Innocentius item secundus*. Cùm iniunctū, *inquit*, nobis Apostolicæ sedis officium, vniuersis per orbem Ecclesijs efficiat debitores, vestro Cassinensi cœnobio quammaxime obnoxios faciunt, & Beatissimi Patris nostri Benedicti Monasticæ legis latoris præsentia corporalis: & in vobis, per Dei gratiam, vsque ad nostra tempora, indefessa perdurans eius obseruantia mandatorum. Accedit ad hoc, quod idem venerabilis locus Romanę Ecclesiæ filiorum vnicum in aduersis solatium, & in prosperis infatigata requies, perseuerat.

Ex

Ex quibus planè constat, Cassinensem Ecclesiam singulari quodam dilectionis, ac pietatis affectu, sanctam Romanam, & Apostolicam Ecclesiam semper prosecutam fuisse, specialibusq. officijs, & obsequijs eam pro viribus honorasse, & coluisse. Vnde etiam effectum est, vt ipsi summi Patres, & Pastores Ecclesiæ catholicæ, eamdem Cassinensem Ecclesiam propensius dilexerint, atque innumeris gratijs, fauoribus, priuilegijs, immunitatibus, indultis, exemptionibus, prærogatiuis, ac præeminentijs, ornauerint, decorauerint, illustrauerint, ac sublimauerint: quibus recensendis supersedemus, ne S. V. tædio simus, modumq. Epistolæ excessisse videamur. Vnum vero nullo modo possumus præterire, quod valde Cassinensem Ecclesiam apud S. V. & sanctam Sedem Apostolicam commendabilem reddat: Illud autem est, Gloriosum Apostolorum Principem Petrum Cassinensem Ecclesiam, adeo, post Romanam, dilexisse, vt illam vniuersis alijs prætulisse videatur. Cum enim sancta Romana Ecclesia, factione impijssimi hæresiarchæ Guiberti Apostolicæ sedis inuasoris, magnis procellis agitaretur, atque in ipsa sanctorum Apostolorum præcipua solemnitate, Basilica Vaticana armatis militibus ab eo acriter oppugnaretur, factum est, vt eadem Basilica (heu, proh dolor) in eadem solemnitate, omni diuino officio tam diurno, quàm nocturno caruerit. Gloriosus igitur Apostolus Petrus, huiusmodi perturbationum fluctibus à primaria sua Ecclesia, quasi violenter expulsus, Cassinum se contulit, & in ea Ecclesia, passionis suæ festum eo die celebrauit. Qualiter autem ista contigerint, refert Leo Cardinalis, & Episcopus Ostiensis cap. 67. lib. 3. Chronici Cassinensis, quod modo S. V. supplices offerimus: vt sit index, ac testis filialis amoris, & affectus, quem nos omnes erga S. V. & sanctam Sedem Apostolicam, hereditaria successione, intimo corde retinemus. Parati enim sumus, quoties opus fuerit, non solum bona temporalia, verum etiam sanguinem proprium, & ipsam vitam in obsequium S. V. & sanctæ sedis

dis

dis Apostolicæ profundere. Interim autem preces continuas effundimus, ac iuge sacrificium offerimus, vt Deus, & Dominus noster Iesus Christus S. V. pro totius Ecclesiæ bono, diutissime seruet incolumem, ac demum cum sanctissimis Prædecessoribus suis, vitam largiatur æternam. Suscipiat ergo S. V. solita sua benignitate, & librum quem offerimus, & vna pariter vniuersam Cassinensis cœnobij Congregationem, quam ad instar suorum Prædecessorum, protegere, defendere, tueri, ac fouere Paterna charitate, & Apostolica auctoritate, dignetur.

MAT-

MATTHAEI LAVRETI
MONACHI CASSINENSIS,
Et Abbatis S. Saluatoris de Castellis, ad Lectorem Præfatio.

RODIIT in lucem superioribus annis, optime Lector, Bibliotheca Floriacensis, opera Ioannis à Bosco Cœlestini, impressa Lugduni Anno 1605. Quam cum euoluere cœpissem, incidi in tractatum quemdam de Translatione S. P. Benedicti, in quo præfatus Ioannes acriter insectatur Monachos Cassinenses, illosq; mendacij, falsitatis, & imposturæ insimulat, quasi omnia, quæ habentur in Chronico Cassinensi, commentitia sint, ac suppostitia. Et nequis me impostorem existimet, legat obsecro, paginam 365. prædictæ Bibliothecæ, vbi post adductum quoddam testimonium ex martyrologio Adonis Archiepiscopi Treuerensis, in fauorem Translationis S. Benedicti, hæc verba subnectit. *Hic præclarus Pontifex post Leonem Cassinensem scripsit: & licet assiduus esset Romanorum Pontificum aulæ, vt Aloysius Lypomanus indicat, bullas tamen, quas Leo ipse confingit, vtpote numquam datas, in recensenda Translatione S. Benedicti haud pertimuit. Cæterum, si quod verisimiles coniecturæ mihi suadet, expromere liceret dicerem: neothericos Cassinenses Leoni Ostiensi (vt ab eius antiquitate, & dignitate sibi compararent fidem, & auctoritatem) partum supposuisse, cuius, si rediuiuus esset, se minime patrem inscriberet. Nam quod rem vrget vehementer illud est, quod S. R. E. Cardinalis, multa de Pontificibus summis sui seculi dicat quæ veritati nulla ratione quadrare conuincuntur.* Et pag. 381. sic ait. *Verum cum in Leonis narrationibus, multa, ac pene omnia me haud leuiter admonerent de earum veritatis atq; integritatis certa fide dubitandi, imo & penè compellerent.* Denique pag. 384. asserit. *Leonem glorianter, ac mendaciter esse locutum.* His, & alijs similibus verbis proscindit Ioannes à Bosco, non solum neothericos Cassinates, verum etiam ipsum Leonem Ostiensem.

Ostiensem. Quæ cum legissem, obstupui, ac ferè excandui, quod vir alioqui religiosus, ac Regulam S. Benedicti professus, talia effutire sit ausus: nec erubuerit Fratres, imo Patres suos, adeo temere, ac procaciter insectari, contraq; omnem rationem, ac veritatem manifestam, eisdem falsitatis, & imposturæ notam inurere. Cui modo non respondeo, quia id abunde præstiti in libello de existentia corporis S. Benedicti apud Cassinum cap. 40. 41. & sequentibus.

Clamoribus igitur, & criminationibus, præfati Ioannis excitatus, atque commotus, cępi diligentius Chronicon Leonis Ostiensis, Venetijs impressum, Anno 1513. perlegere, atque cum antiquissimo eiusdem M. S. quod in archiuio sacri Cassinensis cœnobij asseruatur, conferre. Quo facto deprehendi Chronicon illud impressum, multis scatere erroribus, valde multumq; à M. S. dissidere, & discrepare. Cumq; animaduerterem facile posse Lectorem ex illius deprauata lectione ansam, & occasionem errandi, imo & veraci Leonis Ostiensis Chronico detrahendi, sumere: Patres Cassinenses, in præfato libello monui, vt prædictum M. S. Leonis Chronicon fideliter transcribere, ac properè in lucem edere curarent: vt sic fides, & sinceritas Leonis Ostiensis veridici, ac integerrimi sui temporis scriptoris, omnibus innotesceret: & ora loquentium iniqua obstruerentur. Valde namq; indignum iudicabam, propter ea, quæ in Chronico illo male impresso, perperam scripta reperiuntur, fidem, & auctoritatem Leonis Ostiensis in dubium reuocari, famamq; & integritatem Monachorum Cassinensium denigrari, & deturpari.

Hoc igitur Chronicon (optime Lector) tibi modo exhibent Patres Cassinenses: quod ego in gratiam tui, vita sanctissimi Patriarchæ nostri Benedicti, plurimisq; Additionibus, seu Adnotationibus locupletari, & illustrare curaui: adiecto insuper tractatu de Monachatu S. Gregorij Magni sub Regula S. Benedicti, quem in fine pro coronide apposui. Fruere igitur veris, ac sinceris Leonis Ostiensis narrationibus; & nostras qualescumque Adnotationes, æqui, boniq; consule. Vale.

ADMONITIO AD LECTOREM,

Super vita sanctissimi Patris nostri BENEDICTI.

ARANTI mihi in lucem edere Cassinense Chronicon, congruum, immò necessarium visum est, vitam sancti Patris Benedicti Cassinensis Cœnobij conditoris ei præfigere, vt cunctis, qui librum istum legerint, quis, qualis, quantusq; fuerit vir beatus, cuius gloriosis meritis toti mundo celebre, ac venerandum redditum est præfatum Monasterium, innotescat. Cumq; diu mecum cogitarem, vtrum ex scriptis Diui Gregorij Magni eam in compendium redactam, an verò fusè, vt ab eo descripta est, euulgare deberem, gratius Lectori, ipsiq; Beato Patri Benedicto acceptius fore putaui, si eam, vt à magno Gregorio contexta fuit, legendam proponerem.

nerem. Ad honorem namq; sanctissimi Patris Benedicti arbitror pertinere, quòd vitam eius non quilibet scriptor, sed tam insignis Ecclesiæ Doctor, tamq; egregius Apostolicæ sedis Præsul, descripserit. Et multorum quidem Sanctorum duo, aut tria defloraüit miracula, nostri autem Patriarchæ qualis ab ineunte ætate fuerit vita, qualis in progressu, qualem denique, quàmq; mirandum habuerit exitum, dulcissima facundia promulgauit. Diuinitus certè dispositum esse videtur, vt cum isdem excellentissimus Legislator multis modis sit à Deo decoratus, etiam hinc maiori authoritate, tam ipse, quàm eius legislatio roboretur, quod eiusdem vitam summus Apostolicæ sedis Pontifex ordinauerit, regulamq; adeò laudauerit, vt ex occasione Dialogi eius, tanti Patris vita, & doctrina pluribus esset cognita: nec solum apud Latinos, sed etiam apud Græcos notissima foret, translatis in eorum linguam Dialogorum Gregorij libris à sancto Zaccharia Papa primo. Vnde Græci in suo Menologio, die decimaquarta Martij, de sancto Benedicto sic aiunt. Sancti Patris nostri Benedicti, multorum Monasteriorum Patris celeberrimi, pietate, & miraculorum multitudine illustris. Accipe igitur, optime Lector, eius præclarissimas res gestas, quas beatus Gregorius toto secundo Dialogorum libro complexus est, in hunc qui sequitur modum.

PROOE-

PROOEMIVM B. GREGORII PAPAE in vitam S. Benedicti Abbatis.

VIT vir vitæ venerabilis, gratia, Benedictus, & nomine, ab ipso pueritiæ suæ tempore cor gerens senile. Aetatem quippe moribus transiens, nulli voluptati animum dedit: sed dum in hac terra adhuc esset, quo temporaliter liberè vti potuisset, despexit iam quasi aridum mundum cum flore. Qui liberiori genere ex Prouincia Nursiæ ortus, Romæ liberalibus litterarum studijs traditus fuerat. Sed cùm in eis multos ire per abrupta vitiorum cerneret, eum quem quasi in ingressu Mundi posuerat, retraxit pedem: ne si quid de scientia eius attingeret, ipse quoque in immane præcipitium totus iret. Despectis itaque litterarum studijs, relicta domo, rebusq; patris, soli Deo placere desiderans, sanctæ conuersationis habitum quæsiuit. Recessit igitur scienter nesciens, & sapienter indoctus.

Huius ergo omnia gesta non didici, sed pauca quæ narro, quatuor discipulis illius referentibus agnoui: Constantino scilicet reuerentissimo valde viro, qui ei in Monasterij regimine successit: Valentiniano quoque, qui annis multis Lateranensi Monasterio præfuit: Simplicio, qui congregationem illius post eum tertius rexit: Honorato etiam qui nunc adhuc cellæ eius in qua prius conuersatus fuerat, præest.

ADNOTATIO.

Parentes B. Benedicti non prodidit Gregorius, plerique tamen scriptores, Patrem illius Proprium, siue Euproprium Matrem verò Abundantiam, vocatos fuisse referunt, natumq; asserunt Anno Domini quadringentesimo octogesimo, vno eodemq; partu cum sorore sua Scholastica.

De Capisterij fracti reparatione. *Cap. I.*

Nutricem hanc, quidam Cyrillã vocant.

HIC itaq; cùm iam relictis litterarum studijs, petere deserta decreuisset, Nutrix, quæ hunc arctius amabat, sola secuta est. Cumq; ad locum venisset, qui dicitur Effide, multisq; honestioribus viris pro charitate se illic retinentibus, in beati Petri Ecclesia demorarentur, prædicta Nutrix illius ad purgandum triticum à vicinis mulieribus præstari sibi capisterium petijt, quod super mensam incautè derelictum, casu accidente fractum est, sic vt in duas partes inueniretur diuisum. Quod mox rediens Nutrix illius, vt ita inuenit, vehementissimè flere cœpit, quia vas, quod præstitum acceperat, fractum videbat. Benedictus autem religiosus, ac pius puer, cum nutricem suam flere conspiceret, eius dolori compassus, ablatis secum vtrisque fracti Capisterij partibus, se se cum lacrymis in orationem dedit: qui ab oratione surgens, ita iuxta se vas sanum reperit, vt in eo inueniri fracturæ nulla vestigia potuissent: moxq; nutricem suam blandè consolatus, ei sanum Capisterium reddidit, quod fractum tulerat. Quæ res in eodem loco à cunctis est agnita, atque in tanta admiratione habita, vt hoc ipsum Capisterium eius loci incolæ in Ecclesiæ ingressu suspenderent: quatenus præsentes, & futuri omnes agnoscerent à quanta Benedictus puer conuersationis gratiam perfectione cępisset: quod annis multis illic ante omnium oculos fuit, & vsque ad hæc Longobardorum tempora, super fores Ecclesiæ pependit.

Sed Benedictus plus appetens mala mundi perpeti, quàm laudes, & pro Deo laboribus fatigari, quàm vitæ huius fauore extolli, nutricem suam occultè fugiens, deserti loci secessum

ſum petijt, cui Sublacus vocabulum eſt, qui à Romana Vrbe quadraginta ferè millibus diſtans, frigidas, atque perſpicuas emanat aquas: quæ illic videlicet aquarum abundantia in extenſo prius lacu colligitur, ad extremum vero in amnem deriuatur. Quò dum fugiens pergeret, Monachus quidam Romanus nomine, hunc euntem reperit, quò tenderet requiſiuit. Cuius cùm deſiderium cognouiſſet, & ſecretum tenuit, & adiutorium impendit, eiq; ſanctæ conuerſationis habitum tradidit, & in quantum licuit miniſtrauit. Vir autem Dei ad eundem locum perueniens in arctiſſimum ſpecum ſe tradidit, & tribus annis, excepto Romano Monacho, hominibus ibi incognitus manſit: qui videlicet Romanus, non longè in Monaſterio ſub Theodati Patris Regula degebat. Sed piè eiuſdem Patris ſui oculis furabatur horas, & quem ſibi ad manducandum ſurripere poterat, diebus certis Benedicto, panem ferebat. Ad eundem verò ſpecum à Romani cella iter non erat, quia excelſa deſuper rupes eminebat, ſed ex eadem rupe in longiſſimo fune ligatum Romanus deponere panem conſueuerat, in qua etiam reſti paruum tintinnabulum inſeruit, vt ad eius ſonum vir Dei cognoſceret, quando ſibi Romanus panem præberet, quem exiens acciperet. Sed antiquus hoſtis, vnius charitati inuidens, & alterius refectioni, cùm quadam die ſubmitti panem conſpiceret, iactauit lapidem, & tintinnabulum fregit. Romanus tamen modis congruentibus miniſtrare non deſijt.

Cùm verò iam Deus omnipotens, & Romanum vellet à labore quieſcere, & Benedicti vitam in exemplum hominibus demonſtrare, vt poſita ſuper candelabrum lucerna clareſceret, quatenus omnibus, qui in Domo Dei ſunt luceret, cuidam Presbytero longius manenti, qui refectionem ſibi in Paſchali feſtiuitate parauerat, per viſum Dominus apparere dignatus eſt, dicens: Tu tibi delicias paras, & ſeruus meus illo in loco fame cruciatur. Qui protinus ſurrexit, atque in ipſa ſollemnitate Paſchali cum alimentis, quæ ſibi parauerat ad locum tetendit, & virum Dei per abrupta montium, per concaua vallium, per defoſſa terrarum quæſiuit, eumq; latere in ſpecu reperit. Cumq; oratione facta benedicentes Dominum omnipotentem conſediſſent, poſt dulcia vitæ colloquia, is qui aduenerat Presbyter dixit: Surge ſumamus cibum, quia

hodie Paſcha eſt. Cui vir Dei reſpondit dicens: Scio quia Paſcha eſt, quia hodie videre te merui. Longe quippe ab hominibus poſitus, quia die eodem Paſchalis ſollemnitas eſſet ignorabat. Venerabilis autem Presbyter rurſus aſſeruit dicens: Veraciter hodie Reſurrectionis Dominicæ Paſchalis dies eſt, abſtinere tibi minimè congruit, quia & ego ad hoc miſſus ſum, vt omnipotentis dona Dei pariter ſumamus. Benedicentes igitur Dominum, ſumpſerunt cibum. Expleta itaque refectione, & colloquio, ad Eccleſiam ſuam Presbyter receſſit.

Eodem quoque tempore hunc in ſpecu latitantem etiam Paſtores inuenerunt: quem cum veſtitum pellibus inter fruteta cernerent, aliquam beſtiam eſſe crediderunt: ſed cognoſcentes Dei famulum, eorum multi ad pietatis gratiam à beſtiali mente mutati ſunt. Nomen itaque eius per vicina loca innotuit cunctis. Factumq́, eſt, vt ex illo iam tempore à multis frequentari cępiſſet: qui cum ei cibum afferrent corporis, ab eius ore in ſuo pectore alimenta referebant vitę.

ADNOTATIO.

Cardinalis Baronius tomo Annal. 6. Anno quadringenteſimo nonageſimo quarto, de receſſu ſancti Benedicti ab Vrbe, ſic ait: Hoc eodem anno magnus ille Monachorum Patriarcha Benedictus Occidentalis decus Eccleſiæ, Nurſinus patria, Romæ litteris dans operam, ab Vrbe recedens, profecturus in ſolitudinem, ſublimioris vitæ Monaſticæ prima iecit fœliciter fundamenta.

Poſtquam verò longam de ſancti Benedicti ætate texuit diſputationem, eam tandem amplectitur opinionem, vt anno quadringenteſimo octogeſimo ſit natus, anno verò quadringenteſimo nonageſimo quarto, cùm annum ageret decimumquartum, ab Vrbe, vt Eremum peteret, receſſerit. Quibus ſic conſtitutis, iſta ſubnectit: ſed falli, mea quidem ſententia, puto, qui Benedictum eius ætatis puerum, Eremum petiiſſe exiſtimant, haud aſſequuti Gregorij verborum ſententiam. Nec ſanè veriſimile eſt, vt tàm teneræ ætatis puer adeò arduum vitæ arripuerit inſtitutum, à quo potius per Romanum prudentem Monachum reuocandus fuiſſet, quàm famulatu pollicito impellendus. ſic ille.

Ad hæc breuiter dico. In ſcripturis ſanctis, in Patribus, ac vniuerſis denique ſcriptoribus, ea quæ dicuntur accipienda eſſe iuxta propriam verborum ſignificationem, niſi aliquid obſtet, quò minus ita intelligi poſſint: aliter enim vnicuique licebit ſcripturas quaſlibet ad libitum interpretari, relicto verò, ac germano verborum ſenſu, qui maximè in hiſtorica narratione retinendus eſt. Cum ergo Beatus Gregorius, in præſenti narratione hiſtoriam texat, & ſanctum Benedictum puerum fuiſſe aſſerat, nihilq; obſtet ſi dicamus eum decimoquarto ætatis ſuæ anno ab Vrbe receſſiſſe, Eremum petiiſſe, atque in ſpelunca ſeſe abdidiſſe ita profectò dicendum eſt. Nec enim aliter intelligendus eſt Gregorius dum de Beato Benedicto ait, quòd ab ipſo pueritiæ ſuæ tempore cor gerens ſenile, ætatem moribus tranſiens, nulli voluptati animum dedit, ſancto Spiritu in ipſo operante, cuius gratia ab infantia fuit perfuſus, vt ait ſancta Hildegardis in vita ſancti Diſibodi, quæ habetur apud Surium tom. 4. die 8. Iulij. Tenera verò ætas quam cauſatur Cardinalis Baronius, nihil obſtat, cum opus hoc non humanis viribus, aut conſilio metiendum, ſed diuinæ gratiæ inſpiranti, mouenti, ac impellenti aſcribendum ſit. Plures namque alios legimus, qui hoc idem vitæ genus in tenera ætate arripuerunt. Et vt omittam ſacrum Baptiſtam, de quo canit Eccleſia Diuum Lucam ſequuta. Antra deſerti teneris ſub annis, ciuium turmas fugiens petiſti. Luc. 1. *Sanctus Hilarion decimoquarto ætatis ſuæ anno ad magnum Antonium in ſolitudinem perrexit, neque ab eo ob teneram ætatem reiectus eſt: cumq. apud ipſum per aliquot menſes manſiſſet, eiuſq. vitæ rationem didiciſſet, nec dum annum decimumquintum egreſſus, Eremum ſolus incolere cœpit. Quin & Patrum noſtrorum memoria, ſanctus Franciſcus de Paula decimumtertium annum circiter agens, in Eremum ſolus habitaturus ſeceſſit. Sed quid? Nonne Maurus duodennis, & Placidus ſeptennis ad vitam rigidiorem excolendam, eidem Beato Benedicto traditi ſunt? quos tamen vir ſanctus ob teneram ætatem minimè repulit. Cum ergo ſanctus Gregorius aſſerat puerum fuiſſe Benedictum cum Eremum petijt, retinenda eſt omninò communis ſententia, quæ anno ætatis ſuæ decimoquarto eum petiiſſe Eremum aſſerit: nec eſt cur aliter interpretemur verba Gregorij cùm ſimpliciter, vt iacent intelligi poſſint, atque ab vniuerſis, qui de Beato Benedicto hactenus*

scripserunt, ita sint intellecta.

Pergit verò Cardinalis Baronius dicere in laudem Beati Benedicti. Quod admiratione dignum est, sanè quidem in sancti Benedicti vocatione, summa Dei in consulendo suæ Ecclesiæ innotuit prouidentia. Etenim tempore, quo vniuersa Italia, Gallia, Hispania, atque Aphrica à Gothis, & Vandalis Hæreticis Arianis possidebatur, Oriensq. penè totus esset infectus hæresibus; in tam tetræ noctis obscuritate, densaq. caligine, eiusmodi claritudo lucis effulsit, qua vniuersus catholicus orbis illustraretur. Quantus autem splendor ex viro Dei Benedicto ad Ecclesiam illustrandam diuinitus emicuerit, inferius suis locis ordine temporis enarrabimus. Sed quibus ista sint aucta progressibus, breuiter audi. Egit vir Dei tres annos in specu, tantum conscio sancto Romano, vt sanctus Gregorius tradit: inde verò Dei reuelatione notior factus, & virtute miraculorum redditus vniuersæ Regioni illi conspicuus, inuidiæ iaculis ab hominibus appetitus, postquam vires Satanæ confregit, victor in omnibus ad vitæ sanctæ æmulationem suo exemplo quamplurimos traxit: cum tamquam ex alueario excrescentia apum examina in alia vasa ipse inferens, duodecim á se erecta Monasteria, repleuit: sicq. perseuerasse vsque ad annum Domini quingentesimum vndetrigesimum, atque postea migrasse Cassinum ex Cassinensi Chronico compertum habetur. Hæc ibi Cardinalis Baronius: sed nos Gregorium Papam ista fusius prosequentem audiamus.

De tentatione carnis superata. *Cap. II.*

QVADAM verò die dum solus esset, tentator adfuit. Nam nigra paruaq; auis, quæ vulgo Merula nominatur, circa eius faciem volitare cœpit, eiusq; vultui importunè insistere, ita vt manu capi posset, si hanc vir sanctus tenere voluisset, sed signo crucis edito, recessit auis. Tanta autem carnis tentatio, aui eadem recedente, sequuta est, quantam vir sanctus nunquam fuerat expertus. Quandam namq; aliquando fœminam viderat, quam malignus spiritus ante eius mentis oculos reduxit. tantoq; igne serui Dei animum, in specie illius accendit, vt dum in eius pe-

ctore

ctore amoris flamma vim caperet, etiam pœnè deserere Eremum, voluptate victus, deliberaret. Tunc subitò superna gratia respectus, ad semetipsum reuersus est, atque vrticarum, & veprium iuxta densa succrescere fruteta conspiciens, exutus indumento, nudum se in illis spinarum aculeis, & vrticarum incendijs proiecit: ibiq; diu volutatus, toto ex eis corpore vulneratus exijt, & per cutis vulnera, eduxit à corpore vulnus mentis, quia voluptatem traxit in dolorem. Cumq; benè pœnaliter foris arderet, extinxit, quod intus illicitè ardebat. Vicit itaque peccatum, quia mutauit incendium. Ex quo videlicet tempore (sicut post discipulis ipse perhibebat) ita in eo est tentatio voluptatis edomita, vt tale aliquid in se minimè sentiret. Cœperunt postmodum multi iam mundum relinquere, atque ad eius magisterium festinare. Liber quippe à tentationis vitio, vero iure iam factus est virtutum Magister. Vnde & per Moysen in Exodo præcipitur, vt Leuitæ à viginti quinque annis, & supra ministrare debeant. Ab anno verò quinquagesimo custodes vasorum fiant. Leu. 8. vers. 24

PETRVS.

Iam quidem prolati testimonij mihi aliquantum intellectus interlucet, sed tamen hoc plenius exponi postulo.

GREGORIVS.

Liquet Petre, quod in iuuentute carnis tentatio ferueat. Ab anno autem quinquagesimo calor corporis frigescat: vasa autem sacra sunt fidelium mentes. Electi ergo cum adhuc in tentatione sunt, subesse eos, ac seruire necesse est, & obsequijs, laboribusq; fatigari. Cum verò iam mentis ætate tranquilla calor recesserit tentationis, custodes vasorum sunt, quia Doctores animarum fiunt.

PETRVS.

Fateor, placet quod dicis: sed quia prolati testimonij clausa reserasti, quæso vt de vita iusti debeas ea, quæ sunt inchoata percurrere.

De vitro fracto per signum Crucis. Cap. III.

GREGORIVS.

RECEDENTE igitur tentatione, vir Dei, quasi spinis erutis exculta terra, de virtutum segete feracius fructus dedit. Præconio itaque eximiæ conuersationis celebre nomen eius habebatur. Non longè autem Monasterium fuit, cuius Congregationis Pater defunctus est, omnisq; ex illo Congregatio ad eundem venerabilem Benedictum venit, & magnis precibus, vt eis præesse deberet petijt. Qui diu negando distulit, suos, illorumq; Fratrum mores conuenire non posse prædixit, sed victus quandoq; precibus, assensum dedit. Cumq; in eodem Monasterio regularis vitæ custodiam teneret, nulliq; vt prius per actus illicitos in dexteram, leuamq; partem deflectere à conuersationis itinere liceret: suscepti fratres insanè sæuientes, semetipsos prius accusare cœperunt, quia hunc sibi præesse poposcerant, quorum scilicet tortitudo in norma eius rectitudinis offendebat. Cumq; sibi sub eo conspicerent illicita non licere, & se dolerent assueta relinquere, durumq; esset, quod in mente veteri cogebantur noua meditari, & quia grauis est semper prauis moribus vita bonorum, tractare de eius morte aliqui conati sunt: qui inito consilio venenum vino miscuerunt, & cum vas vitreum in quo ille pestifer potus habebatur, recumbenti Patri ex more Monasterij ad benedicendum fuisset oblatum, extensa manu Benedictus signum crucis edidit, & vas quod longius tenebatur, eodem signo rupit, sicq; confractum est, ac si in illo vase mortis, pro cruce lapidem dedisset. Intellexit protinus vir Dei, quia potum mortis habuerat, quod portare non potuit signum vitæ: atque illico surgens, vultu placido, mente tranquilla, conuocatos Fratres alloquutus est dicens: Misereatur vestri, Fratres, omnipotens Deus, quare in me facere ista voluistis? Nunquid non prius dixi vobis, quia vestris, ac meis moribus minimè conueniret? ite, & iuxta vestros mores Patrem vobis quærite, quia posthac me habere minimè potestis. Tuncq; ad locum dilectæ solitudinis redijt, & solus in superni spectatoris oculis habitauit secum.

PETRVS.

Minus patenter intelligo, quidnam sit, habitauit secum.

GREGORIVS.

Si sanctus vir contra se vnanimiter conspirantes, suęq; conuersationi longè dissimiles, coactos diu sub se tenere voluisset, fortassis sui vigoris vsum, & modum tranquillitatis abscinderet, atque à contemplationis lumine suæ mentis oculum declinasset. Dumq; quotidie illorum correptione fatigatus, minus curaret sua, & se forsitan relinqueret, & illos non inueniret: nam quoties per cogitationis motum nimium extra nos ducimur, & nos sumus, & nobiscum non sumus, quia nosmetipsos minimè videntes per alia vagamur. An illum secum fuisse dicimus, qui in longinquam regionem abijt, portionem quam acceperat consumpsit, vni in ea ciuium adhæsit, porcos pauit, quos cùm manducare videret siliquas, & has esuriret, tamen cum postmodum cœpit cogitare bona, quæ perdidit, scriptum de illo est: In se reuersus dixit: Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus? Si igitur secum fuit, vnde ad se redijt? hunc ergo venerabilem virum secum habitasse dixerim, quia in sua semper custodia circumspectus, ante oculos conditoris se semper aspiciens, se semper examinans, extra se mentis suæ oculum non diuulgauit.

PETRVS.

Quid ergo, quod de Apostolo Petro scriptum est, dum de carcere ab Angelo eductus fuisset, qui ad se reuersus dixit: Nunc scio verè, quia misit Dominus Angelum suum, & eripuit me de manu Herodis, & de omni expectatione plebis Iudæorum? Act 12.

GREGORIVS.

Duobus modis, Petre, extra nos ducimur: quia aut per cogitationis lapsum sub nosmetipsos recidimus, aut per contemplationis gratiam super nosmetipsos leuamur. Ille itaque, qui porcos pauit, vagatione mentis, & immunditiæ sub semetipsum cecidit: iste verò quem Angelus soluit, eius mentem in estasim rapuit, extra se quidem, sed super semetipsum fuit.

fuit. Vterque ergo ad se rediјt, quando & ille ab errore operis se collegit ad cor, & iste à contemplationis culmine ad hoc rediјt, quod in intellectu communi, vt prius fuit. Venerabilis igitur Benedictus in illa solitudine habitauit secum, in quantum se intra cogitationis claustra custodiuit: nam quotiescumque hunc contemplationis ardor in altum rapuit, se proculdubio sub se reliquit.

PETRVS.

Placet, quod dicis: sed quæso respondeas, si deserere fratres debuit, quos semel suscepit.

GREGORIVS.

Vt ego, Petre existimo, ibi adunati æquanimiter portandi sunt mali, vbi inueniuntur aliqui, qui adiuuentur boni. Nam vbi omnimodè de bonis fructus deest, fit aliquando de malis labor vacuus, maximè si è vicino causæ suppetant, quæ fructum Deo ferre valeant meliorem. Vir itaque sanctus propter quem custodiendum staret, qui omnes vnanimiter se persequentes cerneret? Et sæpè agitur in animo perfectorum (quod silentio prætereundum non est) quia cum laborem suum sine fructu esse considerant, in locum alium ad laborem cum fructu migrant. Vnde ille quoque egregius prædicator, qui dissolui cupit, & esse cum Christo, cui viuere Christus est, & mori lucrum, qui passionum certamina non solum ipse appetiјt, sed ad toleranda hæc, & alios accendit, Damasci persecutionem passus, vt posset euadere, murum, funem, sportamq; quæsiuit, seq; latenter deponi voluit. Numquid nam Paulum mortem dicimus timuisse, quam se ipse pro amore Iesu testatur appetere? Sed cum in eodem loco minorem fructum adesse conspiceret, graui labore ad laborem se alibi cum fructu seruauit. Fortis enim præliator Dei teneri intra claustra noluit, certaminis campum quæsiuit. vnde idem quoque venerabilis Benedictus, si libenter audis, citius agnoscis, quia non tantos ipse indociles deseruit, quantos in locis aliјs à morte animæ suscitauit.

PETRVS.

Ita esse, vt doces, & manifesta ratio, & prolatum congruum testimo-

testimonium declarat. Sed quæso, vt de vita tanti Patris ad narrationis ordinem redeas.

GREGORIVS.

Cùm sanctus vir diu in eadem solitudine virtutibus, signisq; succresceret, multi ab eo in eodem loco ad omnipotentis Dei sunt seruitium congregati: ita vt illic duodecim Monasteria cum omnipotentis Iesu Christi Domini opitulatione construeret: in quibus statutis Patribus, duodenos Monachos deputauit, paucos verò secum retinuit, quos adhuc in sua præsentia aptius erudiri iudicauit. Cœpere etiam tunc ad eum Romanæ Vrbis nobiles, & Religiosi concurrere, suosq; ei filios omnipotenti Deo nutriendos dare. Tunc quoque bonæ spei suas soboles Eutichius (*alias Aequitius*) Maurum. Tertullus verò patricius Placidum tradidit: è quibus Maurus iunior, cum bonis polleret moribus, Magistri adiutor cœpit existere. Placidus verò puerilis adhuc indolis gerebat annos.

ADNOTATIO.

Oblati fuere hi duo pueri Beato Patri Benedicto Anno Domini quingentesimo vigesimo tertio: cum Maurus duodecim: Placidus verò septem esset annorum, Beatus verò Pater tertium supra quadragesimum ageret annum, atque ab eius conuersione viginti nouem fluxissent anni.

De castigatione Monachi vagi. Cap. IV.

IN vno autem ex eis Monasterijs, quæ circumquaque construxerat, quidā Monachus erat, qui ad orationem stare non poterat: sed mox, vt se Fratres ad studium orationis inclinabant, ipse egrediebatur foras, & mente vaga, terrena aliqua, & transitoria agebat. Cumq; ab Abbate suo sæpius fuisset admonitus, ad virum Dei deductus est: qui ipse quoque stultitiam eius vehementer increpauit, & ad Monasterium reuersus vix duobus diebus viri Dei admonitionem tenuit. Nam die tertia ad vsum proprium reuer-

reuersus, vagari tempore orationis cœpit. Quod cum seruo Dei ab eodem Monasterij Patre, quem cõstituerat, nunciatum fuisset, dixit: Ego venio, & hunc per memetipsum emendo. Cumq; vir Dei venisset ad idem Monasterium, & constituta hora, expleta Psalmodia, se se Fratres in orationem dedissent, aspexit quod eundem Monachum, qui in oratione manere non potuit, quidam niger puerulus per vestimenti fimbriam foras traheret. Tunc eidem Patri Monasterij Pompeiano nomine, & Mauro Dei famulo secretè dixit. Numquid non aspicitis quis est, qui istum Monachum foras trahit? qui respondentes dixerunt: Non, quibus ait: oremus, vt vos etiam videatis, quem iste Monachus sequitur. Cumq; per biduum esset oratum Maurus Monachus vidit, Pompeianus verò eiusdem Monasterij Pater videre non potuit. Die igitur altera expleta oratione vir Dei oratorium egressus, stantem foris Monachum reperit, quem pro cæcitate cordis sui, virga percussit: qui ex illo die nihil persuasionis vlterius à nigro iam puerulo pertulit, sed ad orationis studium immobilis permãsit: sicq; antiquus hostis dominari non ausus est in eius cogitatione, ac si ipse percussus fuisset ex verbere.

De fonte in vertice montis viri Dei oratione producto. Cap. V.

EX his autem Monasterijs, quæ in eodem loco construxerat, tria sursum in rupibus montis erant, & valde erat fratribus laboriosum, quod semper ad lacum oportebat descendere, vt aquam haurire debuissent: maxime quia è deuexo montis latere erat graue descendentibus in timore periculum. Tunc collecti Fratres ex eisdem Monasterijs, ad Dei famulum Benedictum venerunt, dicentes. Laboriosum nobis est propter aquam quotidie vsque ad lacum descendere, & iccirco necesse est ex eodem loco Monasteria mutari. Quos blandè consolans dimisit, & nocte eadem cum paruo puerulo nomine Placido, cuius superius memoriam feci, eiusdem montis rupem ascendit, ibiq; diutius orauit, & oratione completa, tres petras in loco eodem pro signo posuit, atque ad suum, cunctis illis nescientibus Monasterium

nasterium

nasterium redijt. Cumq. die alia ad eum pro necessitate aquę prædicti Fratres redijssent, dixit. Ite & rupem illam in qua tres super inuicem positas petras inueneritis, in modicum cauate, valet enim omnipotens Deus etiam in illo montis cacumine aquam producere, vt vobis laborem tanti itineris dignetur auferre. Qui euntes, rupem montis, quam Benedictus prædixerat, iam sudantem inuenerunt. Cumq; in ea cõcauum locum fecissent, statim aqua repletus est, quæ tàm sufficienter emanauit, vt nunc vsque vbertim defluat, atque ab illo montis cacumine, vsque ad inferiora deriuetur.

De reiunctione ferri cum manubrio. Cap. VI.

LIO quoque tempore Gothus quidam pauper spiritu ad conuersionem venit, quem Dei vir Benedictus libentissimè suscepit. Quadam verò die ei dari ferramentum iussit, quod ad falcis similitudinem falcastrum vocatur, vt de loco quodam vepres abscinderet, quatenus illic hortus fieri deberet. Locus autem ipse, quem mundandum Gothus susceperat, super ipsam laci ripam iacebat. Cumq; Gothus idem densitatem veprium totius virtutis annisu succideret, ferrum de manubrio prosiliens, in lacum cecidit, vbi scilicet tanta erat aquarum profunditas, vt spes requirendi ferramenti, nulla iam esset. Itaque ferro perdito, tremebundus ad Maurum Monachum cucurrit Gothus, damnum quod fecerat nunciauit, & reatus sui egit pœnitentiam. Quod Maurus quoque Monachus mox Benedicto famulo Dei curauit indicare. Vir igitur Domini Benedictus hæc audiens, accessit ad lacum, tulit de manu Gothi manubrium, & misit in lacum: & mox ferrum de profundo redijt, atque in manubrium intrauit. Qui statim ferramentum Gotho reddidit, dicens: Ecce labora, & noli contristari.

De ambulatione Mauri super aquas. Cap. VII.

VADAM verò die, dum idem venerabilis Benedictus in Cella consisteret, prædictus Placidus puer sancti viri Monachus, ad hauriendam de lacu aquam egressus est: qui vas, quod tenuerat in aquam incautè submittens; ipse quoque cadendo sequutus est. Quem mox vnda rapuit, & penè ad vnius sagittæ cursum, eum à terra introrsus traxit. Vir autem Dei intra Cellam positus, hoc protinus agnouit, & Maurum festinè vocauit dicens. Frater Maure curre, quia puer ille, qui ad hauriendum aquam perrexerat, in lacum cecidit, iamq; eum vnda longius trahit. Res mira, & post Petrum Apostolum inusitata. Benedictione etenim postulata, atque percepta, ad Patris sui imperium concitus perrexit Maurus. Itaque vsque ad eum locum, quò ab vnda deducebatur puer, per terram se ire existimans, super aquam cucurrit, eumq; per capillos tenens, cursu rapidò redijt. Qui mox, vt terram tetigit, ad se reuersus post tergum respexit, & quia super aquas cucurrisset agnouit, & quod præsumere non potuisset, vt fieret, miratus extremuit factum. Reuersus itaque ad Patrem, rem gestam retulit. Vir autem venerabilis Benedictus, hoc non suis meritis, sed illius obedientiæ deputare cœpit. At contra Maurus pro solo eius imperio factum dicebat: seq; conscium in illa virtute non esse, quam nescius fecisset. In hac itaque mutua humilitatis, & amica contentione, accessit arbiter puer, qui ereptus est, nam dicebat: Ego cum ex aqua traherer, super caput meum, Melotem Abbatis videbam, atque ipsum me ex aquis educere considerabam.

PETRVS.

Magna sunt valde, quæ narras, & multorum ædificationi pro futura: Ego autem boni viri miracula, quo plus bibo, eo plus sitio.

De infecto per venenum pane per coruum longius proiecto. Cap. VIII.

VM iam loca eadem in amorem Domini nostri Iesu Christi, longè lateq; feruescerent, & sæcularem vitam multi relinquerent, & sub leni Redemptoris iugo ceruicem cordis edomarent: sicut mos prauorum est inuidere alijs virtutis bonum, quod ipsi habere non appetunt: vicinæ Ecclesiæ Presbyter Florentius nomine, huius nostri Subdiaconi Florentij Auus, antiqui hostis malitia percussus, sancti viri studijs cœpit æmulari, eiusq; conuersationi derogare: quosq; etiam posset, ab illius visitatione compescere. Cumq; se iam conspiceret eius profectibus obuiare non posse, & conuersationis illius opinionem crescere, atque multos ad statum vitæ melioris, ipso quoque eius opinionis præconio indesinenter vocari, inuidiæ facibus magis magisq; succensus, deterior fiebat: quia conuersationis illius appetebat habere laudem, sed habere laudabilem vitam nolebat. Qui eiusdem inuidiæ tenebris cœcatus ad hoc vsque perductus est, vt seruo omnipotentis Dei infectum veneno panem, quasi pro benedictione transmitteret. Quem vir Dei cum gratiarum actione suscepit: sed eum, quæ pestis lateret in pane, non latuit. Ad horam verò refectionis illius ex vicina silua Coruus venire consueuerat, & panem de manu eius accipere. Qui cum more solito venisset, panem quem Presbyter transmiserat, vir Dei ante Coruum proiecit, eiq; præcepit, dicens. In nomine Iesu Christi Domini nostri tolle hunc panem, & tali eum in loco proijce, vbi à nullo hominum possit inueniri. Tunc Coruus aperto ore, expansis alis circa eumdem panem cœpit discurrere, & crocitare: ac si apertè diceret, & obedire se velle, & tamen iussa implere non posse. Cui vir Domini præcipiebat iterum, atq. iterum dicens. Leua leua securus, atque ibi proijce, vbi inueniri non possit. Quem diù demoratus, quandoq. Coruus momordit, leuauit, & recessit. Post trium verò horarum spatiũ abiecto pane redijt, & de manu hominis Dei annonam, quam consueuerat accepit. Venerabilis autem Pater contra vitam suam exardescere Sacerdotis animum videns, illi magis, quam sibi doluit.

Sed prædictus Florentius, quia Magistri corpus necare non potuit, se ad extinguendas discipulorum animas accendit: ita vt in horto cellæ, cui Benedictus inerat, ante eorum oculos nudas septem puellas mitteret, quæ coram eis sibi inuicem manus tendentes, & diutius ludentes, illorum mentes ad peruersitatem libidinis inflammarent. Quod vir Sanctus de cella conspiciens, lapsumq. adhuc tenerioribus discipulis pertimescens, idq. pro sui solius persequutione fieri pertractans, inuidiæ locum dedit, atque oratoria, & cuncta, quæ construxerat, substitutis præpositis, adiunctis Fratribus ordinauit, & paucis secum Monachis ablatis habitationem mutauit loci. Sicq. vir Dei eius odia humiliter declinauit, quem omnipotens Deus terribiliter percussit. Nam cum prædictus Presbyter stans in solario Benedictum discessisse cognosceret, & exultaret, perdurante immobiliter tota domus fabrica, hoc ipsum tantum, in quo stabat solarium, cecidit, & Benedicti hostem conterens, extinxit. Quod viri Dei discipulus Maurus nomine statim venerabili Patri Benedicto, qui adhuc à loco eodem, vix decem millibus aberat, æstimauit esse nunciandum, dicens. Reuertere, quia Presbyter, qui te persequebatur, extinctus est. Quod vir Dei Benedictus audiens, se se in grauibus lamentationibus dedit, vel quia inimicus occubuit, vel quia de inimici morte discipulus exultauit. Qua de re factum est, vt eidem quoque discipulo pœnitentiam indiceret, quod mandans talia, gaudere de inimici interitu præsumpsisset.

PETRVS.

Mira sunt, & multum stupenda, quæ dicis. Nam in aqua ex petra producta Moysen, in ferro verò quod ex profundo aquę rediјt Heliseum: in aquæ itinere Petrum, in corui obedientia, Heliam, in luctu autem mortis inimici, Dauid video, & vt perpendo vir iste spiritu iustorum omnium plenus fuit.

GREGORIVS.

Vir Dei Benedictus, Petre, vnius Dei spiritum habuit, qui per cōcessæ redemptionis gratiam, electorum corda omnium impleuit, de quo Ioannes dicit. Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. De quo rursus scriptum est: de plenitudine eius nos omnes accepimus. Ioan. 1

Nam

Nam sancti Dei homines potuerunt à Domino virtutes habere, non etiam alijs tradere. Ille autem signa virtutis dedit subditis, qui se daturum signum Ionæ promisit inimicis, vt coram superbis mori dignaretur, coram humilibus resurgeret: quatenus & illi viderent, quod contemnerent, & isti, quod venerantes amare debuissent. Ex quo mysterio actum est, vt dum superbi aspiciunt despectum mortis, humiles contra mortem acciperent gloriam potestatis. Matth. 12.

ADNOTATIO.

APertè docet hic sanctus Gregorius beatum Patrem Benedictum, locum quem aqud Sublacum elegerat, diuq. incoluerat, reliquisse, alióq. migrasse, vt inuidiam Florentij Presbyteri declinaret, salutiq. spiritali discipulorum suorum, quorum animas Florentius perdere conabatur, consuleret Ex quibus planè constat mendum esse, & manifestum errorem, quod in Annalibus Ecclesiasticis Illustrissimi Cardinalis Baronij tom. 7. ad annum Christi quingentesimum vigesimum tertium habetur, videlicet migrasse Cassinum sanctum Benedictum vitantem Fratrum inuidiam: nam vt vidisti, Gregorius (quem Cardinalis Baronius ibidem consulendum censet) non Fratrum, sed Florentij Presbyteri inuidiam, expresse ipsum asserit declinasse, propterea q. recessisse. Errorem hunc volui adnotare, vt honori, & famæ discipulorum, & Monachorum sancti Benedicti consulerem. Crediderim tamen errorem hunc adeò crassum non esse imputandum sapientissimo Cardinali, sed vel oscitantia exceptoris, vel incogitantia correctoris impressionis irrepsisse.

PETRVS.

Quæso te posthæc, ad quæ loca vir sanctus migrauerit, vel si aliquas in eis virtutes postmodum ostenderit, innotesce.

GREGORIVS.

Sanctus vir ad alia demigrans, loca non hostem mutauit: nam tanto post grauiora prælia pertulit, quantum contra se apertè pugnantem ipsum malitiæ Magistrum inuenit. Castrum namq; quod Cassinum dicitur in excelsi montis latere

situm est, qui videlicet Mons distenso sinu hoc idem Castrum recipit, sed per tria millia in altum se subrigens, velut ad aera cacumen tendit: vbi vetustissimum fanum fuit, in quo ex antiquorum more gentilium, à stulto rusticorum populo Apollo colebatur. Circumquaque etiam in cultu dęmonum luci succreuerant, in quibus adhuc eodem tempore infidelium insana multitudo sacrificijs sacrilegis insudabat. Illuc itaq. vir Dei perueniens, contriuit Idolum, subuertit aram, succendit lucos, atque in ipso templo Apollinis oraculum Beati Martini, vbi verò Ara eiusdem Apollinis fuit, oraculum sancti Ioannis construxit, & commorantem circumquaque multitudinem prædicatione continua ad fidem vocabat.

Sed hæc antiquus hostis tacitè non ferens, non occultè, vel per somnium, sed aperta visione eiusdem Patris oculis se se ingerebat, & magnis clamoribus vim se perpeti conquerebatur, ita vt voces illius etiam Fratres audirent, quamuis imaginem minimè cernerent. Vt enim discipulis suis venerabilis Pater dicebat, corporalibus eius oculis idem antiquus hostis teterrimus, & succensus apparebat, qui in eum ore, oculisq. flammantibus sæuire videbatur. Iam verò, quæ diceret, audiebant omnes: prius enim hunc vocabat ex nomine: cui cùm vir Dei minimè responderet, ad eius mox contumelias erumpebat. Nam cum clamaret dicens: Benedicte, Benedicte, & cum sibi nullo modo respondere conspiceret, protinus adiungebat, Maledicte non Benedicte, quid mecum habes? quid me persequeris? Sed iam nunc spectanda sunt contra Dei famulum, antiqui hostis noua certamina. Cui pugnam quidem volens intulit, sed occasiones victoriæ ministrauit inuitus.

ADNOTATIO.

DE hoc recessu à Monasterio Sublacensi, & accessu ad Casinum Castrum, ista refert Gordianus sancti Benedicti discipulus in vita sancti Placidi martyris cap. 5. Sanctus Benedictus lapsum tenerioribus discipulis (ex facto Florentij) pertimescens, eos custodiri præcepit, dareq. inuidiæ locum disposuit. Hæc dum sollicita secum mente tractaret, reuelatio cęlestis, tali illum adhortari est dignata oraculo. Vt quid dulcissime, ac dilectissime Benedicte tristaris? numquid nam non reminiscer-

minisceris illud, quod ego discipulis meis loquutus sum, dicens. Si me persequuti sunt, & vos persequentur? Tibi alia est eligenda via, aliud iter quærendum. Te namq. elegi ex omnibus incolentibus orbem. Tu Euangelij mei tuba cœlestis existes Spiritu meo repletus. Surge iam, & vade ad Castrum Cassinum, & populum eiusdem Prouinciæ, qui adhuc Idolorum nefandis cultibus seruit, & in quorum præcordijs Satanæ versutia regnat, qui nihil sciunt, aut dicunt, nisi quod in cordibus eorum veternosi serpentis astutia scripsit, sermone verifico prædicans, meum ad cultum conuertere stude, quia tecum ego ero, & non te deseram, & confundam omnes aduersarios tuos. Proficiscere Idolorum ad pugnam, confortare, & esto robustus, quia castrum tibi tradam, & illic sedes nominis tui in perpetuum erit. Talia dum sanctus Pater Benedictus audisset, suos ad se discipulos euocans, sic eis orsus est fari. Audite me fratres, & filij, cohæredes, & socij in promisso Regis æterni. nam mihi Dominus meus Iesus Christus præcepit, vt ad culturam Idolorum exterminandam, æternæq. obliuioni tradendam, Castrum petam Cassinum: ideoq. voluntas Dei nostris voluntatibus modis omnibus anteponenda est. Nostis præterea, & benè nostis quantos dolos, quantasq. insidias Florentius Presbyter intulit, qui me veneno interficere, & discipulorum meorum Placidi, & Mauri animas extinguere voluit. Quapropter cedendum loco est, iuxta illud æterni Regis eloquium: Si vos persequuti fuerint in vna Ciuitate, fugite in aliam. Et quia ita est, iussioq. eiusdem Domini nostri Iesu Christi imminet parere debemus, eundum est. Super hoc autem, & illa nobis lex est, vt viscera pietatis omnibus aperiamus, & fraterno charitatis amore omnibus mortalibus iuuamen conferamus, sicut & nos accepimus à Domino Iesu Christo. Vos autem state, & permanete in gratia, & conuersatione sanctæ Religionis, procul dubio scientes, quia quanto studiosius in spiritualibus disciplinis permanseritis, tanto maiora præmia in futuro examinis die percipietis. Hæc cum dixisset, anno Dominicæ incarnationis quingentesimo vigesimo nono, temporibus Iustini Monocratoris, oratoria cuncta, quæ construxerat adiunctis in vnoquoque duodenis Fratribus sub statutis Præpositis ordinauit, & duobus Angelis, tribusq. coruis se comitantibus, ad Cassinum Castrum pergere cœpit. Hactenus Gordianus.

Venisse beatum Benedictum ad Cassinum Castrum diuina reuelatione monitum, asserit etiam sanctus Zaccharias Papa primus in priuilegio concesso Monasterio Cassinensi, tempore Petronacis eiusdem Monasterij Abbatis, vbi sic habet. Qui Pater sanctissimus, dum vitam eremiticam duceret diuina reuelatione monitus, ad eundem locum (Cassinum scilicet) peruenit, duobus se Angelis comitantibus, cum beatissimo Mauro, & Placido Tertulli patricij filio, alijsq nonnullis: vbi templa Idolorum destruens, Monasteriumq. construens, apostolicis illud decorauit virtutibus. Alexander quoque secundus in quodam diplomate, agens de fundatione Monasterij Cassinensis, ait: illud non studio hominum, sed diuino imperio à sanctissimo Patre Benedicto constructum fuisse. Agunt etiam de accessu beati Benedicti ad montem Casinum, Petrus Damiani Cardinalis, sermone in vigilia sancti Benedicti, & eius æqualis Leo æque Cardinalis, & Episcopus Ostiensis lib. 1. & cap. 1. Historiæ Casinensis cœnobij, & ambobus antiquior Paulus Diaconus lib. 1. Historiæ Longobardorum cap. 26. ad finem, qui omnes asserunt beatum Benedictum diuino oraculo monitum, Casinum venisse, duobus Angelis, & tribus coruis comitatum, quæ omnia se asserunt accepisse à Marco Poeta beati Patris Benedicti discipulo, qui ad eundem Patrem Benedictum huc veniens, aliquot versus in eius laudem composuit, in quibus inter cætera, sic ait.

Ad quam tu ex alio monitus cum Monte venires
Per deserta tibi, dux fuit ipse Deus.
Namq duos iuuenes, biuium perduxit ad omne:
Qui te firmarent, quod sequereris iter.
Hic quoque viuenti iustorum dixerat vni,
His tu parce locis, alter amicus adest.
Credeq. ficta loqui, nisi ternis solus abiret,
Tres subito corui promeruere sequi.

Cardinalis item Baronius tom. 7. anno quingentesimo vigesimonono affirmat beatum Benedictum ex angustijs Sublacentium Montium, diuino monitu egressum, Casinum petijsse. Postquam verò Casinum peruenit antequam Idola destrueret, & eorum aras subuerteret, per dies quadraginta in oratione permansit, vt refert Gordianus, vbi supra in vita sancti Placidi.

Ex

Ex quibus omnibus constat beatum Patrem Benedictum, vt ait Diuus Thomas opusc. 19 cap. 4. diuino iudicio reputatum fuisse idoneum, vt ei immediatè à Deo prædicationis committeretur officium. Fuit igitur sanctus Benedictus Prædicator Apostolicus, immò fuit verè Apostolus, cum fuerit homo missus à Deo ad disseminandam fidem catholicam in ijs regionibus Idolorum cultui deditis, munusq. sibi diuinitus traditum, virtutibus, ac signis mirabilibus confirmauerit. Quod si verè dixit Beda in Historia de gestis Anglorum lib. 2. cap. 13. beatum Gregorium Magnum Apostolum esse Anglorum, quia per discipulos suos Augustinum, Mellitum, aliosq. Monachos, gentem illam ab infidelitate ad fidem catholicam reduxit: non minori iure, & ratione dicimus nos beatum Benedictum Apostolum esse harum Regionum, cum non solum per discipulos, sed præcipuè per seipsum Idola contriuerit, aras subuerterit, lucos succenderit, Ecclesias fundauerit, & commorantem circumquaque multitudinem prædicatione continua ad fidem vocauerit, vt beatus Gregorius in hoc cap. affirmat.

Cardinalis Baronius tom. 7. Anno quingentesimo vigesimo nono postquam egit de aduentu sanctissimi Patris Benedicti ad Montem Casinum, ista subnectit. Vt autem ad Casini Montem Christi athleta diuinitus vocaretur, certamen quod aduersus dæmones, mox ibi esset initurus, causa fuisse videtur. Nescio enim qua incuria dormitantium Episcoporum, quæ longè, lateq. in christiano orbe extincta erat, idololatria, in monte illo altioribus fixa radicibus, adhuc vigebat. Ibi namq. fortis armatus, tamquam impietatis arce munitus, cultum à sibi subditis, infeliciter exigebat. Sed cum fortior ipso venit penitus cedere cogitur. At quomodo id acciderit, a sancto Gregorio paucis accipe. Prosequitur deinde Cardinalis Baronius totam huius facti Historiam, sicut à nobis hoc capite, ex Gregorio, narrata est. Pagin. 148.

Circa ea quæ Illustrissimus Cardinalis Baronius hoc loco dicit, quædam mihi animaduertenda occurrunt. Primum, Beatissimum Patrem Benedictum, diuinitus electum atque ad Casini Montem destinatum, vt incuriam, & negligentiam dormitantium Episcoporum Casinensiũ suppleret, atq; idolorum cultum, adhuc hoc in Monte vigentẽ, sua sollicitudine, & vigilantia, radicitus extirparet, abolereq. quod Deo præstante, & ad-

iuuante feliciter adimpleuit, perfecitq. Destruxit enim idolum, subuertit aram, succendit lucum, & sua suorumq. alumnorum continua prædicatione, commorantem circumquaque multitudinem, ad Christi fidem vocauit, conuertit, atque perduxit.

Secundò notandũ. Hanc diuinam missionem, & directionem, qua almus Pater Benedictus, ad hoc munus Apostolicum in his partibus obeundum, directus, ac destinatus est, fuisse veluti quandam Dei electionem, qua idem Pater sanctissimus, ad regimen, & gubernationem animarum Casinensis Diœcesis, (quæ proprio Pastore, & Episcopo destitutæ, siue neglectæ, infernalis leonis vnguibus laniabantur) assumptus est. Quarum salutem per se, suosq. discipulos, omni studio, & sollicitudine, curare non destitit: sicq. dormitantiam, & incuriam Casinensium Episcoporum suppleuit.

Habuisse verò priscis illis temporibus Ecclesiam Casinensem, suum proprium, & peculiarem Episcopum, nullo modo est ambigendum: cùm legamus in 2. tom. conciliorum, Seuerum Casinatem Episcopum, subscripsisse cuidam concilio, Romæ in Basilica Constantiniana, sub Felice Tertio, circa annum Domini quadringentesimum octogesimumtertium celebrato. cuius quidem Seueri vitam, Petrus Casinensis Diaconus descripsit: atque in eodem Monasterio Seueri festum, die vigesima Iulij celebratur. Doctissimus etiam Pater Thomas Bozius, in egregio illo, de notis veræ Ecclesiæ opere signo duodecimo, meminit Fortunati Episcopi Casinensis, qui ex tempore, quo floruisse dicitur, videtur fuisse præfati Seueri in Episcopatu successor. Postquam verò sanctus Pater Benedictus ad Casini montem venit, ibiq sedem fixit, non amplius legimus Episcopos Casinenses, vt vel hinc appareat, ex illo tempore Episcopatum Casinensem, in Abbatiam sancti Benedicti transmigrasse: quod nutu, & dispositione diuina contigisse ex prænarratis, possumus rationabiliter affirmare.

Pagin. 420.

Ex quibus euidenter apparet Abbatiam Casinensem, nunquam extitisse intra fines alicuius Diœcesis, sed ab initio suæ fundationis habuisse proprium, & distinctum territorium, illud videlicet, quod prius ad Casinensem Diœcesim pertinebat. Vnde cum sacrum concilium Tridentinum sess. 23. cap. 10. de reformat. constituit, atque decernit, ne Abbates quantumuis exempti, possint tonsuram, vel minores ordines conferre cuiquam,

quam, qui regularis subditus sibi non sit: non comprehendit, nec includit in isto decreto Abbatem Monasterij Cassinensis, cum non consistat, nec aliquando constiterit intra fines alicuius Diœcesis, sed semper habuerit proprium, & separatum territorium, vt dictum est. Nec etiam comprehenditur, aut aliquatenus includi debet, in ijs sacri concilij decretis, in quibus aliquid interdicitur Abbatibus nullius, seu intra fines alicuius Diœcesis, consistentibus. Successit enim, & suffectus est in locum Episcopi Cassinensis, & sic exercet omnimodam iurisdictionem Episcopalem in propria Diœcesi, in quam prius illam exercebant Episcopi Cassinenses: vnde non habet Episcopum viciniorem, cui committantur, ea quæ concilium decreuit committenda Episcopo viciniori. Quare Summus Pontifex Sixtus V. statuit, vt omnia committantur Abbati Cassinensi in sua Diocœsi tàm iustitiam, quàm gratiam concernentia: & in hac possessione hodie existit, & ipsi Abbati committitur cognitio causarum matrimonialium, beneficialium, & aliarum huiusmodi, quæ ad solos Episcopos pertinere noscuntur. Ipse propriam Synodum celebrat, Seminarium proprium instituit, & habet: examinatores Synodales in sua Diœcesi eligit, confessores approbat, promouendorum ad sacros ordines examen habet: tonsuram, & minores ordines suis subditis tam regularibus, quàm sæcularibus tribuit: litteras dimissoriales ad maiores ordines clericis suæ Diœcesis, confert: concursus pro beneficijs facit: Sacramentum confirmationis administrat; & alia plura, quæ concilium sustulit inferioribus Prælatis, exercet. Immò & cognitio causarum pro immunitate Ecclesiastica tuenda, quæ iuxta bullam fel. record. Gregorij XIV. ad solos Episcopos spectat, ipsi attributa est, & in eius possessione existit. Denique vniuersa, quæ de iure communi, vel priuilegio poterat in suos subditos tam regulares, quàm sæculares ante sacrum concilium exercere, potest & modo post concilium, quia non est illi sublata in his, aut limitata potestas, ob prædictam rationem: vnde vtitur pleno iure Episcopali, nec vllus ex vicinis siue cõterminis Episcopis, quidquam iurisdictionis in Casinẽsi Diœcesi sibi arrogat: sed omnia Abbati regenda, & moderãda pacifice relinquuntur. Quin & mensium alternatiua illi concessa fuit.

Antequam hinc digrediamur, visum est adnotare quædam circa rationem, seu modum, quem sanctus Pater Benedictus in

victu, & vestitu seruauit toto tempore vitæ suæ, desumpta ex Fausto eiusdem sancti Patris discipulo in vita sancti Mauri. Ibi enim agens de rigore, & austeritate, qua beatus Maurus corpus suum macerabat, sic ait. Quis enim vnquam austerius corpus proprium ieiunijs, abstinentia, vigilijs, squaloribus quoque, & nimijs domuit frigoribus? Frequenter enim eum vidimus in diebus sanctæ quadragesimæ, nec tunica, nec cucullam, nisi solummodo sacco vti cilicino, & duabus tantummodo vicibus in hebdomada paruissimum potius prægustare, quam sumere cibum. Hæc de sancto Mauro Faustus: quibus statim subnectit. Iste quippe mos in omni vita sanctissimo fuit Benedicto: cuius ille exemplo prouocatus afflictione perualida corpus suum macerabat, in quantum illi eiusdem Patris sui permittebat licentia. Sic Faustus. Imitatus est Maurus Patrem suum Benedictum, imitemur & nos quantum possumus, vt inter veros, ac legitimos ipsius filios, & discipulos computari mereamur: & quod ille toto vitæ suæ tempore actitauit, nos statutis saltem, ac certis quibusdam diebus, peragere studeamus.

Quod vero ad rationem temporis spectat, recessit sanctus Pater Benedictus à Sublaco, Casinumq. profectus est, anno Domini quingentesimo vigesimonono, ibiq. vsque ad annum quingentesimum quadragesimumtertium (quo ex hac vita migrauit) permansit. Ex quibus facilè colligitur totius beati Patris vitæ chronologia. Ortus est anno quadringentesimo octogesimo, anno vero Domini quadringentesimo nonagesimoquarto, annum agens ætatis suæ decimumquartum, Eremum petijt: perseuerauit autem in illis montibus, & solitudine annis trigintaquinque, ab anno videlicet quadringentesimo nonagesimoquarto, vsque ad annum quingentesimum vigesimumnonum. Tandem apud Casinum annos peregit tredecim, & aliquot insuper menses, scilicet ab anno quingentesimo vigesimonono, vsque ad annum quingentesimum quadragesimumtertium, in quo sanctissimæ vitæ cursum glorioso fine conclusit, cum ageret ætatis suæ annum sexagesimumtertium. Hæc sunt, quæ de tempore, & ætate sancti Patris Benedicti ab vniuersis ferè, qui de his scribunt, traduntur.

Chronologia sancti Patris Benedicti

De

De ingenti saxo per viri Dei orationem leuato. Cap. IX.

GREGORIVS.

VADAM die dum Fratres habitacula eiusdem cellæ construerent, lapis in medio iacebat, quem in ædificium leuare decreuerunt. Cumq. eum duo, vel tres mouere non possent, plures adiuncti sunt, sed ita immobilis mansit, ac si radicitus in terra teneretur, vt palàm daretur intelligi, quod super eum ipse per se antiquus hostis sederet, quem tantorum virorum manus mouere non possent. Difficultate igitur facta, ad virum Dei missum est, vt veniret, & orando hostem repelleret, vt lapidem leuare possent. Qui mox venit, & orationem faciens, benedictionem dedit, & tanta lapis celeritate leuatus est, ac si nullum prius pondus habuisset.

De phantastico coquinæ incendio. Cap. X.

VNC in conspectu viri Dei placuit, vt in eodem loco terram foderent, quam dum fodiendo altius penetrarent, æreum illic Idolum Fratres inuenerunt: quo ad horam casu in coquinam proiecto exire ignis repente visus est, atque in cunctorum Monachorum oculis, quia omne eiusdem coquinæ ædificium consumeretur, ostendit. Cumq. iaciendo Fratres aquam ad ignem quasi extinguendum perstreperent, pulsatus eodem tumultu vir Dei, aduenit. Qui eundem ignem in oculis Fratrum esse, in suis vero non esse considerans, caput protinus in orationem flexit, & eos quos phantastico reperit igne deludi, vocauit, Fratres monuit, vt oculos suos signarent, vt & sanum illud coquinæ ædificium assistere cernerent, & flammas, quas antiquus hostis finxerat, non viderent.

De puero confracto à pariete ſanato. Cap. XI.

RVRSVM, dum Fratres parietem, quia res ita exigebat, paulò altius erigerent, vir Dei in orationis ſtudio intra cellæ ſuæ clauſtra morabatur. Cui antiquus hoſtis inſultans apparuit, & ei, quod ad laborantes fratres pergeret, indicauit. Quod vir Dei per nuncium celerrimè Fratribus indicauit, dicens. Fratres cautè vos agite, quia ad vos hac hora malignus ſpiritus venit. Is qui mandatum detulit, vix verba compleuerat, & malignus ſpiritus eundem parietem, qui ædificabatur euertit, atque vnum puerulum Monachum cuiuſdam curialis filium opprimens, ruina contriuit. Contriſtati omnes, ac vehementer afflicti, non damno parietis, ſed contritione Fratris, venerabili Patri Benedicto celeriter cum graui luctu nunciarunt. Tunc idem Pater Benedictus dilaceratum puerum ad ſe deferri iubet: quem portare nonniſi in ſacco potuerunt, quia collapſi ſaxa parietis, non ſolum eius membra, ſed etiam oſſa contriuerant. Pręcepitq; vir Dei ſtatim eum in cella ſua in pſyacio quo orare conſueuerat, proijci, miſſisq; foras Fratribus cellam clauſit; qui orationi inſtantius, quàm ſolebat incubuit. Mira res, eadem hora hunc incolumem, atque vt prius valentem, ad eundem iterum laborem miſit: vt ipſe quoque parietem cum Fratribus perficeret, de cuius ſe interitu antiquus hoſtis Benedicto inſultare crediciſſet.

De Monachis, qui extra cellam comederant. Cap. XII.

COEPIT vero inter iſta vir Dei prophetiæ etiam ſpiritu pollere, ventura prædicere, præſentibus etiam abſentia nunciare. Mos etenim cellæ fuit, vt quoties ad reſponſum aliquod egrederentur Fratres, cibum, potumq; extra cellam minimè ſumerent. Cumq; hoc de vſu Regulæ ſollicitè ſeruaretur, quadam die ad reſponſum Fratres egreſſi ſunt, & in eo tardiori compulſi ſunt hora demorari. Qui manere iuxta religioſam fœminam nouerant, cuius ingreſſi habitaculum,

In Regula c. 51.

ſumpſe-

ſumpſerunt cibum, Cumq; iam tardius ad cellam rediiſſent, benedictionem Patris ex more petierunt. Quos ille protinus percontatus eſt dicens. Vbi comediſtis? qui reſponderunt, nuſquam. Quibus ille ait. Quare ita mentimini? Numquid illius talis fœminæ habitaculum non intraſtis? Numquid hos atque illos cibos non accepiſtis? Numquid tot calices non bibiſtis? Cumq; eis venerabilis Pater, & hoſpitium mulieris, & genera ciborum, & numerum potionum diceret, recognoſcentes cuncta, quæ egerant, ad eius pedes tremefacti ceciderunt, & ſe deliquiſſe confeſſi ſunt. Ipſe autem protinus culpæ pœnitentiam pepercit, perpendens, quod in eius abſentia vltra non facerent, quem præſentem ſibi eſſe in ſpiritu ſcirent.

De Fratre Valentiniani Monachi, quem vir Dei in via comediſſe carpſit. Cap. XIII.

FRATER quoque Valentiniani eius Monachi, cuius ſuperius memoriam feci, vir erat laicus, ſed religioſus. Qui vt ſerui Dei orationem perciperet, & germanum fratrem videret, annis ſingulis de loco ſuo ad cellam eius ieiunus venire conſueuerat. Quadam igitur die, dum iter ad Monaſterium faceret, ſe ſe illi alter viator adiunxit, qui ſumendos cibos in itinere portabat. Cumq; iam hora tardior excreuiſſet, dixit. Veni Frater, ſumamus cibum ne laſſemur in via. Cui ille reſpondit. Abſit, Frater, hoc non faciam: quia ad venerabilem Patrem Benedictum, ieiunus ſemper peruenire conſueui. Quo reſponſo percepto ad horam conuiator tacuit: ſed cum poſt aliquantulum itineris ſpatium egiſſent, rurſus admonuit, vt manducarent. noluit conſentire, qui ieiunus peruenire decreuerat. tacuit quidem, qui ad manducandum inuitauerat, & cum eo ieiunus adhuc pergere modicum conſenſit. Cumq; iter longius agerent, & eos tardior hora fatigaret ambulantes, inuenerunt in itinere pratum, & fontem, & quæcumque poterant ad reficiendum corpus delectabilia videri. Tunc conuiator ait. Ecce aqua, ecce pratum, ecce amœnus locus in quo poſſumus refici, & parum quieſcere, vt valeamus iter noſtrum

poſtmodum

postmodum incolumes explere. Cum igitur, & verba auribus, & loca oculis blandirentur, tertia admonitione persuasus consensit, & comedit: vespertina vero hora peruenit ad cellam. Præsentatus autem venerabili Benedicto patri, sibi orationem petijt: sed mox ei vir sanctus hoc, quod in via egerat improperauit, dicens. Quid est, Frater, quod malignus hostis, qui tibi per conuiatorem tuum loquutus est, semel tibi persuadere non potuit, secundo non potuit, tertio vero persuasit, & te ad hoc, quod voluit, superauit? Tunc ille reatum infirmæ sue mentis agnoscens, eius pedibus prouolutus, tanto magis cœpit culpam deflere, & erubescere, quanto se cognouit etiam absentem in Benedicti Patris oculis deliquisse.

PETRVS.

Ego sancti viri præcordijs Helisæi spiritum video inesse, quia absenti discipulo præsens extitit.

De simulatione Regis Totilæ deprehensa. *Cap. XIV.*

GREGORIVS.

OPORTET, Petre, vt interim sileas, quatenus adhuc maiora cognoscas Gothorum, namq. temporibus, cum Rex eorum Totila, sanctum virum prophetiæ habere spiritum audisset, ad eius Monasterium pergens, paulò longius substitit, eiq; se venturum esse nunciauit: cui dum protinus mandatum fuisset, vt veniret, ipse sicut perfidæ mentis fuit, an vir Dei prophetiæ spiritum haberet, explorare conatus est. Quidam vero eius spatarius Riggo dicebatur, cui calciamenta sua præbuit, eumq. indui vestibus regalibus fecit, quem quasi in persona sua pergere ad Dei hominem præcepit. In cuius obsequio tres, qui sibi præ cæteris adhærere consueuerant, comites misit, scilicet Vultericum, Rudericum, & Blindinum, vt ante serui Dei oculos ipsum Regem Totilam esse simulantes eius lateri ob ambularent, cui alia quoque obsequia quasi spatarij præberent, vt tam ex eisdem obsequijs, quam ex purpureis vestibus, Rex esse putaretur. Cumq. idem Riggo decoratus vestibus obse-

quentium frequentia comitatus, Monasterium fuisset ingressus, vir Dei eminus sedebat. Quem venientem conspiciens, cum iam ab eo audiri potuisset, clamauit dicens. Pone fili pone hoc, quod portas, non est tuum. Qui Riggo protinus in terram cecidit, & quia tanto viro illudere præsumpsisset, expauit. omnesq́, qui cum eo ad hominem Dei veniebant, terræ consternati sunt. Surgentes autem, ad eum propinquare minimè præsumpserunt, sed ad suum Regem reuersi, nunciauerunt trepidi, in quanta velocitate fuerant deprehensi.

De Prophetia Regi Totilæ, & Canusinæ Ecclesiæ Antistiti facta. Cap. XV.

VNC per se idem Totila ad Dei hominem accessit, quem cum longè sedentem cerneret, non ausus accedere, se se in terram dedit. Cui cum vir Dei bis, teruè diceret, surge, sed ipse ante eum de terra erigere se non auderet: Benedictus Christi Iesu famulus per semetipsum dignatus est accedere ad Regem, prostratumq́; de terra leuauit, & de suis actibus increpauit, atque in paucis sermonibus cuncta, quæ illi erant ventura prænunciauit, dicens. Multa mala facis, multa mala fecisti, iam aliquando ab iniquitate conquiesce. Equidem Romam ingressurus es, Mare transiturus, nouem annis regnabis, decimo morieris. Quibus auditis Rex vehementer territus oratione petita recessit: atque ex illo iam tempore minus crudelis fuit, & non multo post Romam adijt, & Siciliam perrexit. Anno autem Regni sui decimo omnipotentis Dei iudicio, Regnum cum vita perdidit.

Præterea Canusinæ Antistes Ecclesiæ ad eundem Dei famulum venire consueuerat, quem vir Dei pro vitæ suæ merito valde diligebat. Is itaque dum cum illo de ingressu Regis Totilæ, & Romanæ Vrbis perditione colloquium haberet, dixit: Per hunc Regem Ciuitas ista destruetur, vt iam amplius non inhabitetur. Cui vir Domini respondit. Roma à gentibus non exterminabitur, sed tempestatibus, coruscis turbinibus, ac terremotu fatigata, in semetipsa marcescet. Cuius prophetiæ mysteria nobis iam facta sunt luce clariora, qui in hac Vrbe dissoluta mœnia, euersas domus, destructas Ecclesias turbine

turbine cernimus: eiusq; ædificia longo senio laxata, quia ruinis crebrescentibus prosternantur, videmus. Quamuis hoc Honoratus eius discipulus, cuius mihi relatione compertum est, nequaquam ex ore illius audisse se perhibet, sed quia hoc dixerit, dictum sibi à fratribus fuisse testatur.

De Clerico à dæmone liberato vsque ad tempus.
Cap. XVI.

EODEM quoque tempore quidam Aquinensis Ecclesiæ clericus à dæmonio vexabatur, qui à venerabili viro Constantio eiusdem Ecclesiæ Antistite per multa fuerat martyrum loca transmissus, vt sanari potuisset. Sed sancti Dei martyres noluerunt ei sanitatis donum tribuere, vt quanta esset in Benedicto gratia demonstrarent. Ductus itaque est ad omnipotentis Dei famulum Benedictum, qui Iesu Christo Domino preces fundens, antiquum hostem de obsesso homine protinus expulit. Cui sanato præcepit dicens. Vade, & posthac carnem non comedas, & ad sacrum ordinem nunquam accedere præsumas. Quacunque autem die ad sacrum ordinem accedere præsumpseris, statim iuri diaboli iterum mancipaberis. Discessit igitur Clericus sanus, & sicut terrere solet animum pœna recens, ea quæ vir Dei præceperat, interim custodiuit. Cum verò post annos multos omnes priores illius de hac luce migrassent, & minores suos sibimet superponi in sacris ordinibus cerneret, verba viri Dei, quasi ex longo tempore oblitus, postposuit, atque ad sacrum ordinem accessit: quem mox is, qui reliquerat diabolus tenuit, eumq; vexare quousque animam eius excuteret, non cessauit.

PETRVS.

Iste vir Dei, diuinitatis vt video, etiam secreta penetrauit: quia perspexit hunc Clericum iccirco diabolo traditum, ne ad sacrum ordinem auderet accedere.

GREGORIVS.

Quare diuinitatis secreta non nosset, qui diuinitatis præcepta

cepta seruaret? Cum scriptum sit. qui adhæret Domino vnus 1.Cor.
spiritus est cum illo. 6.

PETRVS.

Si vnus sit cũ Domino spiritus, qui Domino adhæret, quid est, quod idem ipse egregius prædicator dicit: quis cognouit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit? Valde enim esse inconueniens videtur, eius sensum, cum quo vnum factum fuerit ignorare. Rom. 11.

GREGORIVS.

Sancti viri in quantum cum Deo vnum sunt, sensum Domini non ignorant. Nam idem quoque Apostolus dicit: Quis enim scit hominum, quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis, qui est in ipso? ita & quæ Dei sunt, nemo cognouit, nisi spiritus Dei. Qui vt se ostenderet nosse, quæ Dei sunt, adiunxit. 1.Cor. 2.
Nos autem non spiritum huius mundi accepimus, sed spiritum, qui ex Deo est. Hinc iterum dicit: Quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus diligentibus se, nobis autem reuelauit per spiritum suum.

PETRVS.

Si ergo eidem Apostolo ea, quæ Dei sunt per Dei spiritum fuerant reuelata: quomodo super hoc, quod proposui præmisit, dicens. O altitudo diuitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei, Rom. 11.
quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius? Sed rursum mihi hæc dicenti alia suboritur quæstio: nam Dauid Propheta Domino loquitur dicens. In labijs meis pronunciaui omnia iudicia oris tui. Et cum minus sit nosse, Psalm. 118.
quam etiam pronunciare, quid est, quod Paulus incomprehensibilia esse Dei iudicia asserit, Dauid autem, & se omnia non solum nosse, sed etiam in labijs pronunciasse testatur?

GREGORIVS.

Ad vtraque hæc tibi superius sub breuitate respondi dicens, quod Sancti viri in quantum cum Domino vnum sunt, sensum Domini non ignorant. Omnes enim, qui deuotè Dominum sequuntur, & iam deuotione cum Deo sunt, & adhuc

carnis corruptibilis grauati pondere, cum Deo non sunt: occulta itaque Dei iudicia in quantum coniuncti sunt, sciunt, in quantum disiuncti sunt, nesciunt quia enim secreta eius adhuc perfectè non penetrant, incomprehensibilia eius iudicia esse testantur. Quia vero mente ei inhærent, atque inhærendo, vel sacris scripturæ eloquijs, vel occultis reuelationibus in quantum accipiunt, agnoscunt: & non erunt hæc, & pronunciant Iudicia igitur, quæ Deus tacet, nesciunt: quæ Deus loquitur, sciunt. Vnde & Dauid Propheta cum dixisset: In labijs meis pronunciaui omnia iudicia, protinus addidit, oris tui: ac si apertè dicat. Illa ego iudicia, & nosse, & pronunciasse potui, quæ te dixisse cognoui. Nam ea, quæ ipse non loqueris, à nostra proculdubio cognitione abscondis. Concordat ergo prophetica, apostolicaq; sententia, quia, & incomprehensibilia sunt Dei iudicia, & tamen quæ de ore eius prolata fuerint, humanis labijs pronunciantur: quoniam sciri ab hominibus, & prolata per Deum possunt, & occulta non possunt.

PETRVS.

In obiectione meæ quæstiunculæ patuit causa rationis, sed quæso te si qua sunt adhuc de viri huius virtute, subiunge.

De destructione Monasterij viri Dei ab ipso prædicta. Cap. XVII.

GREGORIVS.

VIR quidam nobilis Theoprobus nomine eiusdem Benedicti Patris fuerat admonitione conuersus, qui pro vitæ suæ merito magnam apud eum familiaritatis fiduciam habebat. Hic cum quadam die eius cellam fuisset ingressus, hunc amarissimè flentem reperit. Cumq; diù subsisteret, eiusq; non finiri lacrymas videret, nec tamen vt vir Dei consueuerat orando plangeret, sed mœrendo, quænam causa tanti luctus existeret, inquisiuit. Cui vir Dei illicò respondit. Omne hoc Monasterium, quod construxi, & cuncta, quæ fratribus præparaui; omnipotentis Dei iudicio gentibus tradita sunt. Vix autem obtinere potui, vt

mihi ex hoc loco animæ concederentur. Cuius vocem tunc Theoprobus audiuit: Nos autem cernimus, qui destructum modo à Longobardorum gente eius Monasterium scimus. Nocturno enim tempore, & quiescentibus Fratribus, nuper illic Longobardi ingressi sunt: qui diripientes omnia, nec vnum quidem hominem illic tenere potuerunt: sed impleuit omnipotens Deus, quod fideli famulo suo Benedicto promiserat, vt si res gentibus traderet, animas custodiret. Qua in re Pauli vicem video tenuisse Benedictum, cuius dum nauis rerum omnium pertulit iacturam, ipse in consolatione vitam omnium, qui eum comitabantur, accepit.

ADNOTATIO.

Faustus beati Benedicti discipulus in prologo vitæ sancti Mauri de hac reuelatione scribens: addit qualiter omnipotens Deus cœlesti consolatione illum releuare, ac confortare dignatus est. Noli, inquit, probatissime, ac dilectissime Leo Benedicte, pro his quæ huic euentura didicisti loco, mæstum vllo modo gerere animum, quoniam quod semel præfixum, atque decretum est inscrutabili summæ Deitatis consilio, intransibile, atque irreuocabile, sine dubio patrabitur, solis tibi tuo merito cunctorum concessis habitantium animabus. Sed aderit omnipotentis quàm nuperrimè diuina propitiatio, & consolatio, quæ & locum hunc in pristinum, immò in ampliorem quàm nunc videtur, tuis meritis restituet gradum, & alijs perinde nationibus huius lumen religiositatis, de hoc eodem irradiabit loco. Et Zaccharias in quodam diplomate Casinensis Monasterij eadem ferè verba habet, hæc tantum adiungens, Monasterium Casinense á Longobardis peruasum, & igne crematum fuisse. Qualiter vero postea refectum, ac restauratum fuerit, habetur in Chronico Casinensi Leonis Ostiensis libro primo cap. quarto.

De absconsione flasconis à beato Benedicto cognita. Cap. XVIII.

GREGORIVS.

QVODAM quoque tempore Exhilaratus noster, quem ipse conuersum nosti, transmissus à Domino suo fuerat, vt Dei viro in Monasterium, vino plena duo lignea vascula, quæ vulgo flascones vocantur, deferret: qui vnum detulit, alterum verò pergens in itinere abscondit. Vir autem Domini, quem facta absentia latere non poterant, vnum cum gratiarum actione suscepit, & discedentem puerum monuit, dicens. Vide fili ne de illo flascone, quem abscondisti bibas, sed inclina illum cautè, & inuenies, quid intus habet. Qui confusus valde à Dei homine exiuit: & reuersus, volens adhuc probare, quod audierat, cum flasconem inclinasset, de eo protinus serpens egressus est. Tunc prędictus Exhilaratus puer, per hoc quod in vino reperit, expauit malum, quod fecit.

ADDITIO.

AScendentibus ad Monasterium Casinense per viam sancti Germani, in medio ferè itineris, occurrit quoddam sacellum, titulo sanctæ Crucis insignitum, super cuius altare visitur quædam vetusta scriptura, in lapidea tabula sculpta, tenoris sequentis. Anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimoquarto, sanctissimus Pontifex Cœlestinus Quintus, cum limina beati Benedicti deuotè visitaret, & ad cappellam sanctę Crucis, quæ in via publica est constructa, euntibus ad Casinense Monasterium peruenisset: & miracula, quæ beatus Benedictus operatus est, ibidem certa relatione reperisset: ob reuerentiam almifici Patris, indulgentiam eidem cappellæ concessit: vt quicumque in prædictam cappellam sanctæ Crucis ingrederetur, & Dominicam Orationem cum Aue Maria diceret, centum annos, & centum quadragenas, toties quoties inde transiret, misericorditer obtineret, & haberet. Sic ibi. Quæ autem fuerint miracula, ob quæ summus Pontifex motus fuerit ad præfatam indulgentiam concedendam, videtur colli-

gi posse, ex subiectis litteris Roffredi Abbatis Casinensis, & Cardinalis, ad Ioannem de Salerno æquè Cardinalem datæ: quarum tenor talis est.

Domino Ioanni de Salerno Presbytero Cardinali Roffredus tituli sanctorum Marcellini, & Petri, & Cassinensis Abbas.

CVm omnium, quæ circa nos geruntur non modicè vos cura sollicitet, & vt verè diligens participem vos nostri & ex animo compassibilem in singulis offeratis: preter iuris ordinē incederemus vobiscum, & in lege amicitiæ, quam maxime peccaremus, si celaremus illud à vobis, quod compertum conferat gaudium, & de nostra calamitate deficientem quodammodo vestrum spiritum relaxaret. Ecce enim, quia magnificauit Dominus facere nobiscum, facti sumus lætantes: sepultis enim omnium gaudiorum organis, solam qua præmebamur, miseriam pensabamus. Absorbuerat nos siquidem iam mæstitia vltra modum, & hinc rerum inopia, inde nos hostili metu præmentibus eramus iam, & de vita dubij, & de morte securi. Concluserat namq; Dominus in gladio populum suum depascebantur filij Belial vineam Domini, faciesq pauperum demoliebantur, & in tantum sæuitia processerat malignorum, cuncta ferro flammisq. vastantium, vt iam non tantum corde, sed etiam ore insipiens diceret: Non est Deus, miseriq. pusillanimes, qui in miserijs non subsistunt, ignorantes quia de humo non egreditur dolor: clamauerunt, & Dominus non exaudiuit eos, quia cum occideret eos, tunc inquirebant eum. Non sic generatio quærentium faciem Dei Iacob, qui in die tribulationis suæ requirunt Dominum manibus suis, idest operibus suis. Exquirunt & inueniunt: petunt & accipiunt: pulsant, & aperitur eis. Expertus est hoc sic esse, vt dicimus, claudus ille Ioannes de Vairano, vobis & cunctis, qui domum nostram frequentant, notissimus. Hic etsi homo dictus sit ratione vtens, quod est homini, in eo tamen minus homine putabatur, quia non pedibus gradiebatur, vt homo, sed vt reptile manibus, natibusq serpebat.

Dedit se hic talis Patri nostro confessori permagnifico Benedicto, ab eo tempore, quo castrum Vairani nobis est munificentia imperiali collatum: & cæteris illius terræ incolis à nostra

ditione recedentibus, non recessit. Expectans expectauit si fortè veniret tempus miserendi eius, si fortè ab illius impetu fluminis, qui totam lætificat ciuitatem Dei, aliqua misericordiæ stilla proflueret, qua membris emortuis, neruisq. ariditate nimia tenuatis, aliquis infusus vigor stupentes articulos viuacibus officijs ordinaret. Adfuit eius votis misericordia Creatoris, nec meritum defuit Benedicti, cuius in hac causa patrocinio vtebatur. Nam sexta feria proxima præterita, quæ Kalendas subsequuta est Iulij, excubans ante fores atrij, quod dicitur paradisus, super triticum, quod ibi congestum erat ad desiccandum, reuerendi vultus senex, semel, & secundo astitit, & vt resurgeret, ac abiret, satis imperiose mandauit. Excitatus est homo, & quasi in ecstasi positus, quid ageret ignorabat; nesciebat enim senem, qui mandatum dederat, nesciebat ad quid surgeret, vel quò abire se vellet. Obdormiuit iterum, verum visio priori similis, immò longè expressior, & efficacior est sequuta. Idem namq. senex in eodem habitu, scapulare videlicet indutus, & tunica, astitit homini, mandauit vt surgeret, fratrem Benedictum se esse nominans, locum etiam in quem eum ire vellet, designauit ex nomine. Vade, inquit, ad locum, qui dicitur sanctæ Crucis, vbi in memoriam mei nominis Oratorium est constructum, illuc cum iueris sanitatem, quam suspirasti diutius, consequeris. Est enim locus ille in memoriam signorum, quæ fecit ibi Dominus per merita confessoris sui, ab antiquis in multa habitus deuotione, & à modernis de cætero plus habendus: vbi inter alia, quæ referuntur gesta miracula, duo præcipua memorantur, quorum alterum ex scriptura, alterum relatione didicimus seniorum. De vasis, quæ vulgo dicuntur flascones, in quibus viro Dei vinum fidelis cuiusdam deuotio destinauit, in dialogo suo beatus Gregorius refert, quòd vinigerulus alterum sancto viro portauit, alterum quod sibi nequiter retinere posse sperabat, illo in loco dicitur occultasse. Mox autem, vt altero allato, alterum sibi sumere vellet, serpens de vase, iuxta verbum viri Dei, prodijt, & pro vino inique sublato, ipsum iniquitatis emisit auctorem.

Ab antiquis etiam vsque ad nos processit opinio, quod cum vellet vir Dei, mulæ insidens, montem scandere, in scabrosum lapidem impingens, mula corruit: sed ne vir sanctus, vel animal, quo vehebatur læsionem aliquam pateretur, in ceræ mollitiem

litiem resolutus lapis, carnis teneritudini cessit duritia eius: & signi huius memoriam omnibus locum visentibus dereliquit. Est quoque non modicum medicinalis febribus lapis ille, prout testantur multi, qui de illo in remotissimas deferunt regiones. Ad hunc locum, (prout sibi sanctus mandauerat) præfatus Ioannes mane surgens accessit, non absque multo desiderio factæ sibi promissionis præstolans euentum. Adest vir sanctus, & quod dictu mirabile est, sicut eum imaginariè per visum nocte perspexerat, intuitu corporeo deprehendit. Stupet homo colores vultus varios induit: nunc ex gaudio rubicundus color exoritur, nunc ex timore pallescit: in sudorem totus resoluitur, atque inter spem metumq. medius, quid ageret nesciebat: Vocat eum iterum sanctus ex nomine. Ioannes, inquiens, surge; ad domum concitus reuertere meam: porrectaq. manu, viam qua ad Ecclesiam rediret suam, tam verbo, quàm ipsa manus extensione monstrabat. Exiliens continuo claudus ambulauit, illudq, modicum itineris, quod vix toto reptando corpore in montis descensu confecerat, tanta rediens agilitate peregit; vt plures, qui eum habuerunt obuiam, non claudum, sed cursorem aliquem æstimarent. Vidimus, & audiuimus hac omnia nos omnes, vidit etiam populus claudum ambulantem, & laudantem Dominum: cuius laudibus, & nos nostras subiecimus, & vt vos vestras adijciatis, oramus.

Fuit Roffredus iste Abbas Cassinensis quinquagesimussecundus, electus Anno Domini millesimo centesimo octogesimo-septimo. Postmodum vero à Celestino Tertio Cardinalis creatus Anno 1189.

De mappularum receptione à viro Dei cognita. Cap. XIX.

ON longè autem à Monasterio vicus erat, in quo non minima multitudo hominum, ad fidem Dei ab Idolorum cultu Benedicti fuerat exhortatione conuersa. Ibi quoque quædam sanctimoniales fœminæ erant, & crebrò illuc pro exhortandis animabus fratres suos mittere Benedictus Dei famulus curabat. Quadam vero die misit ex more: sed is, qui missus fuerat Monachus post admoni-

tionem factam, à sanctimonialibus fœminis rogatus, mappulas accepit, sibiq; eas abscondit in sinu, qui mox, vt reuersus est, eum vir Dei vehementissima amaritudine cœpit increpare, dicens: Quomodo ingressa est iniquitas in sinum tuum? at ille obstupuit, & quid egisset oblitus, vnde corripiebatur, ignorabat. Cui ait: nunquid ego illic præsens non eram, quando ab ancillis Dei mappulas accepisti, tibiq; eas in sinu misisti? qui mox eius vestigijs prouolutus, stulte se egisse pœnituit, & eas quas in sinu absconderat mappulas abiecit.

De cogitatione Monachi superba à Dei viro cognita. Cap. XX.

VADAM quoque die dum venerabilis Pater vespertina iam hora, corporis alimenta perciperet, eius Monachus cuiusdam defensoris filius fuerat, qui ei ante mensam lucernam tenebat. Cumq; vir Dei ederet, ipse autem cum lucernæ ministerio adstaret, cœpit per superbiæ spiritum in mente sua tacitus voluere, & per cogitationem dicere. Quis est hic, cui ego manducanti assisto, lucernam teneo, seruitium impendo? quis sum ego, vt isti seruiam? ad quem vir Dei statim conuersus, vehementer cœpit eum increpare, dicens. Signa cor tuum frater, quid est, quod loqueris? signa cor tuum. vocatisq; statim Fratribus, præcepit ei lucernam de manibus tolli, ipsum vero iussit à ministerio recedere, & sibi hora eadem quietum sedere. Qui requisitus à Fratribus, quid habuerit in corde, per ordinem narrauit quanto superbiæ spiritu intumuerat, & quæ contra virum Dei verba per cogitationem tacitus dicebat. Tunc liquidò omnibus patuit, quod venerabilem Benedictum latere nihil poterat, in cuius aure tacitæ etiam cogitationis verba sonuissent.

De

De ducentis modijs farinæ ante viri Dei cellam inuentis. *Cap. XXI.*

LIO quoque tempore in eadem Campaniæ Regione fames incubuerat, magnaq; omnes alimentorum indigentia coangustabat: iamq; in Benedicti Monasterio triticum deerat: panes verò pœnè omnes consumpti fuerant, vt non plus quam quinque ad refectionis horam, Fratribus inueniri potuissent. Cumq; eos venerabilis Pater contristatos cerneret, eorum pusillanimitatem studuit modesta increpatione corrigere, & rursum promissione subleuare dicens. Quare de panis inopia vester animus contristatur? hodie quidem minus est, sed die crastina abundanter habebitis. Sequenti autem die ducenti farinæ modij ante fores cellæ in saccis inuenti sunt, quos omnipotens Deus, quibus deferentibus transmisisset, nunc vsque manet incognitum. Quod cum Fratres cernerent, Domino gratias referentes, didicerunt iam de abundantia, nec in egestate dubitare.

PETRVS.

Dic quæso te, numquid nam credendum est huic Dei famulo semper prophetię spiritum adesse potuisse, an per interualla temporum eius mentem prophetiæ spiritus implebat?

GREGORIVS.

Prophetiæ spiritus (Petre) prophetarum mentes non semper irradiat: quia sicut de sancto spiritu scriptum est: vbi vult Ioan.3
spirat: ita sciendum est, quia, & quando vult spirat. Hinc est
enim, quod Nathan à Rege requisitus, si construere templum 2 Reg.
posset, prius consensit, & postmodum prohibuit. Hinc est, quod 7.
Helisæus cum flentem mulierem cerneret, causamq; nesciisset,
ad prohibentem hanc puerum dixit: dimitte eam, quia anima 4.Reg.
eius in amaritudine est, & Dominus celauit à me, & non in- 4.
dicauit mihi. Quod omnipotens Deus ex magnæ pietatis dispensatione disponit: quia dum prophetiæ spiritum aliquando dat, & aliquando subtrahit, prophetantium mentes, & eleuat in celsitudine, & custodit in humilitate, vt & accipientes spiri-

ſpiritum inueniant, quid de Deo ſint, & rurſum prophetę ſpiritum non habentes cognoſcant, quid ſint de ſemetipſis.

P E T R V S.

Ita hoc eſſe, vt aſſeris, magna ratio clamat. Sed quæſo de venerabili Patre Benedicto, quicquid adhuc animo occurrit, exequere.

De diſpoſitione Monaſterij per viſionem habita. Cap. XXII.

G R E G O R I V S.

LIO quoque tempore à quodam fideli viro fuerat rogatus, vt in eius prædio iuxta Tarracinenſem Vrbem miſſis diſcipulis ſuis conſtruere Monaſterium debuiſſet: qui roganti conſentiens deputatis Fratribus Patrem conſtituit, & quis eis ſecundus eſſet, ordinauit. Quibus euntibus ſpopondit, dicens. Ite & die illo ego venio, & oſtendo vobis in quo loco Oratorium, in quo refectorium Fratrum, in quo ſuſceptionem hoſpitum, vel quæq; ſunt neceſſaria ædificare debeatis. Qui benedictione percepta illico perrexerunt, & conſtitutum diem magnopere præſtolantes, parauerunt omnia, quæ his, qui cum tanto Patre venire potuiſſent, videbantur eſſe neceſſaria. Nocte vero eadem qua promiſſus illuceſcebat dies, eidem ſeruo Dei, quem illic Patrem conſtituerat, atque eius Præpoſito vir Domini in ſomnis apparuit, & loca ſingula, vbi quid ædificare potuiſſent, ſubtiliter deſignauit. Cumq; vtrique à ſomno ſurgerent, ſibi inuicem, quod viderant retulerunt. Non tamen viſioni illi fidem omninò dantes, virum Dei ſicut ſe venire promiſerat, expectabant. Cumq; vir Dei conſtituto die minimè veniſſet, ad eum cum mœrore reuerſi ſunt dicentes. Expectauimus Pater, vt veni res ſicut promiſeras, & nobis oſtenderes, vbi quid ædificare deberemus & non veniſti. Quibus ipſe ait: Quare Fratres, quare iſta dicitis? Nunquid ſicut promiſi non veni? cui cum ipſi dicerent, quando veniſti? reſpondit. Numquid vtriſque vobis dormientibus non apparui, & loca ſingula deſignaui? Ite & ſicut per viſionem

nem

nem vidistis omne habitaculum Monasterij, ita construite. Qui hæc audientes vehementer admirati ad prædictum prædium sunt reuersi, & cuncta habitacula sicut ex reuelatione didicerant, construxerunt.

PETRVS.

Doceri velim, quo fieri ordine potuit, vt longè iret responsum dormientibus dicere, quod ipsi per visionem audirent, & recognoscerent.

GREGORIVS.

Quid est, quod perscrutans rei gestæ ordinem ambigis, Petre? liquet profectò, quia nobilioris naturæ est spiritus, quam corpus. Et certè scriptum teste nouimus, quod Propheta ex Iudæa subleuatus, repente est cum prandio in Caldæa depositus, quo videlicet prandio prophetam refecit, seq; repente in Iudæa iterum inuenit. Si igitur tam longe Habacuc potuit sub momento corporaliter ire, & prandium deferre, quid mirum si Benedictus Pater obtinuit, quatenus iret per spiritum, & Fratrum quiescentium spiritibus necessaria narraret? vt sicut ille ad cibum corporis corporaliter perrexit, ita iste ad institutionem spiritalis vitæ spiritaliter pergeret.

PETRVS.

Manus tuæ loquutionis tersit meæ fateor dubietatem mentis: sed velim nosse in communi loquutione, qualis iste vir fuerit.

De sanctimonialibus fœminis post mortem absolutis. Cap. XXIII.

GREGORIVS.

IX ipsa (Petre) communis eius loquutio à virtutis erat pondere vacua: quia cuius cor se se in alta suspenderet, nequaquam verba de ore illius in cassum cadebant. Si quid verò vnquam non iam decernendo, sed minando diceret, tantas vires sermo illius habebat, ac si hoc non dubiè, atque suspen-

sè,

sè, ſed iam per ſententiam protuliſſet. Nam non longè ab eius Monaſterio duæ quædam ſanctimoniales fœminæ nobiliori genere exortæ in loco proprio conuerſabantur, quibus quidam religioſus vir ad exterioris vitæ vſum præbebat obſequium. Sed ſicut nonnullis ſolet nobilitas generis parere ignobilitatem mentis, vt minus ſe in hoc mundo deſpiciant, qui plus ſe cæteris aliquid fuiſſe meminerunt: nec dum prædictæ ſanctimoniales fœminæ perfectè linguam ſuam ſub habitus ſui fræno reſtrinxerant, & eundem religioſum virum, qui ad exteriora neceſſaria eis obſequium præbebat, incautis ſæpè ſermonibus ad iracundiam prouocabant. Qui dum diu iſta toleraret, perrexit ad Dei hominem, quantasq; pateretur verborum contumelias enarrauit. Vir autem Dei hæc de illis audiens, eis protinus mandauit dicens. Corrigite linguam veſtram, quia ſi non emendaueritis, excommunico vos, quam videlicet excommunicationis ſententiam non proferendo intulit, ſed minando. Illæ autem à priſtinis moribus nihil mutatæ, intra paucos dies defunctæ ſunt, atque in Eccleſia ſepultæ. Cumq; in eadem Eccleſia Miſſarum ſolemnia celebrarentur, atque ex more Diaconus clamaret: ſiquis non communicat det locum. Nutrix earum, quæ pro eis oblationem Domino offerre conſueuerat, eas de ſepulchris ſuis progredi, & exire videbat. Quod dum ſæpius cerneret, quia ad vocem Diaconi clamantis, exibant foras, atque intra Eccleſiam permanere non poterant, ad memoriam reduxit, quæ vir Dei illis adhuc viuentibus mandauit. Eas quippe ſe communione priuare dixerat, niſi mores ſuos, & verba corrigerent. Tunc ſeruo Dei cum graui mœrore indicatum eſt. Qui manu ſua protinus oblationem dedit dicens. Ite, & hanc oblationem pro eis offerre Domino facite, & vlterius excommunicatæ non erunt. Quæ oblatio dum pro eis fuiſſet immolata, & à Diacono iuxta morem clamatum eſt, vt non communicantes ab Eccleſia exirent, illæ exire ab Eccleſia vlterius viſæ non ſunt. Qua ex re indubitanter patuit, quia dum inter eos, qui communione priuati ſunt, minimè recederent, communionem à Domino per ſeruum Domini recepiſſent.

PETRVS.

Mirum valde, quod dicis, quamuis venerabilem, & ſanctiſſima

ctissimum virum, adhuc tamen in hac carne corruptibili degentem, potuisse animas soluere in illo iam inuisibili iudicio constitutas.

GREGORIVS.

Numquid nam (Petre) in hac adhuc carne non erat, qui audiebat: Quodcunque ligaueris super terram erit ligatum & in cœlis, & quæ solueris super terram soluta erunt & in cęlis? Cuius nunc vicem ligando, & soluendo obtinent, qui locum sancti Regiminis fide, & moribus tenent. Sed vt tanta valeat homo de terra, Cœli, & terræ conditor in terram venit è cœlo, atque vt iudicare caro etiam de spiritalibus possit, hoc ei largiri dignatus est, factus pro hominibus Deus caro: quia inde surrexit vltra se infirmitas nostra, vnde sub se infirmata est firmitas Dei. Matth. 16.

PETRVS.

Cùm virtute signorum concorditer loquitur ratio verborum.

ADNOTATIO.

Ex his, quæ beatus Gregorius in hoc cap. narrat, probabiliter valdè colligitur, beatum Patrem Benedictum sacerdotali ordine insignitum fuisse. Cum enim Petrus dubitauerit, qualiter vir Dei Benedictus adhuc in carne degens potuerit soluere animas in Dei iudicio iam constitutas: respondet Gregorius, hoc potuisse authoritate Christi dicentis Petro. Quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cœlis, & hanc potestatem tribuit Benedicto. Præterea capite sequenti docet, qualiter beatus Benedictus manu sua communionem dominici corporis dederit quibusdam: tractare autem hæc sacrosancta mysteria manibus proprijs Sacerdotum est. Deinde ipse beatus Benedictus cap. 7. suæ Regulæ, gradu quinto humilitatis docet, tunc Monachum ad hunc gradum peruenisse, cum omnes cogitationes malas cordi suo aduenientes, vel mala a se absconsè commissa, per humilem confessionem Abbati non celauerit suo. Quod de confessione sacramentali intelligit, & exponit Cardinalis Turrecremata in commentario eius loci. Sic etiam cap. 46.

agens

agens beatus Pater de his, qui in aliquo opere delinquunt, quomodo debeant satisfacere, in fine capitis hæc habet. Si animæ vero peccati causa fuerit latens, tantum Abbati, aut spiritualibus senioribus patefaciat: Qui sciant curare sua, & aliena vulnera, non detegere, & publicare. Quod similiter de confessione sacramentali intelligendum est. Adde his ea, quæ idem sanctus Pater ordinat cap. 9. & 11. Regulæ suæ, videlicet, vt Abbas benedicat in choro eos, qui dicturi sunt Lectiones, & legat Lectionem de Euangelio cum honore, & tremore, &c. & data benedictione incipiunt Matutinos, idest Laudes. Vlterius cap. 69. præcipit, vt Sacerdotes Monachi stent post Abbatem, & benedicant, &c. Sciebat igitur beatus Pater potestatem benedicendi esse Sacerdotalis officij. Cumq; ipse fuerit Abbas, & suæ Regulæ obseruantissimus, dicendum est fuisse Sacerdotem. Denique ipse beatus Gregorius lib. 1. Dialogorum cap. 4. agens de sancto Equitio, narrat quendam ipsius familiarem Felicem nomine, familiaritatis ausu ei dixisse. Qui sacrum ordinem non habes, atque à Romano Pontifice sub quo degis, prædicationis licentiam non recepisti, prædicare quomodo præsumis? & subiungit Gregorius quærelam datam summo Pontifici aduersus eundem sanctum virum, quod prædicationis officium sibimet vsurpare præsumpsisset, & cætera, quæ sequuntur. Cùm autem beatus Pater Benedictus missus fuerit à Deo ad prædicandum, sicut & beatus Equitius, nec sciamus eum facultatem prædicandi à summo Pontifice obtinuisse, quod Gregorius non tacuisset. Videamus præterea non solum ipsum prædicasse, verum etiam Monachos suos ad prædicandum misisse, vt dicet Gregorius supra cap. 19. nec inde fuerit orta murmuratio, aut quærela aliqua contra eum, sicut contra sanctum Equitium, videtur dicendum illum Sacerdotem fuisse, & sic liberè, & licitè prædicare potuisse. Quibus adde beatum Benedictum diuinitus fuisse electum in Pastorem, & Rectorem animarum Diœcesis Cassinensis, vt docuimus supra in Adnotatione ad cap. 8. ad quod munus ritè, & rectè adimplendum, oportebat eum esse Sacerdotem. Quæ quidem omnia in vnum collecta, euidenter ferè concludunt, beatum Patrem Benedictum sacerdotali dignitate fuisse præditum.

De puero post sepulturam à terra proiecto.
Cap. XXIV.

GREGORIVS.

VADAM quoque die dum quidam eius puerulus Monachus parentes suos vltra, quam deberet diligens, atque ad eorum habitaculum tendens, sine benedictione de Monasterio exijsset, eodem die mox, vt ad eos peruenit, defunctus est. Cumq; esset sepultus, die altero proiectum foras corpus eius inuentum est, quod rursus tradere sepulturæ curauerunt: sed sequenti die iterum proiectum exterius, atque inhumatum sicut prius inuenerunt. Tunc concitè ad Benedicti Patris vestigia currentes, cum magno fletu petierunt, vt ei suam gratiam largiri dignaretur. Quibus vir Dei manu sua protinus communionem dominici corporis dedit, dicens. Ite atque hoc dominicum corpus super pectus eius cum magnà reuerentia ponite, & sic sepulturæ eum tradite. Quod dum factum fuisset, susceptum corpus eius terra tenuit, nec vltra proiecit. Perpendis Petre apud Iesum Christum Dominum, cuius meriti iste vir fuerit, vt eius corpus etiam terra proiecerit, qui Benedicti gratiam non haberet.

PETRVS.

Perpendo planè, & vehementer stupeo.

De Monacho, qui de Monasterio discedens draconem in itinere inuenit. Cap. XXV.

GREGORIVS.

VIDAM autem eius Monachus mobilitati mentis deditus erat, & permanere in Monasterio nolebat, cumq; eum vir Dei assiduè corriperet, & frequenter admoneret, ipse vero nullo modo consentiret in Congregatione persistere, atque importunis præcibus, vt relaxaretur, insisteret, quadam die idem venerabilis Pater nimietatis eius tædio affectus, iratus iussit, vt discederet. Qui

mox,

mox, vt Monasterium exijt, contra se adsistere aperto ore draconem in itinere inuenit. Cumq; eum idem draco, qui apparuerat, deuorare vellet, cœpit ipse tremens, & palpitans magnis vocibus clamare, dicens. Succurrite, succurrite, quia draco iste me deuorare vult. Currentes autem Fratres, draconem minimè viderunt, sed trementem, atque palpitantem Monachum ad Monasterium reduxerunt, qui statim promisit nunquam se iam à Monasterio recessurum, atque ex hora eadem in sua promissione permansit. Quippe qui sancti viri orationibus contra se assistere draconem viderat, quem prius non videndo sequebatur.

De puero ab elephantino morbo curato. *Cap. XXVI.*

SED neque hoc silendum puto, quod illustri viro Antonio narrante cognoui, qui aiebat, patris sui puerum morbo elephantino fuisse correptum, ita vt iam pilis cadentibus, cutis intumesceret, atque increscentem saniem occultare non posset. Qui ad virum Dei ab eodem patre eius missus est, & saluti pristinæ sub omni celeritate restitutus.

De solidis per miraculum pauperi redditis.
Caput XXVII.

NEQVE illud taceam, quod eius discipulus, Peregrinus nomine, narrare consueuerat: quia die quadam fidelis vir quidam necessitate debiti compulsus, vnum sibi fore remedium credidit, si ad Dei virum pergeret, & quæ eum vrgeret debiti necessitas, indicaret. Venit itaque ad Monasterium, omnipotentis Dei famulum reperit, quod à creditore suo pro duodecim solidis grauiter affligeretur, intimauit. Cui venerabilis Pater, nequaquam se habere duodecim solidos respondit, sed tamen eius inopiam blanda loquutione consolatus, ait. Vade & post biduum reuertere, quia deest hodie, quod tibi debeam dare. In ipso autem biduo more suo in oratione fuit occupatus.

occupatus. Cumq; die tertio is, qui necessitate debiti affligebatur rediret, super arcam Monasterij, quæ erat frumento plena, subito tredecim solidi sunt inuenti: quos vir Dei deferri iussit, & afflicto petitori tribuit, dicens: vt duodecim redderet, & vnum in expensis proprijs haberet. Sed ad ea nunc redeam, quæ eius discipulis in libri huius exordio prædictis referentibus agnoui.

Quidam vir grauissima aduersarij sui æmulatione laborabat, cuius adhoc vsque odium prorupit, vt ei nescienti in potu venenum daret, qui quamuis vitam auferre non valuit, cutis tamen colorem mutauit, ita vt diffusa in corpore eius varietas, lepræ morem imitari videretur. Sed ad Dei hominem deductus, salutem pristinam citius recepit: nam mox, vt eum tetigit, omnem cutis illius varietatem fugauit.

De ampulla vitrea in saxis proiecta, & non fracta. Cap. XXVIII.

EO quoque tempore, quo alimentorum inopia, campaniam grauiter affligebat, vir Dei diuersis indigentibus Monasterij sui cuncta tribuerat, vt pœnè nihil in Cellario nisi parum quid olei in vase vitreo remaneret. Tunc quidam, Subdiaconus, Agapitus nomine, aduenit, magnoperè postulans, vt sibi aliquantulum olei dari debuisset. Vir autem Domini, qui cuncta decreuerat in terra tribuere, vt in Cœlo omnia reseruaret, hoc ipsum parum, quod remanserat olei, iussit petenti dari: Monachus vero, qui Cellarium tenebat, audiuit quidem iubentis verba, sed implere distulit. Cumq; post paululum si id, quod iusserat, datum esset inquireret, respondit Monachus, se minimè dedisse: quia si illud ei tribueret, omninò nihil Fratribus remaneret. Tunc iratus, alijs præcepit, vt hoc ipsum vas vitreum, in quo parum olei remansisse videbatur, per fenestram proijcerent, ne in cella aliquid per inobedientiam remaneret. Factumq; est ita. Sub fenestra autem eadem ingens præcipitium patebat saxorum molibus asperum. Proiectum itaque vas vitreum, venit in saxis, sed sic mansit incolume, ac si proiectum minimè fuisset: ita vt neque frangi, neque oleum effundi potuisset.

ſet. Quod vir Domini præcepit leuari, atque vt erat integrum petenti tribui. Tunc collectis Fratribus, inobedientem Monachum de infidelitate ſua, & ſuperbia coram omnibus increpauit.

De dolio vacuo oleo impleto. *Cap. XXIX.*

VA increpatione completa, ſe ſe cum eiſdem Fratribus in orationem dedit. In eo autem loco, vbi cum Fratribus orabat, vacuum erat ab oleo dolium, & coopertum. Cumq; ſanctus vir in oratione perſiſteret, cœpit operimentum eiuſdem dolij oleo excreſcente ſubleuari. Quo commoto, atque ſubleuato, oleum quod excreuerat, ora dolij tranſiens, pauimentum loci, in quo incubuerat, inundabat. Quod Benedictus Dei famulus, vt aſpexit, protinus orationem compleuit, atque in pauimentum oleum defluere ceſſauit. Tunc diffidentem, inobedientemq; Fratrem latius admonuit, vt fidem habere diſceret, & humilitatem. Idem vero frater ſalubriter correptus erubuit; quia venerabilis Pater virtutem omnipotentis Dei, quam admonitione intimauerat, miraculis oſtendebat, nec erat iam, vt quiſquam de eius promiſſionibus dubitare poſſet, qui in vno, eodemq; momento pro vitreo vaſe, penè vacuo, plenum oleo dolium reddidiſſet.

De Monacho à dæmonio liberato. *Cap. XXX.*

VADAM die, dum ad beati Ioannis oratorium, quod in ipſa montis celſitudine ſitum eſt, pergeret, ei antiquus hoſtis in mulo, medici ſpecie, obuiam factus eſt, cornu, & trepedicam ferens, quem cum requiſiſſet dicens: quo vadis? ille reſpondit. Ecce ad Fratres vado potionem eis dare, itaque perrexit venerabilis Pater Benedictus ad orationem, qua completa concitus redijt. Malignus vero ſpiritus vnum ſeniorem Monachum inuenit aquam haurientem, in quem ſtatim ingreſſus eſt, eumq; in terram proiecit, & vehementiſſimè vexauit. Quem cum vir Dei ab ora-
tione

tione rediens, tam crudeliter vexari conspiceret, ei solummodo alapam dedit, & malignum ab eo spiritum protinus excussit, ita vt ad eum redire vlterius non auderet.

PETRVS.

Velim nosse, si hæc tanta miracula, virtute semper orationis impetrabat, an aliquando etiam solo voluntatis exhibebat nutu.

GREGORIVS.

Qui deuota mente Deo adhærent, cum rerum necessitas exposcit, exhibere signa, modo vtroque solent, vt mira quæque aliquando ex prece faciant, aliquando ex potestate. Cum enim Ioannes dicat: Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri. Qui filij Dei ex potestate sunt, Ioan. 1
quid mirum si signa facere ex potestate valeant? Quia enim vtroque modo miracula exhibeant, testatur Petrus, qui Thabitam mortuam orando suscitauit, Ananiam vero, & Saphyram mentientes morti increpando tradidit. Neque enim orasse in eorum extinctione legitur, sed solummodo culpam, quam perpetrauerant, increpasse. Constat ergo, quod aliquando hæc ex potestate, aliquando verò exhibentur ex postulatione, dum & istis vitam increpando abstulit, & illi reddidit orando. Nam duo quoque fidelis famuli Dei Benedicti facta nunc replico, in quibus apertè clareat, aliud hunc accepta diuinitus ex potestate, aliud ex oratione potuisse.

Act. 5.

De ligato rustico solo aspectu viri Dei soluto. Cap. XXXI.

GOTHORVM quidam, Galla nomine, perfidiæ fuit Arianæ, qui Totilæ Regis eorum temporibus contra Catholicæ Ecclesiæ religiosos viros ardore immanissimæ crudelitatis exarsit, ita vt quisquis ei Clericus, Monachusuè ante faciem venisset, ab eius manibus viuus nullo modo exiret. Quadam vero die auaritiæ suæ æstu succensus, in rapinam rerum inhians, dum quendam rusticum tormentis crudelibus affligeret, eumq; per supplicia diuersa

laniaret, victus pœnis rusticus se se, res suas Benedicto Dei famulo commendasse professus est, vt dum hoc à torquente creditur, suspensa interim crudelitate, ad vitam hora reparetur. Tunc idem Galla cessauit rusticum tormentis affligere, sed eius brachia loris fortibus astringens, ante Equum suum cœpit impellere, vt quis esset Benedictus, qui eius res susceperat, demonstraret. Quem ligatis bracchijs rusticus antecedens, duxit ad sancti viri Monasterium, eumq; ante ingressum cellæ solum sedentem reperit, & legentem Eidem autem subsequenti Gallæ rusticus dixit: Ecce iste est, de quo dixeram tibi, Benedictus Pater. Quem dum feruido spiritu cum peruersæ mentis insania fuisset intuitus, eo terrore, quo consueuerat, acturum se existimans, magnis cœpit vocibus clamare dicens: Surge, surge, & res istius rustici redde, quas accepisti. Ad cuius vocem vir Dei protinus oculos leuauit à lectione, eumq; intuitus, mox etiam rusticum, qui ligatus tenebatur, attendit. Ad cuius brachia dum oculos deflexisset, miro modo tanta se celeritate cœperunt illigata brachijs lora deuoluere, vt dissolui tàm concitè nulla hominum festinatione potuissent. Cumq; is, qui ligatus venerat, cœpisset subitò adstare solutus, ad tantæ potestatis vim tremefactus Galla ad terram corruit, & ceruicem crudelitatis rigidæ ad eius vestigia inclinans, se orationibus illius commendauit. Vir autem sanctus à lectione minimè surrexit, sed vocatis Fratribus, eum introrsus tolli, vt benedictionem acciperet, præcepit. Quem ad se reductum, vt à tantæ crudelitatis insania quiescere deberet, admonuit. Qui fractus recedens nihil vlterius petere à rustico præsumpsit, quem vir Domini non tangendo, sed respiciendo soluerat. Ecce ita est Petre, quod dixi, quia hi, qui omnipotenti Deo familiarius seruiunt, aliquando mira facere etiam ex potestate possunt. Qui enim ferocitatem Gothi terribilis, sedens repressit, lora verò, nodosq; ligaturæ, quæ innocentis brachia astrinxerant, oculis dissoluit, ipsa miraculi celeritate indicat, quia ex potestate acceperat habere, quod fecit. Rursum quoque quale quantunque miraculum orando valuit obtinere subiungam.

De

De mortuo suscitato. *Cap.* XXXII.

VODAM die cum Fratribus ad agri opera fuerat egressus. Quidam vero rusticus defuncti filij corpus in vlnis ferens, orbitatis luctu æstuans, ad Monasterium venit, Benedictum Patrem quæsiuit. Cui cum dictum esset, quia idem Pater cum Fratribus in agro moraretur, protinus ante Monasterij ianuam corpus extincti filij proiecit, & dolore turbatus, ad inueniendum venerabilem Patrem, se se in cursum concitus dedit. Eadem vero hora vir Dei ab agri opere iam cum Fratribus reuertebatur. Quem mox, vt orbatus rusticus aspexit, clamare cœpit. Redde filium meum, redde filium meum. Vir autem Dei in hac voce substitit dicens. Numquid ego filium tuum tibi abstuli? Cui ille respondit. Mortuus est, veni resuscita eum. Quod vt mox Dei famulus audiuit, valdè contristatus est, dicens. Recedite Fratres, recedite, hæc nostra non sunt, sed sanctorum Apostolorum. Quid nobis onera vultis imponere, quæ non possumus portare? at ille, quem nimius cogebat dolor, in sua petitione perstitit, iurans quod non recederet, nisi eius filium resuscitaret. Quem mox Dei famulus inquisiuit dicens. Vbi est? cui ille respondit. Ecce corpus eius ad ianuam Monasterij iacet. Vbi cum vir Dei cum Fratribus peruenisset, flexit genu, & super corpusculum infantis incubuit, se seq; erigens ad cœlum palmas tetendit, dicens. Domine non aspicias peccata mea, sed fidem huius hominis, qui resuscitari filium suum rogat, & redde in hoc corpusculum, animam quam abstulisti. Vix in oratione verba compleuerat, & regrediente anima, ita corpusculum pueri omne contremuit, vt sub oculis omnium, qui aderant, apparuerit concussione mirifica tremendo palpitasse. Cuius mox manum tenuit, & eum Patri viuentem, atque incolumem dedit. Liquet Petre, quia hoc miraculum in potestate non habuit, quod prostratus petijt, vt exhibere potuisset.

PETRVS.

Sic cuncta esse, vt asseris, constat patenter: quia verba, quæ proposueras, rebus probas. Sed quæso te, vt indices si

sancti viri omnia, quæ volunt possunt, & cuncta impetrant quæ desiderant obtinere.

De miraculo Scholasticæ sororis eius. *Cap. XXXIII.*

GREGORIVS.

VISNAM erit Petre, in hac vita Paulo sublimior, qui de carnis suæ stimulo, ter Dominum rogauit, & tamen, quod voluit, obtinere non valuit? Ex qua re necesse est, vt tibi de venerabili Patre Benedicto narrem, quia fuit quiddam, quod voluit, sed non valuit implere. Soror namq; eius, Scholastica nomine, omnipotenti Domino ab ipso infantiæ tempore dedicata, ad eum semel per annum venire cõsueuerat: ad quam vir Dei non longè extra ianuam in possessione Monasterij descendebat. Quadam vero die venit ex more, atque ad eam cum discipulis venerabilis eius descendit Frater: qui totum diem in Dei laudibus, sacrisq; colloquijs ducentes, incumbentibus iam noctis tenebris, simul acceperunt cibos. Cumque adhuc ad mensam sederent, & inter sacra colloquia tardior se hora protraheret, eadem sanctimonialis fœmina soror eius eum rogauit dicens. Quæso te, vt ista nocte me non deseras, vt vsque mane de cœlestis vitæ gaudijs loquamur. Cui ille respondit. Quid est, quod loqueris soror? Manere extra cellam nullatenus possum. Tanta vero erat cœli serenitas, vt nulla in aere nubes appareret. Sanctimonialis autem fœmina, cum verba Fratris negantis audisset, insertas digitis manus super mensam posuit, & caput in manibus omnipotentem Dominum rogatura declinauit. Cumq; de mensa leuaret caput, tanta coruscationis, & tonitrui virtus, tantaq; inundatio pluuiæ erupit, vt neque venerabilis Benedictus, neque Fratres, qui cum eo aderant, extra loci limen, quo consederant, pedem mouere potuissent. Sanctimonialis quippe fœmina caput in manibus declinans, lacrymarum fluuium in mensam fuderat, per quas serenitatem aeris ad pluuiam traxit. Nec paulò tardius post orationem inundatio illa sequuta est, sed tanta fuit conuenientia orationis, & inundationis, vt de mensa caput iam cum tonitruo leuaret: quatenus vnum,

idemq.

idemq; esset momentum, & leuare caput, & pluuiam deponere. Tunc vir Dei inter coruscationes, & tonitrua, atque ingentis pluuiæ inundationem, videns se ad Monasterium non posse remeare cœpit conqueri contristatus dicens. Parcat tibi omnipotens Deus soror, quid est, quod fecisti? cui illa respondit. Ecce rogaui te, & audire me noluisti, rogaui Dominum meum, & audiuit me: modò ergo si potes egredere, & me dimissa ad Monasterium recede. Ipse autem exire extra tectum non valens, quia remanere sponte noluit, in loco mansit inuitus: sicq; factum est, vt totam noctem peruigilem ducerent, atque per sacra spiritalis vitæ colloquia se se vicaria relatione satiarent. Qua de re dixi, eum voluisse aliquid, sed minimè potuisse: quia si venerabilis viri mentem aspicimus, dubium non est, quin eandem serenitatem, voluerit, in qua descenderat, permanere: sed contra hoc, quod voluit, in virtute omnipotentis Dei ex fœmine pectore miraculum inuenit. Nec mirum, quod plus illo fœmina, quæ Fratrem videre cupiebat, in eodem tempore valuit: quia enim iuxta Ioannis vocem, Deus charitas est, iusto valde iudicio illa plus potuit, 1. Ioa. 4.
quæ amplius amauit.

PETRVS.

Fateor, multum placet, quod dicis.

De anima sororis eius visa. Cap. XXXIV.

GREGORIVS.

CVMQ. die altero eadem venerabilis fœmina ad cellam propriam recessisset, vir Dei ad Monasterium redijt. Cum ecce post triduum in cella consistens, eleuatis in aera oculis, vidit eiusdem sororis suæ animam de eius corpore egressam, in columbæ specie cœli secreta penetrare. Qui tantæ eius gloriæ congaudens, omnipotenti Deo in Hymnis, & Laudibus gratias reddidit, eiusq; obitũ Fratribus denunciauit. Quos etiam protinus misit, vt eius corpus ad Monasterium deferrent, atque in sepulchro, quod sibi ipse parauerat, ponerent. Quo facto contigit, vt quorum mens vna semper in Deo fuerat, eorum quoque corpora, nec sepultura separaret.

De mundo ante oculos eius collecto, & de anima Germani Capuanæ Ciuitatis Episcopi. Cap. XXXV.

LIO quoque tempore Seruandus Diaconus, atque Abbas eius Monasterij, quod in Campaniæ partibus à Liberio quondam Patricio fuerat constructum, ad eum visitationis gratia ex more venire consueuerat. eius quippe Monasterium frequentabat, vt quia idem quoque vir doctrina grasiæ cœlestis affluebat, dulcia sibi inuicem vitæ verba transfunderent, & suauem cibum cœlestis Patriæ, quem adhuc perfectè gaudendo non poterant, saltem suspirando gustarent. Cumq; hora iam quietis exigeret, vt membra sopori dari debuissent, in cuiusdam turris superioribus se venerabilis Benedictus, in eius quoque inferioribus se Seruandus Diaconus collocauit: quo videlicet in loco inferiora superioribus, peruius continuabat ascensus. Ante eandem vero turrim largius erat habitaculum, in quo vtriusque discipuli quiescebant. Cumq; vir Dei Benedictus, quiescentibus adhuc Fratribus instans vigilijs, nocturnæ orationis tempora præuenisset, ad fenestram stans, & omnipotentem Deum deprecans, subito intempesta noctis hora respiciens, vidit fusam lucem desuper, cunctas noctis tenebras effugasse, tantoq; splendore clarescere, vt diem vinceret lux illa, quæ in tenebris radiasset. Mira autem res valdè in hac speculatione sequuta est: quia sicut post ipse narrauit, omnis etiam mundus velut sub vno solis radio collectus, ante oculos eius adductus est. Qui venerabilis Pater, dum intentam oculorum aciem in hoc splendore coruscæ lucis infigeret, vidit Germani Capuani Episcopi animam in sphæra ignea ab Angelis in cęlum deferri. Tunc tanti sibi testem volens adhibere miraculi, Seruandum Diaconum, iterato bis terq́, eius nomine, cum clamoris magnitudine vocauit. Cumq; ille fuisset insolito tanti viri clamore turbatus, ascendit, respexit, partemq; iam lucis exiguam vidit. Cui tantum hoc obstupescenti miraculum, vir Dei per ordinem, quæ fuerant gesta narrauit: statimq; in Cassinum Castrum Religioso viro Theoprobo mandauit, vt ad Capuanam Vrbem sub eadem nocte transmitteret, & quid de Germano Episcopo ageretur agnosceret, & indicaret. Factumq;

ctumq́, eſt, & Reuerentiſſimum virum Germanum Epiſcopum, is qui miſſus fuerat iam defunctum reperit, & requirens ſubtiliter, agnouit eodem momento fuiſſe illius obitum, quo vir Domini eius agnouit aſcenſum.

PETRVS.

Mira res valde, & vehementer ſtupenda. Sed hoc, quod dictum eſt, quia ante oculos ipſius, quaſi ſub vno ſolis radio collectus omnis mundus adductus eſt, ſicut nunquam expertus ſum, ita nec conijcere ſcio, quonā ordine fieri poteſt, vt mundus omnis ab homine vno videatur.

GREGORIVS.

Fixum tene (Petre) quod loquor, quia animæ videnti creatorem anguſta eſt omnis creatura. Quamlibet etenim parum de luce Creatoris aſpexerit, breue ei fit omne, quod creatum eſt: quia ipſa luce viſionis intimæ mentis, laxatur ſinus, tantumq́; expanditur in Deo, vt ſuperior exiſtat mundo: fit vero ipſa videntis anima etiam ſuper ſemetipſum. Cumq́; in Dei lumine rapitur, ſuper ſe in interioribus ampliatur, & dum ſub ſe conſpicit exaltata, comprehendit quam breue ſit, quod comprehendere humiliata non poterat. Vir ergo Dei, qui in turri globum igneum, Angelos quoque ad cœlos redeuntes videbat, hæc proculdubio cernere nonniſi in Dei lumine poterat. Quid itaque mirum, ſi mundum ante ſe collectum vidit, qui ſubleuatus in mentis lumine extra mundum fuit? Quod autem collectus mundus ante eius oculos dicitur, non cœlum, & terra contracta eſt, ſed videntis animus eſt dilatatus, qui in Deo raptus, videre ſine difficultate potuit omne, quod infra Deum eſt. In illa ergo luce, quæ exterioribus oculis fulſit, lux interior in mente fuit, quæ videntis animum cum ad ſuperiora rapuit, ei quàm anguſta eſſent omnia inferiora, monſtrauit.

PETRVS.

Videor mihi vtiliter non intellexiſſe, quæ dixeras, quando ex tarditate mea tantum creuit expoſitio tua. Sed quia hæc liquidè meis ſenſibus infudiſti, quæſo vt ad narrationis ordinem redeas.

ADNOTATIO.

Circa ea, quæ à beato Gregorio in hoc capite tradita sunt, solet à plerisque dubitari, an beatus Pater Benedictus in hoc raptu, viderit diuinam essentiam. Non est in animo quæstionem hanc scholastico more disputare, aut definire, sed tantum Lectori proponam, quid de hac re senserint viri sanctissimi, Doctoresq; grauissimi.

Ps. 84. In primis sanctus Bernardus in quodam Sermone super illud Psalmi. Audiam quid loquatur in me Dominus Deus, qui incipit. Inuisibilia Dei, &c. sic habet. Interim vero opus habet humana anima, velut quodam vehiculo, creatura vt ad cognitionem Creatoris assurgat: cum ècontra longe beatius, perfectiusq. Angelica natura in Creatore notitiam habeat creaturæ: ad quam nimirum excellentiam, licet ad modicum rapta fuisse videtur Anima illa, quæ collectum sub vno solis radio mundum vniuersum conspexit: de quo miraculo beatus Papa Gregorius in lib. Dialogorum scribens: Videnti (inquit) Creatorem, angusta est omnis creatura; & Rupertus Abbas lib. 3. de gloria, & honore filij hominis, de ista visione beati Benedicti, sic ait. Beatus Papa Gregorius de vno vitæ venerabilis viro, nomine & gratia Benedicto, refert, quia dum quiescentibus Fratribus instans vigilijs, nocturnæ orationis tempora præuenisset, ad fenestram stans, & omnipotentem Dominum deprecans, subitò vidit fusam lucem desuper, & cætera, quæ hic narrat Gregorius. Postea subdit. Verum illa res admirationem habet aliam, quia sicut iam dictum est, animæ videnti Creatorem, angusta est omnis creatura: & quod ante illius sancti oculos collectus fuisse mundus dicitur, hoc egit cum homine omnipotens Deus, & non cœlum, & terra contracta, sed videntis animus dilatatus est, qui in Deo raptus, videre sine difficultate potuit omne, quod infra Deum est. Cum hæc dicit, addens etiam hæc, in illa ergo luce, quæ exterioribus oculis fulsit, lux interior in mente fuit, quæ videntis animum, quia ad superiora rapuit, ei quam angusta essent omnia inferiora monstrauit. Cum, inquam, hæc dicit, palam astruit, quia prospectus ille mentis magis, quam oculorum fuit. His dictis concludit Rupertus dicens: Illud mirantes veneramur, quod egit cum homine omnipotens Deus. Similiter sanctus Bonauentura lib. de lumina-

minaribus sermone vigesimo, qui habetur inter eius opuscula, exponens hæc eadem verba Gregorij, sic ait. Mundus non fuit coangustatus in vno radio solis, sed eius animus dilatatus, quia vidit omnia in illo, cuius magnitudine, omnis creatura angusta est, & parua, & modica. Dionysius etiam Carthusianus vir sapientissimus, atque in materia raptuum exercitatissimus, in quodam sermone habito in festo sancti Patris Benedicti, postquam retulit præfata verba sancti Gregorij, hæc addit. Sed & in diuitijs gloriæ Dei fuit vberrimè raptus, & in lumine Creatoris ita expansus, quod faciliter in eius luce conspicere quiuit, quicquid sub illo fuit. Propter ista sanctorum dicta, probabiliter valde asserere possumus, beatissimum Patrem Benedictum in hoc raptu diuinam vidisse essentiam.

Quod Regulam Monachorum scripserit. Cap. XXXVI.

GREGORIVS.

LIBET (Petre) adhuc de hoc venerabili Patre multa narrare, sed quædam eius studiosè prætereo, quia ad aliorum gesta voluenda festino. Hoc autem nolo te lateat, quod vir Dei inter tot miracula, quibus in mundo claruit, doctrinæ quoque verbo non mediocriter fulsit: nam scripsit Monachorum Regulam, discretione præcipuam, sermone luculentam. Cuius si quis vult subtilius mores, vitamq; cognoscere, potest in eadem institutione Regulę omnes Magisterij illius actus inuenire: quia sanctus vir nullo modo potuit aliter docere, quam vixit.

ADNOTATIO.

MEllifluus Bernardus in declamatione super Euangelium. Ecce nos reliquimus omnia, Regulam sancti Patris Benedicti commendare volens, sic ait. Cæterum habent proficientes editum olim de duodecim gradibus humilitatis, ex sermonis occasione, libellum: quos videlicet gradus, ille iustorum omnium Spiritu plenus in Regula sua tradidit, verè per omnia Benedictus. Ille enim nobis Spiritualem erexit scalam, cuius vtique

summi-

summitas cœlos tangit: quod in eius glorioso transitu euidenti legimus miraculo commendatum; beato Papa Gregorio sic scribente. Inter discipulorum manus imbecillia membra sustentans, erectis in cœlum manibus stetit, & vltimum spiritum inter verba orationis efflauit. Qua scilicet die duobus Fratribus, vni longius posito, alteri autem in cella commoranti, reuelatio vnius, atque indissimilis visionis apparuit. Viderunt namque, quia strata pallijs, & innumeris corusca lampadibus via recta Orientis tramite ab eius cella in cœlum vsque tendebatur. Cui venerando habitu vir desuper clarus assistens, cuius esset via, quam cernerent, inquisiuit: illi vero se nescire professi sunt. Quibus ille ait. Hæc est via, qua dilectus Domini Benedictus cœlum ascendit. Quæ est enim via ab eius cella progrediens, nisi ordo, quem idem vir beatus instituit, & forma vitæ, quæ ab eo sumpsit exordium? qua nimirum via, Domini dilectus ascendit, quia non potuit vir sanctus aliter docere, quam vixit. Et hæc quidem eorum, vel maxima fiducia est, qui ipsius vtcunque student inhærere vestigijs, ipsum præceptorem, præuiumq; sequuntur. Neque enim venire aliquatenus in dubium potest, quin omninò sacer sit modus, & diuina magis inspiratione, atque consilio, quàm humana prudentia, vel adinuentione formatus, quo nimirum tantam in vita gratiam sanctitatis, tantam post obitum gloriam fœlicitatis idem verè Benedictus obtinuit. Hactenus Bernardus. Quibus consonat sanctus Bartholomæus discipulus sancti Nili, & Abbas Monasterij Cryptæ ferratæ: is enim vitam sancti Nili describens, atque de aduentu ipsius ad Monasterium Cassinense agens, qualiterque ab Aligerno Abbate, & Monachis, vir ille sanctus fuerit susceptus, narrans sic ait. Nec aliud quippiam videbantur audire, aut videre, quam si magnus Antonius Alexandria aduenisset, vel è mortuis magnus Benedictus surrexisset, diuinus ille ipsorum Legislator, & Magister. Diuinum Legislatorem, & Magistrum vocat Benedictum, eo quod non humano studio, aut magisterio, sed diuina magis inspiratione, atque consilio, (vt dixit supra Bernardus) Regulam suam, & modum viuendi Monasticum instituit, & ordinauit. Sancta quoque Hildegardis in vita sancti Disibodi Episcopi, quę habetur apud Surium tom. 4. die octaua Iulij, narrans qualiter sanctus iste Monasterium sub beati Benedicti Regula construxerit, hæc habet.

bet. Agente autem Spiritu sancto omne animi sui studium, & voluntatem ad vitam, & doctrinam sancti Benedicti (qui iam ad Deum transierat, & quosdam beatos viros sanctae institutionis suae fideles administros ijs temporibus adhuc superstites reliquerat) appulit: & ad longinqua loca, vbi ea institutio religiosè, & sanctè colebatur; nuncios misit, supplices preces offerens, vt quidam ad ipsum venirent, vineam Domini Sabbaoth, ad praescriptum doctrinae beati Benedicti plantaturi. Is enim sanctus Pater Benedictus Regulam, quae spiritalibus hominibus esset accommodata, è sanctorum vitis, sancto Spiritu docente, & ostendente condiderat. haec ibi. Denique idem beatus Gregorius lib.4. commentariorum in lib Regum cap.4.pag. 153. iuxta Romanam editionem, haec ait: Qui arctissimam conuersationis viam imperant, nouiter accedentibus facilè aditum non impendant: quare, & eiusdem arctissimae vitae Magister optimus, summae veritatis discipulus eruditus, praecipit dicens. Probate spiritus si ex Deo sint, & iterum: nuncientur ei dura, & aspera, per quae itur ad Deum. Quae verba desumpta sunt ex Regula sancti Benedicti cap. 58. vbi agit de disciplina suscipiendorum Fratrum. Notandum ergo, qualiter beatus Gregorius vocat sanctum Benedictum, arctissimae vitae Magistrum optimum, quo titulo neminem alium inuenio honorasse: vocat praeterea eundem sanctum, summae veritatis discipulum eruditum, vt planè doceat Regulam sancti Benedicti non in schola hominum, sed in schola Spiritus sancti fuisse compositam, eruditionemq. ac doctrinam beati Benedicti diuinam potius, quàm humanam esse censendam. Laudatur praeterea sancti Patris Benedicti Regula á beato Antonino, & alijs: immò & à diuersis summis Pontificibus, & Concilijs, quibus allegandis supersedeo, ne nimia prolixitate Lectorem taedio afficiam.

Regula sancti Patris Benedicti fuit promulgata ipsò adhuc viuente apud Montem Casinum, vt asserit scilicet Zaccharias Papa in quodam priuilegio Monasterio Casinensi concesso, de quo nos pluribus egimus in libello de existentia corporis sancti Benedicti in Monasterio Casinensi cap. 3. & 4. Ex Historijs etiam authenticis, & omni fide dignissimis constat, beatum Patrem Benedictum, Regulam suam, dum adhuc viueret, promulgasse. Misit namque beatum Placidum cum socijs in Siciliam,

qui

qui ibi cœnobium iuxta sancti Benedicti institutionem condiderunt. Misit praeterea sanctum Maurum cum alijs in Gallias, cui proficiscenti (vt testatur Faustus in eius vita) Regulam sua manu descriptam Pater sanctus tradidit. Immò ante hos omnes misit beatus pater alios discipulos in Hispaniam, qui celebre Monasterium sancti Petri de Cardegna Anno Domini quingentesimo trigesimoseptimo construxerunt sumptibus, & impensis Sanctiae, siue Sanctiuae Hispaniarum Reginae. Ita docent antiquissima illius Monasterij monumenta. Quinimmò sãctus Maximus Caesaraugustanus Episcopus, qui floruit circa annum Domini sexcentesimum, in Historia Gothorum, agens de obitu praedictae Reginae, sic habet. Aera quingentesima septuagesima octaua (est is Annus Domini quingentesimus quadragesimus) Sanctiua Seueriani mater, aedificato Monasterio, Monachis, quos sanctus Benedictus primum misit ad Hispaniam, ad sanctum Petrum Cardignensem: Toleti moritur, & in eodem Monasterio conditur.

Propagauit praeterea sanctus pater Benedictus ordinem suum per vniuersam Italiam condendo noua cœnobia per diuersa loca, Romae praesertim, vbi duo condidit Monasteria: vnum iuxta Lateranense patriarchium, cui praefecit Valentinianum discipulum suum, de quo Gregorius in prologo secundi libri Dialogorum. Alterum in Monte Cœlio titulo sancti Erasmi, vt scribit Gordianus sancti Benedicti discipulus in vita sancti Placidi: plurimaq. ex Monasterijs antea constitutis ad suam Regulam, & institutum suscipiendo, & admittendo: vnde factum est, vt ante ipsius obitum vniuersa ferè totius Italiae Monasteria Regulam ipsius susceperint, atque seruauerint. Haec autem omnia confirmantur grauissimo sancti Mauri testimonio, relato à Fausto eius condiscipulo in ipsius vita. Refert enim qualiter cum beatus Maurus in Gallias missus à beato patre Benedicto, vt monasticam disciplinam illic institueret, cum peruenisset Aurelianis, nuncium accepit de morte Bertigranni Episcopi Cœnomannensis, ad cuius preces Maurus a beato Benedicto cum eodem Fausto & alijs fuerat missus: huiusmodi Nuncio perculsi, ac taedio affectis comitibus beatus Maurus modesta oratione, eorum deiectos animos studuit releuare, & consolari, quam is verbis terminauit, atque conclusit. Itaque & nos nostrae congaudentes peregrinationi, expectemus, vt deuotis-

deuotissimi serui consolationem Domini, & per omnia vestigia Patris nostri sanctissimi Benedicti imitari satagamus, qui relicta domo, & rebus patrijs, & ad vltimum Nutricem suam occultè fugiens, ac soli Deo placere desiderans, tantam à Domino promeruit gratiam, vt nemini post beatos, & primos Apostolos vnquam fuerit secundus: sed potius Deo se iuuante, tot sanctorum extiterit fundator cœnobiorum, tantaq. Domino acquisierit millia perfectorum Monachorum. Hæc verba beatus Maurus dixit socijs, & condiscipulis suis, decem aut duodecim diebus post transitum beati Benedicti in cœlum. Dixit autem ea hominibus, qui non poterant ignorare veritatem eorum, quæ ipse referebat, quippe qui & discipuli beati Patris Benedicti erant, vt ipse, vnaq. cum ipso è monte Cassino processerant, & quæ ipse asserebat, poterant facilè (si vera non fuissent) falsitatis arguere: nec potuisset falsa relatione eorum contristatos animos mulcere, & in spem, & confidentiam bonam erigere, vt volebat. Dicimus ergo cum beato Mauro, cui consentiunt, & alij condiscipuli, beatum patrem Benedictum, dum adhuc in humanis ageret, fundatorem extitisse plurium sanctorum cœnobiorum, multaq. Domino acquisiuisse millia perfectorum Monachorum. His accedit sensus Ecclesiæ Catholicæ, quæ in sanctorum Martyrologio à sancta sede Apostolica reformato, ad duodecimum Kalendas Aprilis agens de sancto Benedicto, sic ait. In Monte Cassino, Natalis sancti Benedicti Abbatis, qui monachorum disciplinam in Occidente penè collapsam restituit, ac mirificè propagauit. Quæ verba intelligenda sunt sicut ea, quæ supra retulimus, dicta à beato Mauro, vt scilicet mirifica propagatio disciplinæ monasticæ referatur ad plurima Monasteria, quæ beatus Pater per diuersa loca construxit: restitutio vero eiusdem monasticæ disciplinæ collapsæ referatur ad alia Monasteria, non quidem ab ipso erecta, seu fundata, sed ad ea, quæ ipsius Regulis, & institutis imbuta, ad normam optimæ disciplinæ monasticæ restituta sunt, atque reducta.

Regulam sancti patris Benedicti fuisse primum ab Ecclesia Dei confirmatam, & approbatam, communis opinio est. Primus, qui eam approbauit fuit Ioannes Tertius, qui circa annum Domini quingentesimum sexagesimumsecundum in priuilegio concesso Monasterio sancti Medardi in suburbio Suessionensi,

ſionenſi, tunc nouiter erecto, ordinat, ac præcipit, vt Monachi illius Monaſterij Regulam ſancti patris Benedicti ſeruent. Tradendo namq. Monachis illis ſancti Benedicti Regulam, vt iuxta illius leges, & inſtituta, vitam ac mores ſuos dirigerent, & ordinarent; proculdubio approbauit eam, quamuis litteras peculiares, ſeu formales, vt dicunt, huius approbationis non expedierit, meminit huius diplomatis ſanctus Gregorius in quodam ſuo priuilegio eidem Monaſterio conceſſo. Habetur in regiſtro ſancti Gregorij lib. 2. poſt epiſtol. 38. Poſt annos vero triginta ſanctus Gregorius in Concilio Romæ habito eandem Regulam plenius, ac ſolennius confirmauit, & approbauit Cuius approbationis extat reſcriptum ipſius ſancti Gregorij ad Honoratum Abbatem Sublacenſis Monaſterij in hæc verba.

Ego Gregorius ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Præſul ſcripſi vitam ſancti Benedicti, & legi Regulam, quam ipſe ſanctus manu propria ſcripſit; laudaui eam, & confirmaui in ſancta Synodo, & per diuerſas partes Italiæ, & vbicunque latinæ litteræ legerentur, præcepi vt diligentiſſimè obſeruarent, quicunque ad conuerſionis gratiam acceſſuri eſſent, vſque in finem mundi.

De prophetica ſui exitus denunciatione. Cap. XXXVII.

GREGORIVS.

EODEM vero anno, quo de hac vita erat exiturus, quibuſdam diſcipulis ſecum conuerſantibus, quibuſdam longè manentibus, ſanctiſſimi ſui obitus denunciauit diem: præſentibus indicens, vt audita per ſilentium tegerent, abſentibus indicans, quod vel quale eis ſignum fieret; quando eius anima de corpore exiret. Ante ſextum vero ſui exitus diem aperiri ſibi ſepulturam iubet. Qui mox correptus febribus, acri cæpit ardore fatigari. Cumq; per dies ſingulos languor ingraueſceret, ſexta die portari ſe in oratorium à diſcipulis fecit, ibiq; exitum ſuum Dominici corporis, & ſanguinis perceptione muniuit, atque inter diſcipulorum manus imbecil-

lia membra sustentans, erectis in cœlum manibus stetit, & vltimum spiritum inter verba orationis efflauit. Qua scilicet die duobus de eo Fratribus vni in cella commoranti: alteri autem longius posito, reuelatio vnius, atque indissimilis visionis apparuit. Viderunt namq; quia strata pallijs, atque innumeris corusca lampadibus via, recto Orientis tramite ab eius cella in cœlum vsque tendebatur. Cui venerando habitu vir desuper clarus assistens, cuius esset via, quam cernerent, inquisiuit: illi autem se nescire professi sunt. Quibus ipse ait. Hæc est via, qua dilectus Domino cœlum Benedictus ascendit. Tunc itaque sancti viri obitum, sicut præsentes discipuli viderunt, ita absentes ex signo, quod eis prædictum fuerat agnouerunt. Sepultus vero est in Oratorio beati Ioannis Baptistæ, quod, destructa Ara Apollinis, ipse construxit. Qui & in eo specu, in quo prius habitauit, nunc vsque si petentium fides exigat, miraculis coruscat.

ADNOTATIO.

DE tempore obitus sancti patris Benedicti variæ sunt scriptorum sententiæ, quibus diligenter excussis, ea videtur esse amplectenda, quæ asserit beatum Benedictum diem clausisse extremum Anno Domini quingentesimo quadragesimo tertio, duodecimo Kalendas Aprilis. Die qua sacrosancti Paschæ sabbathum illucescebat. Cuius opinionis assertor est Leo Ostiensis lib. 1. Chronici Cassinensis cap. 1. quem sequuti sunt postea alij. Et quidem obijsse illum Sabbatho sancto Paschæ illucescente, certissimum est, id ita asserente Fausto in vita beati Mauri. Cum enim sanctum pascha appropinquasset, sanctus Maurus cum socijs ex itinere diuertens ad Monasterium beati Romani, qui beatissimum Benedictum in specu aluerat, diuerterunt, & die parasceuæ hora sexta illuc peruenientes, deuotissimè a beato Romano suscepti sunt. Et cum iam vespertina hora appropinquaret, vir Dei Maurus beato Romano dixit. Crastina die beatissimus pater noster Benedictus, terreno deposito corporis onere, cœlestem gaudens, & hilaris scandet ad patriam. Noctem vero illam, quæ duodecimo Kalendarum Aprilis habebatur, & qua sacratissimum vigiliarum paschæ illucescebat sabbathum, tam beatissimus Maurus, ac nos, qui cum eo ibamus,

mus, quam sanctus Romanus cum aliquibus discipulis suis, ieiunã peruigilem duximus, vnusquisque nostrum secretò apud se, vt in illis diebus in Ecclesia Romana mos erat, psalmos, & orationum preces deuotè pro exitu eiusdem Patris nostri Deo dilectissimi Benedicti consummantes.

Cum veró transacta iam hora quasi tertia ipsius sacratissimæ diei, beatissimus Maurus in Ecclesia consisteret, vt transitum eius, qualicunque eueniret hora orando, & psallendo præmunire (longè licet positus) satageret: seq; pauimento in orationem dedisset; raptus Spiritu, subitò se transpositum in loco, de quo egressi fueramus, vidit: conspexitq. viam pallijs stratam, ac innumeris coruscam lampadibus, recta Orientis tramite ab eius cella in cœlum vsque tendentem. In qua etiam visione duos Congregationis nostræ Fratres, socios habuit, cum quibus simul eandem visionem conspexit. Mox vero, vt beatus ad se reuersus est Maurus, ocyus sanctum Romanum ad nos euocans, cuncta quæ viderat, lucidè nobis per ordinem retulit. Diem illam, & sequentem dominicam, qua specialiter Resurrectionis Dominicæ celebratur dies, sollennem, & celebrem cum omni gaudio, & lætitia peregimus. Hactenus ex Fausto, cuius testimonio standum omninò est, cùm ipse fuerit oculatus testis eorum, quæ scripsit, & potuit verè dicere, quod scimus loquimur, & quod vidimus testamur. De die igitur obitus sanctissimi Patris Benedicti, nullus restat ambigendi locus. Superest tantum respondere difficultati, quæ mentes quorundam scriptorum torsit, atque eos circa tempus transitus beati Benedicti grauiter errare fecit. Difficultas ea est, nam anno Domini quingentesimo quadragesimotertio, iuxta calculum, & rationem temporum, tàm Dionysij Abbatis, quàm Victoris Episcopi Capuani, non potuit sacrosanctum festum Paschæ incidere in diem vigesimamsecundam Martij, sed incidisse volunt in diem decimamnonam Aprilis. Quibus breuiter respondemus, tunc temporis non fuisse adhuc receptum cyclum, seu computum a Dionysio Abbate de ordine summi Pontificis correctum & emẽdatum, & præcipuè in Gallijs, vt constat ex Concilio quarto Aurelianensi, quod fuit celebratum anno Domini quingentesimo quadragesimoquinto, duobus videlicet annis ab obitu sancti Benedicti, in cuius Canone primo, & secundo præcipitur, & ordinatur, vt omnes sequantur Paschalem Cyclum iuxta rationem,

tionem, & computum Victoris Episcopi Capuani. Quinimmò Beda lib. 3. Historiæ Ecclesiasticæ cap. 25. refert longius post annum sexcentesimum, dubitatum adhuc fuisse circa diei Paschæ celebrationem, qui à diuersis diuerso tempore celebrabatur, ita vt in eadem domo vir celebraret vno die pascha, mulier altero: vnde, & coactum fuit Concilium ad dirimendas controuersias huius rei. Maneat ergo fixum Fausti testimonium asserentis, beatum patrem Benedictum obijsse eo die, quo sacrosanctum paschæ Sabbathum illucescebat quem sequitur Leo Ostiensis, & alij ferè omnes. Massæus Cameracensis in Chronicis anno Domini quingentesimo quadragesimotertio, hanc nostram de tempore obitus sancti Benedicti tenet sententiam, & respondens difficultati propositæ sic ait. Noueris ergo temporibus illis, quo die pascha celebrandum esset, sæpè fuisse dubitatum, quod nouus Dionysij Cyclus, non esset receptus ab omnibus, & Cyclus Victorij, quo tunc vtebantur, ostenderet diem paschæ incidere decimonono Aprilis, & maluisse vigesimosecundo Martij celebrare, & voluisse pro Embolismo, communem annum obseruare. Nullum igitur fundamentum solidum habet proposita difficultas, cum temporibus illis nihil certum, & præfixum obseruaretur circa celebrationem Paschatis, nisi tantum, quod die Dominico celebrandum esset, & post decimamquartam Lunam primi Mensis; cuius Lunæ exordium, cùm in diuersis locis diuersimodè sumeretur, etiam sanctum paschæ Festum diuersis diebus celebrabatur. Eo autem anno, quo vita functus est beatus Benedictus, celebratam fuisse paschalem sollennitatem in partibus Galliarum die 22. Martij, testis locupletissimus est Faustus, qui præsens aderat.

Quòd verò obitus sancti patris Benedicti inciderit in annum quingentesimum quadragesimumtertium, & non ante, nec post, sic probatur; & primùm, quod non ante. Nam, vt docet Cardinalis Baronius ex Procopio lib. 2. de bello Gothorum, Totila fuit euectus ad solium Regni anno quingentesimo quadragesimosecundo. Hic autem Rex viuente adhuc sancto Benedicto Cassinum venit, vt docet Gregorius supra cap. 14. & 15. Agebat ergo inter viuos eo anno sanctissimus Pater. Quod autem non fuerit transgressus annum quingentesimum quadragesimumtertium, ex duobus locis colligitur, vno ex Gordiano: altero vero ex Fausto desumpto. Gordianus in vita sancti Placi- tom. 7. Anno 542.

di asserit beatos Maurum, & Placidum oblatos à parentibus fuisse beato Benedicto anno Dominicæ Incarnationis quingentesimo vigesimosecundo quamuis Cardinalis Baronius, cui & ego assentior, corrigendum putet esse numerum, & pro vigesimosecundo, supponendum vigesimumtertium. Faustus verò asserit beatum Maurum adhæsisse sancto Benedicto, atque apud eum mansisse annos viginti, quousque videlicet ab eodem beato Patre in Gallias missus est: asserit præterea, beatum Benedictum eodem anno non multo post discessum sancti Mauri diem clausisse extremum. Modo sic probo intentum. Ab oblatione beati Mauri vsque ad eius discessum in Gallias fluxere anni viginti, cumq. eodem anno obierit sanctus Benedictus, oportet asserere, nullo modo transgressum fuisse annum quingentesimum quadragesimumtertium, sed in hunc incidisse gloriosum eius transitum. Si enim à prædicta oblatione computes viginti annos incipiendo ab anno quingentesimo vigesimotertio, annus vigesimus completur anno quingentesimo quadragesimotertio: si autem inceperis computare ab anno quingentesimo vigesimosecundo, tunc vsque ad annum quingentesimum quadragesimumtertium, conficies annos viginti completos & præterea vigesimumprimum inchoatum, quod in idem recidit. Adde his, quod beatus Benedictus, vt supra docuimus ex Fausto, obijt die Sabbathi: at verò anno quingentesimo quadragesimosecundo, dies vigesimaprima Martij incidit in feriam sextam, anno vero quingentesimo quadragesimoquarto, incidit in diem Dominicum; anno vero quingentesimo quadragesimotertio, incidit in diem Sabbathi. Et sic consonant vniuersa. Maneat ergo stabile, & firmum, beatum Patrem Benedictum obijsse duodecimo Kalendas Aprilis, anno quingentesimo quadragesimotertio, die quo sanctum Paschæ Sabbathum illucescebat.

∴∴∴

De

De insana muliere in eius spe cu sanata.
Cap. XXXVIII.

GREGORIVS.

VPER namq; est res gesta, quam narro. Quædam mulier mente capta, dum sensum funditus perdidisset, per montes, & valles, syluas, & campos, die noctuq; vagabatur, ibi tantummodo quiescebat, vbi hanc quiescere lassitudo coegisset. Quadam verò die dum vaga nimium erraret, ad beati Benedicti specum deuenit; ibiq; nesciens ingressa mansit. Mane autem facto, ita sanato sensu egressa est, ac si eam nunquam insania capitis vlla tenuisset: quæ omni vitæ suæ tempore in eadem, quam accepit salute, permansit.

PETRVS.

Quidnam esse dicimus, quod plerumque in ipsis quoque patrocinijs martyrum, sic esse sentimus, vt non tanta per corpora sua, quanta beneficia per reliquias ostendant, atque illic maiora signa faciunt, vbi minimè per semetipsos iacent?

GREGORIVS.

Vbi in suis corporibus sancti Martyres iacent, dubium (Petre) non est, quod multa valeant signa demonstrare, sicut & faciunt, & pura mente quærentibus innumera miracula ostendunt. Sed quia ab infirmis potest mentibus dubitari, vtrum ne ad exaudiendum ibi præsentes sint, vbi constat, quia in suis corporibus non sint, ibi necesse est eos maiora signa ostendere, vbi de eorum præsentia potest mens infirma dubitare. Quorum vero mens in Deo fixa, tanto maius habet fidei meritum, quando illic eos nouit, & non iacere corpore, & tamen non deesse ab exauditione. Vnde ipsa quoque veritas, vt fidem discipulis augeret, dixit. Si ego non abiero, Paraclytus non veniet ad vos. Io. 16.
Cum enim constet, quia Paraclytus spiritus à Patre semper procedat, & Filio, cur se filius recessurum dicit, vt ille veniat, qui à Filio nunquam recedit? Sed quia discipuli in carne Dominum cernentes, corporeis hunc oculis semper videre sitiebant, rectè eis dicitur. Nisi ego abiero, Paracly-

raclytus non veniet. Ac si apertè diceretur. Si corpus non subtraho, quis sit Amor spiritus non ostendo. Et nisi me desieritis carnaliter cernere, nunquam me discetis spiritaliter amare.

PETRVS.
Placet, quod dicis.

GREGORIVS.
Aliquantulum iam à loquutione cessandum est, vt si ad aliorum miracula enarranda tendimus, loquendi vires interim per silentium reparemus.

ADNOTATIO,
cum peroratione.

AYmoinus Monachus sancti Germani Pratensis apud Parisios lib. 2. de gestis Francorum cap. 22. agens de beato patre Benedicto, inter alia hæc ait. In cuius autem (vt pace omnium Sanctorum loquar) non dicam Martyris, verum & Apostoli transitu, tàm innumeris diuini fulgoris splendens apparuit via luminaribus, vestibusq. ornata nuptialibus? Nihil porrò mirandum, hunc diuinæ Latorem legis, hāc in assumptione spiritus promeruisse gloriam, qui corruptibilis adhuc circumamictus tegmine carnis, tantis effulsit miraculorum signis, vt nisi vir toto venerabilis orbe, Papa videlicet Gregorius, eius esset vitæ relator, simulq. assertor eximius, profectò ab Infidelibus tam mirandis derogaretur actibus. Verùm, vt prætercam, quod adhuc puerulus eremum petijt intrepidus, illud certè non omittendum, quod post multiplicia charismatum dona ab omnipotente sibi concessa, tribus admirandis, nec sæculo antea cognitis, resplenduit miraculis. In eo namq. quod solo intuitu ligati soluit vincula rustici: quodq. sub momento, quasi sub vno solis radio, vniuersus ante conspectum eius collectus est mundus: siue quod strata pallijs, ac innumeris corusca lampadibus via, ad polorum subuectus est alta, neminem illi puto conferendum Sanctorum. Magna porrò nobis, si dissimulare nolumus, indicta probitatis est necessitas, quibus donatum est tantum, ac talem habere patronum: vt ab illius nunquam propos-

se,

ſe, magiſterio diſcedentes, quæ audiuimus ab illo, & mentis oculis vidimus in illo, ſectemur. Aderit pro certo nobis, vtq. quondam corporales ruſtici nexus ſic noſtrorum ſoluet vincula peccaminum: animasq. noſtras ipſius ſequentes veſtigia, cum magno diuini luminis ſplendore in æterna deducet habitacula. Hactenus Aymoinus.

Ecce propoſita eſt nobis, Patres Venerandi, vita & conuerſatio ſanctiſſimi Patriarchæ, & inſtitutoris noſtri Benedicti: vt de ipſa, ceu de quodam puriſſimo, ac limpidiſſimo fonte bibamus: ex ipſa hauriamus aquas omnis virtutis, & honeſtatis: aquas inquam ſalutares, ſancta videlicet exempla viuendi: in ipſa enim tanquam in optimo exemplari, quid corrigere, quid vitare, quid denique amplecti, ac tenere debeamus expreſſum inueniemus. Præceſſit nos Paſtor, & Dux noſter, fecit, quod nos facere voluit: impleuit munus ſuum, dum quæ docuit verbis, operibus præſtitit: impleamus & nos ſeruitutis noſtræ penſum, ſequamur præeuntem. Monachi ſumus, & ex vi ſtatus ac profeſſionis noſtræ, tenemur ſub æternæ damnationis reatu, tendere ad perfectionem: Hoc vnum eſt nobis neceſſarium, hoc eſt certamen, & brauium nobis propoſitum, ad quod toto adniſu, & conatu currere debemus, ſi cupimus illud comprehendere. Curramus igitur, & ſine pigritia, & intermiſſione curramus, vt tandem peruenire valeamus. Viam nos docuit legifer noſter, viam tutam, ac ſecuram: via eſt regula eius, via eſt vita eius: ſeruemus illam, imitemur iſtam. Sequamur ductorem noſtrum: ſtudeamus amare, quod amauit, & opere exercere, quod docuit. Neque enim poſſumus de Patre, & Paſtore noſtro cõqueri, quaſi voluerit onera grauia, & importabilia ſuper humeros noſtros imponere, quæ ipſe digito ſuo mouere noluerit. Non ita eſt, ſed nobis iugum ſuaue, & onus leue regulæ impoſuit; ſibi vero duriora, arctiora, & grauiora ſemper imperauit. Admoueamus ergo manum operi, cum Dei adiutorio, nemo ſe excuſet: infirmus dicat, quia fortis ego ſum, & potens. Tot miriades ſanctorum Monachorum nos præcedunt, & adhuc cunctamur? Tot Imperatores, Reges, & Principes: tot Reginæ, tot nobiles, & delicatæ fœminæ viam hanc intrepidè cucurrerunt, & nos trepidabimus?

Arripuimus iter ſanctæ conuerſationis, miſimus manum ad aratrum, reſpicere retro non licet. Memores ſimus vxoris Lot.

Iota vnum, aut apicem vnum non prætereamus ex his, quæ sanctissimus noster Legislator nobis seruanda præscripsit, ne paulatim ad maiora omittenda dilabamur, & pereamus. Audiamus sanctum Anselmum nostri ordinis alumnum de his nos serio cõmonentem, in epist. 6. ad Monachos scripta. Certissimum, inquit, est, quod in multis Ecclesijs experimento didicimus: quia in Monasterio, vbi minima districtè custodiuntur: vbi rigor Monachorum inuiolabilis permanet: ibi pax inter Fratres, & in capitulo proclamationes conquiescunt. Vbi vero minimi excessus negliguntur, ibi totus ordo paulatim dissipatur, & destruitur. Si ergo de virtute in virtutem vultis ascendere: semper timete in singulis minimis Deum offendere. Hæc Diuus Anselmus. Et ne vnicus, ac singularis huius sententiæ assertor esse videatur, adiungamus illi beatum Antoninum 2. par. histor. tit. 15. cap. vlt. §. 2. vbi postquam de multis religionibus egit, sic scribit. Præfatæ religiones, quæ cum magno feruore, & vitæ sanctimonia initium habuerunt, minima negligentes traditionum paternarum in processu temporis, paulatim defluxerunt, & exinanitæ sunt vsque ad fundamenta, vota scilicet substantialia. sic ille. Ne ergo tale quid nobis contingat, sectemur toto corde, tota anima, & tota virtute Patris, & institutoris nostri vestigia: viriliter, ac strenuè certemus in hac sacra religionis palestra, in qua descripti sumus; vt aduersarijs colluctatoribus elisis, atque prostratis, cum eodem sanctissimo Patre nostro, alijsq. ipsius sectatoribus, immarcescibilem æternæ gloriæ coronam adipisci mereamur. Amen.

Explicit secundus liber Dialogorum B. Gregorij Papæ de vita, & miraculis sanctissimi Patris Benedicti.

P R AE-

PRAEFATIVNCVLA IN VITAS SANCTORVM PLACIDI, ET MAVRI.

INTER discipulos, quos gloriosus Pater Benedictus suo Magisterio sanctimonia insignes instituit, duo potissimum emicuerunt, Placidus martyrij gloria excellens, & Maurus sanctitate, miraculis, ac monasticæ vitæ propagatione illustris. Hi cùm fuerint Beati Patris Benedicti coadiutores, & cooperatores eximij, tàm in structura materiali, quàm in ædificatione spirituali Cassinensis Monasterij: congruum visum est, post descriptam Beati Benedicti vitam, istorum etiam laudabilem vitæ cursum, breuiter, ac succinctè narrare, quatenus legentes primordia connersionis eorum apud Beatum Gregorium lib. 2. Dialog. cap. 3. noscant etiam eorundem gloriosam consummationem.

Epithomæ vitæ S. Placidi martyris discipuli Beati Patris Benedicti.

PLACIDVS Tertulli patricij Romani filius, puer adhuc septennis à Patre, omnipotenti Domino nutriendus, Beatissimo Benedicto traditus est: quem sanctus Pater ea nocte secum solum duxit, qua in Rupis vertice fontem sua oratione à Domino impetrauit. Hic puer adhuc ad hauriendam de lacu aquam egressus, vas incautè in aqua submittens, ipsum

cadendo ſequutus eſt. Quod in ſpiritu Beatus Pater Benedi-ctus proſpiciens, Mauro imperauit, vt feſtinus Placidum vnda, qua longius iam trahebatur, eximeret: quod, ſuper vndas currens longo lacus tractu, Maurus effecit.

Cùm autem Placidus annum vigeſimumſecundum ageret in maxima morum ſanctitate, Nuncij ad Beatum Benedictum è Sicilia peruenerunt, qui dicerent, prædia illa, quæ à Tertullo in vſibus ſeruorum Dei oblata fuerant Beato Patri, inculta & penè deſerta villicorum negligentia iacere. Beatus ergo Pater Placidum eò miſit, vt nouo militum Chriſti nomine eam Inſulam illuſtraret. Quò dum pergeret, multos in itinere varijs morbis afflictos, mirabiliter curauit. Meſſanam igitur cum appuliſſet, benigniſſimè à Meſſalino, & alijs Tertulli Amicis exceptus, de condendo extra Ciuitatem Cœnobio iuxta Mare, cum illis agit: quo intra annos quatuor conſtructo, ſancti Ioannis Baptiſtæ nomine conſecratum eſt. Vbi plures Monachi ſub Placidi Magiſterio, & ſancti Benedicti Regula congregati, magnam de ſe, ne dum vicinis, verum & longè diſtantibus populis, opinionem ſanctitatis præbebant: Placido ipſo multis miraculis coruſcante. Quorum fama, cùm Romam quoque repleſſet, Euthitius, Victorinus, & Flauia virgo Placidi fratres, ab Vrbe in Siciliam ad Fratrem viſendum nauigarunt.

Eo tempore Barbarorum ingens Claſſis, Mamuca Duce, Siciliam prædabunda inuaſit: qui cum Meſſanam obſiderent, Placidi Cœnobium effringentes, quibuſdam interfectis, Placidum, Euthitium, Victorinum, & Flauiam virginem, cum alijs triginta Monachis vinctos, ac plurimis cruciatibus, vt Chriſtum abnegarent, tortos, in Chriſti confeſſione vnanimiter perſeuerantes, tandem iugulant. Eorum corpora poſt dies aliquot, Gordianus Monachus, qui fuga Barbarorum manus euaſerat, intacta à canibus, & volatilibus, quibus proiecta fuerant, inueniens, ſepulturæ tradidit. Paſſus eſt autem Placidus anno ætatis ſuæ vigeſimoſexto, Domini vero quingenteſimo quadrageſimoſecundo, ſuperſtite adhuc Beato Patre Benedicto: qui accepto Nuncio de fælici morte, & paſſione dilectiſſimi ſui diſcipuli, vltra modum ſpirituali lætitia congaudens, congregatis Monaſterij ſui Monachis, talem ad eos habuit orationem.

Sicut

Sicut Patris eſt gaudere in ſuorum profectibus filiorum, ita & filiorum eſt augmentum Patris lucra ſua reputare. Quapropter noueritis, dilectiſſimum filium meum Placidum martyrij trabea adornatum migraſſe ad Dominum. Iam enim meis interioribus oculis eius immaculatam hoſtiam, & Deo benè placentem deduxi in alta cœlorum. Hunc nempe, tempore quo illum à Patre ſuo ſuſcepi, noueram eſſe mortalem: nunc non eſt, quod conquerar, ſed habeo in quo Deo gratias agam, quia ſemper optaui, vt de fructu cordis mei omnipotenti Deo ſacrificium offerretur. Nihil enim hoc ſacrificio habui prætioſius, nihil amabilius, nihil charius. Elegit namq; Placidus pro Chriſto momentaneam mortem, & peruenit ad eum in cœleſti ſolio ad dexterã Patris regnantem. Ob id enim Chriſtus pro omnibus mortuus eſt, vt nos non nobis, ſed Chriſto uiueremus. Grates autem omnium Redemptori refero, quia ingratus eſſe non poſſum. Congaudendum enim mihi eſt, quod talem diſcipulum habuerim, non dolendum, quod amiſerim: nam illud munus fuit, hoc debitum eſt. Functus ſum famulatu diſcipuli mei, quamdiù Deus voluit, & poſt, quod dedit recepit. Quod naturę communis fuit Placidus pro Chriſto poſuit, & quod ſingularis eſt gratiæ meruit. Cur autem ego doleam Placidum filium meum mihi ereptum, cum ob ſalutem noſtram Deus filio ſuo non parcens, pro nobis omnibus tradidit illum? quis vnquam exceptus eſt à conditione moriẽdi, qui non eſt exceptus à conditione naſcendi? Non ergo Placidum defleam filium, quem ſcio tranſiſſe de morte ad vitam. In illius namq; morte gaudendum eſt, non dolendum, quia illam pro veritate, & æterni Regis fide guſtauit. Nam cur ego te Placide fili chariſſime defleam, qui mihi ſic ereptus es, vt omnium eſſes? Non enim perdidiſti vſum naturæ tuæ, ſed in melius commutaſti: ante corpore ſeparabilis à Deo exiſtens, nunc indiuiduus cum Deo permanes. Fœlicia verba, quæ in te expendi, fœlices labores, quos in te ſuſtinui. Dum viueres mecum, non te Tertulli Patricij Patris tui amor à me diuellere potuit, nec ipſe mihi vnquam Patrem prætuliſti, quouſque ad æternam vitam migraſti.

Hæc, & his ſimilia Patre Benedicto proloquente, de conſilio totius Congregationis Caſſinenſis, quoſdam ex diſcipulis ſuis ad Siciliam direxit, præcipiens illos citius properare

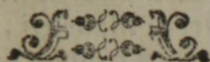
ad prædictam Insulam ad Monasterium Beati martyris Placidi restaurandum, atque Monasticum ordinem propagandum. Qui præceptis eius obsecundantes, breui tempore in Siciliam, Deo duce, peruenerunt, atque restaurationi præfati Monasterij operam dare cęperunt, ac tandem ad optatum finem perduxerunt. Hæc ex Gordiano, qui horum martyrum passionem descripsit, desumpta sunt.

Post annos vero plus mille, anno videlicet millesimo quingentesimo octogesimooctauo, pridie nonas Augusti, Pręsidente in sede Petri Sixto Quinto Pontifice Maximo, corpora horum sanctorum martyrum inuenta fuere in Ecclesia Sancti Ioannis Baptistæ extra, & prope muros Ciuitatis Messanæ. Extat ea de re diploma præfati Pontificis. Datum Romæ idibus Nouembris, Pontificatus ipsius Anno quarto. Libellum etiam edidit de inuentione, & eleuatione horum sanctorum martyrum Petrus Villa de Canibus nobilis Messanensis: quem poterit consulere, qui ampliorem huius rei optat cognitionem.

VITA

VITA S. MAVRI ABBATIS DISCIPVLI BEATI BENEDICTI in compendium redacta.

AVRVS, Patre Euthitio (siue Aequitio) Romano Senatore, & religiosa Matre Iulia ortus, duodennis Beato Benedicto, sanctis moribus educandus, oblatus est. Qui cum bonis polleret moribus, vt sanctus Gregorius ait, Magistri adiutor cœpit existere. Tantæ præterea sanctitatis adolescens adhuc fuit, vt Dæmonem, cuius astu vagus quidam Monachus ab oratione pellebatur, cum Patre Benedicto sub nigri forma puelluli viderit, quem tamen alij videre minime potuerunt. Placidum etiam puerum ab vnda raptum, Benedicti Patris iussu, super aquas currens, ne mergeretur, eripuit. Continentiæ vero, & austeritatis tantæ fuit, vt in quadragesima bis tantum in hebdomada paucissimum sumeret cibum. Somnus illi stanti, vel cum nimia eum lassitudo compulisset, sedenti super aggestum calcis, & sabuli, strato cilicio, capiebatur. Litterarum diuinarum lectioni, assiduisq; lacrymis, & orationibus adeò deditus, vt vel ipsi sanctissimo Benedicto admirationi esset. Quapropter Mauri virtutes, suppresso illius nomine, apud suos Monachos frequenter laudans, Maurum illis imitandum proponebat. Miraculorum quoque signis, iuuenis admodum clarescere cępit, claudo eidemq; muto sanitate restituta.

Interea ex Gallia ad Beatum Benedictum (cuius sanctitatis fama totum orbem repleuerat) legati à Bertigranno Cęnomannorum Episcopo veniunt: qui oblatis Episcopi sui nomine,

mine, litteris, ac muneribus, efflagitant, vt è suis Monachis probatæ vitæ viros mitteret, qui Galliam sanctitatis exemplo illustrarent. Cui muneri obeundo, beatus Pater Maurum elegit, additis comitibus Fausto, Simplicio, Antonio, & Constantiniano, viris omni virtute, & sanctitate præditis: quibus Regulam manu sua descriptam, & panis pondus, viniq; mensuram tradidit.

Ad Maurum vero iam iter agentem, Epistolam qua obitus sui indicabat diem, necnon capsulam cum quibusdam sanctorum reliquijs, beatus Pater transmisit. Superatis deinde Alpibus, sanctorum martyrum Mauritij, & sociorum corpora dum visitat Maurus, & cæco cuidam lumen restituit, & moribundum adolescentem incolumitati reddidit. Ex itinere cum aliquantum diuertisset, beatum Romanum, qui sanctum Benedictum in specu latentem aluerat, inuisit: vbi semita illa splendens, & ornata, qua sanctus Benedictus cęlum petiuit, sibi ostensa est.

Aurelianis tandem cum peruenissent, Bertigrannum Episcopum ad Dominum migrasse comperiunt: vnde in Andegauensem agrum diuertunt, vbi ingentia prædia possidebat Florus ex prima nobilitate, Regiq; Theodeberto charissimus. Qui cœnobium in proprio prædio construxit, Mauriq; sanctitate illectus, in eodem Monachus effectus est. Nomen Cœnobio (à loco, vbi situm est) Glanofolium, quod Regum Gallorum liberalitate, & Beati Mauri miraculis, ac sanctitate, mirabiliter auctum, ac locupletatum est: indeq; Religio Monastica per vniuersam Galliam disseminata. Maurus igitur annum agens septuagesimumtertium, laterali morbo correptus, grauiter ægrotare cępit. Qui cum vocatos ad se Monachos saluberrimis admonitionibus instruxisset, sacramentis Ecclesiæ deuotissimè susceptis, spiritum Deo reddidit, decimooctauo Kalendas Februarij, anno Domini quingentesimo octogesimoquarto: ab obitu vero sanctissimi Patris Benedicti quadragesimoprimo. Hæc ex Fausto Monacho B. Mauri comite indiuiduo, qui vitam eius fusè descripsit, à nobis summatim collecta sunt.

DE LEONE OSTIENSI CHRONICI CASSINENSIS AVTHORE.

LEO Monachus Cassinas, natione Marsicanus, decimoquarto ætatis suæ anno vix completo, Cassinum venit; atque à Desiderio Abbate benignè susceptus, instructus, atque nutritus fuit, vt ipse testatur in Prologo lib. 3. huius Chronici. Annum probationis, siue (vt vulgo dicitur) Nouitiatus, exegit sub disciplina, & magisterio Aldemarij religiosissimi Monachi: de quo idem Leo cap. 26. eiusdem libri, agens de Monachis huius Monasterij ab Alexandro II. ad diuersas Ecclesiasticas dignitates assumptis, hæc scribit. Aldemarium quoque fœlicis memoriæ, Capuanæ Ciuitatis prudentissimum, ac nobilem Clericum, & Richardi Principis olim Notarium, qui meus in conuersione magister extiterat, quiq. in Abbatem prius in Sardiniam missus dudum fuerat ordinatus: postquã reuersus ad Monasterium est, in Ecclesia S. Laurentij, quę appellatur foris muros, Cardinalem simul, & Abbatem sacrauit. Leo noster ab Vrbano II. Cardinalis, & Episcopus Ostiensis creatus fuit. Quo tandem anno obierit, adhuc reperire nequiui. Constat ex lib. 4. Chronici Cassinensis cap. 38. ipsum vsque ad annum millesimum centesimum vndecimum, quo Paschalis II. ab Henrico IV. Imperatore dolo captus est peruenisse. Sic enim ait Petrus Diaconus, vbi supra. Ioannes interea Tusculanensis Episcopus, & Leo Ostiensis, Papam in vinculis tentum, vt perspexere, habitu plebeio induti, in Vrbem se receperunt. Quinimmò attigisse annum mille-

millesimum centesimum duodecimum, constat ex his, quæ Cardinalis Baronius tom. 12. hoc eodẽ anno scribit. Sed quæ insuper ad hunc annum spectant, memoriæ de rebus gestis sub Paschali, hæ habentur in titulo S. Laurentij in Lucina. Tempore Domini Paschalis II. Papæ, anno eius XIII. Domini vero millesimo centesimo duodecimo, indictione quinta, decimosexto Kalendas Februarij, per manus eiusdem Pontificis, craticula, super quam proculdubio B. Laurentius emisit spiritum, de quodam altari veteri educta est, cum duabus ampullis vitreis medijs sanguine eiusdem martyris: quæ cũ nonnullis diebus videretur à Romano Populo, coram eius multitudine, per manus Leonis Ostiensis Episcopi, sub hoc nouo altari nono Kalendas Februarij recondita est. Ex sede verò marmorea S. Laurentij in Lucina retro altare primarium, ac rursum in tabula marmorea eiusdem Ecclesiæ (quę item ad præsentem annum spectant) hæc habentur. Anno Domini millesimo centesimo duodecimo, indictione quinta in Kalendis Februarij, dedicatum est hoc altare per manus Leonis Ostiensis Episcopi. Ex quibus constat, Leonem nostrum attigisse annum millesimum cẽtesimum duodecimum: quamdiù vero postea superuixerit incertum est. Scripsit adhuc Monachus præsens Chronicon, iubente Odorisio Cassinensi Abbate, vt idem Leo testatur in Epistola dedicatoria: illudq. in tres libros digessit, quibus Petrus Diaconus quartum librum adiunxit. Cardinalis Baronius tom. 11. Anno millesimo quinquagesimonono, vocat Leonem nostrum, scriptorem sui temporis integerrimum. Et anno millesimo septuagesimo septimo, eundem appellat syncerae fidei Scriptorem. Huius Chronicon tibi proponimus, optimè Lector, aliquibus Adnotationibus auctum, & locupletatum. Fruere igitur scriptis integerrimi, & syncerae fidei scriptoris. Vale.

PRO-

PROLOGVS LEONIS OSTIENSIS EPISCOPI in Chronicon Cassinense.

OMINO, & Patri sanctissimo venerabilis Cœnobij Cassinensis Abbati Oderisio, Frater Leo, cognomine Marsicanus, debitæ obedientię famulatum. Iniunxerat mihi iam dudum vestra Beatitudo, Pater venerandissime, vt gloriosi prædecessoris tui sanctæ memoriæ Abbatis Desiderij, singularis plane, & vnici hoc tempore sui ordinis viri, magnifica gesta ad posterorum memoriam, scribendi operam darem; nimis videlicet indignum iudicans, loci huius veterum te desidiam imitari, qui de tot Abbatum gestis, seu temporibus, nihil ferè litteris tradere studuerunt; & si quæ forte super hoc aliqui descripserunt, inepto prorsus, & rusticano stylo digesta, fastidium potius, quam scientiam aliquam legentibus conferunt. Quod tua Paternitas, ne Desiderio nostro contingat solertissime prouidens, huic me operi placuit destinare, imponendo mihi sarcinam meis profectò viribus imparem, ita vt ipsa tantum sui consideratione succumbens, iam ferè per annum id attentare timuerim. Nuper itaq. cum à Capua redeuntem te pro meo comitarer officio, inter ambulandum reminiscens tuæ ipsius egregiæ iussionis, percunctatus es, vtrum desiderium tuum super scribendis Desiderij gestis explessem; Ego vero subita hac sciscitatione conuentus, id quod in re erat respondere coactus sum. Nihil omnino

ninò me inde fecisse, moxq. aliquantulum resumpta constantia; & quando (inquam) huic tuo parere imperio potui? quando toto ferè hoc anno, cum in seruitio Domni Apostolici ex iussione tua, tum quoque in tuimet ipsius diuersis negotijs occupatus, vix per octo dies continuos in Monasterio constiti? Cùm videlicet, opus istud non paruo indigeat otio: neque occupati alicuius tantam materiam aggredi; sed potius curis omnibus expediti. Hac igitur patienter ratione suscepta, & negligentiæ me modesta admodum inuectione coarguẽs, & nunc (inquis) otium, quod desideras arripe, & in scribendo Desiderio ne velis amplius moras innectere; Imò etiam volo, atque præcipio. Quandoquidem vsque ad hunc diem res ipsa procrastinata est, vt ab ipso Patre Benedicto eiusdem tuæ inscriptionis initium sumens, vniuersorum vsque ad eundem Desiderium, nostri loci Abbatum series, tempora, seu gesta vndecunq; studiosissimus indagator exquiras. Et quæ, vel à quibus, seu qualiter sub singulis Abbatibus possessiones, seu Ecclesias, quas possidere videmur, nostro Monasterio accesserint. Imperatorum, ac Ducum, Principumq. præcepta, necnon aliorum, quorumcunque fidelium munimina scrupulosè disquirens, instar Chronici historiam non parum nobis, nobisq. succedentibus vtilem condas. Super hæc prætcrea tàm destructionem, quàm & restaurationem Monasterij huius, bis diuersis temporibus factam, necnon, & si quæ interim occutrunt de operibus, seu gestis clarorum virorum, harum dumtaxat partium, digna memoria, suis in locis, vel breuiter annectere non graueris. Cuius ego imperij pōdus postquam cœpi sollicitus in memet considerare, cœperunt mihi hinc inde plurima cogitationum spineta succrescere, & vnde, vel quomodo id perficere nauiter pos-

sem,

ſem, pro paupertate ſenſus mei non facilè peruidens, an recuſare, an ſuſcipere tantum opus, vtrum eligerem, ignorabam. Siquidem in ſuſcipiendo temeritas, inobedientia me in recuſando pungebat. Adhæc memineram, præfatum Dominum meũ Deſiderium hoc ipſum opus olim Alfano Archiepiſcopo Salernitano, viro noſtrorũ temporum ſapientiſsimo, iniunxiſſe; ſed eum laborioſam valde materiam peruidentem, periculo ſe huiuſmodi ſubduxiſſe: Quod ſi ille, qui & ſcientia, & eloquentia incomparabiliter tunc pollebat, huic ſe oneri cauit ſubmittere, quid mihi eſſet agendum, cui nec ſcientia aliqua, & eloquentia nulla prorſus ineſſet? Angebat iterũ conſcientiam meam, cur opus iſtud non alicui alij confratrum noſtrorum, qui longe vtique me ſcientiores, ac dictandi vſu peritiores exiſterent, à te committeretur. Quos videlicet, vel ex diuerſis partibus orbis eiuſdem ſancti prædeceſſoris tui diligentia in hunc locum aggregauerat, vel in hoc eodem Cœnobio doceri ſtudioſiſſime fecerat. His, & huiuſcemodi cogitationibus fluctuans æſtuabam, quoniam, & res hæc altior erat, quam vt à me poſſet attingi, & obſtruſior certè, quam vt valeret à me perſcrutari; verùm quoniam pro deuotione, quam ab olim erga tuam Paternitatem ſingularem gerebam, nil vnquam tibi refutare iam dudum decreueram: ſtabiliui tandem animum, & qui ſola prius Deſiderij geſta puſillanimis attentare timueram, vniuerſorum poſtmodum prædeceſſorum eius, confidens de adiutorio Dei, & ita mihi prorſus iudicans expedire, quoquo modo ſcribenda ſuſcepi. Mox itaque repertis illis ſcriptiunculis, quæ de hac eadem materia, lacinioſo licet ſtylo, videbantur, vel breuiter exarata, & præcipuè Chronicon Ioannis Abbatis, qui primus in Capua noua Monaſterium noſtrum conſtruxit: adhibitis

nihilominus libris huic operi necessarijs. Historiam videlicet Longobardorum, Chronicon quoque Romanorum Imperatorum; atque Pontificum. Necnon & diligenter indagatis priuilegijs, atque præceptis, necnon & concessionibus diuersorumq. nominum scriptis, tam scilicet Pontificum Romanorum, quam diuersorum Imperatorum, Regum, Principum, Ducum, seu Comitum, cæterorumq. virorum Illustrium, ac fidelium, quæ dumtaxat nobis ex duobus Cœnobij huius incendijs residua esse videntur; quamuis nec ad eadem ipsa omnia potuerim peruenire. Postremo, & scrupulose interrogatis ijs, quos modernorum temporum, seu Abbatum gesta, vel audire in proximo contigerat, vel videre, prout tenuitas ingenioli mei suppetit, peragere, quod præcepisti aggressus (auxiliante Domino) sum; magis certe de obedientia, quam tibi, vt Patri, ac Domino debeo, quam de aliqua præsumēs scientia. Adsit Deus, & gratia Spiritus eius, vt tam efficaciter id possim implere, quam tu mihi es diligenter dignatus iniungere: quatenus opusculum istud, & tibi gratissimum, & multis valeat esse proficuum. Hæc tantisper ne fortasse ea nescientibus temeritatis arguerer, mihi prospiciens, in præfatiuncula necesse habui prænotare, vt etsi me accuset inscitia, auctoritas tamen præceptoris excuset.

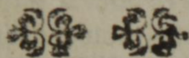
In tres porro decisiones, quasi pro legentium leuamine, statui libellum istum diuidere. Quoniam tribus præcipuè Cęnobij huius Abbatibus concessum est post Beatum Benedictum in huius loci restauratione, supra cæteros studuisse, atque ideo forsitan diuinitus illis præstitum est amplius reliquis in hac Prælatione vixisse, & beato quidem Patre cum quatuor subsequentibus quasi in præfatione præmisso, à Petronace, qui post centum quadraginta annos à Longobardorum destru-

ctione locum hunc restaurare cœpit, primæ sortis initium faciam, qua vsque ad secundam destructionem, quæ à Saracenis sub Berthario facta est, ordine suo producta, eiq; insuper illis adiunctis, quæ per annos septem, & sexaginta destituto hoc loco, à septem Abbatibus apud Teanum, & Capuam commorantibus gesta sunt. Secunda pars ab Aligerno mihi incipiet, qui non tantum in huius Monasterij restauratione, verùm etiam in reconciliatione totius huius Terræ, quæ Saracenorum infestatione destituta cultoribus fuerat, studiosissime studuit, & hac quoad Desiderium vsque nostrum particula protelata, & gestis illorum, qui ipsius temporis spatium huic Monasterio præfuerunt, consequenter annexis, ipse Desiderius initium erit, & terminus totius tertiæ partis. Qui nec Petronace, nec Aligerno inferior; imò longe (meo iudicio) potior, magnificum, ac speciosissimum ex integro Monasterium nouum, atque pretiosissimum, ac si alter Salomon; nostris temporibus construxit Domino templum; Iam verò si iuuat tribus his portionibus addere quartam, à vobis (auxiliante Domino) illius erit principium. Hoc vnum præterea, simul cum paternitate vestra, Lectorem meum expostulem, vt non dictantis imperitiam; sed materiam dignetur attendere vtilissimam. Sicut enim non peritus artifex, si de purissimo auro, gemmisq; pretiosis Imperiale diadema confecerit, licet opus ipsum non rectè formatum videatur ob imperitiam artificis, non tamen non charum esse potest, tam propter pretiosam materiam, quam etiam propter ipsius vocabuli dignitatem: sic, & opusculum istud, quamuis omninò despicabile propter stili inertiam possit videri, propter vtilia tamen multa, quæ continet, ingratum alicui haberi non debet; licet enim minus eleganter, simplici-

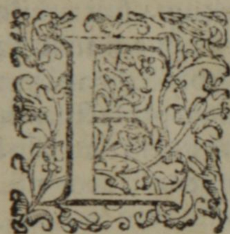
ter tamen, atque veraciter, quantum ad me, ea, quæ dicenda ſunt, pro meæ ſcientiæ modulo exequar, quæ neque doctis (ſi inuidia deſit) ingrata, nec minus doctis poſſint ad intelligendum videri profunda. Confido autem, quod etſi fortè non omnibus, pluribus tamen hæc noſtra ſit Hiſtoriuncula placitura. Quoniam tempore hoc noſtro, licet difficulter inuenias aliquem, qui velit huiuſmodi aliquid ſcribere; multos tamen eſt reperire, qui huiuſmodi narrationes, vel audire delectentur, vel legere.

LIBER PRIMVS HISTORIÆ CASSINENSIS COENOBII.

CAPVT PRIMVM.

EGREGIVS, & sanctissimus Pater, huiusq; Cassinensis Cœnobij primus Fundator, gratia, & nomine Benedictus (sicut Beatus Papa Gregorius in secundo Dialogorum libro pleniter scribit) Nursia Prouincia oriundus fuit, Romæ vero ad erudiendum liberalibus studijs à parentibus traditus, non multo post (vt præfati Doctoris sermonibus vtar) recessit scienter nescius, & sapienter indoctus. Relictis itaque litterarum studijs, paterq; Nutrice, clam fugiens, ad locum, qui Sublacus dicitur (quadraginta ferme ab Vrbe millibus disparatum) deuenit. Vbi in speleo quodam per triennium (excepto Beato Romano, qui sanctæ illum conuersationis habitum induerat) nulli cognitus mansit. Post hæc à pastoribus repertus, & demum à plurimis agnitus, à Romanæ quoque Vrbis nobilibus frequentatus, duodennem ab Aequitio Maurum, à Tertullo vero Patritio Placidum adhuc puerulum, monastica doctrina instituendos accepit. Vbi etiam duodecim Monasteria Christi auxilio construens, per singula quoque eadem duodecim Monachos, substitutis Patribus deputauit, inde persecutione Presbyteri Florentij loco cedens, paucos secum Fratres assumpsit, atque duobus se Angelis comitantibus, & tribus coruis, quos solitus erat alere, consequentibus, per quinquaginta circiter millia, ad hunc locum, Christo iubente, peruenit. Cuius videlicet sedis, Varronem illum

tot sæculis celebratum, & omnium Romanorum (Tullio teste) sapientissimum, auctorem fuisse refert antiquitas, vbi contrito (quod ibidem à rusticis colebatur) Apollinis Idolo, subuersa Ara, lucoq; succenso, Monasterium sibi construxit, & circumquaque manentes populos, continuis prædicationibus ad Christi fidem conuertit. Vbi etiam quantis, qualibusq; refulsit miraculis, quoniam non huius est operis; si quis eorum desiderat habere notitiam, in præfato Beati Gregorij libro, facundè scripta reperiet. Inter quę cum die quadam diuinitus sibi reuelatum fuisset, idem Monasterium, quod ipse construxerat, à gentibus destruendũ, atque propterea inconsolabiliter fleret, Cœlesti protinus Oraculo consolatus, audiuit, eundem locum, suis nihilominus meritis, in potiorem, & ampliorem, quam tunc statum fore venturum, & in multas exinde Orbis Romani partes, regularis normæ, ac disciplinæ ordinem profecturum.

Supra in vita sancti Mauri.

Ipso itaq. anno, quo de hac vita migraturus erat ad Christum, rogatus in Galliam ad Monasterium construendum suos mittere Monachos (qnamuis finem dierum suorum non ignoraret) nihil moratus Beatum Maurum illuc cum eisdem Legatis direxit. Cum quo etiam Beatum Faustum, qui eius postmodum historiam pleniter scripsit, & tres alios mittere studuit. Hinc factum est, vt per hunc virum Dei sanctissimum Maurum, eiusq; discipulos omnis ordo, & regularis disciplinæ norma, quæ per Beatissimum Patrem Benedictum in hoc loco fuerat instituta, per totam Galliam disseminata, atque diffusa sit.

Supra in vita sancti Placidi.

Beatum etiam Placidum discipulum suum vir Domini Benedictus ad Siciliam misit, vbi Pater eiusdem Placidi Tertullus patritius, decem, & octo patrimonij sui Curtes eidem Beato Benedicto concesserat.

Obitus S. Benedicti.

Posthæc idem sanctus vir, expleto sui temporis cursu laudabili, ea die, qua sacrosancti paschæ Sabbatum illucescebat, duodecimo videlicet Kalendas Aprilis, in Oratorio sancti Ioannis Baptistæ à discipulis se ferri præcipiens, inter ipsorum manus, orans, migrauit ad Dominum.

Anno 543.

Anno eiusdem Incarnationis quingentesimo quadragesimotertio, indictione sexta. Sepultusq; est in eodem Oratorio ante ipsum altare, quod idem (Apollinis ara destructa) construxerat:

ſtruxerat: vbi iam antea Beatam Scholaſticam ſororem ſuam poſuerat. Claruit autem temporibus Imperatorum Iuſtini Senioris, & Iuſtiniani, Romanorum verò Pontificum Ioannis Primi, & Quarti Fœlicis, quem ſanctus Papa Gregorius Atauum ſuum fuiſſe teſtatur. Theodorico apud Italiam Ariano regnante.

ADNOTATIO.

Beatus Gregorius libro ſecundo Dialogorum in principio inſtituens vitam ſancti Benedicti deſcribere, ait. Huius ergo omnia geſta non didici, ſed pauca, quæ narro, quatuor diſcipulis illius referentibus agnoui. Et capite trigeſimoſexto Libet (inquit) Petre adhuc de hoc venerabili Patre multa narrare, ſed quædam eius ſtudioſe prætereo. Ex quibus conſtat Beatum Gregorium, nec omnia geſta ſancti Benedicti ſciuiſſe, nec vniuerſa, quæ ſciuit litteris mandaſſe. Inter ea vero, quæ vel neſciuit, vel non ſcripſit, vnum eſt id quod de duobus Angelis, ac tribus coruis eum, dum Caſsinum pergeret, comitantibus, hic narrat Leo. Scripſit de his Petrus Damiani Cardinalis ſermone in vigilia ſancti Benedicti, vbi de hac eius migratione ſic ait. Planè cum vir Dei Benedictus in loco, qui Sublacus dicitur, conſtructis circumquaque Monaſterijs, ſolitarius degeret, diuinitus eſt admonitus vt loco cederet, Caſtrumq., quod Caſſinum dicitur, properaret. Illico vir ſanctus iter arripuit, & per quinquaginta fere paſſuum millia gradiens, locum, quò vocabatur, inuiſit. Sed cum per ignota loca viator incederet, vbicumque biuium occurrebat, duo protinus iuuenes videbantur aſſiſtere, qui ſibi, quò greſſus dirigere debebat, indicarent. Qui nimirum iuuenes qui alij ſunt credendi, niſi Angelici ſpiritus, ad ſancti viri cuſtodiam deputati? quid autem mirum, ſi Angeli ſancti veri hominum amatores iter edocebant ne vir ſanctus erraret, cum & bruta animalia eius veſtigia ſequerentur? Nam tres corui per omnem viam indiuidui ſibi comites fuerunt, eius aſſidue veſtigia proſequentes: hodieq. in ſilua, quæ venerabili Monaſterio Caſſini montis adiacet, duo, ſiue, vt ferunt, tres corui, annua ſemper reuolutione nidificant, Petrus Damiani.

quos

quos ab illis antiqui temporis coruis nonnulli prodire per traducem seminis, asseuerant. Et reuera quotidie Monasterij foribus aduolant, vt crocitantes, & alas, & rostra pandentes, solitam escam, velut debitum censum, ex vetustæ possessionis iure, deposcant. Et vt clarius innotescat, quam peruigil super Beatum virum diuina gratia coruscauerit: Sanctus quidam vir, in prædicti Cassini montis tunc arce degebat, cui diuina voce præceptum est, vt abscederet, alijq. qui nouus habitator accederet, locum daret. Hæc plane de Marci, eiusdem venerabilis Beati Benedicti discipuli, venusto carmine deflorauimus, quia in veneranda Gregorianæ historiæ serie minimè reperimus. Hactenus ex Petro Damiani.

Paulus Diaconus.

Multo antiquior Petro Paulus Diaconus libro primo Historiæ Longobardorum cap. 26. ad finem sic ait. Libet me breuiter referre, quod B. Gregorius Papa, minimè in huius sanctissimi Patris vita descripsit. Denique cum diuina admonitione à Sublacu in hunc, vbi requiescit locum, per quinquaginta ferme millia aduentaret, tres eum corui, quos alere solitus erat, sunt circumuolantes sequuti; cui ad omne conuiuium, vsque dum huc veniret, duo Angeli in figura Iuuenum apparentes, ostenderunt ei, quam viam arripere deberet. In loco autem isto, quidam Dei seruus tunc habitaculum habebat, ad quem diuinitus ita dictum est. His tu parce locis, alter amicus adest. Huc autem (hoc est in Cassini arcem) perueniens, in magna se semper abstinentia coarctauit; sed præcipue Quadragesimæ tempore inclusus, & remotus à mũdi strepitu mansit. Hæc omnia ex Marci Poetæ carmine sumpsi, qui ad eundem Patrem huc veniens, aliquot versus in eius laudem composuit, quos in his libellis, cauens nimiam longitudinem, minimè descripsi. Hactenus Paulus Diaconus.

Sanctus Benedict. Cassini requiescit.

Aduertendum est, ac diligenter notandum, Paulum hoc in loco expresse asserere, sanctum Patrem Benedictum Cassini requiescere, dum ait: Beatum Benedictum à Sublacu in hunc, vbi requiescit, locum aduenisse. Quod rursum confirmat lib. 6. cap 40. vbi asserit: Petronacem hortatu Gregorij Papæ Cassinum Castrum petijsse, atque ad sacrum corpus B. Patris Benedicti peruenisse; igitur quando cap. 2. eiusdem

lib. 6.

lib. 6. loquitur de tranſlatione ſancti Patris Benedicti in Gallias, intelligendus eſt loqui ſecundum aliorum opinionem, iuxta interpretationem à nobis datam in libello de tranſlatione ſancti Patris Benedicti cap. 12. quam etiam inſinuat Leo noſter lib. 2. huius Chronici cap. 44.

Marcus autem iſte, cuius meminit hic Paulus Diaconus, & ſupra Petrus Damiani, fuit diſcipulus ſancti Patris Benedicti, de quo agit Petrus Diaconus Caſsin in libro de viris illuſtribus eiuſdem Cœnobij cap. 3. in hæc verba. Marcus Patris Benedicti diſcipulus & Caſsinenſis Monachus, vir egregius, & in ſcripturis apprime eruditus, de aduentu ſancti Benedicti ad Caſsinum, de ſitu loci, conſtructioneq. Cœnobij, elegantiſsimos verſus compoſuit.

Tempus huius tranſmigrationis fuit annus Domini quingenteſimus vigeſimusnonus, de quo Cardinalis Baronius tomo ſeptimo pag. 147. ſic ait. Hoc ipſo anno magnus ille Benedictus ex anguſtijs Sublacenſium montium diuino monitu egreſſus, Caſsinum petens, ad cuius montis radices erat ſita villa Marci Varronis, illic erecto Monaſterio, Monaſticum Ordinem mirifice propagauit. Agit de his ſanctus Gregorius in Dialogis, vbi & res ibi ab eo præclare geſtas enarrat. Quod vero ad tempus ſpectat, id firmatum habemus ex Caſsinenſi Chronico, & Leone Oſtienſi Epiſcopo, atque ex actis ſancti Placidi, Gordiani nomine conſcriptis, dum anni quinque traduntur interceſsiſſe ab aduētu Placidi in Sublacenſe Monaſterium ad ſanctum Benedictum vſque ad eius migrationem factam Caſsinum; ſed & id expreſsius confirmat Auctor in actis Placidi, dum hoc ipſo anno Domini quingenteſimo vigeſimonono, contigiſſe tradit.

At quis Dei conſilium non magnopere admiretur, dum conſiderat eodem ferme tempore, quo in Oriente Monachiſmus eſſet magna ex parte collapſus, compluribus ex ijs à fide catholica ad diuerſos hæreſum errores deficientibus; alijs quoque ab illo vetere inſtituto rigido in delicias perlabentibus; Eodem (inquam) tempore in Occidenti inſtaurari, atque longe, lateq. diffundi obſeruantiam monaſticæ diſciplinæ, eandemq. adeo fœcundo germine propagari, cum veluti ex tenui ſurculo præ grandium exortæ ſint frugiferarum ar- De propagatione Ordinis Sancti Benedicti.

borum

borum siluæ, quæ vniuersam repleuerint Occidentalem Ecclesiam; extiteritq. locuples seminarium, ex quo plurimi progressi sint sanctissimi diuersarum Ecclesiarum Episcopi, nec defuerint ex ijs, qui in Throno Apostolico considentes, vniuersam catholicam Ecclesiam, cum vehementiores vrgerent fluctus, constantissime gubernarint; progressiq. ex eodem Monachorum ordine sint, qui Apostolico munere complures barbaras nationes, Christi iugum ferre impatientes, tandem ad christianam fidem sponte capessendam conuerterint; prodierintq. alij, qui ob suscepta grandia pro Religione certamina, sint victores consequuti coronam martyrij. Præterimus modo illos, qui sacrarum rerum scientia nobiles inter Scriptores Ecclesiasticos floruere; nec numeramus, quæ numerari vix possint, sacrarum examina virginum; sicut nec facile sit recensere, quot ex hoc vno vere dicendo sui humilitate fonticulo, immensa flumina sint deriuata; quot, inquam, ex Benedicto diuersorum Ordinum sint progressa agmina Monachorum, qui licet diuerso nomine, in Ecclesia Dei circumamicta varietate, censeantur; instituti tamen esse sancti Benedicti, & ab ipso progredi gloriantur. Hæc tanta hic vno intuitu, tamquam immensum cœlum in paruo globo descriptum, inspicienda proponimus, vt hinc facile intelligat Lector, quam vberes fruges sanctissimus Monachorum Patriarcha Benedictus in horrea dominica intulerit. Hinc Romanum Martyrologium die vigesimaprima Martij sic de hoc sanctissimo Patre pronunciat. In monte Casino natalis sancti Benedicti Abbatis, qui Monachorum disciplinam in Occidente pene collapsam restituit, ac mirifice propagauit. Et Petrus Damiani in sermone de sancto Benedicto: Hoc solum (inquit) dixisse sufficiat, quia solus iste militarem manum excelso Principi cæteris abbundantius præsentabit, & Monachorum turmis, Angelorum more viuentibus, Cœlorum adimplebit palatia. Quam igitur refulgens, & splendidus miles astabit Imperatorio Tribunali, plenus infinitis virtutibus, agminibus innumeris comitatus, consiliarius Regis, Iudicis amicus, vnicus hostis, hostis antiqui? sic Petrus.

Petrus Damiani.

Vt autem Lector, aliquid peculiare de mirifica propagatione disciplinę monasticę sub Beato Benedicto percipiat, proponimus

Greg. lib. 2. Dialog. cap. 3.

ponimus illi primum duodecim Monaſteria, quæ apud montes Simbruinos conſtruxit; deinde plura alia, quæ poſtquam Caſsinum aduenit, diuerſis in locis erexit. Romam Valentinianũ, qui multis annis vt D. Gregorius teſtatur, Monaſterio Lateranenſi, præfuit, deſtinauit. vide Tritbe. lib. 3. de viris illuſtribus ordinis ſancti Benedicti cap. 9. Sanctum Placidum in Siciliam, Beatum verò Maurum in Gallias, alios vero in Hiſpaniam, vt eas Prouincias nouo militum Chriſti genere illuſtrarent, transmiſit. De quibus egimus in vita ſancti Patris Benedicti in Adnotatione ad caput trigeſimumſextum.

CAPVT II.

VIC ſanctiſſimo Patri ſucceſſit in Monaſterij regimine vir Reuerendiſſimus Conſtantinus eiuſdem ſancti Patris diſcipulus. Tertius autem à Beato Benedicto præfuit eidem Congregationi Simplicius. Quartus Vitalis. Quintus verò Bonitus. Quo præſidente, Langobardi, (qui nuper ſub Iuſtino minore Italiam inuaſerant, cum iam ab Incarnatione Domini quingentorum ſexaginta, & octo annorum circulus volueretur) præfatum Cœnobium nocturno tempore, quieſcentibus Fratribus, ingreſſi ſunt. Qui vniuerſa diripientes, ne vnum quidem illic hominem capere potuerunt, videlicet, vt ſermo ſancti Patris Benedicti compleretur, quem Theoprobo dixerat. Vix obtinere potui, vt mihi ex hoc loco animæ concederentur. Fugientes itaq. ex eodem Cœnobio Fratres, Romam profecti ſunt, codicem ſanctæ Regulæ, quam Beatus Benedictus deſcripſerat, & quædam alia ſcripta, necnon & pondus panis, viniq; mẽſuram, & quidquid ſuppellectilis potuerunt ſurripere, deferentes. Atque ex conceſſione Romani Pontificis Pelagij, qui tunc ſedi Apoſtolicæ præerat, iuxta Lateranenſe Patriarchium Monaſterium conſtruxerunt; ibiq; per centũ quadragintavnum annos (quibus Caſſinenſe Monaſterium deſtructum permanſit) habitauerunt.

Langobardi, quo tẽpore Italiam inuaſerint. Monaſterij Caſſin. deſolatio.

Monaſterium Caſſin. quãto tpe deſolatum permanſit.

CAPVT III.

Reditus Fausti ex Gallijs.

ERTIO interea Bonifacio ſedem Apoſtolicam gubernante, ſupradictus Fauſtus, (qui ad Gallias cum Beato Mauro perrexerat) ad prædictum Lateranenſe Cœnobium reuerſus eſt. Atque à Beato Theodoro, qui tunc poſt ſanctæ memoriæ Valentinianum tertius eandem Congregationem regebat, compulſus, atque rogatus, Hiſtoriam de vita Beati Mauri veraciſſimam compoſuit; quam prædictus Papa Bonifacius approbans, laude dignam duxit, ſuaq; auctoritate roborauit.

ADDITIO.

Scripſimus in vita ſancti Placidi, qualiter beatus pater Benedictus, habita notitia de illius glorioſo tranſitu, nouam Monachorum turmam in Siciliam ad reſtaurandum beati martyris Placidi Monaſterium, monaſticumq. ordinem propagandum, tranſmiſerit, quæ quidem fuit ſecunda miſsio Monachorum ab ipſo beato Patre in Siciliam directa Anno Domini quingenteſimo quadrageſimoſecundo, cum prima fuerit illa, qua ab eodem beato patre ſanctus Placidus, & ſocij in eandem Inſulam miſsi ſunt. Perſeuerauerunt autem Monachi ſancti patris Benedicti in Sicilia poſt iſtam ſecundam miſsionem annis fere centum viginti, videlicet vſque ad tempora Vitaliani Papæ. Qualiter autem, & ipſi per martyrium ad Dominum migrauerint, ſcribit Petrus Diaconus Caſsinenſis in appendice ad acta ſancti Placidi martyris in hunc, qui ſequitur modum.

Tempore illo, quo Conſtans Imperator voluit nouæ Romæ Imperium in ſeniorem Romam transferre, ab Vrbe Roma Siciliam veniens remoratus eſt ibi per annos ſex. Cum autem balneum Daphniæ, quod apud Syracuſas eſt, cauſa lauandi ingreſſus fuiſſet, cæpiſſetq. ſapone gallico deliniri, Andreas filius Troyli ſumens ſitulam, dedit eam in vertice Imperatoris, fugaq. lapſus euaſit. Aſt Imperator cum tardaret in bal-

neo, inſiliunt hi, qui foris erant, inuenientesq. Imperatorem occiſum, ſepulturæ tradere ſtuduerunt, & in loco eius Meſentium quendam abſque voluntate Romanorum elegerunt. Contra quem Conſtantinus Imperator iam dicti Conſtantis filius, cum Romanorum exercitu veniens, in Ciuitate Syracuſana eum morti addixit.

Hæc dum ad notitiam Sarracenorum (qui iam Aegyptum peruaſerant) deueniſſent: ſubito cum multitudine nauium venientes, Siciliam inuadunt, Syracuſas ingrediuntur, multamq. ſtragem chriſtianorum facientes, ad Beati Placidi Monaſterium tandem deuenerunt, illudq. prædonum more, diruptis mænibus, ad ſolum vſque proſtrauerunt, ſolā tantum eiuſdem Monaſterij Eccleſiam relinquentes. Monachos verò quotquot ibidem inuenerunt, diuerſis ſupplicijs affectos, letho tradiderunt, vix paucis chriſtianorum euadentibus, qui per munitiſſima caſtra, & iuga montium confugerunt. Auferentes quoque prædam nimiam, & omnem illum ornatùm, quem Conſtans Auguſtus ab Vrbe Roma abſtulerat in ære, & diuerſis ſpeciebus, Alexandriam redierunt. Sicilia à Sarracenis inuaditur.

Itaque dum Caſſinenſi Congregationi, tunc Laterani degenti relatum fuiſſet, qualiter Sarraceni iam dicti martyris Placidi Monaſterium ruinæ, & Monachos morti dediſſent, Vitaliani Papæ adminiculo fulti, cum ingenti apparatu mittentes Siciliam, idem Monaſterium reſtaurauere. Hactenus Petrus Diaconus.

Hæc fuit tertia miſsio Monachorum Caſsinenſium in Siciliam. Quem autem finem ſortita fuerit tertia hæc Monachorum claſsis, infra hoc eodem primo libro poſt caput quinquageſimumprimum ex eodem Petro referemus. Nec miretur Lector ſi apud Leonem noſtrum nec verbum vllum de his miſsionibus legat, cum nec de alijs ad Monachos Caſſinenſes pertinentibus, toto tempore, quo Monaſterium Caſſinenſe iacuit deſolatum, & eius Congregatio Romæ deguit, aliquid omnino ſcripſerit. Et quamuis iſta de Monachorum Caſsinenſium nece in alijs chronologijs notata non ſint, ſatis eſt ad earum fidem, quod habeantur in Hiſtoria Caſsinenſium, tunc Romæ degentium; quos cariſſimorum Fratrum

certa-

certamen, & triumphus latere non potuit, & quorum interrerat, vt hac memoriæ commendarentur; ne tanta virtutis specimen excideret, & vt domestica fortitudinis exempla suppeterent, & ne immortalia, & gloriosa suorum acta in honorem, ac decorem totius ordinis redundantia, scriptorum defectu interirent. Consulendus Abaas Maurolicus Sicanicæ historia lib. 3. fol. 86.

CAPVT IV.

VM autem omnipotens Deus præfatum beati Benedicti Cœnobium iam decreuisset miseratione illa sua omnipotentissima restaurare, & cœnobialem institutionem, quæ inde principium sumpserat, ex eiusdem Patris loco, per orbis circulum propagare, contigit (disponente Deo) vt Petronax ciuis Brixianæ Vrbis, vir valde religiosus, diuino afflatus amore, Romam venisset: quem Reuerendissimus Tertius Papa Gregorius cœlitus inspiratus admonuit, vt hoc Cassinum Castrum peteret, atque Monasterium beati Benedicti, quod iam per tot annos destructum manserat, suo studio reconciliare satageret. Quo annuente, mox idem venerabilis Pontifex cum illo aliquantos de Lateranensi Congregatione Fratres direxit, & alia quoque illi nonnulla adiutoria contulit. Is ergo huc ad sacrum beati Benedicti corpus perueniens, tam cum illis, qui secum venerant, quam etiam cum aliquot simplicibus viris, quos inibi iam dudum resedisse reperit, habitare cœpit. Anno Domini septingentesimo trigesimoprimo, atque ab eisdem Fratribus in Abbatem prælatus, cooperante Deo, & beati Benedicti suffragantibus meritis, constructis decenter habitaculis, ac multorum ibi Fratrum congregatione statuta, sub regulæ sanctæ doctrina viuere studuit. Quem videlicet tres quidam nobiles viri Beneuentani Paldo, & Taso, atque Tato germani fratres, qui ante quindecim circiter annos Monasterium sancti martyris Christi Vincentij iuxta ortum Vulturni fluminis, de proprijs sumptibus construere ceperant;

Anno 731

cum

cum eſſent potentes, ac diuites, in ipſo opere, tam per ſemetipſos, quàm per ſuos, vſque ad reſtaurationem loci huius plurimum adiuuerunt. Hic in Eccleſia beati Martini, quam paruulam reperit, ſexdecim ferme cubitos auxit: ibidemq; abſidam efficiens in honore Beatæ Mariæ ſemper Virginis, & ſanctorum martyrum Fauſtini, & Iouitæ in ea altarium ſtatuit, in quo etiam & brachium vnius illorum, quod ſecum de Brixia aſportauerat, decenter recondidit. In ſequenti tempore ſanctiſſimus Papa Zacharias, qui Gregorio ſucceſſerat, plurima huic adiutoria contulit, libros ſcilicet aliquot ſanctæ ſcripturæ, necnon codicem ſanctæ regulæ, quam Pater Benedictus manu propria ſcripſerat, pondus etiam libræ panis, & menſuram vini, quæ olim inde (ſicut ſupra diximus) ſub Langobardorum inuaſione, Monachi fugientes ſecum Romam detulerunt. Diuerſa etiam ad Eccleſiaſticum miniſterium ornamenta, nonnulla quoque ad diuerſas vtilitates Monaſterij pertinentia, illi Apoſtolica liberalitate largitus eſt. Ab hoc etiam ſanctiſſimo Papa prædictus Abbas priuilegium primus accepit, vt hoc Monaſterium cum omnibus cellis ſibi pertinentibus, vbicunque terrarum conſtructis, ob honorem, ac reuerentiam ſanctiſſimi Patris Benedicti, ab omnium Epiſcoporum ditione ſit liberum, ita vt nullius iuri ſubiaceat, niſi ſolius Romani Pontificis.

Zacharias Papa Monaſterium Caſſin. ornat.

Zachariæ priuilegiũm.

ADNOTATIO.

EVerſionem ſacri Cœnobij Caſſinenſis à Langobardis factam contigiſſe Pelagio ſecundo Romano Pontifice, non ſolum Leo ſupra cap. 2. verùm etiam Zacharias primus in quodam diplomate (de quo latius egimus in libello noſtro de exiſtentia corporis ſancti Benedicti apud Caſſinum cap. 3. & ſequent.) aſſerit. De anno vero prædictæ euerſionis probabilior eſt opinio Leonis noſtri aſſerentis contigiſſe, anno quingenteſimo octogeſimonono, qui fuit vltimus eiuſdem Pelagij. Cùm enim hoc capite dicat: Petronacem reſtaurare cæpiſſe Monaſterium Caſſinenſe anno ſeptingenteſimo trigeſimoprimo, & capite ſecundo dicat deſtructum permanſiſſe,

Anno 589 contigit euerſio Caſſinen. Cœnobij.

per annos centum quadraginta vnum, constat iuxta hunc computum incidisse cladem illam in annum quingentesimum octogesimumnonum: huius sententiæ fuit etiam Carolus Sigonius lib. 1. de Regno Italiæ, estq. communior scriptorum opinio, cui consonant verba beati Gregorij lib. 2. Dialog. cap. 17. vbi asserit recentem illam fuisse euersionem, quando eosdem libros scripsit, ait enim. Nocturno tempore, & quiescentibus Fratribus nuper illic Langobardi ingressi sunt. Scripsisse autem Gregorium Dialogorum libros quarto sui Pontificatus anno apertè colligitur ex cap. 36. 47. & 55. libri 4. in quibus agens de peste illa, quæ Romam eo anno, quo ipse Pontifex creatus est, inuaserat, ante triennium fuisse asserit. Vnde & Paulus Diaconus lib. 4. cap. 18. ob vicinitatem temporum, hanc euersionem sub Gregorio ponit, sed credendum est eum non seruasse ordinem temporum, sicut nec in alijs multis. Quod autem idem Paulus lib. 6. cap. 40. ait, desolationem prædicti Cœnobij perdurasse annis ferè centum, & decem, omninò corrigendum est, nam ab vltimo Pelagij II. anno vsque ad Pontificatum Gregorij Tertij (à quo proculdubio Petronax ad restaurandum Cassinense cœnobium directus fuit) fluxere anni centum quadraginta vnus. Immò si velimus interpretari Paulum loqui de Gregorio secundo, non poterit stare numerus ille annorum centum, & decem; cum ab vltimo Pelagij anno, vsque ad Gregorij secundi pontificatum, intercesserint ad minus anni centum vigintiquatuor. Quod autem Petronax ad restaurandum hoc Cœnobium fuerit à Gregorio Tertio missus, præter Leonem Ostiensem hoc capite id asserentem, habemus irrefragabile testimonium Zachariæ Papæ primi, præfati Gregorij Tertij immediati successoris. Is enim in diplomate à nobis supra citato, sic ait: Sed cum iam omnipotens Deus censuisset Cassinense Cœnobium restaurare, ac cœnobialem institutionem, quæ inde principium sumpserat, ex eodem loco propagare, a Reuerentissimo Gregorio tertio prædecessore nostro, Petronax filius noster, est ad restaurandum directus.

S. Gregorius.

Paulus Diaconus

Zachariæ diploma.

Quæ vero hic dicuntur de Monasterij Cassinensis euersione, quòd scilicet inciderit in annum Domini quingentesimum octogesimum nonum, facilè probari possunt, ex his, quæ

de

de Regno Langobardorum traduntur á Baron.tom.7. Anno 585. & à Sigonio lib.1. de Regno Italiæ. Antharit fuit creatus Rex à Langobardis Anno Domini quingentesimo octogesimoquinto. Qui postea Beneuentum cum tota Samnij prouincia, debellauit, atque in suam redegit potestatem. Deinde Rhegium vsque, Calabriæ Vrbem maritimam, vniuersa quæq. obuia vastando, ac depopulando, peruenit. Tandem reuersus Beneuentum, caput totius prouinciæ esse decreuit, ac Ducatus titulo decorauit: primumq. illius Ducem Zotonem constituit: quo Duce Cassinense Monasterium destructum est, vt asserunt communiter omnes. Ex his facilè colligitur Monasterium Cassinense vastatum fuisse à Langobardis Anno 589. vt affirmat Leo. Zoto namq. sub quo illud destructum est, constitutus fuit Dux Beneuentanus ab Antharit post debellatas præfatas prouincias: quod facere non potuit, nisi duobus, aut tribus annis postquam ad Regnum assumptus est: Zoto etiam post aliquod temporis interuallum à sui constitutione in Beneuentanum Ducem, ad diripiendum, & deuastandum Cassinense cœnobium se accinxit.

Nemo vero arbitretur locum Cassinensis cœnobij tanto tempore perseuerasse absque hominum habitatione, sed solum absque Monasterio, ad monachorum regularem vitam transigendam, constituto: cum alioquin nunquam illic defuerint habitatores, qui ad venerandum corpus sancti patris Benedicti excubias agerent. Nam ante constructum à Petronace Monasterium, habitatores ipsum ibi inuenisse, qui eum in suum Seniorem, seu Abbatem elegerunt, Paulus Diaconus lib.6. cap. 40. testatur, & Leo noster hic. Vnde Cardinalis Baronius tom. 9. Annal. anno septingentesimo decimosexto, ita scribit. Sic igitur illud exploratissimum est, à tempore euersionis Casinatis Monasterij à sancto Benedicto constructi, vsque ad erectum à Petronace Monasterium, locum illum destitutum fuisse, sicut Monasterij habitatione, ita & monastica regulari institutione, cum tamen nunquam defuerint, qui illic habitauerint serui Dei, excubantes ad sepulchrum sancti Benedicti. Baronius pag. 7.

Mirum dictu quanta mox ex noua plantatione Petronacis fuerint propagata eo in loco germina Monachorum, & Monastici Ordinis ꝓpagatio

aucta ipsorum examina, instar apum, quæ exturgescentibus aluearijs prodeuntes, in diuersa loca ad fetus multiplicationem volauerint. Sed & illud securè absque trepidatione mendacij asseri iure potest, nullum vnquam toto christiano orbe extitisse aliquando Monasterium, ex quo tot viri sanctitate conspicui, atque doctrina, tanta numerositate ad regimen sanctæ Apostolicæ sedis adsciti fuerint, vt planè dici possit, fuisse idem aliquando Seminarium sacrorum Antistitum, prout quæ suo tempore dicturi sumus manifestè docebunt: hæc Baronius.

Monasterij Cassinēsis laur.

Obseruandum præterea non omnes Monachos tempore euersionis à Langobardis factæ Casini commorantes, Romam cum Abbate fuisse profectos, sed quosdam timore perterritos fugam arripuisse, atque diuersis in locis, sedes sibi ad Deo seruiendum quæsiuisse. Fuit ex eorum numero insignis ille Dei famulus Antoninus, de quo in martyrologio Romano ad diem 14. Februarij hæc habentur. Apud Surrentum sancti Antonini Abbatis, qui è Monasterio Casinensi a Langobardis deuastato, in solitudinem eiusdem Vrbis secedens, ibidem sanctitate celebris obdormiuit in Domino, cuius corpus multis quotidie miraculis, & præsertim in liberandis energumenis, effulget. Baronius quoque in notis sic ait. Plura de ipso in monumentis Ecclesiæ Surrentinæ, quibus tam eius res gestæ, quàm miracula post obitum facta, intexuntur. Edidit eadem Paulus Regius. Migrauit ex hac vita (vt ferunt) anno Domini sexcentesimo vigesimoquinto, Honorio Romano Pontifice. Quæ autem nostra ætate ad sepulchrum eius admiranda fiunt, eademq. crebrius iterantur, percepi non à quibusuis narrata, sed á sincerissimis, prudentissimisq. Sacerdotibus, qui interfuerunt. Hæc Baronius.

S. Antoninus Surrētinus. Martyrol. Roman. & Cardinalis Baron.

Volui autem huius sanctissimi viri hic mentionem facere, quia in toto Chronico nullus se se offerebat opportunior locus, & indignum videbatur tantum virum silentio præterire.

CAPVT V.

ISVLFVS præterea iunior, nepos Luitprandi Regis Langobardorum, qui poſt Godeſcalcum Beneuentanorum Dux extitit: cum per eos dies in hanc Arcem Caſſini, (quæ tunc Mello vocabatur) aſcendiſſet, atque iuxta corpus ſanctiſſimi Patris Benedicti tam religioſe prædictos Fratres in Dei ſeruitio viuere reperiſſet, diuino tactus inſtinctu, cuncta in circuitu tam campeſtria, quàm montana eidem Patri Benedicto contulit in ſcriptis, firmisq; donarijs in perpetuum eadem poſteris habenda conceſſit. Per has videlicet terminationes, & fines. Quemadmodum incipit ab ipſo fluuio, qui dicitur Carnellus, & aſcendit per aquam, quæ vocatur Bantra vſque in Riuum ſiccum, & ſicut aſcendit per ipſum Riuum vſque in furcam ſancti Martini. Et inde aſcendit per ſerras, & vadit in montem, qui dicitur Ciſinus. Et ſicut inde pergit in Peſclum nomine Coruarum. Et qualiter vadit per ipſas ſerras ad Furcam, quæ dicitur Popplu. Et inde pergit ad Lacum, qui vocatur Vitecuſus. Et inde vadit ad Aquam fundatam, & aſcendit in montem, qui dicitur de Sile; & vadit exinde in caput aquæ de rapido. Et inde aſcendit in montem, qui dicitur Caballus; & pergit in montem, qui vocatur Rendenaria maior. Et inde per ſerras montium venit ad Rendenariam minorem. Et qualiter inde directè vadit per pedes montium, qui vocantur Freſelona; & pergit in aquam de Mellarino. Et deſcendit per eandem aquam cum vtriſque ripis, & vadit in parietibus de Balnearia. Et inde vadit per locum, qui dicitur Anglone, & aſcendit ad Furcam, quæ dicitur de Valle lucis. Et quomodo vadit per ipſas ſerras montium, & deſcendit ad Petram ſcriptam. Et exinde aſcendit ad ſerras montis, qui dicitur Orticoſa. Et quomodo vadit per ſerras montium, & peruenit ad Peſclora, quæ vocatur Falconari. Et qualiter vadit per duos montes, quorum vnus vocatur Spinatius, alter autem Porcacius. Et qualiter inde vadit ad Criſtas montis, qui vocatur Caria. Et aſcendens venit ad pe-

tras super aquam vocabulo Viuolam. Et inde ascendit ad collem, qui vocatur Gimberuti. Et descendit in quercitulum; & inde in Fossatum iuxta sanctum Damasum, quem videlicet sanctum Amasum vulgus appellat. Et exinde directè pergit in silicem, in loco vbi dicitur arcus Gezzuli. Et qualiter vadit ad lacum, qui vocatur Radeprandi. Et quemadmodum inde pergit in Farnietum, & inde in Riuum qui dicitur Marocze. Et qualiter descendit in ipsum fluuium Carnellum, & per eũdem fluuium ascendit in aquam, quæ nominatur Cosa. Et sicut ascendit per serras montis sancti Donati. Et quomodo descendit super morticellos de Marti, & vadit ad ipsos Pesclos, qui sunt in pede montis, qui dicitur Balua. Et qualiter directè vadit per duos Leones; & inde pergens ascendit per ipsas serras montis super Casale. Et sicut descendit per ipsum montem vsque ad villam de Gariliano, inde ad pesclum, qui nominatur Cripta Imperatoris. Indeq; pergit vsque ad iam dictum flumen Garilianum. Atque per ipsum flumen ascendit vsque ad priores fines, vna cum omnibus Castellis, Vicis, Domibus, Ecclesijs, Molendinis, & aquis. Cæterisq; omnibus, quæ intra prædictos fines tunc temporis habebantur. Vxor etiam eiusdem Ducis Scauniperga nomine, templum Idolorum, quod antiquitus in Cassino Castro constructum fuerat, in Beati Petri Apostoli honorem conuertens: Iconas ibi, & cætera Ecclesiæ officijs congrua ministeria in posterorum memoriam deuotissima contulit.

De his duob. leonibus infra lib. 3. cap. 12.

ADNOTATIO.

Docet hic Leo quisnam fuit, qui Monasterio Casinensi bona stabilia, quæ circumquaque possidet contulit, & concessit, asseritq. fuisse Gisulfum iuniorem Beneuentanum Ducem, Luitprandiq. Langobardorum Regis nepotem. Id ipsum asserit Zacharias Papa primus in sæpe nominato priuilegio eidem Monasterio concesso: vbi confirmans diuersas bonorum oblationes à Christifidelibus prædicto cœnobio factas, sic ait. Concedimus etiam vobis, atque in perpetuum confirmamus, & corroboramus cuncta in circuitu,

Zachariæ diploma.

tam

tam campestria, quàm montana, quæ dilectissimus filius noster Gisulfus Beneuentanorum Dux in perpetuum eidem Monasterio concessit, per has videlicet terminationes, & fines. Deinde sequitur in bulla descriptio rerum à Gisulfo oblatarum, eodem ferè modo, quo hic à Leone descripta est, vt exinde appareat manifeste, Leonem vniuersa, quæ hoc capite scripsit, ex illo Zachariæ diplomate huc transcripsisse. Consideranda vero est diuina prouidentia erga seruos suos: statim enim vt Monasterium Casinense à Petronace restauratum est, & in eo Monachi, qui secundum regulam sancti Benedicti altissimo Deo famulatum perpetuò impenderent, congregati: corda fidelium, & præcipuè Gisulfi principis, mouit, & induxit ad offerenda largiter eidem Monasterio bona temporalia, vt religiosi ipsius cultui mancipati, alimenta, & quibus tegerentur haberent. Nec enim deficere potest diuina illa promissio Matthæi 6. Primum quærite regnum Dei, & hæc omnia adÿcientur vobis. Consideranda etiam est diuina prouidentia in eo, quod ab his, qui olim Casinense Monasterium spoliauerunt, modo ditatur, ac veluti de nouo vestitur. Zoto namq. qui Monasterium Casinense destruxit, Dux Beneuentanus fuit; Gisulfus etiam, qui illud multis donis locupletauit, similiter Beneuentanorum princeps extitit. Et in sequentibus multa leguntur in hoc libro concessa præfato cœnobio à principibus, & ciuibus Beneuentanis. Matth. 6.

CAPVT VI.

HVIVS Ducis temporibus quidam Sculdais Beneuentanus Saracenus nomine, in loco, qui Cingla vocatur, territorio Aliphano, Ecclesiam in honore sancti Cassiani à fundamentis construxit: eamq; ex permissione præfati Ducis, cum omnibus, quę ibi adquirere potuit, simul etiam cum omni ex integro substantia, & hæreditate sua, præter seruos, & ancillas, quos omnes libertate donauit, quoniam filium non habebat, in Monasterio beati Benedicti obtulit. Qui locus cum oculis Oblatio Sculdais Beneuentani.

venerabilis Petronacis valde vtilis visus fuisset, cum consensu, & maximo adiutorio eiusdem gloriosi Ducis Gisulfi, & Scaunipergæ vxoris eius; construxit ibidem Monasterium puellarum Dei, ad honorem Beatæ Dei Genitricis, & semper Virginis Mariæ. Concessa insuper ibi à prædicto Duce Ecclesia sanctæ Crucis cum omnibus territorijs, & pertinentijs eius, quam Giselpertus noster Præpositus à quodam Abbate, Deusdedit nomine, cum consilio, & adiutorio eiusdem Ducis emerat. Necnon & alijs Ecclesijs, & Curtibus non paucis in circuitu, iuxta quod munimina eiusdem cœnobij continent. Quod videlicet sanctæ Dei Genitricis Monasterium annuente præfato Abbate, idem Dux Gisulfus tunc confirmauit tribus ancillis Dei, idest Gausani Abbatissæ, Pancritudæ, & Garipergæ: quæ postpositis parentibus, & vniuersis opibus suis, peregrinari pro Deo in partibus istis elegerant. Eo vtique tenore, vt quamdiu quælibet earum aduiueret, loci ipsius regimen sine alicuius contradictione teneret. Post illarum verò excessum, & potestas, & ordinatio eiusdem loci ad Monasterij nostri ditionem rediret. Eodem tempore supradictus Dux de territorio Gentianæ concessionem beato Benedicto satis liberaliter fecit. Iste Gisulfus cępit ædificare Ecclesiam sanctæ Sophiæ in Beneuento, quam, cum morte præuentus, explere non posset: Arichis, qui ei successit, mirificè illam perfecit. Ibiq; sanctimonialium cœnobium statuens, Monasterio sancti Benedicti hic in Casino concessit, sicut in sequentibus ostendemus.

Monasterium sanctæ Mariæ in Cingla.

Alia Gisulfi oblatio.

CAPVT VII.

PER idem tempus Carolus Mannus filius Caroli Regis Francorum, amore cœlestis regni, regnum terrenum relinquens, Romam ad Beatum Petrum Apostolum deuotus aduenit; se seq; eidem Apostolo tradidit. Quem prefatus Papa Zacharias clericum faciens; post aliquot dies huc eum ad beati Benedicti Monasterium, Domino cum cæteris sub regulari magiste-

Carolus Mânus fit Monach.

rio seruiturum, transmisit. Vbi sub regimine prædicti Abbatis cum omni humilitate, & deuotione Domino seruiens, per aliquot deguit annos. Non autem videtur otiosum, si quantæ humilitatis in Monasterio, quantæq; obedientiæ idem Rex fuit; litteris ad posterorum exemplum mandemus. Denique præfatus Abbas cernens eiusdem Caroli feruere propositum, volensq; iuxta tenorem Regulæ, ipsius perseuerantiam, sufferentiamq; cognoscere, sicut scriptum est: Nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus si ex Deo sunt, tentauit, illi curam paucorum ouium, quas habebat, iniungere, vt quotidie scilicet ad pastum illas educeret, pascentes custodiret, pastasq; reduceret. Quam ille obedientiam, ac si ex ore Domini, feruenter amplexus, satagebat quotidie, quæ sibi fuerant imperata, perficere. Post paucos dies, cum longiusculè pascendas oues duxisset, subito quidam latrunculi irruentes, conabantur de ouibus illi commissis violenter abripere. Quibus Carolus constanter obuius factus, de ouibus, inquit, auferendis, quæ meæ curæ commissæ sunt, nullo pacto pro meo posse assentior; de me verò quod Dominus vobis permiserit facere, non contendo. Illi autem peruersæ mentis homines funditus eum expoliantes, cæperunt abire. Tunc Carolus pudorem pudendorum membrorum non sufferens, fæmoralia tantum sua violenter ab eis eripuit. Cætera nolens contendere, patienter illos auferre permisit. Cumq; seminudus ad Monasterium reuersus fuisset, interrogatus ab Abbate, vel Fratribus, rem gestam ordine pandit. Abbas verò, vt cognosceret si patientiam, quam deforis ostendebat, gereret intus, cæpit eum vehementer increpare, eiq; tam segnitiem, quàm simulationem exprobrando obijcere. Cum ille nihil aliud ad omnia illa, nisi solummodo, se peccasse protestaretur. Iubetur ergo vestiri, & ad commissam obedientiam de consuetudine egredi. Reuertente igitur eo quadam die cum præfatis ouiculis, cæpit vna earum egerrima claudicare. Videns ergo se propterea non posse ad constitutam horam occurrere, eandem claudicantem ouiculam humeris suis imposuit, sicq; cum omnibus ad Monasterium redijt. Sed inter redeundum, ouiculæ illius quam gestabat in

1. Ioan. 4.

humeris

humeris profundi eum lotio contigit. Quod ille quondam præpotens, ille regali dignitate conſpicuus, tanta cordis patientia pertulit, tanta animi virtute tolerauit, vt nec ouiculam ob hoc depoſuerit, nec alicui, vel modicæ quidem murmurationis verbum inde protulerit. Hoc cum Abbati ab his, qui cognouerant, relatnm fuiſſet, admiratus nimiũ tantam tanti viri humilitatem, ac tolerantiam, & verè Dei ſpiritum in illo eſſe perpendens, præcepit, vt de cætero ab obedientia illa quieſceret, & ibi iuxta, hortulum, prout ſciret, excoleret. Poſtmodum verò ab Aiſtulfo Langobardorũ Rege pro quibuſdam Regni ſui vtilitatibus ad fratrem ſuum Pipinum Regem in Franciam ire rogatus, cũ nullo modo Regi vellet acquieſcere, tandem annuente Abbate, profectus eſt. Ibidemq; negotio pro quo abierat impediente, aliquandiù retardatus, defunctus eſt. Cuius poſtmodum corpus idem frater eius Rex Pipinus in locello aureo poſitum, cum multis alijs muneribus huc ad ſuum Monaſterium retranſmiſit.

Caroli Manni obitus.

ADDITIO.

DE Carolo Manno iſto rebusq. ab eo præclare geſtis, poſtquam in ſacro Caſſinenſi cœnobio Monaſticum induit habitum, plurima leges apud Baronium tomo nono Annalium, anno ſeptingenteſimo quadrageſimoſeptimo. De legatione verò eiuſdem ad Pipinum fratrem ſuum ad inſtantiam Aiſtulfi Langobardorum Regis nefandiſſimi, & quare ab Abbate ſuo fuerit ad eam obeundam compulſus, vide eundem Baroninm, vbi ſupra pag. 211. ad finem.

Baronius pag. 186.

Baronius pag. 211.

CAPVT VIII.

HIS quoque diebus Rachis Rex Langobardorum ad capiendam Peruſinam Vrbem cum valido exercitu pergens, eam vndiq; fortiter expugnabat. Ad quem prædictus Papa Zacharias profectus, multis precibus, ac monitis, multisq; illi conceſſis donarijs, ad ſua illum redire coegit. Cuius idem Rex monitionum

nitionum sollicitè reminiscens, non multo post diuino afflatus instinctu, relinquens Regalem dignitatem, & gloriam, cum iam per annos quinque, & sex menses regnasset, Romam vna cum vxore, & filia ad Beati Petri Apostolorum Principis limina, deuotus aduenit. Ibiq; à præfato Apostolicæ sedis Præside Zacharia Comam attonsus, & clericus factus, Monachico etiam habitu simul cum vxore, & filia est indutus. Moxq; ad Monasterium beati Benedicti, eodem Apostolico transmittente perueniens, & sub regulari magisterio instituendum se tradens, post religiosam satis, ac Deo placitam conuersationem, ibidem vitæ finem sortitus est. Extat in hodiernum diem vinea satis Monasterio vicina, quæ vulgo vinea Rachisi vocatur. Quam eundem Rachis, & plantauisse, & incoluisse nonnulli nostrorum existimant. Vxor verò illius nomine Tasia, & filia Ratruda concedente, & adiuuante præfato Abbate, Monasterium puellarum non longè à Casino in loco, qui Plũbariola vocatur, proprijs sumptibus extruxerunt, multisq; ditatum opibus, ibi sub magna cautela, & districtione regulari vitam agentes, vltimum diem clauserunt. Fuit autem prædictus Abbas sextus à beato Benedicto. Temporibus Imperatorum Leonis, & Constantini, & Luitprandi Regis Langobardorum, Romanorum verò Pontificum, Gregorij, & Zachariæ, & Gregorij Beneuentani Ducis, atque præfati Gisulfi iunioris, qui cum præfuisset huic Monasterio annis viginti duobus, defunctus est pridie nonas Maij, & sepultus in porticu iuxta Ecclesiam sancti Martini.

Rachis Lãgobardorum Rex fit Monachus.

Monasterium Plũbariolæ.

Petronacis obitus anno 753.

Optatus Abbas septimo loco à beato Benedicto ordinatus, sedit annis quatuor. Hic fuit temporibus prædicti Cõstantini Imperatoris, & Leonis filij eius, & præfati Ducis Gisulfi, & Stephani secundi Papæ. Quo videlicet tempore Aistulfus Langobardorum Rex, & Rauennam cepit, & Romam per tres menses obsedit. Qua de causa prędictus Pontifex Franciam ire compulsus est ad excellentissimum Regem Pipinum, à quo cum magna gloria, & honore receptus, eundem Pipinum, & duos filios eius Carolum, & Carolomãnum, vnxit in Reges Francorum. Fecitq; idem gloriosus Rex vna cum prædictis suis promissionem, & concessionem

Stephanus Papa in Galliam proficisci tur.

Beato

beato Petro eiusq; Vicario de Ciuitatibus, ac territorijs Italiæ per designatum confinium. Alunis cum Insula Corsica. Inde in Suranum. Inde in montem Bardonem. Inde in Vercetum. Inde in Parmam. Inde in Regium. Inde in Mantuam, & montem Silicis. Simulq, vniuersum exarchatum Rauennæ, sicut antiquitus fuit. Cùm prouincijs Venetiarum, & Istriæ, necnon & cunctum Ducatum Spoletinum, & Beneuentanum. Eamq; donationem propria manu sua filiorumq, suorum, multorumq; Iudicum, & optimatum suorum corroborauit. Demum idem Rex simul cum præfato Romano Pontifice Italiam veniens, & Rauennam, & viginti alias Ciuitates supradicto Aistulfo abstulit, & sub iure Apostolicæ sedis redegit. Propter quod tunc Romanorum etiam Patritius constitutus est. Præfatus verò Abbas
Anno 757 completo sui temporis cursu, defunctus est pridie nonas Iunij, atque iuxta prædecessorem suum, apud Ecclesiam Beati Martini sepultus.

Hermeris Abbas octauus sedit anno vno temporibus supradicti Constantini Imperatoris, & Leonis filij eius, &
Anno 758 Stephani Papæ secundi. Obijt autem 15. Kal. Augusti, & sepultus est iuxta Ecclesiam sancti Benedicti.

ADNOTATIO.

Stephanus iste Papa sub quo Optatus, & Hermeris Cassinensi Monasterio præfuisse dicuntur, verè fuit tertius: sed quia Stephanus secundus Zachariæ Papæ primi immediatus successor, tres vel quatuor tantum dies in Pontificatu sedit, hinc factum est, vt à pluribus omittatur, nec in serie Romanorum Pontificum, quamuis verè Pontifex fuerit, reponatur. Cumq. loco ipsius alius eiusdem nominis in Apostolica sede successerit, illo prætermisso, hic qui verè tertius erat, Stephanus secundus à multis dictus est.

Sedit autem hic Stephanus in pontificatu annos quinque;
Anno 757 *& dies 28. migrauitq. ex hac vita 6. Kal. Maij anno septingentesimo quinquagesimoseptimo. Sub hoc ergo Pontifice Optatus septimus Cassinensis Abbas præfuit annis quatuor, atque sub eodem electus est Hermeris huius Optati successor, qui vno tantum anno præfuit.*

CAPVT IX.

RATIANVS Abbas à beato Benedicto Nonus, ſedit annis quatuor menſe vno temporibus Imperatorum, quos ſupra diximus, & prædicti Aiſtulfi Longobardorum Regis. Arichis quoque Beneuentani Ducis, & Principis. De quo videlicet Arichis Donnus Herchempertus in Hiſtoria, quam de Langobardorum gente poſt Paulum Diaconum compoſuit, ita refert. Hic Arichis, primus Beneuenti Principem ſe appellari iuſsit. Cum vſque ad iſtum, qui Beneuento præfuerant, Duces appellarentur. Nam & ab Epiſcopis vngi ſe fecit,& coronam ſibi impoſuit,atque in ſuis chartis, ſcriptum in ſacratiſsimo noſtro palatio,in finem ſcribi præcepit.

Arichis Beneuẽtanus Princeps.

Hic intra mœnia Beneuenti templum Domino opulentiſſimum, ac decentiſsimum condidit, quod Græco vocabulo ΑΙΗΑΝ ΣΟΦΗΑΝ, ideſt ſanctam ſapientiam nominauit. Ditatumq; ampliſsimis prædijs, & varijs opibus, ac ſanctimonialium cœnobium ſtatuens, germanamq; ſuam ibidem Abbatiſſam efficiens, cum omnibus omninò pertinentijs, & poſſeſsionibus eius, id ſub iure beati Benedicti in monte Caſsino tradidit in perpetuum permanſurum. In quo videlicet templo,ſanctorum martyrum duodecim Fratrum corpora, diuerſis in locis per Apuliam, in quibus, & decollati fuerant quieſcentia, honorabiliter allata, ad tutelam, & honorem patriæ, in ſingulis capſis pariter ſub vno altare recondidit. Poſtmodum verò corpus prætioſi martyris Mercurij, necnon & aliorum tam martyrum, quàm confeſſorum numero triginta, & vnum, ſancta corpora ex diuerſis Italiæ partibus per tempora diuerſa adeptus: ibidem nihilominus attulit, & per diuerſa altaria in circuitu maioris altaris ſatis reuerenter locauit. Vbi dum maxima deuotione (quoniam vicinum, loco illi, palatium erat) frequentem conſuetudinem in oratione pernoctandi haberet, fertur,quadam nocte oranti illi ſanctos duodecim Fratres apparuiſſe, eumq; pariter inclinatis amicabiliter vultibus

Eccleſia S. Sophiæ de Beneuento.

tibus

tibus salutauisse. Quos dum toruo nimis aspectu, exteros quoslibet esse existimans, qui nam illi essent, qui nocturno tempore sanctimonialium claustra sic audacter ingredi pręsumpsissent, inquireret; illi leniter arridentes: Nos, inquiũt, sumus O, Princeps, quos tua deuotio per diuersa loca repertos, summo huc studio detulit. Quod nobis quidem, quam bonum, & quam iocundum: tibi autem quam sit diuina pietate proficuum: vltima dies ostendet. Et his dictis subito Principi visio, quæ videbatur disparuit. In quo etiam Monasterio Ecclesiam sancti Modesti, quam nuper intra eandem Ciuitatem quidam Leonianus construxerat, eiq; omnem suam substantiam per chartulam offerens in arbitrio præfati Principis illam reliquerat, ipse per suum præceptum postmodum cum omnibus eius pertinentijs obtulit, & confirmauit. Depositus est autem prædictus Abbas
Anno 762 11. Kalend. Septembris, & sepultus in porticu Ecclesiæ sancti Martini.

CAPVT X.

Anno 769 TOMICHIS decimus Abbas, sedit annis sex, mensibns quinque, & diebus vigintiuno obijt octauo Kal. Februarij. Huius temporibus, vir quidam nobilis, atque ditissimus Beneuentanæ Ciuitatis, Leo nomine, se ipsum & omnia sua, tam mobilia, quàm immobilia in hoc Monasterio tradidit. Eiusdemq; oblationis chartulam propria manu scriptam super corpus sancti Benedicti, in præsentia præfati Abbatis Tomichis, & vniuersorum Fratrum posuit. Et seruos quidem, & ancillas suas omnes, primitus per chartulam libertate donauit. Postmodum verò eosdem omnes, ita vt liberi erant, simul cum turtibus proprijs, & cum omnibus pariter, quæ ipsi possidere videbantur, sub prædicti Monasterij potestatem redegit. Conditione videlicet huiusmodi, vt singuli eorum quatuor per mensem operas, vbi necessarium esset Monasterio facerent. Res suas, siue substantias, nulli omninò, nisi inter se vendere, aut donare illis liceret. Res eorum, qui sine

liberis

liberis defuncti fuiſſent in Monaſterij ditionem tranſirent. Pueros tamen, ſiue puellas eorum alicui ad ſeruiendum tradere (vtpote liberos) Monachis fas non eſſet. Curtium autem, & ſeruorum illius nomina, & numeros, ſummatim hic, præter cætera annotare curauimus. Curtis Gaydepert Presbyteri. Adelpert cum quatuor filijs, & vxoribus eorum. Bonecauſus cum quatuor filijs, & vxoribus eorum, ac filijs. Grimoaldus cum quatuor filijs, & vxoribus, ac filijs eorum. Ciminulus cum vxore, & filijs. Vrſus cum vxore, & filijs. Fuſcari cum vxore, & filijs. Curtius Griſi. Landulfus cum Arniperto filio ſuo, & filiaſtris duobus. Bonitus cum tribus filijs, & vxoribus eorum. Curtem Cerbuli Presbyteri. Leoaldus cum quatuor filijs, & vxoribus, ac liberis eorum. Agenulfus nepos eius cum filijs ſuis. Deſiderius cum tribus filijs. Baſſacius cum tribus filijs, & Genere vno. Curtem Lupi. Sadipertus cum filio, & Genero ſuo. Sico cum filio ſuo, & vxore ipſius. Stephanus cum filijs duobus. Formoſus cum tribus filijs ſuis. Curtem Lupi pictari. Maurus cum quatuor filijs. Ioannes cum tribus filijs ſuis. Curtem Dulciperti. Boneriſius cum filio ſuo, & vxore eius, ac filijs. Tres filij Ragenolfi cum vxoribus, ac filijs eorum. Curtem Erſemari. Bonus. Adelchis. Maio. Bonulus. Ioannes. Vrſus. omnes iſti cum vxoribus, ac filijs eorum. Rozzius cum quatuor filijs ſuis, ideſt Leone, Stephano, Sellitculo, ac Ciminulo, cum vxoribus, & filijs ſuis. Adelgarius cum filio vno, & Generis duobus. Præter hæc autem, vnum Caſale ſuum, qui dicitur Pantanum, prope Beneuentum, conceſſit cuidam Amitæ ſuæ in vſus proprios diebus vitæ ipſius, cum ſeruis de Abellino, & de Tranſmonte, ad ipſum caſale pertinentibus. Eo tenore, vt poſt mortem illius omnia redirent in ius Monaſterij huius, ſicut cætera, quæ ſupradicta ſunt.

Poto Abbas vndecimus, ſedit annis quatuor, menſibus quinque. Hic ædificauit deorſum Eccleſiam paruam in honore ſancti Benedicti, in eo loco, vbi nunc eſt Eccleſia ſancti Germani. Fecit etiam alteram Eccleſiam in honore ſancti Michaelis Archangeli ad radices alterius montis, in loco ſatis amæno, vbi nunc eſt Oliuetum Monaſterij huius.

Eamq.

Eamq; & picturis insignibus, & carminibus in gyro decorauit honestis. Ex quibus hic aliquanta, quæ vix præ vetustate valuimus legere, describemus. Principia igitur illorum, post aliquanta, quæ legi non poterant. Hæc continebant de situ, & habitudine loci.

Ore truces vlulare lupi sub nocte silenti
Alopicesq. olidæ dudum gannire solebant
Implexisq. vrsi diro cum murmure villis
Setigeriq. Apri . . . & post pauca.
Dama fugax pauidiq. simul discurrere cerui,
Optimus at postquam Poto sacra septa regenda
Suscepit, vigili studio pater . . Itemq; post pauca
Quin Regi altithrono vastum, qui continet orbem
Cui citè Cœlicolæ comportant nuntia iussi,
Addidit hoc magni Michaelis nomine templum.
Sanguine rubentem cœlo, qui depulit hydrum,
Isdem sed celeri præuentus morte Sacerdos
Inde dicatam Aram pariterq. reliquit Asylum, &c.

Anno 773 Defunctus verò est idem Abbas 3. Kalen. Iulij, & sepultus iuxta Ecclesiam sancti Benedicti.

CAPVT XI.

HEODEMAR duodecimo loco à beato Benedicto Abbatiam sortitus, sedit annis decem, & nouem. Fuit autem temporibus Imperatoris Leonis, qui & Zacharis, & Costantini, & Hirenæ matris eius, atque Adriani Papæ. Principum autem Beneuentanorum, præfati Arichis, & Grimoaldi filij eius. Hic iuxta prædictam Ecclesiam sancti Benedicti, quam prædecessor suus fecerat, construxit pulchro opere templum in honore sanctæ Dei Genitricis, & Virginis Mariæ. Super ipsum videlicet fontem vnde lyris fluuius procedit. Cuius templi fabrica quadrifida, in duodecim est columnis erecta. Ita vt per vnamquamque faciem quatuor columnæ consistant. super quas turris altior à subiectis porticibus est leuata. Alijs quatuor

Templum sanctæ Mariæ de Turribus.

turri-

turribus per singulos angulos eiusdem porticus circa eandem turrim erectis. Quod videlicet templum plumbeis laterculis coopertum, & figuris pulcherrimis, & versibus optimis adornauit. Quodq; his præcipuum est: omnium fere Apostolorum, & multorum Martyrum, Confessorumq; magnificis pignoribus compsit. De prædictis autem versibus, quatuor tantum, qui à foris in circuitu medianæ turris descripti sunt hic ponere placuit.

Sublatis tenebris, quia per te mundus habere,
Lumen promeruit Virgo, & sanctissima Mater.
Celsa tibi iccirco consurgunt templa per orbem,
Et merito totis coleris celeberrima terris.

Ecclesiam quoque sancti Michaelis Archangeli, quam indedicatam à prædecessore suo relictam prædiximus, cum omni honorificentia dedicari fecit, ibiq; iuxta claustrum, & habitacula nonnulla construxit.

CAPVT XII.

HVIVS temporibus Carolus Magnus filius Pipini, inuitatus ab Adriano Papa, cum valido Francorum, Alamannorum, atque Saxonum exercitu venit super ciuitatem Papiam, propter Desiderium sæuissimum Regem Langobardorum, qui ciuitates sancti Petri inuaserat. Eamque per sex continuos menses obsidens, cepit. Cunctumq; sibi Langobardorum Regnum victoriosissime subdens, Pipino filio suo contradidit. Prædictum verò Desiderium secum in Franciam asportauit. Anno Domini septingentesimo septuagesimoquarto. Interim vero cum Papiam obsideret, amore Principis Apostolorum, in ipso sancto Paschali Sabbatho, Romam cum multis Episcopis, Abbatibus, atque Iudicibus venit. Et celebrata ibi Paschali festiuitate, à prædicto Papa commonitus, simul atque rogatus est, vt donationem illam, quam genitor eius Pipinus, vna secum Beato Petro, eiusq; Vicario Donno Stephano Pápæ dudum fecerat, adimpleret in omnibus. Cuius postulationibus idem

Carolus Magnus Italiam venit.

Anno 774

H Rex

Rex annuens, bono, ac libenti animo aliam donationis promissionem ad instar prioris describi præcepit per Etherium Notarium suum: eamq; propria manu Rex ipse corroborans, & vniuersos Episcopos, & Abbates, Duces etiam & Graphiones, ac plures, qui secum venerant honoratos, ibi subscribere faciens, super altare Beati Petri, manu propria posuit. Et tam ipse Rex, quàm & vniuersi magnates eius, id se in perpetuum conseruaturos Beato Petro, & eius Vicarijs, sacramento terribili firmauerunt. Postmodum verò præfatus Rex vna cum Pipino filio Beneuentum perrexit cum magno exercitu super Arichis, quem supra iam memorauimus. Qui erat Gener prædicti Desiderij Regis. Cum quo idem Carolus diuersis, ac varijs euentibus dimicans, demum arctatus Arichis, & coronam suam, & maximam partem thesauri, necnon & geminas soboles, Grimoaldum scilicet, & Adelgisam eidem Carolo obsides, pacis, gratia tradidit. Hic Francorum metu perterritus ciuitatem nouam Beneuento addidit. Salernum quoque inter Lucaniam, & Nuceriam antiquitus conditam mirifice restaurauit. Præfatus verò Rex prospere à Beneuento reuertens, causa orationis huc ad beatum patrem Benedictum ascendit. Seq; tam ipsi, quàm vniuersis hic degentibus, ac Deo seruientibus Fratribus commendauit. Tuncq; ab hoc primum Rege præfatus Abbas præceptum confirmationis de tota hac terra recepit. Alio etiam præcepto prædictus Rex confirmauit sancto Benedicto, Monasterium sanctæ Mariæ in Cingla, & sanctæ Mariæ in Plumbariola, & sanctæ Sophiæ in Beneuento, & cętera, quę tunc temporis videbatur habere. Necnon & vniuersas aquas, cum ripis vtriusque partis, vbicumque fuissent terris huius Monasterij iunctæ: sed auctoritatem dedit, vt Monachi iuxta tenorem sanctæ Regulæ Abbatem sibi absque alicuius præiudicio, seu violentia eligerent. Ad hunc Abbatem idem Carolus per Aldegarium Episcopum litteras à Francia destinauit. Rogans, vt aliquot sibi de Monasterio Beati Benedicti Monachos ad ostendendam in illis partibus regularis disciplinę normam, transmitteret. Quod & fecit mittens illi etiam Regulam, & Hymnos, qui tunc ex traditione regulæ in

Theodemar Monachos in Galliam mittit.

in hoc Monasterio canebantur. Pondus quoque libræ panis, & mensuram vini, necnon & mensuram calicis, quam in mixto seruitores debent accipere. Et vniuersam consuetudinem, quæ in loco tunc temporis habebatur, in scriptis ei transmisit.

CAPVT XIII.

IS temporibus vir quidam de gente Anglorum mutus cum quibusdam propriæ gentis socijs ad limina venit Apostolorum. Inde cum socios ad memoriam Beati Michaelis Archangeli, quæ in monte Gargano sita est, properare conspiceret, simul cum eis iter arripiens, venit ad hoc Monasterium. Cumq; ad Oratorium ingressi ante corpus sanctissimi Patris Benedicti, orationis gratia se pariter prostrauissent, cæteri post modicum ab oratione surgentes, eundem quoque, vt surgeret, secumq; recederet pulsare cæperunt. Verum ille cœlesti visitatione compunctus, gemitibus cordis, mentisq; vocibus, prout poterat, atque sciebat orationem protelans, Beati Patris Benedicti auxilium pectore fidissimo implorabat. Cùm ecce post non integram horam de loco se in quo prostratus fuerat erigens (Benedictus, & mirabilis Deus) recepto auditu, pariter, & loquela, non solum in lingua patria, hoc est Anglica, sed etiam in Romana cœpit absolutissime loqui. Miraculum.

CAPVT XIV.

HVIC Abbati prædictus Arichis Princeps, concessit partes maiores in territorio Gentianæ, super id, quod Gisulfus Dux, iam Petronaci Abbati concesserat. Sequenti etiam tempore Grimoaldus filius eius (quem Carolo obsidem datum præmisimus) eiusdem Regis concessione post patris obitum Beneuentum remissus, & Princeps effectus, per præceptum donationis concessit sancto Benedicto, vniuersa domnicalia

sua, cum seruis, & ancillis in eodem territorio Gentianæ, & cellam sancti Agapiti; portum quoque Traiectensem, & Vulturnensem, necnon & totam piscariam de ciuitate Lesina, vna cum ipsa foce sua. Per idem tempus Hildebrandus quoque Spoleti Dux obtulit in hoc Monasterium Curtem, quæ dicitur Castrillanum, cum omnibus pertinentijs eius, in Comitatu Pinnensi, & Oliuetum in Tronto, loco qui dicitur Turri. In comitatu verò Marsorum, loco qui Paternus vocatur, Curtem quingentorum simul modiorum, & familias multas cum omnibus earum, necnon & aliquot piscatores in lacu Fucino, cum portu ipsius lacus vocabulo ad Restina; sed & Gualdum suum nomine Cusanum. Quidam etiam vir diues Vvacco nomine Beneuentanus Gastaldeus in expeditione constitutus, obtulit in hoc sancto Cœnobio filium suum nomine Vvachipertum, cum rebus inferius designatis. Casale in Trane, vbi dicitur Cimilianum, casale in Trepucio, casale in Ariano, casale in Virgilie, casale in Terranea: aliud in Vicarium, aliud in Costra cum Olilueto, aliud in Culmo, aliud in Genne, aliud in Montenigro, & in Massa, & ad Ripam, & Innoceto, & in Corneto: in Tamaro, in Latiniano, in Marsico, in Trelicio, in finibns Potentiæ, & casale in sancta Agnete. Casam verò suam intra ciuitatem, iudicauit Tarsiæ vxori suæ, in vita dumtaxat ipsius. Seruos autem suos, & ancillas omnes, libertate donauit, sub ditione tamen, & tutela Monasterij huius, ita vt per singulos, singulas operas annualiter, vbi nostri ordinati præciperent, exercerent.

CAPVT XV.

Paulus Diaconus fit Monachus Cassini.

HVIVS tempore Paulus Diaconus supradicti Regis Desiderij Notarius, post captionem ipsius Desiderij, & Arichis Beneuentani Principis obitum, ad hoc Monasterium venit, & sanctæ sibi religionis habitum induit. Quis autem, vel qualis, vel vnde Donnus Paulus hic fuerit, non est ab re perstringere. Iste siquidem ex Langobardorum gente originem duxit. Eius namq; ab auus Leupichis nomine, eo tempore quo primum in

in Italiam Langobardi ingreſſi ſunt, cum eis venit. Cuius Pauli pater nomine Vvarneftid, mater Theodelinda fuit. Qui à puero diſciplinis liberalibus eruditus, maximum in curia Deſiderij Regis ob ſuam induſtriam familiaritatis locum obtinuit, atque Aquileienſis Patriarchij Diaconus extitit. Hic poſt captam (vt ſupra diximus) Papiam, cum Regi quoque Carolo pro ſua prudentia admodum charus, & familiaris effectus eſſet: ac non multo poſt accuſatus apud eundem Regem fuiſſet à quibuſdam inuidis, quod eum propter fidelitatem Deſiderij domini ſui voluiſſet occidere; fecit eum idem Rex comprehendere, & coram ſe adduci. Quem cum interrogaſſet, vtrum vera eſſent, quæ ſuper morte ſua de eo dicerentur; conſtanter reſpondit, ſe pro certo fideliſsimum domini ſui fuiſſe, & in eadem ſe fidelitate cum vita perſeuerare. Ad hæc Rex ſubito ira ſuccenſus, præcepit eum manibus ſine mora priuari. Sed mox in ſe reuerſus, & reminiſcens ſagacitatis eius, atque prudentiæ; ſuſpirans, ait, & ſi eius manus abſcindimus, vbi tam elegantem ſcriptorem reperiemus? Et ait Proceribus aſſiſtentibus ſibi, dicite, quid ſuper hoc vobis videtur: at illi. Iubete, inquiunt, vt eruantur eius oculi, ne aliquando aliquas alicui contra vos litteras dirigat; & vbi, vel quando, ait Rex, tam inſignem Hiſtoriographum, aut Poetam inuenire valebimus? Illi vero videntes circa illum Regis compaſſionem, ac beneuolentiam: ſuaſerunt tandem, vt in Diomedis inſulam, quæ hodiè à tribus montibus Tremiti dicitur, eum exiliaret. Factumq; eſt, vbi cum per aliquot annos exul manſiſſet, homunculus quidam, qui ei propter Deum obſequium faciebat, clam illum de ipſa inſula expulit, & cum eo pariter Beneuentum perrexit. Quo viſo Arichis, qui filiam præfati Deſiderij Regis Adelpergam nomine vxorem habebat, valde tam ipſe, quàm eadem eius coniux gauiſi ſunt: eumq; ſecum in palatio honorificentiſſimè retinuerunt. Quo videlicet tempore vtrumque palatium, quę idem Princeps, vnum in Beneuento, alterum in Salerno nobiliter conſtruxerat: præfatus Paulus verſibus luculentiſsimis exornauit. Eiuſdem etiam Adelpergæ rogatu, in Hiſtoria Romana; quam Eutropius breuiter compoſuerat,

Inſula Tremiti, vnde ſic dicta.

plurima hinc inde de historijs Ecclesiasticis addidit. Ad vltimum verò duos libellos à tempore Iuliani Apostatæ, in quem ipsam historiam Eutropius terminauerat, vsque ad tempora primi Iustiniani Imperatoris eidem annexuit. Necnon & vniuersas ferè annalis cõputi lectiunculas rithmice composuit. Defuncto autem Arichis, mox ad hoc Monasterium, vt supra diximus, properauit, & factus Monachus, non pauco ibi tempore vixit. Rogatusq; à prædicto Abbate, vel Fratribus, expositionem super Regulam sancti Benedicti valde vtilissimam edidit. Vbi multa de veteri huius loci consuetudine necessaria testatur. Nonnulla etiam alia scripta eleganti stylo composuit, inter quæ versus quoque reciprocos, & hymnos de singulis Beati Benedicti miraculis satis diserto sermone conscripsit. Ad hunc præfatus Carolus Rex, qui eum exiliari iusserat, audito, quod in hoc loco Monachicum habitum assumpsisset, plurimum illi congratulans, satis affabiles, & iocundas litteras metrice compositas misit. De quibus aliquot hic versus inserere libuit. Ait enim post aliquanta, chartulam suam alloquens.

Versus Caroli Magni ad Paulum Diaconum.

Hinc celer egrediens facili mea charta volatu
Per siluas, colles, valles quoque perpete cursu.
Alma Deo chari Benedicti tecta require,
Est nam certa quies fessis venientibus illuc.
Hic olus hospitibus, piscis, hic panis abundat.
Pax pia, mens humilis, pulchra, & cõcordia fratrum;
Laus, amor, & cultus Christi, simul omnibus horis:
Dic patri, & socijs cunctis: Saluete, valete.
Colla mei Pauli gaudendo amplecte benignè
Dicito multoties, salue pater optime, salue. & reliqua.

Cui similiter idem Paulus versificè rescribere, & gratias pro visitatione, & salutatione sua, cunctorumq; Fratrum referre maximas studuit. Iam verò ætate maturus vitæ huius cursus expleuit; & in claustro Monasterij iuxta capitulum honorabiliter est sepultus. Hoc tempore pulchro satis opere constructa est Ecclesia sancti Vincentij, quæ appellatur maior, in loco supradicto, iuxta Vulturnum à Iosue Abbate eiusdem loci. Præfatus autem Abbas Theodemar

demar defunctus nonis Iunij, sepultus est iuxta Ecclesiam sancti Martini. Anno 792

CAPVT XVI.

GISVLPHVS Abbas Tertiusdecimus à Beato Benedicto, ordinatus tẽpore Adriani primi anno Domini septingẽtesimo nonagesimosecundo, præfuit annis viginti vno. Hic ex nobili Beneuentanorum Ducum prosapia ducens originem, mox vt Abbas effectus est, cœpit satagere, qualiter posset ad vtilitatem Fratrum, quorum tunc maxima deorsum pars morabatur, tam Ecclesiæ, quàm reliquarum officinarum angustias spatiare. Incitabat etenim illum ad hoc, & loci amœnitas, & opum copia non paruarum. Simul etiam arcta, & ardua montis habitatio, iam non erat sufficiens tam numerosæ multitudini Fratrum. Itaq; cuidam Garioald, qui eiusdem loci post eum curæ fungebatur officio: mandauit, vt super hoc negotio omni studio studeat, & vt eum locum, vbi prius à Potone Abbate, Ecclesia parua sancti Benedicti constructa fuerat, ad ædificandas Monasterij officinas aptare protinus debeat. Quod ille imperium promptus arripiens, quoniam instar paludis totus ille locus carectis, aquisque stagnabat, multis terræ ruderibus, saxorumq; aggeribus, vniuersa repleuit. Atque amplam Basilicam in loco prioris paruulæ, in honore Domini Saluatoris opere satis pulchro construxit. Quæ videlicet Basilica marmoreis basibus, & columnis viginti quatuor hinc inde suffulta, & amplius porticibus circumsepta, habet in longitudine cubitos octuaginta duos. In latitudine quadraginta, & tres. In altitudine viginti octo. Desuper autem satis mirifice trabibus, tabulisq; cipressinis est laqueata, ac tegulis cooperta. Parietibus in circuitu figuris pulcherrimis insignitis, iam verò pauimenti opus, quàm speciosum, quàm solidum, quàm variorum lapidum sit diuersitate conspicuum, & circuitus chori, quàm sit pulchris, ac magnis marmorum tabulis septus, in promptu videntibus est. In Ab-

sida porrò eius Basilicæ mediana ad quam per gradus septem ascenditur, constituit altarium, vt diximus in honore Domini Saluatoris. In dextera autem altarium sancti Benedicti. In sinistra verò altarium fecit ad honorem sancti Martini. Ante eandem verò Basilicam fecit atrium longitudine cubitorum quadraginta, latitudine simili, & in marmoreis illud columnis numero sexdecim vndique versus erexit, atque in circuitu ipsius lapides canales iuxta pauimentum, vnde semper aqua decurreret, posuit. Porrò à parte Orientali eiusdem atrij in conspectu Ecclesiæ absidam fecit, & altarium ibi sancti Michaelis constituit. In medio verò ipsius campanarium valde pulcherrimum super octo magnas columnas erexit. Ex vtraque autem parte eiusdem Ecclesiæ diuersorum officiorum multas, & maximas, atque pulchras, tam ad suas, quàm ad Fratrum vtilitates officinas efficiens, totum etiam Monasterij spatium, propter aquarum exundantiam, magnis saxorum tabulis strauit.

CAPVT XVII.

Ecclesia sancti Benedicti ampliatur, & ornatur.

SVRSVM etiam præfatus Abbas non segnius se exercens, aliquot ibi habitacula decenter construxit. Ecclesiam quoque, vbi Beati Benedicti corpus est reconditum, quoniam parua erat, ex toto ampliorem efficiens, tectumq; ipsius vniuersum, cipressinis contignatum lignis, plumbo cooperiens, diuersis illam ornamentis, tam aureis, quàm argenteis decorauit. Super altare siquidem sancti Benedicti argenteum ciborium statuit: illudq; auro simul, & smaltis partim exornans, cætera eiusdem Ecclesiæ altaria tabulis argenteis induit. In loco etiam, qui vallis lucis dicitur, Ecclesiam in honorem sancti Angeli construxit. Necnon & Ecclesiam sancto Christi martyri Apollinari, in loco qui tunc temporis Albianus vocabatur; nunc verò ex eiusdem martyris nomine sanctus Apollinaris dicitur, statuit. Fuit autem temporibus Beneuentanorum Principum præfati Grimoal-

di

di filij Arichis, & alterius Grimoaldi cognomine Theſaurarij. Romanorum autem Pontificum Adriani, & Leonis Tertij, videlicet, cui oculis, & lingua à Romanis priuato, omnipotens Deus mirabiliter, & viſum reſtituit, & loquelam. Imperatorum verò ſupradictorum Conſtantini, & Hirenæ. Huic prædictus Princeps Grimoaldus præcepto ſuo firmauit omnes fœminas liberas, quæ ſeruis huius Monaſterij fuerant copulatæ, à tempore primi Giſulfi vſque ad eam diem, cum filijs, & filiabus, & vniuerſis eorum. Alio quoque præcepto conceſſit in hoc loco Monaſterium ſanctæ Mariæ in Banze, quod ſitum eſt in finibus Acerenciæ, cum ſeruis, & ancillis, atque colonis, & cum omnibus ex integro poſſeſſionibus, ac pertinentijs eiuſdem Monaſterij. Eodem tempore ſupradictus Vvaco Beneuentanus obtulit in Eccleſia ſancti Benedicti, quam ipſemet in iure proprio intra ciuitatem Beneuentanam ad portam Rufini conſtruxerat: omnia ſua, ideſt caſam propriam eidem Eccleſiæ coniunctam cum omnibus pertinentijs ſuis. Caſale in ſeptinio: caſale in ſancto Angelo ad ponte: hæreditatem in Salerno: caſale in Caudis: caſale in Forcle: caſale ad ſanctum Ianuarium cum ſeruis, & ancillis: oliuetum in Ariano: molendina ſua in fluuio Sabbatho: quinque pueros clericos, cum ſeruis quamplurimis, præter multos alios, quos liberos dimiſit. Eo tamen tenore, vt ſemper ſub ditione prædicti Monaſterij manerent. Iterum aliam caſam intra Beneuentum, vbi ipſe manebat ſimul cum curte ſua, & coquina, & aliam caſam nouam iuxta plateam, vbi eſt ſancta Archellais cum curte, & pertinentia ſua. Caſale ſub Apice, & Toroniano erga fluuium Arbi: caſale in Autiano, & Ceppaluni: campum nepetarum: caſale in croſta cum oliueto. Obtulit etiam idem Vvaco in Eccleſia ſancti Benedicti, quæ ſita eſt in Liburia loco caſa Gentiana: campum de Porcari: pratum quoque, quod dicitur Porcile, & duodecim familias ſeruorum cum omnibus ex integro illorum pertinentijs, commanentes in vico, qui vocatur Baluſanu. Alios etiam ſeruos, & ancillas ſuas in prædicta caſa Gentiana habitantes cum vniuerſis omninò rebus illorum. Hæc autem omnia ex integro, ſimul cum prædictis Eccleſijs obtulit

Leo Papa Tertius.

tulit in hoc Beati Benedicti cœnobio : dimissa medietate horum omnium vsufructuario vxori suæ Tasiæ in vita dumtaxat ipsius. Sub his quoque diebus vir quidam Colo nomine de territorio Calazzano obtulit in Ecclesia sancti Martini cella huius cœnobij, quæ supra Vulturnum sita est, integram curtem suam in loco, qui dicitur Adicianum, cum omnibus ad se pertinentibus rebus, tàm in monte, quàm in plano, similiter etiam Maximus quidam de prædicto territorio, obtulit Beato Benedicto omnem ex integro substantiam suam in supradicto loco sancti Martini. Hic Abbas fecit libellum quibusdam hominibus de Termule, de omnibus rebus sancti Benedicti, quas ibi possidebamus, pro censu quatuordecim solidorum, & medietate totius pastionis. Huius Abbatis temporibus factum est Breuiarium de cellis de Marca. Qui depositus 9. Kal. Ianuarij, sepultus est
Anno 813 iuxta Ecclesiam Beati Benedicti, ante capitulum, introeuntibus in Ecclesia ad læuam.

CAPVT XVIII.

APOLLINARIS Abbas quartodecimo loco in Abbatiam prælatus, sedit annis quindecim. Fuit autem temporibus Romanorum Pontificum Paschalis, & Eugenij, & Siconis, qui eodem anno Beneuenti Princeps effectus est. Fuit creatus anno Domini octingentesimo deci-
Anno 813 motertio. De hoc sanctissimo viro celebris fama est, & seniorum nostrorum attestatione firmata. Quia cum quadam die necessitate cogente ad Monasterij possessiones visendas esset egressus, necesse illi fuit Lirim fluuium transuadare. Sed cum nauis deesset, qua transire potuisset, vir Dei fide repletus, salutiferæ crucis se signaculo muniuit, & ad fluminis oram accedens, ita vt erat indutus, & calciatus, in eum intrauit: sicq; ad vlteriorem ripam miro modo, Apostoli Petri exemplo, siccis pedibus est aduectus, vt non super aquas ambulasse, sed super aridam terram crederetur. Sub huius Abbatis diebus, quidam vir nobilis nomine Ar-

nipertus

nipertus natione Compsanus obtulit Beato Benedicto curtes suas in diuersis locis, numero quinque, cum omnibus omninò pertinentijs earum, tàm mobilibus, quàm immobilibus, & cum seruis, & ancillis quamplurimis: necnon & tunicam vnam cum lista aurea, & circellos de auro, & listam vnam auream cum margaritis, & fibulatorium nihilominus aureum, cum medietate omnium mobilium suorum; sed & clericus quidam nomine Daniel, natione Tarentinus, nobili genere ortus, ad extrema veniens, & seipsum, & omnia sua cum plurimis seruis, & ancillis apud Aquinum, & apud ipsam cellam sancti Gregorij, quæ in ipsius vicinia sita est: per chartulam oblationis huic Monasterio tradidit. Vnde nonnulli nostrum nunc vsquequaque credant de prædictis eiusdem Daniel seruis, eos, quos hodieq; habemus famulos propagatos. Similiter etiam Dachenaldus quidam Capuanus genere, obtulit in hoc Monasterio vniuersam omninò substantiam suam, in loco, qui dicitur Cannetum, & per alia diuersa loca Comitato Calazzano, cum terris, & colonis, atque animalibus diuersis, & omnibus tàm mobilibus, quàm immobilibus suis. Rodegarius quoque Gastaldeus Beneuentanus fecit hospitale iuxta Beneuentum de proprijs rebus suis, vbi obtulit, & casas suas intra ciuitatem, & Ecclesiam sancti Saluatoris, quæ sita est foris casam maiorem, & molendinum in loco Tassile, necnon & decimam omnium rerum suarum, & constituit illud sub hoc Monasterio. Per idem tempus Transemundus quidam nobilis de Beneuento, obtulit in hoc Monasterio casas suas intra Beneuentum: casalē quoque, quem posidebat in loco ad Pantanum, rebus Monasterij nostri coniunctum: aliud casale in Valle de caudis, vbi dicitur Lardecene: casale in Forinum: casale in finibus Aliphanis, vbi dicitur Vulcanum, cum omnibus pertinentijs eorundem casalium. Seruos etiam suos omnes liberos statuens, tres per mensem operas nostris ordinatis in loco, quo habitant, exercere constituit. Sed & Dacopertus quidam Capuanus genere, obtulit Beato Benedicto casale suum in loco qui Colimniana vocatur, cum casis, & cortaneis, & omnibus ex integro pertinentijs eius.

ADNOTATIO.

De sancto Apollinari isto agit Desiderius Cassinensis Abbas, qui & Victor tertius dictus est lib. 1. Dialog. dicens. Res valde, & noua quam narro, seniorum nostrorum assertione roborata de Reuerẽdissimo viro Apollinari Abbate nostri Monasterij, cui Deo fautore, licet indignus, deseruio. Cuius sanctitas, benignitas, largitas omnibus penè in hac prouintia commorantibus lucidissimè patuit. Qui dum quadam die necessitate cogente prædia requireret Monasterij, venit ad fluuium Lirim: cumq. nauis deesset, qua fluuium transire potuisset, plenus fide, signaculo sanctæ Crucis se muniens, accessit ad oram fluminis, atque vt erat illud ingressus, ita sicco vestigio ad alteram ripam venit, vt nec calciamenta quidam ipsius madefacta viderentur. Animaduerte precor quantæ sanctitatis, quantaq. religionis, ac meriti apud omnipotentem Dominum iste vir extitit, cui adhuc pondere grauato corporis, concessum est super liquidum elementum, quasi super aridam ambulare: vt videlicet Apostolorum Principi similis hoc in facto habeatur, cum super vndas, iubente Domino, sicco vestigio gradiebatur. hæc Desiderius.

CAPVT XIX.

PORRO Radechis Compsanus Comes, qui interfecto Grimoaldo, prædictum Siconem Principem constituerat: non multo post pœnitentia ductus, relicto sæculo ceruitenus catena ligatus, huc ad beati Benedicti cœnobium se contulit. Cuius nimis austeræ pęnitentiæ diabolus condolens, & inuidens: multis audientibus circa Monasterij claustra sæpissime clamitabat. Heu me, heu me Benedicte, cur me sic instanter persequeris? non sufficit tibi, vt me ipsum hinc expelleres; insuper & meos fideles vndecumque tibi vendicare non desinis. Iste Sico cum diù Neapolim obsedisset, & afflixisset, tandem sancti martyris Ianuarij corpus auferens, Beneuentum detulit, & cum sanctis Festo, & Desiderio, in ipso Episcopio hono-

Translatio sancti martyris Ianuarij.

honorabiliter recondidit, sicut in historia Erchemperti refertur.

Quarto huius Abbatis anno, Ludouicus Imperator, qui cognominatus est almus, vel sanctus, filius Caroli Magni. Quarto anno imperij sui in Aquisgrani palatio cum plurimis totius Franciæ Abbatibus, Monachisq; religiosis conuentum faciens, valde vtilissima nostri ordinis obseruationi septuaginta, & duo generalia capitula constituit: quæ ita ferè omnia apud nos, ac si Beati Benedicti regula, obseruantur. Hic Ludouicus pactum constitutionis, & confirmationis fecit Beato Petro, eiusq; Vicario Dõno Paschali ad instar priorum parentum suorum Pipini, & Caroli, & propriæ manus signaculo, ac trium filiorum suorum illud corroborans, decem Episcopos, & octo Abbates, & Comites quindecim, Bibliothecarium, Mansionarium, & Ostiarium vnum in illo subscribere fecit, & per legatum sanctæ Romanę Ecclesiæ Theodorum nomen clatorem, Donno Paschali Papæ transmisit.

Anno 817 Ludouicus Imperator.

CAPVT XX.

HVIVS Abbatis septimo anno, Saraceni à Babilonia, & Africa venientes, Siciliam ingressi sunt, & Panormum ceperunt, Anno Incarnationis Dominicæ octingentesimo, & vigesimo. Præfatus verò Abbas Apollinaris obijt 5. Kal. Decembris, & sepultus est propè Ecclesiam sancti Benedicti, iuxta gradus porticus, qua tunc pergebatur ad Ecclesiam sancti Martini. Anno Domini octingentesimo vigesimooctauo.

Anno 820

Anno 828

CAPVT XXI.

DEVSDEDIT quintusdecimus Abbas, præfuit annis sex. Huic supradictus Sico Princeps fecit præceptum de fluuio, qui dicitur Lauri cum omnibus limitibus, & piscarijs suis, & vniuersis, quæ iuxta ipsum fluuium hinc, & inde ad ius sui palatij pertinebant. Mortuo Sicone, Sichardus filius eius factus est

Prin-

Princeps, vir omnibus vitijs carnalibus circumſeſſus, ac ſuper omnia auariſſimus. Hic prædictum venerabilem Abbatem, virum omni ſanctitate conſpicuum, cauſa pecuniæ cepit, atque cuſtodiæ mancipauit. Qui ſanctus vir, cum depoſitus fuiſſet ſeptimo Idus Octobris, in loco vbi reconditus eſt, multos febre detentos, diuerſiſq; languoribus oppreſſos, ex fide poſcentes ad ſuos cineres, priſtinæ ſaluti reſtituit.

ADNOTATIO.

Agit de hoc ſancto Abbate Martyrologium Romanum, die nona Octobris, in hæc verba. Apud Caſſinum ſanctus Deuſdedit Abbas, qui à Sichardo Tyranno in carcerem truſus, illic fame, & ærumnis confectus, reddidit ſpiritum. Agit etiam de eo Tritemius de viris illuſtribus ordinis ſancti Benedicti lib. 5. cap. 274. additq. de miraculis ad eius ſepulchrum fieri ſolitis, ſicut & Leo noſter hic: obijt autem an-

Anno 834 *no Domini octingenteſimo trigeſimoquarto.*

Hoc eodem anno, qui iuxta antiquum Hiſpanorum numerandi modum, eſt era octingenteſima ſeptuageſimaſecunda, octauo idus Auguſti, ſedente in Beati Petri ſede Gregorio Quarto, anno Pontificatus eius ſeptimo. Imperij verò Ludouici primi Imperatoris anno vigeſimoprimo, in Hiſpania fuit vaſtatum á Zafna Saracenorum Rege Monaſterium ſancti Petri de Caradigna, vbi ducenti Monachi Ordinis ſancti Benedicti, cum Abbate Stephano (quem alij Sancium vocatum aſſerunt) interfecti coronam martyrij ſunt adepti. Sepulti in clauſtro eiuſdem Monaſterij fuerunt, vbi Deus locum, ſanctosq. ſuos iugiter annua die illuſtrat admirabili ſigno: vt qua die ſunt trucidati, pauimentum eiuſdem clauſtri appareat ſanguineo colore reſperſum.

Vbi iſtæ inſcriptiones habentur. Era octingenteſima ſeptuageſimaſecunda, feria quarta, octauo idus Auguſti alliſa eſt Karadigna, & interfecti ſunt ibi per Regem Zafnam ducenti Monachi de grege Domini, in die ſanctorum martyrum Iuſti, & Paſtoris. Hæc in lapide peruetuſto poſito in pariete eiuſdem clauſtri, lingua latina, ſed Gothicis characteribus:

ribus; Similiter in lapide sepulturæ superposito legitur hæc inscriptio. Venite ad iudicium omnes. *In ista parte claustri sunt ducenti Monachi huius cœnobij, qui mortem sustinuerunt pro fide Domini nostri, & Saluatoris Iesu Christi, & decollati fuerunt . . . . feriaquarta . . . . salus à . . . . eia milites Christi . . . . semper viuet . . . . si Monachus, cor vestrum, & ossa vestra, vt herba germinabunt . . . .* cetera legi nequeunt. *Agit de his Cardinalis Baronius tom. 9. Anno 834. pag. 809.* Baronius pag. 809.

Situm est hoc cœnobium in Regno Castellæ, non longe à ciuitate Burgorum illius Regni Metropoli, vocaturq. hodie Monasterium sancti Petri de Cardenya, estq. nobile cœnobium congregationis sancti Benedicti de obseruantia, vulgo dicta de Valladolid. A quo sacrum Monasterium Cassinense, anno præterito 1607. accepit os integrum brachij vnius horum sanctorum martyrum, quod perpulchra theca argentea ornatum, in sacrario cum alijs sanctorum reliquijs, religiosè asseruatur.

CAPVT XXII.

ILDERICVS Abbas sextusdecimus, sedit diebus decem, & septem, anno octingentesimo trigesimoquarto. Anno 834

Authpertus ordine septimus decimus Abbas effectus, sedit annis tribus. Fuit electus anno octingentesimo trigesimoquarto.

Huic Lotharius Rex Francorum filius supradicti Ludouici præceptum fecit confirmans omnia, quæ huic sacro cenobio, tàm à Regibus, quàm à Principibus collata hactenus fuerant. Pratum etiam magnum, qui vocatur Ceruarius, & seruos, & hæreditates plurimas fisco suo pertinentes in Pago Marsorum, alio præcepto in hoc Monasterio confirmauit. Ab hoc Lothario Regnum Francorum diuisum est. Et ipse quidem Aquensem, & Italicum. Ludouicus verò frater eius Baioariam: Carolus autem ex alia matre

genitus Aquitaniam obtinuit. Sichardus præterea Beneuentanorum Princeps, Gualdum, qui Martoranus vocatur per suum præceptum sancto Benedicto concessit, per fines, & terminos suos, cum ripis, & aquis, fossarijs, & piscationibus, & omnibus intra se positis, quemadmodum ad palatij ius pertinere tunc temporis videbatur. His temporibus vir quidam Rodegarius nomine de territorio Compsano, obtulit huic Monasterio quatuor curtes suas, cum omnibus pertinentijs earum, & aliquos seruos, & ancillas suas. Huius Abbatis nonnulla opuscula, & pulchri sermones habentur. Anno 837 Obijt autem 10. Kal. Martij.

CAPVT XXIII.

BASSATIVS Abbas à beato Benedicto octauusdecimus, ordinatus anno Dominicæ Incarnationis octingentesimo trigesimoseptimo, sedit annis decem, & nouem. Anno 839

Huius tertio ordinationis anno superstite adhuc præfato Principe Sichardo, corpus Beati Apostoli Bartholomæi de Lypparitana Insula Beneuentum translatum est. His diebus Agenardus Gastaldeus Capuanus fecit chartam oblationis in hoc Monasterio de omnibus omninò rebus substantiæ suæ, quæ possidere videbatur in territorio Capuano, & Teanensi, atque Carinulo, cum seruis, & ancillis, & vniuersis, quæ sibi iure hæreditario competebant. Sed & Anefrid quidam nobilis Alifanus, obtulit Beato Benedicto Amelfrid filium suum clericum cum integra curte sua de loco, qui dicitur Patenaria, cum vniuersis eiusdem curtis pertinentijs: necnon & integram portionem suam de Ecclesia sanctorum Nazarij, & Vincentij, de loco, vbi dicitur Anglena, cum ornamentis, & curtibus, & omnibus omninò pertinentijs, ac possessionibus eius. Similiter etiam quidam Maio Telesinus ad extrema veniens, tradidit seipsum in hoc Monasterio cum omnibus suis, idest curte vna in Telese, vocabulo Pulianella, & alia in Alife, in qua est constructa Ecclesia vocabulo sanctus

ctus Petrus, cum silua sua circa eandem Ecclesiam, & cum omnibus pertinentijs ipsarum curtium, cum seruis quoque & ancillis omnibus in eisdem curtibus commanentibus, & vniuersis eorum. Per idem tempus Gontarius Abbas Monasterij sancti Modesti, reddidit beato Benedicto res, quas Authpertus Abbas perscriptum conuenientiæ concesserat Sichardo Principi, idest curtem, quæ dicitur Milaccianum, cum Ecclesia sanctæ Mariæ cum omnibus ornamentis, & pertinentijs suis, in finibus Canusinis: curtem, quæ vocatur Plazanum, curtem in Campi, curtem in Pastena, & casam vnam in Canni, cum substantia sua, & cum piscatione in mare, & cum omnibus pertinentijs eorum, quæ supradicta sunt. Theodoricus præterea Comes, testamento suo concessit huic loco curtem vnam, quæ dicitur Squille, scutellam argenteam vnam, scattones tres, & garales duos, bandum aureum vnum, & alia nonnulla.

Fuit autem hic Abbas temporibus Romanorum Pontificum Sergij secundi, Leonis quarti, & tertij Benedicti, necnon & primi Nicolai, à quo etiam Apostolicæ auctoritatis priuilegium de huius Monasterij libertate, & confirmatione recepit. Principum verò Radelchis, & Siconolfi, sub quibus Principatus Beneuentanus Capuanorũ factione diuisus est; cur autem, vel qualiter diuisus sit, & qua occasione Saraceni ab his inuitati huc aduentauerint, quoniam cladis eorum nos quoque pars maxima fuimus, necessarium inserere huic historiolæ duximus.

CAPVT XXIV.

VM supra memoratus Sichardus Princeps nequiter à suis fuisset occisus, præfatus Radelchis Thesaurarius ipsius illi in Principatu successit. Interea Capuani quibus tunc Landulphus Gastaldeus præerat, propter multas nequitias suas prædictum Radelchis valde infensum habebant. Qua de causa illum nimium formidantes, ineuntes

consilium, ad Siconolfum filium supradicti Principis Siconis, qui tunc apud Tarentum exul morabatur, se conferunt: eumq; sibi in Principem eligunt. Qui Siconolfus, tam cum eisdem Capuanis, quàm & cum maxima Beneuentanorum manu, qui prædictum Radelchis exosum habebant, Salernum ingressus, contra eundem Radelchis modis omnibus insurrexit: cœperuntq; adinuicem totis nisibus litigare. Sed quoniam, vt ait, veritas, omne regnum in seipsum diuisum desolabitur. Et vt ait quidam auctorum. Concordiæ paruæ res crescunt: discordia maximæ dilabuntur: vicissim ab his Saracenorum exercitus ex diuersis partibus orbis alter aduersus alterum euocatus, totum non modo Principatum, verum etiam Regnum Italicum sua dissensione, ferro, & igni per annos fermè triginta demoliti sunt. Primus itaque Radelchis in auxilium sui Saracenos inuitat, per Pandonem quendam suum fidelem, qui tunc Barium regebat: quos cum idem Pando iuxta murum vrbis, & oram maris locasset improuidus; illi vt sunt ingenij callidi, nocte intempesta vrbem per loca abdita penetrant, multisq; alijs interemptis, prædictum patriæ proditorem marinis fluctibus donant. Horum Rex fuit vocabulo Calphon, quos præfatus Radelchis, quia propellere vrbe non poterat, cępit quasi familiares excolere, & ad sui auxilium prouocare. Cumq; illis totam Siconolfi regionem deuastãs, Capuam quoque vniuersam redegit in cinerem. Siconolfus quoque è contra ex Hispania Saracenos asciscens, frequentibus prælijs omnes ferè in circuitu præter Sipontum à Radelchis iure auferens vrbes, Beneuentum nihilominus expugnabat.

Luc. 11.

Salustius.

Saracenorum in Italiam aduentus.

CAPVT XXV.

Anno 843

SEPTIMVS iam prædicti Abbatis annorum circulus voluebatur, cum præfatus Siconulfus ad Beati Benedicti Monasterium veniens, sub pręstationis nomine, Hispanis tribuendum Agarenis, vniuersum ferè thesaurum, quem gloriosæ memoriæ Reges Carolus, & Pipinus frater eius, & Carolus Magnus, & Ludouicus filij

eiusdem

eiuſdem Pipini, & alij quamplures, ſeu Reges, ſeu Principes religioſi ibidem contulerant, abſtulit. Prima ſiquidem vice tulit in calicibus, & patenis, coronis, ac crucibus, phialis quoque, & amulis, boris, ac fibulis auri puriſſimi libras centum triginta. Saricam inſuper ſericam de ſylphori cum auro, & gemmis, pro quibus promiſit ſe redditurum ſolidos ſiculos decem milia. Vnde cognatus eius Vrſus, & Grimoaldus ſcriptum redditionis Monaſterio fecerunt. Item ſecundo trecentas ſexaginta quinque in argento libras, & quatuordecim millia ſolidos aureos figuratos. Item bazias de argento, penſantes libras triginta, & fundatos duplices octo. Item in Anaglifis baziam vnam, & Scattonem vnum Conſtantinopolitanum, vtrumque argenteum, & inauratum. Alia vice poſt octo circiter menſes, tulit in coronis, ac bazijs, atque amulis; garalibus, & coclearijs argenti ſimul quingentas. Item poſt menſes decem venit, & rupit ipſum Monaſterij veſtiarium, & abſtulit inde ſolidos mazatos quatuordecim millia, pro quibus iurauerunt Leo Epiſcopus, & Petrus, & Landenulphus Gaſtaldei eius ſuper Euangelia, & crucem, & corpus ſancti Benedicti, quod ab inde ad quartum menſem, pretium illud Monaſterio reſtituerent, & non habentes vnde redderent, fecerunt hic præceptum de ſancto Nazario in Canzia cum omnibus ſuis. Rurſum alia vice venerunt Lando, & Aldemarius Gaſtaldei ipſius, & exportauerunt ſolidos prædolatos duo millia. Alia vice, quando Spoletum perrexit, Maio cognatus eius abſtulit, item ſolidos duo millia. Iterum quando Romam perrexit, venit idem Siconolfus, & abſtulit coronam auream ſmaragdinis gemmis mirificè decoratam, quæ patris eiuſdem, Siconis Principis fuerat, pro ſolidis tribus millibus. Et hæc quidem omnia ipſe ſacrilegus S. Benedicto auferens, neque ſibi, neque patriæ aliquid inde profecit: neque ab illo tempore aliquam deinceps victoriam habere promeruit.

ADDITIO.

Hoc eodem tempore, anno videlicet octingenteſimo quadrageſimoquinto, Pontificatus Sergij Papæ ſecundi Anno 845

anno secundo: inuentum translatumq. est venerandum corpus sancti Mauri Abbatis discipuli sancti Benedicti, ex quo Monachismus eius Ordinis in Gallijs mirificè propagatus est. Nec sine Dei prouidentia his ipsis temporibus Monasteriorum Fundatorem Deus voluit apparere, atque miraculis corruscare, cum monastica disciplina soluta, ipsa iam Monasteria laicorum manibus traderentur, vt quasi vindex videretur exurgere. Rei gestæ historiam scripsit Odo, *qui hoc sæculo vixit, cunctaq. omni fide optimè testata reliquit. Qui primum quomodo vltus sit idem sanctus in Gaidulfum Rauennatem, qui acceptum à Rege Francorum Fossatense Monasterium, ipsum eiectis Monachis, solo æquatum, ac prophanum redditum vsurpauerat, hanc memoratu dignam texit historiam.*

Postquam cuncta, quæ animo conceperat, iuxta Dei permissionem, de eodem exercuit loco Gaidulfus, conuocatis amicorum, atque affinium turmis ad conuiuium apparatioris prandij, scelerate à se gesta, post insatiabilem lautitiorum edacitatem ciborum, & meri nimiam potationem, cunctis, qui aderant (iactātiæ desperabiliter barathro demersus) referre cœpit. Ne, inquiens, teterrimum genus Monachorum per succedentia tempora locum hunc, vanis spebus animatum, repetere, aut vendicare valeat, cum domorum euersione, testamenta sunt ablata prædiorum, quibus se opinari poterant possessiones tantorum recuperaturos fundorum. Nec dum verba compleuerat, cum ecce contra se super mensam, ad quam lasciuiens residebat, astare vidit venerandi Monachum habitus virum, cuius facies igneo resplendebat aspectu: Canities verò comptissimi dignitati honoris super niuem micans candebat. Qui ferulam manu gestans, toruisq. aliquantisper respiciens luminibus, cum forti conamine, calce quidem in ventre, ferula autem in capite valide percussit. Qui illico amens effectus, atque caput huc illuc super scapulas crebro iactans, eiulando clamare cœpit. Maure tu me interficis, Maure tu me interficis. Cumq. hæc, & alia cunctis, qui aderant audientibus (oculis iam cæcatus, quos capitis percusione amiserat) frequenter repeteret, Arij multatus damnatione, effusis intestinis, infelicem (vt erat dignus) finiuit

finiuit vitam, particeps dæmoniorum effectus. Hæc ita geſta Germanus Monachus noſtræ Congregationis, qui à patruo ſuo ipſius loci Monachò, ſe ita per acta ſicut hic inſerta ſunt, frequenter iſta audiſſe confirmat: qui de eodem cœnobio cum cæteris Fratribus ab ipſo peruerſæ mentis homine, Gaidulfo, expulſus, ſæpe ad domum patris huius Germani fratris veniens, cuncta ex ordine referre ſolitus erat. Aſtipulantur etiam huic aſſertioni religioſæ admodum, & Reuerendæ perſonæ, quæ ab eodem tempore vſque ad noſtram perdurantes ætatem, euidentiſsimis iſta profitentur indicijs. Ex quibus ego etiam duos vidi, quos pro hoc ipſo ad me euocans, atque ab eis cuncta diligenter ſciſcitans, veriſsima hæc eſſe, prout ea ipſi oculis inſpexerant, aſſeruere: addentes etiam hæc, quòd poſt expulſionem loci illius habitatorum, & eiuſdem deſperabilem ſcelerati viri percuſsionem, prædia, & villæ, quorum ſubſidijs, & reditibus locus ille eatenus ſubſliterat, perceptione ſatis iniuſta, tam à Comite Andegauenſi, quàm ab alijs præſumptuoſæ, ac cupidæ mentis hominibus, vſurpatæ ſunt, atque peruaſæ. His adiungit de reſtauratione eiuſdem Monaſterij Foſſatenſis diuino monitu facta per Rorigonem religioſiſsimum Comitem, deq. præfectura eiuſdem Monaſterij collata à Carolo filio Ludouici Gauzlino filio Gausberti, deq. ſancti Mauri corporis tranſlatione ab ipſo facta, cuius rei geſtæ teſtificationem ſubijcit iſtis verbis.

Anno Incarnationis Domini noſtri Ieſu Chriſti octingenteſimo quadrageſimoquinto, indictione octaua, feria quinta hebdomadæ nihilominus quintæ quadrageſimæ, quarto idus Martij: tranſlata ſunt oſſa beatiſsimi leuitæ Mauri à famulo Dei Gauzlino, alijsq. Sacerdotibus in locum in quo nunc venerantur, in arca ferrea cum honore recondita. Hac eadem die reliquiæ protomartyris Stephani, quæ à Bertulpho Abbate, tempore Clotarij Regis, iuxta prædicti patris noſtri Mauri tumulum ob eius venerationem, in pixide lignea reconditæ fuerant, ita intactæ, & abſque macula ſunt repertæ, vt quaſi eodem die illic repoſitæ viderentur. In qua etiam membranula vetuſtiſsimæ portiuncula eſt inuenta, cuius ſeries diuturna obliteratione penè delecta, vix perſpicaciſsima elucidari valuit indagine: cuius textum tandem enucleatum,

hæc continere repertum est. Hic requiescit corpus Beati Mauri Monachi, & Leuitæ, qui tempore Theodeberti Regis in Galliam venit, & 18. Kalen. Februarij migrauit è sæculo. Hæc de his Odo, cuius opusculum impressum est Parisijs, vna cum Aymoino de gestis Francorum.

CAPVT XXVI.

Anno 846. HIS temporibus, decimo videlicet anno huius Abbatis, Sergio Papa secundo in sede Apostolica Præsidente, à quo Ludouicus Imperator est coronatus, ingens Saracenorum multitudo ab Africa, classe Romam deuecta, Ecclesiam sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli, ex integro deprædati sunt, multosq; illic interficientes, per Appiam viam iter aggressi, ad Fundanam ciuitatem venerunt. Quam cum cepissent, & incendio cremauissent, cunctosq; illius ciues partim captioni, partim gladio destinauissent, vniuersa quoque per circuitum vastauissent, secus Caietam applicantes castra metati sunt. Contra quos missus à Spoleto Francorum exercitus, turpiter superatus aufugit. Quos Saraceni instantius persequentes, tandem ad viciniam huius Monasterij trans flumen, quod Carnellum vocatur applicuerunt, Ecclesiamq; sancti Andreæ Apostoli igne cremantes, ac demum ad cellam sancti martyris Christi Apollinaris in loco, qui dicitur Albianus, peruenientes, è vestigio ad hoc Monasterium, quod fama iam dudum vulgante audierant, quodq; præsentialiter suis oculis ex eodem loco cernebant, totis properare nisibus satagebant. Sed quoniam tardior illos hora eo die cohibuit, ibidem tentoria figunt, futurum profecto, vt die huc altero properantes, cœnobium omne destruerent, quæcunque fuissent hic reperta diriperent, cunctosq; ibi degentes gladio trucidarent. Maxima erat tunc totius cœli serenitas, tantaq; prædicti fluuij siccitas, vt pedes aliquis illum transuadere valeret. Itaque cum ad Fratrum aures huiuscemodi nuntius peruenisset, & tam subitam, tamq; horrendam imminere sibi mortem aspicerent, maximo timore perterriti, omnes nudis pedibus, & cinere asperso capite

pite cum litanijs ad Beatum conueniunt Benedictum, orantes Dei clementiam, vt eorum animas misericorditer dignaretur recipere, quorum corpora tam repentinæ morti tradere ſuo iudicio decreuiſſet. Tota igitur nocte illa Fratribus, vigilijs, orationibusq; intentis, ſanctæ memoriæ Abbas Apollinaris, de quo ſupra retulimus, per viſum interim Reuerendiſſimo Abbati Baſſatio apparens, dixit: quid Fratres ita turbamini? vel quare ſic mæſtum, timidumq; geritis animum? cui Baſſatius, propter mortem, inquit, Pater, omnium noſtrum, quam ante oculos cernimus, & propter ſancti huius loci deſolationem, quam protinus præſtolamur. Nolite amplius, ait Apollinaris, timere, omnemq; ab animo mæſtitiam, ac ſollicitudinem pellite, Benedictus etenim Pater, veſtram à Domino liberationem obtinuit, ipſumq; pariter nobiſcum in auxilium veſtrum pro certo veniſſe noueritis, perficite tantum vota veſtra, & ſupplicationes ad Dominum, quod etiam vna vobiſcum ante conſpectum Domini facimus, & eſtote certiſſimi, quod nullam vobis, neque huic loco Saracenorum ferocitas nunc poſsit inferre moleſtiam. Cumq; Abbas experrectus hæc omnia Fratribus indicaſſet, vniuerſi procidentes in faciem cum lacrymis, ac ſingultibus, magniſq; clamoribus, cæperunt Deo laudes, & gratias reddere, eumq; immenſis iubilationum vocibus glorificare, ac benedicere, cui per Beati Benedicti interceſſionem taliter eos ab inſtanti placuit periculo liberare, atque quod erat noctis reſiduum, in hymnis, & laudibus Dei, ſtuduerunt peragere. Fidelis Dominus in verbis ſuis, & ſanctus in operibus ſuis, qui iuſto polliceri dignatus eſt dicens: Inuoca me in die tribulationis tuæ, eripiam te, & magnificabis me. Cum ecce poſt paululum ſubito cœlum, quod hactenus, vt diximus, vndiq; ſereniſſimum fuerat, nubibus operitur, coruſcant fulgura, tonitrua mugiunt, tamq; valida repente pluuiarum inundatio facta eſt, vt ſupradictus fluuius, vltra ripas excreſcens, latius vndique redundaret. Facto igitur mane Saraceni ſurgentes, ad fluuij properant oram, vident eminus quem die præterito, ſicut diximus, pedibus poſſent tranſire, vix nunc poſſe ſe illius, vel ripas attingere; cęperuntq; nimis dili-

Pſal. 144. verſ. 13.

Pſalm 49. verſ. 15.

genter scrutari, sicubi nauem aliquam reperire valerent, qua fluuium transuaderent: sed cum omni spe transeundi se viderent frustratos, totiusq; prædæ illius, qua se tunc valde onustari putabant, vacuos redditos; sicut sunt barbaræ, immitisq; naturæ, frementes, dentibusq; stridentes, digitos sibi ceperunt, manusq; præ furore corrodere. Cellas itaque huius cœnobij, sanctorum martyrum Georgij, & Stephani vocabuli insignitas, igne succendentes, per duos leones ad sua castra Caietam reuersi sunt. Post dies aliquot cum in propria redire disposuissent, debilitatos, ac sub neruatos equos suos vniuersos dimittunt, & conscensis nauibus versus Africam iter aggrediuntur. Cumq; iam ita proximi patriæ essent, vt montes vicinos aspicerent, & nautico more plausus inter se, & gratulationes efficerent, repentè conspiciunt vnam inter suas huc, illucq; nauiculam discurrentem, in qua duo tantum homines visebantur, quorum vnus pulchra canicie clerici speciem prætendebat, alter verò habitu erat indutus monastico, à quibus diligentissimè percontati, vnde tam hilares remearent, quidue in illis partibus vnde redibant operati essent: ab Italia se, & ab ipsa Roma reuerti, ibiq; se maximas cedes, rapinas, atque incendia perpetrasse fatentur. Petri, inquiunt, quidem, ac Pauli Ecclesias deuastauimus. Benedicti verò cęnobium deprędaturi, quoniam fluuium transire nequiuimus, cellas eius trans ipsum positas igne succendimus. Cumq; demum & ipsi quinam essent, ab eis requirerent; huiusmodi ab eis responsum recipiunt. Nos quidem illi sumus quorum vos domos, & diripuisse, & cremauisse tantopere gloriamini, veruntamen qui nos simus, quantocius nosse habebitis; & his dictis subito pariter cum verbo disparuerunt. Repentè igitur valida surgēte procella, tam ingens tempestas exorta est, vt vniuersas illorum naues partim inter se collisas, partim in montes, & scopulos impulsas, naufragare compulerit; ita vt vix aliquanti euadere potuerint, per quos hæc ad aliorum notitiam peruenirent. Hoc modo Petrus Apostolus suas iniurias vindicauit. Hoc modo Benedictus Pater suum Monasterium liberauit. Sequenti tempore sanctissimus Leo quartus Papa effectus, ne aliquando amplius

S. Petrus, & S. Benedictus Saracenis apparent.

Leo Papa Quartus.

hoc

hoc contingeret euenire, muris optimis, ac firmiſſimis caſtellum non modici ambitus circa Beati Petri Apoſtoli Eccleſiam fecit, quod vſque hodie ab auctoris nomine Leoniana ciuitas appellatur.

ADNOTATIO.

EA, quæ de Saracenis hic à Leone narrantur, deſumpta videntur ex libro primo Dialogorum Deſiderij Abbatis Caſſinenſis, vbi eadem eiſdem ferè verbis referuntur.

CAPVT XXVII.

TVNC etiam temporis, Maſſar Saracenorum Dux in auxilium prædicti Radelchis Beneuento reſidens, eoſdemq; ipſos Beneuentanos vilipendens, quocunque modo poſſet vehementer affligeret, Monaſterium ſanctæ Mariæ in Cingla deuaſtauit, caſtellum ſancti Viti cepit, Teleſinam ciuitatem ſibi ad deditionem coegit, & vniuerſa in circuitu depopulatus eſt. Qui dum quadam die ſecus Beati Benedicti Monaſterium pertranſiret, adeò mens eius barbara cœlitus immutata eſt, vt dum canis eius vnam in pratis Monaſterij aucam cepiſſet, per ſemetipſum cum flagello cucurrerit, eandemq; de ore illius extraxerit: veniensq; ante ianuas Monaſterij, mox claudere illas præcepit, ne ſcilicet aliquis ſuorum ingrediens, aliquam illic violentiam inferret. Sicq; Aquinum pertranſiens, & Arcim, cæteraq; in circuitu deuaſtans, Beneuentum reuerſus eſt. S. Benedictus Monaſterium ſuum protegit.

Eodem tempore, cum annus ab incarnatione Domini octingenteſimus quadrageſimusſeptimus volueretur, tam ingens terræmotus per vniuerſam Beneuẽti fuit regionem, vt Iſernia ferè tota à fundamentis corrueret, multuſq; ibi populus, & ipſe cum eis eorum Pontifex interiret. Apud Monaſterium quoque ſancti Vincentij terræmotus idem plurimas domos euertit: in hoc autem monte meritis ſancti Benedicti, ne vnam quidem petram de loco ſuo mouit. Anno 847

CA-

CAPVT XXVIII.

PER idem tempus, defuncto iam dicto Lothario, pentifarie Regnum Francorum diuisum est. Nam, vt supra diximus, Ludouicus, & Carolus germani ipsius, Baioariam, & Aquitaniam regebant. Primogenitus vero filius eius Ludouicus nomine, est sortitus Italiam. Secundus Lotharius potitus est Aquis. Tertius autem Carlittus Saxoniam obtinuit. Huic igitur Ludouico admodum adolescenti, ab afflictis varia peste Langobardis suppliciter suggestum est per venerabilem Abbatem Bassatium, vt ad has partes venire, eosq; à nefandorum Saracenorum deuastatione eripere, tantisq; calamitatibus finem dignaretur imponere; quod & obtentum est. Veniens igitur Ludouicus Beneuentum, à Radelchis, Beneuentanisq; receptus est, eiq; omnes Saraceni contraditi, quos omnes ipso die vigiliarum sancti Pentecostes extra ciuitatem duci, & iugulari præcepit: inter quos etiam Dux Massar capite plectitur. Moxq; idem Imperator conuocatis omnibus Langobardis, totam Beneuentanam prouintiam inter Radelchis, ac Siconolfum, æquo discrimine

Anno 851 est partitus, Anno Domini 851. Sicq; post dies paucos prospere est ad sua reuersus. Porrò demum prædicti Principes Radelchis, & Siconolfus pactum diuisionis Principatus inter se firmantes, hoc Monasterium sancti Benedicti, & Monasterium sancti Vincentij extra sortem esse decreuerunt, dicentes. Hæc Monasteria ad nos minime pertinent, quoniã sub tutela, & immunitate Dominorũ Imperatorum Lotharij, atque filij eius Ludouici constituta sunt.

CAPVT XXIX.

ITERVM igitur Saracenis Bari degentibus, Calabriam totam, omnemq. Apuliam, vniuersamq. Prouinciam Beneuentanam affligere, ac deuastare nitentibus, rogatus à primatibus patriæ Bassatius Abbas, vna cum Iacobo Abbate sancti Vincentij, Franciam adijt,

præfa-

præfatumq. Ludouicum rurſus ad has partes venire coegit. Qui veniens, Barium protinus adijt: cumq. Saracenis per dies aliquot ſine effectu aliquo dimicauit, ſed Capuanorum calliditate, ac fallacia cernens ſe nil proficere, Siconolfi filio de Salerno exiliato, & Ademario Principatu conceſſo reuerſus eſt.

CAPVT XXX.

HIS quoque temporibus, cum ob facinora commorantium Capua, quæ & Sicopolis, quæ in monte Tripliſco paulo ante quindecim annos ædificata fuerat, ab igne ſæpius cremaretur. Conſilio habito, Lando Comes, & Landolfus Epiſcopus cum cæteris propinquis ſuis, apud pontem illam Caſulini, ſicut hodieq. cernitur, conſtruxerunt, Anno Domini octingenteſimo quinquageſimoſexto. Huius Abbatis maximum fuit tam ſurſum, quàm & deorſum in Eccleſijs ſtudium, & ipſe renouauit omnia altaria de Eccleſia Domini Saluatoris. Anno 856

CAPVT XXXI.

NON autem ocioſum videtur hoc in loco litteris tradere, quæ conſuetudo tunc temporis in hoc Monaſterio diebus paſchalibus erat. Tertia feria poſt Paſcha valde mane vniuerſi Fratres tam de Monaſterio, quod deorſum erat, quam & de hoc, quod ſurſum, veſtibus ſacris induti, aſſumentes cruces aureas ad procedendum, & thuribula, atque ceraptata, necnon textus Euangeliorum, & capſas, diuerſosq. ornatus, atque Eccleſiaſticos theſauros, procedebant, & his deſcendentibus, illi coniungebant ſe pariter ad ciuitatem ſancti Petri prope ipſam Eccleſiam. Tunc incipientibus illis, qui de deorſum venerant reſponſorium: Benedictus, qui venit in nomine Domini: illi quoque deſurſum id ipſum ſubſequebantur. Quo finito, dabat Sacerdos orationem. De hinc ſingillatim per ordinem omnes, qui de deorſum venerant accedentes, ſaluta-

ſalutabant, & oſculabantur tàm Donnum Abbatem, quàm & reliquos ſeniores deſurſum. Poſthæc incipientes litanias, omnes pariter ingrediebantur in Eccleſiam ſancti Petri, & iterum data oratione, cantabant tertiam: & deinde miſſam, Venite benedicti patris mei, cum cantu promiſcuo, Græco videlicet, atque Latino, vſque ad completum Euangelium. Presbytero verò cum miniſtris ad complendam miſſam relicto; cæteri omnes ſimul egredientes cantando, atque pſallendo deorſum pergebant, ac prope iam Monaſterium ab ipſo negotiantum foro Litanias incipientes, in Eccleſiam Domini Saluatoris intrabant. Ea finita, lotis manibus, atque veſtimentis induti ſollennibus, procedebant omnes ordinate in atrium ad altare Beati Archangeli Michaelis, ibique ſubſiſtentes expectabant Abbatem. Quo cum perueniſſet, diuerſis, ac multiplicibus ſtipatus officijs miniſtrorum, mox vniuerſis reboantibus ſignis, procedebant ſollenniter cum omnibus ſupradictis ordinibus, & ingreſſi Eccleſiam, incipiebant canere miſſas ipſius diei: qua completa, dicta ſexta, ibant in refectorium cantando: Te Deum laudamus, gratias agentes Deo, qui illos ab omnibus aduerſis eripuit: & cœnobium cum habitantibus incolume cuſtodiuit, & data oratione exeuntes expoliabant ſe indumenta ſollennia, & ſic reuertebãtur ad comedendum. Eo ſiquidem die Maior præpoſitus prandium omnibus faciebat. Expleta verò refectione, Fratres, qui deſurſum venerant, vale, dicentes Abbati, ac cæteris Fratribus, cum benedictione reuertebantur.

Optima conſuetudo.

His item temporibus mos erat, vt pridie Kalend. Septembris conuentus ad hunc locum fieret, vna cum Præpoſitis ſuis vniuerſorum huius cœnobij in circuitu Monachorum, docendi ab Abbate, quid facere, quid cauere, quiduè corrigere, ſeu qualiter ſub Dei præſentia, & timore cum regulari obſeruatione viuere deberent. Sequenti verò die ordinabantur, & deſcribebantur, atque deſtinabantur in obediẽtias, per ſingulas prout opportunum erat Prouincias. Non multo poſt prædictus Abbas Baſſatius defunctus

Anno 856

eſt 16. videlicet Kalend. Aprilis, & iuxta Eccleſiam ſancti Benedicti in ipſo capitulo Fratrum digna veneratione reconditus.

C A-

CAPVT XXXII.

BERTHARIVS Nonuſdecimus Abbas ſedit annis vigintiſeptem, & menſibus ſeptem. Hic prędeceſſoris ſui Baſſatij fuit diſcipulus, cuius etiam in omnibus, & præcipuè in Eccleſiaſticis ſtudijs, induſtriam eſt imitatus. Codicem namque Euangeliorum auro, & gemmis optimis adornauit, & aureum calicem non paruæ quantitatis effecit, aliaq. perplura ornamenta Eccleſiaſtica, tàm ſurſum, quàm & deorſum patrauit. Fuit autem temporibus Romanorum Pontificum ſupradicti Nicolai, Adriani, atque octaui Ioannis, à quo etiam priuilegium de omnimoda huius Monaſterij libertate recepit. Hic apprimè litteratus, nonnullos tractatus, atque ſermones, necnon, & verſus in ſanctorum laude compoſuit. Cuius & anticimenon de plurimis tàm veteris, quàm noui teſtamenti quæſtionibus hic habetur: aliquot de arte grammatica libri, necnon & duo codices medicinales, eius vtique induſtria de innumeris remediorum vtilitatibus, hinc inde collecti: verſus quoque per plures ad Angelbergam auguſtam, alioſq. amicos ſuos, mira conſcripti facundia. Hic itaque reminiſcens periculi, quod nuper à Saracenis ſub ſuo prædeceſſore (niſi Deus miſericorditer auuertiſſet) eidem loco acciderat: totum vndique Monaſterium, quod ſurſum erat, muris, ac turribus firmiſſimis in modum caſtelli muniuit. Ciuitatem quoque ad radicem huius montis circa Monaſterium Domini Saluatoris conſtruere inchoauit. Quo videlicet tempore, dum ſupradicta mænia Eulogi menopolis, ideſt Benedicti ciuitatis conſtruerentur, vir quidam, qui iam per ſeptem annos præualida infirmitate, linguæ prorſus carebat officio, ita vt nullum penitus poſſet edere verbum, in eiuſdem operis miniſterio inter cæteros ſeruiebat. Cum igitur quadam nocte in Eccleſia conſuetas Domino Fratres redderent laudes, idem mutus circa baſim cuiuſdam columnæ ipſius Eccleſiæ reſidens obdormiuit: cui mox Beatus Benedictus in ipſo ſopore apparens, eumq. baculo, quem geſtabat, in caput

Miraculum.

put blandè percutiens: huccine, ait, venisti dormire? surge protinus, & tribus in terram vicibus expue. Quod cum euigilans ille fecisset, statim clara voce cępit gratias agere Deo, & beatissimo Patri Benedicto, per quem pristinum lingua meruisset recuperare officium. Quo viso vniuersi, & cognito qualiter illi hoc euenisset, benedixerunt Dominum, & Benedictum famulum eius. His diebus defuncto Lupo Theanensis Ecclesiæ Præsule, Hilarius Diaconus, & Monachus huius Monasterij in eadem ciuitate Episcopus ordinatur.

CAPVT XXXIII.

PER idem tempus Maurus quidam de partibus Liburiæ vir diues, obtulit se ipsum in hoc Monasterio in manibus Angelarij Præpositi, cum duabus sortibus omnium rerum suarum tàm mobilium, quàm immobilium, in loco, vbi dicitur ad Silicem. Nam tertiam partem donauerat vnicæ filiæ suæ. Agelmundus quoque Telesinus ciuis, semetipsum obtulit Deo in hoc loco cum omnibus ex integro rebus substantiæ suæ, tàm in ipsa Telesia, quàm & in diuersis locis, præter duos casales, quos dedit filiæ suæ sanctimoniali, & alia nonnulla, cum aliquantis seruis, quæ concessit in Ecclesia sancti Domnini apud eandem Telesiam, quæ erat cella huius cœnobij. Hic Abbas fecit libellum Guidoni Comiti de sancto Angelo de Varriano, & de sancto Potito cum omnibus pertinentijs earundem Ecclesiarum, cum terra videlicet modiorum nongentorum quinquaginta, pro quibus in præsentiarum recepit solidos quingentos, annualiter verò recipiebat pro censu macusos septem. Concessit etiam Suabilo Gastaldeo Marsorum vsufruendi, diebus tantum vitæ ipsius, Ecclesiam sancti Cosmæ de Ciuitella, cum colonis, & seruis, & ancillis, & omnibus omninò rebus, & pertinentijs suis, & cum duabus alijs Ecclesijs, prædictæ Ecclesiæ pertinentibus, idest sancta Maria in Ellireto, & sãcto Leuciò in Moscosi, cum seruis nihilomi-

hilominus, & ancillis, & omnibus pertinentijs earum; nec-non & Eccleſiam ſancti Benedicti in Auritino, & ſancti Victorini in Celano, & ſancti Abundij in arcu prope Lacum Fucinum, cum omnibus ſimiliter rebus, & pertinentijs earum, recipiens ab eo pro omnibus his in præſenti libras triginta, annualiter autem pro cenſu libras quatuor, in menſe Septembrio. Huius Suabili filius Rodepertus, ciuis Beneuētanus, obtulit de ſubſtantia ſua in hoc Monaſterio Curtes numero ſexdecim cum omnibus earum pertinentijs, & vnam domum nouam intra ciuitatem Beneuentanam, cum curte, & ædificijs ſuis. Huius temporibus quidam vir nomine Maio de Comitatu Theatino, obtulit Beato Benedicto curtem ſuam, quæ dicitur Fara Maionis, cum omnibus pertinentijs ſuis, quæ inſimul continet quinque millia octingenta modia de terra, & aliam nihilominus curtem, quæ vocatur Malliæ cum Eccleſia ſancti Petri, & cum omnibus ſimiliter pertinentijs ſuis. Similiter quoque Stephanus quidam genere Capuanus obtulit in hoc ſancto loco per diuerſa loca curtes octo, cum ſeruis, & ancillis, atque colonis ad eaſdem curtes pertinentibus, & cum omnibus omninò pertinentijs ipſarum, quarum prima vocatur Iuncianum, ſecunda Clabatzanum, tertia Decatzanum, quarta Atdurum, in monte Marſico, cum integro territorio ſuo, prope curtem, quæ vocatur Campumutuli, quinta dicitur ad Caſale, ibidem in monte Marſico, ſexta ad Diripatum in finibus Canciæ, ſeptima ad Patricanum, octaua verò vocatur ad Roſellæ, ſimiliter in Cancia. Todericus etiam quidam Capuanus fecit oblationem ſuam de prato de patenaria, loco qui dicitur Spigiano.

CAPVT XXXIV.

INTEREA nequiſſimus Saracenorum Rex nomine Seodam Barium egreſſus, venit Capuam, quàm totam circumcirca deuaſtans, Canciam quoque, & Liburiam, nullo ſibi valente reſiſtere, peragrans, in campo Neapolitano tentoria fixit, plurimos quotidie interficiens, ac diuerſas iniquitates exercens. Quo tempore Ma- Seodam Saracenus

ielpotus

ielpotus Telesinus, & Vvandelpertus Bouianensis Gastaldei, conducto Lamberto Duce Spoletino, & Gerardo Marsorum Comite, exierunt aduersus eum cum de Capuæ populatione rediret, irruentesq; super illum marte aliquandiu ancipiti certauerunt. Ad vltimum verò Saraceni potiti victoria sunt. Gerardo, & Maielpoto, atque Vvandelperto in acie ipsa peremptis, multis alijs captis, alijsq; necatis, propter quod maximam Seodam sumens audaciam, cuncta in circuitu castella præter præcipuas ciuitates cepit, funditusq; deleuit.

Moris tunc erat Monachorum vtriusque cœnobij, sancti videlicet Benedicti, & sancti Vincentij, charitatis gratia, diebus sanctæ quadragesimæ se inuicem visitare: nam tanta tunc temporis dilectionis copula nectebantur, vt cum quosdam de seruis sancti Vincentij pars nostri Monasterij possideret: Itemq, illi quosdam de nostris, placuit vtriusque Monasterij Patribus, Berthario scilicet, atque Maioni, vt nequaquam discambiarentur, sed ita, vt tunc erat eorum possessio, sic semper intemerata maneret. Cumq; die quadam apud sanctum Vincentium de more quidam à Cassinensi Monasterio Fratres venissent, & de suo adinuicem ordine loquerentur: repente illuc Seodam nequissimus cum suis satellitibus superuenit: cuius Monachi rumore comperto, mox ad castellum suum, quod Monasterio erat proximum, maturato cursu, multum licet pauidi, incolumes tamen confugiunt. Saraceni verò Monasterium ingressi, cuncta, quæ inuenerant, vastauerunt, plurima confregerunt, frumenta verò, & legumina in fluuium, qui secus effluit proiecerunt, fodientesq; hic, atque illic vniuersum Ecclesiæ thesaurum, quem illorum pauore Monachi iampridem absconderant, repererunt. Bibebatq; ille nefandissimus Seodam in sacris calicibus, & cum thuribulis aureis sibi thurificari iubebat. Ita, proh dolor, incensum à fulminandis illis præfatum sancti Vincentij Monasterium, Monachis partim occisis, partim in diuersa dispersis, ad triginta vsque, & tres annos, ita desolatum permansit. Pessimus verò Seodam post diem tertium vsque ad portas Capuanæ ciuitatis accedens, plaustra onusta, & animalia diuersa cum

multis

multis hominibus cepit: veniensq́; iuxta Teanum caſtrametatus eſt. Quo venerabilis Abbas Bertharius agnito, verens nimium tàm loco, quàm populo nequam illius aduentum, per Ragenaldum Diaconem ſuum aureos illi tria millia miſit: ſicq́; eius ferociam mitigauit. Inde Seodam Venafrum contendens, eamq́; poſt paululum capiens, ac viciniam cunctam deuaſtans, per aliquot dies ibi moratus eſt. Erat tunc initium quadrageſimalium dierum, timentesq́; Monachi nefandiſſimi, ac peſſimi illius propinquitatem, omnes ſurſum ad Beatum Benedictum ſe contulerunt. Poſt paucos dies venit prope Monaſterium, quod deorſum erat nequam illius exercitus quaſi ſtadia duo, quod tamen ductoris euenit errore. Namq. dum vellent per montana ad Atinam deſcendere, vetulus quidam, qui eorum ductor erat deſcendit cum eis in Vallem rotundam, de hinc in rapidum. Cumq. in plana veniſſent, ingreſſi Eccleſiam ſancti Heliæ tulerunt, quod inuenerunt. Inde per Circlarias in hortum donnicum, perq. Paſcuarium in fontanam Lucij, venientesq. Peolam, ſenem illum, qui eorum viam fefellerat interfecerunt. Demum ceſam Conſtantij, oliuetum, necnon & matronulam ſollicitè perſcrutantes, vaccasq. Monaſterij, & equas quotquot inuenerunt diripientes, Venafrum ad ſuos reuerſi ſunt, ac non multo poſt Barium regreſsi.

CAPVT XXXV.

LANGOBARDI igitur videntes ſe ſe cœlitus pro ſuis iniquitatibus flagellatos, afflicti, ac demum neceſſitate arctati, tertio iam Legatos in Franciam ad præfatum Ludouicum tranſmittunt, exorantes, ac flagitantes, vt iterum venire, eosq. ac patriam à nefandiſſima Saracenorum gente dignaretur eripere. Ludouicus Rex generale edictum in vniuerſas Regni ſui partes dirigens, vt nullus omnino eſſet, qui ſe ab hac expeditione ſubtraheret. Anno Domini octingenteſimo ſexageſimoſexto, immenſum val- Anno 866

de congregauit exercitum, ſimulq. cum Donna Angerberga Auguſta coniuge ſua iter arripiens, Beneuenti fines per Soram ingreditur: ac menſe Iunio peruenit ad Monaſterium huius ſanctiſſimi Patris, quod deorſum eſt, vbi à venerabili Abbate Berthario, vniuerſis Monachis illi procedentibus, maximo cum honore ſuſceptus eſt. Die altera montem adoraturus aſcendit, ibidemq. magna nihilominus honorificentia à Fratribus eſt receptus. Cumq. vniuerſum cœnobium circumiens perluſtraſſet, & optimè ſatis ædificatum laudaſſet, præceptum confirmationis totius Abbatiæ (iuxta quod ſui prædeceſſores Imperatores iam fecerant) Beato Benedicto faciens, & regalia inibi conferens munera, Fratribusq. ſe multum commendans, deſcendit. Poſthæc, inde digreſſus, Capuam adijt, quam tribus obſeſſam menſibus cepit, & eam maxima ex parte deleuit. Inde perrexit Salernum: de hinc nauigauit Amalfim. Puteolos quoque pergens, eiuſdem vtitur lauacris, perq. Neapolim reuertens, Seſſulam adijt, demum apud vallem Caudinam caſtrametatus, non multo poſt ingreſſus eſt Beneuentum. Apud Luceriam porrò Apuliæ ciuitatem, vniuerſo ſuo congregato exercitu, conſequenter cum Saracenis congreditur. A quibus primo certamine ſuperatus, demum ex his opitulante Deo victoriam triumphalem adeptus, vniuerſis eorum caſtris potitur. Inde Barium contendens quatuor illam annis obſedit. Materam interim munitiſſimam illorum ciuitatem capiens, igne illam, ferroq. conſumpſit. Poſthæc venit Venuſiam, & tam in ea, quàm in Canuſio pugnatorum præſidio poſito, Barium hinc inde cępit grauiter expugnare, ſicq; redijt Beneuentum. Ibi itaque cum in eius obſequio Abbas Bertharius moraretur, oratorium paruum, quod intra Monaſterium ſanctæ Sophiæ prædeceſſor ſuus Abbas Baſſatius inchoauerat, omni diligentia, ſtudioq; compleuit, & in honorem ſancti Patris Benedicti, à Stephano Teanenſis Eccleſiæ Pręſule conſecrare fecit. Tunc temporis prædictus Rex Beato Benedicto præceptum fecit de vna curte ſua nomine Laianu in loco, qui dicitur Turturitus, & de ſancto Georgio cum omnibus rebus, & pertinentijs eorum. Cum autem Saraceni Barium degentes, vndique

dique

dique anguſtati ad extremitatem vltimam perueniſſent, miſſo Imperator exercitu, & ciuitatem, & Scodam cum ſuis omnibus cepit, eosq; vniuerſos gladijs trucidari iuſſit. Deinde Tarentum obſideri è veſtigio iuſſit: nam & ipſam olim idem nequiſſimi ceperant. Interea duo quidam Comites, niſi ſunt in Imperatorem inſurgere: quod cum cognouiſſet Imperator, perſecutus eſt eos vſque Marſiam, vbi illi non audentes conſiſtere fugerunt Beneuentum. Imperator autem dum illos perſequitur, venit Iſerniam, quam tentantem reſiſtere, expugnauit, & cepit. Inde Aliphas pertranſiens, & per Teleſiam venit ad ciuitatem, quæ nominatur ſanctæ Agathæ, quàm per dies plurimos, quoniam capere non poterat, obſidebat. Tandem Bertharius Abbas, quoniam Hiſembardus Gaſtaldeus, qui ipſam ciuitatem obtinebat eius conſanguineus erat: apud Imperatorem pro illo interueniens, & illi gratiam, & ciuitati veniam impetrauit. Adelchis etiam Beneuentanus Princeps ad pedes eiuſdem Imperatoris proſtratus, tàm præfatis, qui fugerant, quàm etiam ſibi, qui eos recipere præſumpſerat, ipſius Imperatoris gratiam adquiſiuit. Ludouico apud Beneuentum poſito, Adelchis Princeps ipſius ciuitatis diaboli inuidia ductus inuenta occaſione, quod Franci multa in ciuitate inſolenter agerent, aduerſus eum ſecurè degentem protinus inſurrexit, eumq; capiens cuſtodiæ mancipauit, cunctos milites illius diſpolians, fugere compulit. Sed non in longum Deus paſſus eſt innocentem hominem fruſtra affligi, moxq; intra quadraginta dies innumerabili Saracenorum exercitu ab Africa aduentante, Ludouicus è cuſtodia ex templo dimiſſus eſt, & ſacramentis obſtrictus, recedens a Beneuento, intra tres dies abijt Barulum, ibiq; per menſes circiter vndecim remoratus, interim per quoſdam ſuos Comites, primo tria millia, de hinc nouem millia fermè Saracenorum apud Capuam interemit. Poſt hæc eo aduentante Capuam, Saraceni cognito eius aduentu, relinquentes Principatum, Calabriam adeunt, eamq; funditus depopulantes, conſcenſis nauibus, ad ſua (maximam tempeſtatem perpeſſi) quotquot euaſerunt reuerſi ſunt.

CAPVT XXXVI.

PER idem tempus, cum idem religiosus Imperator secus Insulam Piscariæ, quæ est intra confinia Pennensis Comitatus transitum habuisset, eiusq; oculis locus ipse, quondam Casa aurea nuncupatus, valde complacuisset, & seruorum Dei recessibus aptissimum iudicasset, & ab Episcopis Valuensi, atque Pennensi Ecclesiam inibi ad honorem sanctæ Trinitatis construi iussit, & religiosos viros in eodem loco ad Dei seruitium congregari. Quo facto, plurimis eandem Ecclesiam, ac diuersis beneficijs per diuersa loca, quemadmodum ipsius munimiha continent, imperiali largitate donauit, suamq; memoriam semper ibi habendam satis deuotus indixit. Postmodum verò ab eiusdem loci Abbatibus Ecclesia ipsa ampliata, & sancti Clementis vocabulo est sicut placuit appellata. Hic idem christianissimus Imperator Ludouicus, circa hoc tempus Monasterium sancti Angeli iuxta fluuium Sangrum, quod Barregium dicitur, iuxta tenorē præceptorum antecessorum suorum Caroli, atque Lotharij, suo quoque præcepto roborauit, confirmans omnia, quæ tàm in circuitu suo, quàm & in pago Marsorum, atque Valua, Theate quoque, & Penne, atque Aprutio, necnon & Asculo multipliciter possedisse antiquitus videbatur: videlicet in Marsia cellam sanctæ Mariæ in Fundo magno cum omnibus sibi subiectis Ecclesijs, vel rebus. Sanctum Euticium in Arestina: cellam sancti Pauli supra ipsam ciuitatem Marsicanam: sanctæ Mariæ in Oretino: sancti Gregorij in Paterno: sanctæ Mariæ in Montorone: sancti Saluatoris in Auezzano: sancti Antimi ad Formas: sancti Angeli in Alba: sancti Cosmæ in Ellerito: sancti Angeli in Carzolo, cum duabus cellis suis. In Valua Ecclesiam sancti Petri in Barbarano: sancti Saluatoris supra Flumen: sancti Angeli ad Aquam viuam: sancti Angeli ad Floretum, & cellam, quæ est inter aquas posita: sanctæ Fœlicitatis in Furcona: In Penne Ecclesiam sanctæ Mariæ in Cerqueto, & Peticianum: in Aprutio Monasterium sancti Angeli de Marano,

cum

cum omnibus cellis, vel rebus suis. In Asculo, Ecclesiam Domini Saluatoris, quæ dicitur Caput aquis, cum omnibus pertinentijs suis: sancti Angeli de Stabulo: sancti Angeli de Feltriano: sancti Petri in Pectiniano, Curtem de casa Perende, vicendas duas magnas, necnon & seruos, & ancillas multas diuersis in locis, & alia plurima, quæ suis muniminibus continentur.

CAPVT XXXVII.

O etiam tempore Radoald Gastaldeus in Aquinensi villa secus Pontemcuruum castellum construxit, quod videlicet ab eiusdem Pontis situ, & nuncupatione Ponscuruus nomen retinuit. Præfatus autem Imperator cum per annum ferè Capuæ remoratus fuisset, sublato corpore Beati Germani eiusdem ciuitatis Episcopi, demum Franciam est reuersus: moratus per diuersa loca, in partibus istis per annos circiter sex.

CAPVT XXXVIII.

VMQ. in reuersione sua apud sanctum Apollinarem Rauennæ remoratur, adijt eum Angelarius tunc Monasterij huius Præpositus, proclamationem faciens de cella sanctæ Mariæ in Maurinis, sita in Comitatu Pennensi, quàm videlicet Hildebrandus Dux tempore Caroli Regis ante centum circiter annos, interueniente Beniamin Monacho in hoc cœnobio, præcepto suo firmauerat: modo verò essent aliqui, qui quasi ex parte ipsius Imperatoris res ipsas se tenere astruerent: mox Imperator, rei eiusdem cognita veritate, & prædicti Angelarij precibus inclinatus scripsit, & Imperiali auctoritate præcepit, vt nullus deinceps ex eadem cella aliquid retinere, vel attentare, neque ex sua, neque ex alicuius alterius parte præsumeret, sed quieta, & omnino libera in

Anno 872

pristinum dominium cœnobij nostri rediret, cum portu scilicet suo, & foce de Vomano, & cum omnibus omnino pertinentijs, suisq; finibus. Id est ab Atria vsque Vomanum, & vsque in fluuium, qui dicitur Plomba, & vsque in mare cum ipso littore ad piscandum, & cum Gualdo de Boleiano modia videlicet terræ insimul vndecim circiter millia. Insuper etiam præcepit Celso cuidam Præposito, & Grinaldo Episcopo, vt simul cum eodem Angelario mox venirent, eumq; ad vtilitatem loci huius, & ex parte sua de his omnibus inuestirent, præcepto, & sigillo suo super hoc illi concesso, ne quis vnquam ista remouere præsumeret. Circa hos dies Pargolfus Præpositus noster de sancta Sophia proclamauit in placito Heroici Iudicis Beneuentani super quendam Lioprandum de Curte, quæ est in ioco, qui dicitur Pantanum ad vicum de Atriano: quam idem Lioprandus dudum inuaserat, & ostensa ratione qualiter quidam Vrsus vna cum vxore sua, Venera nomine, obtulerat eam, cum omnibus rebus substantiæ suæ in Ecclesia sancti Benedicti, quæ constructa est, iuxta Beneuentum in prædicto loco Pantano: cella huius cœnobij, iudicante prædicto Heroico recollegit eam. Per hos etiam dies Adelchis Princeps Beneuentanus, rogatus à Criscio Præposito sanctæ Sophiæ, per præceptum concessit huic Monasterio totam omnino substantiam Potonij cuiusdam nobilis cum omnibus rebus, ac pertinentijs suis. Idem quoque Præpositus alio præcepto acquisiuit ab Aione Principe cuncta, quæ Poto Gastaldeus filius prædicti Potonis possidere videbatur, in pertinentijs Alifanis, & Telesinis, ad opus videlicet, & vtilitatem Monasterij huius. De terris nihilominus præfati sancti Benedicti de Beneuento, quæ sunt in Valle de Caudis, idem Prępositus in præsentia Principis Adelchis super Rodelgrimo quodam, qui eas fraudulenter retinebat proclamans, protinus illas recepit: data ab eodem Principe publica iussione, ne quis esset deinceps, qui absque nostri Abbatis licentia aliquas terras nostri Monasterij aliquo modo reciperet: propterea, quia prædictus Rodelgrimus, decepto Amelfrid Monacho nostro: inscio Abbate, quasi sub libello easdem terras receperat. In præsẽtia quoque Ludouici Iudicis pro-

clamauit

clamauit super Guandelmario quodam infantulo de vna curte Monasterij sanctæ Sophiæ, in loco, qui dicitur Fassone, prope Beneuentum: quam idem Infantulus retinebat, eiusq; illam iudicio recollegit. His etiam diebus Benedictus, & Sichardus germani fratres de Salerno obtulerunt in hoc Monasterio omnem hæreditatem suam, quam habebant apud Theanum in loco, qui dicitur Scatunianus, & Purpuranus cum omnibus ex integro pertinentijs eius.

CAPVT XXXIX.

NON multo post igitur, receptis viribus Saraceni Tarentum obtinentes, exinde Barium, cæteraq; confinia acrius infestare cęperunt. Interea Salernitani, Amalphitani, Neapolites, & Caietani, fœdus cum Saracenis componentes, Romam naualibus deprædationibus angustabant, propter quod Carolus tunc Imperator, Iulictę scilicet filius, à Ioanne octauo Papa multis Epistolis interpellatus, Lambertum Ducem, & fratrem eius Guidonem illi in auxilium destinauit, cum quibus idem Apostolicus Neapolim, Salernumq; profectus est: sed Guaiferius Salernitanus Princeps in omnibus Papæ obtemperans, & fœdus Saracenorum dirupit, & ex eis plurimos trucidauit. Sergius verò Dux Neapolitanus nolens se ab eis alienare, mox ab Apostolico excommunicatus est: ac non multo post, vindice Deo, à fratre proprio Athanasio Episcopo captus, atque cæcatus, Romam transmissus est. Idē verò frater eius Athanasius Dux in loco illius effectus, pace cum Saracenis firmata, eosq; iuxta Neapolim collocans, tàm Beneuentum, quàm Capuam, atque Salernum, Romam quoque, necnon Spoletum deuastare cum eis acriter cępit, multaq; tunc temporis Monasteria, & Ecclesiæ cum villis, & vrbibus incensa, ac desolata sunt.

ADNOTATIO.

EA, quæ hoc capite narrat Leo, contigerunt sedente in Petri cathedra Ioanne octauo, anno Pontificatus eius

Anno 877 quinto, Domini verò octingentesimo septuagesimoseptimo. Sed sciendum, duos fuisse in Ecclesia Neapolitana Episcopos Athanasij nomine insignitos, sibiq. inuicem succedentes. Primus fuit vir sanctissimus, cuius nepotes fuere Sergius hic Dux Neapolitanus, & Athanasius frater eius, qui eum luminibus priuauit, vt Leo in præsenti docet. Ille ergo prior Athanasius, quem ciues Neapolitani eximiè colunt, atque vt patronum venerantur, quiq; diram persecutionem à præfato Sergio Duce diù perpessus est, anno Christi octingentesimo septuagesimosecundo, Adriano secundo sedente, anno eius quinto, idibus Iulij migrauit ad Dominum, ascriptusq. est eo die in Martyrologio Romano his verbis. Neapoli in campania sancti Athanasij eiusdem ciuitatis Episcopi, qui ab impio nepote Sergio multa passus, Verulis confectus ærumnis, migrauit in cęlum, tempore Caroli Calui. Huius obitum describens Petrus Diaconus Casinensis, eius vitæ scriptor, sic ait: Post hæc vir sanctus ab Adriano Papa vale faciens, ad Ludouicum Imperatorem tunc in Sabinis remorantem profectus, & ab eo cum ingenti honore susceptus, & cum eo Romam regressus, hortatu iam dicti Apostolici cum Imperatore ad Saracenos expugnandos, & sedi suæ restituendus profectus, ad ciuitatem Verulanam deuenit: in qua tertio Kal. Iulij celebrauit diem Apostolorum. Peracta missa cæpit febribus anhelare, & perfractus ab eadem infirmitate, Deo dignus, & charus Athanasius è carnea subtractus est fece, & suo Creatori nouissimum reddidit spiritum, in Oratorio sancti Quirici, quod bis senis millibus à Monasterio sancti Benedicti in Cassino distat, idibus Iulij, indictione quinta, regnante Basilio Imperatore Constantinopolitano. Præfatus autem venerabilis vir ante Episcopatum vixit annos decem & octo (ita illorum temporum sacrorum canonum contemptus ferebat, & corrupta Ecclesiastica disciplina fieri sinebat) in Episcopatu verò sedit annis viginti duobus, & in angustijs huius sæculi fuit mensibus viginti vno. Inde portatus est ad montem Cassinum flentibus omnibus, sed exultantibus Angelis. Quem suscipiens omnis sancta congregatio illius Monasterij, dignè, & decentissimè sanctissimum eius corpus condidere, in Ecclesia Beati Principis Apostolorum, quæ ab Arc-

chisio

chiſio Rege conſtructa eſt, & iungitur Baſilicæ ſancti Benedicti. Vbi exuberant multa mirabilia per eum ad laudem Domini noſtri Ieſu Chriſti, vſque in præſentem diem. Hæc Petrus Diaconus.

CAPVT XL.

HIS diebus Capuani expulſo Landulpho quodam Canonice in Epiſcopatum electo, Landenolfum quendam de ſuis nobilibus coniugatum, atque Neophytum, ſibi Epiſcopum elegere, multiſq; precibus præfatum Papam decipiunt, vt illis Epiſcopus ſacraretur. Qua propter venerabilis Abbas Bertharius, & Leo Epiſcopus Theanenſis Romam profecti cæpere obſecrare ſummum Pontificem, vt hac in re nullo modo flecteretur, vnde grauis in Populo Capuano ruina, & multa ſanguinis effuſio fieri deberet. Et expreſſius, inquit Abbas, ò vir Apoſtolice noueris, quia ſi hoc conſenſeris, maximum profectò ignem, & vſque ad te pertingentem accendis. Et primo quidem Apoſtolicus tanti viri conſtantia territus eſt; poſtremò tamen præualuit iniquitas, & prædictus Neophytus eſt in Epiſcopum conſecratus. Hac ciuili diſcordia Saraceni opportunitatem nacti, rurſus vniuerſa diripiunt, iterum cuncta deuaſtant, propterea idem Apoſtolicus bis Capuam eſt venire coactus. Videns igitur palam ſibi contigiſſe, quæ noſter Abbas prædixerat, valde pęnituit, ac demum habito conſilio, Landulfum (quem ſupra expulſum retulimus) in Eccleſia Beati Petri Apoſtoli in Capua vetere Epiſcopum conſecrauit. Landenulfum verò Eccleſiæ Capuanæ præeſſe conſtituit, cũctumq; Epiſcopatum inter vtrũq; diuidi æqua lance mandauit.

CAPVT XLI.

PER hos dies ſupradictus Princeps Guaiferius languore correptus, Monachus factus eſt, rogans ſe ad hoc Monaſterium ferri, ſed quoniam propter Saracenorum incurſionem huc deferri non potuit, defunctus, in Monaſterio noſtro apud Theanum corpus ſuum humatum eſt.

CAPVT XLII.

POST HAEC Pandenolfus, qui tunc Capuę prçerat, in Papæ fidelitate conſiſtens, rogauit eum, vt ſubderet dominatui ſuo Caietam. Nam Caietani eo tempore Romano tantum Pontifici ſeruiebant, quod prædictus Papa dum conceſſiſſet, cępit idem Pandenolfus, ita Caietanos acriter incurſare, vt vel vſque ad Molas illis egredi non daretur. Docibilis quidam tunc illis in ducem præerat, qui tantum dedecus ſibi, ſuiſq; illatum minime ferendum ducens, miſit Agropolim, & Saracenos ibi degentes aſciſcens, primo conduxit eos marino itinere ad Lacum Fundanum, in locum, vbi ſancta Anaſtaſia vocatur, & inde per fluuium aſcendentes vſque Fundis, ibi quaſi de vagina gladius, ſcaphis egreſſi, & cuncta in circuitu depopulantes, tandem Caietam peruenerunt, & in Formianis collibus ſua caſtra componunt. His Papa auditis, illico pęnitentia ductus, blandis alloquijs, & Epiſtolis, necnon & pollicitationibus multis cępit conuenire Caietanos, quatenus ſibi reconciliarentur, & à Saracenis ſequeſtrarentur. Cuius demum monitis Docibilis obſecundans, rupto fœdere cum Saracenis bellum inijt, in quo bello Caietanorum plurimi, & cęſi, & capti ſunt. Rurſus tamen Saraceni pacem à Docibile poſtulantes, accipiunt, redditiſq; captiuis, in Gariliano ab eodem Docibile ad habitandum directi ſunt: vbi per quadraginta fermè annos degentes, innumera circumquaque mala geſſerunt, multumq; Chriſticolarum ſanguinem effunderunt.

funderunt. In quo videlicet loco frequenter à diuerſis noſtris Principibus requiſiti, & oppugnati, ſed iudicio Dei, vſque ad prædictum tempus in expugnati manſere.

CAPVT XLIII.

PER idem tempus Monaſterium Beati Patris Benedicti, vbi ſacratiſsimum eius corpus humatum eſt, à prædictis Saracenis inuaſum, deſtructum, atque incenſum eſt, pridie nonas Septembris, anno incarnationis Dominicæ octingenteſimo octogeſimoquarto, indictione ſecunda. Nec multo poſt vndecimo videlicet Kal. Nouembris, Monaſterium maius, quod deorſum erat, ſimiliter occupauere, deuaſtauere, & incendere, multosq; inibi perimentes, ipſum etiam ſanctum, & venerabilem Abbatem Bertharium iuxta altarium Beati Martini gladio trucidauere. Cumq; eandem Domini Saluatoris Eccleſiam, diuerſis in locis, igne ſubmiſſo exurere molirentur, Dei iudicio, id perficere nequiuere, ſicq; ea tantum de toto hoc Monaſterio Saracenorum flammis erepta, illi Monaſterij ſpolijs onuſtati, lætantes, triumphantesq; Garilianum reuerſi ſunt. Monachi verò quicquid ſuppellectilis, vel theſauri, ſeu & muniminum huius Monaſterij ſurripere potuerunt aſſumẽtes, vna cum Donno Angelario tunc temporis eorum Præpoſito, Theanum habitaturi proficiſcuntur: eundemq; Angelarium ſibi conſtituentes Abbatem in cella, quæ ad Beati Patris Benedicti honorem dudum ibi constructa fuerat, manere cępere, Anno & indictione ſupraſcripta. Sepultus verò eſt ſupradictus ſanctus martyr Chriſti Bertharius ſurſum, iuxta Eccleſiam ſancti Benedicti in capitulo Fratrum.

Anno 884

Monachi Caſſinenſes Theanum proficiſcũtur.

CAPVT XLIV.

NON autem videri ſuperfluum eſt, ſi hoc in loco memoratorium, quod prædicti Abbatis Berthari j ſtudio geſtum reperimus de rebus, & cellis huius Monaſterij apud Marchiam, in Theate dumtaxat, & Penne conſtitutis, quæ Beato Patri Benedicto

à ſan-

à sanctæ memoriæ Regibus, Carolo, Pipino, Lothario, atque Ludouico, seu à cæteris quibusq; fidelibus hactenus concessa noscuntur, annectimus. Quandoquidem quæ specialiter à singulis quibusq; collata sunt, incensis plerisque eorum oblationibus ignoramus. Primum scilicet est Monasterium sancti Liberatoris, quod situm est in Comitatu Theatino supra fluuium Laentum, ad radicem montis, qui dicitur Maiella, cum Ecclesia sancti Angeli, quæ est in latere montis plani, cum integro eodem monte, & cum castello sancti Angeli cum vniuersis suis pertinentijs, & curte, quæ dicitur casale Prandi, & curte de Garifuli, & castello sancti Petri, & curte sancti Ianuarij, & Valle plana, & Luciano, cum omnibus omnino pertinentijs, ac rebus suis, intra hos videlicet fines. Ab vno latere finis Torrens, vbi dicitur Cripta latronis, qui est sub ipso monticello, vocabulo Saracenico, qui modo nominatur prætorium, & quomodo ascendit inde ad ipsum Staphilum de Maiella, qui diuidit inter regalia, & causam sancti Benedicti. De alio latere quomodo descendit inde in aquam Frassiningam, & sicut mittit in Riuum, qui dicitur Baccinium; hinc verò ab ipso fossato in puteum de Capetano, inde in fossatum sancti Ianuarij, & in Rosentem. De alio latere finis Bisara, inde in viam, quæ vadit in lacunam supra sanctum Donatum, hinc in Ficarium, inde in fossatum de sancta Lucia, & ascendit per aquam frigidam in limitem de monte plano, & sicut vadit sub ipsis limitibus in fossatum Garifuli, & ita mittit in Laento. Inter quos vtique fines nullam omnino sibi reseruationem prædicti Reges facere, quia tota hæc pertinentia regalis fuit, excepta Ecclesia sancti Vitalis cum pertinentia decem dumtaxat modiorum, quæ pertinet ad Episcopum. Deinde Ecclesia sanctæ Mariæ in Baccinio cum pertinentia sua. Ecclesia sancti Fęlicis in Pastoricio cum finibus, & pertinentijs suis, quæ habet fines ab vno latere flumen Piscariæ, de altero Lauinum, de altero Ripas de Turri, cum ipsa curte, ibi est Ecclesia sancti Benedicti; de altero verò fontem de Troia, quomodo descendit in Lauinum. Ecclesia sancti Viti supra flumen Lauinum. Ecclesia sancti Heliæ in Sclangario, cum pertinentia sua, quæ est viginti millia modiorum.

Monasterium sancti Liberatoris.

Bona, quæ obtulit Yselgarda Comitissa

diorum. Curtis de Caromanico. Monasterium sancti Comicij iuxta riuum Arullum, cum multis possessionibus. Ecclesiam sancti Fœlicis in Puluerio, tum medietate ipsius curtis per fines suos, idest ab vno capite montem, ab altero prædicta Piscaria, ab altero Terra sancti Thomæ, ab altero Rosentem, quomodo mittit in Piscariam. Quæ omnia Yselgarda Comitissa obtulit Beato Benedicto. Ecclesiam sancti Calixti, sancti Mammetis, cum tota curte de Iliano, sancti Marci, sanctæ Mariæ in Pontiano cum terræ modijs sexcentis. Insula, quæ est intra Pomarium, & castrum, quod dicitur Calcaria, cum terra modiorum circiter quadringentorum. Ecclesia sancti Eleutherij,& sancti Pauli, in pertinentia de Boclanico, loco qui dicitur Rupi,cum terra septingentorum octoginta modiorum. Ecclesia sancti Erasmi in Cerretu plano, cum pertinentijs, & finibus suis, ac molendinis omnibus, quæ intra ipsos fines constructa sunt, cum Ecclesia sancti Saluatoris, & sancti Martini, Ecclesia sancti Benedicti, & sanctæ Mariæ, & sancti Comicij, & sancti Siluestri in loco qui dicitur Orni, cum omnibus finibus, ac pertinentijs earum. Hanc Ecclesiam sancti Siluestri construxit quidam Rainedius, & obtulit eam Beato Benedicto cum omnibus pertinentijs suis intra hos fines. Ab vno latere ipsa Benna, ab altero latere septem viæ. Ab altero alia Benna, quæ se simul coniungunt. Fara maioris,& Fara, quæ dicitur Binna cum finibus,& pertinentijs earum. Maio etiam, qui fuit consanguineus Poteriti Præpositi sancti Liberatoris, sub prædicto Abbate, obtulit in hoc Monasterio eamdem Faram, quæ continens est insimul quinque millium octingentorum modiorum terræ. Curtem sancti Calixti cum omnibus suis, Ecclesiam sancti Petri in loco, qui dicitur Mallianellum cum omnibus pertinentijs, ac finibus suis, idest à capite Fossatum della vite, à pede viam de ipso puteo, ab vno latere Bennam, ab altero fluuium de Argelli, quàm etiam prædictus Maio hic obtulit. Intra quos fines est Ecclesia in honore sancti Mauri, & Monasterium sancti Renati, quod situm est inter Antonianum, & Pizzum coruarium, cum omnibus pertinentijs suis. Ecclesia sancti Calixti supra ipsum Laentum, in loco qui dicitur

Vallis

Vallis, cum terra modiorum ſex millium ſexaginta. Eccleſia ſanctæ Mariæ ſupra Faram de Laento, cum pertinentia ſua. A capite videlicet via, à pede Laentum, ab vtroque latere foſſatum. Eccleſia ſancti Sauini in Treuanico, & ſancti Clementis in Plombata. Eccleſia ſancti Saluij ibidem. Qui videlicet Saluius ex Campania natus, huius Monaſterij extitit monachus, & tenuit prædictam Eccleſiam ſancti Clementis in obedientiam, vbi cum defunctus fuiſſet multa mirabilia Deus ad ſepulchrum illius eſt operatus. Sanctæ Mariæ in Fluuio Foro, loco qui dicitur Cannetum, cum terra modiorum quatuor millium ſexaginta. In ipſa aqua de eodem Foro molendina quatuor. Eccleſia ſancti Petri in Iollianu, cum mille quadringentis modijs terræ. Monaſterium ſancti Seuerini. Eccleſia ſanctæ Mennæ in pertinentia de Ripe. Sancti Andreæ in colle de Alue. Sancti Petri in loco, qui dicitur Ari. Curtis, quæ vocatur Feneſtre. Eccleſia ſancti Angeli ante ciuitatem Ortonam, cum modijs terræ octingentis. Caſtellum de Vngo cum tota pertinentia ſua, & intra ipſam pertinentiam Groſſe, & medietas de ciuitate Tazze, cum tota pertinentia de Rapini, & Comino. Eccleſia ſanctæ Crucis in pertinentia de ipſa Roma, cum mille quingentis terræ modijs, & medietatem ipſius caſtri de Caſale, cum pertinentijs ſuis. Monaſterium ſancti Pancratij cum tota pertinentia ſua. Caſtellum de Preta, & Geſſi, & Ciuitella, & Vallis ſancti Martini, cum omnibus pertinentijs eorum. Eccleſia ſancti Petri in ciuitate Theatina vetere, & ibidem iuxta, Eccleſia ſancti Pauli. Eccleſia ſanctæ Theclæ intra eandem ciuitatem nouam cum ipſa porta, quæ reſpicit ad Orientem, quæ hactenus porta monaciſca vulgo vocatur. Eccleſia ſancti Theodori, & Eccleſia ſancti Saluatoris intra ciuitatem Aternum, cum medietate de ipſo portu, quem ſupradicta Yſelgarda Comitiſſa obtulit ſancto Benedicto.

S. Saluius Monach. Caſſinas.

Yſelgarda Comitiſſa

In Comitatu verò Pennenſi Eccleſia ſancti Fœlicis in Stabulo: campus de Gaie: Monaſterium ſancti Benedicti in Lauriano, & ſanctæ Scholaſticæ iuxta fluuium, qui dicitur Tabem, cum integra curte de Moſcuſo, & curte de Gemberuti, & Eccleſia ſancti Angeli in Galuanico, cum integra

ipſa

ipsa curte, & medietate de castro Laureti, ab ipsa videlicet Pila, quæ in eiusdem castelli medio sita est, quomodo descendit in fossatum de Rosiccle, cum Ecclesia, quæ ibi constructa est in honore sancti Fœlicis, & vsque Triuium, quod est super sanctum Fœlicem, & sicut pergit per ipsam Vallem in fossatum de Doreniano, & sicut ipsum fossatum descendit in flumen Tabe, & qualiter per ipsum flumen ascendit vsque ad Paternum, vbi est Ecclesia in honore sanctæ Mariæ, & sicut rectè ascendit in ipsum fontem de Laureto, & sic venit ad prædictam Pilam: intra quos fines nulli omninò aliquid pertinet, nisi tantum Monasterio Cassinensi. In Colle alto sex peccię de terra per maximæ: medietas villæ de Lauerano: medietas de Podio Pollecanti: tertia pars de castello Cese: medietas castri de colle Maio: Ecclesia sancti Martini in Genestrula cum tota curte: Ecclesia in Salaiano cum mille septingentis modijs terræ: quarta pars de ciuitate Quana: medietas curtis de Viculo: curtis de Carpeneto cum montanis, & planitijs magnis: in pertinentia de Ciuitella, tria millia modiorum terræ: Monasterium sancti Petri in Castroniano, cum Ecclesia sanctæ Ciciliæ, cum omnibus pertinentijs suis, & plurima alia, quæ hic scribere supersedemus.

Quæ videlicet omnia vsque ad id tempus Abbates huius loci, siue ad ius Monasterij retinebant, siuè libellario nomine ad censum nonnullis concesserant.

CAPVT XLV.

ANGELARIVS Abbas à Beato Benedicto vicesimus, sedit annis sex. Hic (sicut supra iam diximus) de Præpositura huius Monasterij Abbas apud Theanum effectus, post biennium cæpit paulatim restaurare Monasterium Domini Saluatoris, quod à Saracenis incensum superius diximus. Fuit autem temporibus Aionis Principis Beneuentani, & Stephani quinti Papæ, & successoris eius Formosi, quem videlicet Formosum, Stephanus Papa, qui ei succes- Formosus Papa.

successerat, sepulchro suo exthrai, abijciq; mandauit; cunctasq; ipsius ordinationes irritas esse statuit, pro eo scilicet, quod cum Ostiensis (aliàs Portuensis) Episcopus esset, contra sanctorum canonum decreta, Apostolicam sedem inuaserat. Sub hoc Abbate oblata est in hoc Monasterio terra illa, quæ nuncupatur Brezze, prope Capuam, quod est pratum magnum, & silua à quodam Castulo eiusdem loci habitatore. Hermefrid quoque ciuis Asculanus, vir diues Subdiaconus officio, obtulit seipsum per capillos capitis sui Præposito nostro nomine Vuamelfrid, cum omnibus omnino mobilibus, & immobilibus suis de partibus illis. Quidam etiam Ingius nomine de Beneuento expeditionem Romæ facturus, obtulit huic sancto cœnobio res suas. Id est curtem vnam de loco, qui dicitur Turri: aliam de loco, qui dicitur Murete. Aliam verò in loco Mattici, cum vniuersis finibus, ac pertinentijs illarum. Sed & Vvalamir quidam eiusdem ciuitatis indigena seipsum in hoc loco ad monachatum tradens, obtulit in Ecclesia sancti Benedicti de Beneuento, vbi dicitur ad Xenodochium, cella huius cœnobij: curtem vnam magnam in finibus de Ariano: loco, qui dicitur Tricium, cum omnibus ex integro curtis ipsius pertinentijs. Huic Abbati Adelmarius quidam Capuanus vendidit integram curtem suam in loco Anglena prope Ecclesiam sancti Vincentij nobis pertinentem, cum campis, & siluis, & pratis, & terris omnibus ad ipsam curtem pertinentibus.

Athanasius iunior Episcopus Neapolitanus.

Eodem tempore Athanasius Neapolitanus Episcopus manifestauit se Monasterio huic de obedientia nostra in casa Gentiana, vt nullam ibi potestatem, neque ipse, neque successores sui habeant, vel licentiam in ea aliquem ordinandi, vel conditionem ponendi; sed sicut antiquitus nobis pertinuit: ita deinceps in nostra ex integro potestate, & ordinatione rediret. Per idem tempus Laurentius Diaconus, & monachus noster, Præpositus Monasterij sanctæ Mariæ de Cingla: fecit concambium cum quodam Landoario Capuano de quibusdam Terris in Caluo, & Calinulo, cum licentia, & consensu præfati Abbatis, & Radelchisæ Abbatissæ. Idem quoque fecit, & Ioannes Sacerdos, & monachus, ac

ac Præpoſitus præfati Monaſterij de Cingla de quibuſdam alijs Terris eidem Landoario, per licentiam nihilominus, & conſenſum eiuſdem Abbatis Angelarij, & Abbatiſſæ Gaitrudæ. Prædictus autem Abbas non multo poſt, defuncto his diebus Epiſcopo Theanenſis Eccleſiæ: in eadem ciuitate à clero, & populo electus, & ordinatus eſt. Vbi etiam & defunctus eſt, & ſepultus nonis Decembris.

ADNOTATIO.

ADmonendus mihi eſt Lector, ne forte nominum æquiuocatione decipiatur, Formoſum Papam, de quo hic fit mentio, ſediſſe inter duos Stephanos, ſextum videlicet, & ſeptimum, quos plerique (inter quos eſt Leo noſter) quintum, & ſextum numerant, ea ratione, quam ſupra in Adnotatione ſuper caput octauum retulimus. Vnde rectè aſſerit Leo, Stephanum Formoſi ſucceſſorem ea commiſiſſe, quæ hic de ipſo narrantur: de quibus conſule Cardinalem Baronium tomo decimo anno 897. Ex his ergo ceßant ea, quæ aduerſus Leonem dicuntur à Baronio eodem tomo anno 891. Argumentatur enim iuxta ea, quæ in Chronico Caſſinenſi impreſſo perperam ſcripta legerat. Baronius tom. 10.

CAPVT XLVI.

RAGEMPRANDVS primo & viceſimo loco Abbas electus, in eodem Monaſterio Theanenſi, ſedit annis nouem, Anno 890 menſibus decem. Qui videlicet Abbas Ioannem Papam nonum, vti ſibi more prædeceſſorum ſuorum priuilegium faceret petijt, & accepit. Hoc præſidente, Adelgarius quidam nobilis obtulit Beato Benedicto apud Theanum cum oblationibus Herchempertum filium ſuum, docilis ingenij puerum. Quo tempore Græcis, ac Neapolitanis Capuam obſidentibus: idem Herchempertus cum alijs ſeptem fratribus à Theano Capuam tendens, iuxta Anglenam omnes à Græcis exequitati, & ſpoliati pariter

ſunt, & famuli eorum capti, & famulis quidem argento redemptis,& quinque equis recollectis: ipſe ſolus (ſicut idem de ſe refert) cum magiſtro ſuo pedes remanſit, ſicq; ciuitatem intrauit. Poſt hæc cum Atenolfus Gaſtaldatum adeptus, omnia,quæ iuris noſtri Monaſterij erant in terra capuana Fratribus abſtuliſſet : præfatus Herchempertus Romam hac de re ad venerabilem Papam Stephanum tranſmiſſus, & Apoſtolicam benedictionem detulit, & priuilegium ſancto Cœnobio obtinuit, & ſupradicto Gaſtaldeo commonitorias litteras, vt vniuerſa, quæ abſtulerat protinus redderet, niſi excommunicationis vellet ſubire ſententiam, attulit. Quas ille ſuſcipiens, paruit, & omnia, quæ nobis abſtulerat ex integro reſtitui iuſſit. Hic etiam Atenulfus eidem Papæ Stephano iam dudum per Maionem Abbatem ſancti Vincentij ſuggeſſerat, vt ſi ei contra Saracenos Gariliano reſidentes ferret auxilium,ipſe & Caietanos omnes, quos nuper cęperat, redderet, & ei fidelitatem firmiſſimam faceret. Sed quia Papa nequiuit implere, quod ille petierat, neque ipſe quoque fecit, quod Papæ mandauerat. Theophilactus quoque Stratigo iiſdem diebus à Bario Theanum cum exercitu veniens, eoſdem Saracenos niſus eſt aggredi : ſed nil præſumens, ad propria repedauit. Hic Abbas conceſſit Ageltrudæ Auguſtæ, quæ fuit mater Lamberti Regis libellario more, diebus tantum vitæ ipſius, duas cellas huius Monaſterij, cum omnibus rebus ſuis in finibus Lombardiæ : vnam in loco, qui dicitur Laude, & alteram in Perſiceta : vnde per ſingulos annos mittebat illi eadem Auguſta, cenſus gratia tres libras argenti. Fecit etiam libellum Gotfrido cuidam Marſicano, de ſancto Gregorio in Seruiliano cum ſeruis, & ancillis, & omnibus omnino rebus,ac pertinentijs eius in eodem Comitatu Marſorum: pro quo annualiter recipiebat cenſum tritici modia quindecim, & quindecim modia de vino, & piſces centum, in menſe Octobrio. Per hos dies Sichelfrid quidam Capuanus reddidit huic Monaſterio inclytam curtem in loco Patenara, quàm auus eius à Baſſatio Abbate per ſcriptum conuenientiæ retinebat.

CAPVT XLVII.

HVIVS autem Abbatis ſeptimo anno, indictione decimaquarta. Monaſterium, quo in Theano Fratres degere cęperant, occulto Dei iudicio ab igne crematum eſt, cum omnibus opibus ſuis. Vbi etiam & regula, quam Beatus Benedictus manu ſua conſcripſerat, necnon & ſacci, in quibus iuſſu Dei, cœlitus eidem Patri Benedicto eſcæ delatæ ſunt: inſuper & plurima huius cœnobij munimina; plurima quoque præcepta donationum à ſingulis Imperatoribus, Ducibus, atque Principibus eidem Monaſterio collata, incenſa ſunt. Inter quæ etiam præcepta, quæ de caſa Gentiana facta fuerant pariter ſunt ab igne conſumpta. Namq; temporibus Ioannis Abbatis, qui tertius ab hoc Ragemprando fuit, cum die quadam ante eundem venerabilem Abbatem exortum fuiſſet inter Fratres colloquium à quibus Principibus prædicta caſa Gentiana huic Monaſterio conceſſa fuiſſet. Quidam Maio Presbyter, atque Grammaticus, homo ſenex, & veraciſſimus: hoc exinde ſe noſſe certò, certius affirmabat. Aiebat, namq; præfato Donno Abbati, ſicut legi; inquit, in tribus præceptis donationum, quæ hic fuere in ſcrinio Donni Angelarij Abbatis. In primis Giſulfus Dux conceſſit Donno Petronaci Abbati in Monaſterio ſancti Benedicti territorium Gentianæ. Poſtea verò Arichis Princeps ſimiliter conceſſit Theodemario Abbati partes maiores ibidem in Gentiana. Iterumq; Grimoald filius eius per præceptum donationis conceſſit ſancto Benedicto omnia Donnicalia ſua, cum ſeruis, & ancillis in eodem loco caſæ Gentianæ; & cellam ſancti Agapiti, & plurima alia, quæ modo non recordor. Similiter etiam in eiſdem præceptis continebatur donatio ipſorum Principum de portu Traiecti, & de portu Vulturnenſi: ſed & de Piſcaria Leſinenſi. Hæc, inquit, omnia ego legi, & in alijs membranis ego renouaui ex iuſſione Donni Angelarij Abbatis. De ſupradicto itaque incendio Theanenſis Monaſterij, quicquid a Fratribus de theſauro Eccleſiæ potuit, quomodolibet eri-

Monaſterij Theanenſis cõflagratio. Anno 897

pi: in Episcopio eiusdem ciuitatis repositum est. Vnde postmodum non parua eiusdem thesauri pars in Ecclesia ipsa remansit.

CAPVT XLVIII.

Anno 891 HIS temporibus Symbaticius Patritius veniens à Constantinopoli, obsedit Beneuētum per menses circiter tres, cepitq; illam decimoquinto Kal. Nouembris, anno Domini octingentesimo nonagesimoprimo. Completis videlicet trecentis viginti annis à Zottone primo Duce Beneuenti. Per cuius temporis spatium Langobardorum tàm Duces, quàm Principes eandem ciuitatem tenuerant. Hic Symbaticius cum esset Imperialis Prothospatarius, & Stratigo Macedoniæ, Thraciæ, Cephaloniæ, atque Longobardiæ: Entilma (idest mandatum, siue priuilegium) fecit prædicto Abbati de Monasterio sanctæ Sophiæ de Beneuento, & sanctæ Mariæ de Cingla, & sanctæ Mariæ de Plumbariola, terribiliter ex parte Imperatorum præcipiens, nequis esset, qui in causis, ac possessionibus prædictorum cœnobiorum Cassinensi cœnobio subiectorum, aliquo modo, aliquam iniustitiam, seu violentiam inferre præsumeret: quod si aliquis in eis delinqueret, iram Imperatoriam pro certo se experturum sciret. Post hunc Symbaticium dominatus est Beneuenti Georgius Patritius, qui cum annis tribus, & nouem mensibus in ea sedisset, veniens Guido Dux, & Marchio, expulit inde Græcos, & præfuit ibi annis fermè duobus. Post hunc Radelchis annis duobus: deinde præfatus Atenulfus ex Capuano Gastaldatu iam Comes, cum filio Landulfo, & cæteri deinceps per generationes suas, in ea Principatum tenuere per annos circiter septuagintaseptem.

CA-

CAPVT XLIX.

NTEREA præfatus Atenulfus, vna cum Gregorio Neapolitano, necnon & cum Amalphitanis, non paruo exercitu aggregato, Garilianum supra Saracenos venit, & constructo de nauibus ponte iuxta Traiectum, in loco, qui Setra vocatur, transiens expugnabat eos. Ibi igitur illis consistentibus, quadam nocte dum minus caute suas custodias agunt, repente Saraceni cum Caietanis super eos irruunt, deq; illis plurimos sternunt: reliquos vsque ad pontem acriter insequuntur. Sed ibi tandem nostris fortiter resistentibus, Saraceni vertere terga, & suis se castris tueri coguntur. Obijt supradictus Abbas octauo idus Nouembris. Anno 899

CAPVT L.

EO vicesimussecundus Abbas, similiter apud Theanum, sedit annis quindecim, mensibus septem: temporibus Leonis Imperatoris, & Papæ Christofori, qui de Papatu expulsus, & monachus factus est, necnon & Sergij tertij Papæ, à quo idem Abbas priuilegium de more recepit. Acquisiuit etiam & à præfato Principe Atenulfo præceptum confirmationis omnium oblationum, seu concessionum, ac possessionum huius Monasterij propter id vel maxime, quod & prius in hoc loco à Saracenis, & denuo verò apud Theanum munimina huius cœnobij igne consumpta essent. Huius Abbatis interuentu concessus est ab eodem Principe mons sancti Eleutherij in Monasterio sanctæ Mariæ de Cingla, pro pascuis videlicet animalium ipsius loci, necnon & pro lignis faciendis ad diuersas vtilitates. Fluuius etiam, qui dicitur Ete, ab ipso ortu suo vsque ad fluuium Vulturnum, & deinceps ipsum Vulturnum vsque in pedem prędicti montis sancti Eleutherij: quemadmodum ad ius palatij pertinuit, ad

faciendum in ipsis quicquid eidem Monasterio necessarium fuerit. Hic Abbas quinto anno ordinationis suæ cępit reædificare hoc Monasterium, quod videlicet per vnum, & viginti annos penitus fuerat destitutum. Huic Guaimarius Salernitanus Princeps per præceptum concessit curtem vnam magnam, in loco, qui dicitur Rota, cum casis, & siluis, & arbustis, vineis, & castaneis; seruis quoque & ancillis, & cum omnibus eidem curti ex integro pertinentibus. Hic idem Guaimarius alio præcepto concessit in hoc Monasterio medietatem curtis in finibus Sarni, loco vocabulo Lanciaria, quæ fuit Agenardi, huius videlicet medietatem idem Agenardus iam Beato Benedicto obtulerat, cum omnibus ad eandem curtem pertinentibus. Hic fecit libellum cuidam Adelario ciui Romano de Ecclesia sancti Benedicti, quæ ibidem nobis antiquitus pertinuit, ea conditione, vt quoties, vel Abbas, vel Monachi nostri Romam pro aliqua vtilitate perficienda perrexissent, honorabiliter in eadem Ecclesia reciperentur, quamdiu ibi remorari necessarium esset; & omni anno pro censu sexaginta denarios Monasterio nostro transmitteret. Defunctus verò est prædictus Abbas decimo Kalendas Septembris: vterque autem, Ragemprandus videlicet, atque Leo, in ipso Theanensi cœnobio, vbi commorati sunt, ibi & defuncti, & sepulti sunt.

Anno 915

ADDITIO ex Petro Diacono Cassinense.

Tempore, quo Ludouicus Caroli filius in seniori Roma Augustale sumpsit Imperium, Ioanne Octauo Papa in sede Apostolica Præsidente; in Cassinensi verò Ecclesia Leone Abbate cathedram gubernante, primo anno ordinationis eius; Dominicæ verò Incarnationis anno nongentesimo, indictione tertia, mensis Augusti die prima. Saraceni à Babilonia, & Africa ad instar examen apum, cum Abraimo impijssimo Rege suo, Siciliam intrarunt. Inuadentes itaque pacatam Insulam, quaqua versum impietatis agmina tendebant, omnia deuastabant, depopulabant, incendio, & homicidijs miserandum in modum cuncta tradentes. Iam verò quis digne referre valeat quanti tunc Cassinensium monachorum

Anno Domini 900.

chorum in Sicilia habitantium, ab illis diuersis pœnarum generibus extincti fuerint? Non enim sexus infirmior paganorum crudeles animos mitigabat, & ibi ira exagitabantur maiori, vbi ministros inueniebant diuinitatis. Senectus etiam, & veneranda canities, nullam sibi ab hostibus misericordiam vendicabat. Infantes quoque, qui nuper nati erant ab vberibus maternis pagani rapientes, elidebant ad terram. Sanctarum præterea Ecclesiarum, & domorum ædificia, quæ discipuli beati martyris Placidi in possessionibus eius extruxerant diruentes, solo æquarunt; vt nunc antiqua spetiositas, nec quia fuerit prorsus appareat. Vrbes etiam Panormum, & Syracusas ceperunt; & antiquam Romanorum Coloniam in seruitutem redegerunt. Episcopos verò, Presbyteros, atque Diacones, residuosq. de cunctis populis in captiuitatem, & miseram seruitutem deportandos sanxerunt. Post tot, tantasq direptiones, occisiones, incendia, & captiuitates, sæuissima gens Saracenorum ad Messanam ciuitatem expugnandam deuenit. Cumq. Monasterium beati martyris Placidi ingressi fuissent, euaginatis gladijs monachos aggrediuntur; illosq. Christum negare, & nefandum Religionem venerari compellunt. Quod dum contemnerent, omnes in eodem loco, vna cum Monachis Casinensibus, qui ibi ab Abbate suo directi fuerant, Saracenorum gladijs occisi sunt, anno Domini nongentesimotertio, indictione sexta. Anno 903
Illis autem hoc ordine pro fide Christi iugulatis, Monasterium omne, præter Ecclesiam sancti martyris Placidi, à Saracenis destructum est. Horum autem martyrum passiones nosse, qui cupit, Constantinopolitanæ Vrbis bibliothecas perlustret, ibi quanta tormenta substinuere, facunde satis descriptum inueniet. Hæc summatim ex supplemento, siue auctario Petri Diaconi ad acta sancti Placidi, desumpsimus. Huic porrò historiæ astipulantur chronologiæ, & Græcorum historiæ, quibus habetur, per id tempus innumerabiles Saracenorum copias ab Abramo, vel Abraimo in Siciliam missas, siue aduectas, totam Insulam penitus absumpsisse, & in diuturnam seruitutem redegisse. Consulendus Abbas Maurolicus lib. 3. Sicanicæ historiæ fol. 88.

His Monachis tertio loco pro fide Christi occisis, nulli alij

Benedictinæ familiæ successerunt; & Barbaris Siciliam, & religionem diutino, impioq. dominatu præmentibus adeò memoria sanctorum Placidi, & sociorum eius excidit, vt Normanni, qui eiectis Saracenis, noui & peregrini incolæ Siciliam coluerunt, templum á Placido extructum, ac sancti Ioannis Baptistæ eo viuente appellatum, mortuo autem, & inter martyres relato, sancti Placidi nuncupatum, nouo nomine sancti Hyacinti nominarint: vt nostra etiam ætate, antequam sacræ reliquiæ inuenirentur, non satis exploratum esset, quis certus martyrij, quis sepulturæ locus esset.

CAPVT LI.

PER idem tempus cernens præfatus Princeps, non sine manu valida, & brachio extento Saracenos posse de Gariliano expelli, Landulphum filium suum ad Leonem Imperatorem Constantinopolim destinauit: suggerens omnia, quæ per tot annos ab Agarenis perpessi fuerant mala; orans, & supplicans, vt dignaretur quantocius afflictæ, ac desolatæ ab eisdem Saracenis patriæ subuenire, atque vt illos de Gariliano valeant extirpare, auxilium exercitus sui non dedignetur illi transmittere. Quem Imperator honorificè satis recepit, & cuncta, quæ suggesserat benigne se impleturum spopondit. Cum interim prædicto Atenulfo defuncto apud Capuam, Landulfus impetrata ab Augusto licentia reuertitur, atque à fratre Atenulfo multo cum honore recipitur. Imperator autem suæ sponsionis non immemor, Nicolaum Patritium, cui Picingli cognomen erat, consequenter asciscens, cum valida Græcorum manu ad has partes transmisit, eiq; vt Saracenos præcipuè Gariliano degentes, funditus delere satageret, mandatis Augustalibus imperauit. Veniens igitur prædictus Patritius, & fortitudine valida, & prudentia maxima cumulatus, eos primum, quos familiares sibi, ac fœderatos Saraceni habebant, idest Gregorium Ducem Neapolitanum, & Ducem Caietæ Ioannem, patritiatus illis honore ab Augusto deferens,

rens, ab eis diſiungere ſtuduit. Deinde coniunctus prædictis fratribus Landulfo, & Atenulfo Principibus Capuanis, aduocato etiam Guaimario Principe Salernitano: Apulis quoque, & Calabris omnibus tranſmarino exercitui additis, caſtra ſupra Saracenos iuxta Garilianum ex iſta parte metatus eſt. Quo cognito Papa Ioannes decimus, qui ex Epiſcopatu Rauennate triennio ante Romanam ſedem inuaſerat, vna cum Alberico Marchione, cum valida pugnatorum manu ſuperueniens, ex altera nihilominus parte conſedit, & ita eos hinc inde per tres menſes continuos obſidentes ad extremitatem vltimam perduxere. Cumq; iam Saraceni fame nimia laborarent, neque vllo ingenio, vllo vnquam modo ſe euaſuros noſtrorum manus ſperarent, ipſamq; iam mortem præ oculis cernerent, conſilio tandem ſupradictorum Ducum Gregorij, atque Ioannis omnes domos ſuas incendunt, ſicq; facto vnanimiter impetu fugientes per montes, ſiluasq; proximas diſperguntur. Quos noſtri inſtantius perſequentes, vix pauciſſimis de tanta multitudine euadentibus, omnes interemere, atque hoc modo auxilio, & miſericordia Dei, funditus de partibus iſtis eliminati ſunt. Anno incarnationis Dominicæ nongenteſimo quintodecimo, indictione tertia, menſe Auguſto.

Ioannes Papa Decimus.

Anno 915

CAPVT LII.

IOANNES Abbas viceſimustertius a Beato Benedicto, ſedit annis decem, & nouem, & menſibus ſeptem. Hic nobilium Capuanorum ortus familia, eo tempore quo præfatus Abbas Leo deceſſit, Archidiaconi officio in Capuana Eccleſia fungebatur: religioſis valde, & honeſtis moribus præditus. Sed cum aliquanto tempore congregatio Monachorum, quæ Theani conſiſtebat, paſtore eſſet proprio deſtituta, nec inueniretur inter eos aliquis huiuſmodi, qui tantæ Prælationi eſſet idoneus: tunc Landulfus, & Atenulfus Capuani Principes ineuntes conſilium: præfatum Archidiaconum adiere, eumq; tàm monitis, quàm precibus, vt eiuſdem congre-

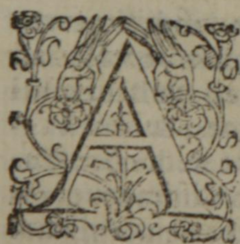
gationis

gationis regimen reciperet, compulere. Quo tandem annuente, mox monachus factus, nec multo post à Fratribus vniuersis, iuxta morem electus, atque à supradicto Donno Ioanne Papa honorificè consecratus est. Factus itaque Abbas, cępit monere Fratres, vt relicto Theano, Capuam habitaturi secum pariter pergerent. Quæ videlicet ciuitas, & circumpositarum ciuitatum primaria esset, & in ipsa Domini eiusdem patriæ Principes habitarent. Qui obsecundantes eius imperio: Capuam omnes simul haaitaturi profecti sunt. Verùm in eadem ciuitate Monasterium adhuc non erat ædificatum, sed in eo loco, vbi nunc constructum est, iuxta portam scilicet sancti Angeli perparua nimium, & exilis erat Ecclesia, ac secus eam alia similiter parua, vilisq; domuncula stabat de lignis contexta, vbi tres tantum, aut quatuor Fratres vetuli morabantur. Hunc siquidem locum Maio Abbas sancti Vincentij, nepos videlicet illius, sub quo Monasterium sancti Vincentij destructum est, olim à Principibus acquisierat, & eandem, quam diximus Ecclesiolam, atque domunculam ibi construxerat. Sed cum post eum Godelpertus Abbas factus fuisset, locutus cum prædicto Abbate Ioanne, permissione, seu licentia præfatorum Principum, concambiauit cum eo ipsum locum, recipiens scilicet pro eo alium locum tantundem ambitus, vbi prius idem Ioannes Abbas Monasterium suum ædificare statuerat; & consequenter ipse Godelpertus ad Principes iam dictos accedens, acquisiuit ab eis alium locum iuxta ipsam ciuitatem, & super ipsum fluuium Vulturnum: & cępit ibi ædificare Monasterium in honore sancti Vincentij, & monachos, qui per diuersa dispersi fuerant congregare, & res atque possessiones ipsius Monasterij iam dudum perditas recolligere. Noster autem Ioannes, tam propinquorum, quàm amicorum non paruis adiutus solacijs, cœpit nihilominus, in eodem, quo diximus loco, Monasterium in honore Beati Patris Benedicti à fundamentis construere, atque intra non multum tempus magnam, pulchramq; Ecclesiam: necnon, & officinas, diuersis Monasterij officijs congruas decenter fecit, ibiq; quinquaginta, & eo amplius monachos victuros regulariter aggregauit. Cuius

ius etiam ſtudio, & cura (Dei præcedente gratia) factum eſt, vt ipſum Monaſterium ſubito alleuatum, atque diuerſis intus, & exterius opibus ditatum ſit. Fecit ſiquidem ibi inter cætera idem Abbas, codicem miſſalem vnum cum tabulis argenteis deauratis, & gemmis. Euangelium quoque ſimili opere decorauit. Altarium verò vndique in circuitu argento veſtiuit. Crucem etiam pulcherrimam cum gemmis, ac ſmaltis ad procedendum fecit. Ceroferaria argentea duo: vrceolum quoque cum aqua manili ſuo ſimiliter argenteum. Vaſcula de auricalco, vel ære ad diuerſos vſus appendentia libras ſexcentas. Codices Eccleſiaſticos totius anni diuerſos, & multos. Planetas, Pluuiales, & Albas, necnon Dalmaticas, vniuerſamq; tàm in Eccleſiaſticis, quàm & in familiaribus vſibus ſuppellectilem ſufficientiſſimè præparauit.

Hoc tempore ſatis mirabile ſignum in eodem Monaſterio contigit. Nam altare maius ipſius Eccleſiæ ab hora diei tertia, vſque ad mediam ferè noctem tantam aquarũ abundantiam guttatim inſtar ſudoris effudit, vt omnia indumenta eiuſdem altaris madefierent. Mirabile ſignum.

CAPVT LIII.

PVD Caſſinum verò poſt renouationem totius maioris Eccleſiæ, cum aliquot Eccleſiaſtica ornamenta idem Abbas feciſſet. Altarium quoque maius, vbi corpus sãcti Patris Benedicti humatum eſt; marmoreis tabulis albiſſimis induit. A prædictis etiam Principibus Lãdulfo, & Atenulfo præceptum confirmationis totius Abbatiæ ſuſcepit. Necnon & aliud de curte Petræ Mellariæ, cũ integro Gualdo, & Caſtaneo, omnibuſq; pertinentijs ſuis, & quatuor Aldiones cum filijs, ac filiabus ſuis cum vniuerſis eorum. Sciendũ autem quoniam prædictam curtem de Petra Mellaria procambio nobis dedere præfati Principes, & recepere à nobis curtem de Pantano prope Beneuentum, & obtulerunt eam in ſancta Sophia, quæ videlicet obedientia erat

Monaſte-

Monasterij huius. Hic fecit libellum Adelberto filio Rainerij de Rastello, de aliquot curtibus huius Monasterij in Comitatu Mutinensi: fundo, qui dicitur Persiceta, ad iugera octingenta, reddentibus per annos singulos censum septem solidorum. Alium etiam libellum fecit eidem Adelberto de quibusdam possessionibus huius loci in fundo Adili: quique Adelpertus postmodum obtulit perscriptum in hoc Monasterio aliquot alias curtes suas, quæ in eodem fundo Adili,
Anno 936 tunc possidere videbatur. Obijt autem pridie Kalend. Aprilis, & apud Capuanum Monasterium decenti est sepultura reconditus. Circa hos dies expulsus est à Romanis supra-
Leo Papa sextus. dictus Papa Ioannes inuasor Apostolicæ sedis, & Leo sextus ordinatus.

CAPVT LIV.

Anno 936 ADELPERTVS vicesimusquartus Abbas, anno Domini nongentesimo trigesimosexto, die sexto post depositionẽ sui Prædecessoris ab vniuersis Fratribus ordinatus, sedit annos nouem, ibiq; apud Capuam, commoratus est, & defunctus. Fuit autem temporibus Stephani septimi Papæ, & Ioannis Papæ vndecimi, qui fuit filius Sergij Papæ.

Anno 939 Quarto Abbatis huius anno, indictione duodecima venientes innumerabiles Hungari super Capuam, omnia in circuitu ipsius deprædati sunt. Similiter etiam Beneuenti fecere, vsque Sarnum, ac Nolam discurrentes, & deuastantes omnia, cunctamq; Liburiam peragrantes: iterum Capuam reuersi per duodecim dies in campo Galliano commorati sunt. Quo videlicet tempore multos de nostris hominibus captiuos duxere. In quibus recolligendis multa expendimus, quorum hæc summa est. Coronam de argento magnam cum catenis argenteis. Pocula argentea quatuor. Thuribulum argenteum deauratum. Coclearia argentea tria penso libræ vnius. Tarenos viginti. Planetam diarodinam de bizantijs quindecim. Aliam planetam cum listis argenteis de bizantijs sexdecim. Aliam planetam cum leonibus. Pannum de altare diarodinum de bizantijs sexdecim.

Tape-

Tapeta optima ſexdecim pro bizantijs ſexagintaſeptem. Pannum admaſurum pro bizantijs octo. Hoſtiales tres pro bizantijs tredecim. Aſtaneas duas pro bizantijs octo. Puluinaria ſerica tria pro bizantijs decem. De hinc victoria tanta elati, & præda tam magna onuſti, Marſorum regionem ingreſſi, ſimilia facere cępere incendentes, ac depopulantes vniuerſa. Omnipotentis itaque nutu, Marſi, ac Peligni ſimul conuenientes, poſitis inſidijs irruerunt ſuper eos, & vniuerſos ferè interficientes, ingentem nimis prædam, in auro, & argento, pallijs, ac tapetis, necnon & diuerſi generis animalibus, de illorum manibus extorſere. Quotquot autem illorum euadere Marſorum gladios potuere, fuga dilapſi, in ſua reuerſi ſunt.

CAPVT LV.

HVIC Abbati, Ioannes Conſul, & Dux Neapolitanorum ſuo pręcepto confirmauit, atque conceſſit Eccleſiam ſanctę Ceciliæ intra Neapolim ſitam, in platea, quæ cognominatur Palmarum, antiquitus huic noſtro Monaſterio pertinentem, cum vniuerſis omnino pertinentijs eius. Necnon & cellam ſancti Seueri in Surrento, cum omni pariter ſubſtantia, ac pertinentia ipſius. Sed & cellam noſtram de caſa Gentiana, cum Gualdo, & terris, & ſiluis, & omnibus omnino nobis in eodem territorio pertinentibus, & vt in tota ciuitate Neapoli nullum plateaticum, ſiue portaticum Monachi aliqualiter darent. Eodem tempore Agelmundus quidam nobilis de Vicalbo, obtulit huic Monaſterio curtem ſuam, quæ dicitur de Pranduli, cum omnibus pertinentijs eius. Aliam quoque curtem in Patenara cum vineis, & pratis, omnibusq́; pertinentijs ſuis. Necnon & omnia, quæ illi iure hæreditario pertinebant, tàm in ciuitate Sorana, quàm & in Caſtello, qui dicitur Sclaui. Sub hoc Abbate, Ioannes Præpoſitus ſancti Liberatoris fecit libellum de rebus huius Monaſterij apud Marchiam in Manupello, & Oliueto, & Turri, & in alijs diuerſis locis. Pro

quibus recepit ſolidos ducentos, & centum modia de terra in villa Gualeiani. Similiter etiam, & Garipertus Præpoſitus, diuerſarum per Marchiam cellarum ab hoc Abbate ordinatus, fecit libellum de quibuſdam caſis nobis pertinentibus in Larino. Hic ipſe Abbas fecit libellum cuidam Grimoaldo de Camerino de omnibus rebus huius Monaſterij, quæ ſunt in pertinentia Termulenſi intra Biſernum videlicet, & Aſinaricum fluuios, & villa de Guilliolis, & mare, receptis ad præſens pro pretio ſolidis centum; pro cenſu verò annuali ſolidis octo.

CAPVT LVI.

BALDOINVS Abbas, genere Francus, viceſimuſquintus à Beato Benedicto. Fuit temporibus prædictorum Principum Lādulfi, & Atenulfi. Iſte recepit priuilegium à Donno Marino Papa ſecundo, de conſuetudine Monaſterij huius. Præfuit annis duobus. His temporibus, ſico Epiſcopus Capuanus, contra diuina, humanaq; ſtatuta agere non formidans, Eccleſiam ſancti Angeli, (quæ tunc ad arcum Dianæ appellabatur, quia templum eiuſdem Dianæ inibi fuit, nunc verò ad formam dicitur) quam prædeceſſor ſuus ex longo iam tempore Monachis noſtris ad Monaſterium ibi conſtruendum conceſſerat, violenter auferens, cuidam Diacono ſuo in beneficium dedit. Quod cum auribus prædicti venerabilis Papę Marini per eundem Monachum intimatum fuiſſet, mox Apoſtolicæ auctoritatis litteras Epiſcopo præfato tranſmiſit, quibus acriter in illum inuectus, & de canonum ignorantia, & de inſcitia litterarum, & de familiaritate ſæcularium, & de præſumptiua tranſgreſſione prædeceſſoris ſui conſtitutorum, eum diſtrictè redarguit. Mandat etiam, vt ſine aliqua mora, præfatam Eccleſiam monacho illi reſtituat, vt in ea (ſicut ab anteceſſore ſuo, ſub anathematis etiam obligatione diſpoſitum fuerat) Monaſterium fiat, quod videlicet Monaſterium tàm ab ipſius Epiſcopi, quàm & ab vniuerſorum ſucceſſorum ſuorum,

ex

ex tunc, & deinceps inquietudine, & moleſtia liberum, ſub cuſtodia, & poteſtate Monaſterij ſancti Benedicti, quod tunc in Capua erat, perpetuo permanſurum conſtituit. Diaconus verò, cui prædictus Epiſcopus eandem Eccleſiam conceſſerat (præterq; in ſeruitio altaris) ab omni conſortio eiuſdem Epiſcopi priuatum eſſe percenſuit. Quod ſi omnibus his aliquatenus inobediens eſſet, & Sacerdotali ſe honore priuatum, & excommunicationis vinculo innodatum ſciret. Hugonis quoque, & Lotharij Regum, de vniuerſis huius loci poſſeſſionibus ad hunc Abbatem, præceptũ confirmationis habetur. Quiq; Reges eo tempore præceptum proprium Monaſterio ſancti Angeli de Barregio facientes, idq; ab Agarenis deſolatum, ad priſtinum ſtatum reuocare volentes: vniuerſa, quæ inibi priores Reges, eidem regia donatione contulerant, firmauerunt. His porrò temporibus cum Cinglenſis Eccleſia à Saracenis deuaſtata fuiſſet, Ioannes eiuſdem cellæ Præpoſitus, quidquid ſuppellectilis, vel theſauri quoquomodo ſurripere potuit aſſumens, cum conſenſu Abbatis noſtri, Capuam pergit, atque ibi Monaſterium conſtruere cępit. Quo etiam tempore venerabilis Papa Marinus eandem Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Capua cum omnibus poſſeſſionibus ſuis Caſſinenſi cœnobio per priuilegium ex integro confirmauit. Quod id ipſum ſimiliter confirmauerunt, Ioannes quintuſdecimus, Benedictus octauus, Benedictus nonus, Leo, ac Stephanus nonus: Abbatibus noſtris Balduino, Aligerno, Manſoni, Atenulfo, Theobaldo, ac Friderico.

CAPVT LVII.

PER idem tempus, cum Monaſterium ſanctæ Sophiæ de Beneuento Principum violentia, per annos aliquot, ab hoc cœnobio ſubtractum fuiſſet, Hic idem Abbas oſtenſis Romanorum Pontificum, Regumq; pręceptis, qui prędictum Monaſterium in hoc loco firmauerant, recollegit illud, & ſub ditione Monaſterij huius redegit. Poſthæc cum à ſupradicto Donno Mari-

no

no Papa Romæ euocatus fuisset,eiq;, quoniam magnæ prudentiæ,ac potentiæ videbatur, Abbatiam sancti Pauli idem Pontifex commisisset, rursus à Principibus Monasterium sanctæ Sophiæ peruasum, & à nostra ditione subductum est. Sub his fermè diebus, cum defuncto Marino, Agapitus in sede Apostolica successisset, eiq; super hoc idem Abbas conquestus fuisset, scripsit protinus prædictis Principibus idem Apostolicus, increpans eos acriter, cur talia agere præsumpsissent: monens pariter, & obsecrans, vt idem Monasterium præfato Abbati sine aliqua mora ex integro restituerent. Quod si aliter facerent, scirent se vinculo anathematis innodandos. Huius imperio parens protinus Atenulfus Princeps, & ipsum Monasterium Abbati nostro restituit,& per suum præceptum, quemadmodum à Donno Arichis primitus hic oblatum fuerat, cum omnibus, quæ ibi postmodum à singulis Principibus concessa sunt in hoc cœnobio, in perpetuum confirmauit. Quo etiam tempore octo familias liberorum hominum in cella sancti Benedicti de Caudis ab eodem Abbate rogatus concessit. Necnon, & aliud præceptum illi de totius Abbatiæ pertinentijs fecit.

ADNOTATIO.

Arnoldus Vuion capite octauo, partis primæ sui ligni vitæ, Abbatem hunc Balduinum, ob insolentiam Abbatia pulsum fuisse dicit: in quo omninò corrigendus est, cum ex hoc capite constet Præfectum fuisse à Marino secundo Abbatiæ sancti Pauli de Vrbe post obitum Ioannis, qui eidem Monasterio à sancto Odone Cluniacensi Abbate, Leone septimo iubente, fuerat institutus. Sub hoc Abbate Balduino factus est Monachus Aligernus Neapolitanus in eodem Monasterio sancti Pauli, vnde postea Cassinum translatus, Casinensis Abbas effectus est, vt docet Leo libro secundo capite primo. Hæc omnia notanda sunt pro confirmatione cuiusdam historiæ, quæ habetur infra libro secundo cap. 47.

C A-

CAPVT LVIII.

CIRCA hos dies, cum Monaſterium quoque noſtrum, quod tunc Capuæ erat, ſub ſua iam ditione cupiditatis, ſeu lucri gratia, Principes redegiſſent, & hac occaſione Fratres ibi degentes omninò ſæculariter viuerent: cognito hoc ſupradictus Papa Agapitus, per ſuggeſtionem noſtri Abbatis; mandat confeſtim præfatis Principibus Apoſtolicæ auctoritatis acres nimium litteras, redarguens vehementer, & increpans eorum nequitiam, cur tantum nefas committere auſi fuiſſet; pręcipiens inſuper, vt nullam vlterius in eodem Monaſterio dominationem exercere pręſumerent. Monachi verò vniuerſi ad proprium cœnobium Caſſinenſe relictis ibi duobus tantum, aut tribus ſenibus Fratribus, cum omnibus Monaſterij rebus protinus reuerterentur: ibidem ſub Abbate proprio regulariter Domino ſeruituri. Quod ſi vel Principes, vel certè Monachi aliter agere præſumerent, aut aliquis, aliquid de rebus eiuſdem Monaſterij inuadere, vel aliquam inde ordinationem abſque conſenſu Abbatis facere attentarent, niſi reſipiſcerent: auctoritate Apoſtolica excommunicandos. Aliud etiam priuilegium acquiſiuit præfatus Abbas ab eodem ſancto Pontifice de Monaſterio ſancti Stephani iuxta Tarracinam, quod Beatus Benedictus (ſicut in vita ipſius legitur) per viſionem mirabiliter apparens, ædificari monſtrauerat.

CAPVT LIX.

MAIELPOTVS Abbas viceſimusſextus, ſedit annis ſex. Fuit temporibus Imperatoris Conſtantini. Hic de Præpoſitura Monaſterij huius Abbas effectus, recepit à prædicto Principe Landulfo præceptum de omnibus generaliter rebus, & poſſeſſionibus huius Monaſterij. Necnon de terris, & fundis in Liburia, loco qui dicitur ad Tre-

fone, tam noſtro Monaſterio, quàm & eius palatio in loco ipſo pertinentibus. Aliud etiam præceptum fecit prædictus Princeps eidem Abbati ſpecialiter de aqua Saonis fluuij, & cæterarum aquarum cum ripis, & limitibus ſuis; & de fœminis liberis, quæ eſſent ſeruis Monaſterij copulatæ: necnon, & de pertinentia Abbatiæ totius. Sub hoc Abbate, Leo quidam Presbyter ciuitatis Larinenſis, qui poſtea Epiſcopus factus eſt, obtulit huic Monaſterio Eccleſiam ſancti Benedicti, quæ ſita eſt intra eandem ciuitatem, cum omnibus rebus, & pertinentijs ſuis, quàm etiam poſtmodum, tempore Aligerni Abbatis, præfatus Princeps Landulfus in hoc Monaſterio ſuo præcepto firmauit. Similiter etiam quidam Ioannes Monachus natione Capuanus obtulit in hoc loco Eccleſiam ſancti Viti, quæ conſtructa eſt in monte ſanctæ Agathæ ſupra Capuam, prope locum, qui dicitur Ferruzanum, cum ipſa aqua, & molendinis; & cum omnibus omninò eiuſdem Eccleſiæ pertinentijs, necnon, & vniuerſis mobilibus, & immobilibus ſuis. Hic fecit libellum cuidam Aregiſi Theanenſi de Eccleſia ſancti Adiutoris de Alife, cum omnibus pertinentijs eius, & cum ſilua, quæ dicitur Catuliſca, & cum alijs nonnullis poſſeſſionibus, quas in eiuſdem ciuitatis territorio tenere videbamur: receptis ab eo præter annualem cenſum bizantijs quatuor. Cuidam etiam Vrſo Iudici fecit libellum in annis quindecim, de omnibus aquis, & piſcarijs, ſeu terris de tota pertinentia Leſinenſi: pro tribus bizantijs, & quadringentis anguillis bonis, per ſingulos annos menſe Nouembrio. Baſilius quoque imperialis Protoſpatarius cum eſſet apud Salernum, ad euntibus illum Monachis noſtris chartulam reſtitutionis, & confirmationis fecit: de omnibus pertinentijs Monaſterij huius, per totam Apuliam, quas eo tempore perditas habebamus. Idem Eccleſiam ſancti Benedicti de Leſina, cum omnibus pertinentijs ſuis, & caſas aliquot dirutas intra eandem ciuitatem, Piſcariam de Lauro, & aliam piſcariam ibidem. In Aſculo caſam ſolariatam, & curtes, & puteos. Ad Meleſſanam curtes, & puteos. Ad ſanctum Ioannem in Ruliana curtes. Ad ſanctum Decorentium terras. In Canuſio vetere Eccleſiam ſancti Benedicti, & molendinum,

lendinum, & curtes. In Mineruio ſpeluncam, vbi eſt Eccleſia ſancti Saluatoris, & terras. In Andria vineas, & oliuas. In Riuo, qui dicitur de monacho curtem. Hæc omnia præfatus Baſilius reconſignari fecit Fratribus noſtris: confirmans eadem per chartam proprio ſigillo bullatam.

Poſt tranſitum igitur ſupradicti Abbatis, cum conueniſſent in capitulo Monaſterij Capuani Donnus Aldebertus egregius Præſul Eccleſiæ Capuanæ, & Donnus Ardericus Epiſcopus. Leo quoque venerabilis Abbas ſancti martyris Chriſti Vincentij, necnon & nobiliſſimi Iudices prædictæ ciuitatis, Arechis, & Saldelfrid, & Adenulfus Caſtaldeus, octauo Kalend. Nouembris omnibus vnanimiter annuentibus, atque laudantibus, electus eſt ab vniuerſis Fratribus, Anno 952 cum maximo gaudio, atque lætitia in Abbatem, Donnus Aligernus Præpoſitus tunc Monaſterij huius, vir venerabilis, & valde honeſtus, & tam diuina, quàm ſæculari prudentia præditus.

CAPVT LX.

HOC loco qualiter Regnum Italiæ à Francis ad Theutonicos ſit tranſlatum, non videtur ocioſum compendioſe perſtringere. Poſt mortem Ludouici filij Lotharij (de quo ſuperius plura iam diximus) qui videlicet cum fratribus, Lothario, & Carlitto Francorum Regno partito: Italiam felici ſorte per tempus aliquot retinuerat. Inuaſit Regnum Italiæ Berengarius Foroiulienſis, filius Eberardi Marchionis: ſed mox in ipſis ſuis primordijs, à Guidone filio Guidonis Comitis, duobus prælijs ſuperatus, Veronam tandem aufugit. Tunc temporis defuncto ſupradicto Agapito Papa ſecundo, Ioannes vndecimus natione Romanus Alberici Romanorum conſulis filius, illi in Pontificatu ſuccedit. Guido autem cum per annos circiter ſex, Regnum obtinuiſſet, vomitu cruoris extinctus, tradidit illud filio ſuo Lamberto. Quo etiam ſimiliter poſt ſex annos defuncto: Ludouicus filius Boſonis Regis Prouinciæ regnauit per annos tres. Contra quem rurſus filius Regis Burgundiæ Rodulfus nomine Italiam venit. Poſt

hæc ſupradictus Ioannes Papa vndecimus, iunctus cum magnatibus Italiæ: depulit ex ea Rodulfum, & mittens inuitauit Hugonem Aquitaniæ Ducem, qui tunc, & prudentia maxima, & virtute multa pollebat. Qui Rex protinus ordinatus, vna cum filio Lothario ſtrenuè ſatis, ac viriliter Italiæ Regnum per aliquot annos obtinuit. Cum hoc Hugone venit Italiam, Azzo Comes, auunculus Berardi illius, qui cognominatus eſt Francicus, propinquus eiuſdem Regis, à quo videlicet Marſorum Comites procreati ſunt. Non multo poſt præfatus Hugo, coronato filio, & nobiliſſima illi coniuge Adelaide, ex proceribus Tuſciæ coniuncta, cum ab eodem (vtpote ſenex) aliquas iam cępiſſet moleſtias, atque ingratitudines pati, relicto ei Regno: ipſe Burgundiam, cum omni theſauro ſuo, & vniuerſis diuitijs, receſſit, ibiq; Monaſterium de proprijs ſumptibus ditiſſimum conſtruens, quod ſanctus Petrus de Arle nuncupatur: in eodem Monachus eſt effectus. Lotharius deinde poſt quatuor ferme annos in ſubitam phreneſim incidens, vltimam diem expleuit: & ita ipſe Francorum Regibus deinceps in Italia regnandi terminum dedit. Quo defuncto vxor eius Adelais ad Azzonem propinquum ſuum in Canuſam, Arcem valde munitiſſimam confugit. Cùm interea prædictus Berengarius cum filio Alberto ſtrenuiſſimo valde viro, rurſus Regnum inuadere cupiens, ac per hoc prædictam Reginam capere modis omnibus ſatagens, per triennium fermè, præfatam arcem obſedit. Azzo interim cum Regina conſilio habito, nuntium ad Ottonem Saxoniæ Ducem, Hungarorum tunc victoria glorioſum, tranſmittunt. Qui ei omnia, quæ circa illam gerebantur referret, eumq́; oraret, quatenus ad Italiam confeſtim tranſire, eoſq́; de Berengarij obſidione liberare: Reginamq́; ipſam in coniugium ſimul cum Regno deberet recipere. Iam ferè prædicta Arx ad deditionem hoſtium cogebatur, cum ecce diſpoſitione Dei: tranſmiſſus à Regina nuntius ſubito redijt. Et quoniam propter diligentiſſimam obſidionem, nullus illi in Arcem dabatur ingreſſus: litteras, & annulum, quem à Duce detulerat, callidè ſatis ſagittæ inſeruit, & arrepto arcu nemine id ſuſpicante, in Arcem illa traiecit. Tenor itaque litterarum huiuſmodi

di erat, quod idem Dux cum exercitu iam tranſitis Alpibus Veronam veniſſet, eiusq; filius Litulfus Mediolanum ſe præceſſiſſet: in proximo illis venturo auxilio viriliter agerent: ſe, tam de coniugio, quam de alijs Regni vtilitatibus, pro illorum voto auxiliante Deo facturum. E veſtigio igitur Duce veniente, & fugato Berengario, atque Alberto: ſoluta obſidio eſt, captis duabus eius filiabus, atque in Theutonicam terram tranſmiſſis exilio, moxq; Adhelaidis coniugium Otto ſortitus, Theutonicis Regibus ex tunc, & deinceps in Italia regnandi initium extitit; ac non multo poſt Romam ingreſſus coronam Imperij de manibus Ioannis duodecimi Pontificis Romani, recepit. Anno videlicet incarnationis Dominicæ nongenteſimo ſexageſimoſecundo. Anno 962 Nos itaque iam (ſicuti in præfatiuncula huius operis dixiſſe reminiſcimur) tempus eſt, vt primo huic libello terminum demus. Nam ita certè libri termino Lectoris refocillatur intentio, ſicut viatoris labor hoſpitio.

Simul etiam dignum exiſtimamus, vt reſtauratio: immo (vt ſic dicamus) reinchoatio tanti Monaſterij, vna cum nouo Abbate ſui libri inchoationem, ſeu exordium, (annuente Domino) habeat, & ſequentia tempora, ſequentis quoque libri narratio, proſequatur.

ADNOTATIO.

QVæ hoc capite narrat Leo, per anticipationem dicta ſunt; contigerunt enim poſt electionem Aligerni Abbatis, de quo agere incipiet libro ſequenti cap 1. ſed ne filum hiſtoriæ illius interrumperet, placuit Leoni hæc in calce huius libri reponere. Deo gratias.

Finis Libri Primi.

CHRONICI CASSINENSIS

Liber Secundus.

CAPVT PRIMVM.

ALIGERNVS Abbas septimo, ac vicesimo loco à Beato Benedicto in hoc Monasterio feliciter ordinatus, sedit annis trigintaquinque. Fuit autem temporibus primi, & magni Ottonis Imperatoris, de quo supra diximus, & filij eius secundi Ottonis. Principum verò Capuanorum Landulfi, & Pandulfi filij eius, cui cognomen caput ferreum fuit, & fratris eius Landulfi, & item filij Landulfi. Romanorum quoque Pontificum à Ioanne duodecimo, vsque ad Ioannem quintumdecimum. A quibus ferme omnibus diuersis temporibus, nihil negligens, tam priuilegia, quàm præcepta recepit. Inter quæ quintusdecimus Papa Ioannes ad honorem, & reuerentiam huius loci, hoc in suo priuilegio, super cæteros auctoritate Apostolica addidit. Interdicēs omnibus Episcopis, vt nulli liceret ab vniuersis populis huic Monasterio subiectis, vel ab omnibus vbiq; terrarum sibi pertinētibus Ecclesijs, decimas viuorum, aut defunctorum oblationes per quamlibet occasionem auferre.

Hic itaque, Neapolitanus genere, in Monasterio S. Pauli apud Romam sub prædicto Abbate Baldoino Monachus factus est: postmodum autem ab eodem Abbate huc translatus, atque post transitum Maielpoti, vt supradictum est, de Præpositura huius loci, Abbas effectus, super id, quod Leo, atque Ioannes, Monasterij huius Abbates, olim incęperant,

rant, reſtaurare cępit hunc locum. Qui nimirum à tempore Abbatis Bertharij, quo à Saracenis incenſus eſt, per ſeptem, & ſexaginta circiter annos vſque ad ſe neglectus, ac deſtitutus, & quaſi deſolatus pęnitus fuerat. Iam tamen paulo ante, ſub Baldoino ſcilicet Abbate, Monachi noſtri, qui eatenus primo apud Theanum, poſtmodum verò apud Capuam commorati fuerant, præcepto Agapiti Papæ ſecundi ex parte reuerſi erant, ſicuti iam ſupra relatum eſt. Non tantum autem Monaſterium, ſed & cuncta in circuitu ipſius planicies, ita tunc erat Saracenorum infeſtatione deſtituta, vt rarus, immò ferè nullus inueniretur, qui ſeruis Dei ibi degentibus, aliquod obſequium exhibere deberet. Super hæc præterea Theanenſes Comites vſque ad monticellum Monaſterio proximum, qui Torocellus dicitur: res eiuſdem Monaſterij inuadendo peruenerant. Aquinenſes verò, quibus Adenulfus quidam, cognomento Megalus, in Gaſtaldeum præerat, ab ipſo ferè Caſſino, qui non integris duobus millibus à ciuitate ſancti Germani abeſt: totam (vt vulgo loquar) Flumeticam, cum vniuerſis adiacentijs retinebant. Cœpit igitur prudens Abbas Monaſterij poſſeſſiones, quas antiquitus poſſederat vbiq; terrarum, & maxime contiguas quaſque, & in vicinia poſitas, ſolerter inquirere, & ab his, qui bellicis eas temporibus diripuerant, inuentis, atque oſtenſis conceſſionibus, ac præceptis eorum, qui hic illos dudum tradiderant, conamine toto repetere. Sed cum videret ſe nullis precibus, nullis rationibus, irrationabilium latronum, poſſe ad ea reſtituenda animos inclinare, Capuano Principi Landulfo ſuper iſta conqueritur. Quo cognito aduerſarij, & eius ſtudio, ac diligentia vehementer offenſi, cernentes ſe, cum illius ſollicitudine non poſſe quieſcere: meditabantur in dies qualiter, vel eum caperent, vel certè illi moleſtias, quas poſſent, inferrent. Agebantur autem hæc omnia nutu, ac diſpoſitione Dei, qui eius captionem, ac dedecorationem, ad loci huius prouidebat fieri reſtaurationem. Cum igitur quadam die in conſtruenda Rocca, quæ Ianula nuncupatur, & Eccleſiæ Beati Germani deſuper imminet, operam daret: ſubito præfatus Adenulfus, qui & Megalus cum militibus aliquot

superueniens, eundem Abbatem vi cepit, atque Aquinum veluti prædam maximam asportauit. Ibi verò in spectaculo publico, Vrsino illum tergore vestiens, canes ei vndique, sicuti reuera vrso, ad circumlatrandum immisit, & iniurijs plurimis virum honorabilem, vir nequissimus dehonestauit. His prædictus Princeps auditis, & plurimum super tanti viri tanto dedecore indignatus, mandat protinus Adenulfo, vt Capuam vadat, coramq; se legali iudicio Abbati iustitiam faciat. Ille verò prospiciens se legaliter ob hoc morti debere succumbere, rebellare magis elegit, de Aquinensi satis munitione confidens, ad Principis Curiam ire contempsit.

CAPVT II.

PRINCEPS itaque tam suam, quàm & Abbatis vltum ire iniuriam statuens, Aquinum venit, eiusq; prætorium, in quo præfatus rebellis se muniuerat, obsidione, ac machinis circundedit. Videns igitur Adenulfus, se non posse Principis manus euadere, funem in collum suum misit, & per manus coniugis suæ ad Principis pedes se trahi præcepit. Quo facto statim eum Princeps, ita vt erat ligatus Abbati cum omnibus suis deliberauit; vt tam de ipso, quàm & de omnibus rebus ipsius, quicquid vellet efficeret. Ita Adenulfus cernens se captiuum, in potestatem captiui sui, iusto iudicio Dei venisse: mox charrulam renuntiationis de vniuersis, quas retinuerat Monasterij possessionibus; sponte satis, ac libentissime faciens, in manibus Abbatis remisit: sicq; posthæc cum omnibus suis libertati propriæ ab eodem Abbate gratuito restitutus est. Atque tali occasione res suas, iam dudum inuasas, Pater Benedictus paulatim recuperare, ac recipere cępit. Namq; non multo post, Theanenses quoque Comites diuinitus acti, similia de his, quæ ipsi retinebant renuntiationis scripto eidem Abbati fecerunt. Nihil itaque moratus idem Abbas, & tempus acceptabile minimè negligendum ducens, statim à prędicto

dicto Principe Landulfo, necnon & Pandulfo filio eius, præceptum libertatis, ac confirmationis totius ex integro Abbatiæ expetijt, & accepit, secundum terminos scilicet superius scriptos, quos Gisulfus Dux tempore Petronacis primo statuerat, & postmodum Carolus Imperator, tempore Theodemar imperiali præcepto firmauerat. Super quod etiam aliud specialius præceptum ab eisdem Principibus de castello sancti Angeli, & de Turre sancti Georgij, necnon & de omnibus castellis, siue turribus, quæ in pertinentijs Monasterij deinceps construi deberentur, singillatim sibi fieri postulauit. Itemq; aliud de Gualdo casæ Gentianæ, & aliud insuper de tota Piscaria Lesinensi cum ipsa Foce sua, & cum Ecclesia sancti Focatis, quæ ibi est, necnon, & de aliquot casis intra eandem Lesinam. Postmodum verò tam à prædicto Pandulfo, quàm & à Landulfo filio eius interueniente supradicto Adenulfo Gastaldeo, rursus aliud præceptum recepit de vniuersis finibus, ac pertinentijs Monasterij huius. Non tamen super omnia hæc, quoties dabatur occasio quiescere valebant veritatis aduersarij: sed nunc quidam de Aquino, nunc quidam de Pontecuruo, necnon & de Theano, de finibus huius Monasterij contendere nitebantur. Verum quoties cum nostris in placito se coniunxerunt, toties summis rationibus victi, quod fallaciter contendebant, refutare veraciter cogebantur. Vnde etiam contigit, vt hac occasione, plurima apud nos huiusmodi conflictorum, seu renuntiorum munimina habeantur.

Eo quoq; tempore idem Abbas ad Principes iam dictos accedẽs, rogauit, vt darent cellæ nostræ Cinglensi locum foris portas sancti Angeli, ad Monasterium construendum ancillis Dei, quia Monasterium, quod intus erat, nimium strictum, & incompositum habebatur ancillis Dei ibi manentibus. Illi verò concedentes statuerunt locum foris murum ciuitatis, vbi castrum, & Monasterium construerentur: cuiq; concesserunt foris murum qualiter vadit vsque in flumen. Per idem tempus à Mariano quoque Imperiali Anchipato patritio, & Stratigo Calabriæ, atque Longobardię, prædictus Abbas sigillum recepit, vt securè, & absq; alicuius contradictione, seu impedimento liceret ei per-

quirere

quirere omnes hereditates, siue possessiones Monasterij huius, & recolligere eas, iuxta dumtaxat, & competenti ratione ostensa.

CAPVT III.

ORRO demum prudens Abbas à vicinis terris, quæ vastatę non fuerant, agricolis vndique mox euocatis, in possessiones illos Monasterij, quotquot cultoribus indigebant, cum vniuersis eorum familijs habitaturos induxit: sancito, tam cum eis, quos ibi inuenerat, quàm cum eis, quos ipse conduxerat, libellari statuto, vt de tribus totius eiusdem terræ redditibus, hoc est tritici, & hordei, ac millij partem septimam: de vino autem tertiam annualiter Monasterio darent. Cætera in suis, suorumq; vsibus possiderent, quod vsque hodie stabiliter, ac perenniter obseruatnr. Tali ergo modo habitatoribus diuersarum partium huius Monasterij terra ex maxima parte repleta, atque disposita, ad reparandas, siue meliorandas Monasterij officinas, quemadmodum à prædecessoribus suis, Leone, & Ioanne, iam dudum inchoatum fuerat, animum posuit: Ecclesiamq; primitus totam, quam prædictus Ioannes construxerat, nouis trabibus, ac lignis cipressinis contignans, tegulis cooperuit: parietes verò illius vndique satis pulchrè depinxit, pauimentum etiam ante altare Beati Benedicti multimoda lapidum varietate constrauit. Ipsum quoque altarium argenteis tabulis in circuitu decorauit, necnon, & anteriorem faciem altaris Beati Ioannis argenteam fecit. Fecit etiam, & crucem argenteam deauratam non modicam, & textum Euangelij vndique contextum argento inaurato, & smaltis, ac gemmis: coronas argenteas tres. Calices quoque, & thuribula, & varia Ecclesiastica ornamenta, necnon, & codices plurimos, & diuersos. Interea, & habitacula nonnulla eiusdem loci restaurans, ac si alter Petronax, cępit iuxta tenorem regulæ, & priscam Monasterij consuetudinem, cum Fratribus conuersari. Apud Capuanum verò Monasterium cum orna-

Obseruantia regularis.

ornamenta Ecclesiastica nonnulla, & campanas, atque codices aliquot effecisset. In Ecclesia etiam titulum cum confessione sua à parte Occidentali satis decorum adauxit, atque depinxit.

CAPVT IV.

PER idem tempus, primus, ac magnus Otto tertij Imperij sui anno per interuentum coniugis suæ Adhelaidis Imperatricis generale præceptum huic Monasterio fecit: confirmans omnia, quæ hactenus per diuersa loca à quibuslibet hic fuerant tributa. Item post quatuor circiter annos Paulus Abbas sancti Vincentij eum adiens, eumq; ex parte prædicti nostri Abbatis efflagitans: aliud ab eo præceptum plenius de confirmatione totius Abbatiæ de more priorum Imperatorum obtinuit. Nec multo post per aliud præceptum idem Imperator Abbati nostro Monasterium sancti Angeli de Barregio, cum omnibus cellis, ac pertinentijs suis concessit. Quod videlicet Monasterium eo tempore Albericus Marsorum Episcopus in tempus vitæ suæ, per scriptum ab eodem retinebat Imperatore. Quiq; Imperator eidem Monasterio sancti Angeli præceptum de confirmatione omnium rerum ipsius, iam ante quinquennium fecerat. A secundo etiã Ottone cum præcepto cõfirmationis totius Abbatiæ; prædictum quoq; Monasterium, quod præfatus Marsorum Episcopus, in præsentia eiusdem Imperatoris, qui tunc apud Marsiam, in mõte vocabulo Cedici morabatur, chartulã renuntiationis illi de eodem Barregensi Monasterio faciens, quietum de cetero sub hoc Monasterio maneret, obtinuit. Cum idem Episcopus ante sex annos sua sponte prædictum sancti Angeli Monasterium, per oblationis suæ chartulam Beato Benedicto contulerit. De quo etiam Monasterio cum post aliquot annos Guinisius Marsorum Episcopus filius prædicti Alberici, quæstionem mouere voluisset, quod quasi Ecclesia sua præceptum Imperatoris inde haberet: à monachis nostris in placito Marsorum Comitum conuentus, atque conuictus, tacere coactus est. Atque pro hac occasione tria

Imperato-

Anno 965

Imperatorum præcepta, quæ de eodem Monasterio pater eius acquisierat, nobis reddita sunt. Eo tempore Benedicto Papa sexto vita decedente, Benedictus Papa septimus propinquus supradicti Alberici Romanorum consulis, in Apostolicam sedem inthronizatur. Anno 975

CAPVT V.

Anno 954 ECVNDO huius Abbatis anno, qui est à natiuitate Domini nongentesimus quinquagesimusquartus: Beatissimi Apostoli, & Euangelistæ Matthæi corpus, quod primo apud Aethiopiam, vbi passus fuerat, postmodum autem apud Brittãniam per tempora diuersa quieuerat: tandem eiusdem sancti Euangelistæ reuelatione repertum, atque in Salernum translatum est. Anno 957 Triennio autem post, duo soles in cœlo pariter visi sunt: & per duos dies mensis Iulij mare dulce factum est, à Neapoli vsque Cumas.

CAPVT VI.

VNC temporis Benedictus Papa, cuius supra meminimus, quasdam curtes suas in Comitatu Aprutij eidem Abbati per priuilegium concessit. Per hos etiam dies prædictus Princeps Pandulfus per præceptum suum concessit in hoc Monasterio totam substantiam Arechis filij Ianiperti, quam habuerat in Theanensi, tam intus, quàm foris, vna cum Ecclesia sancti Siluestri, quæ intra eandem ciuitatem constructa est, cum omnibus omninò pertinentijs eius. Aliud etiam præceptum fecit ei de aqua fluuij Saonis cum ripis ex vtraque parte positis. Huic Pandulfo proclamauit præfatus Abbas super Bernardum Comitem de Alifis: eo quod minabatur incendere, & destruere vnum castellum huius Monasterij, de loco, vbi Curuara dicitur, & homines eiusdem castelli prædari, & cædere. Qua propter

idem Princeps flexus clamoribus eius, ſigillato præcepto conſtituit, vt ſiue prædictus Bernardus, ſiue quicunque homo ſub ſua ditione poſitus, aliquam moleſtationem, vel minimam, aut eidem caſtro, aut habitatoribus eius inferre præſumeret; componeret aureos bizantios mille, ſuper illam dumtaxat compoſitionem, quam legibus eſt ſtatutum componere. Giſulfus quoque Salernitanus Princeps filius Guaimarij maioris, vna cum Gemma vxore ſua fecit chartam in hoc Monaſterio de quarta parte omnium, quæ Lambertus Dux, & Marchio poſſediſſe viſus eſt in Comitatu Marſicano, & Balua, Forcone, Amiterno, necnon & Marchia Firmana, & Ducatu Spoletino: exceptis ſeruis, quos omnes libertate donauit, quæ videlicet omnia ex parte Ittæ Principiſſæ Auiæ ipſius Gemmæ ſibi in hæreditatem obuenerant. Sed & Borrellus Comes de Petra abundanti, fecit in hoc Monaſterio chartam oblationis de Monaſterio ſancti Euſtaſij in finibus eiuſdem caſtri, loco qui dicitur ad Arcum, cum omnibus omninò rebus, ac pertinentijs ipſius, & cum pertinentia terræ modiorum mille ſexcentorum vigintitrium. Præterea quidam Ioſeph Presbyter de ciuitate Larinenſi, obtulit in hoc Monaſterio Eccleſiam ſancti Laurentij, quam ipſe conſtruxerat in hereditate ſua, iuxta eandem ciuitatem, cum omnibus rebus, & pertinentijs ſuis. Quidam etiam Aquinenſes viri nobiles filij Rodiperti Gaſtaldei, obtulerunt omnes res ſuas Beato Benedicto, in territorio Aquinenſi, loco, qui Publica vocatur, Plana, & Montana perplurima. Hildebrandus quoque Comes de Sora, ſimul cum Fratribus ſuis fecerunt chartam ſancto Benedicto de medietate Lacuum Taurini, & Iuliani, qui procedunt à Poſta, cum omnibus pertinentijs medietatis eorum. Quos videlicet Lacus totos ex integro, vna cum Riuo de Carnello in hoc Monaſterio Pandulfus, & Landulfus Principes, cum omnibus eorum pertinentijs firmauerunt. Sed & Rachis Gaſtaldeus de Vicalbo donauit Beato Benedicto curtem ſuam cum Eccleſia ſancti Victorini, prope prædictos Lacus, vbi modo Poſta vocatur, necnon & duo Gualda in finibus Vicalbi, vnum in loco, qui dicitur Silua plana; alterum in Monte albeato, cum omnibus finibus, ac per-

tinentijs

tinentijs ipsorum. Per idem tempus homines de Vicalbo acquisierunt à prædicto Abbate Podium, vbi nunc est ciuitas sancti Vrbani, quod huic Monasterio antiquitus pertinebat, vt facerent in eo castellum, & reddiderunt in Vicalbo duplo tantum terræ, quam acceperant. Reseruauit autem sibi Abbas ipsam Ecclesiam sancti Vrbani, cum pertinentijs proprietatis ipsius, & cum tota curte intra ciuitatem, in omni videlicet parte pedes centum. Hic idem Abbas dedit in cambium Aimerado cuidam de territorio Marsicano Ecclesias, & terras huic Monasterio pertinentes ibidem, idest Ecclesiam sanctæ Mariæ in Montorone, sancti Abundij in Arcu, sanctæ Mariæ in Oretino, Saluatoris in Auezano, & Antimi in Vicu, & recepit ab eo in Comitatu Theatino Ecclesiam sancti Heliæ, & sancti Viti, cum quinque millibus modijs de terra. Item dedit Ecclesiam sancti Comitij, & sancti Viti, & sancti Heliæ in Theano, & recepit in eodem Comitatu Ecclesiam sancti Genesij, cum tribus millibus modijs terræ, & in Comino quinque millia, inter Atinam scilicet, & Vicalbum, & Furcam sancti Eleutherij. Item de Ecclesia sancti Fœlicis in Puluerio, modiorum terræ mille centum, tulit solidos centum; pro censu verò annuali solidos quinque. Per hos dies in placito Marsorum Comitum proclamante illo: refutata est ei ripa Fucini cum piscaria sua, ab ipsa videlicet Ecclesia sanctæ Mariæ de Montorone, vsque in sanctam Mariam de Palude, qui locus tunc Altoranum nuncupabatur. Necnon & duæ seruorum familiæ cum omnibus suis. Proclamauit etiam in placito Andreæ Marchionis missi Donni Ottonis Imperatoris, & Oderisij Comitis de Balua, apud Sulmonam contra dictum Comitem Oderisiũ, qui retinebat duas Ecclesias nostras de Balua in Valle de Pettorano, idest sancti Stephani, & sancti Eleutherij, & facta inde manifestatione recollegit eas. Hic conuocatis aliquot hominibus de ciuitate Termulensi, fecit cum eis conuenientiam, vt ædificarent ibi in pertinentia huius Monasterij in loco, qui Ripa Orsa vocatur, iuxta fluuium Trinium vnum castellum, vbi ipsi habitarent, & laborarent ipsas terras nobis pertinentes, ita vt tertiam tantum partem huic Monasterio de omnibus, quæ ope-

operarentur, & de ipſo caſtello tribuerent; duas verò ſibi haberent. Per idem tempus Saldefrit Diaconus ciuitatis Leſinenſis, obtulit in hoc Monaſterio vnam Eccleſiam iuris ſui vocabulo ſanctus Martinus, conſtructa iuxta eandem ciuitatem in loco, qui dicitur Alchiſi, cum omnibus ornatibus,& pertinentijs eius. Id ipſum quoque fecerunt, Guarnerius, & Laidulfus, & Baſſo Larienenſes de Eccleſia ſancti Germani, in loco, qui dicitur Aquarola, apud Larinum. Eodem modo oblatæ ſunt huic Monaſterio tres Eccleſiæ in Lumiſano, ideſt ſancta Maria, ſanctus Petrus,& ſanctus Benedictus in loco Maccla bona, cum omnibus rebus, & pertinentijs earundem Eccleſiarum. Guido etiam Aſculanus obtulit curtem ſuam de Caſali, loco, qui dicitur Force, quę eſt terra modiorum circiter mille quingentorum: obtulit autem illam in Eccleſia ſancti Saluatoris de prædicto Aſculo, ad opus Monaſterij huius. Emmo etiam quidam Marſicanus obtulit huic loco hereditatem ſuam de Comino, quæ eſt centum modiorum terra, in loco, qui dicitur Ferrara ad Vicalbum. Circa hos dies Giſepertus Præpoſitus ſanctæ Sophiæ de Beneuento, ordinatus ſuper cauſas huius Monaſterij in Leſina, & Termole, recollegit ab Adelchiſo Lucerino Epiſcopo libellum, quem ei dudum Angelarius Abbas fecerat de omnibus, quæ in prędicta Leſina huic Monaſterio pertinebant: dimiſſa ei iterum per libellum medietate ipſius Faucis, & fluuio Lauri, vſque in quintumdecimum annum, cenſu auri libra vna per annum. Hic idem Giſepertus proclamauit in placito Termulenſi coram multis, qui ibi aderant nobilibus, atque Iudicibus, ſuper quodam Caſtelgardo, qui ei contendebat quandam curtem noſtram in eadem Termula, loco, qui vocatur Caſalemari ad ſanctum Georgium, quæ curtis appellatur de Theodoſio, quam videlicet curtem Deuſdedit Abbas noſter olim emerat ab Adelperto Auo eiuſdem Caſtelgardi quingentis ſolidis aureis, cum caſis, & terris, vineis, ſiluis, pratis, & aquis, ſimul cum ipſo paſcuo eius, quod habebat in Termoleto per deſignatos fines, ab vno capite riuus, qui decurrit à ſancto Georgio in Viuarium, & vſque Biſernum. Ab altero capite mare, à latere Biſernum, ab altero latere riuus viuus,

qui decurrit in mare: & ita ostensa ratione sua iudicantibus illis, manifestauit se inde prædictus Castelgardus per scriptum: apposita compositione mille solidorum, si hoc aliquando remouere voluisset. Constantius quoque Præpositus sancti Benedicti de Lariano proclamauit in placito Maldefrid Comitis super Azonem Episcopum ipsius ciuitatis, de Ecclesia sancti Benedicti in Pettenari, quam idem Episcopus cum omnibus possessionibus eius sibi vendicauerat, & ostensa ratione, ac iustitia nostra, iudicante Comite, & Episcopo renuntiante, recollegit eam; & quoniam destructa erat, à fundamentis eam restaurans, ibi Monasterium, quod hactenus intra ciuitatem fuerat, esse constituit, ibiq; cum monachis religiose viuere cępit.

CAPVT VII.

HIC Abbas fecit libellum de monasterio sanctæ Mariæ in Luco, Rainaldo Comiti Marsorum: secundum illas scilicet pertinentias, atque fines, quibus Gualterius Sacerdos, & monachus eandem Ecclesiam à Doda Comitissa sibi oblatam in hoc Monasterio ante annos fermè viginti tradiderunt, quod est terræ modiorum sexcentorum. Quod videlicet sanctæ Mariæ monasterium, diuersis postmodum, ac multiplicibus, longè, latèq; Ecclesijs, seu possessionibus, à nonnullis fidelibus est ditatum, de quibus hic aliquanta scribimus, quæ inuestigare potuimus. Sancta Maria in Colle longo, sanctus Martinus in Transaquas, sancta Crux in valle Ortucle, sanctus Laurentius in Vico, sanctus Ioannes in Besenge, sanctus Cyprianus in ciuitate Marsicana, sanctus Saluator in Gyro eiusdem ciuitatis, sancta Barbara ibidem, sanctus Ambrosius in Secunzano, sancta Maria in Cesis, sanctus Leucius in Marano, sanctus Blasius in Muscusi, sanctus Erasmus in Pomperano, sanctus Siluester in Pireto, sanctus Saluator in Camarata, sanctus Germanus in Perrella Romani, sancta Restituta in Morrei, sanctus Stephanus, & sanctus Nicolaus, & sanctus Donatus in

Valle Sorana, sancta Maria in Passarano, & sanctus Sebastianus ibidem. Omnes istæ Ecclesiæ cum vniuersis possessionibus, & pertinentijs earum, mobilibus, & immobilibus prædicto Monasterio antiquitus pertinuere. Insuper, & hæreditas Petri Maimonis, in Auretino magna, & bona, & hęreditas Apici in Paterno, & hæreditas Bettonis Rattrudæ in Auezano.

CAPVT VIII.

PRAETEREA vbicumque de possessionibus nostri Monasterij, quæ prioribus temporibus amissę fuerant, præfatus Abbas inuestigare certius potuit, maximum præ omnibus recolligendi, & conquirendi, seu etiam redimendi, necnon libellos faciendi studium habuit. Libellos autem quamplurimos, siue de rebus huius Monasterij, siue sancti Angeli de Barregio, vt in eisdem libellis habetur, ideo studiosissime faciebat, vt & hoc monasterium dudum à Saracenis destructum, de ipsorum pecunijs reconciliaret, & vt per hoc indicium, ad huius cęnobij ditionem vniuersa illa pertinere in futurum tempus ostenderet. Nam filijs cuiusdam Gisonis de Aprutio libellum faciens de curte de Vigano quadringentorum circiter modiorum, recepit inde in præsenti solidos sexcentos, annualiter verò pro censu solidos viginti. Item in Aprutio de curte Tulliana solidos trecentos, pro censu solidos viginti tres. Item ibidem de curte, quæ dicitur Bassanum solidos centum, pro censu solidos vigintiquinque. Item ibidem locum Arole, de quadringentis modijs terræ solidos sexcentos, pro censu solidos quatuor. Item ibidem de curte Mariana solidos septem. Item de curte Tulliana, & alijs rebus libras sexdecim, pro censu solidos viginti. Item de eadem solidos trecentos, pro censu solidos sexdecim. In Comitatu verò Pennensi de curte sancti Siluestri de Doliola, solidos quadringentos, pro censu solidos quindecim. De curte sancti Georgij de Colline solidos ducentos, pro censu solidos decem. De terris in loco, qui dicitur Cicoli, solidos quingentos, pro censu solidos decem. De terris in Pater-

N no,

no, & casa Punzi, solidos centum sexaginta, pro censu solidos quatuor. In Marsia de sancto Vittorino in Celano, & sancto Benedicto in Tilia, libræ sex, pro censu Tremisses octo. In Balua de sancto Mercurio, & sancto Cesidio, & alijs rebus in Flaterno libræ quatuor, pro censu Tremisses decem. Item ibidem Ecclesia sancti Benedicti in Prætorio libras duas, pro censu solidos duos. Fecit etiam libellum cuidam Ioanni Presbytero, & Maraldo Gastaldeo ciuitatis Cannensis de piscaria eius ciuitatis, in loco, qui dicitur Zappineta vsque in decem annos, pro censu per singulos annos quatuordecim ligaturas sepiarum, quadraginta bonas sepias per singulas ligaturas habentibus. Necnon & de Ecclesia sancti Benedicti sita in eisdem Cannis, pro censu duarum pellium confectarum. Fecit & libellum Landulfo Comiti Hiserniensi de tota pertinentia terrarum, vbi dicitur Capriata. Quas idem Comes non multo post ex integro reddidit in hoc Monasterio, tradito hic ad conuersionem filio suo paruulo. De piscaria quoque Lesinensi fluuio Laurei, libellum fecit pro censu triginta bizantiorum. In valle quoque de Caudis loco Paulisi, de Ecclesia sancti Andreæ, & omnibus pertinentijs eius, libellum fecit cuidam Leoni Presbytero, & Ioanni Genco, pro xenijs, & seruitijs eorum. Similiter fecit, & de innumeris alijs, quæ hic superfluum scribere duximus.

CAPVT IX.

Anno 971 HVIVS Abbatis nono decimo anno, Ioannes Papa de Roma exiliatus, venit Capuam, & rogatus à præfato Principe Pandulfo, tunc primum in eadem ciuitate Archiepiscopatum constituit: consecrato ibi Ioanne fratre eiusdem Principis Archiepiscopo. Post quem Donnus Leo huius cœnobij monachus in eadem ciuitate, quatuor annis, & dimidio Archiepiscopatu functus. Gelberto nihilominus huius loci monacho
Anno 972 successionem Archiepiscopatus reliquit. Sequenti anno defuncto primo Ottone: Otto secundus Imperator filius eius, cogno-

cognomento Rufus, venit Capuam, & abijt Tarentum, ac Metapontum, & deinde Calabriam. Vnde proſperè ad ſua reuerſus, Anno Domini nongenteſimo octogeſimotertio, iterum magno exercitu congregato, cum Saracenis in Calabriam dimicaturus deſcendit: ſed diuina permiſſione ſuperatus ab illis: vix ipſe cum non multis euadere potuit. In quo etiam prælio Landulfus Princeps, filius Principis Pandulfi, cum fratre ſuo Atenulfo, & alijs pluribus mortuus eſt. Imperator autem Capuam reuerſus, firmauit Principatum relictæ Pandulfi Principis Aloarę, & filio eius Landenulfo. Ipſe verò pro recolligendo milite, ac certamine reſtaurando Romam rediens, eodem tempore defunctus eſt, atque in atrio Eccleſiæ Beati Petri Apoſtoli in labro porphiretico ſepultus, introeuntibus in paradiſum eiuſdem Eccleſiæ ad læuam, & filius ipſius Otto tertius Regnum accepit.

CAPVT X.

PRAEDICTA verò Aloara cum vixiſſet in honore ſuo annis circiter octo, reliquit in Principatu filium Landenulfum, qui poſt quatuor menſes à quibuſdam infidelibus ſuis Capuanis crudeliter occiſus eſt, apud Eccleſiam ſancti Marcelli, ipſa quinta feria ſancti Paſchæ, ad quam de more principali eiuſdem ciuitatis eadem die proceſſerat. Quo cognito Traſmundus Theatinus Comes, & Marchio, propinquus eiuſdem Principis, ad vlciſcendam ipſius interfectionem, congregato non paruo exercitu ſimul cum Rainaldo, & Oderiſio Comitibus Marſorum, venit ſuper Capuam poſt duos fermè menſes, & obſedit eam, ac vaſtauit per quindecim dies. Poſtmodum verò pro hac eadem Principis vltione venit Capuam, vna cum prædictis Comitibus Hugo Marchio miſſus ab Imperatore, & obſedit eam vndique per multos dies, quouſque ij traditi ſunt illi, qui prædictum Principem interfecerant. Quos accipiens, ſex de illis in furca ſuſpendit; cæteros verò diuerſis, ac varijs pęnis multauit.

CAPVT XI.

Terræmotus magnus.

NTE hoc fermè biennium ingens terræmotus factus est, tam in Capua, quàm Beneuento: ita vt in Capua plurimas domos euerteret, & campanas eiusdem ciuitatis per se sonare faceret. In Beneuento autem viperam deiecit, & subuertit quindecim Turres, in quibus centum quinquaginta homines mortui sunt. De Ariano, & Frecento magnam partem destruxit. Compsanam ciuitatem prope mediam euertit, eiusq; Episcopum cum plurimis alijs occidit. Rosam verò cum vniuersis ferè in ea manentibus submersit. Eisdem fermè diebus Frater huius Aligerni Abbatis, Leo nomine, monachus professione, portionem ligni Dominicæ CRVCIS non paruam, auro, gemmisq; pretiosis, ac margaritis circundatam, reuertens à Ierosolyma detulit, & huic sancto cœnobio deuotissimus obtulit, die nonarũ Nouembrium. Depositus est

Anno 987 autem prędictus Abbas nono Kalen. Decembris, & sepultus iuxta Ecclesiam sancti Benedicti.

ADNOTATIO.

ALigernus iste de quo hactenus egit Leo noster, summe laudatus reperitur in vita sancti Nili Abbatis, ipso namq. huic monasterio præsidente, Beatus Nilus ad hoc Monasterium venit, præuiderat namq. diuino, quo pollebat spiritu, venturos in Calabriam, vbi tunc ipse manebat, Saracenos, à Græcis aduersus Latinos vocatos, eosdemq. vt hostes, eandem prouinciam mirè vastaturos, vnde cum suis recedens anno Domini nongentesimo octogesimo, Cassinum venit, atque à Cassinatibus honorificè valde exceptus, ab eisdem incolendum accepit monasterium Vallem lucis nominatum. Quod eiusdem Patris discipulus, qui res ab eo præclarè gestas accuratè, atque fideliter scripsit enarrat, sic dicens.

Beatus Nilus anno 980 Cassinum venit.

Hoc cum iam cognouisset Beatus Nilus oculo suo prophetico (Saracenos scilicet Calabria potituros) diuinæ indignationi locum dare volens, ad Orientales partes se conferre noluit,

luit, veritus opinionem, quam de ipſo habebant Orientales (ad ipſos enim etiam Imperatores Chriſto dilectos fama peruenit virtutis Nili) & honorem fugiens, elegit inter latinos agere, vt ignotus apud eos. Quo verò magis ille hominum gloriam fugere ſtudebat, tanto magis cœleſtis gloria ipſum exornabat, & omnes, vt vnum ex Apoſtolis illum excipiebant, & parem venerationem illi tribuebant. Cum enim Capuam veniſset (vt alia ommittam propter copiam) & maximo honore affectus eſſet, tum à Principe ipſo Pandulfo, tum ab aliјs nobilibus ciuitatis, adeo, vt decreuerint ipſum ſibi Epiſcopum inſtituere & res iam ſecuta fuiſſet, niſi mors ipſum Principem præoccupaſſet.

Tùm verò cum vocaſſent Abbatem Monaſterij montis Caſſini (Aligernus erat iſte ille Beatus) illi ſignificarunt, vt daret Beato Nilo monaſterium aliquod ſancti Patris noſtri Benedicti, quodcumque ipſe vellet.

Beatus itaque Nilus cum ad inclytum illud Monaſterium acceſſiſſet, obuiam illi venit vniuerſa monachorum turba vſque ad montis radices, Sacerdotes, & Diaconi ſacris veſtibus, vt in die feſto induti, Cereos, & thuribula præ manibus habentes, & ita Beatum Nilum ad monaſterium deduxerunt: nec aliud quippiam videbantur audire, & videre, quam ſi magnus Antonius Alexandria ad veniſſet, vel è mortuis magnus Benedictus ſurrexiſset, diuinus ille ipſorum legiſlator, & magiſter. Et rectè quidem iudicabant, & a ſcopo non aberrabant. Omnes enim, qui ex ipſis, vel corporis, vel animæ aliquo detinebantur morbo curati ſunt, & vtilia ab ipſo ſunt lucrati; & qui ſpeculationi incumbebant, doctrinam adepti ſunt: qui in bonis erant operibus, ducatum: qui in peccatis correctionem: qui in virtutibus, exhortationem: qui bene ualebant, abſtinentiam: qui male, ſalutem. Et vnico verbo, quemadmodum olim Iſraelitis ſingulis ipſum manna ad eorum guſtum conuertebatur, & commodum, quapropter non erat in tribubus eorum infirmus, talem ſe etiam iſtis monachis miraculis præbuit, cum ipſos curaſſet præſentia ſua à Deo miſſa, & omnes ſpirituali lætitia cumulaſſet. Sapie. 16. verſ. 21. Pſal. 104. verſ. 37.

Valde etiam gauiſus eſt bono ordine & eorum ſtatu magna

Monach. Cassinenses laudat *disciplina exornato, & cum res ipsorum supra quam res nostras (Græcorum scilicet) esset admiratus, deducebatur iterum ab ipso Abbate, & ab insignioribus eius fratribus ad monasterium, in quo vna cum filijs suis permanere deberet. Illud autem erat sancti Michaelis Archangeli vallis lucis nuncupatum.*

Precati autem sunt ipsum tum Abbas, tum Fratres vniuersi, vt ad maximum Monasterium descenderet, & Græca lingua in eorum Ecclesia diuinum officium perageret, vt
1.Cor.15. vers.28. *hoc pacto fieret, vt inquit Apostolus, Deus omnia in omni-*
Isaia 11. vers. 6. *bus quod etiam Propheta prænunciauit, inquiens: Quod Leo, & Bos simul pascentur, & simul stabunt eorum filij. Beatus verò Nilus initio quidem abnuit præ humilitate, dicens:*
Psal. 136. vers.4. *Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena? qui hodie humiles sumus, & abiecti, in vniuersa terra propter peccata nostra. Nihilominus, vt consolemur inuicem nostra fide, & magnum Christi nomen glorificetur, contentus fuit hoc facere, & cum hymnum condidisset proprio ore in sanctum Patrem nostrum Benedictum, qui complectebatur omnia miracula, quæ in eius habentur vita, cumq. omnes Fratres supra sexaginta suscepisset, ascendit ad Cassinense Monasterium, & vigilias peregerunt in hymnis, & canticis. Hæc scriptor vitæ Beati Nili, qui rursus Aligernum nostrum mirificè laudat, cum de eius agit successore, vt ibi videbimus.*

CAPVT XII.

MANSO vicesimus octauus Abbas, sedit annis decem. Iste fuit consobrinus Pandulfi Principis, qui cum eo tempore, quo Aligernus Abbas defunctus est, Monasterio sancti Magni iuxta Fundanam ciuitatem posito præesset: propinquorum Principum solatio fretus; non autem omnium huius loci Monachorum consensu, Cœnobij huius Abbatiam indeptus est: vnde factum est, vt nonnulli de Prioribus huius Monasterij Fratribus, potius hinc egredi, quàm manere sub illo, eligerent.

E quibus Ioannes Beneuentanus, qui postmodum Abbas extitit, vnus fuit: alter verò Theobaldus nihilominus postmodum Abbas effectus. Donnus etiam Lucius, de religiosis huius loci Monachis, ac Prioribus vnus, necnon & quinque alij; quorum nomina non recoluntur, ex quibus omnibus, tres priores Ierosolymam profecti sunt. Quinque verò alij in Lombardiam, quos cum ob maximam huius loci deuotionem Hugo Marchio nimis reuerenter suscepisset: ex eius largitione, atque concessione, quinque monasteria in illis partibus construxerunt, ibiq; iuxta traditionem huius Monasterij omnem ordinem posuerunt. Ex cuius etiam Marchionis dono duo hic argenteæ coronæ habentur.

CAPVT XIII.

PER idem tempus supradictus Otto tertius interuentu matris Augustæ, Theophanij pręceptum huic Monasterio fecit, confirmans de more omnes pertinentias eius. Gisulfus præterea Theanensis Comes fecit oblationem in hoc Monasterio de loco, & castello, qui dicitur casale Caspuli, cum finibus, ac pertinentijs eius. Berteramus etiam nobilis vir de Comitatu Pennensi obtulit res suas sancto Benedicto, in loco, qui dicitur Fonte Tecta, cum Ecclesia sancti Flauiani, & medietate castelli de loco Carello, & castello de monte Petitto, & cum alijs curtibus suis, quod est terra modiorum septingentorum. Sed & Petrus quidam Presbyter de ciuitate Campomaurani, obtulit in hoc loco Ecclesiam sanctæ Mariæ, quam ipse in hereditate sua construxerat, super ipsos lacus eiusdem ciuitatis, cum multis terris, & omnibus pertinentijs eius. Temmarius quoque vir quidam illustris de Aprutio, fecit sancto Benedicto chartam de omni pertinentia sua, in Penne, & Aprutio, cum Ecclesia sancti Pauli, & sancti Ioannis de Bosseta, & curtibus per diuersa loca, terram modiorum mille & centum. Similiter fecit, & Transmundus clericus, de curte sua in Aprutio, quæ dicitur Celli, cum omnibus pertinentijs, &

adiacentijs ſuis, quod eſt terra modiorum trecentorum. Id ipſum fecit, & Grimoaldus Iudex Aquinenſis de Eccleſia ſancti Angeli, in monte, qui dicitur Aſpranus, cum terris non paucis, & cæteris pertinentijs ſuis.

Hic Abbas fecit libellum Landenulfo Lucerinę ſedis Epiſcopo de Piſcaria Leſinenſi, vnde idem Epiſcopus per ſingulos annos reddebat cenſum in natali Præpoſito ſanctæ Sophiæ de Beneuento, ad opus Monaſterij huius, bizantios vigintiſex. Fecit etiam libellum Rainaldo Comiti Marſorum de Eccleſia ſancti Pauli, quæ ſita eſt in territorio Cominenſi in pertinentia caſtelli Septem fratrum, cum rebus, & pertinentijs ſuis, trecentis videlicet terrarum modijs; recipiens ab eo in præſenti quidem ſolidos quinquaginta: annualiter verò Tincas quingentas. Fecit etiam libellum de Eccleſia ſancti Fœlicis in Pulverio, & ſancti Maximi in Comitatu Theatino, pro quo recepit ſolidos trecentos, pro cenſu verò ſolidos octo. De ſancto Angelo de Galiano in Pennenſi Comitatu ſolidos centum, pro cenſu ſeptem. Item ibidem de ſancto Bonito ſolidos quinquaginta, pro cenſu ſolidos tres. Item ibidem de terris ad Coronulas, & ad fontem Ermonis ſolidos centum, pro cenſu ſolidum vnum. Item ibidem de terris in Paſtina, & in valle Albina ſolidos centum ſexaginta, pro cenſu ſolidos octo. Item in Aprutio cuidam Odemundo de ipſa curte de Mariano ad ipſam ciſternam, & in colle de Morta, terram modiorum centum, & pro cenſu ſolidos quinque. Iſte fecit libellum iuxta tenorem Abbatis Aligerni quibuſdam noſtratibus, & poſuit eos circa ſanctum Heliam, vt ipſam à Barbaris deſtructam reſtaurarent, & terras in circuitu ipſius iuxta terminos ſtatutos excolerent. Eodem tempore Tarracinenſes ciues, commoniti à Ioanne Epiſcopo ſuo, propter cladem quandam, quam tunc patiebantur, ipſo die ſancto Paſchæ vnanimiter, omnes deuouerunt, ac promiſerunt, daturos ſe per ſingulos annos in hoc Monaſterio ſex millia anguillas, & ſcriptum inde fieri terribili anathemate ſuppoſito ad poſterorum memoriam præceperunt.

CAPVT XIV.

IC itaque cum à Ioanne Papa quintodecimo, priuilegium iuxta ſolitum recepiſſet: à Landenulfo etiam Principe, qui vt iam diximus, à Capuanis apud Eccleſiam ſancti Marcelli crudeliter interemptus eſt; præceptum cõfirmationis totius Abbatiæ accepit, ſecundum tenorem ſcilicet præcepti patris ipſius. Laidulfus quoque eiuſdem Landenulfi frater, qui illi in Principatu ſucceſſit; quindecim illi familias in Aquinenſi ciuitate de maioribus, quæ ibi erant conceſſit. Cui etiam nono Abbatiæ ipſius anno præceptum de Caſtro cęli cum toto monte, qui dicitur ſancti Angeli in Aſprano per ſuas pertinentias faciens, iurauit illi omnem ſecuritatem, & vt de tota omninò Abbatia ſe viuente illum fideliter adiuuaret. In præfati itaque montis ſummitatem idem Abbas aſcendens, cum nonnulla inibi veterum ædificia reperiſſet: voluit ibi caſtrum conſtruere, ſed propter aquæ penuriam id facere diſſuaſus, deſcendit, & in latere eiuſdem montis Roccam, quæ Sicca nuncupatur, ædificauit.

Supra caput 10.

Anno 996

CAPVT XV.

VPRADICTVS itaq; Imperator Octo depoſito Laidulfo, quem ſupra diximus, & vltra montes exiliato, eo quod in nece fratris ſui conſenſiſſe videbatur. Ademario cuidam Capuano filio Balſami clerici, quem ſecum à puero educatum vnicè diligebat, quemq; ante paululum Marchionem fecerat, Capuanum tradidit Principatum. Non multo poſt, idem Ademarius à Capuanis Principatu depellitur; & Landulfus de ſancta Agatha filius Landulfi Beneuentani Principis in Principem ſubrogatur. Hic Princeps ſupradicto Abbati, iureiurando firmauit, & iurando firmare fecit duodecim nobiles capuanos totam ex integro Abbatiam, cum omnibus

omnino intra Capuanum Principatum pertinentijs eius, sicut eam tenuit sub præfata Aloara Principissa, & Landenulfo filio eius, à quibus ei dudum fuerat confirmata. Comitatum etiam Aquinensem totum ex integro simul cum Episcopatu eius, & castellum Arcis, cum omnibus pertinentijs eorum, sicut eo tempore tenebat, & dominabatur. Insuper & castellum de Bantra, quod fuit Landonis Comitis, cum vniuersis pertinentijs ipsius, tenore quo supra dictum est, confirmauit, cum diuersis videlicet alijs conditionibus, quas à prædicto Principe Abbati eidem requirere visum fuit, quemadmodum in ipsius sacramenti serie continetur.

CAPVT XVI.

RAETER multa igitur illius strenuè, & quodammodo (vt suppressius de tanti loci patre loquar) sæculariter gesta, cum & Equites sibi plurimos, & non paucos sericis indumentis indutos famulos parauisset, & vltramontani Imperatoris curiam nihilo segniter frequentaret: præcipuè ob supradictæ Arcis constructionem maximum sibi inuidiæ, atque odij fomitem in vniuerso Principatu accendit; adeò, vt non multo pòst fraude inuitatus à Capuanis, captus, atque cæcatus sit, quod quasi non solum Abbatiam, sed etiam Principatum sibi vendicare satageret. Accessit ad hanc inuidentiam etiam Alberici Marsorum Episcopi nequitia, qui videlicet dum filio suo (quem de quadam meretrice susceperat) tradidisset Episcopatum, ad huius loci Abbatiam adipiscendam, si quo modo posset, animum dederat. Comperiens itaque prædictum Abbatem ob ea, quæ supra diximus valde Capuanis infestum: loquutus primo cum quibusdam nequissimis monachis: postmodum verò cum aliquibus Deum ignorantibus ciuibus Capuanis; pactus tandem est centum se libras Papiensis monetæ illis daturum; si illi (cæcato prius Abbate) Cassinense sibi Monasterium traderent, quod deinceps eorum fultus auxilio, sine alicuius contradictionis obstaculo possideret. Ita videlicet

licet, vt medietatem ipſius pretij ad præſens illis, per ſuos neceſſarios, mitteret: medietatem verò alteram tunc deſtinaret, cum Abbatis oculos in manu ſua conſpiceret. Quod cum ita inter eos firmatum fuiſſet; cœperunt vtrique, hic de pecunia, illi de nequitia propoſſe ſtudere. Congeſtam igitur Pſeudo Epiſcopus ille vndecumque pecuniam, miſit, quemadmodum pollicitus fuerat. Quam nequam illi ſuſcipientes, illos quidem, qui detulerant in quibuſdam abditis abſconderunt. Ad Abbatem vero venientes, dolosè precantur, vt Capuam adeat, & ſiquam aduerſus illorum aliquem querelam haberet, legalem inde iuſtitiam ſumat. Abbas autem quoniam illorum inuidiam iam dudum compertam, & malitiam ſuſpectam habebet, negat illuc poſſe ſe aliquatenus ire. Tunc illi (Deum negare parum, quid æſtimantes, & eum, qui vniuerſorum inſpector eſt, fallere ſe poſſe credentes) mox adhibitis Euangelijs, iurant, quod ſaluum illum, & in columen Capuam ducant: ſaluumq́; nihilominus, & in columen ad ſanctum Benedictum reducant. Hoc illi iurantes, fraudulenter in mente ſua ſtatuerant, vt poſteaquam Capuam illum duxiſſent, ad Eccleſiam ſancti Benedicti, quæ in eadem ciuitate eſt eum deducerent, vt quaſi hoc fraudis ingenio periurium deuitarent. Deceptus itaque huiuſmodi fraudibus Abbas, credidit; & Capuam vna cum illis nihil ſuſpicans mali perrexit. At illi, qui iam dudum conceperant dolorem, pepererunt tandem iniquitatem: moxq́; vt in Capuanum Monaſterium illum introduxerunt; quemadmodum diſpoſuerant, capiunt: eiq́; oculos ſine mora euellunt, atque diligenter linteolo inuolutos, clam, vt Domino ſuo ferrent, Epiſcopi nuntijs mittunt. Quos illi ſuſcipientes, & valde hilares effecti: feſtinanter ad Dominum ſuum reuerti cœperunt. Sed O, nunquam dormitans diuini iudicij oculus. Iam illi prope Marſiam in cãpo peruenerant Mezio, ibiq́; iam ſecuri ſubſiſtentes, cibos ab itinere fatigati percipiebant. Cum ecce ſubito peregrinus quidam ſuperueniens, ac perquiſitus ab eis (iuxta quod viantibus conſuetudo eſt) aliquid noui. Epiſcopus, ait, terræ defunctus eſt, qua illi voce vehementer attoniti, cumq́; fallacem, atque impoſtorem cum aſpernatione nimia

mia

mia esse dicentes, prorsus credere dubitabant. Sed cum ille rem certò certius, atque instantius affirmaret, & diem, horamq; illius obitus diligenter notatam eis referret: confestim illi in eodem loco de fossis oculis, quos iam frustra ferebant, ad domum Episcopi, quæ non longius aberat, conscensis Equis perniciter aduolant, atque reperiunt eadem hora vita priuatum Episcopum, qua prædictus Abbas lumine priuatus fuerat oculorum, quæ videlicet dies decimaoctaua Kalendas Decembris extitit. Ex his autem nuntijs, quos in tantum scelus iam dictus Pseudo Eoiscopus destinauerat; vnum Andræam nomine Presbyterum, ego ipse cum adhuc essem puerulus, vix se se in lecto mouere valentem, recolo me vidisse, qui vltra centenariam iam viuens ætatem; hæc omnia seriatim auunculo meo sanctæ memoriæ Ioanni Sorano Episcopo, quotiens interrogabatur, cum lacrymis confiteri solebat, ne quis fortè existimet fabulosum. Præerat eo tempore in Aquinensi Gastaldatu Adenulfus cognomento Summucula: abauus scilicet eorum, qui nunc dicuntur Aquinensium Comites, qui mox, vt Abbatem cæcatum agnouit, hilaris effectus, Roccam vocabulo Siccam, quam idem Abbas paulo ante construxerat, funditus euertit.

Hic Abbas in territorio Capuano construxit Ecclesiam in honore S. Apollinaris, & in Liburia ad casam Gentianam Eccclesiam S. Ioannis, & in casale Ecclesiā sancti confessoris Christi Mauri. Huic porrò Abbati successor eius Ioannes, Ecclesiam S. Martini iuxta Vulturnum, & Ecclesiam S. Secundini, quæ in Caiazano territorio sitæ sunt, cum omnibus omnino pertinentijs, ac possessionibus earum, diebus vitæ ipsius ex toto contradidit, vt ibidem suo arbitrio, quamdiu aduiueret, honorificè conuersari valeret.

ADNOTATIO.

De hoc Mansone Abbate agitur in vita sancti Nili his verbis. Cum igitur mortuus esset æternæ memoriæ Aligernus, qui rectè, & religiosè Monasterium sancti Benedicti administrauit, eius loco præfectus fuit quidam, qui ignora-

bat

bat ſanctum Nilum qualis eſſet, vel vt verius dicam, nec ipſum Deum cognoſcebat, quod declarabit id, quod breuiter dicam. Cum aliquando ad ipſum Beatus Nilus acceſſiſſet, inuenit caſu ipſum in Monaſterio inferiori, in quo eſt pulcherrimum ſacellum ſancti Germani, aquarum pulchritudine circundatum: inuenit autem ipſum cum inſignioribus monachis magni Monaſterij lotum, & in cœnaculo comedentem. Cum itaque expectaret ipſum Beatus Nilus in Eccleſia cum ſuis Fratribus, audit quod citharędus quidam ingreſſus erat in cęnaculum, citharam pulſans. Tunc Beatus Nilus dixit ad eos, qui ſecum erant. Memoria tenete Fratres verbum hoc, quod breui tempore veniet ira Dei ſuper homines iſtos: ſurgite, & hinc diſcedamus; & hoc cum dixiſſet, receſſit. Nec annus tranſiuit, & Præpoſitus ipſe (Manſo ſcilicet) defectionis, ſiue ſeditionis cauſa captus, eruti ſunt ei oculi, & monachi graui morbo oppreſſi, alij quidam vſque ad mortem afflicti ſunt alij perierunt. Citharędus ille, profectus vt raperet, captus eſt, & poſt multa tormenta eruti ſunt illi oculi. Et ſic omnes biberunt calicem iræ Domini, iuxta ſancti Patris Nili prædictionem. Beatus itaque Nilus, cum in Monaſterio, quod dicitur vallis lucis ſtetiſſet quindecim annos, receſſit inde. Hæc diſcipulus Beati Nili in vita ipſius. Agit etiam de excæcatione huius Abbatis Petrus Damiani lib. 4. epiſt. 8. ad Mainardum Epiſcopum Eugubinum.

Beati Nili prędictio.

Petrus Damiani.

CAPVT XVII.

S. Adalbertus Caſſinũ venit.

ER idem tempus Beatus Adalbertus Sclauorum Epiſcopus, relicto Epiſcopatu ſuo, ex licentia Romani Pontificis, ad hoc Monaſterium venit, cupiens Ieroſolymam ire. Sed cum à prædicto Abbate, & à nonnullis huius loci prioribus dehortatus inde fuiſſet, quaſi diuinitus datum ſibi conſilium ſumens, ſtatuit tota vita ſua hic degere, & nuſquam amplius omnino procedere. Sed cum quadam die quidam de Prioribus huius Monaſterij affectuosè cum ipſo loquentes, dixiſſent: Bonum eſt pater, vt hic nobiſcum maneas,

neas, hic habitum monasticum induas, hic Deo placitum viuere ducas, quoniam cum sis Episcopus, & Ecclesias nostras dedicare, & nostros clericos ad gradus Ecclesiasticos promouere decentissimè poteris. Hoc ille verbum satis molestè accipiens, mox descendit, atque ad virum sanctissimum Nilum: quem tunc apud Vallem lucis cum aliquot Græcis Fratribus religiosissime conuersari perceperat, satis deuotè profectus est. A quo dum eius genibus humiliter prouolutus, opportuna consilia quæreret: seq; ab illo non posse recipi, cognouisset: pro eo enim, quod ita de Monasterio nostro recesserat, asserebat prædictus pater non audere se illum retinere, ne fortè ob hoc, & ipse cum suis inde expelleretur: consilio tandem ipsius Romam reuersus, in monasterio sancti Bonifacij martyris aliquandiu conuersatus est: nec multo post, iterum ad Episcopatum suum à Pontifice Romano directus. Rursus itaque videns se nihil ibi proficere, Romam reuertitur; & in præfato sancti Bonifacij monasterio remoratur, iterumq; ab Archiepiscopo suo Maguntino ad Sclauoniam remittitur; vbi cum prædicare cępisset, ab infidelibus capite pro Christo truncatus, martyrium sumpsit. His quoque diebus Imperialem coronam de manu Romani Pontificis tertius Otto suscepit.

De sancto Nilo.

ADNOTATIO.

Sanctus Adalbertus, de quo hic agit Leo, fuit Episcopus Pragensis, qui cum aduersos admodum, & sibi contrarios expertus esset Boemos suos, quibus Episcopali præfectura præerat, eos deserens, Romam venit, inde Ierosolymam profecturus. Scripsit eius gesta quidam ipsius æqualis, relata apud Surium tom. 2. die 23. Aprilis, vbi de aduentu Adalberti ad hoc cęnobium consentientia his, quæ à Leone hic dicuntur, narrantur in hunc modum.

Surius to. 2. die 23. Aprilis.

Nec mora, magnam Romam egressus, ad sanctam ciuitatem Ierusalem, præter spem, imperfectum iter suscepit: nam ea via ductus, ad montem Cassinum vsque peruenit, vbi Beatus Benedictus postremo charam sedem posuit. Ibi Abbatis, & Fratrum pijs monitis castigatus, ne inutili vagatione vitam

expende-

expenderet, sed loco staret: ita melius virtutum fructus congregaret, Deum verò propitium bene viuens in omni loco inueniret, vt dicitur in psalmo. In omni loco dominationis eius benedic anima mea Domino. Et rursus sancti Hieronymi sententia bona (ad Paulinum epistol. 13.) non Ierosolymis fuisse, sed Ierosolymis bene vixisse laudandum est. Animaduertit diuinum Animal habens oculos ante, & retro, ita esse, vt dicunt, nec stetit in suis distinctionibus, dans locum salubribus consilijs: legerat enim in hoc periculosum esse homini si non maiorum spiritualium acquiesceret consilijs. Nec mora, montem festinus descendit, & quem in philosophia Christi perfectiorem discipulum inuenit, Patrem Nilum, calida spe petijt: sub quo paruulus factus iugum Christi ferre, & obedientiæ aureas litteras parare satagebat, amplexusq. genua senis in hæc firmus hærebat. Non negat Pater Nilus; Ast, inquit, homo ego sum Græcus, melius conueniunt cum quibus hoc agas, monachi latini. Redeas Romam nutricem sanctorum filiorum. Quare nobilem Abbatem amicum nostrum Leonem. Dic me misisse te rudem discipulum ad talem magistrum. Hoc duce itineris, ad prælia Dei securus accede, sub hoc patrono, contra aduersantia cuncta animæ ad Deum progrediens, saluus enatabis, & maiori flamma, qui nunc in te ardet accensus, excrescet quotidie in te Deus tuus, & Dei focus. Fecit, vt homo Dei bonus dixit, atque Romam pergens in Monasterio sancti Bonifacij vestem monachalem accepit: denique requisitus à suis, vt ad derelictam reuerteretur Ecclesiam, iubente summo Pontifice, ad Episcopatum redijt, ac tandem Polonis, & Vngaris Euangelium prędicans martyrio coronatur, anno Domini 997.

Psal. 102. vers. 22.

S. Hieronymi sententia.

Antequam hinc digrediamur visum est mihi referre quoddã notabile exẽplum ex Aenea Siluio (qui ad summum Pontificatum euectus Pius II. appellatus est) in sua Boemia cap. 16. Erat, inquit, Boleslao decimoquinto Boemorum Duci frater, Stratiquates nomine, qui relicto sæculo monachum induerat: is cum fortè Pragam venisset, oblata ei fuit á sancto Adalberto Episcopo Pontificalis cathedra, quasi Regis frater, Rege natus, facilius populum sub religione continere posset, cuius regendi (rapinis scilicet, & adulterij assueti, &

omne

omne ius, fasq. contemnentes) facultas sibi non esset: respondit ille, mundanas dignitates , quasi malas pestes esse fugiendas, monasterium sibi, & præsentem vitam suauem prestare, & futuram meliorem promittere, in eo se viuere, moriq. malle . Cui vir Dei , prophetico Spiritu plenus , dixit : Poteras modo pontificio honore cum salute defungi , at, quæ nunc recusas in perniciem tuam vehementer expetes . Adalberto igitur apud Prutenos martyrij coronam adepto, ille mutato interim proposito, Pragensem Ecclesiam poposcit, & fraterno , Regioq. fauore adiutus obtinuit . Sed dum apud Maguntinum Archiepiscopum agit , sacris de more imbuendus , inter duos Episcopos Pronus iacens , diabolico spiritu arreptus , tandiuq. vexatus fuit, donec animam exhalauit . Hæc ille . Meminerimus itaque hoc exemplo , in dignitatibus Ecclesiasticis appetendis, siue fugiendis, retinendis, siue cedendis, Dei gloriam , & Fratrum salutem præ oculis habere , sic enim vtrum, vtrum faciamus, non peccabimus .

S. Adalberti prædictio.

CAPVT XVIII.

S. Romualdus cum Beato Bonifacio venit Cassinum.

EO etiam tempore vir Dei Romualdus , vna cum Beato Bonifacio Imperatoris consanguineo , qui paulo post apud Russiam martyr effectus est; & cũ alijs pluribus Theutonicis de prædicti Imperatoris exercitu , ad hoc Beati Benedicti monasterium orationis gratia venit . Vbi grauiter infirmatus , sed quantocius diuina misericordia conualescens , reuersus est : eo scilicet tempore , quo idem Imperator Crescentium Romanum Senatorem, qui se in castello sancti Angeli de Ponte, sancti Petri contra eum rebellans munierat : sacramento deceptum , cepit : & mox quasi reum maiestatis , capite obtruncauit .

ADNOTATIO.

MEminit huius aduentus Petrus Damiani Cardinalis in vita sancti Romualdi cap. 26. in hæc verba . Romualdus igitur cum eo, quem prediximus Tammo , & cum

Bonifacio

Bonifacio viro clarissimo, quem nunc felicissimum martyrem se habere Russiana gloriatur Ecclesia & cum alijs conuersis Theutonibus, à Tiburis oppido, ad Monasterium sancti Benedicti, quod in Cassino constructum est monte, deuenit. Ibi nempe grauiter infirmatus est, sed cito ex diuina misericordia conualuit, & cap 27: declarans quis fuerit iste Bonifacius, qui cum Beato Romualdo Casinum venit, ait. Hic denique Regis fuerat consanguineus, & ita carus, vt Rex illum non alio vocaret nomine, nisi anima mea. Erat autem apprimè liberalium artium instructus, maximèq. in modulationis musicæ studijs approbatus. Hic itaque cum in cappella Regia moraretur, videns Ecclesiam antiqui martyris Bonifacij mox exemplo sui æquiuoci, ad martyrij desiderium prouocatus, ait, & ego Bonifacius vocor, cur ergo etiam ipse Christi martyr esse non debeo? Deinde iam monachus factus, tanta se abstinentiæ frugalitate constrinxit, vt sæpe Dominicæ diebus, & quinta tantum feria per hebdomadam manducaret. Denique, vt habetur in Martyrologio Romano à summo Pontifice ad prædicandum Euangelium in Rusiam missus. cum per ignem pertransisset illæsus, Regemq. ac populum baptizasset à furenti Regis fratre necatus, optatam martyrij coronam accepit. Celebratur eius festum die decimonono Iunij, quo die pariter celebratur natalis sancti Romualdi eius magistri, quamuis non eodem anno obierint.

De sancto Bonifacio

Romanũ Martyrologium die 19. Iunij.

CAPVT XIX.

CIRCA hæc tempora Olibanus quidam Galliarum Comes ditissimus, à prædicto viro Dei Romualdo, cui peccata sua confessus fuerat, commonitus est, vt relicto sæculo ad Beati Benedicti monasterium sub prætextu orationis veniret, ibiq; se diuino seruitio irreuocabiliter mancipare. Nil ergo moratus, sua relinquens filio, cum multa diuitiarum copia, quindecim scilicet onustis Thesauro sagmarijs, ad hoc se monasterium contulit, & his, qui secum venerant vale dicens, (nil tale de ipso hactenus suspicantes) ipse nunquam de

cætero progressurus, flentes ad propria remeare coegit. Depositus est autem prædictus Abbas octauo idus Martij, & in claustro huius Monasterij reuerenter reconditus.

CAPVT XX.

OANNES Abbas vicesimusnonus, sedit anno vno. Qui videlicet venerabilis Abbas, cum iam senectute, pariter & infirmitate grauatus, tanti regiminis pondus se ferre non posse perspiceret, consensu atque electione cunctorum fratrum Abbatem sibi substituit; ipse verò Abbatia relicta, in proximam eremum, in locum, qui hodie Piretum nuncupatur, cum quinque Fratribus secessit, ibiq; in honorem sanctorum Cosmæ, & Damiani paruula constructa Ecclesia, solitarius quodammodo degens, in spiritualibus operibus, reliquum vitæ suæ tempus exegit. Audiui a quodam sene, quod dum quadam die super municipium huius Monasterij vocabulo Pinlatarium, cuius habitatores olim rebellare tentauerant, hostiliter perrexisset. Ecclesia quædam iuxta idem Municipium posita, ab his, qui secum ierant, cum aliquot eorundem rusticorum Mapalijs, igne succensa sit, & ob hanc causam in multis se, maximisq; lamentis dedens, Abbatiam huiusmodi occasione inuenta, dimiserit. Iste fecit libellum Transmundo cuidam Clerico de Aprutio, de quibusdam curtibus nostris in eodem Aprutio huic Monasterio pertinentibus per diuersa loca, modiorum quasi quadringentorum, pro solidis ducentis, & censu solidorum octo: de alijs quoque terris in loco Ciccole libellum faciens pretij tantundem recepit. Idem etiam de tertia parte curtis de Moscufo, & alijs Terris, libellari nomine recepit solidos quadringentos, pro censu verò per annum solidos vigintiquatuor.

CA-

CAPVT XXI.

HIC cum tempore Theobaldi Abbatis defunctus fuiſſet, ipſa nocte religioſus quidam Frater, Ioannes nomine in Monaſterio ſancti Laurentij, quod Capuæ ſitum eſt, cum vigilias Fratrum de more præueniens, orationibus eſſet intentus, ſubito reſpiciens, vidit quaſi ſuper hunc montem maximam lucem in aere, atque intra eandem lucem, cernit Ioannis ipſius animam cęlum conſcendere. Cumq; facto mane cuperet reddi certus de viſione, perrexit ad Andream, qui tunc Monaſterio noſtro, quod intra Capuam eſt, præſidebat: eiq; viſionem quã perſpexerat, pandens, obnixè rogat, vt hominem ſuum ad hoc Monaſterium protinus mittat, qui omnem rei veritatem diligenter addiſcere, eisq; reuertens debeat intimare. Pergens itaq; nuntius, cum pars illi adhuc itineris aliqua ſupereſſet, quendam obuium habuit, qui ab hoc Monaſterio Capuam ſe proficiſci diceret, vt præfati venerabilis viri Ioannis obitum Fratribus ibi degentibus nuntiaret. Quem cum de hora obitus eiuſdem ſollicitè perquiſiſſet, ea illum hora ex hoc ſæculo migraſſe accepit, qua Capuanus ille Ioannes eius animam cęlum conſcendere ſe vidiſſe aſſeruit. Tunc ad illos à quibus legati fuerant vterque reuerſus, alter Capuæ, Ioannis depoſitionem: alter verò Caſſini retulit, quæ ſuper illius obitu viſa fuerat, viſionem: obijt autem pridie idus Martij.

ADNOTATIO.

EA, quæ hic de hoc Abbate Ioanne refert Leo, eiſdem ferè verbis narrantur à Deſiderio Caſſinenſi Abbate lib. 2. Dialogorum.

CAPVT XXII.

IOANNES triceſimus à Beato Benedicto Abbas effectus, ſedit annis duodecim, menſibus ſex. Hic ex illuſtri Beneuentanorum ciuium proſapia genus nobile ducens, ſed nobiliores ab infantia mores poſsidens,

cum in Ecclesia ciuitatis eiusdem Archidiaconatus honorem gereret, diuino tactus amore, temporibus Aligerni Abbatis, ad hoc sacrosanctum cœnobium venit, & vniuersæ sæculi vanitati renuntians, vestem monasticam induit. Qui cum aliquantos sub sanctæ conuersationis studio peregisset annos, atque post Aligerni transitum Manso in Abbatiam, ordine, quo iam diximus, successisset: egressus hinc, Ierosolymam orationis causa, profectus est, atque in monte Syna per sex continuos annos commoratus. Inde verò in Græcia in monte, qui Agionoros vocatur, per aliquod temporis spatium conuersatus est. In quo loco sanctus Pater Benedictus, illi quadam nocte per visionem apparens, pastoralem virgam, quam manu gestare videbatur, ei contradidit, atque vt ad Monasterium Cassinense sub omni festinatione reuerteretur indixit. Quam visionem cum mane facto Patri Monasterij retulisset, monere illum, atque hortari idem Abbas curauit, vt quoniam voluntatis hoc videretur esse diuinæ, minimè negligendum duceret: sed mox ad Beati Benedicti Monasterium cęlesti gratia comitatus redditum maturaret. Visioni igitur, & commonitioni Ioannes obtemperans, ad hunc locum Christo duce reuersus est; quem mox prædecessor ipsius Ioannes Abbas præpositum ordinans, non multo post, quia ipse, & infirmitate, & senio grauabatur, sicut supra diximus, eundem sibi substituit, & illo in Eremum secedente, hic in Monasterij curam, vniuersorum Fratrum electione succedit. Fuit autem temporibus
Anno 999 Syluestri Papæ secundi, & octauidecimi Ioannis. Hic primo anno ordinationis suæ, recepit præceptum confirmationis totius Abbatiæ ab Ottone Imperatore, aureo sigillo bullatum. Quo etiam tempore idem Imperator hic per dies aliquot remoratus, duas coronas argenteas Beato Benedicto obtulit.

CAPVT XXIII.

PER idem tempus Raynaldus Comes Marsorum fecit Monasterium de Ecclesia sanctæ Mariæ, quæ dicitur in Cellis, territorio Carseolano, idq; in circuitu non paruis possessionibus ditans: castellum etiam, quod nunc Celle vocatur, tunc autem castellum sancti Angeli nuncupabatur, cum omnibus eius pertinentijs in eodem Monasterio confirmauit. Petrus quoque Presbyter quidam de ciuitate Tiburtina, in eodem Monasterio de Ecclesia sancti Pastoris, cum omnibus eius pertinentijs, iuxta eandem ciuitatem sita, chartulam oblationis, cum omnibus suis parentibus fecit.

CAPVT XXIV.

HVIVS Abbatis anno tertio, qui est millesimus ab Incarnatione Domini, supradictus Imperator Beneuentum venit, & causa pœnitentiæ, quam illi Beatus Romualdus iniunxerat, abijt ad montem Garganum. Reuersusq; consequenter Beneuentum, petijt ab eis corpus sancti Bartholomæi Apostoli. Qui nihil tunc illi negare audentes, callidè illi pro corpore Apostoli, corpus Beati Paulini Nolani Episcopi, quod satis decenter apud Episcopium ipsius ciuitatis erat reconditum, ostenderunt; & eo sublato recessit, tali fraude deceptus. Quod postquam resciuit, nimium indignatus, corpus quidem confessoris, quod detulerat, honorificè satis apud Insulam Romæ recondidit. Sequenti verò tempore perrexit iterum super Beneuentum, & obsedit eam vndique per dies multos: sed nihil aduersus eam præualens, Romam reuersus est. Vnde vix ad sua reuerti incipiens, mortuus est: apud oppidum, quod nuncupatur Paternum, non longè à ciuitate, quæ dicitur Castellana, ab vxore, vt fertur, Crescentij Senatoris, quem superius ab il- Anno 1000.

lo retulimus decollatum, qua impudice abutebatur, potionatus. Sed antequam mors eius à circummanentibus dignosci posset, corpus ipsius aromatibus conditum à suis vltra montes delatum est, & Henricus Dux consobrinus ipsius constitutus est Rex.

CAPVT XXV.

HIC Abbas fecit capsam magnam argenteam inauratam cum smaltis, & gemmis diuersorum colorum. Fecit, & ceroferaria duo librarum quindecim; necnon & duo thuribula argentea librarum sex. Codices quoque Ecclesiasticos renouauit magnos, & pulchros: totius etiam Monasterij ambitum in circuitu muris, turribusq; muniuit. Construxit prætereà, & Ecclesiam in honore sancti confessoris Christi Nicolai, in Monticulo, qui secus pratum donnicum est propè ciuitatem sancti Germani. Quem videlicet æmulatus Theobaldus Præpositus ipsius, & ipse nihilominus eidem Beato Nicolao Basilicam aptauit: apud castrum sancti Petri, quod est positum ad radicem huius montis, in crypta antiqua, quæ ingentibus saxis gentilium opere pulchro, in dæmonum honore constructa, iuxta eiusdem Beati Petri Ecclesiam sita est. Quo tempore, octauo scilicet ipsius Abbatis anno, terræmotus ingens per quindecim, & eo amplius dies hunc montem exagitauit, ita vt in aliquot locis Ecclesiam scinderet.

Terræmotus ingens. Anno 1005.

CAPVT XXVI.

HIC Abbas fecit concambium cum prędicto Raynaldo Comite Marsorum de sancta Maria in Luco, & sancto Erasmo, & sancto Sebastiano, & sancto Angelo, pro quibus recepit in Terra de Alifis curtem, quæ dicitur sancti Stephani, cum terra modiorum quadringentorum, & in Theano modios quingentos, in loco, qui dicitur Campus.

Oderisius quoque Comes, eiusdem Raynaldi filius, oppidum,

dum, qui dicitur Casafortini, cum omnibus pertinentijs eius, mille videlicet modiorum terra, quod idem Comes à parte coniugis suæ Geruisæ tunc retinebat, eidem Abbati contradidit, & recepit ab eo sub nomine concambij castellum sancti Vrbani, & alias Ecclesias, seu curtes in Comino, loco huic pertinentes, terram vtiq; quasi modiorum nongentorum. Hic idem Oderisius vltimo Abbatis huius anno, vna cum Gibborga coniuge obtulerunt huic Monasterio Ecclesiam sancti Fœlicis in Comino, quæ videlicet sancto Angelo de Barregio olim pertinuit: pertinentia sancti Vrbani, cum centum modijs terræ in circuitu ipsius, & alijs centum apud Atinum, in loco Vallis bonæ, & cum omnibus eiusdem Ecclesiæ pertinentijs. Eodem tempore abierunt tres de monachis nostris ad Gualterium Comitem de Lesina, & in eius præsentia contenderunt, cum nobilibus illius Terræ de Piscarijs eiusdem Lesinæ, & de molendino de Lauri, & de Ecclesia sancti Petri ibidem, & de cæteris rebus sancti Benedicti, sicut in eorum libello continebatur; & cognita prædictus Comes iustitia nostra, iussit scripto suo, vniuersa illa monachis nostris ex integro restitui; apposita insuper pœna compositionis duo millium bizantiorum, qui exinde amplius contra nos contendere voluisset. Per hos etiam dies Hubertus Firmanæ ciuitatis Episcopus obtulit Beato Benedicto, de causa iuris sui in Fundo oppiano terras, & vineas, siluas, prata, & oliueta possessionem non paruam; & in fundo Paterno similiter. Sed & Gaiderisius quidam de eadem ciuitate Firmana fecit chartam in hoc Monasterio de vna Ecclesia iuris sui vocabulo sanctus Benedictus, in loco, qui dicitur Sambucetum, cum rebus, & pertinentijs suis.

Anno 1010.

Landulfus quoque Salernitanus Princeps, sub hoc Abbate monachus factus, obtulit huic Monasterio omnes res sibi iure hæreditario pertinentes in Comitatu sanctæ Agathę: domos scilicet, & curtes nonnullas, cum oliuetis, vineis, & molendinis, & omnibus earum pertinentijs. Sed & Transmundus Clericus diues, ac nobilis de Aprutio, cuius jam supra meminimus, Ecclesiam sancti Nicolai, quæ constructa est iuxta fluuium Trutinum, loco Sumusiano voca-

bulo, rebus suis ditatam, Monasterium esse constituit, idq; per suæ oblationis chartulam, sub huius cœnobij iure contradidit. Similiter autem, & Theuto filius Theutonis de eodem Aprutio, obtulit huic Monasterio Ecclesiam sancti Ioannis, in loco, qui dicitur Scorzone, quam videlicet ipse proprijs rebus ditatam sanctimonialium Monasterium fecerat. Eodem etiam modo Raynerius filius Iosephi obtulit Beato Benedicto vnam Ecclesiam iuris sui vocabulo sancti Nicolai in Comitatu Pennensi loco, qui dicitur Sambuceta, cum omnibus ornamentis, & pertinentijs eius, quiq; Raynerius ante annos circiter sex fecerat chartulam in hoc Monasterio de omnibus omnino rebus, ac pertinentijs proprietatis suæ, quæ possidere videbatur in Comitatu Pennensi, Asculano, Theatino, atque Aprutiensi. De castello videlicet Ambleto, & de Faraone, & de Murro, & de Cantalupo, & de Aterno, & de Arche, & de pluribus curtibus suis, quod est terræ octo millia modiorum.

Per idem tempus ciues Terracinenses admoniti à Ioanne Pontifice suo, obtulerunt in Monasterio sancti Stephani de Tarracina vnam piscariam, quæ ab ipso fluuio supra dictæ ciuitatis, loco, qui dicitur Gambara vsque in mare, apposita pœna trium librarum auri obrizi. Similiter etiam Roffridus patritius obtulit ibidem vnam piscariam suam in pantano Traiecti, in prædicto fluuio de Tarracina. Circa hos dies Franco quidam Presbyter, & monachus, fecit chartam in hoc Monasterio de vna Ecclesia proprietatis suæ, vocabulo sanctus Benedictus, in finibus monticelli loco Salabuca iuxta Bifernum, cum rebus, ac pertinentijs eius. Huic Abbati Lupus Azzonis de Aprutio fecit oblationem omnium rerum suarum, cum quinque Ecclesijs, idest sancta Victoria in Murro, sanctus Callixtus in Colle, sanctus Antimus in Comelano, sanctus Archangelus in Faumano, sanctus Andreas in Cesule, cum terra quingentorum circiter modiorum, & cum omnibus omnino sibi pertinentibus rebus in toto Aprutio. Adam etiam, cognomento Salicus, obtulit in hoc Monasterio vnam Ecclesiam iuris sui vocabulo sanctus Martinus in territorio Theatino, loco qui dicitur Corneclanum, cum centum terræ modijs in circuitu

ciusdem

eiuſdem Eccleſiæ, & cum reliquis pertinentijs ipſius.

Hic Abbas fecit libellum de ſancto Bonito, & pertinentijs eius, ſancto Angelo de Galiano, ſancto Saluatore de Seriole, ſancto Petro de Caſtriniano, ſancto Fęlice de Mantaniano, ſancto Fęlice inter Flumina, ſancto Valentino, & ſancta Maria in Aufano, pro ſolidis quadringentis, & cenſu ſolidorum viginti. Idem fecit etiam Otteramo Gaſtaldeo Marſorum de ſancto Clemente in Auezano pro ſolidis centum, & cenſu ſtaminearum quinque. Idem de ſancto Gregorio (ſiue Georgio) de Seruiliano, pro ſolidis triginta, & cenſu piſces centum. Item de eodem cenſu piſcium quadringentorum. Fecit & libellum cuidam monacho nomine Traſari de ſancto Benedicto in Canuſio, de ſancto Saluatore in Menorbino, loco Straiuniano, de ſancto Benedicto in Iuuenazzo, loco Oroſano, de ſancto Focato in Barano, cum ipſa piſcatione de lacu Romani, de ſancto Caſſiano in Filone: ſimul & de omnibus pertinentijs huius loci in ciuitate Tranenſi, cum omnibus ſimul earundem Eccleſiarum pertinentijs. Idem fecit filijs Adelberti de Papinlano, de quadringentis modijs terræ in Aprutio pro ſolidis ducentis, & cenſum ſolidorum octo. Fecit, & commutationem cum Treſidio quodam Theatino, à quo recepit Eccleſiam ſanctæ Luciæ in Caſtellone, loco qui dicitur Inſula, cum omnibus rebus ipſius Eccleſiæ, & terram modiorum centum, datis ei per diuerſa loca apud Theatem terræ modijs ſeptuaginta.

CAPVT XXVII.

HOC prærerea tempore, Sergio quarto Papa defuncto, Benedictus octauus, natione Tuſculanus, ex Patre Gregorio, Romanus Pontifex ordinatur. Per idem tempus ædificatum eſt Monaſterium ſancti Benedicti apud Sueſſam foris portam, quę dicitur Ermemari, à domno Ioanne Sacerdote, & monacho, vbi præfatus Abbas conceſſit omnes curtes, & terras huius Monaſterij, quæ ſunt intra Comitatum prædictæ ciuitatis, loco *Benedictus VIII. Papa.*

Oronica,

Oronica, & curtes de loco Alfani, necnon & curtes de loco Lauriana. Ita dumtaxat, vt per singulos annos ex eadem curte Lauriana persolueretur nobis census modiorum fabarum centum.

CAPVT XXVIII.

RAEDICTVS autem Abbas, cum plurimas à vicinis Comitibus pateretur angustias, Capuam ad tempus remoraturus abscessit. Et quoniam plusquam satis austerus in monachos fuerat, studueratq; contra B. Benedicti decretũ, timeri magis à Fratribus, quam amari, illi extimantes, immò optantes, huc eum vlterius non reuersurum, Docibilem quendam, natione Caietanum, vitę simplicis virum, de congregatione in Abbatem substituunt. Qui cum de more Abbatum possessiones Monasterij reuisurus Marchiam perrexisset, & multis donatus equis, alijsq; non paruis muneribus, iam rediret. Benzonis filij cuiusdam de eiusdem partis magnatibus, subito illum apud Pennas inuadunt, & violenter vniuersa, quæ ferebat diripiunt. Quo cognito Bernardus Comes, mox ad eum accessit, seq; super hac re valde dolentem ostendens, totidem illi equos quot fuerant sublati vir liberalis restituit. Veniens autem præfatus Abbas in locum, qui Furca Pennensis vocatur, conuersus, vniuersos Benzonis filios maledixit: Bernardum verò cum suis omnibus benedicens, vt domui eius, domus Benzonis semper subdita esset, & vt nunquam de domo eiusdem gladius iræ Dei recederet, terribiliter imprecatus est. Quod videlicet fieri, nos hodie videmus. Sed cum post septem non integros menses pacatis, atque compositis rebus, Ioannes Abbas huc fuisset reuersus, Docibilis Caietam se contulit, ac non multo post languore detentus, ad hoc se Monasterium referri postulans, quieto fine defunctus est. Abbas quoque Ioannes cum iam longęuus esset, & ipse nihilominus defunctus est, decimoquinto Kal. Aprilis, atque
Anno 1011. iuxta Ecclesiam Beati Benedicti sepultus.

ADNOTATIO.

DE Ioanne isto hæc scribit Desiderius initio lib 2 Dialog. Cum adhuc essem laicus, & intra annos adolescentiæ atatem ducerem, quę à multis in Beneuentana ciuitate degens, audiui de Ioanne tunc eiusdem Beneuentanæ Ecclesiæ Archidiacono, postmodum verò huius sacri cœnobij Abbate, silenter non transibo. Cum idem Ioannes de illustri prosapia originem duceret, & quod maius est, religiosè viuens omnipotenti Domino omninò placere studeret, ita à clero, & populo diligebatur, vt omnes ei vnanimiter post mortem Archiepiscopi, eiusdem Vrbis summum sacerdotium præoptarent. Alter quidam in eadem Ecclesia Alax nomine Diaconus erat, qui ad adipiscendum pontificium aspirabat, nec quo ordine id assequi posset, quidquam pensi habebat: sed dum idem Ioannes Archidiaconus superesset, ad culmen tanti honoris se posse pertingere desperabat. Cumq. hæc quotidie in animo volueret, vana illum cogitatio haud quiescere permittebat. Cùm quadam die vterque secretò in loco consedissent, & nemo alius cum eis esset sermo inter eos ortus est de huius miseræ vitę fragilitate, de cœlestis, ac perpetuę vitę iucunditate, de pęna peccatorum, ac de gloria sempiterna iustorum. Itaque statuerunt inter se huius gloriam mundi relinquere, ac sanctę conuersationis habitum suscipere, atque, vt magis fidi esse possent, iuramento quod statuerant firmauerunt. Deinde diem decernunt, quo apud castrum Cassinum limina Beati Benedicti peterent, ac sub eius magisterij regula Iesu Christo Domino deseruirent. Igitur postquam ad statutum diem ventum est, quo ab eis aggrediendum erat iter, Alax, qui aliud animo aliud gestabat in ore, Ioanni Archidiacono dixit: Carissime frater, quoniam de rebus meis aliquid adhuc superest, quod secundum Deum ordinare cupio, tu obsecro pręcede & mox, vt sanctę conuersationis habitum susceperis, mihi nuntium mitte, Ego autem interim his expletis, quantocius te subsequi curabo. Archidiaconus ergo ad Monasterium Beati Benedicti veniens mox, vt sacrum habitum suscepit, nuntium, vt decreuerant, socio direxit, qui eum sub sanctę institutionis regula iam colla submisisse, &

vt

vt ipse celeriter veniret, sicut pollicitus fuerat, nuntiaret. At ille mox, vt talia audiuit alacer effectus, quod illum, qui sibi in Ecclesia præminebat recessisse cernebat, omnino se ad eum accedere, atque tam arctam aggredi viam, posse negauit: deinde ad acquirendum culmen pontificalis honoris totis viribus nitebatur. Sed omnipotens, ac iustus Deus aliter quam ille sperabat disposuit. Nam cum Imperator Otto egressus Germania Italiam intrasset, postquam Romanas res, prout sibi videbatur disposuit, Beneuentum adijt, cui Alax, ita familiaris effectus est, vt idem Augustus eligi in Pontificem (Ecclesia renuente) præciperet. Postmodum verò Imperator Romam rediens, Romanum Pontificem eum consecrare rogauit, & consecratum Beneuentum remisit. Imperator deinde febre correptus, post aliquot dies diuina dispositione defunctus est. Ille verò Beneuentum rediens, ne mœnibus quidem ciuitatis appropinquare ausus fuit, sed cum dedecore illo repulso, alium sibi ciues Pontificem elegerunt. Fecit quidem hęc omnipotens Deus ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum: vt qui cupiditate honoris ductus fraudulenter fratrem suum studuit ab Ecclesia pellere, ipse pulsus patria, exul in alieno solo vitam finiret.

Præter hęc, ea, quę sequuntur Leone venerabilis vitę (qui ante paucos annos defunctus est,) & alijs veteranis monachis narrantibus audiui. Cum idem Ioannes aliquantos in Monasterio sub sanctę institutionis regula explesset annos, petita ab Abbate suo licentia Ierosolymam perrexit, atque in Sinai monte per sex continuos in Dei seruitio deguit annos. Postmodum in Græcia, in monte, qui Agynoros dicitur aliquanto tempore mansit. Sed ea, quę illo in loco vidisse contigit, haud quaquam mihi reticenda videntur. Quidam namq. Eremita in eodem monte manens à paucis frequentabatur, vel noscebatur: quadam verò die frater, qui ei ministrabat, & certis diebus victum deferebat, supra memoratum Ioannem venerabilem virum ad eundem Dei seruum duxit, & sicut ipse postmodum discipulis suis cum lacrymis solitus erat referre, benignè, vt decebat, ab eo susceptus est; & cum sermo inter eos de cęlestis vitę gaudijs diutius agitaretur, seruus Dei ijs, qui aduenerant, dixit: Venite fratres,

quia

quia hora est, alimenta summamus corporis, ne reuertentes in via deficiatis: nec enim ieiuni recedere debetis à nobis, propter quem tanti subijstis iter laboris. Et hæc dicens mensam præparat, prandium apponit, cum denique oratione facta ad mensam consedissent (mirabile dictu) ecce immanis vrsus è vicina silua veniens se se ante ora prandentium, fauum dulcislui mellis ferens, exhibuit. Cumq. illi valde perterriti fugam inire tentarent, venerabilis Eremita ille eos compescuit, & ne terrerentur admonuit, dicens: multos iam esse annos, quod sibi omnipotens Deus per bestiam illam sæpissimè hoc mellislui nectaris donum sua pietate transmiserit. Peracto itaque prandio surgentes è mensa, animo magis satiati quam corpore, percepta benedictione ad Monasterium sunt reuersi. Mirabilis res.

Post non multos verò dies Beatus Pater Benedictus eidem Ioanni per visionem apparuit, & dans ei pastoralem virgam, quam manu gestabat, vt Casinum ad suum Monasterium, quantocius reuerteretur, admonuit. Facto itaque mane, Abbati ipsius Monasterij viro religioso, visionem quam viderat per ordinem pandit. At ille, vt erat vir prouidus, atque discretus, voluntatem Dei in hac visione cognoscens, intulit, dicens: Frater Ioannes celeriter ad tuum Monasterium reuerti festina, ne tanto patri, qui tibi per visionem apparuit, esse inobediens videaris. Decreuit enim (vt mihi videtur) omnipotens Deus, te suo gregi præponere, & vt suas fideliter pascas oues, sua miseratione elegisse. Ille igitur visioni, & admonitioni obtemperans, transmarina relinquens arua, Christo duce, reuersus est, atque à religiosissimo viro Ioanne, qui tunc Fratribus præerat, Præpositus factus, non multò post (quia idem Abbas corpore iam debilis erat, atque pondus tanti oneris ferre nequibat) consilio, & electione cunctorum Fratrum, ab eodem venerabili patre Abbas est ordinatus. Ille verò Abbatia relicta in vicina silua secessit, atque ibi vsque ad vitę suę terminum solitarius degens, in omnipotentis Dei seruitio vitam finiuit. Hactenus Desiderius de Ioanne isto. S Benedictus Ioanni apparet

CAPVT XXIX.

Anno 1011.

EO autem, quo defunctus est anno, quemdam nepotem suum Ioannem, cognomento Rotundulum, quem ante dies non plurimos monachum fecerat, ad mortem veniens, in Abbatem substituit, paucis admodum super hoc sibi consentientibus, vel potius coacte id sufferentibus monachis. Quorum autem pars potior, ac sanior erat, nimis hęc indigne ferentes, & Neophytum tantæ congregationi præesse minimè congruum iudicantes: post menses aliquot, mandauerunt Pandulfo Principi Beneuentano, vt veniret, filiumq; suum Atenulfum illis in Abbatem ordinandum adduceret: nulli enim magis, quam ipsi honor huius loci competeret. Quem videlicet Atenulfum, cum Otto Imperator puerum à Patre obsidem accepisset, vltra montes in quodam Monasterio nutriri, ac custodiri mandauerat. Post tempus verò aliquantum monitus à Patre suo, vt si absque suspicione alicuius fugere posset monastica veste indutus, fugam arripuit, atque in redeundo grauiter infirmatus, cucullam quam fugæ occasione simulanter induerat, sponte se deinceps gestaturum deuouit. Sicq; ad patrem rediens, cum ab eo in palatio retineri non acquiesceret, in Monasterio sancti Modesti, quod intra eandem Beneuentanam ciuitatem prope Episcopium situm est, vsque ad id temporis mãsit. Lætus igitur Princeps, Cassinum protinus venit, & consensu, atque adminiculo monachorum, excluso Rotundulo, filium in Abbatiam substituendum lætantibus vniuersis cõtradidit. Rotundulus igitur tali ordine pulsus, Beneuentum redijt, atque patrocinio propinquorum, & consensu, ac concessione præfati Principis, supra scripti Monasterij sancti Modesti Abbatiam recepit.

ADNOTATIO.

Galat. 3. vers. 3. *Libet hic exclamare, & quod Paulus Galatis scripsit iterum repetere: Sic, inquit, stulti estis, vt cum Spiritu*

cępe-

experitis, nunc carne conſummemini? Abbas hic Ioannes à Deo, vt apparet, ad regimen Caſsinenſis Monaſterij electus, quiq. in vita ſua laudabiliter ſatis fuit conuerſatus, in fine tandem carni, & ſanguini cedens, nepotem ſuum inhabilem, & indignum, contra omne ius, & fas Monaſterio Caſsinenſi præeſſe voluit, relictis alijs dignioribus, & melioribus. Sed non ſolus Ioannes id fecit, ſunt enim adhuc multi, qui eum in hoc opere imitantur procurantes hæreditate poſſidere ſanctuarium Dei, atque ædificare Sion in ſanguinibus: vnde quidam hos verſus iam pridem compoſuit.

Cum factor rerum priuauit ſemine Clerum,
Ad Satanæ votum ſucceſſit turba nepotum.

Quod quam ſit damnabile, nemo eſt, qui neſciat. Habetur de his peculiare exemplum in Speculo exemplorum diſtinct. 9 exemplo 11. Mihi autem ſufficit exemplum Abimelech, relatum cap. 9. lib. Iudicum, quem ſpurium (relictis filijs legitimis Gedeonis) Sichimitæ ſibi in Regem elegerunt, non alia ratione ducti, niſi quia os noſtrum, & caro noſtra eſt. Sed tandem ipſe ab eis electus Abimelech, ciuitatem ipſorum deſtruxit, interfectis habitatoribus eius. Hæc in figura contingebant illis, ſcripta ſunt autem propter nos, ad correptionem noſtram, vt docet Paulus epiſt. 1. ad Cor. cap. 10.

CAPVT XXX.

CIRCA hæc tempora reuerſus Domnus Liucius, quem ſuperius ſupra cap. 12. tẽpore Manſonis Abbatis hinc egreſſum, Ieroſolymam perrexiſſe monſtrauimus; primo quidem apud Salernitanum Principatum, in quadam Eremo, vbi nũc Monaſterium ſanctæ Trinitatis ad Cauam cognomento, conſtructum eſſe dignoſcitur, aliquandiu remoratus eſt. Vbi à Guaimario Principe agnitus, atque in maxima eſt reuerentia habitus. Poſtmodum verò in monte hoc, loco Albaneta vocabulo, vſque ad ſuum eſt obitum, religioſiſſimè conuerſatus. In quo videlicet loco ante non multum tempus, cum quidam vir Dei manſionem ſibimet remotio-

Liucius Monach.

Albaneta.

remotiorem elegisset, atque in cisterna vetere, quam ibi dirutam repererat, oratorium fabricare dispofuisset, cogitanti ei in cuius potissimum nomine Ecclesiam ipsam construeret: fertur quendam puerulum scholarem ibi tunc superuenisse. Qui à prædicto viro Dei perquisitus, vtrum peritiam cantandi haberet, & ille habere se promptulè respondisset, iussus ab eo cantare est, quicquid sibi primum in mentem venisset: statutum scilicet habens in corde suo, vt in cuiuscumque sancti honore puer ille cantasset, in eius nomine Ecclesiam eandem construeret. Mox puer ille responsorium imposuit: veni electa mea, totumq; illud suaui satis modulamine cecinit.

Valde itaq; vir Dei exhilaratus, & intelligens per hoc Beatissimæ Dei Genitrici placere, suum in loco eodem honorari vocabulum: confestim iuxta possibilitatem suam, paruulam ibi Ecclesiam in honore eiusdem Genitricis Dei, ædificauit: ibiq; vsque ad exitum suum satis deuotus in eius seruitio perdurauit. Cum autem post aliquantum tempus præfatus Domnus Liucius ibi venisset, & plurimum sibi locus ipse complacuisset: elegit ibi vsque ad mortem consistere, & in seruitio Dei Genitricis perseuerare. Regressus igitur ad Principem Guaimarium, prædicti Guaimarij filium, cui dudum & Pater spiritualis, & familiaris super omnes extiterat: multa ab eo, & diuersa ornamenta Ecclesiastica, & codices complures, necnon & aliam, ad Fratrum vsus, non modicam suppellectilem acquisiuit: libentissime illo, ac liberaliter cuncta, quæ vellet accipere concedente: Mox itaq; prædictam Dei Genitricis Ecclesiam multo satis quam erat in omnibus ampliorem efficiens, atque depingens, habitacula quoque in circuitu ad diuersos commanentium vsus non modicæ quantitatis ædificauit; ibiq; cum triginta circiter Fratribus religiosissimè conuersari cępit. Ipse autem præ cæteris omni vilitate, & extremitate contentus, tam humili se officio mancipauerat, vt farinam in pistrino ad panem faciendum, famulorum more discuteret: cum interim de ore illius Dauidica modulatio nunquam cessaret. In cuius vitæ humilitate, atque nimia abstinentiæ austeritate, vsque ad extrema vitæ indefesse perdurans, Ri-

cherij

therij Abbatis tempore in Monaſterio iſto defunctus, atque ſepultus eſt.

CAPVT XXXI.

TENVLFVS Abbas triceſimuſprimus, ſedit annis vndecim, vir quanto nobilis, tanto humilis, & humanus. Huius anno ordinationis tertio, Domini vero milleſimo quartodecimo: quo tempore Paſchalis feſtiuitas ipſa die ſancti Marci, iuxta calculi ordinem extitit: Henricus Rex, de quo ſupra diximus, venit Romam, & coronam Romani Imperij de manu Benedicti octaui Papæ recepit, à quo etiam Papa idem Abbas priuilegium ſumpſit. Necnon & ipſe Imperator Henricus ab eodem Abbate, & vniuerſo huius loci congregatione rogatus, per præceptum aureo ſigillo bullatum, vniuerſas pertinentias huius Monaſterij hic confirmauit. Specialiter autem, ac nominatim res de Comitatu Termulenſi, quarum videlicet fines ſunt. A capite Riuus planus, à pede mare, ab vno latere flumen Trinium, cum aqua, & portu ſuo; ab altero Riuus, qui dicitur Ticcle, cum caſtellis Petra fracida, Ripa mala, & cum Monaſterio ſancti Benedicti ibidem conſtructo. Item Fara, Ripa vrſa, Mons bellus, Peſcloli, cum vniuerſis omnino finibus, ac pertinentijs eorum. Item alibi in eodem Comitatu iuxta Bifernum, habens fines à capite pertinentia ſancti Gregorij, à pede mare, ab vno latere Bifernum, cum aqua, & medietate portus; ab altero Riuus viuus, cum omnibus adiacentijs ſibi pertinentibus: necnon & Eccleſiam ſanctæ Trinitatis, & ſancti Georgij in eadem ciuitate Termulenſi, cum vniuerſis poſſeſſionibus, ac pertinentijs earum. Inſuper etiam duo caſtella Cominenſis territorij ad Vicum album, & ſanctum Vrbanum alio ſuo præcepto poſtquam vltra montes regreſſus eſt in hoc Monaſterio confirmauit. De quibus videlicet iam pridem poſt Patris mortem, Pandulfus Capuanus Princeps, frater eiuſdem Abbatis, ipſi præceptum fecerat; necnon & de Monaſterio ſancti Valentini Anno 1014.

in eodem territorio Cominensi, cum vniuersis rebus, ac pertinentijs ipsius: quod videlicet Monasterium, ex plurimo iam tempore à Saracenis destructum, non multo ante restaurauerat Pontius quidam filius Allonis de Comitatu Marsorum. Qui cum agnouisset illud huic Monasterio antiquitus pertinuisse, ita vt erat restauratum, pro Dei amore, in ius, & potestatem huius loci ex integro remisit. Hic etiã Pontius, vna cum Bernardo filio manifestauerunt, & renuntiauerunt nobis in placito Marsorum Comitum, totam pertinentiam de Opi, & Paraccle in territorio Marsicano, quæ olim sancto Angelo de Barregio pertinuerat.

CAPVT XXXII.

HIC Abbas fecit in Ecclesia sancti Benedicti coronam argenteam vigintiquatuor librarum, fecit & campanarium altum, & optimum, in cuius medio altarium in honore sanctæ Crucis construxit. Præterea iuxta ostium maioris Ecclesiæ dextra, læuaq; supra marmoreas columnas cameras duas erexit; in quarum vna altarium in honore sanctæ Trinitatis: in altera verò altarium statuit vocabulo sancti Bartholomęi Apostoli. Absidam verò maiorem auro, diuersisq; coloribus depingi pulcherrimè fecit, Ecclesiam porrò sancti Stephani, quæ iuxta portam Monasterij de foris sita fuerat, iam fere ruentem, renouauit, & ampliauit, atque in ea altarium sancti Adelberti, quem superius factum martyrem diximus, ab Occidentali parte adiunxit. Ciuitatem deorsum circa Ecclesiam Domini Saluatoris, quam supra diximus à sancto martyre Christi Abbate Berthario inchoatam, ex magna parte construxit, restaurauit. Præterea in territorio ciuitatis Atinæ, Monasterium S. Nazarij martyris, quod antiquitus huic nostro cęnobio pertinuerat: & Ecclesiã S. Angeli, quã olim Gisulfus Abbas in Valle luci construxerat, iam vetustam restaurans, titulo addito amplians, atq; depingẽs, possessionibus non paruis adauxit, & diuersas ibi ad monachorum vtilitates officinas instituens, nostratium Monasterium esse constituit, quod eatenus Græcorum extiterat.

A D-

ADNOTATIO.

SVperius cap. 11. huius libri adnotatum est, temporibus Aligerni Abbatis, anno Domini nongentesimo octogesimo, Beatum Nilum Cassinum venisse, atque ab eodem Abbate, & Monachis concessum illi fuisse Monasterium sancti Michaelis Archangeli Vallis lucis nuncupatum. Exinde ergo vsque ad præsens prædictum Monasterium Græci monachi incoluerunt.

CAPVT XXXIII.

HOC tempore oblata est in hoc Monasterio Ecclesia sancti Petri, quæ nuncupatur ad Isoleta, in Campania territorio Ciccanense, cum maximis circa se possessionibus, ab Huberto, & Amato Comitibus Ciccani, & Segniæ. Ecclesia quoque sancti Angeli in territorio de Ceperano, loco, qui dicitur Cannuzzo, cum omnibus pertinentijs, & finibus suis, à Lanuino, & Ratterio Consulibus Campaniæ. Sed & Saphirus Presbyter obtulit huic Monasterio Ecclesiam iuris sui, vocabulo sanctus Benedictus, apud Capitanatam ciuitate Murrone, cum omnibus rebus, & pertinentijs suis. Necnon, & Petrus Presbyter, & monachus, & Martinus presbyter, & monachus similiter, obtulerunt Beato Benedicto Ecclesiam sancti Appollinaris, & sanctæ Mariæ ibidem in Murrone, loco vocabulo Casale planum, cum omnibus ad se pertinentibus. Id ipsum fecit Odmundus quidam Firmanus de Ecclesia sancti Michaelis de Torpelliano cum vniuersis pertinentijs eius. Quidam etiam nobilis vir de Marsorum prouincia Fridolfus filius Gualtonis, tradidit in hoc loco omnem substantiam iuris sui, quam in eadem prouincia possidere videbatur, & duas Ecclesias sibimet pertinentes, idest Ecclesiam sancti Thomæ in Petuge, & sancti Magni in Castuli, cum omnibus earum pertinentijs, atque rebus. Leo quoque presbyter, & monachus de territorio Bouianensi simul cum alijs Fratribus suis, obtulerunt in hoc loco Ecclesiam sancti Saluatoris, & sancti Christofori de castello Petroso, cum

nonnullis possessionibus suis. Similiter etiam Temmo filius Theudelasij obtulit Ecclesiam sancti Fœlicis in Carruse, cum omnibus pertinentijs eius. Per idem tempus prædictus Oderisius Marsorum Comes, cum Gibborga vxore sua reddiderunt Beato Benedicto Ecclesiam sancti Pauli sitam in Comino, quam videlicet Pater ipsius à Mansone Abbate per libellum receperat. Eodem quoque tempore simili tenore oblata est in hoc Monasterio Ecclesia sanctæ Iustæ apud Baranellum iuxta Bifernum, & alia similiter Ecclesia sanctæ Iustæ apud castrum Eudolini, & Ecclesia sancti Andreæ de Cantalupo territorio Boianensi. Necnon & monasterium sancti Benedicti, & Ecclesia sanctæ Luciæ apud castrum Baniolum, loco qui dicitur molinum vetulum, & Ecclesia sanctæ Mariæ de Cruce, cum omnibus earum rebus, ac pertinentijs. Apud Aprutium quoque loco Tribio, Ecclesiam sancti Benedicti similiter cum omnibus rebus suis. Sub hoc Abbate Raynerius Gastaldeus Soranę ciuitatis, obtulit Beato Benedicto de rebus hereditatis suæ in finibus Arpini, locum, qui vocatur collis de Insula, cum omnibus adiacentijs, ac pertinentijs eiusdem loci. Sed & Albo quidam Aprutiensis obtulit in hoc Monasterio integram medietatem de castello Salinæ, sibi iure hæreditario pertinentem, vna cum Ecclesijs, & vniuersis omnino rebus, ac pertinentijs earundem Ecclesiarum, & prædictæ medietatis, quæ sunt terræ modia circiter septingenta. Adelpertus etiam cuiusdam Azzonis filius, id ipsum fecit de curtibus, & de portionibus suis de duobus castellis apud Aprutium, & Ecclesijs aliquot, cum terra modiorum quadringentorum. Lupus quoque filius cuiusdam Azzonis de Aprutio, similiter fecit de portionibus suis in quatuor Ecclesijs, idest sanctæ Victoriæ, sancti Antimi, sancti Archangeli, sancti Andreæ, & littore, & piscatione propria in mare, & quinque millibus modijs terræ. Stephanus præterea, & Syluester presbyteri Larinensis ciuitatis, obtulerunt in hoc loco Ecclesiam suam vocabulo sancta Maria, loco, vbi dicitur Monumentum, cum omnibus pertinentijs suis.

His diebus Monachi quidam ab Ierosolymis venientes particulam lintei cum quo pedes discipulorum Saluator

exterſis,

exterſit, ſecum detulerunt, & ob reuerentiam ſancti huius loci deuotiſſime hic obtulerunt, ſexto ſcilicet idus Decembris; ſed cum à plurimis ſuper hoc nulla fides adhiberetur, illi fidei fidentes, protinus prædictam particulam in accenſi thuribuli igne deſuper poſuerunt, quæ mox quidem in ignis colorem conuerſa, poſt paululum verò amotis carbonibus ad priſtinam ſpeciem mirabiliter eſt reuerſa. Cumq; excogitarent qualiter, vel quanam in parte pignora tanta locarent, contigit diſpoſitione diuina, vt eodem ipſo die tranſmiſſus ſit in hunc locum, loculus ille mirificus vbi nunc recondita eſt ipſa lintei ſancti particula, argento, & auro, gemmisq; anglico opere ſubtiliter, ac pulcherrime decoratus, ibi ergo chryſtallo ſuperpoſito, venerabiliter ſatis eſt collocata. Morisq; eſt ſingulis annis ipſo die cœnæ Dominicæ ad mandatum Fratrum eam à manſionarijs deferri, & in medium poni, duoq; candelabra ante illam accendi, & indeſinenter per totum mandati ſpatium ab Acolutho incenſari. Demum verò iuxta finem mandati à ſingulis per ordinem Fratribus flexis genibus deuotiſſime adorari, & reuerenter exoſculari.

CAPVT XXXIV.

E Monaſterio præterea Barregenſi cum à prædicto fratre ſuo Pandulfo Principe idem Abbas præceptum, cum omnibus ſuis finibus poſſeſſionibus, ac pertinentijs recepiſſet: quendam ibi Fratrem huius congregationis valde religioſum, qui Azzo dicebatur, vt eius reſtaurationi, ac reconciliationi pro poſſe ſtuderet, tranſmittere protinus ſtatuit. Nam ex eo tempore, quo Saraceni à Marſis, Pelignisq; ſuperati, atque fugati ibidem ſe contulerunt, ſeq; ibi aliquandiu (quoniam locus excelſis valde ædificijs munitus erat) tutati ſunt, ſed ab ijs, qui eos inſequebantur, vna cum monaſterio, & ipſi pariter conflagrati ſunt; per diuerſa exinde fugientibus monachis, ita ſuccreſcentibus, vndique ſiluis horridum fuerat, & inhabitabile redditum;

vt vix pauci admodum Fratres, iuxta paruam Ecclesiam, antiquam, quæ ignem euaserat, pro venerabilis loci amore commanere paterentur. Erat tunc prædictus Azzo, Præpositus Monasterij sancti Benedicti in Pago Marsorum, quod videlicet Monasterium eo tempore tam cellis, quàm fundis, ac prædijs, atque colonis diuersis per Marsiam locis copiosis ditatus erat. De quibus aliquanta perstringimus. Cella sancti Benedicti in Oretino, cum modijs terræ quingentis. Sanctus Gregorius in Pentoma, cum modijs mille. Sancta Maria in Hillara cum modijs trecentis. Vicenna in Auezzano modiorum centum. In castello Veneris, loco qui dicitur Casale ab ipso monte vsque in aquam; ex alio latere aquæ Veneris ad casalem Adelardi, modij viginti. In loco, qui dicitur Calabrettum modij mille. Hereditas Gueltonis ibidem similiter modij mille. In valle, quæ dicitur Aquirana à sancto Quinciano vsque in Aquiranum modij mille, plus, minus, & cætera multa, & maxima, quæ longum scribere iudicauimus. Huius itaque vniuersam omninò substantiam tam in codicibus, quàm & in animalibus, quamq; & vniuersis vtensilibus ex æquo diuisit, partemq; alteram ad prædicti Monasterij restaurationem assumpsit, & conuocatis artificibus Ecclesiam primitus, cuius fundamenta tantum remanserant, de hinc officinas cæteras restaurare protinus cœpit. Reuersusq; consequenter ad Abbatem hominibus, quos in possessionem eiusdem Monasterij necessarium erat inducere, libellos ab eo acquisiuit: moxq; castellum, quod eidem Monasterio proximum est, Vale vocabulo condidit. Tertio demum anno consummata Ecclesia, præfatus Abbas eiusdem Azzonis oratu, Angelum Episcopum huius tunc Monasterij monachum, cum aliquot Fratribus, & duodecim alijs sancti Germani clericis, ad eam sollemniter dedicandam mandauit. Quo facto quemdam ibi Fratrem Dominicum, quem ipse monachum fecerat vice, ac nomine suo ordinans, non multo post, idem Azzo iam senex, atque infirmus ad hoc Monasterium reuersus est. Qui cum in domo infirmorum per dies aliquot recubans, extremum iam vitæ spiritum traheret, quidam Frater Petrus nomine, eo quidem tempore iuuenis, nostra

verò

verò ætate, qua illum in hoc loco adhuc viuentem reperimus, annis simul, moribusq; grandæus, dum in dormitorio Fratrum, cum cæteris ea nocte quiesceret, vidisse sibi visus est Michaelem Archangelum, illa nimirum specie, qua in imaginibus depingi consueuit, per idem dormitorium altero se Angelo comitante transire. Quem cum idem Frater quadam speciali fiducia, vtrum ipse Michael Archangelus esset, & quo tenderet perquisisset, & se plane Beatum Archangelum esse, & ad animam Fratris Azzonis suscipiendam properare respondit. Mox Frater ille euigilans surrexit, & ad domum infirmorum perniciter aduolans, iam eundem Fratrem recessisse de sæculo reperit. Præfatus verò Dominicus eiusdem magistri sui solertiam imitatus, non multo post Roccam, quæ inter montes dicitur, non longe ab ipso Monasterio construxit, atque colonos, qui prius in loco, qui Ciuitella vocabatur habitauerant, in ea constituit.

ADNOTATIO.

EA, quæ hic narrat Leo de Azzone Præposito sancti Angeli, referuntur etiam à Desiderio Cassinensi Abbate lib. 2. Dialog.

CAPVT XXXVI.

PER idem tempus contentio Caietanorum Ducum, & Comitum Traiectensium orta est cōtra hoc Monasterium, eo quod cæpissemus repetere terras quasdam, & siluas in confinijs Aquini huic Monasterio antiquitus pertinentes, quas ipsi ante non multos annos à Papa Ioanne octauo, & à Ioanne Papa decimo per priuilegium receperant; pro eo scilicet, quod super destructione Saracenorum Gariliano degentium potentissime se intromiserint. Sed cum apud Argenteum castrum ad placitum res hæc perducta fuisset, in quo cum Principe Capuano, & eiusdem ciuitatis

Archiepiſcopo; necnon, & cum Duce Neapolitano, & Caietano Epiſcopo, Domnus Atenulfus Abbas, & plurimi de diuerſis partibus nobiles, Iudiceſq; conuenerant: relecta ſunt primitus, in omnium præſentia præfata priuilegia illorum: demum verò relecta ſunt à parte noſtra præcepta Regum Caroli, Hugonis, atque Lotharij, qui eaſdem Terras huic Monaſterio conceſſerant, & firmauerant. Quo facto decretum à Iudicibus eſt, tam ex Romanis legibus quàm ex Longobardis, nequaquam poſſe Caietanis Terras illas aliquatenus pertinere: ſed nos eas omnino legaliter, ac firmiter obtinere debere. Cumq; hæc Iudicum ſententia, & à Principe, & ab vniuerſis aſſidentibus collaudata ſimul, & confirmata fuiſſet, præfati Duces, ac Comites, videntes ſe legum auctoritati contradicere non poſſe, chartulam protinus manifeſtationis, ſeu renuntiationis de vniuerſis rebus illis fecerunt; & apud nos remiſerunt, pęna centum auri librarum appoſita, ſi vnquam ipſi, vel ſui heredes, hæc aliquatenus dirumpere; ſeu remouere quæſiſſent.

CAPVT XXXVI.

EODEM quoque tempore Pandulfus, & Giſulfus Theanenſes Comites, proclamante eodem Abbate in Iudicio Capuani Iudicis, & Archiepiſcopi, manifeſtauerunt ſe, & renuntiauerunt nobis totam pertinentiam de Ceſina: appoſita nihilominus pęna centum librarum auri, ſi eandem renuntiationem remouere aliquo modo tentauiſſent. Id ipſum etiam fecerunt filij Vnzonis de caſtro Conca, & de omnibus pertinentijs ipſius, & de Pilano, & ſancto Fęlice, & Ceſina; proclamante Andrea Præpoſito noſtro in placito Antonij Cappellani, & Benzonis miſſi Henrici Imperatoris, appoſita pœna ſi remouerent quinque millium bizantiorum. Per idem tempus quidam Aquinenſis vir nomine Magipertus obtulit Beato Benedicto hereditatem, quæ Limata vocatur, Carnello, & Malpha circundatam, centum æſtimatione modiorum, quam videlicet ipſe ab hominibus de Pontecuruo emerat;

ab

ab vno latere habens passos quadringentos decem & septem, ab altero trecentos vigintitres, ab alio ducentos, ab alio verò trecentos.

CAPVT XXXVII.

VIVS Abbatis anno septimo, cęperunt Normanni, Melo Duce, expugnare Apuliam: qualiter autem, vel qua occasione Normanni ad has partes primo deuenerint, & quis, vel vnde hic Melus fuerit, & qua de causa eisdem Normannis adhęserit, opportunè referendum videtur. Ante hos circiter sexdecim annos quadraginta numero Normanni in habitu peregrino (vtpote à Ierosolymis, vbi causa orationis perrexerant reuertentes) Salernum applicuerunt: viri equidem, & statura proceri, & specie pulchri, & armorum experientia summi. Anno 1018.

Quam à Saracenis obsessam reperientes; accensis nutu Dei animis, à Guaimario maiore, qui tunc Salerni Principabatur, equis, armisq; expostulatis, inopinatè super illos irruunt, & pluribus eorum peremptis, cæterisq; fugatis, mirabilem victoriam, Deo præstante, adepti sunt. Attolluntur ab omnibus in triumphum, donis à Principe amplissimis honorantur, vtq; secum manere debeant multis precibus inuitantur. Illi verò se amore tantum Dei, & christianæ fidei hoc se fecisse asseuerantes, & dona recusant, & ibi manere posse se denegant. Tandem itaque prædictus Princeps consilio habito, simul cum eisdem Normannis legatos suos in Normanniam dirigit, & veluti alter Narses, poma per eos cedrina, amygdala quoque, & deauratas nuces, ac pallia imperialia, necnon & equorum instrumenta auro purissimo insignita illuc transmittens, ad terram talia gignentem illos transire, non tam inuitabat, quàm & trahebat. Per eos dies duo magnates partis illius, Giselbertus scilicet, qui & Buttericus, & Gulielmus, cognomento Repostellus, acriter intra se dissidentes, ad id tandem excidij deuenerunt, vt Giselbertus Gulielmum occideret. Quod cum

Robertus

Robertus Comes terræ ipsius comperisset, vehementer iratus, mortem Giselberto interminatus est. Giselbertus igitur iram Domini sui præcauens, assumptis quatuor fratribus suis Rainulfo, Ascilittino, Osmundo, atque Rodulfo, & aliquot alijs cum equis tantum, & armis, iuncti nostrorum legatis, aufugiunt, & Capuam tandem perueniunt, vbi eo tempore prædictus Melus cum Pandulfo Principe morabatur. Hic itaque Melus (vt retro aliquantulo redeam) Barensium ciuium, immo totius Apuliæ primus, ac clarior erat, strenuissimus valde, ac prudentissimus vir. Sed cum superbiam, insolentiamq; atque nequitiam Græcorum (qui non multo ante, tempore scilicet primi Ottonis Apuliam sibi, Calabriamq; sociatis in auxilium suum Danis, Russis, & Gualanis vendicauerant) Apuli ferre non possent, cum eodem Melo, & cum Datto quodam æque nobilissimo, ipsiusq; Meli cognato, tandem rebellant. Verum cum exercitui, quem Imperator illo transmiserat Barenses resistere non valerent, post non longum tempus turpiter se, suaq; dedentes, eundem quoque Melum Græcis tradere nequiter conabantur. Quod prudentissimus vir aduertens, vna cum Datto clam fugit, & Asculum intrauit, atque post paucos dies timens, ne etiam ipsi Græcis, qui eum obsidebant contraderent, noctu egressus cum Datto pariter Beneuentum venit. Inde Salernum, ac tandem Capuam, nullo interim otio indulgens, quin modis omnibus satageret, qualiter Græcorum dominationem abijcere, atque ab eorum tyrannide suam posset patriam liberare. Interea Barenses captam vxorem ipsius Maraldam, & filium Argiro Constantinopolim ad Imperatorem transmittunt. Dattus itaque ad præfatum Abbatem Atenulfum veniens, cum apud eum, vna cum vxore, & filijs diebus aliquot commansissent, demum ob Henrici Imperatoris fidelitatem à Benedicto Papa in Turre de Gariliano flumine, quam idem Papa tunc retinebat, positus est. Quam videlicet Turrem Ioãnes Imperialis patritius Caietanus filius Docibilis Hyppati, pro Agarenorum dissipatione temporibus Ioãnis octaui Papæ construxerat. Melus igitur inter ista Capuæ commorans, cognito prædictorum Normènorum aduentu, mox

illos

illos accerſit, eorumq; cauſa diligenter perquiſita, & agnita, illis de more militiæ protinus fœderatur, & è veſtigio Salernum, ac Beneuentum repedans, multos ſibi tam Græcorum odio, quàm ſui gratia addictos aſſociat, ſtatimque Græcorum Terram ingreſſus expugnare repugnantes viriliter cæpit. Tribus itaq; vicibus cum Græcis, prima apud Arenolam, ſecunda apud Ciuitatem, tertia apud Vaccariciam, campeſtri certamine dimicans, tribus eos vicibus vicit, multosq; ex his interficiens, & vſque Tranum eos conſtringens, omnes ex hac parte, quas inuaſerant Apuliæ ciuitates, & oppida, recepit. Quarta demum pugna apud Cannas, Romanorum olim clade famoſas, Bolani Catapani inſidijs, atque ingenijs ſuperatus, vniuerſa, quæ facile receperat, facilius perdidit. Feruntur in ea pugna Normānorum ex ducentis quinquaginta numero decem tantummodo cecidiſſe, de Græcis autem innumerabilem turbam occubuiſſe. Melus autem cernens auxilijs militum ſe deſtitutum, Normannos ſuperſtites partim apud Guaimarium, partim apud Pandulfum conſtituens, ipſe vltra montes ad prædictum Imperatorem abijt, vt ad expellendos Græcos, vel ipſum pro ſe ad has partes venire ſuaderet, ſi poſſet, vel militum ab eo auxilia acciperet, ſi non poſſet. Tunc temporis Venafrani Comites in poſſeſſione huius Monaſterij, quæ Vitecuſum dicitur ingredientes: Caſtrum ibidem, & in loco, qui dicitur Aqua fundata, ædificare cæperunt. Quod dum Abbati Atenulfo nunciatum fuiſſet, miſſis militibus, illos de huius Monaſterij finibus expulit, & quæ ædificauerant à fundamentis euertit.

CAPVT XXXVIII.

NTEREA cum præfatus Abbas, immo potius hoc Monaſterium, magis Aquinēſium Comitū infeſtationibus vrgeretur, & neq; ſeruorum Dei hic commorantiū precibus, neque ipſius ſancti Patris Benedicti reuerentia, aliquatenus illorum nequitia ſedaretur, magna demum Abbas

bas necessitate coactus, fortissimos aliquot sibi ex præfatis Normannis asciuit, eosq; iuxta se in oppido, quod Pinlatarium nuncupatur, non longe à ciuitate sancti Germani, ad Monasterij bona tuenda constituit, quod quidem illi, quamdiu Abbas ipse superfuit, strenuè satis, & fideliter executi sunt. Per hos dies prædictus Catapanus Bolanus cõcessit in hoc Monasterio totam ex integro hereditatem, vel substantiam Moraldi cuiusdam Tranensis, tam intra eandem ciuitatem, quàm & de foris, vbicunque ipse aliquid possidere videretur. Itaque cum Capuanus Princeps latenter faueret Constantinopolitano Imperatori Basilio, fecit interim fieri claues aureas, & misit ad illum, tam se, quàm ciuitatem Capuanam, immò vniuersum Principatum eius per hæc Imperio contradens. Prædictus præterea Bolanus non paruam pecuniæ summam eidem Principi transmittens, rogat, vt si re vera fidelis Imperatori Basilio esset, permitteret se ad capiendum Dattum transire: permissum est, & armato non paruo exercitu ad Garilianum venit, Turrem in qua Dattus, nihil tale suspicans, residebat, per biduum oppugnans, vi tandem cum omnibus, qui secum erant comprehendit, & Normannos quidem, qui ibi fuerant, ab eodem Bolano, prædictus Abbas multis precibus acquisiuit. Dattum verò nullo vnquam modo ab eius manibus eripere potuit, quem videlicet vinctum Barium reducens, post paucos dies in sutum culleo, more parricidarum, in medio mari præcipitari mandauit.

CAPVT XXXIX.

HIS omnibus Augustæ memoriæ Imperator Henricus auditis, Græcorum scilicet inuasione, Principis tergiuersatione, Datti denique crudelissima nece, reputans amissa Apulia, ac Principatu, Romam quoque ni maturaret, ac per hoc Italiam totam consequenter sibi, etiam in proximo amittendam (cum iam Melus bis ad eum hac de causa profectus, vltra montes defunctus fuisset) minimè amplius remorandum ratus: anno

Henricus Italiam venit, Anno 1022.

incarna-

incarnationis Dominicæ millesimo vigesimosecundo, immenso valde totius Regni congregato exercitu, Italiam venit. Et ipse quidem cum maxima eiusdem exercitus parte per Marchias transit. Archiepiscopum verò Poppum cum vndecim millibus, (vt perhibent) armatorum per Marsorum regionem direxit. Belgrinum autem Coloniensem Archiepiscopum cum viginti millibus ad Principem, & Abbatem capiendum per Romam præmisit. Ipse enim Abbas cum fratre Principe, insimulatus apud Imperatorem super captione, & morte Datti plurimum fuerat, quod cum Abbas amicis nuntiantibus persensisset, nusquam se tutum posse consistere à facie tantæ potestatis existimans, cum Marsorum quoque Comites, & filij Borrelli libentissimè se illum recepturos pollicerentur, deliberato tandem consilio, iræ locum dare decernit, cupiensq; Constantinopolim ad Imperatorem confugere, Hydruntum mare ingressurus perrexit. Eiusdem interea ciuitatis Episcopo Beatus Benedictus in visione apparens: vade, ait, & dic Abbati, vt nullatenus hac vice mare pertentet, quoniam si fecerit sine dubio peribit; & ille quidem huiusmodi visioni minime fidem accommodans, audacter mare ingressus est, sed vt verax prohibentis tunc charitas, probaretur, occulta Dei dispensatione, atque iudicio, cum omnibus socijs in mare naufragium passus, atque demersus est. Quod cum fuisset Imperatori relatum, fertur dixisse. Lacum aperuit, & effodit eum, & incidit in foueam, quam fecit. Inter cætera, quę Psalm. 7. vers. 16.
idem Abbas hinc egrediens secum auferens asportauit, nouem præcepta Imperatorum aurea bulla bullata, necnon, & præceptum de casa Gentiana, de Piscaria Lesinensi secum auferens asportauit, quæ omnia cum eo in maris profundo demersa sunt.

CAPVT XL.

BELGRINVS interea, quoniam Abbatem non reperit, verens ne forte, & Princeps fratris exemplo, fuga simili labaretur Capuam festinanter adijt, eamq; mox vndique armato milite cinxit. Princeps

ceps autem metuens ciuium proditionem, quam pro certo facturos eos sciebat, sponte ad Belgrinum exijt, seq; non ita (vt dicebatur) Imperatori monstrans esse culpabilem, iustitiam se coram illo de his, vnde insimulabatur facturum spopondit. Lætus Belgrinus, accepto sub custodia Princi-
Anno 1022. pe, ad Imperatorem abijt, vbi iam super Troiam Græcorum ciuitatem (quam eodem anno ijdem Græci facere cęperant) castra posuerat. Exhilaratus itaque de captione Principis Imperator, & aggregatis vniuersis suis magnatibus, tam Italicis, quam Vltramontanis, in eorum iudicium inducit, accusatoribus innumeris præsentibus, & eius nequitiam in faciem ipsius obijcientibus: decernitur vno omnium, pariq; iudicio, mortis illum debere subire sententiam. Verum Belgrinus, cuius fidei se idem Princeps commiserat, dictam sententiam nimis grauiter ferens, supplex ad Imperatorem accessit, & multorum adminiculo fretus, tum orationibus, tum rationibus vitam ipsius obtinuit, ferreo tamen camo Imperator vinciendum, secumq; in Germaniam asportandum mandauit.

CAPVT XLI.

POST paucos dies, sponte Troianis deditionem sui facientibus, & ad Imperatoris vestigia vniuersis à minimo vsque ad maximum suppliciter procumbentibus, Imperiali clementia veniam tribuit. Et quoniam propter æstiuum tempus, gens continuis assueta frigoribus, in partibus istis diu remorari non poterant, reditum in dies singulos maturabat. Veniens igitur Capuam Pandulfo Theanensi Comiti tradidit Principatum, Stephano autem, Melo, & Petro nepotibus prædicti Meli, quoniam propria illis recuperare non poterat, Comitatum concessit, quibus etiam in auxilium Giselbertum Constantinum, Balbum, Gualterium de Canosa, & Hugonem Falluca cum alijs Normannis reliquit.

CAPVT XLII.

IMPERATOR autem poſt dies paucos, ordinatis ſuis negotijs omnibus, venit ad hoc Monaſterium, vna cum Romano Pontifice Benedicto. Interea Fratres in vnum collecti cæperunt ad inuicem iuxta tenorem regulæ de eligendo ſibi Abbate tractare. Viuebat adhuc, & eidem conſilio præſens erat Ioannes Abbas, ille, quem ſuperius relequiſſe Abbatiam, & in Eremum ſe ceſſiſſe monſtrauimus. Aderat etiam tunc, & Domnus Theobaldus, vir vtique, & genere, & moribus clarus, qui eo tempore Marchiæ Præpoſituram, vnde & ortus fuerat, nauiter adminiſtrabat. Extiterunt igitur aliquot, qui prædictum Abbatem Ioannem in Abbatiam reſtitui cōſulebant, ſed quoniam decrepitæ iam erat ætatis, ſapientiorum Fratrum conſilio inutilis tanto oneri iudicatus, poſt nonnullas (vt in talibus fieri aſſolet) ac diuerſas diuerſorum ſententias, tandem communi omnium voluntate Domnus Theobaldus dignus decretus, à fratribus Abbas eligitur, ipſo etiam Imperatore, quem tunc præſentem eſſe contigerat, vna cum prædicto Papa, electionem valde laudantibus: ſicq; die altera natiuitatis Apoſtolorum Petri, & Pauli, ab eodē beatiſſimo Papa honorabiliter conſecratur.

S. Henricus Imperator Caſſinum venit.

CAPVT XLIII.

PATIEBATVR eo tempore Imperator Ilij dolorem permaximum, atque, vt ipſe poſtmodum referebat, quamuis nimiam circa hunc locum deuotionem gereret, & nuſquam terribilius, ac venerabilius Oratorium ſe vidiſſe aſſereret, ſæpius dubietatis ſcrupulo mouebatur, vtrum nam Pater Benedictus corporaliter hoc in loco quieſceret. Præ dolore igitur iam dicto, nec plane dormienti, nec ex integro vigilanti, Beatus Benedictus apparuit, & quaſi cauſa viſitandi ad eum accedens, vbi pateretur inquirit,

rit. Cui languorem protinus confitenti: Scio, inquit, Benedictus, quoniam tu me hactenus hic dubitasti quiescere: sed ne super hoc amplius aliquatenus dubites, meumq; in loco isto quiescere credas corpusculum, hoc tibi signum erit. Cum primum hodie surrexeris, in egestione vrinæ tuæ tres lapillos non paruos mingere habebis, & ex tunc dolore isto amplius non laborabis. Ego autem sum Frater Benedictus, & his dictis disparuit. Euigilans Imperator confestim surrexit, & iuxta visionis ordinem sanitati pristinæ redditus, Deo, & Patri Benedicto gratias ineffabiles retulit.

Mane autem facto veniens in conuentum Fratrum, post capituli verba sollemnia: Quid, inquit, Domini mei me consulitis dare medico, qui me curauit? Cumq; responsum illi fuisset, vt quicquid sibi placeret de Monasterio, se libentissime dantibus, tolleret, ac medico daret. Non ita, inquit, opportet, sed quoniam Benedictus Pater hac nocte mei curam egit, oportet me de mea camera illius remunerare medelam. Et hæc dicens cum lacrymis gaudio mistis, retulit omnibus, quæ vidisset, atque audisset, adijciens: Nunc pro certo cognoui, quia venerabilis est locus iste, & nulli mortalium est vlterius dubitandum, quin cum Sorore pariter sua, hic Benedictus Pater quiescat. Ad fidem autem verborum suorum tres illos lapillos, quos secundum tenorem visionis, ante paululum minxerat, palam omnibus ostendebat. Vniuersis itaque super tanta visione, tamque mirabili, ac celeri sospitate Imperatoris obstupescentibus, ac Deo laudes, & gratias referentibus, obtulit ipso die Imperiali munificentia Beato Patri Benedicto munera. Textum Euangelij de foris quidem ex vno latere ad opertum auro purissimo, ac gemmis pretiosissimis, ab intus verò vncialibus, vt aiunt, litteris, atque figuris aureis mirificè decoratum. Calicem aureum cum patena sua gemmis, ac margaritis, ac smaltis optimis adornatum; planetam diapistin listis aureis adornatam. Stolam quoque, & manipulum, atque cingulum singula intexta auro. Pluuiale etiam diasprum cum listis auro textis, necnon, & tunicam eiusdem subtegminis, aureis operibus exornatam: simul etiam mappulam diapistin auro nihilominus decoratam,

ſitulam etiam, & coppam argenteam quantitatis non modicæ. Recollegit præterea à Iudæis veſtem vnam de altario ſancti Benedicti, quæ quondam fuerat Caroli Regis, quam ijdem Iudæi retinebant in pignore pro quingentis aureis: necnon & calicem argenteum Saxonicum maiorem cum patena ſua, quem Theodoricus Saxonum Rex Beato Benedicto olim tranſmiſerat, quæ omnia pariter in Fratrum præſentia ſuper altare Beati Benedicti ponens, obtulit, prædictumq; Papam ſuæ auctoritatis ſcriptionem de his omnibus in hoc loco facere rogauit, Apoſtolici anathematis innodatione eidem ſcriptioni appoſita, ne quis vnquam, vel hæc, quæ diximus, vel alia, quæ in antea idem Imperator huic Monaſterio conceſſerat, ſubtrahere præſumat. Idem quoque Apoſtolicus Imperatoris ſaluti valde congratulans, obtulit, & ipſe Beato Benedicto eodem die planetam optimam veneti coloris liſtis aureis decenter ornatam, & ſtolam vnam optimam auro bruſtam cum manipulo ſuo. Sed & Belgrinus Archiepiſcopus ob gratiam Imperatoriæ ſanitatis, ſimiliter obtulit Beato Benedicto planetam purpuream optimam aureis liſtis, menſium duodecim ſigna habentibus in circuitu, adornatam, & ſtolam cum auro, & pluuiale vnum.

Poſthæc idem chriſtianiſſimus Imperator adhuc parum quid ęſtimās ſe prę nimia huius loci dilectione feciſſe, admonitus ab eodem Belgrino, & à Theodorico cancellario ſuo; altera die fecit præceptum conceſſionis in hoc loco de Rocca, quæ dicitur Vātra, cuius poſſeſſores, ac ſi latrunculi quidā, hoc Monaſterium frequentiſſime infeſtabant, ac propterea illam de manibus eorum ereptam, ad vſus ſeruorum Dei huius loci in perpetuum habendam, & retinendam contradidit. Fecit & aliud præceptū de vniuerſis, vbiq; terrarum huius loci poſſeſſionibus, iuxta tenorē videlicet Imperatorum anteceſſorum ſuorum, per quod etiam pręceptum, Monaſteriū S. Mariæ in Canneto in finibus Termulenſis, Imperiali auctoritate in hoc Monaſterio confirmauit: ſicq; commendans ſe plurimū Patri Benedicto, & omnibus Fratribus, cum illorum benedictione reuerſus ad propria eſt. Et ne tanti benefactoris ſui beneficium obliuiſci aliquatenus vi-

deretur, mox vt domum rediit, planetam optimam diarodinam aureis listis pulcherrime decoratam, vna cum alba, & cingulo, stola, atque manipulo, qualia Imperatorem mittere deceret, huc ad Beatum Benedictum cum maximis gratiarum actionibus transmittere studuit. Tantaq; de cętero circa hunc sanctum locum deuotionis extitit, vt si aliquanto diutius viueret, relicto Imperij fastigio, Deo se sub sanctæ professionis habitu hic seruiturum sponderet.

ADNOTATIO.

SAnctum hunc Henricum Imperatorem, Beatum Patrem Benedictum, tanquam diuum tutelarem coluisse, refert Nicolaus Serarius Lotharingus è Societate Iesu, in cap. 12. Tob. quæstiuncula 14. bis verbis. In templo siquidem Basiliensi, quod Augustus ille Henricus magnifice restaurauit, donisq. plurimis condecorauit, eminet Lamina illa aurea ligneæ tabulæ adhærens, septem millibus florenorum æstimata, qua ipse priuatim in larario suo cum viueret vsus est. Vnde & tutelares diuos refert, quos ille præcipuè coluit, nempe quatuor Angelos, Michaelem, Gabrielem, Raphaelem, Vrielem, & Benedictum, ac in horum medio stantem Christum, cuius pedibus ipse cum vxore Cunigunde aduoluitur. Idem etiam habet Beatus Rhenanus lib. 3. rerum Germanicarum fol. 140. quibus confirmantur ea, quæ Leo hic asserit de peculiari deuotione huius sancti Imperatoris erga Beatum Patrem Benedictum.

CAPVT XLIV.

De translatione sancti Benedicti.

SANE quoniam de corpore Beati Benedicti, quod in hoc loco veraciter requiescere, tum reuelatione, quàm viderat, tum sospitate, quàm senserat, fuerat certissimus redditus, vbicumque postmodum scripturam translationis eiusdem Beati Patris reperire potuit, flammis exussit, narrans omnibus, quæ sibi Dominus hoc in loco ostenderit.

quæ

quæue præſtiterit, ex ipſius falſæ tranſlationis ſerie rationabiliter oſtendens, hæc friuola eſſe, ac confictitia; dum ſic ibi refertur, vnus, idemq; Angelus, & illos hortabatur ad ſurripiendum, & Romanum Pontificem inſtigabat ad perſequendum, rurſumq; illis inſiſtebat ad fugiendum. Qui verò Pauli Diaconi veracis vtique, & inſignis hiſtoriographi teſtimonio ſuper hoc ſe fulciri exiſtimant: nouerint conſuetudinem hanc eſſe rerum geſtarum ſcriptoribus, vt in narratione ſua, opinionem vulgi ſequantur aliquãdo. Nam & apud Lucam Beata Maria Ioſeph patrem Domini appellat, dicens: Ego & pater tuus dolentes quærebamus te; & apud Marcum, Herodes (pro eo, quod puella caput Baptiſtæ quæſierat) dicitur contriſtatus, quod vtrumque neutiquam verum fuiſſe, nemo eſt, qui neſciat.

Paulus Diaconus

Luc. 2. verſ. 48.

Marc. 6. verſ. 26.

ADNOTATIO.

QVid ſit de tranſlatione ſancti Patris Benedicti ſentiendum, fusè diſputatum eſt à nobis in peculiari libello de hac re ædito, in cuius duodecimo capite egimus de ſententia Pauli Diaconi circa hanc materiam: de qua vide etiam annotata ſuper caput primum libri primi huius Chronici.

CAPVT XLV.

VERVM, & hoc ipſe religioſiſſimus Imperator multis referre ſolitus erat, quod ipſum languorem, vnde nunc per Beatum Benedictum conualeſcere meruerat, per eundem nihilominus dolori ipſi iam pridem addictus extiterat; occaſione videlicet huiuſmodi. Cum ducatus adhuc ſui tempore, iter agens in Monaſterium quoddam vltra montes, Benedicti Patris nomine dedicatum, hoſpitatus fuiſſet; quoniam multitudini equorum ipſius ſtabula ſola nequaquam ſufficerent, in ipſo Fratrum capitulo, quod iuxta Eccleſiam erat, eius ſtabularij audacter equos aliquot locare minimè veriti ſunt. Nocte igitur eadem Benedictus Pater

eidem Duci, toruo ac terribili valde intuitu apparens, eiq; multa (quod ita domum suam tractaret) comminitans, virga, quàm manu gestabat illius latus percussit, & ex tunc dolore Ilij torqueri vehementissime cœpit.

CAPVT XLVI.

IC idem Augustus ex proprij patrimonij sumptibus construxit Ecclesiam ad honorem sancti Georgij in Bamberga, & aduocans Benedictum Papam, ab ipso illam consecrari fecit, atque Episcopalem in ea sedem constituens, Beato Petro ex integro obtulit, statuto censu per singulos annos, æquo vno optimo albo, cum omnibus ornamentis, & phaleris suis, & centum marchis argenti. Postmodum verò Leo nonus Papa, vicariationis ergo, Beneuentum ab Henrico Conradi filio recipiens, prædictum Episcopum Bambergensem sub eius ditione remisit, æquo tantum, quem prædiximus, sibi retento. Super cæteras autem bonitates, seu virtutes, quas idem Imperator habuisse narratur à Deo, fertur vixisse castissimus, vt ad mortis articulum veniens coram præsentibus Episcopis, atque Abbatibus, Cunegundem conjugem suam propinquis suis restituens, hæc illis dixisse fertur. Recipite, quam mihi tradidistis, virginem vestram.

ADNOTATIO.

Confirmantur hæc, quæ de sancto Henrico, & Cunegunde vxore eius referuntur, auctoritate Martyrologij Romani, in quo die decimaquarta Iulij habentur eadem his verbis. Bambergæ sancti Henrici primi Imperatoris, qui cum vxore sua Cunegunde perpetuam virginitatem seruauit.

CA-

CAPVT XLVII.

VONIAM autem de corpore ſanctiſſimi Patris Benedicti paulo ante neceſſario fecimus mentionem, gratum hic commemorare videtur etiam illud, quod Adā religioſiſſimo viro Eccleſiæ ſuæ cuſtodi, idem beatiſſimus Pater oſtendere dignatus eſt. Hic itaque Adam cum quodam tempore Romam de more ad emenda quæq; in huius Eccleſiæ vtilitatibus neceſſaria perrexiſſet, apud Monaſterium Beati Pauli Apoſtoli, cui Domnus Leo Abbas tunc præerat, ſicuti & conſueuerat, hoſpitatus eſt. Cum autem die quadam, ijdem reuerentiſſimi viri, Leo ſcilicet, atque Adam, ſpiritualia quædam ad inuicem verba conferrent, cœpit Abbas ſciſcitari: Vtrum vera, an falſa eſſent, quæ fama tunc per multorum ora voluebat, ſcilicet quod corpus Beati Benedicti, hic nequaquam quieſceret, ſed vltra montes furtim ſublatum, delatumq; fuiſſet, addensq; vt rei, inquit, huic fidem addant, qui iſta diſſeminant: ideo aiunt, nullum apud vos ſignum, nullum miraculum fieri, illuc vero, vbi illud delatum aſtruunt, innumera per dies ſingulos, eius meritis, dicunt ſigna patrari. Ad hæc Adam vehementer ſuſpirans, apprehenſa manu eiuſdem Abbatis, ad altare illum Beati Pauli Apoſtoli duxit, ibiq; ſolis aſtantibus, manum ſuam ſuper altare idem Adam poſuit, dicens. Per corpus hoc Doctoris gentium beatiſsimi Pauli, quod hic abſque vlla hæſitatione requieſcere chriſtiana vniuerſitas credit, quoniam hoc, quod tibi modo dicturus ſum, veraciſſimum & ſine omni mendacio eſt. Enim verò, & ego aliquando de corpore Beati Benedicti multoties talia audiēs, non modo in hæſitationem, ſed etiam in deſperationem, ac triſtitiam inductus adeo fueram, vt iam fere nullam circa ipſius altare deuotionem, nullam poſſem dignam gerere reuerentiam. Taliter me per aliquantum temporis fluctuante, & præ triſtitia trepido animo incedente; cum die quadam poſt completorium deuotior ſolito apud eius ſepulchrum fuſa oratione cubitum me collocaſſem, idem

ſanctiſſimus Pater mihi per viſionem apparere dignatus eſt dicens. Quare Frater Adam tam demiſſus, & triſtis incedis? & quare de me tam male ſentire ſeduceris, quaſi ego hic corporaliter minime iaceam? verum, quoniam ſeruitium, & deuotio tua valde eſt placita coram me, amodo eſto certiſsimus me hic corporaliter cum Scholaſtica ſorore mea quieſcere, meq; ſimul cum ipſa in die examinis vltimi in hoc loco debere reſurgere: vobiſcum etiam tam die, quàm nocte, quoties deuote pſallitis, attentiusq; oratis, ac decenter proceditis, me pariter eſſe. Vt autem te ſuper his omnibus indubium reddam, cum matutinali hora primus, vt es ſolitus, ingreſſus Eccleſiam fueris; ſi videris de ſepulchro meo quaſi virgulam fumi aromatis procedentem, crede vniuerſa, quæ dixi eſſe veriſſima. Euigilans itaque protinus, mecumq; myſterium tantæ viſionis pertractans, gaudio ſimul lacrymisq; profuſus, cępi benedicere Dominum, patremq; ſanctiſsimum Benedictum: moxq; licet tremẽs, ac pauidus, Eccleſiam ingreſſus, aſpexi, & vidi, & credidi, iuxta id, quod mihi indigniſsimo fuerat reuelatũ.

Porrò quod dicunt apud nos nullum ab eo miraculum oſtendi, omninò ſcias eſſe falſiſsimum; ſi enim cuncta poſſem tibi referre, vel quæ à prioribus noſtris percepi, vel certe, quæ noſtris temporibus ad eius tumulum ſigna patrata ſunt, liquido peruideres, hoc nonniſi, aut de inuidia, aut potius de ignorantia dictum. Vnum tamen tibi de multis, non ab aliquo mihi relatum, ſed oculis iſtis perſpectum, pro omnibus, miraculum referam. Dæmoniacus quidam Andreas nomine de Barenſi ciuitate, die quadam ad Monaſterium venit, atque vt eſt conſuetudinis à propinquis, qui eum adduxerant, ante altare eiuſdem Patris locatus eſt, cumq; Fratribus in choro pſallentibus, ineptas quaſdam, & horrendas nequam ille ſpiritus per os miſeri illius vociferationes emitteret, in parte mihi ſtanti, atque oranti, ſubito ſanctiſſimus Pater Benedictus ante ipſum altare aſtare viſus eſt, qui alapa non modica maxillam vexati illius percutiens, malignum ab eo ſpiritum protinus expulit, & ita ſanatus ille cum affinibus Deo, & Patri Benedicto gratias agens, ad propria receſſit. Hæc omnia prædictus

ctus Adam Leoni Abbati ante ipsum corpus Beati Pauli magna quodammodo necessitate confessus, humilitatis gratia cæteris adeo dum vixit occultauit, vt nemo Fratrum huius loci, de his aliquid nosse potuerit, quousque idem Abbas Leo quibusdam Fratribus nostris, è quibus Roffridus vnus fuit, à quo ego percepi, iam illo defuncto, retulerit.

ADNOTATIO.

TOtam hanc Adami monachi historiam eludere conatur, Ioannes à Bosco Celestinus in Bibliotheca Floriacensi pagina 369. vbi de ea loquens, hanc notam ad marginem ponit. Hæc historia ex suo fundamento vaccillat: nam tunc temporis Monasterium sancti Pauli, de quo in ea fit mentio, erat subiectum Abbati Cluniacensi. Huic notamento respondimus in libello nostro de exsistentia corporis sancti Benedicti apud Cassinum capitulo 25. ad finem: quibus nunc addimus, Monasterium sancti Pauli eo tempore non fuisse subditum Cluniacensibus, sed Cassinensibus: datum quippe fuerat à Marino Papa secundo, Balduino Franco Abbati Cassinensi, vt dictum est supra lib. 1. cap. 58.

CAPVT XLVIII.

HIC ipse Leo retulit etiam aliud quoddam magnum ex ipsius nostri Adam veridico sibi ore relatum. Aiebat enim, quod cum die natalitio sanctorum martyrum Prothi, & Hyacinthi idem Adam, ad nescio quid vtilitatis obedientiæ suæ, portas Monasterij fuisset egressus: Ecce mox duo pulcherrimi Iuuenes in habitu monastico, sibi obuiam fiunt, quos cum de more Monasterij humiliter salutasset, & qui nam ipsi essent reuerenter interrogasset, audiuit ab eis Prothum, & Hyacintum se nuncupari; venisse autem se ad visitandos Fratres, qui eorum sollemnia ipso die satis deuote in psalmis, & cãticis honorassent. Quibus dictis cępto itinere cœnobium

ingressi sunt: huiusmodi Adam responsis attonitus, paululum substitit, moxq; insemet reuersus post eos properanter currere cœpit, & quosque obuios percontari, quonam monachi, qui se paulo præcesserant, deuenissent: respondentibusq; neminem se vidisse, nequaquam adhibens fidem, cœpit huc, illucq; discurrere, & item, itemq; singulos obuiantes de illorum visione diligentissime inuestigare, sed nequaquam illi vlterius eos videndi, seu alloquendi est concessa licentia.

ADNOTATIO.

Hanc eandem visionem refert Desiderius Abbas Cassinensis lib. 2. Dialog. ad finem.

CAPVT XLIX.

HIC ipse Domnus Adam in monte proximo, qui Cariæ adiacet Celia vocabulo, cellam in honorem sancti Benedicti construxit, necnon & in Cominensi territorio iuxta Melpham fluuium Ecclesiam sancti Nazzarij, presbytero quodam (cui iure hereditario pertinebat) sibi concedente, ad vsus, & necessitates obedientiæ suæ acquisiuit, easq; nonnullis terrarum possessionibus emptis, diuersisq; Ecclesiasticis ornamentis, atque codicibus sufficienter ditauit.

CAPVT L.

EA tempestate supradictus Bolano Catapanus Græci Imperatoris, cum iam dudum Troiam in capite Apuliæ cõstruxisset, Draconariam quoque, & Florentinum, ac Ciuitatem, & reliqua municipia, quæ vulgo Capitanata dicuntur, ædificauit, & ex circumpositis terris habitatores conuocans, deinceps habitari constituit. Sanè sciendum, quoniam corrupta vulgaritate Capitanata vocatur, cum pro certo ab officio Catapani, qui eam fecit, Catapanata debeat appellari.

CA-

CAPVT LI.

HEOBALDVS secundus ac trigesimus huius cœnobij Abbas, sedit annis tredecim. Hic apud Theatinā marchiam nobili ortus prosapia, quartodecimo ętatis suæ anno relicta domo, parentibus, omniq; substantia, tempore Aligerni Abbatis ad hoc Monasterium venit, atque ab eo benigne susceptus, & habitu est sanctæ religionis indutus. Sed cum post Aligerni transitum Manso (vt iam dictum est) Abbas effectus fuisset, egressus hinc Ierosolymam abijt, reuersus, à Ioanne Abbate obedientiam Præpositurae Monasterij huius suscepit, quam cum per annos aliquot satis strenue administrasset, ab eodem Abbate in Monasterio sancti Liberatoris, quod in Comitatu Theatino iuxta Laentum fluuium situm est, Præpositus est ordinatus. Ibi cum paruulam admodum Ecclesiam, & valde obscuram reperisset; cæteras verò officinas, & ligneas, & vetustas, intra paruum tempus ab ipsis fundamentis omne illud Monasterium petrinis parietibus ædificauit, In Ecclesia verò cum ab introitu ipsius duodecim fermè cubitos in longitudine, & in latitudine tres adiunxisset, titulum quoque ab Orientali parte non parui ambitus cum confessione construxit, vniuersamq; Ecclesiam picturis, ac specularibus decorauit. Ante maius verò altarium tabulam de argento à propinquis accepto, confecit, quam ex parte non modica deaurauit. Fecit etiam in eadem Ecclesia duo magna thuribula ex argento librarum decem, opere pulchro, & ex parte inaurato, & alium thuribulum argenteum pulcherrimum, quod fuerat patris ipsius, ibidem contulit. Fecit, & calicem de argento cum patena sua librarum sex, & alium librarum duarum, & dimidię, cum duobus alijs minoribus, & vno thuribulo. Fecit, & crucem de auro purissimo, vbi posita est particula de ligno sanctæ Crucis, cum alijs Sanctorum reliquijs. Fecit ibi, & campanas non paruas numero quinque, & alia ornamenta Ecclesiastica diuersarum specierum perplurima, quæ hic inserere supersedi. Inter

(Monasterium sancti Liberatoris.)

quæ

quæ etiam, & codices diuersos describi iussit numero sexaginta, è quibus quatuor pallio inuestitos, bullis, alijsq; argenteis operibus decorauit. Hic eo tempore quo Imperator Henricus in Apuliam descendit, vt iam supra retulimus, eidem per Marchiam transeunti obuius exijt, atque ad honorem, & commendationem huius loci strenuissime deseruiuit. Quo etiam, in loco, qui dicitur sanctus Petrus in plana, residente cum vniuersis magnatibus suis, in eorum omnium præsentia proclamauit super Attonem, & Pandulfum Comites de rebus sancti Benedicti in Comitatu Thermulensi, quæ ipsi tunc temporis retinebant, quæ sunt nominatim castella quinque, idest Petra fracida, Pescoli, Guardia, Ripa, & Montebello, cum Monasterio sancti Benedicti, & sancti Nicolai, & cum alijs Ecclesijs intra eorundem Castellorum pertinentias positis intra hos fines. A capite Riuus planus, à pede verò mare cum ipso littore suo, & portubus, atque piscationibus, ab vno latere flumen Trinium; ab altero Riuum tecclum, quæ omnia in præsentia prædicti Imperatoris, & magnatum ipsius, præfati Comites refutauerunt in manus eiusdem Imperatoris ad partem huius Monasterij nostri, cum vniuersis omnino rebus, ac pertinentijs eorum, intra ipsos, quos diximus terminos, & ipse Imperator manu sua inuestiuit supradictum Domnum Theobaldum de omnibus ipsis, obligans tam illos, quàm & omnes, qui deinceps ista aliquo modo inuadere præsumpserint pęna duum millium librarum auri in hoc Monasterio. Sequenti etiam tempore proclamauit in placito Trasmundi Comitis super quodam Tresidio, qui retinebat de Terra sancti Liberatoris multas possessiones, & manifestante se illo, ac refutante omnia recollegit. Eodem verò tempore Pandulfus Princeps ad hoc Monasterium veniens præceptum fecit sancto Benedicto de Monasterio sancti Nazarij, quod situm est in territorio ciuitatis Atinæ: cui etiam loco præceptum confirmationis de omnibus pertinentijs eius ad opus huius nostri cœnobij fecit, locumq; ad molendinum faciendum concessit. Sed cum idem Domnus Theobaldus in iam dicta Præpositura annos plus minus quindecim peregisset, ad Abbatiam Monasterij huius,

ordine, quo supra monstrauimus (Deo fauente) translatus est. Supra caput 42.

CAPVT LII.

IC itaque à præfato Papa Benedicto, qui eum sacrauerat, consuetudinarium priuilegium sumens, per biennium quo superuixit Imperator Henricus, in omni prosperitate sui honoris degens, plurima hic ornamenta Ecclesiastica acquisiuit. Crucem argenteam ad procedendum diebus dominicis, & duas campanas magnas valde, & pulchras fieri iussit. Altare sancti Gregorij argentea tabula valde pulchri operis decorauit. Fecit etiam, & capsulam argenteam, vbi portionem ligni dominicæ Crucis, quam superius à Leone monacho huc allatam ostendimus, reuerenter locauit. Virgam quoque pastoralem, cum titulo nihilominus argenti, opere pulchro vestiuit. Ecclesiam paruulam in honorem sancti Nicolai iuxta Abbatis cameram, Ecclesiæ Beati Benedicti à Septentrionali parte adiunxit, necnon & aliam nihilominus paruulam Ecclesiolam in honorem sancti Seueri Cassinatis Episcopi ædificauit. Muros etiam altos, ac turres duas hinc inde ante atrium Ecclesiæ in modum claustri construxit. Codices quoque nonnullos, quorum hic maxima paupertas vsque ad id temporis erat, describi præcepit.

Per idem tempus Domnus Odilo, vir venerabilis vitæ, ac famæ, Cluniacensis cœnobij Abbas ad hoc Monasterium nimis deuotus aduenit, & ob maximam, quam Beato Patri Benedicto, atque per eum loco isti reuerentiam gerebat, pedes montem totum ascendit. Qui cum de Monasterij more in capitulum ab Abbate, & Fratribus honorifice ductus fuisset, post susceptionem tanti hospitis, verba sollemnia: Sicut audiuimus (inquit vir reuerentissimus) ita & vidimus in ciuitate Domini virtutum, & in ciuitate Dei nostri, & in monte sancto eius. Mox nimis humiliter ad Abbatem conuersus. Donum, ait, à te pater maximum expeto, mi-

S. Odilo Abbas.

Psalm. 47. vers. 9.

biq;

hicq; vt ſine contradictione aliqua concedatur votis omnibus flagito: volo, inquam, atque deſidero omnium Fratrum veſtigia deuotiſsimus oſculari. Annuit Theobaldus, licet inuitus, nec reniti deuotioni tam maximæ aliquatenus potuit. Poſt hæc autem ipſo die feſtiuitatis eiuſdem Beatiſsimi Patris noſtri ab eodem Abbate Theobaldo gratia præcipuæ religionis, multis precibus inuitatus miſſarum ſollemnia celebrare, nullo modo cogi potuit eo præſente miſſas publicas agere, cumq; iam paratis ſollemniter ad procedendum Fratribus, paſtoralem baculum idem noſter Abbas reuerenter eius manui obtuliſſet, longe humiliter ille refugit, dicens: Nequaquam dignum eſſe ſe in eius præſentia, huiuſmodi virgam geſtare, nimis profecto indecens, & contra omne ius eſſe percenſens, quempiam Abbatum manu paſtoralem virgam præferre, vbicumque Benedicti Vicarium, cunctorum ſcilicet Abbatis Abbatum præſentem adeſſe contingeret. Eo igitur reuerti parante, cum multis illum Fratribus Theobaldus vſque ad ianuas Monaſterij proſequens; tandem ſuppliciter exorauit, vt ſiquid vnquam poſſet de Beati Mauri pignoribus, aliquam benedictionem Monaſterio iſti tranſmitteret. Quam poſtulationem, vir venerabilis, valde lætus accipiens, & poſſe ſe confidenter reſpondit, & libenter facturum, vita Comite, repromiſit. Sicq; vale dicto receſſit.

De ſancti Mauri reliquijs.

Poſt ſeptem porrò annorum vertigines, os integrum brachij Beatiſsimi Mauri, capſella decenter incluſum argentea, opere pulchro turris inſtar aptata, per ſex ſui Monaſterij Fratres, huc delegare curauit. Ad cuius aduentum innumerabilis totius terræ iſtius populi cætus deuote nimis occurrit. Excitatus enim fuerat ad hoc rumore huiuſmodi, vt quoniam Beatus Maurus ex longo iam tempore vltra montes tranſmiſſus in obedientiam fuerat, modo cum eſſet reuerſus, debere ſe illi digniſsime obuiare. Iam tum prædictus Abbas noſter Capuani Principis perſecutionem aufugiens in Marchias ſeceſſerat, ſicut inſequenti pleniter oſtendemus. Verum vniuerſus huius ſancti loci conuentus, ineſtimabili ſuper hoc iucunditate repletus omnes indumentis ſollemnibus induti, cum cereis, ac thimiamatibus

plurimis

plurimis vsque ad portam veterem, aliquanto extra Monasterij ambitum procedentes, obuiam cum deuotione maxima exierunt: statimq;, ac si viuentem illum in carne conspicere meruissent, omnes pariter in terra procidentes adorauerunt, surgentesq; sanctum illum loculum deuotissime, ac reuerenter cum lacrymis gaudio mixtis omnes exosculati sunt, & cum hymnis, ac laudibus nimis honorificè prosequentes in Monasterium induxerunt, eumq; super magistri sui Benedicti venerabile altarium posuerunt. Quam dissimilis, quamq; diuersa hæc processio receptionis Beatissimi Mauri fuerit ab illa, qua Pater Benedictus cum omni eum congregatione vsque ad ianuam Monasterij prosecutus, vltra montes olim transmiserat, quamuis vtraque plena pijs lacrymis fuerit, deuoto considerandum Lectori relinquimus.

Fuere interea aliqui Fratrum, non quidem ex toto dubitantes, verum certissimi super hoc reddi volentes, qui clanculo prædictum loculum ab inferioribus, vnde argentea clauicula reserabatur, ac claudebatur, aperientes, visis sacrosanctis reliquijs tam sibi, qui viderant, quàm cæteris, qui non videbāt causa certissimæ fidei extitere. Quod cum prioribus relatum fuisset, valde illorum præsumptionem redarguerunt, verentesq; ne illorum deinceps exemplo, dum à pluribus conspici desiderarentur, sanctæ reliquiæ aliquatenus aliquando mutilarentur, diligentissime prędictum claudentes locellum, protinus clauim in frusta comminuerunt, sicq; ex tunc, & deinceps vsque hodie sacer ille loculus clausus, irreseratusq; permansit.

CAPVT LIII.

CIRCA hos dies Hugo vir nobilis, natione Caietanus, ad extrema veniens fecit chartam in hoc Monasterio de medietate Castri, quod Suium vocatur, necnon, & de omnibus omnino rebus, tam quæ sibi in Caieta, quàm in prædicto Suio ex parte parentum competere videbantur. Hoc eodem tempore quidam Oblationes diuersæ.

Aprutij Comitatus nobiles, Lupus, & Albertus similiter obtulerunt Beato Benedicto vnam Ecclesiam iuris sui, vocabulo sanctus Laurẽtius, loco, qui Collenori vocatur prope fluuium Salinum, cum omnibus pertinentijs, & rebus eiusdem Ecclesiæ. Sequenti etiam anno Benedictus quidam cũ vxore sua Marenda de castello Montemetulo fecit oblationem suam in hoc Monasterio de Ecclesia sancti Ioannis, quæ sita est in finibus ipsius castri, iuxta fluuium Trinium, cum terra modiorum ducentorum, & septuaginta, vbi ipsa Ecclesia ædificata est, & cum cæteris omnibus rebus ipsius. Similiter quoque presbyter quidam de territorio Bouianensi, Leo nomine, obtulit sancto Benedicto Ecclesiam sancti Christophori de castello Petroso, quam ipse à fundamentis construxerat, cum vniuersis rebus, & pertinentijs eius. Alius etiam presbyter, Franco nomine, genere Arpinas, chartulam oblationis huic Monasterio fecit de vna Ecclesia sibi pertinente in territorio prædictæ ciuitatis, vocabulo sancta Lucia, cum plurimis circa se terris, & cæteris rebus, ac pertinentijs eius. Sed & Ecclesia sancti Angeli de ciuitate Morrone, quæ sita est super riuum, loco qui dicitur Ioannis Scuteri, simili modo hoc in loco oblata est, cum omnibus suis. Rupertus quoque nobilis quidam Termulensis, obtulit in hoc Monasterio omnes res suas, & curtes, quas in Larino habebat, cum ipsa Ecclesia sanctæ Mariæ de plano, & cum Ecclesia sancti Petri, atque Ecclesia sancti Terentiani intra prædictam Larinum, cum casis, & terris, & ornamentis omnibus, ac pertinentijs earundem Ecclesiarum.

CAPVT LIV.

HIS temporibus Adelmandus presbyter, natione Saxonicus, ob amorem, ac deuotionem Beati Benedicti ad hoc Monasterium veniens, habitum monasticum deuotissimus induens, de causa proprietatis suæ fecit crucem argenteam maiorem septuaginta ferme librarum, eiusq; partem non modicam deaurauit.

CA-

CAPVT LV.

ISDEM quoque diebus Paulus quidam, sanctæ postmodum conuersationis vir, ad istud cœnobium venit, atque de manibus prædicti Abbatis monasticæ religionis vestem adeptus, ad Monasterium Beati Benedicti intra Capuanã Vrbem situm, ab eo ad commanendum transmissus est; vbi sub sanctæ professionis disciplinæ, ita feruentissime conuersatus est, vt eius vita prioribus, & religiosis quibusque viris esse posset exemplo: namq. vitæ ipsius exitus docuit, quam omnipotenti Deo eiusdem conuersationis vita placuerit. Cum enim languore correptus ad extrema venisset, nocte ipsa, qua transiturus erat, quidam reuerendæ vitæ Episcopus de Galliarum partibus ad memoriam Beati Michaelis Archangeli in monte Gargano positam, pergens, in eadem Capuana ciuitate, iuxta Ecclesiam sancti martyris Laurentij fuerat hospitatus, qui cum intempesta nocte surgens, deuote ante prædictam Ecclesiam orationi incumberet, subito ad dexteram Orientis plagam conuertens obtutus, vidit de præfato nostro Monasterio lucem maximam instar solis egressam cœlestia penetrare: cumq; ad visionem ipsam attonitus stuperet, pariter, & exultaret, mox campanæ Monasterij sonitum, qui Fratris obitum de more significaret audiuit, agnouitq; profecto talem ibi aliquem fuisse defunctum, qui in luce, quam viderat peteret cœlum. Statim igitur sanctus Antistes id, quod viderat socijs referẽs, è vestigio legatum trãsmisit ad Monasterium, vt agnosceret, quis ibi ea nocte defunctus fuisset, sibiq; ex nomine nuntiaret, quo facto, decreuit venerabilis Episcopus, Pauli ipsius nomen, sibi quamdiu viueret intra beatorum nomina memorandum.

Paulus Monachus.

ADNOTATIO.

Haec eadem refert de isto Paulo Desiderius Cassinensis Abbas lib. 2. Dialog. ante medium.

C A-

CAPVT LVI.

HOC tempore præfatus Princeps Pandulfus, qui fuerat Theanensis Comes, construxit Oratorium Beati Ioannis Baptistæ iuxta Ecclesiam prædicti Monasterij Capuani, supra corpus videlicet Ladenolfi Principis, quem supra interfectum à Capuanis retulimus, & obtulit in eodem Oratorio ad eiusdem Monasterij vtilitatem integram medietatem de curte, quæ nominatur Anglum, cum omnibus omnino pertinentijs eius. Porrò alteram eiusdem curtis medietatem longe post, tempore scilicet Desiderij Abbatis, emit Domnus Benedictus Præpositus à Pandulfo Comite, qui cognominatur à Præsenzano, cui pertinere iure hereditario videbatur. Tunc temporis Abbatissa quædam, Raimburga nomine, de ciuitate Firmana, obtulit in hoc Monasterio, Monasterium suum, vocabulo sancta Maria loco Leuarino, & Ecclesiam sancti Ioannis de Garzania, & castellum de Barbulano cum Ecclesia sanctæ Mariæ, & sancti Blasij, cum omnibus omnino rebus, ac pertinentijs eorumdem locorum. Petrus quoque filius Raynerij de ciuitate Sorana oblationis chartulam fecit huic Monasterio de Ecclesia sancti Syluestri, quæ constructa est in territorio Arpinensi, loco vbi dicitur Valle de Frasso, cum vniuersis pertinentijs, & rebus ipsius. Fecit præterea per hos dies idem Abbas libellum de sancto Gregorio de Paterno in Comitatu Marsicano, Rocconi cuidam, cum omnibus pertinentijs ipsius pro solidis sexaginta, & censu annuali piscibus octingentis. Idem fecit, & de monte, qui dicitur Sabuco supra Anlum, pro quo recepit solidos quadraginta, & census pisces ducentos. Idem fecit, & filijs Guanengi de terris in Calabretto pro solidis sexaginta, & censu solidis duodecim. Item ibidem filijs Guillelmi pro solidis quadraginta, & censu solidorum vndecim, & pisces ducentos. Similiter & in territorio Pennensi fecit de curte, quæ dicitur Bocetula, centum quadraginta, & pro censu solidorum sex, necnon & de Ecclesia sancti Benedicti in Lombardia in fundo Pasturini pro censu solidorum de-
Anno 1024. cem. His diebus Romæ Benedictus octauus Papa defunctus

est,

est, & Ioannes frater eius natione Tusculanus ex Patre Gregorio illi in Pontificatu successit.

CAPVT LVII.

EFVNCTO igitur augustæ memoriæ Imperatore Henrico, anno Domini millesimo vigesimoquinto, & Conrado Duce, (qui, & Cono dictus est) eiusdem Henrici electione in Regem leuato, precatu Guaimarij, tandem solutus à condignis sibi perpetuo vinculis, Princeps Pandulfus reuertitur: atque totius mansuetudinis, & humilitatis se virum ostendens, ad hoc Monasterium venit, omnemq; amicitiam, & fidelitatem iureiurando repromittens Abbati, quasi patrem, & dominum se illum habiturum de cætero pollicetur. Mox itaque pristinos illos suos fautores de Apulia, vna cum Bolano Catapano Græcos ascisçens, Guaimario quoque cognato suo cum Normannis, Rainulfo, & Arnolino Comitibus Marsorum omni conamine adnitentibus, Capuam per annum integrum, atque dimidium obsessam, & expugnatam, tandem ingreditur. Pandulfus autem Theanensis, quem Principem Capuæ factum ab Imperatore prædiximus, receptus in fide à Catapano Bolano vna cum Ioanne filio, & omnibus suis Neapolim est perductus: sed anno sequenti, & ipsa quoque Neapoli à Capuano Principe capta, & Sergio magistro militum exinde pulso, rursum Theanensis Pandulfus à facie ipsius Romam aufugiens, ibidem exul defunctus est: tenuitq; Neapolim Capuanus Princeps per annos fermè tres. De hinc Sergius recuperata Neapoli Rainulfum strenuum virum affinitate sibi coniunxit, & Auersæ illum Comitem faciens, cum socijs Normannis ob odium, & infestationem Principis manere constituit. Tuncq; primum Auersa cœpta est habitari. Anno 1025.

Pandulfus præterea à prioribus suis nequitijs nequaquam deficiens, deq; huius Monasterij deuastatione, quasi pro Imperatoris odio, suæ satisfacere malitiæ ambiens,

Theobaldum Abbatem, simulata beneuolentia secum apud Capuam, quasi pro vtriusque securitate remorari rogauit, immò coegit, ita vt iam illum minimè huc redire permitteret: præceptum tamen ei de confirmatione totius Abbatiæ de more Principum fecit. Erat tunc Præpositus in Capuano Monasterio quidam Basilius, genere Calaber, sæculari ingenio vehemens, qui olim apud Episcopium sancti Stephani ministerialis officium gerens, pro eo, quod erat familiarissimus Principi, aduentu Henrici Imperatoris territus, ad hoc Monasterium fugerat. Postmodum verò à prędicto Abbate monachus factus, & in maximo aliquandiù apud eum honore fuerat habitus. Sed cum Princeps reuersus, Capuam, vt diximus, recepisset, eundem ad se Basilium euocans, Præposituram ei tradi Capuani Monasterij fecit. Qui nequaquam beneficiorum, quæ sibi Abbas præstiterat memorans, quidquid illi molestiæ poterat, inferebat, & Principis amicitia elatus, ita super chorum Fratrum, quasi alter Abbas ad officium stabat.

CAPVT LVIII.

PANDVLFVS itaque vniuersos Monasterij homines in suam fidelitatem iurare faciens, & vniuersa castella, seu villas eiusdem Monasterij, præter sanctum Germanum, & sanctum Petrum, & sanctum Angelum, & sanctum Georgium, Normannis, qui sibi tunc adhærebant, distribuens: Todinum quendam de Monasterij famulis, nequitiæ suæ complicem eisdem ipsis, quæ Monasterio superesse videbantur præfecit, eumq; apud sanctum Germanum in ipsa Abbatis mansione manere constituit: insuper & Roccam, quæ Vantra dicitur illi contradens ad suam fidelitatem cunctos tam Normannos, quàm cæteros quosque parere præcepit. Iam vero quam pessimus, quamque impius idem Todinus (placere per hoc Principi satagens) in Dei seruos extiterit, in quantam eos, sanctumq; hunc locum penuriam, dedecusq; redegerit, nos ex toto referre, etiam si adesset facundia, non valemus. Adeo scilicet (vt ex his pauca perstringam) vt in ipsa sanctæ

ctæ Dei Genitricis Assumptione, etiam in ministerium altaris vinum eis defuerit. Præterea si quem de monachis ex Monasterio proijcere vellet, quasi dedignans illi hoc dicere, tollebat tantum de loco mensæ iustitiam ipsius, & ponebat in pauimento, vt ex hoc liquido ille valeret causam expultionis agnoscere, & ex tunc non audebat amplius in Monasterio remorari. Præter cætera autem, villissimos etiam quosque de Monasterij familia laicos in refectorium Fratrum, in quod tunc vsque, nemo laicorum ausus fuerat ingredi ad panem, vinumq; mensis imponendnm induxerat. Adeo nihil reliqui tunc monachis erat, quam cum Ieremia in lamentum prorumpere. Serui dominati sunt nostri, nec fuit, qui eriperet nos de manibus eorum. Supererat adhuc Domnus Leo ille maior Ecclesiæ custos, qui die quadam refectorium ingressus, cum seruos, quos diximus, ad exequendum id ministerium reperisset, zelo religioso succensus, illos quidem foras cum magno dedecore expulit; ad confratres verò reuersus, quousque tandem, ait, sub tanto nostri ordinis opprobrio, sub tam iniquo, & impio seruorum nostrorum dominio remoramur? sequimini me, & omnes vnanimiter hinc exeuntes, ad Imperatorem vltra montes pergamus, atque nostræ calamitatis lamentabilem historiam referamus. Mox itaq; ad hanc exhortationem omnes pariter animos arrigentes, simul illum sequi cœperunt, quod per nuntium audiens Todinus festinanter nimis ascendit, & iam illos longiuscule à Monasterij porta reperiens, protinus equo desilijt, & ad illorum vestigia corruit, orans, & multis, magnisq; satisfactionibus expostulans, vt dignarentur reuerti, ad eorum libitum se de cætero cuncta pollicens correcturum. Et illi tantam eius satisfactionē, ac pollicitationem conspicientes, vt erant benigno, ac compatienti pectore, sine mora reuersi sunt: parum autem leuaminis, ac consolationis hoc facto adepti sunt. Sed quoniam prędictus Todinus in sua nequitia perdurauit, non post lōgum tempus sub Richerio scilicet Abbate (vindice Deo) à quibusdam nostris captus, & tonsuratus, necnon sacco indutus, & ad cernendam farinam more famulorum in pistrino positus est.

CAPVT LIX.

BBAS interea in Capuano Monasterio quasi Abbas quidem manebat, re autem vera quasi captiuus aliquis, extra vrbem absque custodia progredi nusquam audebat. Quod cum per annos fermè quatuor sustinuisset, clam mandauit Sergio Duci Neapolitano, vt constituto condicto die, cum militibus ad locum designatum veniret, seque reciperet, quod & factum est. Namq; condicto die egressus Capuam, quasi spatiandi gratia vsque ad Ecclesiam sancti Marci, quæ est ad radicem montis sanctæ Agathæ, atque inde paulatim se, ac pedetentim militibus præfatis coniungens, Neapolim abijt, indeq; post dies aliquot in Marchiam est profectus, vbi in prædicto Monasterio sancti Liberatoris, in quo prius Præpositus fuerat, per quinque circiter annos vsque ad obitum est honestissime conuersatus.

CAPVT LX.

RAETEREA Princeps post dies aliquot cuidam fidelissimo suo, nomine Adelgisio iubet, vt quantocius ad hoc Monasterium veniat, eiq; planetam, & calicem Imperatoris, & nonnulla alia, quæ non recolo, Ecclesiæ præcipua ornamenta, Aquini, & sexti Comitibus in pignore ponenda, perniciter deferat: cumq; ille veniens rem propter quam transmissus fuerat indicasset: aliquanti verò nequaquam retinenda, ne peiora irato Principe experirentur, censebant. Sed cum ille prorsus instaret, Adam, qui tunc Ecclesiæ curam gerebat: Ego, inquit hæc, quæ requiris, nequaquam tibi, neque alicui hominum daturus aliquando sum, sed ea super ipsum Beati Benedicti altarium ponam, inde ille, qui voluerit, aut præsumpserit, auferat. Quod cum fecisset, mox ille præsumptor audacter accessit, & cum iam, iamq; ad altare manus extenderet, mirabile

dictu.

dictu protinus in faciem corruit, & vehementissima subito Epilepsia, pariterq; paralysi correptus, vniuersis astantibus, mirum, aut potius miserum de se spectaculum præbuit. Et de infirmitate quidem ipsa altera die aliquo modo conualuit, atque sine effectu reuersus ad Principem est, distorto tamen ore, atque oculo vsque ad obitum permanens, cunctis se interrogantibus, qualiter hoc illi contigerit, non sine admiratione audientium maxima, referebat. Princeps verò hoc facto aliquantulum quidem reueritus est, sed non in longum tempus in mala mente potuit voluntas bona durare. Post non multum etenim tempus iterum præfatum Basilium Præpositum misit, omnemq; huius loci thesaurum per illum ad se asportari præcepit. De Capuano verò Monasterio abstulit tres coronas de argento, & codicem vnum gemmis ornatum, & planetam cetrinam optimam, & tres pannos de altari, & vnum cum albis, alium cum cruce ex frisio, & albis; alterum verò cum aquilis: atque in arce, quàm in monte sanctæ Agathæ, qui Capuæ imminet, paulo ante construxerat, omnia simul condens reposuit. In qua etiam arce innumera diuersarum aliarum Ecclesiarum, necnon viduarum, pupillorumq; spolia, tum dolo, tum violentia capta, coaceruauerat. Sed qualiter à iusto Iudice Deo, pro iam dicto calice, post mortem idem Princeps damnatus sit referam.

Quodam itaque tempore Sergius magister militum, qui Neapolitanæ præerat vrbi, venatum in ipso sancto paschali Sabbato pergens, siluam suis cum pueris, vt apros caperet est ingressus, tensisq; retibus, ad insequendos eos sese cum canibus huc, illucq; vnanimiter omnes per siluam diffunduntur, sed antequam aper à retis laqueo fugiens inuolueretur, occupatus à venatoribus, confossus, captusq. est. Cum autem hora iam tardior esset, & sol ad occasum vergens, atram vmbram iam penè induceret terris, prædictus magister militum, ne noctis tenebris occuparetur, sumpta quam ceperat venatione, cum omni clientela domum quantocius repedare cępit, vni tantummodo puero Pythagora nomine, vt retia colligeret, & se perniciter sequeretur, imperauit. Igitur cum puer, qui relictus fuerat collectis reti-

bus, recto calle ſuum Dominum ſequeretur, ſubito duo monachi reuerendi admodum vultus ei ſe in itinere obtulerunt: cumq. timore exterritus, qui nam eſſent inquireret: illi, ne timeas, inquiunt, tantummodo ſequere nos. Cum itaque aliquantulum ſimul per eandem ſiluam graderentur, venerunt ad quendam lacum cœnoſum valde, atque horribilem aſpectu, ibiq. Pandulfum Capuanum Principem, (cuius ſuperius memoriam feci, qui non longo ante tempore defunctus fuerat) ferreis nexum vinculis, atque in illius cęno laci ad gulam vſque demerſum, ei miſerabiliter oſtendunt. Interea duo nigerrimi ſpiritus, retortas ex agreſtibus vitibus facientes, per gulam eum ligauerunt, ac in ipſam lacus profunditatem merſerunt, iterumq. ſurſum extraxerunt. Cumq. hæc ſæpius facerent, prædictus puer Pythagoras (tremula licet voce) eum alloquitur, vt ſibi, qua de cauſa talia pateretur, ediceret. Ille verò flens, & eiulans ad verba interrogantis pueri, mox tale reſponſum protulit, dicens. Quamuis, ò puer, ex innumeris meis ſceleribus mihi plurima, & infinita pęna pręparata ſit, tamen ob nullam aliam cauſam hanc, quam cernis patior pęnam, niſi propter aureum calicem, quem de Monaſterio Beati Benedicti, ſacrilega ductus cupiditate abſtraxi, eiq. etiam moriens reddere neglexi. Sed obnixe deprecor, ac per Ieſum Chriſtum Dominum, ac Saluatorem omnium, cuius ego miſer præcepta contemnens, in hanc ſum voraginem mortis demerſus, te obteſtor, vt Capuam ad vxorem meam, vel ipſe pergas, vel nuntium dirigas, qui ei & tormenta, quæ patior, & vt calicem Monaſterio ſancti Benedicti reddat, inſinuet. Et ille, quid prodeſt (inquit) ſi ei nuntiauero; non enim quod te viderim, vel quod talia patiaris, mihi creditura eſt. Cui ille reſpondit: hoc tibi ſignum: ex mei parte denuntia, quod Pandulfus Gualæ filius calicem ipſum pro pignore habeat, & vt datis ſolidis, quos ei debuimus reddere, illum recipiat, atque ſancti Benedicti Monaſterio omni poſt poſita mora reſtituat, tibi celeriter, rogo, inſinuare ne differas. Quibus dictis, viſio illa ab oculis eius ablata eſt. Puer verò, vt ſtatim domum regreſſus eſt, infirmitate detentus, intra paucos dies defunctus eſt. Ea

vero

vero, quæ viderat, quæue sibi dicta fuerant, omnibus ad se venientibus patefecit. Pandulfus etiam ipse, qui causa pignoris calicem apud se habebat, hoc ipso tempore, nescio qua de causa, Neapolim pergens, & hæc omnia ex ore ipsius Pythagoræ se audisse mihi retulit, per quem quoque idem Pythagoras vxori illius omnia, quæ de viro eius viderat, vel quæ ipse ei mandauerat Capuæ nuntiauit.

Illa autem sibi potius, quam marito consulens, pretium, quod vir eius accommodauerat reddere nolens, nec calicem recipere, nec Monasterio reddere curauit. Hæc idcirco huic operi inseri curauimus, vt videlicet quicumque hæc audierit pertimescat, & à rapinis huius cœnobij mentem, manusq; compescat, ne & ante mortem sibi pęnitere non liceat, & post mortem parentibus propinquisuè, ea pro quibus ipse à supplicijs liberetur operari non libeat, sicq; fiat, vt pro eis supplicia æterna possideat, quæ Dei timore postposito, in vita positus nullatenus perpetrare formidat, & iam veniam non mereatur in vita illa, quam bonis, sanctisq; operibus neglexit promereri in ista.

His diebus anno scilicet Domini millesimo trigesimoprimo, beatus Dominicus mirabilium patrator innumèrorum, & cęnobiorum fundator multorum, apud Soram campaniæ ciuitatem, iam fermè octogenarius migrauit ad Dominum, & sepultus est in Monasterio Soræ vicino, quod nunc eiusdem vocabulo nuncupatur.

S. Dominicus Soranus obijt anno 1031.

ADNOTATIO.

Desiderius lib. 1. Dialog. conformiter ad ea, quæ Leo in hoc capite de Pandulfo narrat, hæc scribit: Pandulfus Capuanus Princeps vir potentissimus, ac ditissimus fuit, qui latrocinando, humanum sanguinem fundendo, ciuitates & oppida, ac aliorum prædia circumcirca manentium crudeliter auferens, suo subdidit dominatui: quique stupra, cędes, rapinas, distractiones bonorum Ecclesiarum, multa per tempora absque vlla miseratione insatiabiliter exercuit. Igitur cum plurimas opes Christi Ecclesiis diripiens abstulisset, omnia castra, villas, ac prædia huius Monasterij cupi-

ditate ductus sacrilega, abstulit: ita vt nec vnum rusticum, qui rura coleret, vel rura, quæ à rustico colerentur, monachis reliquisset. Insuper etiam omnem thesaurum huius Monasterij auferens, asportauit: ac in arce, quam non longe à Capuana vrbe in monte, qui sanctæ Agathæ martyris dicitur, construxerat, in qua multa spolia orphanorum, viduarum, & Ecclesiarum, ac pauperum intulerat, condens, reposuit. Deinde agit de damnatione Pandulfi, vt supra.

Aduertat autem prudens Lector, ea quæ de damnatione Pandulfi hoc in loco scribit Leo, esse per anticipationem ab eo hic posita: nam vt ex sequentibus apparet, diù post hac vixit Pandulfus, ac Monasterio Cassinensi semper infestus, ac molestus fuit. vide cap. 65. 69. 75. 80 & 83.

De sancto Dominico Sorano.

Sanctus Dominicus, de quo hic agit Leo, fuit monachus Cassinensis, & Abbas Monasterij prope Soram campaniæ ciuitatem, vnde & cognomen accepit. Qui vt habetur infra lib. 3 cap. 39. Monasterium sancti Petri de Auellana ædificauit, necnon, & aliud Monasterium in loco, qui dicitur Pratum cardosum in Comitatu Valuensi. Eius vitam descripsit Albericus Diaconus, vt habetur eodem libro cap. 35. Descriptus habetur in Martyrologio Romano die vigesima secunda Ianuarij, in hæc verba. Soræ sancti Dominici Abbatis miraculis clari Videatur ibi Cardinalis Baronius.

CAPVT LXI.

TVNC temporis constructa est Ecclesia à Fratribus huius Monasterij intra Caietanam ciuitatem in honore sanctæ virginis Christi Scholasticæ, iuxta veterem, quæ inibi fuerat, nominis eiusdem Ecclesiam, quæ videlicet largitione bonæ memoriæ Domni Stephani eiusdem ciuitatis Episcopi, ideò illis fuerat olim concessa, vt si quando gratia emendi aliquid inibi eos proficisci contingeret, proprium, vbi hospitarentur, locum haberent.

Miraculum.

Ibi ergo quale, quantumq; miraculum per merita Beati Benedicti Deus effecerit ad Dei gloriam enarrare decreuimus.

mus. Cum enim die quadam, quidam ex operarijs de monte proximo, qui mari imminet, petras, quibus Eccleſiæ ipſius parietes fabricarentur, excinderet: ſubito ferrum illud quo operabatur, de manubrio exiens, præceps in maris voraginem decidit. Quo Fratres per eumdem, cui contigerat agnito, aliud pro illo malleum, quo inſtanter cęptum opus perficeretur, fieri mox decernunt. Cum repente vnus eorum fide feruentior: nequaquam, ait, ſed omnes ſimul fiducialiter ad locum, quo ferrum decidit accedamus, manubrium in aquam mittamus, miraculumq; quod in Gothi falcaſtro Pater Benedictus exhibuit, in malleo etiam per eundem patrem mox fieri indubiè præſtolemus. Quid plura? Inſpiratione diuina placet conſilium omnibus, & deſcendentes ad mare, nauiculam omnes aſcendunt, ſinumq; gyrantes, ad locum, quo ferrum deciderat veniunt; in quo loco quamuis nimiam profunditatem aquarum ineſſe conſpicerent, nihil tamen impoſsibile Deo eſſe credentes, & de meritis Beati Patris benedicti nihilominus præſumentes, manubrium in mare fideliter mittunt, moxq; diuino imperio ferrum idem ad manubrium ſuum reuerſum, non ſine maxima multorum admiratione, recipiunt.

Per idem tempus defuncto Roma ſupranominato Papa Ioanne, Benedictus nepos illius, natione Tuſculanus, ex Patre Alberico patritio, in Apoſtolicam ſedem Pontifex ordinatur. Anno 1032.

CAPVT LXII.

RAEFATVS autem Abbas ſenex, iam & plenus dierum apud iam dictum ſancti Liberatoris Monaſterium, tertio nonas Iunij defunctus eſt, ibidemq; honorabili ſepultura locatus. Quo defuncto, monachi quidem nullam electionem abſque Principis nutu facere præſumebant. Princeps verò iam dudum prædicto Baſilio dare Abbatiam decreuerat, non tamen abſque Fratrum conſenſu, licet iniquus, & impius, agere id volebat. Erat etiam alter in hoc

Monaſte-

Monaſterio quidam Frater Antonius nomine, genere Capuanus, litteris, vtcumq; imbutus. Hunc itaque Princeps Capuam ire iubet, nam & ipſi quoque eandem olim repromiſerat Abbatiam. Cumq; per dies plurimos ſæpe huiuſmodi vtrumque ſuſpenderet, & iam ferè annus euolueretur: tandem aliquando Antonium præficere diſſuaſus, quoniam iurare ſibi nullatenus adquieſcebat, Baſilium eligere complacet. Mandat igitur ille ſummus Archimandrita, vt aliquot de huius loci prioribus ad eum Capuam pergant, quatenus eorum conſilio Abbatem illis conſtituat. Itum eſt, & in palatio eius prædictus Abbas electus, idemq; ad Monaſterium eiuſdem ciuitatis eſt cum laude tranſmiſſus, præbito prius ſuis manibus, ſatis turpiter, Principi ſacramento, vt vltra viginti ſolidos per annum, de rebus Monaſterij, omnibus ei traditis, nil retineret.

CAPVT LXIII.

BASILIVS Aabas trigeſimuſtertius, ſedit annis duobus. Hic indigne quidem, ac ſæculariter ordinatus, ſed longè indignius, ac turpius quamdiù præfuit conuerſatus; non enim quaſi tanti Monaſterij Abbas, ſed quaſi quidam procurator cauſarum Principis exiſtebat; ita vt ab ordinatione ſua vſque ad quinque circiter continuos menſes Capuæ remoratus, in ſeruitio potius Principis, quam in cura ſtuduerit monachorum. Enimuero quoties illum huc venire aliqua neceſſitas cogeret, quoniam Todinus Abbatis deorſum curiam, vt ſupra diximus, obtinebat, nequaquam ſibi illic remorari dabatur, ſed quaſi quidam alter extraneus hic aſcendens, & hic etiam in nulla à Fratribus reuerentia, in nulla ſolita Abbatibus honorificentia habebatur, niſi quantum ipſe ab inuitis, atque nolentibus extorquebat. Sub hoc Abbate Alferius, & Stephanus presbyteri de oppido Mutelanenſi obtulerunt huic Monaſterio vnam Eccleſiam iuris ſui, vocabulo ſanctus Bartholomæus, prope prædictum oppidum, cum vna domo ſua, & cum omnibus

bus eiuſdem Eccleſiæ rebus, & pertinentijs. Hic fecit libellum de caſtello, quod dicitur Petra fracida, cum pertinentijs eius quibuſdam Termulenſibus, pro quo recepit ſolidos mille ducentos, pro cenſu vero ſolidos quadraginta,

CAPVT LXIV.

VM autem iam Deus omnipotens tantis iniquitatibus, tantiſq; huius ſancti loci direptionibus decerneret modum imponere, & orationes, ac gemitus ſeruorum Dei, orphanorumq; ac viduarum, & pauperum ſingultus, ac lacrymæ à maxilla, in cęlum intra ipſum exauditionis ſacrarium eſſent ad miſſæ, Anno diuinæ incarnationis milleſimo triceſimooctauo, Conradus Imperator cum valido nimis exercitu, tranſitis Alpibus, Italiam intrauit, venitq; Mediolanum (namq. eiuſdem Ciuitatis Archiepiſcopo vehementer erat infenſus) Ibi de noſtri Monaſterij prioribus aliquot, qui ad eum vltra montes proclamationis gratia iam dudum perrexerant, illum adeuntes, vniuerſa, quę per tot annos à Pandulfo mala pertulerant, fidelibus ei quærimonijs denuò retulerunt, orantes, ac ſupplicantes, vt tandem dignaretur venire, ac Beati Benedicti cœnobium, quod eatenus ſui anteceſſores ſub ſua tutela reuerenter nimis habuerant, de tanti tyranni manibus dignaretur eripere. Quorum Imperator quærimonijs, ac precibus, vt erat valde pijſſimus, inclinatus, Romam concitus venit, vbi etiam innumerabilium aliorum, tam videlicet Eccleſiaſticorum, quam reliqui ordinis virorum, innumeras ſuper Pandulfo querelas accepit. Habito itaque cum magnatibus ſuis conſilio, Deumq. timentium virorum adhortatione commonitus, ſtrenuos aliquot à latere ſuo Principi Capuam deſtinauit viros: mandans, vt niſi indignationem ſuam vellet protinus experiri, ante omnia Monaſterio Caſſinenſi vniuerſa, quæ abſtulit bona reſtituat, captiuos cuiuſcumque ordinis, ſeu generis viros ſtatim dimittat, bona vnicuique ſua ſine diminutione aliqua celeriter reddat. Legati igitur Imperatoris

Anno 1038.

ratoris Capuam adeunt, atque cum Pandulfo multis frustrà sermonibus habitis, ad Imperatorem sine effectu aliquo reuertuntur; indurauerat enim cor eius Dominus, vt quondam indurauerat Pharaonis, vt quod spontaneus contempserat, inuitus facere cogeretur. Imperator autem cernens se à Pandulfo contemptum, ira succensus, sumpto exercitu venit Cassinum, cuius ministri, qui præmissi de more fuerant, ad apparatum regium exigendum, cum Monasterij curiam introissent, præfatus Todinus valde perterritus clãculo intra homines exijt, & festinanter Roccam properans aufugit, quod cum Fratribus sursum fuisset relatum, in medium se proripiens vnus ex prioribus Otto nomine. Tempus (inquit) Fratres tacendi pertransijt, & loquendi tempus aduenit. Ecce illuxit dies reparationis nostræ, descendamus igitur, & regijs ministris, quæ sunt necessaria coaptemus. Quo facto, honorifice satis, quantum ad illos, Imperator receptus, & hospitatus; die altero cum vxore pariter, & nuru sua, Beato Benedicto, ac Fratribus se commendaturus, ascendit ad Monasterium. Quem cum Fratres multa honorificentia gratulantissime suscepissent, post orationem illos allocuturus capitulum est ingressus. Quo residente omnes simul monachi consurgentes ante eius se faciem prostrauerunt, surgentesq; . Ita vos (inquiunt omnes pariter) expectauimus, ita faciem vestram contemplari desiderauimus, ita denique vestrum præstolati aduentum sumus; vt iustorum animæ in inferno redemptoris aduentum præstolasse noscuntur. Ad hæc lacrymis Imperatore suffuso, omnes iterum in faciem corruunt, ac demum surgentes, quæ & quanta à Pandulfi reuersione, per duodecim circiter annos, mala perpessi fuerint, ordine referunt, vtq; tantis calamitatibus finem dignetur imponere, per Deum, & per Beatum Benedictum obtestantes exposcunt. Tunc Imperator iureiurando affirmans, se ob eam præcipuè causam ad has partes transisse, seq; locum hunc ex toto corde suo honoraturum, ac protecturum quamdiù viueret deuotissime pollicens: Iubet demum, vt duodecim ex eis ad se Capuam pergant, vbi quicquid super hoc negotio agendum sit, illorum consilio peragat, sicq; petita benedictione Capuam

Ab anno videlicet 1026. vsq; ni prę́sẽs.

est

est profectus, vt Beati Benedicti cœnobium de seruitute nequissimi Principis liberaret, ac deuotissime se illorum orationi commendans, posuit super altarium Beati Benedicti coopertorium purpureum valde pretiosum aureo friso ad mensuram palmi, in circuitu pulcherrimè adornatum.

Interea Pandulfus capuæ Augustũ præstolare minime ausus, vna cum prædicto Abbate suo, in Roccam sanctæ Agathæ, quam summo studio, vndique communierat arrepta fuga se contulit. Imperator verò Capuam in ipsis vigilijs sanctæ Penthecostes intrauit. Altera die ciuitatem egressus apud Capuam veterem tentoria figit. Adsunt & monachi rogantes, vt opere compleat, quæ promisit. Abbatem sibi ante omnia constitui postulantes: ad quos Imperator ex consilio, non est meum hoc, inquit, vos eligite vnum ex vestris. Respondentibus non se habere idoneum, neque esse congruum in tantis perturbationibus, in tanta domo, aliquem sine magno vigore, & potentia ordinari, & idcirco de suis magnum aliquem illis oportere præficere, Imperator in priori sententia perdurans, nequaquam, ait, sed de congregatione vestra sicut sancti Benedicti regula pręcipit, idoneum vobis Abbatem eligite. Illi verò nihilominus in petitione pristina permanentes, Augustæ etiam suffragijs fulti, Richerium tandem, qui tunc Leodiensem Abbatiam regebat, in Abbatem sibi dari expostulant. Super quo Imperator valde mæstificatus, erat enim sibi nimium charus, & in oĩbus suis negotijs vtilissimus, quamuis primo negare satis institerit, victus demum monachorũ, vel ratione, vel precibus, acquieuit: eumq; aduocatum, licet plurimum flentẽ, ac repugnantem in Abbatem eligendum Fratribus tradidit.

Pandulfus interea mandauit per necessarios, Imperatori veniam postulans, trecentas auri libras pollicens se daturum, si eius veniam cum gratia mereatur; cuius quidem auri medietatem ad præsens dare, pro medietate verò altera filiam, & nepotem obsides transmittere spondet. Annuit Imperator, ille pecuniam delegat, & obsides. Quo facto, Pandulfum facti protinus pęnitet, & existimans se ciuitatem, recedente Augusto, facile posse recipere, reliquum auri mittere denegat. Imperator itaque consilio tam

cum

cum suis, quàm cum Capuanis magnatibus habito, Guaimario Salernitano Principi Capuani tradidit Principatus honorem. Rainulfum quoque ipsius Guaimarij suggestione de Comitatu Auersano inuestiuit, Adenulfum etiam Capuanum Archiepiscopum, quem pessimus Pandulfus carceri mancipauerat sedi suæ restituit, eisq; Richerium Abbatem, vniuersamq; causam Monasterij nostri multum commendans, vt sua hunc vice tueri, & procurare deberent, Pandulfi secum obsides ferens, Beneuentum perrexit, indeque vltra montes post dies non plurimos per Marchias repedauit, atque post non integrum annum defunctus, Henrico filio reliquit Imperium.

Eodem tempore Guaimarius Normãnis fauentibus Surrentum cepit, & fratri suo Guidoni contulit. Amalfim nihilominus dominatui suo subdidit.

Interea Pandulfus relicto in præfata Rocca, ad expugnandam quoquomodo posset Capuam, filio, ipse cum Basilio suo, Constantinopolim adijt ad Imperatorem causa adiutorij, siue pecuniæ. Cui Imperator non solum nil adiutorij contulit, verum etiam à nuntijs Guaimarij præmonitus, eum in exilium misit, vbi miser per duos, & eo amplius annos, vsque ad mortem videlicet Imperatoris, remoratus, tandem relaxatus, ac sine effectu aliquo reuersus est.

ADNOTATIO.

EA, quę Leo de aduentu Imperatoris in Italiam, & de his, quę circa Pandulfum Capuanum Principem acta fuisse commemorat: referuntur etiam à Desiderio Abbate Cassinensi lib. 1. Dial. Deinde paulo inferius refert de Pãdulfi damnatione ea, quæ Leo retulit supra hoc eodem lib. cap. 60.

CAPVT LXV.

HIS diebus, cum à principio ferè Maij mensis vsque ad quintum diem ante Kalendas Augusti, vix vel tenuiter pluuialis imber arua rigasset, die qua diximus, rusticus quidam in vicinia Monasterij

sterij commanens, postquam segetes agelli sui, quem iuxta radicem montis habuerat, messuit, mox stipulis, quæ remanserant ignem supposuit: repentè igitur flamma paulatim succrescens, non iam contenta tantummodo paleis, sed obuiantia quæq; & ipsam siluam deuorare perniciter cępit. Itaq; contiguus Monasterio ignis, non dubium illi imminentis incendij ostendebat exitium. Cum ecce superna omnipotentis misericordia, Benedicti Patris precibus inclinata, de supernis cœlorum super hunc locum respexit, & exilem prorsus nubeculam in immensa aeris vastitate creatam cum largissima imbrium inundatione super totius Monasterij ambitum insperate produxit; cuius quidem fluenta, non modo voracis incendij flammas restinxerunt, sed & vniuersi huius sancti loci circuitum abundanter, ac copiose rigauerunt. Mira omnipotentia creatoris, vt patenter ostenderet nubem illam ad solam huius loci venerabilis creasse liberationem, cum tota vndique cœli orbita serenitate continua rutilaret, ita se ad Monasterij mensuram eadem nubes cohibuit, vt quæq; adiacentia vbertim perfunderet, finitima verò non attingeret. Rusticus itaque, qui tanti mali, licet ignarus, auctor extiterat, vt Monasterio ignem propinquare conspexit, amarissime lamentans, & pœnitens, statim descendit, & sola conscientia torquente, ac pertrahente, sponte se carceri publico condemnauit. Quod Abbas, & Fratres altius, & religiosius perpendentes, & illum quidem illæsum abire siuerunt, & misericordi Domino, pro tanti loci liberatione, gratias innumeras reddiderunt.

Eodem quoque tempore, dum piscatores huius Monasterij retia in mare, quo pisces ad refectionem Fratrum caperent, misissent: Normannus quidam mente tumidus, ac inflatus superbia, furibundo spiritu superuenit, & vt sunt ad rapinam auidi, ad inuadenda aliena bona inexplebiliter anxij, comprehensum vnum ex piscatoribus, vestimentum ei, quo erat indutus, abstraxit, sibiq; mox induit, deinde nauiculam ingressus, piscatorem cogere cœpit, vt retia ex alto educeret, quatenus pisces, qui in ea inuenti essent, secum abstrahens deportaret. Cumq; piscator renueret, &

pisces

pisces ad Monachorum, non ad Normannorum refectionem capere velle se diceret, valde cæsus ab eodem Normanno in mare proiectus est. Cum verò isdem Normannus piscium præda auidus, retia ex alto per semetipsum abstraheret; subito in mare ex nauicula cecidit, atque interclusus ab æquore spiritum exhalauit. Sed mirabile dictu, ante illum vnda mortuum proiecit in littore, quam piscator, qui ab eo proiectus in aquas fuerat, viuus natando venire potuisset.

ADNOTATIO.

Petrus Damiani. Desiderius Abbas.

PRimum miraculum relatum in hoc capite refertur etiam à Petro Damiani, sermone habito in vigilia sancti Benedicti: necnon à Desiderio Cassinensi Abbate lib. 2. Dialogorum, vbi asserit fuisse prius scriptum à venerabili Petro Ostiensi Episcopo, in sermone quem in vigilijs Beati Patris Benedicti legendum luculentissimè composuit. Illud autem de Normanno, & piscatoribus refertur etiam ab eodem Desiderio lib. 1. Dialog.

CAPVT LXVI.

Electus anno 1038.

RICHERIVS natione Bauarus tricesimoquarto ordine Abbatiam huius loci sortitus, sedit annis decem & septem, mensibus sex. Huic Conradus Imperator anno Domini millesimo trigesimooctauo, quo Abbas ordinatus est, per preces Gislæ coniungis suæ, & Henrici filij, necnon & Cadeloi Episcopi, atque Cancellarij sui, apud Beneuentum præceptum aureo sigillo bullatum, iuxta morem Priorum Augustorum, de vniuersis Monasterij pertinentijs fecit. Sed & Benedictus Papa nonus priuilegium nihilominus illi secundum Romanorum Pontificum consuetudinem scripsit. Eodem tempore Guaimarius Princeps fecit præceptum Beato Benedicto cum aurea bulla de vniuersis Monasterij pertinentijs, specialiter autem de sancto Vrbano, &

Vicalbo, & decima parte totius ciuitatis Atinæ, de alueo quoque Carnello, qui fluit circa Inſulam cognomento Limatam, centum videlicet paſſus ſuper eandem Inſulam, & centum inferius, cum ripis, & limitibus vtriuſque partis. Alio etiam præcepto conceſſit in hoc Monaſterio Eccleſiam ſancti Nicolai apud Amalphim, cum vniuerſis poſſeſſionibus ſuis; necnon & alij eiuſdem ciuitatis nobiles Eccleſiam ſanctæ Crucis, cum omnibus rebus ſuis huic Monaſterio obtulerunt. Hoc tempore Nantarus quidam Sacerdos, & monachus de Venafro, obtulit in hoc Monaſterio Eccleſiam ſancti Nazarij, quam idem nuper à fundamentis conſtruxerat in ipſo colliculo de Peperuzzo ſuper riuum decenteſimo. In qua videlicet Eccleſia cum nonnullos Fratres ad Dei ſeruitium aggregaſſet, & codices aliquot, necnon & ornamenta Eccleſiaſtica, cum non paruis terrarum poſſeſſionibus inibi acquiſitis, eorum omnium conſenſu, eãdem Eccleſiam cum omnibus omnino pertinentijs eius huic cœnobio contulit. Hieroinus quoque ciuis Draconarienſis, & Ioannes presbyter obtulerunt in hoc Monaſterio Eccleſiam ſancti Nicolai, ſitam iuxta eandem ciuitatem, cum omnibus mobilibus ſibi pertinentibus. Ioannes etiam Comes, qui cognominatus eſt Scinthus per chartam oblationis contulit Beato Benedicto Monaſterium ſancti Nicolai, quod ſitum eſt in pertinentia Pontiſcurui, in pede montis, qui dicitur ſancti Leucij, prope caſtellum Pico: necnon & aliam Eccleſiam ſanctæ Mariæ, quæ non longe à prædicto Monaſterio ſita eſt, cum omnibus ex integro rebus, & poſſeſſionibus, ac pertinentijs earundem Eccleſiarum. Fecit etiam cum ſupradicto Abbate commutationem, confirmans in hoc loco Monaſterium ſancti Sabini, quod adiacet rupi præfati montis ſancti Leuci, cum vniuerſis pertinentijs de rebus ipſius: recipiens verò vnam curtem in pertinentia Capuæ, loco, qui vocatur Baniolum, quam videlicet curtẽ ipſemet Ioannes antea in hoc Monaſterio donauerat.

Hic Abbas fecit libellum Berardo Comiti Marſorum de ſancto Saluatore in Auezzano pro cenſu trecentorum piſcium. Adelferius quoque Comes de Beneuentano Principatu, fecit Beato Benedicto chartam oblationis de

Monasterio sancti Eustasij, quod nuncupatur de Pantasia, constructum prope castellum sancti Iuliani, cum quatuor Ecclesijs sibi subiectis, & cum vniuersis rebus, ac pertinentijs ipsius. Id ipsum fecerunt Ioannes, & Ademarius Comites de ciuitate Moronæ de Ecclesia sancti Angeli, sita intra eãdem ciuitatem super ipsam portam maiorem. Sed & Petrus quidam Abbas de eadem ciuitate similiter fecit de Ecclesia sancti Ioannis, quæ est constructa in loco, qui dicitur Serra maior, cum alia Ecclesia sancti Bartholomæi, & cum omnibus earundem Ecclesiarum possessionibus. Ragenaldus quoque, & Leo Presbyteri Aquinensis ciuitatis, pari modo obtulerunt Beato Benedicto Ecclesiam sanctæ Barbaræ, & duas casas suas, cum omnibus rebus Ecclesiæ ipsius, quæ sita est prope prædictam ciuitatem, in loco, vbi dicitur Caput de ripa. Similiter & Stephanus presbyter eiusdem ciuitatis fecit de sancta Maria de Gualdo, loco, qui dicitur Vrsitrude. Lando etiam ipsius ciuitatis id ipsum fecit de Ecclesia sancti Stephani, quam ipsemet in proprio iure suo à fundamentis construxerat intra eandem ciuitatem, iuxta portam, quæ est prope ipsam fistulam. Idem fecit & Bonifacius Iudex eiusdem ciuitatis de Ecclesia sancti Nicolai de Insula, cum omnibus sibi pertinentibus in toto Comitatu Aquinensi. Pari etiam modo oblata est in hoc Monasterio Ecclesia Domini Saluatoris apud castrum, quod vocatur Vicalbum, cum omnibus pertinentibus sibi. Necnon & Ecclesia sancti Blasij in territorio Marsicano, in monte, qui dicitur Sabuco, cum cæteris etiam pertinentijs suis.

CAPVT LXVII.

PER idem tempus Dux Moniacus ab Imperatore Cõstantinopolitano cum exercitu ad debellandos Saracenos in Siciliam transmissus, cum Apuliæ, atque Calabriæ milites in auxilium asciuisset, ad Guaimarium quoque Legatos direxit, exorans, vt Normannorum illi suffragium

gium

gium mitteret. Qui eius precibus annuens Gulielmum, Draconem, & Hunifridum Tancredi filios, qui nouiter à Normannia venerant, cum trecentis alijs Normannis illi in auxilium miſit. Cumq; maxima iam pars Siciliæ recepta eſſet, & Syracuſana ciuitas capta, à ſene quodam præfato Duci mauſoleum ſanctæ virginis Luciæ proditum, eiusq; ſacrum corpus inde ſublatum, & in argentea theca, cum omni reuerentia poſitum, Conſtantinopolim eſt transmiſſum. Sed poſt paululum in ſua reuertentibus Græcis, atque Normannis, mox Saraceni cuncta, quæ amiſerant receperunt. Præfato itaque Moniaco, eo quod ad Imperium aſpiraſſet peſſime trucidato, alius in Apuliam Catapanus, nomine Ducaliano, ab Imperatore tranſmittitur.

Huic Arduinus quidam Lombardus, de famulis ſcilicet ſancti Ambroſij, aurum non modicum offerens, candidati ab illo honore donatus, & nonnullis Apuliæ ciuitatibus Prælatus eſt. Hic in ſuperiori expeditione apud Siciliam, cum Saracenum quendam ſtrauiſſet, eiusq; inſignem equum victor cepiſſet; cumq; à ſupradicto Moniaco idem equus expetitus, & ab Arduino conſtanter illi negatus fuiſſet, cum vi tandem, atque dedecore equus illi ſublatus eſt. Huius autem iniuriæ Arduinus ex tunc, aptum retributionis tempus patientia doloſa expectans, & tandem inueniſſe ſe putans, omni conamine Græcis molitur inſidias. Orationis igitur gratia Romam ire ſe ſimulans, Auerſam venit, & Rainulfo Comiti cauſam ſuam aperiens, ad vniuerſam Apuliam ſe duce facilè acquirendam animum illius accendit; effeminatos prorſus, atque remiſſos aſſerens Græcos; terram opulentiſſimam, ſe iam, & numero multos, & armis inſignes, anguſti tamen vnius oppiduli penurijs, vſque ad id tempus, non ſine iniuria ſui contentos. Placet conſilium, adhortatio comprobatur, & id protinus aggrediendum conſilio vnanimi definitur. Mox idem Comes duodecim de ſuis Capitaneos eligit; & vt æqualiter inter ſe acquirenda cuncta diuiderent præcipit, Arduino de omnibus medietatem concedendam diſponit, idq; ad inuicem ſacramento firmato, trecentos numero milites eis adhibuit.

His ita diſpoſitis, anno vtique Dominicæ natiuitatis mil-

Anno 1041. lesimo quadragesimoprimo, quo videlicet anno dies paschalis Sabbati ipso die festiuitatis sancti Benedicti venit, Arduino Duce Melphiam primitus, quæ caput, & ianua totius videtur Apuliæ, adeunt, eoque interueniente, ac mediante, sine aliqua illam controuersia capiunt. Inde Venusiam, inde Asculum, inde Labellum viriliter occuparunt. Mittitur interea Constantinopolim de præsenti calamitate relatio, remittitur Ducaliano ad Normannorum exterminationem maximus Græcorum exercitus: tandem condicto die, ac loco iuxta fluuium scilicet oliuentum conuenitur in pugnam: mandatum autem fuerat Græcis, vt Normannorum partem occiderent, partem Imperatori legandam, vinculis manciparent. Sed ò superbia Deo semper inuisa, ex omnibus, qui semel, & bis ad eos missi sunt nemo fere remansit. Dux cum paucis aufugiens euentum belli Imperatori rescribit.

Perturbatus Imperator iterum Ducaliano potiorem delegat exercitum. Normanni interea, vt incolarum ad se animos inclinarent, Adenulfum Beneuentani Principis fratrem sibi Ducem constituunt: rursumq; conuenientes in prælium, Græcos euentu mirabili sternunt. Fluuium namque, qui Aufidus dicitur, cum in ipso belli præcinctu, pene siccum Græci transissent, ita Dei iudicio redundantem, ripasq; transgredientem fugientes reperiunt, vt plures fuerint aquis absorpti, quam gladijs interempti. Normanni Castris, & spolijs maximis Græcorum potiti ditescunt. De hinc Imperator his auditis ira succensus, pulso Ducaliano, Exaugustum nomine quendam vice illius cum Normannis dirigit congressurum, Guaranorum illi, & aliorum Barbarorum copiam socians. Cur pluribus? Iterum in pugnam circa montem cui Piloso nomen est vtrimque concurritur. Tandem ruentibus Guaranis, cadentibus Calabris, fugientibus, qui euaserant Græcis, Exaugustus capitur, Normanni victores, & alacres reuertuntur. De hinc habito consilio, Græcorum Ducem Duci suo contradunt. Quo ille accepto sperans se multis ab eo diuitijs locupletandum, relictis Normannis Beneuentum reuersus est, eumq; non parua pecunia vendidit. Normanni autem Argiro Meli su-

prædicti filium sibi præficientes, cæteras Apuliæ ciuitates partim vi capiunt, partim sibi tributarias faciunt.

Post hæc Gulielmo Tancredi filio Comitatus honorem tradentes, ad Guaimarium omnes conueniunt, eumq; pariter cum Rainulfo Auersano Comite ad diuisionem terræ, vel acquisitæ, vel acquirendæ venire Melphim inuitant. Primo igitur eidem Rainulfo Domino suo Sipontinam ciuitatem, cum adiacente Gargano, necnon pertinentibus sibi oppidis omnibus, honoris causa concedunt: de hinc cætera ad illorum placitum inter se diuidunt. Statuunt itaque Gulielmo Asculum, Draconi Venusiam, Arnolino Labellum, Hugoni Autaboni Monopolim, Petro Tranim, Gualterio Ciuitatem, Rodulfo Cannini, Tristaino Montempilosum, Herueo Trigentum, Ascilittino Acerentiam, Rodulfo sanctum Archangelum, Rainfrido Monorbinum. Arduino autem iuxta quod iurauerant parte sua contradita, Melphim primam illorum sedem communiter possidere decernunt. Hoc itaque modo à Normannis acquisita Apulia est.

Mortuo igitur Comite illorum Gulielmo, Frater illius Draco illi successit, & isto quoque occiso, Hunfridus defunctorum frater Comes effectus est, atque post eum Robertus, qui, & Guiscardus dictus est: qui non sola contentus Apulia, Calabriam quoque totam, & vniuersam sibi subiugauit Siciliam, sicut insequentibus ostendemus. Robertus Guiscardus.

Apud Auersam autem defuncto Rainulfo successit ei Ascilittinus, qui cognominatus est Comes iuuenis, de hinc Rodulfus cognomento Coppellus. Quo ab Auersanis expulso, Raidulfus Trindi Comes effectus est: & isto quoque mortuo Richardum filium Ascilittini (qui tunc apud Apuliam in Draconis militia consistebat, cui etiam idem Draco suam sororem coniunxerat) Auersani sibi Comitem statuerunt. Et hic etiam qualiter Capuanum Principatum adeptus sit, congruenti loco monstrabitnr. Iam nunc ad nostri Abbatis seriem redeamus.

CAPVT LXVIII.

ONRADO igitur ab Italia recedente, non multo post Guaimarium Principem Abbas cum exercitu aduocat, & ad oppugnandam, seu recolligendam Roccam superius dictam, qua potest instantia, properat. Quam cum per trium mensium spatium obsedissent, & Guaimarius tam priuatim, quàm publice machinaretur eandem Roccam de Bantra Theanensibus Comitibus reddere: quidam de primoribus eiusdem arcis fideles nostri Monasterij hoc perscientes, per Theutonem tunc Præpositum cum Abbate paciscuntur, vt si se vna cum præfato Todino in sua vellet fide recipere, & sua tantum sibi, quæ ante Imperatoris aduentum, & Todinus in castello sancti Heliæ, & ipsi in oppido, quod Pinlatarium nuncupatur hereditatis iure possederant, reddere, Roccam illi sine aliqua mora contraderent. Libentissime id ab vtrisque factum est, & in ipsis vigilijs assumptionis sanctæ Dei Genitricis Mariæ, ipsa Rocca de Bantra à nostris recepta est.

Interea cum, & Aquinenses Comites, & Comites de Sexto Pādulfi parti pro posse fauerent, Laidulfus Theanensis Comes Adenulfum, qui postea Dux Caietæ fuit, fratrem Landonis Comitis Aquinensis, cum alijs non paucis apud Theanum captum, in Guaimarij Principis captionem tradidit. Vnde Aquinenses Comites vehementer irati, aggregato tam Normannorum, quàm nostratium non paruo exercitu, super Theanum pergere disponebant, sed obsistente illis Abbate, fluuium transire nequibant. Cumq; in Cassini campo per quindecim fere dies hac de causa hostiliter resedissent; in auxilium quoque Abbatis nonnulli milites apud sanctum Germanum commorarentur, ipso die calendarum Maiarum consilio habito, Ceruarium oppidum expugnatum iri aggressi, secum pariter Abbatem ire precati sunt; sed cum nihil ibi agere potuissent, ab inde reuertentes subito prædicti aduersarij conspiciunt, & vado fluminis, quod per tot dies inuenire nequiuerant, extemplo re-

perto,

perto, à loco, qui nunc pons ligneus appellatur, præcipi-ter tranſeuntes, Abbatem protinus capiunt, eiusq; ſocijs partim captis, partim fugatis, nonnullos interimunt. Landulfus verò Theanenſis Comes. qui hora eadem in Abbatis ſeruitium venerat, euentum rei conſpiciens, valde perterritus, ita vt armatus erat, mox ad Monaſterium aſcendit, vt ſe in fide ſua reciperent, & Aquinenſibus Comitibus non traderent precari, & obteſtari monachos cępit. Cumq; nihil timere illi ſuaſum fuiſſet à Fratribus: mandant è veſtigio Aquinenſes ad Monaſterium, vt ſi eundem Landulfum eis contradere vellent, ipſi protinus Abbatem illis, cum omni honore remitterent. Fratres autem ab Abbate commoniti, nullo vnquam pacto id ſe facturos renuntiant, potius ſe omnem Monaſterij ſubſtantiam daturos, potius vitam propriam amiſſuros, quàm vt homo in fide ſuſceptus ab eis proderetur, remandant. Ita demum Abbas Aquinum perductus eſt, & die ſequenti oppidum ſancti Angeli ſpontè ad Aquinenſes defecit.

Poſt paucos dies vniuerſi Fratres, qui pedites incedere poterant Aquinum pariter properantes, Abbatem ſibi reſtitui lacrymantes expoſtulant, ſed fruſtra precibus fuſis, neque videndi, neque alloquendi, eis conceſſa licentia, ſine aliquo effectu ad propria repedant. Non autem multo poſt Guaimarius, quia non aliter potuit, Adenulfo prædicto cum ſacramento fidelitatis ſuæ Fratribus reddito, Abbatem monachis recollegit.

Poſt hæc illum ad ſe è veſtigio conuocans, monet, vt vltra montes impiger vadat, omniq; rei veritate Imperatori expoſita, vel illum ad has partes, ſi poteſt, ad ſui Monaſterij liberationem perducat, vel militum ab eo auxilium inſtanter expoſcat. Alioquin, & Monaſterium in proximo deſtruendum, & principatum ſibi pariter amittendum oſtendat. Præbitis igitur à Principe abundanter vniuerſis, quæ illi erant in itinere neceſſarijs, duobus tantum Fratribus; & aliquot ſeruientibus Abbas acceptis, marino itinere ad Romanum portum deuenit; vbi fracta naui, & vniuerſis (præter ſolos homines) quæ ferebat amiſſis, à quibuſdam Romanorum nobilibus honorifice Romam deductus,

ibiq; aliquandiu remoratus est. Post hæc præfati nobiles equos illi, & quæq; itineris necessaria satis liberaliter concedentes, eumq; proficiscentem honorabiliter deducentes, arreptum iter pergere non segniter adhortati sunt. Illo itaque vltra montes profecto: grauis eodem anno Aquinenses vexare pestilentia cępit, & vno de Comitibus, Siconolfo nomine interempto, ad duo millia quingentos numero promiscui vulgi consumpsit. Prædicti igitur Adenulfus, & Lando defuncti Comitis fratres, diuinitus se percuti ob Abbatis iniuriam peruidentes: mox ad Monasterium ligatis collo restibus properantes, magnis se vocibus in tantum virum grauiter deliquisse, & tam venerabilem locum nequiter paruipendisse confessi: præfatum sancti Angeli oppidum monachis refutarunt. Protinus ergo Fratres nuntium super hoc Abbati transmittunt, vtq; reuerti ad Monasterium debeat adhortantur. Qui cum reuersus, quingentibus se comitantibus ex Lombardia militibus esset: apud Patenariam cum Guaimario loquutus, è vestigio eiusdem consilio, gratia potioris exercitus vltra montes regressus est.

Per hos dies Basilius Pandulfi Abbas à Constantinopoli cum eo reuersus, iterum ad hoc Monasterium venit, & Aquinensium Comitum adminiculo fultus per dies aliquot Abbatiæ incubuit. Sed cum Normannorum exercitus à Guaimario contra Comites prædictos venisset: Basilius ingenti pauore perterritus, noctu per montana Aquinum transfugit, ibiq; aliquantisper est remoratus. Interea apud Salernum defuncto Præposito Monasterij sancti Benedicti huic Cassinensi cœnobio subditi: Guaimarius eundem Basilium accersiri fecit: ipsamq; illi cellam nostram regendam commisit.

CAPVT LXIX.

POST duos ferme annos, quod fuerat vltra montes profectus Richerius, iterum maiori satis exercitu congregato, redijt. Sed nec cum eis Normannos aggredi Guaimario placuit. Tandem itaq; vniuersos

ſos Normannos, qui Terras Monaſterij retinebant Abbati iurare fidelitatem faciens, exercitum omnem ad ſua remiſit: Abbas verò ad Monaſterium redijt. Inter hæc cum ſupradicti oppidani ſancti Angeli adhuc inquieti conſiſterent, & Aquinenſes ad ſe recipiendos rurſus ſollicitarent: Abbas reminiſcens qualiter olim ſuæ captionis tempore à ſe defeciſſent, congregatis Normannis, idem oppidum adijt: captiſq; ac deprædatis cunctis eius primoribus, muros in circuitu à fundamentis euertit: ſicq; demum, hactenus infidos, & inquietos, deinceps manere quietos coegit.

CAPVT LXX.

PORRO demum Normannis arcem, quæ nunc ſancti Andreæ dicitur, in ſuum refugium ædificare agreſſis, mandat Abbas ab incæpto deſiſtere; ſed nullam inde obedientiam, nullam illi reuerentiam voluerunt habere. Cernens itaq; Abbas nullo ſe modo proficere, & Normannorum quotidie vires accreſcere: decernit vltra montes vlterius huc non regreſſurus abire. Sed cum hoc illi à ſuis omnino diſſuaderetur: potiusq; ſumendum conſilium, qualiter ſe de tam manifeſtis periuris ſuis, cum auxilio Patris Benedicti defenderet: Ecce nutu Dei non poſt multos dies Comes illorum Rodulfus nomine, non paucis ſe militibus comitantibus ad Abbatis curiam venit: eundem (vt tunc putatum eſt) Abbatem, ſeu capturus, ſeu occiſurus: ſed dolor, immo dolus, eius conuerſus eſt in caput eius. Cum enim foris Eccleſiam iuxta conſuetudinem armis depoſitis: eandem Eccleſiam cum omnibus pariter oraturus intraſſet, repente Monaſterij ſeruientes inſimul omnes conueniunt, equos, & arma illorum capiunt, ianuas Eccleſiæ claudunt, & campanas omnes ſimul pulſare incipiunt. Quod ſubito audientes reliqui ciuitatis homines valde perterriti, diuerſis vndique armati telis occurrunt, & reſeratis Baſilicæ portis ingreſſi, Normannos ſolis ſpatis armatos inuadunt, eosq; nunc ſeſe defenſare nitentes: nunc fi-

dem

dem Dei, quam ipsi dudum paruipendentes infregerant, frustra fusis precibus implorantes: fugiẽtibus cæteris quindecim ex illis obtruncant, solum Comitem salua manu superuenientes monachi capientes, eumq; vix à tumultuaria manu eripientes: mox illum sursum apud Monasterium trudendum in custodiam mandant. Quo facto vniuersam protinus Terram in circuitu peragrantes, ac subita formidine captos homines aggredientes, præter castellum sancti Victoris, & prædictam arcem sancti Andreæ, vniuersa ferè eo die, Domino auxiliante, recipiunt. Deinde nihil morandum rati, Comites Marsorum, & filios Borrelli, cæterosq; Monasterij fideles in auxilium aduocant, & prædicto sancti Victoris oppido post paucos dies recepto, ad Roccam sancti Andreæ, in qua & vxor prædicti Comitis, & Normanni cæteri se contulerant, obsidendam, expugnandamq; proficiscuntur. Cumq; per dies fermè quindecim resedissent, & tam loci munitione, quàm commanentium repugnantia præualere minimè possent: Stomachati tandem Fratres, qui aderant aduersus obsidentes, iam quasi nona hora diei: Quid, inquiunt, moras in dies teritis, & nihil omninò agentes frustra tempus consumitis? Insurgite tandem, & omnes vnanimiter aggredimini, nihilq; trepidetis, contra inimicos siquidem Dei, contra periuros nostros, contra latrunculos denique non plurimos nobis pugna est. Aderit Deus, & Pater sanctissimus Benedictus, qui & aduersarijs nostris, fidei, ac periurij reis, dignam confusionem, & victoriam nobis de iustitia præsumentibus afferat.

Hac adhortatione vehementer accensi omnes, mox arma corripiunt, omniq; conamine ab intus aduersarijs resistentibus lapidibus, telis, atq; missilibus arcem ad oriuntur. Mira dicturus sum, sed absque vlla prorsus cunctatione verissima. Deniq; cum ex vtraq; parte viritim lapides, ac iacula mitterentur: Normannorum tela, seu quælibet missilia deintus venientia nostris permixta, veluti à vento quodam valido introrsum reducta, in eos, qui ea mittebant retorqueri, & plurimos sauciare cęperunt. Quod Normanni cernentes, & voluntati Dei contraire vlterius non valentes, arcem protinus reddunt, se seq; monachorum manibus tradunt: à quibus

bus vix defenſati, inermes ad ſocios Auerſam aufugiunt: equi eorum, arma, atque pecunia hoſtibus vniuerſa permiſſa: ſtatuentibus deinde Auerſanis ſociorum iniurias vindicare, Guaimarius obſtitit: ſicq; Beati Benedicti ope, & meritis, ſuo iuri Terra hæc ex integro reſtituta, ex tunc & deinceps à Normannorum infeſtatione Dei miſeratione quieſcit. Acta ſunt autem hæc de Normannorum expulſione, Anno Domini milleſimo quadrageſimoquinto. Anno 1045.

CAPVT LXXI.

DENIQVE, vt hæc omnia Benedicti Patris voluntate, & auxilio geſta crederentur: nocte ipſa, quæ diem iſtam præceſſerat, cum quidam ruſticus de caſtello Ceruario nomine Hieronymus in domo ſua quieſceret, videbat in ſomnis ſe per viam quæ à caſtro Mortula ducit, redire. Cum ecce ſubito quidam Monachus reuerendi admodum habitus, quaſi feſſus itinere, virgam manu gerens, illi in via coniunctus eſt. Cumq; pariter incedendo ad biuium perueniſſent, vnde ad villam ſancti Andreæ diuertitur: rogat ſocium Monachus, vt pro labore itineris parum quieſcat. Quibus reſidentibus, vnde tam laſſus veniret, monachum ruſticus percunctatur. Ego, inquit, iam diu eſt, quod in monte illo Caſſini Monaſterium conſtruens, cum Fratribus habitaui: ſed cum valde mihi ingrati exiſterent, iam illorum moleſtias ferre non valens, receſſi ab eis, & Ieroſolymam abij: ibiq; iam per quadraginta, & amplius annos cum Beato ſum Stephano remoratus. Nunc autem frequentibus eorum nuntijs, ac precibus euocatus redij; & ſiquidem deinceps mores correxerint, ibidem cum illis habeo commorari: ſin autem, confeſtim via, qua veni regrediar. Perquiſitus de nomine, quod Frater Benedictus appellaretur reſpondit, & iterum ſurgentes viam incipiunt. Cumq; viam illam, qua ad ſanctum Andræam pergitur monachus fuiſſet ingreſſus; & quo tenderet fuiſſet à ruſtico percontatus. Hac, inquit, vado, quoniam in Arce hac proxima mihi aliquid eſt agendum.

Not. hoc Caſſineſes Monachi.

dum. Experrectus rusticus retulit Domino suo Mainardo Archipresbytero, quod viderat somnium; & die sequenti Arx eadem, ordine supra scripto, recepta est. Hodieq; supersunt aliqui eiusdem Arcis incolæ, qui asserunt, in ipso graui vtriusque partis conflictu, vidisse se quendam monachum viriliter contra Normannos pugnantem, suosq; enixius confortantem: cum nemo, qui tunc aderant monachorum se illi pugnæ miscuerit. Item ante non multos dies cuidam alio rustico visum per visum est, quod Pater Benedictus virga, quam manu gestabat, vniuersos Normannos, huius dumtaxat Terræ incolas, insequendo ante se ageret, eosq; seuerissimè verberans, cum maxima ignominia de hac Terra procul eliminaret: nullo sibi, vel ad modicum resistente.

ADNOTATIO.

Desiderius lib. 2. Dialogor. non longe à fine, de hac eadem materia agens, ita scribit. Dum præcessoris nostri Athenulfi tempore, prędia huius Monasterij ab Aquinensi Comite infestarentur, & neque Monachorum precibus, neque reuerentia Almi Patris Benedicti, qui fundator, & ędificator huius cœnobij extiterat, animus eius emollesceret, vt ab huius loci læsione se aliquo modo temperaret: prædictus Abbas necessitate compulsus, postquam vidit ferocem animum viri nullo modo mitigari posse, aliquot ex Normannis, qui tunc temporis conductu nostrorum Principum Italiam aduentabant, in possessionibus huius Monasterij, quatenus eas à prædicto Comite per eos tueretur, induxit. Qui postquam & domos ad manendum, & stipendia, quibus sustentarentur abundè percepere: cęperunt quæq. Monasterij pertinentia, more strenuorum militum, inimicis longe repulsis, circumcirca nobiliter, fideliterq. defendere. Igitur cum prædictus Abbas, & qui ei in regimine secundo gradu successerat, superuixere, conducti milites satis honeste in eorum fidelitate manserunt: postquam verò ipsis hac vita subtractis, fortuna nostrorum Principum mutata, aliquantulum vaccillare cępit: Normannica cohors, quæ ob nostram defensionem admissa fuerat, nobis infida, atque aduersa paulatim

latim esse cœpit, qua quotidie ad nostram perniciem, vt cancer serpens, modo hæc modo illa nobis auferens, ad dominationem sui iuris, sacrilega ducti cupiditate, deuoluunt. Vnde factum est, vt ex tanta, tamq. ampla possessione, nihil aliud ad nostri commodi vsum, præter ciuitatem, quæ ad radicem Cassini montis sita est, cum quatuor, vel quinque villarum fundis, remanserit: qui etiam (sicut barbarica auaritia nescit tenere modum) quotidie ab eis oppressi, illis opes auferentes, nobis miseriam, atque inopiam tribuebant. Ciuitas S. Germani.

Cùm igitur per aliquanti spatium temporis sine vlla animi pietate id incessanter agerent & misericors, ac pius Deus seruis suis fame, atque inopia laborantibus, sua benignitate subuenire decreuisset Beatissimus Pater Benedictus cuidam rustico in agello cuiusdam nostrę villulę commoranti per visionem apparuit, eiq. vt egrediens se sequeretur iussit. Cumque idem rusticus ad eandem visionem animum intenderet visum est ei quod Beatus Benedictus cunctos Normannos, qui eius bona inuaserant, virga quam manu gestabat, potenti virtute à finibus huius Terræ expelleret, eosq vacuos rebus, oneratosq ignominia à sui hereditate Monasterij eliminaret. Eodem itaque anno præfata cohors Normannica amplius, quam solebat per audaciam insolescens, ad nostram calamitatem, arcem, quæ sancti Andreæ nuncupatur, vt securius nobis sublata retinere posset, occupauit: quæ vtique res illorum animum ad dominationem, nostrum ad desperationem adduxit. Postquam ergo Arce potiti sunt, quadam die in vnum conglobati magna cum superbia in præfatam Cassini (idest sancti Germani) *Ciuitatem venientes, intrauerunt: ibiq. nutu Dei à populo ciuitatis oppressi, aliquanti eorum, vel occisi, vel capti sunt: cæteri autem, qui remanserunt in munitionem prædictæ Arcis fugientes se contulerunt.*

Igitur habitatores huius Terræ omnes vnanimiter facto grege, vicinis vndique auxiliantibus, ad obsidionem eiusdem arcis animum intendunt. (Mira dicturus sum) obsidione facta, cum dura iacula ex vtraque parte acriter impulsa, mitterentur, Normannorum pila, velut à ventorum flamine retorta, eos à quibus missa fuerant, sauciabant. Quid multis

tis opus est? eum se à semetipsis ita impugnari conspicerent, & iam amplius resistere minimè valerent: cernentes sibi durum esse contra stimulum calcitrare (& quod contra se diuinam dexteram dimicare cognoscerent) facta deditione in manibus Abbatis, & Monachorum se tradunt: à quibus vix defensi, ad socios, qui in Auersano oppido commorabantur remissi sunt. Sicq factum est, vt ab eo tempore, Beati Benedicti meritis, hac in qua degimus terra, ab eorum infestatione illæsa permaneat, atque sub ipsius sancti tutamine, secura persistat.

CAPVT LXXII.

OC tempore quidam viri nobiles de Asculo, idest Rolandus, & Tato, & Todericus, & alter Rolandus, obtulerunt Beato Benedicto de causa iuris sui duo castella, quorum vnum dicitur Decinlanum, aliud Tribilianum, cum Ecclesijs, & vniuersis omninò pertinentijs, ac possessionibus prædictorum castellorum: necnon & totam portionem suam de castello, qui vocatur Cabino, & alias per diuersa loca possessiones multas, quæ est terra modiorum circiter duo millia. Hic Abbas fecit libellum Raynerio Comiti de Larino de omnibus Ecclesijs, & rebus huius Monasterij, quæ erant in eodem Comitatu, & in pertinentia Thermulensi, pro censu annuo centum bizantiorum. Eodem tempore Corbo quidam Aprutiensis obtulit Monasterio Beati Benedicti, quod situm est in eodem Comitatu, iuxta fluuium Trontum, & huic cœnobio subiacet, totam portionem suam de castello Fani, & de monte Donnelli, cum omnibus omninò rebus, ac pertinentijs earumdem portionum, quæ sunt modia terrarum tria millia; similiter etiam fecit quidam Todericus Asculanus de integra portione iuris sui de duobus castellis, idest Pomonte, & Atauo, terra videlicet modiorum quatuor millium.

Anno 1046. Guaimarius post hæc, cum iam ferme annus elaberetur, vna cũ Dracone Normãnorum Comite, & cum multis alijs

Capitaneis

Capitaneis ad hoc Monasterium venit, & eorũ supplici valde rogatu, vt prædictus Comes Rodulfus absolueretur, vix tandem impretatum est: sacramento ab eodem prius exacto, ne vnquam vlterius de aliqua huius Monasterij pertinentia conquirenda se intromitteret, neve Abbati, vel alicui ex parte huius cœnobij talionem pro huiuscemodi facto, seu meritum aliquando retribueret: sicq. tandem libertati redditus, & mille tarenis, qui ea die à prædictis Capitaneis oblati fuerant ab Abbate donatus, ita ad socerum est Auersam reuersus.

CAPVT LXXIII.

ABBAS autem iam dudum suspectam habens Normannorum nequitiam, singula Monasterij castella muris in gyro muniuit, ibiq. rusticos, qui hactenus in villis habitauerant manere constituit. Tunc etiam & oppidum sancti Angeli, quod ipse dudum destruxerat, muris amplioribus cinxit. Iuxtaq. illum pontem optimum super Lyrim fluuium fecit.

CAPVT LXXIV.

PRAETEREA Caietani ob inuidiam Guaimarij, Adenulfum supradictũ Aquini Comitem euocant, sibiq. illum in Ducem præficiunt. Quo audito Guaimarius mox illuc exercitum destinat. sed his impiger obuians Adenulfus, cum primo impetu aliquantos illorum fudisset, ipse protinus captus est, atque Guaimario deportatus.

Pandulfus demum expulsos hinc Normannos accersit, eisq. vniuersam huius Monasterij Terram, de qua proiecti fuerant, facile se restituturum promittit, si ei contra Guaimarium ferre auxilium vellent. Quibus id libentissime pollicentibus: mox adunato tam illorum, quàm sociorum non paruo exercitu Terram istam ingressus, ad primum oppidum

dum sancti Petri in fine tentoria figit: futurum, vt nisi Deus impediret, cunctam ex integro Terram peruaderet. Iterum igitur fuga, iterum tribulatio, & pauor ingens, adeo totam Terram inuadit, vt aliquantorum fidelium domus sursum iuxta Monasterium ad eius defensionem tunc fuerint ordinatæ; & quia iam nullum ab homine sperabant auxilium, mandat Fratribus Abbas, vt opem super hoc diuinam expeterent, & discalciatis pedibus cum litanijs per omnes montis Ecclesias pergerent.

Cognitis his Adenulfus mandat Guaimario, vt si se mittere vellet, ipse protinus Pandulfi incępta destrueret, sibiq; fidelitatem perpetuam, & Monasterio Beati Benedicti omnimodam defensionem iurare inuiolabiliter spondet. Nam, quia sororem Theanensium Comitum, quam idem Pandulfus in captione habebat pro absolutione Adenulfi reddere noluerat: propterea contra illum, valde, & merito commotus erat, se pro fœmina recollectum non esse nimium conquerens. Factum est, & dimissus Adenulfus pacto, quo idem statuerat, ad Abbatem protinus venit, rem omnem aperuit. Mane cum maxima lætitia cunctorum ad Monasterium ascendit, ac super altare Beati Benedicti aureum calicem Imperatoris, & pluuiale diasprum, quæ à prædicto Pandulfo iam dudum in pignus acceperat, deuotus reposuit. Ibi eum Abbas, & equo optimo, & armis præcipuis, cum insigne pulcherrimo donans, Monasterij defensorem illum constituit. Mandat protinus Pandulfo se esse reuersum, defensorem se Monasterio datum, quam citius potest de Monasterij finibus exeat, nisi forte velit, vt ipse turpiter illum expellat. Nullatenus id credente Pandulfo, intra biduum Adenulfus, tam ex propinquis, quàm ex amicis exercitum non modicum aggregat, & congressurus die altera cum Pandulfo in campo, qui ad Porticellas vocatur, tentoria locat. Quo viso Pandulfus statim confusus recessit: Adenulfus verò cum pace ad Caietanum Ducatum, quem Guaimarius illi firmauerat, redijt.

CAPVT LXXV.

OST hæc supradictus expulsorum Comes Rodulfus, sicut est genus infidum, & auaritiæ in explebilis: oblito, immo paruipenso sacramento, quod fecerat, cum quibusdam suæ nequitiæ socijs, statuit in Terram istam prædatum venire. Cumq; hoc apud illos firmiter decretum fuisset; deq; hoc consilio certus nutius, vt caueret, ad Abbatem venisset, die illo, quo id se facturum statuerat, mane subita morte necatus, repertus est. Quo facto tam ingens terror reliquos Normannos peruasit, vt vlterius neque inuasionis, neque prædationis gratia, in hanc Terram venire præsumerent. Denique ad manifestam huius sancti loci vindictam, centum, & quinquaginta eiusdem Comitis Normanni milites, intra ipsum fermè biennium, diuersis in locis, diuersa morte consumpti sunt.

CAPVT LXXVI.

VIDAM post hæc propinquo suo nomine Ardemanno, quem in Rocca, quæ Vandra dicitur Abbas ad custodiendum posuerat, Theanenses Comites, & munera maxima, & sororem suam daturos se in coniugium, si Roccam eandem illis traderet, instantius pollicentur: callidus ille cuncta promittit. Nocte condicta venientes, eos clam intromittere spondet. Cumq; ad locum, & horam dispositam ventum fuisset, Laidulfum vnum ex eisdem Comitibus, cum aliquot militibus intromittens, portas subito claudit, vniuersosq; illos pariter in vincula conijcit, cæteri verò repulsi, ad sua sunt cum digna confusione reuersi. Postmodum verò rogatus à Guaimario Abbas per Guidonem fratrem suum, & Comitem Rainulfum, & Leonem de Manso illustrem virum, quos pariter ad eum miserat, vt Comitem fratribus redderet: nequaquam congruum ducens tantorum virorum spernendas preces,

accepto à prædicti Comitis fratribus sacramento, ac refutatione, cum obligatione centum librarum auri, fecit quod fuerat postulatus. Quam rem prædictus Ardemannus indignissime ferens, seq; in eadem Rocca protinus rebellans, Normannis eam tradere minabatur. Abbas verò nequaquam moratus, congregatis aliquot militibus ad Roccam accessit, eundemq; Ardemannum ad colloquium suum descendere, multis precibus, ac pollicitationibus vix aliquando tandem obtinuit: sed cum magnis rationibus, maximisq; blanditijs illi satisfacere, & eum placere nullatenus posset: cernentes hoc, qui cum Abbate erant milites eum protinus capiunt, & nisi Roccam illis quantocius reddat, mortem illi præsentem minantur. Cumq; vir pessimus, nec sic acquiesceret, seq; malle necari, quàm Roccam reddere testaretur, eundem mox super crates ligneas alligantes, ad expugnandam Roccam vnanimiter armis instructi, accedũt: cum nequam ille diabolo plenus suis vociferando clamaret, vt prius ipsum opprimerent quam Roccam alicui redderent. Illi autem, qui in arce erant ab Abbate commoniti, pariter & exterriti, mox portas aperiunt, & Abbatis prostrati pedibus indulgentiam postulantes, Roccam illi sine mora restituunt.

CAPVT LXXVII.

VIVS Abbatis tempore sanctæ memoriæ Stephanus Hungariæ Rex, qui gente sua ad Christi fidem conuersa, multis post mortem virtutibus claruit, auream crucem valde pulchram sancto Patri Benedicto direxit, multis Abbatem efflagitans precibus, vt de Fratribus loci huius aliquot sibi ad Monasterium in illis partibus ordinandum mittere non differret. Ad quem cum Abbas nequaquam negligens, duos de Prioribus huius Monasterij Fratribus trãsmisisset, iam eo defuncto Salomon filius eius, qui in Regno illi successerat honorificè nimis eos recepit, & quinque pluuialibus optimis, cum alijs non paucis donis illos remunerans, ad Abbatem remisit.

CAPVT LXXVIII.

PVD Romam præterea cum Papa Benedictus per annos duodecim Romanam cathedram ſediſſet, à Romanis expulſus eſt, & Ioannes Sabinenſis Epiſcopus, cui poſitum eſt nomen Silueſter, non tamen gratis, in Romanum Pontificem ſubrogatus. Qui cum trium ibi menſium præfuiſſet, expulſus Benedictus, propinquis ſuis Tuſculanis Proceribus adnitentibus, Silueſtro repulſo, Romanam ſedem iterum occupauit. Nec multo poſt inuiſum ſe cunctis aſpiciens, cuidam Archipresbytero Ioãni nomine, qui quaſi religioſior habebatur, Papatũ tradidit: ipſe libere deinceps cupiditates ſuas exerciturus in paternam domum receſſit. Romana Eccleſia laborat.

Iam duobus annis, & menſibus octo prædictus Archipresbyter, cui Gregorij nomen in Papatum eſt inditum, Apoſtolicæ ſedi præſederat: cum Henricus Imperator Conradi filius, tot de Romana, & Apoſtolica ſede perturbationibus auditis, cœlitus inſpiratus, anno Domini milleſimo quadrageſimoſeptimo Italiam ingrediens Romam accelerat. Qui de tanta hæreſi ſedem Apoſtolicam deſiderans expurgare, Sutri reſtitit, & ſuper tanto negotio deliberaturus vniuerſale ibi Epiſcoporum Concilium fieri procurauit. Miſit ergo, & magna inibi Epiſcoporum, ſeu Abbatum, ac religioſorum virorum multitudine congregata, Romanum quoque Pontificem, qui eidem conſilio præſideret decenter inuitat. Quid multa? conſilio habito Synodicis, Canoniciſq; ſententijs conuictus Gregorius Simoniacus, ſponte ſua è ſede deſiliens Põtificalibus ſe infulis exuit, & terræ proſtratus inuaſi honoris indulgentiam ſibi concedi humiliter petit. Quo facto Imperator valde lætificatus, cum omnibus eiuſdem Concilij Epiſcopis Romam venit, & in Eccleſia Beati Petri Apoſtoli congregato Clero, Populoq; Romano, primo quid Sutri actum fuiſſet expoſuit: dehinc tractare cępit de ordinatione ipſius Romanæ Eccleſiæ. Facta itaq; diſcuſſione in eadem Eccleſia dignus quiſnam inueniretur tanto Sacerdotio fungi, cum nullus (heu

Gregorius VI. Anno 1047. Cõcilium Sutrinum. Greg. VI. Pontificatum deponit.

proh dolor) reperiretur, demum electione cunctorum. Episcopus Bambergensis, de gente Saxonum, Papa Romanus leuatur, eiq. Clemens nomen imponitur. Tunc temporis ob huiusmodi res tam prospere, tamq. canonice gestis, eidem Henrico patritiatus honorem Romani contribuunt, eumq., præter Imperialem coronam, aureo circulo vti decernunt.

Clemẽtis II. electio.

ADNOTATIO.

EA, quæ hoc loco strictim refert Auctor, fusius prosequitur Desiderius Cassinensis Abbas initio lib. 3. Dialogorum in hunc, qui sequitur modum.

Expletis duobus, Christi gratia comitante, libellis: quos de mirabilibus Dei, vel in hoc cœnobio, vel in sibi subditis cellis, ipso largiente patratis, descripsimus, ad narrationem tertij, concedente Domino veniamus. Et quia cetera, quę extra huius Monasterij claustra facta sunt, quæq. visu, vel auditu percepimus, in alijs duobus libellis adhuc exaranda remanent, opere pretium mihi videtur, ab ipso capite Ecclesię exordium sumere, sicq. postea seriatim stylo prosequente, ad singula membra venire.

Dum igitur negligentia Sacerdotum, maximeq. Romanorum Pontificum, Italia à recto religionis tramite paulatim deuians labefactaretur: in tantum mala consuetudo adoleuit, vt sacræ legis auctoritate postposita, diuina, humanaq. omnia miscerentur: adeo vt populus electionem, & Sacerdotes consecrationem, donumq. sancti Spiritus, quod gratis accipere, & dare, diuina auctoritate statutum fuerat, data acceptaq. per manus pecunia, ducti auaritia venderent: ita vt vix aliquanti inuenirentur, qui non huius simoniacæ pestis contagione fœdati, mundi coram Deo, præcepta Dominica obseruantes, existerent. Itaq. cum vulgus clericorum per viam effrenate licentiæ, nemine prohibente, graderetur: cęperunt ipsi Presbyteri, ac Diacones (qui tradita sibi sacramenta Dominica mundo corde, castoq. corpore tractare debebant) laicorum more vxores ducere, susceptosq. filios heredes testamento relinquere: nonnulli etiam Episcoporum,

Simoniaca labes.

verecundia omni contempta, cum vxoribus domo simul in vna habitare; & hęc pessima, & exacranda consuetudo intra Vrbem maxime pullulabat, vnde olim religionis norma ab ipso Apostolo Petro, eiusq. successoribus, vbiq. diffusa processerat. Igitur dum per aliquot annos nonnulli solo nomine Pontificum cathedram obtinerent: Benedictus quidam nomine, non tamen opere, cuiusdam Alberici Consulis filius (Magi potius Simonis, quam Simonis Petri vestigia sectatus) non parua à patre in populum profligata pecunia, summum sibi Sacerdotium vendicauit: cuius quidem post adeptum Sacerdotium vita, quam turpis, quam fęda, quamque execranda extiterit horresco referre; ea potius, qualiter omnipotens Deus in faciem Ecclesiæ suæ sit dignatus respicere, exordia enarrabo. Benedict. Nonus.

Denique cum rapinas cędes, aliaq. nefanda in Romanum populum aliquanta per tempora sine vlla dilatione ageret: congregati in vnum populi (quia eius nequitiam amplius ferre nequibant) eum à Pontificatus cathedra exturbantes, vrbe pellunt, alterumq. in locum eius, Ioannem videlicet Sabinensem Episcopum (non tamen vacua manu) canonica paruipendentes decreta, substituunt. Qui tribus non amplius mensibus Romanæ vsus est cathedrę successione, Benedicto vndiq. suis cum propinquis infestante vrbem, quia ex consulibus terrę ortus erat, & in eis maxima virtus, vrbe cum dedecore pulsus, suum ad Episcopatum reuersus est. Benedictus igitur, quod amiserat Sacerdotium recepit, pristinos verò mores minime mutauit, secundum quod scriptum est. Adolescens iuxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea. Et quia durum est in corde veteri noua meditari, in eisdem prauis, & peruersis operibus, vt antea, perseuerabat. Cumq. se à Clero simul & Populo propter nequitias suas contemni conspiceret, & fama suorum facinorum omnium aures impleri cerneret: tandem reperto consilio (quia voluptati deditus, vt Epicurus magis quam vt Pontifex viuere volebat) cuidam Ioanni Archipresbytero, qui tunc in Vrbe religiosior cęteris clericis videbatur (non parua ab eo accepta pecunia) summum Sacerdotium relinquens, tradidit; ipse verò in proprijs se castellis recipiens, vrbe cessit. Interea Prou. 22. vers.

Gregor. VI. terea Ioannes, cui Gregorius nomen inditum est, cum duobus annis, & octo mensibus Sacerdotium administrasset: Henricus Rex, qui tunc Germaniæ, Pannoniæ, & Italię imperabat, ad suscipiendam de manu Romani Pontificis imperialem coronam, quatenus deinceps Augustus appellari posset, Italiam ingressus, Romanam adijt vrbem. Sed antequam vrbem ingrederetur, plurimorum Episcoporum, necnon Abbatum, clericorum quoque, ac religiosorum monachorum in Sutrina vrbe concilio congregato, Ioannem, qui Gregorius dictus est, missis ad eum Episcopis, vt de Ecclesiasticis negotijs, maximeq. de Romana Ecclesia, quæ tres simul tunc Pōtifices habere videbatur, ipso præsidente tractaretur, venire rogauit. Sed hæc de industria agebantur: iam enim dudum regio animo insederat, vt tres illos, qui iniustè Apostolicam sedem inuaserant, cum consilio, & auctoritate totius concilij iustè depellere, & vnus, qui iuxta sanctorum statuta Patrum, Dominico gregi sollicite præesset, clero, & populo eligente, ordinaretur. Prædictus itaq. Pontifex exoratus à Rege, cæterisq. Pontificibus, Sutrium (vbi Synodus congregata erat, allectus spe, quod alijs duobus depositis, sibi soli Pontificatus confirmaretur) gratanter perrexit. Sed postquam eo ventum est, & res agitari, ac discuti à Synodo cępta est, agnoscens se non posse iustè honorem tanti Sacerdotij administrare, ex pontificali sella exiliens, ac semetipsum pontificalia indumenta exuens, postulata venia, summi Sacerdotij dignitatem deposuit.

Gregor. Pontificatum deponit.

Post hæc Rex vrbem ingressus, congregato in Ecclesia Beati Petri Apostoli Romano clero, & populo, vna cum Episcopis, qui in prædictam conuenerant Synodum, communi consilio Clementem Bambergensem Episcopum elegerunt (quia in Romana Ecclesia non erat tunc talis reperta persona, quæ digne posset ad tanti honorem sufficere Sacerdotij) eumq. in Apostolica sede ad regendum Dominicum gregem inthronizantes constituunt. Quo non amplius nouem mensibus Sacerdotio functo, ex hac vita decedēte, Damasus ex Germania ortus fultus auctoritate regia, eidem succedens, Sacerdotium est adeptus: qui non amplius quā viginti & tribus diebus sacerdotio administrato, diem clausit extremum.

Clemens II.

Damasus II.

Huic

Huic successit Leo, de quo nobis est sermo præ manibus, vir per omnia Apostolicus, regali genere ortus, sapientia prædi tus, religione conspicuus, omniq. doctrina Ecclesiastica apprimè eruditus, ac qui (quemadmodum scriptum est) cępit inuocare nomen Domini: quemq. etiam vidi, cuiusq familiaritatem habere merui, sæpe etiam eo in Ecclesia missas celebrante, cum illo ad diuinum altare sacris indutus vestibus steti, eiq. Euangelium legi. A quo omnia Ecclesiastica studia renouata, ac restaurata, nouaq. lux mundo visa est exoriri. Hic sæpe sacerdotale concilium aduocans, Sacerdotes, Diacones, & reliquos clericos non regulariter ordinatos, remouit, & in eorum locis, ad veri, & summi Dei culturã, qui digne ministrare possent, constituit. Quotidie quoque per se, suosq. discipulos, vbiq. missos, populis viam Domini litteris, & verbis prædicans, ostendebat. Qui per Apostolicam viam semper gradiens, Apostolicos etiam viros in miraculis est imitatus. De quo quidem plura audire me contigit, sed multis occupatus negotijs, singula quæq. discurrere non valens, pauca referre de pluribus satagam, vt per hæc quanti vir iste meriti fuerit, quicumque in posterum legerit agnoscat. Hactenus Desiderius. Leo IX.

CAPVT LXXIX.

OST hæc sumpto exercitu Imperator ad hoc Monasterium venit, & cum omni honore receptus à Fratribus, planetam purpuream optimam auro, ac gemmis ornatam super altare cum altero pallio optimo posuit: in capitulo verò auri libras aliquot Fratribus obtulit, seq; illis deuotissime commendans, Capuam adijt: Ibi Guaimario renuntiante Capuam, quam per nouem iam annos tenuerat, Pandulfo illam priori Principi simul cum filio, multo ab illis auro suscepto, restituit. Dracone Apuliæ, & Rainulfo Auersæ Comitibus ad se conuenientibus, & equos illi plurimos, & pecuniam maximam offerentibus, vniuersam, quam tunc tenebant, terram, imperiali inuestitura firma- Henricus Cassinum venit.

uit. Ibi etiam præceptum aurea bulla signatum Abbati Richerio iuxta imperialem consuetudinem fecit. Inde Beneuentum contendens, cum noluissent eum ciues recipere, tam ob suam, quàm ob patris iniuriam, totam ciuitatem à Romano Pontifice, qui cum illo tunc erat excommunicari fecit, cunctamq; Beneuentanam Terram Normannis auctoritate sua confirmans, vltra montes exinde est reuersus, Gregorium secum portans.

CAPVT LXXX.

CLEMENTE verò post nouem menses vltra montes defuncto præfatus Benedictus iterum in Pontificatum reuersus, per octo circiter menses illum retinuit, donec ab Imperatore transmissus ex Germania Damasus Brexenorum Episcopus illi in Papatu successit. (Damasus II.) Quo etiam post viginti & tres dies apud Præneste vita decedente, Brunonem Tullensem Episcopum Theutonicum natione, ex stirpe regali progenitum Romani ab vltramontanis partibus expectantes in suum Pontificem eligunt, eumq; Leonem Papam vocari decernunt. (Leo IX.) Qui scilicet Pontifex eodem anno quo ordinatus est, orationis gratia montem Garganum adijt. (Anno 1049. Leo IX. Cassinum venit.) Indeq; reuertentes, in ipsa festiuitate palmarum valde deuotus ad hoc Monasterium ascendit, & reuerentissime susceptus à Fratribus, eo die missam sollemniter celebrauit, & in refectorio cum ipsis comedit: post prandium in capitulum veniens, maximas Fratribus pro tam honorifica sua receptione gratias egit, seq; pro suo posse idem Monasterium, vbiq; exaltaturum promittens descendit; & die altera Ecclesiam sancti Mauritij apud Insulam, quæ Limata vocatur ab eodem Abbate constructam, & sancti Saluatoris in territorio Atinensi sollemniter dedicans, demum redijt Romam. Ad quem Abbas profectus, priuilegium ab eo, iuxta morem Prædecessorum suorum honorabiliter adeptus est: in quo idem sanctus Pontifex vsum Sandaliorum, atque Dalmaticæ, necnon & chirothecarum in principalibus fe-

stis

ſtis ad miſſarum ſollemnia, tam illi, quàm & vniuerſis in hoc cœnobio regulariter promouendis, ob honorificentiam ſancti loci huius, Apoſtolica auctoritate conceſſit. Quo etiam tempore idem Apoſtolicus Monaſterium ſanctæ Crucis in Ieruſalem, quod Seſſorianum appellatur, intra Romanam vrbem ſitum, præfato Abbati cum omnibus pertinentijs ſuis contradidit, & priuilegium exinde illi faciens, ſacrationem tantummodo ſibi Abbatis eiuſdem loci, quem tamen Caſſinenſis Abbas eligeret, reſeruauit.

CAPVT LXXXI.

PER hos dies quidam Capuani nobiles, pro caſtro quodam huius Monaſterij, quod Conca vocatur, multas cum Abbate contentiones effecerant: conantes vtique illud à Monaſterij ditione ſubtrahere, & ad ſui iuris vſus redigere. Sed cũ Abbati nil præualere valerent, quadam die conſilio habito, ſtatuerunt prędatum in Terram iſtam venire. Decernunt igitur, vt aduesperaſcente die iter incipiant, & apud quandam curtem ſuam in Theanenſi Comitatu parumper quieſcant, inde ſetali noctis hora promoueant, vt ſummo mane Monaſterij fines ingreſſi, ex inſperato protinus irruant, & quantum magis ex ea prædam potuerint agant. Venientes verò ad condictum locum, cum quantum illis viſum eſt quieuiſſent, circa mediam fermè noctem aſcenſis equis aggrediuntur ire quo diſpoſuerant. Res mira, ſed omninò certiſſima, quippe, quæ ab vno eorum, qui tanto equitatui interfuit, mihi relata eſt. Ab illa itaque hora vſque ad crepuſculum iter conficientes, cum ſe iam veniſſe in finitima huius Terræ putarent, atque ad diſcurrendum, vt prædantium moris eſt, ſe inſtantius præparárent, ſubito reſpicientes in eo loco, quo equos aſcenderant, ſe reperiunt. Obſtupefacti, nimiumq; attoniti, ac ſeſe inuicem aſpicientes: intelligunt tandem Patris Benedicti meritis, ſe noctis errore cæcatos, dum tanto temporis ſpatio recto ſe itinere gradi putantes, prædictam curtem gyrando, ac regyrando, mane ſe inibi reperiſ-

reperissent: sicq; confusione, & admiratione repleti, Capuam sunt reuersi: ipsimet palam omnibus referentes quæque sibi contigerant.

ADNOTATIO.

EA, quæ hoc capite narrantur, referuntur etiam à Desiderio Abbate Casinensi lib. 1. Dialog. vbi asserit caput, & ducem huius factionis fuisse Pandulfum quendam Capuanum ciuem.

CAPVT LXXXII.

EO etiam tempore quidam seruus Dei Neapolitanæ regionis, in prærupta rupe, iuxta viam publicam solitarius habitabat. Qui nimirum dum nocturno tempore psalleret, & fenestram cellulæ horarum explorator aperiret: ecce videt multos nigros homines tanquam æthiopes iter carpere, & longo tractu onustos fęno saumarios comminare. Cumq; eos curiosus inquireret, qui essent, cuiusuè rei gratia hæc iumentorum pabula pararent: dęmones dixerunt, nequaquam esse pecoribus alendis, sed fomenta potius ignium, hominibus comburendis. Præstolamur enim in proximo Principem Capuæ Pandulfum, quia iam decumbit. His auditis vir Dei nuntium protinus ad męnia Capuana direxit, qui veniēs Pandulfum iam mortuum reperit. Quo mortuo mons Vesuuius in flammas erupit, tantaq; sulfureæ resinæ congeries ex ipso Vesuuio protinus fluxit, vt torrentem faceret, atque decurrente impetu in mare descenderet.

Pandulfi mors anno 1049.

Vesuuij montis eruptio.

CAPVT LXXXIII.

Anno 1050.

SEQVENTI anno prædictus Pontifex iterum ad hoc Monasterium venit in vigilijs sancti Petri, & die sequenti, & altero Apostolorum Petri & Pauli missas sollemniter celebrauit. Cumq; die illo Sabbatum

esset

esset, ad Fratrum mandatum ingressus, duodecim monachis pedes lauit, & ipse etiam ab eis lotus, in refectorium quoque cum illis ad bibendum, nimis deuotus perrexit. Beneuentum deinde profectus, ab excommunicatione illam prædecessoris sui Clementis tandem absoluit. Anno iterum tertio Capuam veniens, rursus Beneuentum, & inde Salernum perrexit; dehinc expellendorum Normannorum gratia vltra montes ad Imperatorem abijt, milites abinde conducturus. Gebardus tunc Episcopus Aistetensis, gente Noricus vir prudentissimus, & rerum sæcularium peritissimus, Regius Consiliarius erat. Sed cum iam Imperatoris imperio magnus valde Apostolico traditus fuisset exercitus, iamq; itineris partem non modicam confecissent: idem Episcopus ad Imperatorem accedens, vehementerq; super hoc illum redarguens, vt totus exercitus eius reuerteretur dolosus effecit: de propinquis tantum, & amicis Apostolici quingentis circiter illum in partes has comitantibus. Tunc temporis facta est commutatio inter eundem Apostolicum, & Imperatorem de Beneuento, & Episcopio Bambergensi sicut iam supra retulimus.

Leonis Papæ humilitas.

Anno 1051.

Hoc libro cap. 46.

CAPVT LXXXIV.

OC anno Guaimarius Princeps coniuratione Amalphitanorum, quos nimis indigne tractabat, necnon & cognatorum, ac Salernitanorum quorundam, iuxta oram maris Salernitani occisus est; triginta & sex plagis perfossus, & valde turpiter, ac cum magno ludibrio per littus maris aliquandiu tractus, & ciuitas simul cum arce ab eis peruasa. Sed post quintum diem, Normannis auxiliantibus, à Guidone fratre ipsius Principis eadem recepta ciuitas, & Gisulfo filio eius reddita est, trucidatis auctoribus tanti facinoris, quatuor scilicet cognatis eiusdem Guaimarij, & triginta sex alijs.

CAPVT LXXXV.

HOC etiam tempore Ladenulfus, & Adenulfus germani fratres nobiles Capuanæ ciuitatis, vna cum Petro nepote suo simul ad hoc Monasterium gratia conuersionis venerunt: cunctasq; facultates, & hereditates, seu possessiones suas, quas in toto Principatu Capuano habebant, Beato Benedicto ex integro obtulerunt. Ecclesiam videlicet sancti Nicolai intra Capuam cum omnibus pertinentijs eius, necnon & integras portiones suas, quas habebant in Ecclesia sancti Saluatoris, & sancti Rufi, similiter intra Capuam. Viridarium etiam, quod est ad pontem Casulini. Curtem, quæ dicitur Calabrina, cum Ecclesia sancti Nicandri, quæ ibidem constructa est. Terras & molas in fluuio Saone. Curtem in Salam, curtem, quæ dicitur Rapedella cum siluis, & paludibus sibi pertinentibus. Terras, & siluas, & prata ad ipsam Auciam. Curtem in Calinulo circa prædictum Saonem. Curtem in loco, qui dicitur Ceruianum, & portionem de Ecclesia sancti Iacobi, & de curte in loco Bucino, cum Ecclesia sanctæ Anastasiæ. Terras, & siluas, & paludes, in loco, qui dicitur Rustinito, cum curte de Ecclesia sancti Ioannis. Curtes, & terras in finibus Liburię, loco Porano, prope lacum Patrię. Fundum in Vico Cupuli. Item fundos in casa Pesenda. Fundos in loco Felice. Terras in Gualdo de Mattaloni, & in Marcenisi, & in Mandrelle. Curtem iuxta Grecinianum, in loco, qui dicitur Fenora. Curtem in Laeno ad pontem ruptum. Terras in Massa Valentiana, & vniuersas casas sibi intra Capuam pertinentes.

CAPVT LXXXVI.

EVERSVS itaq; ab vltramontibus Romanus Pontifex, ascendensq; iterum ad hoc Monasterium, valde suppliciter se Fratribus commendauit. Cumq. apud sanctum Germanum honorifice hospitatus fuisset: rogatus à Fratribus, vt Monasterium sancti Stephani

phani, quod iuxta Tarracinam est, illis restitueret. Interrogauit, verum ad eos aliquando pertinuisset: respondentibus, etiam, ostendi sibi expostulat, mox itaq; dialogo sancti Gregorij in medium exhibito, & ex vita Beati Benedicti, qualiter in visione illud idem Pater construxerat demonstrato (aut enim ignorabant, aut minime ad manum habebant priuilegium, quod Agapitus Papa, exinde Baldoino Abbati fecerat) Verè, ait sanctus Pontifex, iustissimum est, quod requiritis: moxq; priuilegium inde fieri Friderico Cãcellario iussit, & ipsum Monasterium, cum omnibus suis nobis assignari constituit. Fecit etiam eodem tempore huic Monasterio, & aliud præceptum de libertate nauis huius Monasterij in portu Romano, vt omni tempore cum nauclero, & vniuersis nauticis suis maneat libera ab omnimoda conductione, & debito pensionis.

Post hæc adiunctis sibi ferè cunctis partium istarum militibus, Apuliam, cum Normannis dimicaturus, perrexit, Anno Domini millesimo quinquagesimotertio, & ex parte eiusdem Apostolici Rodulfus in Beneuentanum Principem iam electus, & Guarterius Sueuus signa sustollunt. Normãni verò tres de suis statuunt turmas, quarum vna Comes Hunifridus, aliam Comes Ricchardus, tertiam Robertus agebat Guiscardus. Inito autem certamine in planitie maxima, quæ iuxta ciuitatem est, paulatim se subtrahentibus, fugientibusq; nostratibus, & solis, qui vltra montes venerant remanentibus, cum diu ab his, fortiterq; pugnatum fuisset, omnibus tandem in ipso certamine trucidatis, Normanni, Dei iudicio, extitere victores. Dehinc Hunifridus ad Papam venit, & in sua illum fide suscipiens, cum omnibus suis Beneuentum perduxit, promittens, vt quandocumque Romam ire disponeret, ipse illum Capuam vsque perduceret. Intrauit autem idem Papa Beneuentum in vigilia sancti Ioannis Baptistæ, & stetit ibi vsque ad festiuitatem sancti Gregorij Papæ, ibiq; infirmatus, vocato prædicto Comite Capuam ab illo deductus est, vbi per dies duodecim remoratus: accersito tandem nostro Abbate, sui itineris comite, Romam redijt, ac post non multos dies sancto fine quieuit. Ad cuius tumulum plurima tunc temporis signa

[Marginal notes: Anno 1053. — Anno 1054.]

Christus

Christus effecit. Hic sanctus Pontifex inter innumera bonitatum suarum insignia, quamdiù Romæ moratus est, omni tempore, tribus per hebdomadam diebus à Lateranis vsque ad sanctum Petrum, priuato habitu, nudis pedibus, cum duobus, aut tribus clericis, noctu psallendo, & orando, pergebat.

ADNOTATIO.

Plura miracula ab hoc sancto Pontifice patrata, tam in vita, quám post obitum, recenset Desiderius Cassinensis Abbas lib. 3. Dialog. In Martyrologio Romano assignatur eius obitus, die 19. Aprilis.

CAPVT LXXXVII.

EODEM Anno, gratia concordandi Ecclesias Romanam, & Constantinodolitanam, prudētissimos valde viros ad Imperatorem Constantinum, cognomēto Monomachum, apocrisarios transmiserat, Fridericum scilicet Cancellarium suum, & Humbertum silux candidæ, & Petrum Archiepiscopum Amalphitanum. Qui ad hoc Monasterium primitus venientes, seq; Fratribus deuotissime commendantes, ita demum viam suam profecti sunt: quos Imperator nimis honorabiliter suscepit, & in palatio per aliquot dies detinuit. Intra quod spatium nonnullas Græcorum hæreses corrigere decernentes: tandem Patriarcham Michaelem, & Leonem Acridanum Episcopum cum vniuersis eorum sequacibus, auctoritate Apostolica anathematizauerunt. Sed cum iam intra hos dies defuncto Papa redire disponerent, imperialibus illos donis Constantinus Monomachus honorificè munerans, Beato quoque Petro per eosdem dona non parua transmisit: insuper etiam, vt omni anno binas auri libras de palatio eius hoc Monasterium reciperet, illorum rogatu concessit. Quos prospere reuertentes, Trasmundus Theatinus Comes, per Terram suam transeuntes, cepit, & vniuersa, quæ ferebant

ferebant cum magna iniuria auferens, tandem dimisit. Atque ita Fridericus Romam reuersus est.

CAPVT LXXXVIII.

EFVNCTO præterea sanctæ memoriæ Papa Leone, Hildebrandus, tunc Romanæ Ecclesiæ Subdiaconus, ad Imperatorem à Romanis transmissus est: vt quoniam in Romana Ecclesia persona ad tantum officium idonea reperiri non poterat, de partibus illis, quem ipse tamen vice cleri, populiq; Romani in Romanum Pontificem elegisset, adduceret. Quod cum Imperator assensus fuisset, & Gebardum Aistetensem Episcopum, cuius supra meminimus, Hildebrandus ex industria, consilio Romanorum expetiuisset: tristis super hoc valde Imperator effectus est, nimis enim illum carum habebat; & cum eundem sibi omnimodis necessarium Imperator assereret, & alium, atque alium huic officio magis idoneum iudicaret: Hildebrandus tamen, vt alterum reciperet persuaderi nullatenus potuit. Erat enim idem Episcopus, super id quod prudentia multa callebat, post Imperatorem potentior, ac ditior cunctis in Regno. Hunc ergo Hildebrandus, inuito licet Imperatore, inuito etiam eodem Episcopo (propter quod vtique postmodum dictus est Monachos non amasse) Romam secum adduxit, eiq; Victoris nomen imponens, Romanum Papam, cunctorum assensu, constituit: cum iam fermè à transitu Papæ Leonis annus elaberetur. Qui quoniam eidem prædecessori suo, vt supra diximus, impedimento maximo fuerat, quoties à circumpositis molestiam aliquam patiebatur, dicere solitus erat. Meritò hæc patior, quia peccaui in Dominum meum; & item, dignum est (inquit) vt quod fecit Saulus patiatur Paulus, quod fecit lupus, sustineat agnus.

Anno 1055.

cap 83. huius lib.

Comperiens itaque Imperator Fridericum à Constantinopoli reuersum magnam valde pecuniam detulisse, cœpit eum vehementer suspectum habere. Nam eo tempore fratri

tri eius Duci Gotfrido inimicissimus erat. Quapropter scripserat Apostolico, vt illum capere, sibiq; festinanter studeret transmittere. Quo per necessarios cognito Fridericus, Abbatem nostrum (qui per eos dies à Luca, vbi ad eundem Imperatorem profectus fuerat reuertebatur) latēter apud Romam alloquitur, & vt se Cassinum perduceret, ibiq; monachum facere studeat, instantissime deprecatur. Quod cum Abbas gratantissime annuisset, præmissus cum omnibus suis ad Monasterium est. Abbas verò post dies aliquot cum nuntijs Imperatoris, qui ad Principes mittebantur, aduenit. Mox igitur Fridericus in eorundem nuntiorum præsentia pretiosa valde, quibus tunc vtebatur indumenta proijciens: religionis habitum induit, & vt hoc de se per eosdem missos Imperatori nuntiaretur efficiens, Fratribus se de cetero sociauit; nec multo post, vt ad Insulam Tremitensem transmitteretur rogauit Abbatem, quod & fecit. Dehinc, cum pro quibusdam reprehensibilibus, quæ inibi repererat, Abbati eiusdem loci cępisset ingratus existere, nequaquam ibi remorandum ratus: egrediens inde ad Monasterium sancti Ioannis, quod Veneris cognominatur, perrexit, ibiq; diebus aliquot commoratus est.

Per idem tempus proclamauit pręfatus Abbas in placito Cadeloi cancellarij Henrici Imperatoris, vbi erat cum multis Episcopis, & Comitibus illarum partium, supra quodam Dodone, qui retinebat de caussa Monasterij huius octingēta modia de terra in Comitatu Theatino, loco ad casa Hildebrandi, & recollegit ea. Eodem tempore supradictus Transmundus, & Bernardus Comites firmauerunt per sacramentum eūdem Abbatem de omnibus rebus S. Benedicti in Comitatu Theatino, & Pennensi, quod neque ipsi illas inuaderêt, & contra omnes homines eas S. Benedicto defenderent, apud Monasterium sanctæ Scholasticæ in Penne.

CAPVT LXXXIX.

Anno 1055.

HOC etiam anno Princeps Pandulfus iunior fecit præceptum concessionis in hoc Monasterio de castello, quod Saraceniscum vocatur, in confinio Cominensi, cum omnibus adiacentijs, siue pertinentijs

nentijs eius: quamuis idem caſtellum intra antiquos noſtri Monaſterij terminos videatur eſſe conſtructum. Quem videlicet locum non multo ante Marſorum Comites Oderiſius, & Rainaldus, qui tunc Comino præerant, per chartulam oblationis cum finibus, ac terminis eius Beato Benedicto firmauerant. Vnde cum quidam Aquinenſes contra Abbatem ſuper hoc murmurarent, pro eo videlicet, quod ipſi prius eundem locum centum bizantijs comparauerant, à quodam Berardo Marſicano, in hanc tandem conuenientiam cum eo venerunt, vt ſponte ſua in quorundam Iudicum præſentia, omnem querelam, & calumniam Domino Abbati de hoc refutarent, & quieti de cætero eſſent, propoſita pęna librarum argenti centum, ſi aliquando amplius de hoc contendere vellent, niſi quantum ipſe illis per libellum, concederet. Saraceniſcum autem ea de cauſa ipſum caſtellum nuncupari fama eſt, quod cum ijdem Saraceni à facie noſtrorum, tempore illo, quo de Gariliano eliminati ſunt, fuga dilapſi fuiſſent, cæteris interemptis, aliquanti ex eis ad ipſum tandem locum peruenerint, ibiq; aliquandiu latitantes, prædas nonnullas à vicinis habitatoribus clanculo, ac ſi latrunculi, agebant. Quod cum à quodam captiuo illorum transfuga Soranis innotuiſſet, eodem transfuga duce, ad eorum latebras mane ſummo perueniunt, illoſq; licet ſomnolentos, ad huc conantes reſiſtere, vniuerſos gladijs trucidarunt.

CAPVT XC.

ER idem tempus præfatus Comes Trāſmundus grauiter infirmatus, & monachus effici cupiens, Richerium ad ſe venire rogauit. Cui ſeſe ſuppliciter tradens, multamq; illi pecuniam offerens, tria ſui iuris caſtella ſancto Benedicto in territorio Theatino conceſſit, quorum vocabula ſunt Mons Alberici, Friſa, & Mucla, cum portu, & piſcatione ſua, & cum Eccleſijs ſanctæ Mariæ, & ſanctæ Luciæ, & ſancti Blaſij, & omnibus omninò rebus, ac pertinen-

tijs eorundem castellorum, & Ecclesiarum; quæ sunt quinque millia quingenti modij de terra: Ecclesiam quoque sanctæ Iustæ cum omnibus pertinentijs suis, quæ sunt modij quingenti. Simul etiam concessit huic Monasterio in territorio Pennensi in castello, quod vocatur Lastenianum, vnam Ecclesiam sancti Nicolai, cum omnibus similiter pertinentijs eius, idest modij terræ tria millia. Sed cum prædictus Papa transisset Anconam, Abbas ad illum eiusdem Transmundi causa profectus est. Cumq; ad Monasterium sancti Liberatoris illum venisse Fridericus agnouisset, perrexit ad eum, & pęnitentia maxima ductus, rogauit vt Cassinum illum reuerti liceret: quo mox impetrato, Fridericus huc extemplo regressus est. Abbas verò iter quod incęperat peragere festinabat: qui cum iam dudum febribus non modicis æstuaret, ac metu mortis reditum in dies acceleraret, Aternum veniens, tertio idus Decembris, nimia vi febris extinctus est. Fratres verò, qui cum illo erant nihil morati, tollentes illum eadem hora, cum media nox esset, iter arripiunt, & ad Monasterium sancti Liberatoris summo mane peruenientes, eiq; honorabiliter exequias facientes in sepulchro, quo Abbas Theobaldus prædecessor suus humatus fuerat, eum recondunt. Anno Domini millesimo quinquagesimoquinto.

Richerij Abbatis obitus anno 1055.

CAPVT XCI.

HIC Abbas inter cætera Ecclesiam sancti Benedicti plumbeis tabulis cooperuit: palatium ab orientali parte Monasterij sexaginta octo cubitorum incępit, & vsque ad solarium perduxit. Ante Ecclesiam verò in circuitu atrij deambulatorios arcus cum columnellis lapideis fecit; & licet ipse propter innumeras circummanentium oppressiones (sicut ex parte ostendimus) laborare in Monasterio non potuerit, initium tamen, & materia omnis laboris præsentis ipse fuit, quando suo studio, & industria, meritis tamen Beati Benedicti, adiuuante se Deo, terram

istam de manibus Normannorum eripuit.

Fratribus igitur, qui cum illo fuerant, mox eo sepulto ad Monasterium reuersis, habito ad inuicem vniuersi consilio, elegerunt de congregatione Domnum Petrum religiosum valde, & honestissimi habitus virum, eumq; licet inuitum, & renitentem, ac senectutem niueam, tanto officio minus idoneam obiectantem, libentiusq; se decaniam resumere, quam Abbatiam suscipere asserentem, Abbatem sibi constituunt, paucissimis admodum in hoc dissidentibus, & Domnum Ioannem cognomine Marsicanum, qui tunc Capuæ erat Prępositus, digniorem huic Monasterio iudicantibus: quamuis ipse præcauens, ac timens hoc onus sibi imponi, super altare iurauerit, nunquam se ipsum Abbatiam suscipere aliquatenus consensurum. Fuit electus in fine anni 1055.

CAPVT XCII.

PETRVS quintus, & trigesimus huius Monasterij Abbas, sedit anno vno, mensibus quinque. Hic à pueritia monachus, & Ecclesiasticis rebus non mediocriter eruditus, adeo religiosis, & honestis moribus creuit, & tam Angelici vultus, & reuerendi habitus extitit: vt Imperator Henricus, eo tempore, quo ad hoc Monasterium venit, transeunti illi ante se, satis humiliter assurrexerit, testatusque sit, nunquam se in toto Regno monachum honestiorem eo vidisse. Comperta igitur exabbas noster Basilius apud Salernum Petri ordinatione, mox Capuam venit, & magnam valde Principi pecuniam offerens, vt hanc sibi Abbatiam redderet orare obnixius cępit, sed Princeps, quoniam in Petri electione consenserat: hoc se nequaquam posse facere asseuerans, apud Monasterium nostrum Capuæ illum manere constituit. Ita prudens, immo fatuus vir, & Salernitanam Abbatiam amisit, & hanc adquirere nequaquam promeruit. Post aliquot verò dies à Fratribus nostris Princeps conuentus, cur Abbatem in nostra cella constituisset: inuitum se hoc fecisse, & quodammodo coactum respondit.

Si ipsi tamen eum in suo Monasterio recipere vellent, sibi gratissimum fore. Ita demum prædictus Basilius ad hoc Monasterium veniens, & virgam Abbatiæ, quam eatenus retinuerat humiliter reddens, post paucos dies ad Vallem luci transmissus Præpositus est.

Per hos dies Henricus, & Rolandus germani fratres Lucensis ciuitatis viri nobiles, obtulerunt in hoc Monasterio Ecclesiam sancti Georgij, quæ intra eandem ciuitatem in eorum patrimonio sita est, prope posterulam, quæ dicitur Guirigala, ad Monasterium inibi constituendum, cum horto, & puteo, & casis, & cum vniuersis, tam intus, quàm extra non minimis ipsius Ecclesiæ rebus, ac pertinentijs. Ad quod videlicet Monasterium constituendum, siue ordinandum transmissus est Domnus Ioannes genere, atque cognomine Apulus, qui in nostro hoc Monasterio Decanatus officio tempore non modico functus est. Vir supra cætera bonitatum suarum insignia, compunctionis, & lacrymarum gratia munere diuino ditatus: qui cuius apud Dominum meriti fuerit, non debet videri superfluum, si vel breuiter, ex his, quæ pro certo nobis comperta sunt ostendamus.

Ioannes Apulus Lucam mittitur.

Denique cum fama sanctitatis eius longe, lateq; crebesceret: mulier quædam diro possessa dæmonio ad illum perducta est, rogatus idem vir Dei à perductoribus magnis precibus, vt pro ea Dominum exoraret. Qui vt erat beneuolus, nimisq; cõpatiens, mox congregatis Fratribus, Oratorium est ingressus, & cum aliquantisper fuisset oratum, lacrymis eius, & singultibus miseratione diuina placata, mulierem, fugato dæmone, sanam redire concessit ad propria.

Ioannis Apuli miracula.

Præterea cuiusdam Illustris viri Lucensis vxor, valida per aliquot dies infirmitate detenta: ad id tandem nimia vi languoris deuenerat, vt per triduum iam sine voce, ac sensu recubans, nihil minus, quam mortua putaretur. Quoniam igitur humana omnis fiducia omnino defecerat, ad diuina subsidia propinqui mulieris se conferunt, atque ad præfatum virum Dei, vt pro ea Domino supplicare dignaretur, supplices mittunt. Benignus itaque vir nequaquam moratus: mox vestibus sacris indutus, salutarem hostiam

pro

pro illa Domino oblaturus accessit. Cumq; ad locum Canonis peruenisset, quo viuorum solent nomina recenseri, eamq; multa cum deuotione nominatim, ac specialiter Domino commendaret: illa procul à Monasterio in domo propria velut exanimis decubans, Sacerdotis vocem se memorantis audiuit, statimq; illi, quasi iuxta lectulum stanti, velut ex graui somno experrecta, festinanter respondit. Obstupefacti, qui aderant sollicitè cęperunt ab ea requirere, quidnam diceret, vel cui tam insolite respondisset. Illa vero nunquid nam (inquit) Domnum Ioannem venerabilem Præpositum hic non stare vidistis? nunquid non etiam vocem illius me inclamantis audistis? Ad hæc mulieris verba attoniti simul, & gaudentes, qui aderant: mox ad Monasterium mittunt, & quid pro ea Dei famulus ageret diligenter inquiri præcipiunt. Qui venientes inueniunt præfatum virum Dei sanctis altaribus assistentem, proq; illa missarum Domino sollemnia celebrantem, certumq; constitit eadem hora illam ad se reuersam, locutamq; fuisse, qua Domini famulus eam in loco Canonis solito memorasset: & gratias omnipotenti Domino maximas referentes reuersi ad eos, qui se miserant, rem pro certo, sicut contigerat, palam, omnibus retulerunt. Mulier verò eadem incolumitati mox pristinæ restituta, vna cum coniugali suo mira semper hominem Dei deuotione percoluit. Ferebatur etiam idem vir Dei huiusmodi gratia præpollere, vt si ex aqua, qua post missarum sollemnia manus ablueret, aliquis febribus laborans fideliter sumeret, nullum deinceps in eo febris ius exercere potestatis valeret. Anselmus tunc eidem ciuitati Episcopus præerat, vir tantæ auctoritatis, atque prudentiæ, vt Romanam postmodum feliciter rexerit sedem. Hic cum quodam tempore ardore febris vehementissimo ęstuaret, repente memoratus est hoc, quod iam dudum de prædicto viro Dei, fama multorum vulgante, perceperat. Misit continuo, qui ex aqua eadem clanculo sibi deferret. Quam mox, vt in potum accepit, nulla interposita mora omnis ab eo valitudo illa febris aufugit: idemq; præfatus Antistes ad gloriam Dei, & commendationem tanti viri sæpe referre solitus erat. Multa etiam de virtutibus præ-

Anselmus Lucensis Episcopus

dicti Dei famuli referuntur, ſed non ſunt, neque temporis; neque codicis huius.

ADNOTATIO.

DEſiderius Caſſinenſis Abbas lib. 1. Dialogor. refert eadem miracula de Ioanne iſto: aſſerens præterea miraculum, quod in perſona Anſelmi Epiſcopi factum dicitur, ſe accepiſſe ab eodem Anſelmo, qui poſtea ad ſummum Pontificatum euectus, Alexander II. dictus eſt.

CAPVT XCIII.

AVDIENS præterea Apoſtolicus, & inſperatum obitum Riccherij, & Petri electionem, valde grauiter tulit, moxq; litteras huc blanditijs primum: demum verò redarguitionibus plenas direxit, nequaquam nos abſque illius conſilio, ac voluntate Imperatoris, electionem ipſam debuiſſe facere aſſerentes. Quamobrem duo Fratres ad eum, qui omnem rei huius veritatem, ſeu neceſſitatem illi exponerent, ex parte Abbatis, & Fratrum directi ſunt. Ad Imperatorem etiam de eadem re protinus legati tranſmiſſi.

Henricus Quartus obijt anno 1056. Interea Apoſtolicus vltra montes profectus, ibiq; iam Imperatorem languentem reperiens, vſque ad eius obitum cum illo eſt remoratus: filioq; paruulo quinque circiter annorum, quem in manu eius pater reliquerat, Regni totius optimates iurare faciens, eumq; in Regno confirmans, reuerſus tandem in Tuſcia eſt. Fridericus dehinc comperto Imperatoris obitu, iam fiducialiter ad Papam acceſſit, & vniuerſa, quæ illi Tranſmundus fecerat pleniter referens, eundem Tranſmundum excommunicari fecit. Demum verò idem Tranſmundus abſolutionis ſuæ cauſa Romam pergens, & ferè omnia, quæ Friderico abſtulerat referens, cum poſt magnam ſatisfactionem ſe abſolui obtinuiſſet, ſuggerente eodem Friderico, atque Humberto, conuentus à Papa, atque admonitus, caſtellum nomine Friſa, quod vxor

eius

eius sancto Benedicto concesserat, isq; post eius mortem inuadendo abstulerat: in manu eiusdem Papæ sponte refutauit, & in ius Monasterij huius restituit.

Et quoniã, vt supra iam dictum est, idem Apostolicus nimis indigne tulerat, quod absq; sua scientia prædicti Abbatis electio esset effecta: super hæc etiam relatum illi à quibusdam inuidis fuerat, in eandem electionem non omnes monachos consensisse, eumq. seditiosè, & nequaquam canonice ad id officium promotũ fuisse, occasionem nactus, mandat eidem Abbati, vt Romam quãtocius, cum duodecim ad se monachis vadat, & ita de sua ordinatione rationem sibi opportunissimam reddat; cumque sicut mandatum fuerat profectus ad illum Abbas fuisset, vix iam post biduum in eius camera, cum duobus tantum Fratribus, intrare permissus est. Honorificè tamen receptus, cum inter loquendum nonnunquam mentis suæ commotionem Apostolicus demonstraret, reuerti tandem ad Monasterium iussus est, vt ibi in præsentia totius conuentus, siue per se ipsum idem Pontifex, siue per Nuntios suos causam illius exquisite addiscens, demum quod esset canonicum diffiniret. Igitur Abbate regresso, non multo post missus est ex parte Papæ Hũbertus Episcopus ad Monasterium, dato illi præcepto, vt diligentissime causa ipsius ordinationis inuestigata, si quam fortè inibi occasionem reperire valeret: mox Abbatem absque vlla procrastinatione deponeret: quod si contradicere aliquo modo præsumeret, tam ipsum, quàm & omnes suos fautores Apostolica excommunicatione feriret. Ita ad subiugandam sibi Abbatiam animum Papa intenderat, cum nunquam aliquis ante illum Romanorum Pontificum attentauerit; sed libera ab initio permanente, Abbatis quidem electio Monachis, Papæ verò sacratio tantummodo pertinuerit. Ipsa itaque die sancti Pentecostes, prædictus Humbertus capitulum Fratrum ingressus, Apostolicam illis benedictionem, si obedientiæ filij esse vellent, pronuntiat. Ea die nihil ab eo quæsitum, sed Pascha sollemniter celebrato: secunda feria propter quod venisset aperuit, & quid olim de illis, deq. illorum Abbate Apostolico relatum fuerit, ordine retulit. Voluntatem illorum agnoscere, & re-

ſponſum recipere quærens. Reſponſum itaque à prioribus eſt, Caſſinenſis Abbatis electionem, & regulæ auctoritate, & conceſſione Apoſtolica, nulli omninò mortalium, niſi proprijs monachis pertinere: liberam auctore Deo hanc domum nulli conditioni obnoxiam aliquatenus eſſe. Electionem, quam concorditer fecerant, ratam omnimodis, atque canonicam, & qualiter monaſtica regula præcipit, & qualiter vniuerſorum ferè anteceſſorum ſuorum Apoſtolicorum auctoritas conſtituit, ſe feciſſe. Nulli ambitioni locum aliquem in ea ordinatione fuiſſe. Neminem porrò de ſuis, neque honeſtiorem, neque religioſiorem, neque meliorem denique, in Abbatem eligendum inuenire ſe potuiſſe. Inuito illi, & omnimodis renitenti officium iſtud impoſitum eſſe. Omnesq. vnanimiter in eius prælatione concordes exiſtere. Seditionis verò conſuetudinem, Dei gratia, in hoc monaſterio nunquam fuiſſe. Nullius demum imperio alterum ſeſe conſenſuros recipere. Huiuſmodi ratione percepta Epiſcopus ſiluit, nihil quod contradiceret aliquatenus peruidens; & eo etiam die ita diſceſſum à capitulo eſt.

ADNOTATIO.

Pagina 325. *Cardinalis Baronius tomo* 11. *Annal. ad annum milleſimum quinquageſimumquintum, ſuper his, quæ hoc capite referuntur, ſic ſcribit.*

Mortuo Riccherio Caſſinenſi Abbate, Petrus in locum eius à monachis electus eſt. Sed eius electionem Victor Pontifex indigne tulit, quod eam abſque nutu ſedis Apoſtolicæ, & Imperatoris celebraſſent. Erat plane magni ponderis opus Abbatem conſtituere Caſſinenſem, vtpotè non tam Monaſterij Abbatem, quam Principem, qui complura caſtra, & oppida poſſideret. Sed dum iſta litteris Pontifex ageret, neceſſitate incumbente proficiſcendi in Germaniam ad Imperatorem, à cęptis deſiſtere coactus eſt, vſque ad tempus, cum reuerſus eſt in Italiam: interim Petro anno vno cum dimidio præfectura illa potito.

C A-

CAPVT XCIV.

NTEREA quatuor tantum quidam de Fratribus indigne ferentes, & ad hoc solum, vt Abbatem deponeret, Apostolicum Nuntium venisse putantes, tam Abbate, quàm cæteris ignorātibus, ineptissimo inter se consilio habito, mandant protinus, & omnes ferè huius terræ incolas ad arma ascitos, die altero quasi in Abbatis auxilium aduocant. Cum ecce die sequenti cum omni pace à Capitullo surgentibus: subitò diuersis armata telis aduenit innumera multitudo frementium, & qui essent, qui Abbatem illorum vellent deponere inquirentium, eosq; perdere cupientium. Quod fortasse fecissent, nisi Abbas ad illos egressus, vix tandem multis rationibus ostensis, eorum sæuitiam repræssisset, adijciens: nunc vsque nemo mihi Abbatiam tollere potuit, sed vos hodie vestra stultitia eripuistis. Quod pro certò verissimum fuit. Nam prædictus Episcopus iam iamq; recedere, nulla contradictione super eius ordinatione inuenta, parabat. Hac igitur sola tandem occasione reperta omnes pariter Fratres in Abbatis cameram vocat. Deq; tanta sibi, Romanis videlicet Nuntijs, ante ipsas Romanorum ianuas facta iniuria, proclamando conqueritur. Huic etiam monachi iuncti, & sibi quoque nihilominus eādem factam iniuriam contestantur: nolle se amplius Abbatem, qui non per illos, sed per huius terræ homines haberetur, asseuerantes. Inde simul omnes in Capitulum redeuntes, cępit idem Humbertus sub districtissima anathematis indictione perquirere: qui nam fuissent tantæ seditionis auctores: cumq; tam Abbas, quàm cæteri Fratres huiusce rei, se prorsus ignaros constantissime faterentur, & ille super hoc negotio nimis instaret: surgentes tandem illi quatuor Fratres, seq; de more Monasterij terræ humiliter prosternentes, se tantum, cæteris ignorantibus, huius facinoris auctores fuisse confessi sunt. Commoti Fratres de claustro Monasterij protinus illos exturbant, atque ad hospitum domum in grauioribus eos culpis constitui mandant.

dant. Abbas interea Humbertum latenter alloquitur, libenter se Abbatiam dimittere pollicetur: dari sibi locum, vbi decenter possit consistere flagitans. Tertio post hæc die coram cunctis Fratribus in Ecclesiam veniens, & virgam super altare ponens, Abbatiam tali ordine refutauit.

Altera verò die, idest sexta feria post Pentecosten, in Capitulo vniuersi Fratres conuenientes, præsidente prędicto Humberto Apostolicæ sedis Legato, cęperunt de eligendo sibi Abbate tractare, vno igitur tandem consensu, & vnanimi voluntate Fridericum omnibus eligere complacet: qui cum & nobilitate, ac sapientia magna polleret, quod his quoque præcipuum esset, monachus eiusdem congregationis existeret. Quod cum Humberto quoque Episcopo satis laudabile videretur: mox ab eo Fratribus traditus, ingenti gaudio, & exultatione cunctorum, de more Monasterij Abbas electus est, Anno Domini millesimo quinquagesimoseptimo.

Fridericus fit Abbas.

Anno 1057.

CAPVT XCV.

FRIDERICVS natione Lotharingus trigesimussextus Abbas cœnobij huius, sedit mensibus decem: qui ex regali progenie ducens originem, à puero liberalibus, litterarum studijs eruditus, atque apud Ecclesiam sancti Lamberti Canonicus conuersatus est. Dehinc à Leone Papa Cancellarius sedis Apostolicæ ordinatus, post eius obitum ad hoc Monasterium venit. Ac demum ordine, quo supra relatum est, loci huius Abbatiam recepit. Post decem igitur dies paratis omnibus itineris necessarijs, assumptis octo Fratribus, vna cum Episcopo Humberto, gratia consecrationis suæ ad Papam profectus in Tusciam est. Super quo postquam Apostolicus nimis exhilaratus esset, vniuersa ei per ordinem, quæ vel qualiter gesta fuerant retulerunt: religionem, & conuersationem nostrorum, ac loci istius dignitatem Humberto plurimum collaudante. Sabbato itaque in ieiunijs mensis Iunij Cardinalis Presbyter titulo

cap. 88. huius libri.

titulo sancti Chrysogoni ordinatus: in natiuitate verò sancti Ioannis Baptistæ est consecrationem adeptus, atque vsque ad festiuitatem sancti Apollinaris cum eodem est Apostolico remoratus. Quo etiam tempore priuilegium ab eo per manus præfati Humberti recepit, in quo translatam ad se à Petro, saniori Fratrum consilio, Abbatiam, idem Apostolicus valde collaudans, Apostolica illi hanc auctoritate, iuxta consuetudinem antecessorum suorum firmauit. Vsum quoque illi Sandaliorum, cæterorumq; insignium, iuxta quod sanctus Papa Leo dudum concesserat Abbati Richerio eadem auctoritate concessit, in omni præterea conuentu Episcoporum, ac Principum superiorem vniuersis Abbatibus sedem, & in Concilijs eorum, atque iudicijs priorem nihilominus sui ordinis hominibus sententiam, & illi pariter, & successoribus eius auctoritate simili roborauit. Quod & ipse postmodum similiter tempore Pontificatus sui cœnobio huic, & per ipsum omnibus deinceps cœnobij huius Abbatibus cœnobialiter promouẽdis, cum sollemni priuilegio in perpetuum delegando firmauit. In quo etiam præter cætera seditiones, quas dicunt, leuas, seu deprædationes, quas hic in Abbatis dormitione fieri solere expertus fuerat, ne aliquo modo deinceps fierent, seuerissime interdixit.

Fridericus Cardinalis creatur.

ADNOTATIO.

Capitulo præcedente dictum est, Fridericum electum fuisse Abbatem Cassinensem feria sexta post Pentecosten, in præsenti verò asseritur post decem dies, vna cum Humberto gratia consecrationis suæ profectum fuisse in Tusciam ad Papam, ibiq. Sabbatho in ieiunijs mensis Iunij Cardinalem presbyterum fuisse ordinatum: quæ quidem possent remorari Lectorem, eumq. dubium facere de eorum veritate, cum ieiunia quatuor temporum æstiualium semper incidant in ipsam hebdomadam Pentecostes, & hic asseratur post hebdomadam Pentecostes Tusciam abijsse, & Sabbatho quatuor temporum mensis Iunij ordinatum fuisse Cardinalem presbyterum. Sed qui circa hæc dubitauerit legat Micrologum

De ieiunio æstiuali.

crologum de Ecclesiasticis obseruationibus cap. 25. vbi docet Gregorium septimum constituisse, vt æstiualem ieiunium infra octauam Pentecostes annuatim celebraretur. Friderici autem electio præcessit Pontificatum Gregorij septimi, ante cuius tempora ieiunium æstiuale celebrabatur secunda hebdomada Iunij, nulla habita ratione ad festum Pentecostes. Optimè igitur potuit Fridericus eligi in Abbatem Casinensem feria sexta post Pentecostem, ac postea in Tusciam proficisci, & Sabbatho in ieiunijs Iunij Presbyter Cardinalis ordinari.

CAPVT XCVI.

Fridericus Romā venit.

VM Q. petita remeandi licentia Romam venisset, Dominica sequenti apud sanctum Petrum missam sollemniter celebrans, ingenti Romanorum multitudine comitatus, ad titulum suum de more Cardinalium, cum laude perductus est. De hinc ad Pallariam, vbi hospitabatur, non dissimili prosequutione profectus. Vbi cum vsque ad quintam feriam, ornamentorum acquirendorum gratia, substitisset, & omnibus iam ad recedendum paratis, vrbem protinus exire pararent: subito Bonifacius Albanensis Episcopus festinus à Tuscia rediens, obitum Vrbi Romani Pontificis nuntiauit.

Victoris Papæ obitus.

Tali mox nuntio consternatus, restitit, & ita demum paulatim, ac pedetentim frequentari à Romanis tam clericis, quàm ciuibus cępit. Residuum itaque diei illius, & nox integra cum die sequenti ab his in Concilijs huiuscemodi rei peracta: consultus tandem ab eis, quid facto opus esset, vel quem eligere ad tantum Pontificatum deberent: quinque illis personas, quæ digniores in suis partibus essent, ad quem vellent eligendum proposuit. Humbertum scilicet Episcopum sanctæ Rufinæ, Episcopum Veliternensem, Episcopum Perusinum, Episcopum Tusculanensem, & Hildebrandum Romanæ Ecclesiæ Subdiaconum. Sed cum Romani neminem sibi de his idoneum ad hoc videri censerent,

eique

eiq; demum tantum se honorem largiri velle assererent: de me (inquit) ille nil poteritis agere, nisi quod permiserit Deus, & absque illius nutu, neque concedere, neque tollere mihi istud potestis. Fuere tamen, qui Hildebrandum adhuc apud Tusciam, vbi cum Apostolico fuerat, remorantem, opportunè dicerent expectandum. Ceteri verò moras aliquas nequaquam esse congruas iudicantes, vno omnes consilio, ac voluntate concordi summo mane Abbatem simul conueniunt: eundemq; Fridericum violenter à Pallaria extrahentes, ad electionem faciendam ad S. Petri, qui ad vincula nuncupatur, Basilicam illum perducunt. Vbi eius vocationem de consuetudine facientes, Stephanum eum, (quoniam festum sancti Stephani Papæ eo die celebrabatur) appellari decernunt, sicq; vniuersa Vrbe cum laudibus prosequente, ad Lateranense Patriarchium illum deducunt. Die verò altera illucescente, Cardinalibus vniuersis simul cum Clero, Populoq; Romano ad eum conuenientibus, apud Beati Petri Basilicam ingenti cunctorum lætitia summus, & vniuersalis Pontifex consecratur. Fridericus fit Papa.

Post hæc remissis ad Monasterium Fratribus, & duobus tantum ad seruiendum sibi retentis: mandat Præposito nostro, vt cum duodecim monachis, quos litteris ipse significabat, ad se protinus pergat, vt tam de se, quàm de illis commune consilium habeat. Profecti itaq; omnes, vt iusserat sunt, atque post dies fermè decem reuersi. Per quatuor igitur continuos menses Romæ moratus, ac frequentibus Synodis clerum Vrbis, populumq; conueniens, maximeq; pro coniungijs Clericorum, ac Sacerdotum, necnon & consanguineorum copulationibus destruendis, nimio zelo decertans: ad hoc tandem Monasterium in festiuitate sancti Andreæ, cum non parua Romanorum manu, reuersus est: & vsque ad festiuitatem sanctæ Scholasticæ commoratus. Et quoniam vitium proprietatis paulatim in hoc loco à prioribus annis irrepserat: cœpit omnimodis insistere opportunè, importunè, arguendo, obsecrando, increpando, necnon & districtissimè interminando, vt prædictum vitium hinc, iuxta mandatum Regulæ, radicitus amputaretur, & hoc quidem ex parte maxima fecit. Tunc etiam & Proprietatis vitium

Ambro-

Ambrosianus cantus.

Ambrosianum cantum in Ecclesia ista cantari pœnitus interdixit.

CAPVT XCVII.

ER hos dies Pandulfus vir nobilis, & Ecclesiasticus ad hoc Monasterium venit, atque ab eo nimis honorificè, amanterq; receptus est. Cui etiam & priuilegium, Episcopale fecit, & in hoc Monasterio locum illi primum post se in omni conuentu concessit. Qui videlicet Episcopus obtulit in hoc loco planetam scaramanginam, pluuiale, diasprum cum lista aurea. Faciem altaris purpuream cum listis, & gemmis. Thuribula argentea duo, calicem aureum, crucem argenteam paruulam cum ligno Domini, situlam argenteam vnam cum leonibus, pallium magnum vnum ad appendendum, & vnum tapetum optimum, & alia nonnulla, quæ scribere superflua duximus; & sic societate, ac benedictione Fratrum percepta, reuersus est: semper ex eo tempore familiarissimus, & deuotissimus circa locum istum existens.

Marinus etiam Traiectensis Comes, eisdem diebus obtulit huic Monasterio totam, & integram portionem suam, idest quartam partem totius Comitatus Traiectensis, & medietatem castri Spinei, & quartam partem de castro Fractæ, necnon & Monasterium sancti Marini, quod in pertinentia eiusdem Fractensis oppidi situm est, cum vniuersis omnino substantijs, ac pertinentijs eius. Gezzo quoque, & Petrus germani fratres de Pontecuruo, his diebus tradiderunt in hoc loco Ecclesiam sancti Nicolai, & sancti Blasij, quæ est in castello sancti Ioannis de Carica, cum omnibus rebus ipsi Ecclesiæ pertinentibus.

Desiderij electio in Abbatem Cassinens.

Sed cum prædictus Apostolicus Romana febre iam dudum langueret, circa ipsam natalis Domini festiuitatem adeo grauiter infirmatus est, vt pro certo se mori putaret. Electo itaque Desiderio, cum priorum consilio, in Abbatem (quemadmodum loco congruo iuuante Domino, ostende-

mus,

mus) & Apostolicæ Legationis ad Constantinopolitanum Imperatorem illi commisso viatico, ipse Romam reuersus est.

Alphanum, olim Desiderij socium, Salernitanæ tunc sedis electum, secum duxit, eumq; in ieiunijs Martij primo Presbyterum, de hinc sequenti Dominica Archiepiscopum consecrans, cum honore Salernum remisit. Alphanus Archiepiscopus Salernitan.

CAPVT XCVIII.

POST paucos dies mandauit Præposito nostro, vt omnem Ecclesiæ huius loci thesaurum in auro dumtaxat, atque argento, festinanter sibi, & quam posset latenter, per se ipsum deferret; multo potiora his in breui se huc remissurum promittens. Disponebat autem fratri suo Duci Gotfrido apud Tusciam in colloquium iungi, eiq;, vt ferebatur, imperialem coronam largiri: demum verò ad Normannos Italia expellendos, qui maximo illi odio erant, vna cum eo reuerti. Cumq; licet tristes, nimiumq; dolentes, quod Papa mandauerat, Fratres matutinali tempore perficere maturarent: Quidam nouitius bonæ conuersationis, Frater Leo nomine, ciuis Amalphitanus, post nocturnam synaxim, cæteris Ecclesiam exeuntibus, orandi gratia substitit; & post orationem parumper residens obdormiuit. Cernebatq; in somnis quendam reuerenda canitie monachum cum alia sanctimoniali, ab ipsis absidæ adytis procedentes, vsque ad Ecclesiæ medium peruenisse: eamdemque sanctimonialem suffusam lacrymis, quasi pro eo, quod deprædaretur, elata voce non mediocriter conqueri; quam ita vociferantem, monachus ille à latere comitans, taliter consolabatur. Noli, inquiens, Soror, noli flere, nam vniuersa hæc ad nos proculdubio in proximo reuertentur. Experrectus Frater cœpit esse de visione attonitus, pergensq; fortuito ad secretarium, & videns, quæ agebantur, cum illius mandati prorsus esset ignarus, accepta mox à Priore loquendi licentia, visionem, quam viderat, per ordinem retulit,

tulit, cæperuntq; omnes, qui aderant, flere. Sed quoniam, quod mandatum fuerat prætermittere non audebant, assumptis omnibus, Romam illa ad Apostolicum detulerunt. Quibus visis totus intremuit: demum verò recitata illi præfata visione, cognita quoque super hoc immensa nostrorum tristitia, pœnitentia ductus, lacrymari cępit: ac protinus (vnam tantummodo Iconam ex his, quæ ipsemet à Constantinopoli detulerat inde assumens) omnia huc referri mandauit. Cum itaque mox receptis omnibus prædictus noster Præpositus maturaret reuerti, & magnam iam partem itineris confecisset: Nuntium repente à Papa recepit, vt remisso ad Monasterium thesauro per socios, ipse quantocius ad eum rediret. Quem reuersum de Abbatia sancti Vincentij, quemadmodum à filijs Borrelli exoratus fuerat inuestiuit, eumq; protinus ad eam recipiendam transmisit.

CAPVT XCIX.

POST hæc congregatis intra Ecclesiam Episcopis, & Clero, Populoq; Romano, sub districta nimis interdictione constituit: vt si antequam Hildebrandus, Romanæ tunc Ecclesiæ Subdiaconus, ab Imperatrice, ad quam pro quibusdam Reipublicæ negotijs communi consilio mittebatur, rediret, se obire contingeret, nullus omninò eligere Papam præsumeret, sed vsque ad illius reditum Apostolica sedes intacta vacaret, eius demum consilio ordinanda. Dehinc ipse in Tusciam properans, non multo post subito languore depressus, apud Florentiam obijt, quarto Kalendas Aprilis, ibiq; digno satis est honore sepultus. Ad cuius sanctissimum corpus, meritis eius interuenientibus, plurima Christus signa ostendit. Fratres igitur nostri, qui cum eo perrexerant, cappellam eius, quam hinc detulerat, fidelibus viris apud Florentiam commendantes: quoniam per Romam regredi formidabant, adnitentibus, ac deducentibus se Florentinensibus, per Marchias ad nos reuertuntur.

Stephanus Florentiæ obijt anno 1058.

CAPVT C.

NTEREA Gregorius de Alberico Lateranensis, & Tusculanensis Comes, comperto Romani Pontificis obitu, sociato sibi Girardo de Galera, & Romanorum potentium aliquot, nocturno tempore cum armatorum turbis Ecclesiæ iura peruadunt, & Ioannem Veliternensem Episcopum, Mincium postea cognominatum, Papam constituunt, Benedicti nomine illi imposito.

Ecclesia Romana inuaditur

Quod cum Petrus Damiani vir valde religiosus, quem eo tẽpore Stephanus Papa distractum ab Eremo in Ostiensi Ecclesia Episcopum fecerat, comperisset, vna cum Cardinalibus cępit obsistere, reclamare, ac anathematizare; sed omnes hi tandem fautorum eius terrore compulsi, per diuersa coacti sunt latibula fugere. Ita à satellitibus Satanę, Ostiensis Ecclesiæ Archipresbyter, vt prædictum Mincium ad Apostolatus culmen proueheret raptus, ac violenter attractus est. Humbertus interea Episcopus tunc à Florentia reuertens, vna cum Petro Tusculanensi Episcopo, nequaquam Romæ remorandum ratus, clam iter aggressus, apud Beneuentum Pascha celebraturus accelerabat. Qui cum feria quarta ante Cœnam Domini ad sanctum Germanum applicuisset, simul cum socio inuitatus à Fratribus, atque retentus festiuitatis gratia est.

Petrus Damiani Episcopus Ostiensis.

CAPVT CI.

AEC præterea sunt, quæ de Friderici muneribus hoc Monasterium tempore diuerso recepit. Crucem auream gemmis, ac margaritis ornatam librarum duarum, cum tripode argenteo deaurato, & hastili onichino argento, & auro ornato quinque librarum inter vtrumque. Iconas argenteas deauratas quatuor. Auream vnam cum gemmis, ac smaltis valde pulcher-

rimam, cum non parua ligni Dominici portione. Cerapta- ta crystallina parium vnum, argentea parium alterum. Codicellum Euangelij auro, gemmisq; decoratum. Pluuia- lia sex. Lanternam argenteam magnam librarum quinque, cum nigello. Vrceolum argenteum ad ministerium altaris. Situlam argenteam deauratam cum smaltis. Pallia quoque & hostiaria aliquot. Tapetia septem, & vnum maius, quoli- bet pallio pretiosius. Antiphonarium vnum.

Secundo operis huius ab Aligerno ad Desiderium, Do- mino faciente, deducto libello, opportunum, ac decens es- se putamus, si vitam, moresq; illius, ac gesta ex integro de- scripturi, tertium historiunculæ huius primordium, eius auspicijs dedicemus, ac sic illius opera contexamus. DEO GRATIAS.

Finis Libri Secundi.

CHRO-

CHRONICI CASSINENSIS
Liber Tertius.

PROLOGVS LEONIS OSTIENSIS De vita, & actibus Reuerendissimi Abbatis Desiderij, qui & Victoris Tertij Papæ.

ESIDERIVS Abbas huius Monasterij trigesimusseptimus, & quartus huius loci restaurator, ac renouator, sedit annis viginti nouem, mensibus quinque. Primus siquidem Monasterij huius Fundator, atque constructor fuit, Pater sanctissimus Benedictus. Petronax secundus, tertius Aligernus, Desiderius hic noster extitit quartus. In quo videlicet omnipotens Deus, nostro hoc tempore, etiam corporaliter, Euangelicam illam pollicitationem visus est adimplere, qua dicitur. Amen dico vobis, quod omnis, qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit. Huius plane admirabilis, & singularis sui ordinis viri, tam diues, tam multiplex, tam denique copiosa est gestorum materia, vt ipsi Matthæus 19.

Hieronymo si adesset, vel Sulpitio, non posset videri ad scribendum indigna. Ego tamen quamuis omnium imperitissimus, & tanto sim opere nequaquam sufficiens, tum pro Imperio sanctissimi Patris Oderisii minime contemnẽdo, tum pro maxima, quàm idem Pater Desiderius in me ab ipsa ferè infantia habere dignatus est, dilectione: cum me vixdum quatuor & decem annos egressum in hoc sancto loco, quam libenter suscepit, instruxit, enutriuit, ac prouexit. Cernens insuper, & dolens, cum tanti vtilitate operis, memoriam quoque tanti viri scniptorum negligentia paulatim in obliuionem, ac per hoc in contemptum fore venturam: licet non decenter, licet non elcganter, licet deniq; non sufficienter valeam eius opera ex toto complectere, aggrediar tamen, confisus de auxilio Dei, quoquomodo illa perstringere, & ad gloriam Dei, tantiq. viri sanctam memoriam, necnon ad solatium filiorum eius, fratrum nostrorum, litteris vtcumque mandare. Aequius vtiq. iudicans cum obedientia, & deuotione, inscitiæ notam subire; quàm de tam pretiosa materia ex toto silere, & indignum prorsus esse decernens, vt si omnia nequeo, vel aliquanta non studeam de tot, tantisq. operibus eius referre: prudentissimo vtiq. more venantium, insectantium feras, qui & si omnes capere nequeunt, nequaquam tamen quotquot possunt capere negligunt. Et quoniã plurima prorsus, & ferè innumera tanti viri sunt opera; multa me, ex ipsis etiam, quæ scio, prætermissurum confiteor, quoniam scribere si omnia voluissem, prolixam certè, & immensam historiam condidissem; quamuis ob hoc à multis nostrorum, qui mecum pariter illa recolunt, me redarguendum fore non dubitem. Sed ego, Lectorum fastidio vtiliter consulens, si ea tantum, quæ relatu essent dignissima scriberentur, sufficere iudicaui. Nam si quæ minus nostris literis reperiuntur, in eius operibuc luce

clarius conspiciuntur. Huius sanè viri primordia (quoniam opitulante Christo, hinc exordium sumere gestio) ab his, qui eius ab incunabulis extitere sodales addidici. Multa præterea ex eiusdem ore veridico, cum frequenter me sibi nimia bonitate faceret adhærere, percepi. Nonnulla etiam à prioribus quibusdam audiui. Cætera postremo illius, & oculis proprijs plurima vidi, & vniuersis ferè vsque ad obitum eius interfui. Vnde Lectorem meum reddere certissimum volo, nulla me in hoc opusculo extrinsecus additamenta facturum: nulla prorsus de illo, nisi veraciter comperta scripturum, vtpote, qui me simplici intellectu legisse meminerim: Perdes Domine omnes, qui loquuntur mendacium: saluo vtiq. intellectu alio, quod dictum id de hæreticis affirmatur. Quod si forte aliquis inuidentia, seu malitia ductus, fidem his accommodare noluerit, & fauoris potius gratia huic rei me operam dedisse putauerit: huc si placuerit properans aperiat visus, & videat, ac per ea, quæ videntur, illa quoque, quæ videri non possunt, semoto liuore considerans, admiretur, & credat, credensq. bonorum omnium largitori laudes super hoc, & gratias referat: sicq. tandem, me de multis illius pauca, deq. maximis minima, prorsus scripsisse cognoscat.

Psalm. 5.

CAPVT PRIMVM.

DESIDERIVS igitur ex nobilissima Beneuétanorum Principum origine sanguinis lineam ducens; spiritu potius, quam carne nobilis esse ab ipsis rudimentis infantiæ cępit; & Dei magis seruitio, quam sæculi vanitatibus operam dare, ab ipsis (vt ita dicam) vberibus matris, elegit. Studebat namq; puerulus adhuc frequentare Ecclesiam, diuinas Lectiones, & audire libenter, & legere: cum quibusdam

Desiderij genus.

Desiderij indoles.

dam etiam Religiosis sæpe de his sermonem innectere, & quaq; ab eis de bonis moribus addiscere poterat, in semetipso satagebat exprimere. At pater illius sæcularibus eum negotijs cupiens implicare, & vtpote vnicum diligens, per posteritatis illius lineam, suæ nobilitatis nomen disponeret propagare, puellam ei ad æque nobilem, cum iam inciperet adolescere, studuit desponsare, vtq; parentela eadem ad inuicem firmaretur, modis omnibus maturare. Sed quoniam Dei spiritus suo igne cor Desiderij ad mundi contemptum accenderat, è contrario longe aliter, quam pater disposuerat, agere, puer egregius destinabat, seq; potius Eremum, quam nuptias appetere, secretis, quibus poterat gestibus, indicabat, & fecisset suis desiderijs satis, nisi quod diligens parentum custodia, & singularis amor, ac sollicitudo ingens impediebat.

CAPVT II.

NON post multos dies, Domini iudicio, patre à Normannis perempto: Desiderius aliquo modo nactus occasionem, quam dudum optauerat, omnibus cępit modis, clam licet, satagere, vt desideriũ, quo cogitata conceperat, opere parturiret. Cuidam igitur Monacho benè sibi noto, prudenti satis in sæcularibus viro, nomine Iaquinto (cuius ego relatione percepi) consilium totum communicat, pandit votum, voluntatem ostendit, & vt ei super hoc fidenter auxiliaretur, fideli prece deposcit. Erat tunc circiter annorum viginti. Nosti, inquiens, mi pater, qualiter me sæculo huic misero propinqui innexuerint, sed quoniam, vt verè fatear, iam dudum Deo vacare decreui; per ipsum te obtestor, & obsecro, vt iuxta quod scis, & potes, his me vinculis resolutum Deo liberius seruiturum, clam omnibus ad aliquam remotissimam solitudinẽ transferas. Quid multa? pollicetur in omnibus Iaquintus auxilium; sed cauere imperat, ne forte sit hæc suggestio dæmonum. Verum cum eius per omnia firmum in Christo pectus agnouit, & iterũ,

Iaquintus monachus.

ite-

iterumq; illum frequentando pertętans, idem semper quod pridem inuenit. Quadam die iam circa vesperam pariter ascensis equis, quasi spatiandi gratia, ciuitatem egressi, cōsequentibus aliquot famulis, ad Ecclesiam B. Petri cognomento maioris, quæ iuxta eandem ciuitatem est sita, perueniūt: ibiq; quasi causa orationis ingressi, equos, & gladium, quo idem Desiderius tunc erat accinctus, prædictis famulis præ foribus veluti seruāda, relinquunt. Inde iam sero, per quandam illius Ecclesiæ posterulam vadentes, iter aggrediuntur, & cum non plus octo milliaribus ab inde locus ille distaret, ad quem pergere dispofuerant; noctis errore simul ac pauore confusi, vix illuc alterius diei mane perueniunt. Quos cum vir Domini, qui solitariam inibi vitam ducebat, Sanctari nomine, conspexisset, valde miratus, atque lætatus est. Moxq; inducens illos in cellam suam, ac Desiderium frequenter exosculans cępit solerter exquirere, cur ita venisset. Cognita itaq; Desiderij voluntate, vehementer obstupuit, quod puer tam nobilis, tam delicatus, tam diues, & præcipuè parentibus singularis, tam feruenter vniuersis sæculi pompis, ac vanitatibus spretis, sub tam districto proposito seruiturus Domino accessisset. Sed quoniam nil Deo difficile, aut impossibile esse sciebat, laudes illi, & gratias maximas referens, veterem hominem cum actibus eius Desiderium (ipso, vel maxime insistente) protinus exuit, & nouum, qui renouatur in Dei cognitionem illum consequenter vestiuit; & Iaquinto in sua maturius redeunte, solus Desiderius cum Sanctari solo remansit.

Desiderius Deo militaturus patriam deserit.

Sanctari solitarius Desideriū recipit.

CAPVT III.

FAMVLI igitur eius, vt supra dictum est, cum equis, & armis ipsius frustra iam illum præ foribus Ecclesiæ præstolantes, cum discessum illius tandem aliquando cognouissent, vicina iam nocte, ad ciuitatem maturius reuertuntur, matriq; ac propinquis, quid accidisset, pauitantibus animis referunt. Noctem illam mater cōtinuauit lacrymis,

propinqui vero, & affines ipſius mane facto, equis aſcenſis, per diuerſas vicinias, requirendi illum gratia, diſperguntur; ac tandem, quod erat in re ſuſpicantes probitatum eius indicio, ad Sanctari cellam deueniunt. Quam ſtatim violenter ingreſſi, veſte illum monaſtica veſtitum reperiunt: ac vehementer irati, pręfatum Dei ſeruum contumelijs magnis, conuitijs multis adoriuntur; & inhoneſtè ſatis ſacram veſtem Deſiderium exuentes; manibus eam proprijs ſcindunt, eumq; Priori veſte reueſtiunt, inuitum licet, ac repugnantem. Ac poſtremò illum equo impoſitum, ipſis lora tenentibus, quaſi maximam ante ſe prædam agentes, ad vrbem more triumphantium reuertuntur. Hic iam matris lacrymas, & querelas, ſimul ac ſuadelas fruſtra in Deſiderium iactas, propinquorum etiam, imò totius vrbis tripudium, quis referre contendat? Annum ferè integrum ſub ingenti cuſtodia, in domo matris habitu tantummodo ſæcularis, cæterum mente cœlebs, exegit: nulluſq; illi, neq; de nuptijs, neq; de aliquo actu ſæculari perſuadere aliquatenus potuit. Ita, quem fidelem, ac ſtrenuum domui ſuæ diſpenſatorem conſtituere Dominus diſponebat, ab omni eum carnalis cõtagij macula purum, immunemq; ſeruauit, vnde non immeritò à cunctis ciuibus mirabilis, ac deſiderabilis habebatur.

Deſiderius Beneuẽtum reducitur.

CAPVT IV.

SED cum iam nulla fugæ ipſius ſuſpitio matrem teneret, eumq. quoniam coniugatum non poterat, ſecum, vel clericum retinere niteretur, ad Epiſcopium, quod domui ſuæ ſatis erat contiguum, primo quidem non ſine cuſtodia, dehinc ſecuritate creſcente, ſolum ſæpius ire ſinebat. Erat tunc in Monaſterio ſanctæ Sophiæ Præpoſitus, nomine Siconolfus, qui Deſiderij deſiderium pleniter noſcens, quoniam per diem, ne ſuſpitio reuiuiſceret, non præſumebat; nocte cum eo apud Epiſcopium ſæpiſſime loquebatur. Poſt non multos dies, noctu, ſicuti conſueuerat ad eum cum equis veniens, cuculla indutum, clam, Salernum perduxit: ac Be-

Deſiderius cucullã induit.

neuentum

neuentum perniciter rediit. Mox Desiderius ad Principem Guaimarium consanguinitate sibi propinquum accedit: aduentus causam ostendit; orat, ut quoniam in patria viuere monachus parentum pertinacia non auderet, quiete apud illum Deo sibi seruire liceret. Si hoc mereretur impetrare, nusquam inde procederet. Si vero aliquando illum reddere propinquis deberet, modo potius sibi licentiam daret alio properandi. Huius igitur aduentu nimis exhilaratus Guaimarius, & vehementer admiratus tantum in tanto adolescente feruorem, annuit postulatis: cumq. secum per dies aliquot retinens, nulliq. se contra votum reddendum fidissime pollicens: demum ad Monasterium S.Trinitatis, quod ad Cauam nuncupatur, non longe à Salerno situm, eodem petente transmisit. Quod propinqui persentientes, magnis, & frequentibus precibus Desiderium sibi reddi, Guaimarium interpellant, Sed Principe in promissione, quam Desiderio fecerat, permanente: per semetipsum Landulfus Beneuentanus Princeps, matris, ac propinquorum orationibus fatigatus, Salernum venit, & Desiderium affinibus reddi deposcit.

Monasterium sanctæ Trinitatis Cauensis.

CAPVT V.

TALI igitur tandem aliquando conditione ad Beneuentum redeat impetratur: vt sine alicuius impedimento, vel contradictione, apud Monasterium sanctæ Sophiæ sub monastica professione, sibi manere liceret. Postquam ventum est Beneuentum vniuersis affinibus sibi obuiam simul cum ciuitate tuentibus, cum omni pariter comitatu Princeps illum ad Monasterium est prosequutus. Gregorius tunc vir valde prudens, & strenuus eidem Monasterio præerat in Abbatem, qui Desiderium multa hilaritate recipiens; pro eo, quod vniuersis desiderabilis erat, tunc primum mutato eius nomine, Desiderium appellari præcepit: nam vsque ad id tempus Dauferius vocabatur.

ADNOTATIO.

Arnoldus Vuion monachus sancti Benedicti de Mantua in prima parte sui ligni vitæ cap. 8. agens de Abbatibus qui post S. Patrē Benedictum Cassinensi cœnobio præfuerunt, asserit Desiderium nostrum monachum fuisse Monasterij sanctissimę Trinitatis Cauensis. Cui aduersatur Leo his duobus capitibus, dum asserit, indutum fuisse habitu monastico in Monasterio sanctæ Sophiæ de Beneuento á Siconolfo eiusdem Monasterij Præposito; postea verò à Gregorio Abbate mutatum sibi nomen, vt qui prius Dauferius vocabatur, deinceps Desiderius appellaretur. Professionem verò emisit in Monasterio Casinensi, vt apparet ex capite 7. Hoc enim significant verba illa, receptiq. decenter ab Abbate, & Fratribus sociati, honeste nimis, atque humiliter inter illos aliquandiu conuersati sunt, & ab vniuersis in dilectione plurima habiti, necnon & monasticam ab eodem Abbate consecrationem adepti. Præterea cum Desiderius ad Cauense Monasterium perrexit, iam monasticum habitum apud S. Sophiā induerat: in Monasterio autem Cauensi paucos dies manere permissus est, quod expresè hic asserit Leo. Sed quoniam Cauenses monachi contendunt Desiderium in Monasterio suo à B. Alferio tunc eiusdem cœnobij Abbate susceptum, ac monachum factum fuisse, atque ibidem professionem emisisse, audiamus Desiderium de se ipso, ac B. Alferio in 3. lib. Dialog. ita loquentem.

Sāctus Alferius primus Abbas Cauēsis.

Alferius Abbas Monasterij S. Trinitatis, ab ipso in latere montis ædificati, quod inter Salernitanam, Amalfitanamq. ciuitatem præeminet mari, extitit. Cuius religiosam, & Deo amabilem vitam, & ipse ex parte vidi, qui apud eū aliquantulum familiariter mansi, & alijs referentibus agnoui, hæc ille. Quæ verba profecto ostendunt, Desiderium non fuisse B. Alferij monachum, sed sibi tantum cognitum, ex eo, quod apud eum aliquantulum familiariter mansit, illis videlicet paucis diebus quos ibidem à Guaimario Salernitano Principe transmissus peregit: donec Landulphus Beneuentanus Princeps matris, ac propinquorum Desiderij precibus exoratus, Salernum venit, ac Desiderium Beneuentum reduxit.

xit, hac conditione, vt in Monaſterio S. Sophiæ ſub monaſtica religione ſibi manere liceret. Arnoldus ergo contra auctoritatem antiquorum, abſque ratione probata, aſſerit Deſiderium monachum fuiſſe Cauenſem. Dico tamen in gratiam monachorum ſacri cœnobij Cauenſis, Deſiderium, aliquantulum illud tempus, quo in præfato cœnobio manſit ſub magiſterio, & diſciplina ſancti Alferij manſiſſe: qua ratione poteſt ipſius diſcipulus, & Cauenſis monachus aliquatenus nuncupari.

CAPVT V.

BI ergo illo per annos aliquot ſub vita religioſiſſima commorãte, & ſæpe ſecum reputante monachum in ſua patria perfectum eſſe non poſſe: peruenit interim ad notitiam illius fama Monaſterij Tremitẽſis, quod videlicet in Adriatico mari apud Inſulam Diomedis, quondam nomine vocitatam, triginta circiter millibus à terra diſtans ſitum eſſe dignoſcitur. Et quoniam iam dudum apud Beneuentum familiaritatem Abbatis prædicti loci adeptus fuerat, vix licet impetrata licentia, illuc perrexit, ibiq; ſatis auſtere conuerſationi ſe tradens, non paruum tempus exegit. Sed cum ab eodem Abbate adeo diligeretur, vt eandem ei Abbatiam ſe quoque viuente contradere cuperet; ille verò ſubiectioni potius, quam prælationi mentèm accommodaret, ac propterea cedendum loco illi decerneret. Quodam tempore idem Abbas ad res Monaſterij diſquirendas egrediens, eundem Deſiderium ſecum ire rogauit, quam ille egreſſionis opportunitatem libenter amplexus, minime differendam putauit. Cumq; pariter ad Tranſmundi Comitis (quoniam res ita poſcebat) curiam perrexiſſent; vxor eiuſdem Comitis ſuper aduentu Deſiderij, quod eius affinis eſſet, valde exhilarata, à viro ſuo, vt aliquandiu ſecum illum retineret, etiam inuito Abbate, obtinuit: eius videlicet retentionis auctor ipſemet, vt dicitur, extitit: audiens autem Celebre tunc nomen eremitarum Maieliæ degentiũ,

illuc

illuc properare, ac Deo secretius seruire desiderans; prædictum Comitem, vt ibidem transmitteretur orauit, quod & factum est. Vbi cum tribus circiter mensibus à principio videlicet Februarij, vsque in tertiam post Pascham Dominicam sub ingenti continentia remoratus fuisset, transmissus est illuc supra nominatus Iaquintus cum litteris ex parte Apostolici ad eremi ipsius priorem; quarum tenore, & priori sub interminatione iubebat, ne illum amplius retinere præsumeret, & illi nihilominus mandat, ne vel aliquantas inibi moras innectere auderet. Ita regressus ad sanctæ Sophiæ Monasterium est.

CAPVT VII.

Vide annotata super cap. 79. lib. 2.

NON post multos dies Domnus Leo Papa sanctissimus è partibus Vltramontanis regressus, Beneuentum intrauit, & quoniam Desiderius iam dudum Hūberto Siluæ candidæ Episcopo cognitus, & nimis carus extiterat, tam per illum, quàm & per Fridericū tunc Cācellarium eidem Papæ notus, & valde familiaris efficitur; adeò vt illi frequenter in altaris officio adhæreret, & Euangelium ad eius missas sæpius legeret. Per idem tempus præfatus Pontifex descendit in Apuliam cum Normannis dimicaturus, sed Dei iudicio superatus ab his, ac Beneuentum regressus, ordinato Volderico Archiepiscopo, quem secum adduxerat, post nouem circiter menses Romam reuersus, atque defunctus est. Interea Desiderius ob nimiam abstinentiam, multasq; vigilias, in languorē non modicum decidens, medendi gratia Salernum perrexit. Ibi itaq; illo aliquandiu remorante, Alphanus (qui postmodum eiusdem ciuitatis Archiepiscopatum adeptus est) prudentissimus, & nobilissimus clericus, maxima illi est familiaritate coniunctus. Cuius animum frequentibus monitis ad mundi contemptum exhortans, sic tandem ab illo exegit, vt monachus fieret, si prius, vt iam dudum mente conceperat, Ierosolymam ire permissus fuisset. Hac inter illos sponsione firmata, Beneuentum reuersus Desiderius est, atque post non

Alphanus Salernitanus.

multos

multos dies mandat eidem Alphano, vt ad se veniat. Renuente illo, ac potius pauitante Salernum egredi, iterum Desiderius ad illum abijt, eumq; propter quorundam inimicantium illi timorem, cuculla sua indutum, noctu de ciuitate educens, secum Beneuentum adduxit. Cum verò cœpissent Alphanum nobiles, quiq; viri, ac clerici frequentare, eumq; ob maximam eius prudentiam decenter excolere: propositum autem Ierosolymitanæ viæ paulatim cępisset in eius mente tepescere, seq; à Desiderij latere nullo vnquam modo, nullo vnquam tempore assereret velle diuidere, tempus ab eis aliquantum apud Monasterium S. Sophiæ exactum est. Cum ecce fama percrebuit, Victorem Papam ab Vltramontanis partibus Romam venisse; eumq; ad partes istas in proximo venturum fore. Territus Alphanus huiusmodi Nuntio, quod Fratres suos super Guaimarij Principis occisione insimulandos proculdubio nosset: præoccupare statuit Apostolicum, secumq; ire orat suppliciter Desiderium. Et quoniam miram cantandi peritiam, & medicinæ artis scientiam non paruam habebat, eiusdem artis codices nonnullos secum à domo detulerat, magni aliquid se habendum in summi Pontificis curia omnimodis confidebat. Confectis igitur, atque aptatis quotquot potuit medicaminibus, vna cum ciuitatis ipsius Archiepiscopo ad Romanum Pontificem in Tusciam proficiscuntur, eumq; apud Florentiam remorantem reperiunt. In breui itaque maximam apud illum familiaritatem adepti, & satis honorifice habiti sunt. Sed cum iam ibi per tempus aliquantum remorati, pro certo Desiderius comperisset Papam minime ad partes istas venturum, insuper etiam vltra montes proxime profecturum, simulq; valde inutilem esse proposito suo considerans in eiusdem Pontificis curia conuersationem, cępit omnimodis instare Alphano, vt iam iamq. peteret ab eo licentiam reuertendi. Victor Papa II.

Petrus ante non multos dies huic Monasterio electus fuerat à Fratribus in Abbatem, qui pro sua ordinatione insinuanda, duos huius loci ad Papam tunc Fratres transmiserat. Igitur Desiderius optata iam dudum opportunitate reperta, accedit pariter cum Alphano ad Romanum Pontificem, Ad finem ann. 1055.

cem, simulq. pedibus illius se prosternentes orant recedendi licentiam. Adduntq. petentes, vt gratia religiosius viuendi, per monachos, qui ad eum à Cassinensi Monasterio venerunt, illuc eos transmittere, suisq. litteris illos Abbati dignaretur, ac Fratribus commendare. Annuit Apostolicus, atque ita sicut poposcerant cum Fratribus illis ad hoc cœ-
Ann. 1056 nobium transmissi sunt. Receptiq. decenter ab Abbate, & Fratribus sociati, honeste nimis, atque humiliter inter illos aliquandiu conuersati sunt, & ab vniuersis in dilectione plurima habiti, necnon & monasticam ab eodem Abbate consecrationem adepti, Friderico super eorum aduentu plusquam satis est gratulante.

CAPVT VIII.

Visio Desiderio ostensa.

IDERAT per hos dies Desiderius visionem non contemnendam, quam satis proxime, rei commendauit effectus. Cernebat siquidem se vna cum Alphano in quadam Ecclesia, ac valde pulcherrima turri, quæ iuxta Capitulum Fratrum sita esset, consistere, in qua nimirum Pater Benedictus videbatur sede decentissima residere. Cumq. ad illius visionem stupefacti pauerent, & accedere propius nequaquam præsumerent, B. Benedictus Desiderio hilariter innuebat, eumq. iuxta se sedere manu porrecta iubebat: Alphanus vero, quoniam vocatus ab eo non fuerat, quasi indigne ferens, de domo illa exibat; quæ nimirum visio manifestissime portendere visa est, & Alphanum in loco hoc non diu remoraturum, & Desiderium Benedicti Patris vicem in hoc Monasterio suscepturum. Non multo post igitur à Gisulfo Principe Alphanus expostulatus, primo ápud Salernum in Monasterio sancti Benedicti Abbas effectus, dehinc eiusdem ciuitatis Archiepiscopatum indeptus est. Desiderius vero ad Capuanum Monasterium est transmissus Præpositus. Richardus tunc Auersanus Comes Capuam expugnabat: sed cum Pandulfus ipsius ciuitatis Princeps indigna quædam, & superflua, iuxta priorum temporum consuetudinem

suetudinem Desiderio vellet iniungere, ille constanti, vt erat pectore, nequaquam in his ei congruum duceret assentiri: Capuam egressus ad Richardum accessit, & omnium, quæ extra ciuitatem erant Monasterio pertinentium, ab eo securitate accepta, & maxima insuper illi ex tunc fœderatus amicitia, in obedientijs eiusdem Monasterij aliquandiu remoratus est.

CAPVT IX.

EHINC cum prædictus Fridericus, in Abbatem huius loci electus, demum verò in Romanum Pontificem, vt suo loco iam supra tractauimus, ordinatus fuisset, Romam ad illum mense Augusto cum duodecim alijs Fratribus huius loci, nominatim ab ipso vocatis, perrexit, ibiq; febre perculsus, post paucos dies huc redijt. Cum autem idem Apostolicus ad Monasterium hoc post quatuor circiter menses venisset, non multo post graui languore detentus ad extrema ferè perductus est. Accersitis itaq; cœnobij huius Prioribus, dat optionem illis in Abbatem eligendi, quem vellent. Qui cum habito ad inuicem consilio nunc illum, nunc alium (vt in talibus consuetudo est) eligendum censerent, communis tandem vniuersorum consensus in Desiderium expetendum adspirat, & vt ipse illis in Patrem concederetur, communibus votis Papam exorant. Cumq; satis sibi placere eandem electionem Apostolicus asseruisset: Nam, & olim tempore Leonis Papæ, optime illi apud Beneuentum notus extiterat, & ex quo Petrus Abbas eundem Desiderium ante non plenum biennium receperat, multa se illi familiaritate deuinxerat: ita quidem, vt in camera erat, Fratrum electionem confirmauit, dicens: Quod quamuis plures eo tempore religiosos, ac spirituales viros, multaq; honestate, ac prudentia præditos Monasterium hoc haberet, neminem tamen magis idoneum eligere ad id officium de suo collegio potuissent. Et quoniam dum ipse aduiueret, nulli se mortalium eandem Abbatiam tradere decreuerat, Desiderium

Ann. 1057

Desiderius in Abbatē Cassinensem eligitur.

rium vero ad Constantinopolitanum Imperatorem iam dudum Romanæ sedis apocrisarium facere disposuerat: constituit, vt si idem Desiderius, se superstite reuerteretur, ipsum illis velle Abbatiam contradere: si vero ante illius reuersionem defunctus fuisset. redeuntem illum absque aliqua contradictione in Abbatem congregatio vniuersa reciperet. Stephanum itaq; Cardinalem, & Mainardum postmodum Siluæ candidæ Episcopum illi socios itineris donans, & in Epistolis, quas Imperatori mandabat Cassinensis Abbatiæ illum electum commemorans, emisit à se, præcipiens, vt expleta Legatione, reuerti quam citius posset festinaret. Desiderius igitur iniunctum sibi officium perficere satagens, assumptis quæq; essent tanto itineri necessarijs, simul cum sibi traditis socijs, iter aggressus, ad Monasterium sancti Ioannis, quod appellatur in Venere, vt ibi mare ingrederetur, profectus est. Cum autem per dies aliquot ibi frustra remoratus fuisset, & propter aeris inclementiam mare ingredi nequaquam præsumeret, Sipontum inde contendit: ibi nauem, qua Barium nauigaret. ingressus, per quendam Episcopum, qui orationis gratia montem Garganum adierat Fratribus se commendari, seq; mare ingressurum, illis significari rogauit; sed cum apud Barium quoque causa tempestatis aliquandiu restitisset, alium item Nuntium huc dirigere studuit, per quem videlicet significando mandabat, ob temporis in temperiem, vsque ad illum diem apud Barium morari. Contigit autem dispositione diuina, quæ illum ad loci huius recipiendum honorem hactenus retardauerat, vt eodem die, quo idem Nuntius huc applicuit, eo quoque die Fratres nostri, qui cum Papa profecti fuerant, illo apud Florentiam defuncto, atque sepulto, redijssent. Mox itaq; nostri consilio habito, duos Fratres, qui Desiderium reuocare, nuntiata Apostolici morte, deberent, festinanter transmittunt.

Stephani PP. mors.

CAPVT X.

IAM tandem Desiderius sufficienter necessaria, quæq; itineri cæpto parauerat, iam iamq. simul cum Argi-

ro Barenſium magiſtro, nauigare diſponebat: cum ecce ipſo Ann. 1058
palmarum Dominico die circa veſperam, eoſdem Nuntios à noſtris directos accepit, defunctum Apoſtolicum, & ſe ad reuocandum illum feſtinanter tranſmiſſos ab vniuerſis Fratribus, aſſerentes: rediret ergo quantocius, & regimen Monaſterij, prout Dominus ordinauerat, cunctis ſe deſiderabiliter præſtolãtibus, ſumeret. Obriguit Deſiderius tam ſubita Apoſtolici morte perculſus, moxq; ſocijs aduocans aperuit, quid Nuntij detuliſſent, cæperũtq. pariter cum Argiro ſatagere, qualiter (antequam mors Papæ diuulgaretur) reuerti valerẽt: non enim dubitabãt ſe (cognito eius obitu) à Normannis, vel capiendos, vel diſturbandos. Redemptis igitur protinus, ſeu acquiſitis pro ſe, ac ſocijs aliquot, quibus veherentur, iumentis, ſecunda feria poſt palmas iter aggredientes venerunt ad Robertum Guiſcardum, tunc quidem Normannorum tantum Apuliæ Comitem: poſtmodum vero totius Apuliæ, & Calabriæ, atque Siciliæ Ducem: rogantes, vt ſecure illis per Terram ipſius tranſire liceret. Qui, vt fuit vir maximæ bonitatis, licet iam Papæ tranſitum compertum haberet, & ſecuritatem illis conceſſit, & tres Deſiderio equos, quibus adhuc indigebat, largitus eſt. Ita Deo in omnibus proſperante, ſine aliquo impedimento reuerſi, ipſo Paſchali Sabbatho, iam tardiuſcule, ad ciuitatem ſancti Germani applicuerunt. Dominico vero ſequenti Paſchæ valde diluculo huc aſcendentes, de more Monaſterij Capitulum Fratrum ingreſſi ſunt, præſidentibus Humberto ſanctæ Rufinæ, & Petro Tuſculanenſi Epiſcopis, & Stephano Cardinali, ac Mainardo, Deſiderij ſocijs. Nam prædicti Epiſcopi Humbertus, & Petrus (vt longe iam ſupra retulimus) à Roma tunc, Mincij ordinationem fugientes, Beneuentum Paſcha celebraturi pergebant, ſed Deo ordinante, gratia tantæ feſtiuitatis à noſtris Prioribus inuitati, atque retenti fuerant. Poſt ſollemnem itaq. diei tanti ſermonem, mox Humbertus, totius illius ordinationis optime conſcius, aduocat Deſiderium, eiq; (quemadmodum olim fuerat à Papa diſpoſitum) Abbatiæ obedientiam recipere ex parte Fratrum omnium imperat. Nulla in medium mora, nulla expectatio reſponſionis, protinus vniuerſi ſurgen-

Lib. 2. capit. 100.

tes, eundem Desiderium acceperunt, atque cum maximis laudibus ad Ecclesiam deportantes, in sede illum Abbatis honorifice locauerunt: vniuersis pro sollemnitate Paschali, tum pro ipsius ordinatione immensa lætitia, & iucunditate

Ann. 1058 repletis. Anno scilicet Dominicæ incarnationis millesimo quinquagesimooctauo.

CAPVT XI.

GITVR Abbatia suscepta, Desiderius cępit modis omnibus studere, atque satagere, vt quod dicebatur, dici veraciter posset. Cernens itaq; Monasterij officinas, & angustas ambitu, & forma deformes, & tum vetustate, tum inertia ruinosas: incitabatur quidem amodo illas aggredi ad renouandum, sed angebatur iterum, quia vt tam arduum inciperet opus nihil ferè pensi habebat. Primo itaque, quasi experiri cupiens si quid valeret, palatium, quod dudum Richerius Abbas ab orientali parte Monasterij inchoatum ad solarium vsque perduxerat, opere satis decenti perfecit, iuxtaq; ipsum, versus Ecclesiam, paruulam quidem, sed competentem planè, in qua libri recondarentur, ædiculum fabricauit. Quod cum sibi prospero euentu cerneret obuenisse, domum etiam, in qua Abbates manere consueuerant, quæ videlicet à Septentrionali parte adhærens Ecclesiæ, & vilissimis ligni furculis ab inferiori parte sustentata, & viminibus ex parte maxima videbatur constructa, à fundamentis ædificare constituit, adiuncto illi palatio cum absida, quod veteres Todericum appellare solebant. Dehinc inspirante, ac prosperante Deo, mansionem etiam illam, quæ Fratres quiescentes, diuersis præ sui exiguitate solarijs, continebat, nihilo segnius renouare aggressus est, in latere scilicet prioris à meridiano, quam funditus euertere, ob claustri spatium, disponebat. Nam propter ipsius montis verticem, cui nulla ferè constabat planities, vix in hoc loco paruissimi claustri speciem, iuxta absidam Ecclesiæ Priores effecerant. Perfecta est igitur eadem

domus

domus in longitudinem cubitorum centum ſexaginta, in latitudine verò cubitorum viginti, & quatuor, in altitudine autem propter ipſius montis inæqualitatem quantitatis diuerſæ, eamq; abietinis trabibus ſatis pulchrè contignans, lateribus cooperuit, diuerſiſq; coloribus decorauit. Nihilq; moratus pari tenore, vetus Capitulum funditus diruens, renouauit, illudq, gypſea vrna in gyro, vitreiſq; feneſtris, ac pulchro variorum marmorum pauimento decorans, tegulis nihilominus cooperuit, & nimis venuſta colorum varietate depinxit.

CAPVT XII.

NTEREA Fractenſis oppidi homines, velut quidam latrunculi, iunctis ſibi Minturnenſibus, alijſq; vicinis, nunc furtim, nunc palam, oppida ſibi contigua nobis pertinentia, infeſtare non deſiſtebant: terminum ſiquidem, qui inter nos, & illos antiquitus diuidebat, ideſt duo lapidei leones, cum non procul ab eorum caſtro conſiſterent: malitioſe clam confringentes, in proximum demerſerant puteum: qua nimirum fraude fidentes, ſi quando terminum noſtrum inter duos leones, ſicut præcepta continent, computabamus: illi de leonibus, qui ſecus portas ſancti Georgij poſiti ſunt, illud dici pertinaciter affirmabant. Horum igitur frequentiſſimas moleſtationes Deſiderius ægerrime ferens, ſimulq, illius ſententiæ reminiſcens, obſeruatio ordinis noſtri ſummam depoſcit quietem, & ſecuritatem; cum neque beneficijs eos, neque rationibus aliquatenus ſedare valeret: ad eorum tandem violenter frenandam nequitiam totus intendit, & Adenulfi Caietani Ducis, cui gratiam Principis conciliauerat, adminiculo fultus, mox Caſtellum, cui nouum proprie nomen inditum eſt, in monte, qui Peranus dicitur, omni inſtantia contra illos erexit, ſicq; ſua deinceps eorum tutare, non autem amplius aliena peruadere, compulit.

Lib. I. capit. 5.

CAPVT XIII.

ED cum post obitũ piæ memoriæ Stephani Papæ, supradictus Hildebrãdus reuersus ab Imperatrice, contra eiusdem Apostolici interdictum, inuasam à pessimis hominibus Ecclesiam comperisset, Florentiæ substitit, suisq; literis super hoc Romanorum meliores conueniens, eorumq; ad omnia consensum recipiens: mox annitente Gotfrido Duce, Girardum Florentinum Episcopum in Romanum Papam elegit, simulq; cum ipso, & Duce Romam mense iam Ianuario venit: vbi præfatus electus à Romano Clero, & populo in Apostolica sede inthronizatus, & Nicolai nomen indeptus est. Qui mox supradictum inuasorem cum omnibus fautoribus suis excommunicans, tandem quorundam suorum interuentu, illum incommunionem recepit: atque ad Ecclesiam sanctæ Mariæ, quæ à Romanis maior vocatur, Sacerdotali priuatum officio, manere constituit. Mandat deinde ad hoc Monasterium, quatenus Domnus Abbas, sibi in Marchiam proficiscenti, quam citius potest occurrat: videlicet, vt proximo Martij mensis ieiunio, & Presbyteri gradum, & Cardinalatus pariter officium, recipere debeat. Dominica igitur prima Quadragesimæ, paratis omnibus necessarijs, iter arripiens, apud Farfense Monasterium Apostolico se coniunxit: vbi nimis ab eo amicabiliter, honorificeq; receptus, Auximum simul cum ipso profectus est. Ibidem itaq; secundo Quadragesimæ Sabbatho, quod tunc pridie nonis Martij euenit, Cardinalis Presbyter ab eodem Apostolico ordinatus, & sequenti Dominica Abbatiæ consecrationem adeptus, priuilegium ab eo satis honorificum, iuxta consuetudinem prædecessorum suorum, recepit; quo insuper ad Cardinalatus videlicet eius dignitatem, & honorificentiam Patris sãctissimi Benedicti, per totam Campaniam, & Principatum, Apuliam quoque, atque Calabriam, ab ipso fluuio piscariç, sicut fluit in mare, vicem suam idem Apostolicus illi concessit. Post hæc accepta licentia remeandi, Romam veniens, proxima Dominica mediantis Quadragesimæ apud Ecclesiam

Nicolai Papæ II. electio anno 1059.

Desiderius Cardinalis creatur.

stiam B. Petri missam sollemniter celebrauit, atque Romanorum turba innumera Comitatus, ad titulum sanctæ Ceciliæ Transtiberim, maxima cum laude deductus, sicq; ad hoc Monasterium in B. Benedicti festiuitate reuersus est. Et quoniam ab eodem Pontifice Paschalis festiuitatis gratia inuitatus fuerat: Romam reuersus, post festum vrbem egrediens, Melfiam Apuliæ vrbem perrexit, vbi tunc idem Apostolicus Concilium celebrare disposuerat: in qua etiam Synodo dum Richardus Capuanus Princeps cum alijs quāpluribus interfuisset, à supradicto Papa Nicolao commonitus, præceptum fecit B. Benedicto de Monasterio S. Mariæ in Calena cum pertinentijs suis.

CAPVT XIV.

TVNC temporis Gisulfus Salernitanus Princeps, Desiderio super hoc conquerenti, reddidit huic sancto loco cellam sancti Benedicti de Salerno, quam à iure nostri cœnobij Salernitanorum eatenus violentia subtraxerat. Sed cum exinde, subducto Abbate, præpositum ibi, iuxta morem cellarum nostrarum constituisset: Salernitani nimis hæc indigne ferentes, eidem Principi instare cœperunt, vt Monasterium illud ordinatum, sicut antea fuerat, esse permitteret. Coactus itaque Princeps, illorum rogatu Monasterium sancti Laurentij intra ciuitatem Salernitanam constructum, sibi iure hæreditario pertinentem, in hoc Monasterio ex integro obtulit, nec tamen restitutionem, quam antea de supradicta cella fecerat irritam fecit.

De eodem verò Monasterio sancti Benedicti de Salerno, ne fortè, vel memoria (cum multis intendimus) excidat, vel ne fortè opportunior referendi locus nobis non occurrat, licet præpostero ordine, necessarium videtur malitiam, & inuidentiam quorundam Fratrum prædicti Monasterij, hoc in loco inserere: nam sicut Aeneam apud Virgilium dixisse socijs legimus: Forsan hæc olim meminisse iuuabit. Causidicus quidam prędictę ciuitatis Salernitanæ, Romual-

dus nomine fuit, qui pro eo, quod etiam ipsius Monasterij aduocatus erat, maximam ibi familiaritatem habebat: tunc proinde vniuersa eiusdē loci munimina, seu quaslibet chartas sæpissimè perquirendi fidissimam ab Abbate licentiam acceperat. Tandem igitur inter cæteras, quatuor numero magnæ oblationis edicta inuenit, quæ videlicet clare satis, ac pleniter continebāt, qualiter idem Monasterium à principio huic nostro cœnobio traditum à Principibus, ac subditum fuerit. Has ille, maxima ductus inuidia, protinus rapuit, abscondit, & nemine prorsus sciente, ad domum propriam detulit, atque vsque ad mortis diem, ne filijs quidem ostendit. In mortis igitur articulo positus, vocauit maiorem filium suum, Ioannem nomine, eiq. clam vniuersum ipsius rei prodens negotium, & prædictas chartas manibus retinens: Ego, inquit, vt cernis ò fili, proculdubio morior, chartas istas fidei tuæ committo, vt si meam vis benedictionem habere, vsque ad diem vltimam tuam, nulli prorsus mortalium eas ostendas, sed sicut egomet feci, secretas illas apud te, & ignotas omnibus habeas: quoniam si quomodolibet in notitiam seniorum Cassinensium venerint, nullatenus quiescent, quin sub iure Monasterij sui istud reducant Monasterium, quod iam dudum studio, & solertia nostrorum parentum, ab illorum ditione subductum est. Suscipiens simul cum chartis, patris imperium filius, ac si diuinum quid in pectoris archano recondens, vsque ad suæ mortis diem, similiter habuit & ipse cælatas. Ad mortem autem veniens accersit Fratrem suum, tunc ipsius loci Abbatem, easq. illi simili tenore, quo sibi pater reliquerat, tradidit. Non multo post idem Abbas infamatus de quibusdam criminibus apud Ducem Rogerium, tentus est, & in sua ipsius camera custodiæ mancipatus, qui videlicet Abbas iam dudum propalauerat prædictarum tenorem chartarum, cuidam pseudo monacho propinquo suo. Verùm hic quoque priorum nequitiæ nequaquam inferior, reminiscens nefandi negotij huius, & verens ne chartæ ipsæ apud Abbatem inuenirentur, festinus ad custodes Abbatis accessit, & lugubri voce indicans se quatuor chartulas propriæ hereditatis eiusdem, vtpote propinquo, commendatas habuisse, orat

supplicitèr, vt eas sibi, & perquirere, & auferre permitterent, ne fortè rebus alijs intermistæ perirent. Illi nullum in monachi verbis dolum existimantes, dant ei protinus, & perquirendi, & asportandi licentiam. Quas ille repertas, inscio, vt dicunt, Abbate, die altera in conuentu omnium Fratrum attulit, ostendit, & legit, remq; totam per ordinem pandit: mirantibus cunctis, & indignantibus, & diuersis (vt in talibus assolet) diuersa promentibus. Tandem hæc pluribus sententia placuit, vt antequam res diuulgaretur, chartę ipsę protinus minutatim inciderentur, idq; mox, inuidia simul, & ira dictantibus, actum est; atque vni ex Fratribus imperatum, vt easdem ipsas incisionum minutias diligenter colligens, in secessum Fratrum proijceret. Hæc omnia taliter gesta fuisse, idem ipse Frater, qui hoc de minutijs ipsis facere iussus est, diuino timore compunctus, non multo post Abbati suo Iaquinto nostro confratri, per ordinem propalauit: ego quoque ex eiusdem Abbatis ore hæc vniuersa percepi, ne quis fortè autumet mendose hoc, vel fabulose confictum.

CAPVT XV.

SEQVENTI tempore supradictus Pontifex iterum ad has partes deueniens, Dõnum Oderisium Oderisij Marsorum Comitis filium, & loci huius à puero monachum, Diaconum in Lateranensi Ecclesia, apud Acerras positus, ordinauit. Postmodum autem in Aquinensi ciuitate deposito Episcopo nomine Angelo, eo quod Neophitus, & rerum Ecclesiasticarum male prodigus erat, necnon & quibusdam nequitijs suis à sanctæ memoriæ Papa Leone iam dudum excommunicatus extiterat, Domnum Marinum Florentinum genere, religiosum planè, atque prudentem, de huius loci Prioribus, monachum, Episcopum consecrauit. Petrus etiam Venafranæ, & Hisernienfis sedis Episcopus, Rauennas natione, noster monachus, tempore ipso sacratus est.

Oderisius fit Cardinalis.

CAPVT XVI.

ISDEM quoq; diebus, & Richardo Principatum Capuanum, & Roberto Ducatum Apuliæ, & Calabriæ, atque Siciliæ confirmauit, cum sacramento, fidelitate Romanæ Ecclesiæ ab eis primo recepta, necnon inuestitione census per singulos annos, per singula boum paria denarios duodecim. Sed quoniam horum duorum magnatum Roberti scilicet, atque Richardi, qui præ cęteris sui temporis mortalibus locum hunc dilexerunt, ditauerunt, ac protexerunt, quiq; huic nostro Desiderio nimium deuoti fideles, & amicissimi in omni vita extiterunt, decurrens historia attulit mentionem, dignum videtur qualiter sit vterque ad suæ dignitatis honorem prouectus, vel breuiter, opusculo isto inserere: nam, & superius nos id ipsum promisisse meminimus.

Roberto igitur primum frater eius Draco, qui tunc Comes erat Apuliæ, Roccam sancti Marci concessit, quam videlicet in confinio Calabriæ ipse non multo ante construxerat, deq; tota Calabria pariter inuestiuit. Sed cum pauper admodum esset vicinæ vrbis Dominum, quæ Bisinianum vocatur, Petrum videlicet Tyræ diuitem valde virum, vocatum ad colloquium, cepit: à quo vtique viginti millia aureos pro eius absolutione recepit. Huic ad fratrem pergenti, Girardus de bono Alipergo occurrens, primus omniũ illum Guiscardum, quasi per iocum appellauit, eiusq; demum miles effectus, Alueradam illi amitam suam in matrimonium iunxit: sicq; simul ingressi Calabriam, breui tempore vniuersas ferè illius vrbes ceperunt. Post mortem autem fratris Hunifridi, honore ipsius recepto, Regium vrbem obsidens, capit, & ex tunc cępit Dux appellari. Reuersus Apuliam cepit etiam Troiam, & ita paulatim, diuersis licet temporibus, totam Terram, vniuersosq; partium illarum Normannos, præter Richardum, suo subdidit dominatui. Cognito præterea, quod prædicta Aluerada sibi affinis esset, parat diuortium, sororemq; Salernitani Principis cępit expetere in coniugium, quod & factum est. Et Alueradę conferens

ferens plurima dona, Calabriam cum Sicelgaita perrexit. Poſt hæc ad Saracenorum expugnationem,& acquiſitionem Siciliæ, ingens Roberti animus vertitur: ad quam videlicet cum valido exercitu tranſiens, Meſſanam primo, quæ in portu ſita erat, ex improuiſo occupat: inde vrbem,quæ caſtrum Ioannis vocatur, ex quatuor partibus caſtellis communit; bella ibi proſperrima peregit, à Panormitano Admirato dona ingentia recepit.Caſtrum ſancti Marci nomine in valle Demena conſtruxit. Meſſana militibus communita, tandem ingenti auro onuſtus Calabriā repetit.Hydrũtum deinde tam diu obſidens afflixit, quouſque illi ſe tradidit. Inde Barium terra, mariq; circundat, eamq; poſt quatuor circiter annos Argirizzi factione ingreditur. Rurſus igitur ad Siciliæ, Panormiq; expugnationē cum nauali profectus exercitu, intra quinque menſium ſpatium Catanam primo, inde Panormum, deinde Mazaram cępit: ſicq. fratrem Rogerium de tota inueſtiens Inſula, & medietatem Panormi, & Demenæ,ac Meſſanę ſibimet retinens,acceptis Saracenorum obſidibus, theſauro ingenti ditatus,Calabriā rediјt. Hæc igitur de Roberto breuiter tetigiſſe ſufficiat: quia qualiter hanc Inſulā ceperit,latius loco ſuo ſcribemus; nunc iam aliqua de Richardi Principatu ſcribemus.

Hic itaq. Auerſanum, vt ſupra iam tetigimus Comitatum indeptus, ad Capuanæ vrbis expugnationem animum cępit intendere,& ad Principatus dignitatem toto niſu ambire. Supra quam cum tria caſtella firmaſſet, eamq. acriter debellans affligeret, ſeptem millibus tandem aureis à Pandulfo iuniore ſuſceptis, obſidionem ſoluit, ſed ad tempus. Nam cum poſt mortem Pandulfi, Landulfus filius ſucceſſiſſet, mox, & Richardus accedens obſidionem firmanit. Proferunt multam Capuani pecuniam, Richardus nil appetit niſi Terram. Arctati demum famis penuria ciues, cedente Landulfo, recipiunt hominem, facrant in Principem,portas ſibi dumtaxat cum turrium fortitudine retinentes.Diſſimulat hoc interim nouus Princeps,& aptius id expetendi tempus expectat. Non multo poſt, venit ad hoc Monaſterium, recipitur honorifice nimis cum proceſſione ſollemni, placent omnia valde: rogatus à ſenioribus de loci tutela,deuotiſſime

tissime promittit, se totius Monasterij, contra omnes, quos posset, fidelissimum de cætero defensorem. Campaniam deinde profectus totam fermè intra tres menses acquirit. Inde Capuam rediens, congregatis nobilibus, dignum iam asserit esse, turres ciuitatis, & portas sibi contradi. Timentibus hoc, & omnino refutantibus agere Capuanis: iratus Princeps vrbem exit, eamq́, rursus arctissima obsidione vndiq́; cingit. Iterum ciues fame valida pressi, vltra montes, ad Imperatoris suffragium exorandum, Archiepiscopum suum transmittunt: sed qui verba detulit, verba recepit, sine aliqua vtilitate regressus. Tunc Capuani spe vndique decidentes, iamq́; resistere non valentes, & turres tandem, & portas, & seipsos omnes cum suis omnibus virtuti
Ann. 1062 Principis tradiderunt, Anno Dominicæ incarnationis millesimo sexagesimosecundo, cum iam per decem circiter annorum circula Normannis viriliter repugnassent.

Theani incendium. Post paucum tempus diuino iudicio, nocte conflagrata Theano, mane Princeps cum exercitu venit, fugientibus Comitibus, ciuitatem, vltro tradentibus ciuibus, recepit: ita sibi Deo in omnibus pro incolarum nequitijs prosperante, Capuani Principatus attinentias cum ciuitatibus, & castellis, breui sibi tempore subdidit. In omnibus autem his prosperitatibus Deo, & Patri Benedicto semper gratias referebat, eius se meritis adiuuari, eius orationibus attolli certissime profitens. Iam verò Domnum Abbatem, quem dudum apud Capuam residentem (vt supra diximus) sibi amicissimum fecerat, exinde tanquam, patrem modis omnibus venerari, eius consilijs se committere, ac ipsi quasi Domino libenter obtemperare, cępit.

CAPVT XVII.

RIMO igitur anno, quo Princeps simul cũ Iordane filio factus est, iuxta morem priorum Principum generale præceptum fecit huic Monasterio de omnibus omninò pertinentijs, ac finibus suis; sequenti vero tẽpore fecit præceptum Monasterio nostro, quod

quod Capuæ situm est, de platea publica, quæ erat inter murum ciuitatis, & claustrum eiusdem cœnobij, vnde magnam inquietudinem Fratres, tam à quibuslibet transeuntibus, quàm & à vicinarum fœminarum garrulitatibus, quotidie patiebantur.

CAPVT XVIII.

TANTAE igitur potestatis Desiderius, Dei nutu, amicitia fretus: nequaquam tam acceptabile tempus negligendum ducens, eidem Principi, tum precibus, tum muneribus non exiguis instare cępit, vt huic Monasterio, quod tantopere se diligere fatebatur, quietem dignaretur, & securitatem largiri, & castella nobis finitima, quibus vndiq. frequenter infestabamur, quæ videlicet ipse iam in sua ditione redegerat, eidem Monasterio, in perpetuum possidenda firmaret. Eius itaque votis Princeps gratantissime annuens; primo quidem castrum, quod Mortula dicitur, simul cum casa Fortini, dehinc oppidum Fractarum, cuius iam supra meminimus. Sequenti verò anno Roccam cognomine Cucuruzzum, cum omnibus pertinentijs eius; turrem quoque, quæ iuxta mare sita est in eo videlicet loco, quo mari liris fluuius admiscetur. Necnon & castellum Teramense. Hæc inquam omnia principalibus singillatim præceptis huic loco ex integro cōcessit, & confirmauit. Data sunt autem in commutationem eidem Principi pro Fractis, castellum, quod dicitur Capriata cum omnibus pertinentijs suis: additis insuper trecentis bizantijs. Pro Teramensi verò castro, datum est illi castellum, quod dicitur Conca, quod ipse nobis dudum reddiderat, vna cum curte de Miniano. Oppidum præterea vicinius Monasterio, quod Pesmontis vocatur, & infestius, ac molestius cæteris, eodem tempore à Comitibus Aquinensibus Desiderius commutauit, pro quo videlicet Roccam quidem vocabulo Cellarellum, & postam illis ex toto concessit, retento sibi lacu eiusdem loci, cum Ecclesiola, quæ iuxta est: partem verò de municipio S. Vrbani, nobis tunc pertinen-

te,

te, ideſt centum viginti familias, ſigillatim dedit Comiti Adenulfo, in vita tantum ſua tenendam, retentis ſibi familijs duodecim cum Eccleſia S. Vrbani, & cum terra, quæ ſufficeret ad duo paria boum, ea videlicet cōditione, vt ſi vellet nobis prædictus Comes in vita ſua eiuſdem hominum familias reddere, nos daremus illi quinquaginta libras denariorum, ſin autem poſt mortem illius, in noſtram omnes illi homines ditionem redirent.

CAPVT XIX.

PER idem tempus oblata ſunt in hoc loco Monaſteria, & Eccleſiæ per diuerſa loca, quę ſuo ordine compendioſe ſubter annectimus, ab anno videlicet primo ordiuationis ipſius, vſque ad dedicationem maioris Eccleſiæ, deinceps reliqua deſcripturi. Eccleſia ſanctæ Mariæ in Aurola, territorio Larinenſi. Eccleſia S. Benedicti intra ciuitatem Albanenſem. Monaſterium S. Mariæ de Cellis in territorio Carſeolano. Monaſterium S. Benedicti de Orbeto, loco Paſcuſano. Eccleſia S. Valentini intra Ferentinum. Monaſterium S. Marci de Carpenone, loco Aquaſonula. Monaſterium S. Demetrij intra ciuitatem Neapolim in regione Albinenſe. Eccleſia S. Petri in Orbeto loco Morino, & Eccleſia S. Luciæ prope caſtellum, quod dicitur Rendenaria. Monaſterium S. Euſemiæ in Marchia, territorio Theatino cum trecentis modijs terræ. Eccleſia S. Angeli, & S. Mariæ in Comino, loco Peſclo maſculino. Eccleſia S. Trinitatis, & S. Fœlicis in S. Vrbano. Eccleſia S. Ioannis de Conca, loco Pilano. Eccleſia S. Nicolai intra Aquinum iuxta plateam. Eccleſia S. Blaſij, & S. Ioannis in Bagnarola. Eccleſia S. Benedicti in territorio Aretino, loco Ficarola. Monaſterium S. Angeli de Algido, territorio Tuſculano. Eccleſia S. Petri in Pelgi, S. Fęlicitatis, S. Luciæ, S. Antonini in monte Porculi, territorio Tuſculano. Monaſterium S. Agathæ ſubtus ciuitatem Tuſculanam. Eccleſia S. Saluatoris in eadem ciuitate Tuſculana. Eccleſia S. Mariæ cognomento ad vineam,

ter-

territorio Tuſculanenſi. Monaſterium, quod dicitur S. Ieruſalē territorio Tuſculano. Monaſterium S Angeli in Peſclo Veliternenſi. Has omnes Gregorius Conſul Romanorum, B. Benedicto obtulit iuxta tenorem, qui in oblationis chartula continetur. Item Eccleſia S. Mariæ de Vppa territorio Carſeolano. Eccleſia S. Nicolai, & S. Moyſes apud Campaniam, loco Zumici. Eccleſia S. Angeli in Bettorito pago Marſorum. Eccleſia S. Eraſmi, & S. Angeli, & S. Donati cum trecentis modijs terræ de Pomperano, ſimiliter in Marſia. Eccleſia S. Chriſtophori, & S. Conſtantij territorio Aquinēſi. Eccleſia S. Martini de Arpino. Monaſterium quoque S. Petri de Burgano in finibus Luceriæ, cum vniuerſis omninò pertinentijs, & poſſeſſionibus ipſarum omnium. Tunc temporis Baldoinus Comes de valle Sorana, obtulit, ſeu refutauit B. Benedicto tres curtes de Comino, quas per chartulam commutationis à parte huius Monaſterij retinebat, ideſt Eccleſia S. Vrbani cum omni pertinentia ſua, & Eccleſia S. Victorini cum ipſo Lacu de Vicalbo, & Eccleſiam S. Angeli, quæ dicitur in Pratora, cum omnibus omninò pertinentijs, ac rebus quemadmodum à nobis acceperat. Eodem quoque tempore Pandulfus Venafranus Comes obtulit B. Benedicto quartam partem de caſtello, quod dicitur Sextum, & medietatem totius partis ſuæ de valle Venafri, & de Theano, & de Carinulo, & de Caluo, & de Calatia, necnon & de omnibus, quæ poſſidere videbatur in toto Principatu Capuano. Alio etiam præcepto obtulit in hoc loco quartam partem de Cerreto plano, & Torcino, & medietatem de Rocca S. Gregorij, & de Vitecuſo, & de Ceraſolo, necnon & integrum caſtellum, quod dicitur Cerulanum, cum omnibus omninò ſibi pertinentibus, ac poſſeſſionibus. Sed & Landulfus Comes Minlanenſis, ad conuerſionem veniens, obtulit curtem ſuam huic Monaſterio non longe ab eodem Minlano cum duobus Eccleſijs. S. videlicet Maria, & S. Ioāne. Præterea & Ioannes Comes de Pontecuruo, cognomento Scintus, ſuperius iam memoratus, obtulit in hoc loco Eccleſiam S. Angeli de loco, qui dicitur Merulanus, & Eccleſiam S. Blaſij de caſtello, quod dicitur Pica, & integram curtem de Baniolo, & Sipizano, & caſtellum, quod appellatur

tur

tur Pastina, necnon & quatuor terræ iugera, cum vniuersis prædictarum Ecclesiarum, curtiumq; possessionibus. Ioannes quoque filius Landolfi Comitis Theanensis, per chartas, firmauit, & concessit in hoc Monasterio integram partem suam de castello Mortula, & de omnibus, quæ illi à parte patris in eodem castello pertinere videbantur. Idem etiam fecit, & de altera integra parte sua frater eius Landulfus. Per eos dies Berardus Marsorum Comes, ad hoc Monasterium veniens, per chartam reddidit B. Benedicto Monasterium S. Mariæ de Luco, simul cum Rocca, quæ super ipsum Monasterium constructa erat, & cum omnibus villanis, qui ibi residebant, & cum vniuersis omninò per totam Marsiam pertinentijs eius. Tunc etiam Pandulfus quidam Sipontinus ad obitum veniens, de quibusdam possessionibus in mari, in loco, qui vocatur Rigora, ad piscandum, oblationem in hoc Monasterio fecit.

CAPVT XX.

AESTVABAT interea ingenti desiderio Desiderius, Ecclesiastica etiam ornamenta (de quibus vsque ad id temporis pauperes admodum videbamur) vndequaque conquirere. Sed bonum desiderium, donante Deo, non potuit in tanto homine inefficax esse, sicut in sequentibus peruidebitur. Partim itaq; de proprijs deferens, partim verò à Romanis amicissimis mutuans, centum & octuaginta librarum pretio congesto, omnia ferè ornamenta Papæ Victoris, quæ hac illacq; per vrbem fuerant pignorata, redemit, quæ videlicet sunt hæc. Pluuiale diarodinum magnum, totum vndiq; auro contextum, cum fimbrijs nihilominus aureis. Planetam diacitrinam magnam, aureis listis vndiq; decenter ornatam. Aliam quoque exametam, friso nihilominus aureo in gyro circundatam. Dalmaticam similiter exametam, & albam à capite, & pedibus, ac manibus auro insignitam. Tunicam diapistinam, cum ornatu amplissimo à pedibus, & manibus, ac scapulis, aureo. Stolas auro textas

cum

cum manipulis, & ſemicinctijs ſuis, numero nouem. Pannum diarodinum cum liſtis aureis pro Faldiſtorio.

Libet præterea hoc in loco deſignare ſingula, quæ ex eo, quo ordinatus eſt tempore, vſque ad renouationem Baſilicæ maioris, in Eccleſiæ vtenſilibus, ſiue fecerit, ſiue acquiſierit: nam cætera deinceps plenius exequemur. Paſtoralem virgam argento veſtiuit, & deaurauit. Fecit etiam ante faciem altaris tabulam auream cum gemmis librarum circiter decem, necnon & thuribulum de auro cum gemmis, & ſmaldis librarum duarum. Librum quoque epiſtolarum ad miſſam deſcribi faciens, tabulis, aurea vna, altera vero argentea decorauit. Codicem etiam Regulæ B. Benedicti, pulchro nimis opere comptam, à foris argento veſtiuit: ſimiliter fecit de ſacramentarijs altaris vno, & altero, & duobus nihilominus Euangelijs,& Epiſtolario vno. Nam vſque ad illud tempus in plenario miſſali tam euangelia, quàm epiſtolæ legebantur. Id ipſum fecit, & de alio libello in quo ſunt orationes proceſſionales. Fecit, & libellum ad cantandum ante altare ſiue in gradu, eumq; tabulis eburneis mirifice ſculptis, & argenteo ornatis annexuit. Codicem quoque de vita S.Benedicti, & S.Mauri, & S.Scholaſticæ deſcribi ſtudioſiſſime fecit.Sed & portellas argenteas ad ingreſſum chori librarum circiter triginta.Fecit & ſedilia lignea in circuitu chori cum doſſalibus eorum, ſculptura ſimul, & pictura præſtantes; ſed & gradum nihilominus ligneum eiuſdem operis extra chorum in ambonis modum, ſatis pulchrum conſtituit, in quo videlicet tam lectiones in nocte, quam etiam epiſtolæ, & euangelia ad miſſas præcipuarum feſtiuitatum legerentur.

Per eos dies etiam cum rumor increbuiſſet, Regem ad Italiam venturum, nequaquam ſegnis,perrexit Amalfim, ibiq; viginti pannos ſericos, quos ariblattos vocāt,coemit: vt ſi forte neceſſarium eſſet,haberet,quod Regi donaret,pro tutela videlicet, & honore Monaſterij huius Hydriam quoque argenteam librarum ſeptem ibidem tunc adquiſiuit, quàm ad miniſterium aquæ ſanctificatæ in proceſſione dierum Dominicorum, cum alia eiuſdem metalli,& quantitatis hydria poſtmodum donata, eſſe conſtituit. De ariblattis

verò

verò omnibus (quoniam Rex de via reuersus fuerat) protinus fieri pluuiales iussit. Videns autem tunc portas æreas Episcopij Amalfitani, cum satis placuissent oculis eius: mox mensuram portarum veteris Ecclesiæ Constantinopolim misit, ibiq; illas valde pulchras fieri fecit. Nam nondum disposuerat Ecclesiam renouare, & ob hanc causam portæ ipsæ sic breues effectæ sunt, sicut hactenus permanent.

CAPVT XXI.

NTEREA (vt ad superiora redeam) defuncto apud Florētiam Apostolico, post duos annos, & dimidium, quibus Ecclesiæ præfuit, cum maxima seditio inter Romanos cępisset de ordinando Pontifice exoriri. Hildebrandus Archidiaconus cum
Ann. 1061 Cardinalibus, nobilisq; Romanis consilio habito, ne dissensio conualesceret, Anselmum tandem Episcopum Lucensem, post tres circiter menses in Romanum Pontificem eligunt, eumq; Alexandrum vocari decernunt: nostro Desiderio Romam proficiscente, eiq; in omnibus suffragante. Quod cum ad aures Imperatricis, eiusq; filij peruenisset, indignatione nimia ducti, quod hæc sine illorum consensu, & auctoritate gesta fuissent, & ipsi nihilominus Cadaloum Parmensem Episcopum, vltra montes à Placentino dumtaxat, & Vercellino Episcopis, ipsa die festiuitatis Apostolorum Simonis & Iudæ, in Papam eligi faciunt: eumq; Romam è vestigio ad impugnandam siue exordinandam Ecclesiam, cum valida manu militum, & pecunia multa transmittunt; sed fauente Deo, licet plurimi Romanorum, necnon & plurimi capitaneorum illi, gratia Regis, adhæserint: licet etiam castellum S. Angeli ad vrbis oppugnationem illi tradiderint, cum semel, & bis magnis instructus copijs aduentasset, & immensam valde pecuniam profligasset, multamq; stragem, non minus suorum, quam cęterorum fecisset, ad vltimum clam de præfato castello egressus, turpiter cum paucis aufugit; nec vltra venire ad has partes apposuit. Quippe qui eodem anno, idest in prædictorum

Apostolo-

Apostolorum Simonis & Iudæ vigilijs, ab omnibus Theutonicis, & Italicis Episcopis, qui cum Rege tunc aderant, iusto Domini iudicio, damnatus est, ac depositus.

CAPVT XXII.

VINTVM iam ferè ordinationis suæ complebat Desiderius annum, cum terribilius solito, permissione diuina, fulmine Monasterium istud attractum est. Cum enim Fratres in Ecclesia die quadam de more, primæ horæ sollemnia agerent; subito cœlitus fulmen elapsum, ipsum hebdomadarium Sacerdotem, cui Manno erat vocabulum, honestæ famæ virum, in choro stantem, feriens extinxit: cæteros verò circunstantes, velut exanimes, ad terram prostrauit. Nouitium etiam quendam, extra chorum stantem, ante ipsam maiorem crucem percutiens, occidit. In capitulo tabulas officiales excidit, ipsumq; tabularium, ac si mortuum reddidit. Vultum imaginis Abbatis Richerij in eodem capitulo in tabella depictum, scidit pariter, ac deleuit, & in plerisque Monasterij locis percussit; fuit autem dies hæc quintodecimo Kal. Februarij. Quamobrem consilio cum Fratribus pater venerabilis habito; ad iram Domini placandam, statuit tunc per omnes menses primam sextam feriam communiter ab omnibus in abstinentia peragi, ac discalciatis pedibus procedendo, missam proinde specialiter celebrari, necnon & omnibus per annum quotidianis diebus orationem pro fulgure ad missam publicam, & ad psalmos pęnitentiales edici. Porrò cum Domnus Petrus Damiani (cuius iam supra meminimus) ad hoc Monasterium veniens, verbo pariter, & exemplo ad Dei seruitium feruēti zelo quoscumque posset accenderet: tandem permissione Domni Abbatis, à cuncta congregatione voluntaria oblatione in remissionem omnium peccatorum obtinuit, vt per totius anni sextas ferias, pane tantum, & aqua contenti essent, ac per singulas singuli disciplinas, data confessione reciperēt. Insuper & triduanum ieiunium in caput Qua-

Ann. 1063

Petrus Damiani.

dragesimæ per annos singulos agerent. Multotiés verò Desiderio cogitanti, & reuelari sibi oranti, quidnam esse vellet, quod sic frequenter hunc locum prædictum flagellum atteceret: quadam nocte per visum Benedictus Pater apparuit, eiq; inter alia de hoc sollicite percunctãti, nihil aliud, quàm diabolicas insidias, & antiquam pro loco inuidiam esse perdocuit. Ego metipse, cum adhuc in schola nouitiorum degerem, reminiscor vna nocte, ad secundum dumtaxat nocturnum, sexies in Ecclesia, & campanario fulmen percussisse. Alia quoque vice cum Anglo quodam, terrifice duos alios longe distantes, vno ictu ad portam maiorem cecidisse, & quod est mirabilius; puerulo cuidam prædicto Anglo innitenti, nil nocuisse.

Altera vice, prope paradisi turrim, transeuntem quemdam vetulum extinxisse. Altera, cuidam ex cementarijs corrigiam de tergo à capite vsque ad pedes incidisse, nec tamen exanimasse.

ADNOTATIO.

QVantum viguerit his temporibus monastica obseruantia in sacro cœnobio Cassinensi, docet præfatus Petrus Damiani, in quadam epistola scripta Abbati Desiderio, post suum à Cassino discessum, cuius exordium est: Qui solus de nimij fluctus procellis eripitur; vbi circa finem, eiusmodi elogio, Cassinense cœnobium, & monachos eius exornat, dicens. Igitur, vt iam omnes communiter alloquar, nolo vos lateat, venerabiles Fratres mei, quia ex quo gloriosi cœnobij vestri limen excessi, vos iugiter præ oculis habui, vos intimæ dilectionis visceribus astrinxi, atque vt fatear, redeunti mihi à Cassino sacratissimo, idem mihi contigit, quod mulieri, quæ reuertebatur à tabernaculo Silo, vt nimirum vultus mei non sint amplius in diuersa commutati. Vobiscum sanè præsentialiter habito, vobis semper assisto. Alioquin, si propterea non sum vobiscum, quia corporalibus oculis vos non intueor, ergo nec ipsi oculi sunt in capite, quia caput cernere nequeũt: vel ipsi sibimet oculi absentes sunt, quia nec quisquam se, nec vterque se inuicem mutua contemplatione possunt conspicere.

Beati

Beati ſiquidem, qui inter vos, & in ſanctis operibus veſtris moriuntur. Pia nimirum fide credendum eſt, quia ſcala illa, quæ de Caſino mõte olim in cœlum videbatur erecta, adhuc pallijs ſtrata, lampadibus coruſcat: & ſicut tunc excepit Ducem, ita nunc exercitum tranſmittat ad cœleſtia ſubſequentem. Nec ab eius glorioſo tramite exorbitant declinantes iam defuncti, cuius in hoc exilio, dum viuerent, veſtigia ſunt ſequuti. Hoc eſt intimi feruoris incendium illud, quod mihi inextinguibiliter flagrat in corde. Hæc perpes fabula, quæ meo verſatur in ore. Inter cunctos autem virtutum flores, quos in illo agro pleno, cui benedixit Dominus reperi: hoc fateor mihi non mediocriter placuit, quod ibi ſcholas puerorum, qui ſæpe rigorem ſanctitatis eneruant, non inueni: ſed omnes aut ſenes, cum quibus vir nobilis ſedebat in portis Eccleſiæ, aut iuuenili decore lętantes, qui nimirum, vt filij Prophetarum, idonei ſunt ad Eliam per deſerta quærendum, aut certe adoleſcentię adhuc flore vernantes, iuxta Apoſtolum Ioannem, vicere malignum. Hęc ſunt, quę de Caſsino, & Caſsinenſibus Monachis vir ille ſanctus, non aliorum relatu, ſed proprio intuitu perſpecta, vere, & fideliter ſcripſit. Cuius teſtimonio aperte conſtat, quam ſancti, ac omni virtutum genere florentes fuerint tunc Caſsinenſes Monachi.

CAPVT XXIII.

ER idem tempus legati ex parte Bareſonis Regis Sardiniæ ad hoc venere cœnobium, per quos B. Benedicto duo magna, & optima pallia Rex idem tranſmittens; orat ſibi aliquot ex noſtra congregatione Fratres, ad Monaſterium conſtituendum tranſmitti; ſpondens, & pollicens maximum in Regno ſuo noſtris vtilitatibus honorem, & commodum peruenturum, ſi monaſticæ religionis ſtudium, hactenus partibus illis incognitum, qualiter apud nos tunc vigere perceperat; apud eos deinceps, nobis ſtudentibus, aſſueſceret. Mox venerabilis pater, deliberato conſilio, duodecim de melioribus huius cœnobij Fratribus elegit, (Regis Sardiniæ legatio.)

Desiderius monachos in Sardiniam mittit.

eisq; tam diuinarum scripturarum codices, cum diuersis Ecclesiastici ministerij apparatibus, ac sanctorum patrocinijs plurimis; quam & diuersarum rerum supellectilem abundanter præbens, necnon & Abbatem, qui illis præesse deberet instituens, nimis eos honorificè cum Caietanorum naui illuc direxit. Veruntamen, Deo permittente, & Satana impediente, res eadem eodem tempore ad effectum peruenire non potuit. Pisani siquidem, maxima Sardorum inuidia ducti, cum iam nostri ad Insulam, quæ Lilium vocatur, prospero satis euentu transissent: ex improuiso super illos cum armatis nauigijs veniunt, & tam nostros, quàm cæteros omnes indiscrete simul, & nimis iniuriose tractantes, vniuersa diripiunt: insuper etiam prædictæ Legationis Principem, patibulo iam parabant crudeles affigere, nisi monasticum habitum, quodam ex nostris illi porrigente, protinus induisset. Post hæc incensa naui, & vestimenta solummodo nostris restituentes, cæteris omnibus onusti, & hilares ad propria remearunt. Nostros autem per diuersa ab eis loca dispersos, Fratres nostri de Monasterio Lucensi, pio studio disquirentes, reperiunt, omnesq; præter quatuor, qui iam ad Christum migrauerant, ad Monasterium suum, conductis vehiculis reuehunt, quiq; postmodum, licet diuersis temporibus, eodem tamen anno, vniuersi ad nos ferè reuersi sunt. Viderat præterea quidam de nostris triduo antequã ista contingerent, visionem; nauiculam videlicet vnam contra se perniciter properantem. Quam iuuenis quidam valde decorus, & senex supra solis radium splendens, sceptrum gerens in manu ducebat. Cumq; iam sibi esset contigua, mox sceptriger ille in prora se subrigens, nauis nostræ nauclerum nominatim vocauit. Cui respondenti, senex quasi valde commotus: putatis, ait, vos cum causa nostra tutò Sardiniam pergere? nequaquam planè id erit. Et hæc dicẽs nauem illius valido impulsu feriens, vertit, & vela omnia in mare disiecit; moxq; disparuit. Mane somnio recitato, diuersi diuersa coniecere, & quidam quidem vehementissime trepidare; quidam verò nequaquam somniorum illusionibus asseuerabant intendendum esse. Piratæ igitur illi cætera omnia inter se diuidentes; scrinium reliquiarum cuidam

dam eorum (qui caput facinoris illius extiterat) apud se custodiendum contradunt: sacramento se inuicem obstringentes, nullo vnquam tempore, nullo modo, nulli hominũ, nisi aliter forte non possent, se id reddituros. Sed cum infelix inde ad domum suam easdem sanctorum reliquias detulisset, & inhoneste, ac sine reuerentia illas haberet; terribilis Dominus in consilijs super filios hominum. Quadam die cubiculum illud, causa alicuius vtilitatis, ingressus, subito corruit, & expirauit: Quod vbi innotuit, magnus horror protinus vniuersos inuasit, & die altera discalciatis pedibus venientes, cum ingenti reuerentia, & honore, præfatas reliquias ex inde abstulerunt, atque ad Episcopium cum magnis Dei laudibus transferentes, ibidem illas debita tractandas honorificentia, posuere.

CAPVT XXIV.

SARDORVM interea Rex, digna pro tantis iniurijs satisfactione à Pisanis recepta, cum rursus ad hoc Monasterium mandasset, se quidem multo ardentius in priori deuotione persistere: nos verò propter id, quod euenerat nequaquam debere negligere; duos tandem illuc Fratres iam post biennium ferè transmissos, Rex idem alacriter nimis recepit, eisq; Ecclesiam B. Mariæ in loco, qui dicitur Bubalis, necnon & S. Heliam de monte sancto, cum integro ipso monte ad Monasterium constituendum per præceptum concessit, cum colonis, & seruis quamplurimis, & cum substãtijs, ac possessionibus magnis. Hunc æmulatus ad bonum alter Rex eiusdem Sardinię, nomine Torkytorius, fecit & ipse chartulam oblationis suæ, & transmisit ad hoc Monasterium, de sancto scilicet Vincentio de Taberna cum seruis multis, & substantijs plurimis: necnon & de S. Maria ad flumen tepidum, & de S. Martha, & de S. Pantaleone ad Oliuanum, & de S. Gregorio de Tului, atque de S. Maria de Palma: omnes, inquam, Ecclesias has, cum vniuersis earum pertinentijs ad Monasterium ex eis constituendũ, Rex prę- Ann. 1064

dictus per chartam B. Benedicto cōtribuit. Ad Pisanos præterea Legatus ab Alexandro Papa simul cum monacho nostro directus est, vt nisi anathema vellent Apostolicum protinus experiri, causam B. Benedicti, quam nequiter arripuerant, ex integro redderēt, & debita se satisfactione purgantes, nunquam amplius eos aliquatenus disturbare præsumerent. Qui mox eius obsecundantes Imperijs, & impie circa nos egisse profitentes, veniam supplices postulant, & quæq; tunc superesse, ac reperiri de his potuerunt, supplici satisfactione restituunt, exceptis dumtaxat sanctorum reliquijs, pro quibus se, vt superius dictum est, iuramento constrinxerant. Non autem multo post, cum Gotfridus Dux Pisam venisset, Duce interueniente, atque studente post multiplicem satisfactionem, Pisani in eius gratiam redeunt, & tam eidem patri, quàm & loco huic se fidelissimos fore de cætero pollicentur.

CAPVT XXV.

INTEREA cum supradictus Princeps Richardus victorijs, ac prosperitatibus multis elatus, subiugata Campania ex parte, ad Romæ iam se vicinia porrexit, ipsiusq; iam vrbis patritiatum omnibus modis ambiret, Theutonici Regis peruenit ad aures. Qui vt & bona sancti Petri de manibus Normannorū erueret, & Imperij coronam de Apostolici manu reciperet, magna cum expeditione peruenit Augustam, ibi præstolans Gotfridum, Tusciæ videlicet Marchionem, qui Regem quoties Italiam deberet intrare, cum sua solitus erat militia præire. Sed quoniam Gotfridus idem longe præcesserat, Rex hoc nimis indignè ferens, eandem mox expeditionem remanere præcepit. Dux autem copioso valde vallatus exercitu Romam accessit. Huius Normanni aduentu comperto, maximo correpti tremore, vniuersam protinus Campaniam deserentes, aufugiunt: & Iordane tantum, & Gulielmo (qui Mostarola dictus est) cum suis in Aquino, se illi contraire parantibus, cæteri cum Principe Patenariam, rei euē-

tum

tum cum ſuis omnibus præſtolantur. Gotfridus itaq; Apoſtolico, & Cardinalibus comitatus, mediante iam Maio, Aquinum cum vniuerſo exercitu venit, ibiq; per octo, & decem dies cum obſiſtentibus Normannis pari fermè euentu confligens, tandem ſatagente feruentiſſimo internuntio Gulielmo (cui Teſta ardita fuit cognomen) ad id ventum eſt, vt ad pontem S. Angeli, qui dicitur Todici, Dux, & Princeps altrinſecus (nam interruptus erat) ſe ad colloquium iungerent; ſic non parua, vt dicitur à Normannis donatus pecunia, Dux ad propria repedauit. Per eos dies, ſtella, quam cometam vocant, ingentem retro ſe facem gerens, ſpatio viginti, & amplius dierum apparuit, quæ eiuſdem, vt fertur ducis (non enim multo poſt defecit) mortis prænuntia fuit. Ann. 1065

CAPVT XXVI.

SED cum prædictus Apoſtolicus magnæ admodum circa hoc Monaſterium deuotionis exiſteret, ſatagente pariter, & inſtigante Hildebrando Archidiacono, ſi quos ex hac domo Fratres à Domno Abbate acquirere poterat, vel ſuo lateri ad Eccleſiaſticum miniſterium ſociabat, vel certè in Epiſcopos, ſiue in Abbates, honorifice promouebat. Todinum igitur Berardi Marſorum Comitis filium, Romam ad ſe accerſitum, in Lateranenſi Patriachio Leuitam conſtituit. Aldemarium quoque felicis memoriæ, Capuanæ ciuitatis prudentiſſimum, ac nobilem clericum, & Richardi Principis olim Notarium, qui meus in conuerſione magiſter extiterat, quiq; in Abbatem Fratribus Sardiniam miſſis dudum fuerat ordinatus: poſtquam reuerſus ad Monaſterium eſt, in Eccleſia S. Laurẽtij, quæ appellatur foris muros Cardinalem ſimul, & Abbatem ſacrauit; ſed & Ambroſium Mediolanenſem prudentem nihilominus, & eruditum non mediocriter hominem, in Tarracinenſi Eccleſia Epiſcopum ordinauit. Geraldum etiam doctiſſimum per omnia clericum, Theutonicum genere, Archiepiſcopum Eccleſię Sipõ-

Aldemarius Leonis Oſtienſis magiſter.

tinæ præfecit. Per idem quoq; tempus, & Milo Capuani Monasterij Præpositus, in Suessanam Ecclesiam Episcopus factus est, & Petrus, qui dicebatur Atenulfi patris cognomine, de nobilibus Capuanis, qui postmodum Romæ factus est Cardinalis, ad Abbatiam S. Benedicti de Salerno, cuius iam supra fecimus mentionem, rogatu Salernitani Principis est transmissus. Eodem tempore sollemne Desiderio priuilegium idem Apostolicus, præter cætera, super omnimoda huius cœnobij libertate concessit: ne videlicet aliquis alicuius Ecclesiæ Episcopus, præter Romanum Pontificem, non solum in nostra, ac principali Ecclesia, verum etiam in omnibus vbiq; locorum nobis pertinentibus cellis, quãlibet ditionem vsurpare, quolibet modo præsumeret, auctoritate Apostolica interdicens. Quo etiam tempore, cum Hildebrandus Capuanus Archiepiscopus, elatione quadam turgidus, contra hanc auctoritatem fuisset sub murmurare conatus, publicè in Romana Synodo, nobis super hoc proclamantibus, priuilegijs Apostolicæ sedis conuictus, se peccasse confessus est. Vnde tam sibi, quàm suis successoribus vniuersis, sub districto tunc anathemate interdictum est, vt nullam vlterius inde auderent assumere quæstionem, nullam prorsus contra hunc venerabilem locum promouere aliquando litem.

CAPVT XXVII.

Monasterium Tremitense.

RAETEREA cum de Rectoribus Tremitensis cœnobij (quod nobis antiquitus pertinuisse, Romanorum quoque Pontificum priuilegia, pleraq; testantur) multa eo tẽpore inhonesta, & nefanda diuulgarentur, eidem Desiderio ad disquirendum, & disponendum illud, prout sibi optimum videretur, data ab Apostolico auctoritas est. Qui cũ Abbatem eiusdem loci Adam, multorum facinorum reum conuictum, exinde subduxisset, Roberto de Laurobello, & Petrone de Lesina Comitibus, & Episcopis Troiano Draconariensi, ac Ciuitanensi, necnon & Abbate Terræ maioris

se-

se comitantibus, insulam præfatam ingressus Transmundum inibi filium Oderisij Marsorum Comitis, nimis honorifice ordinat in Abbatem. Egregiè sanè tunc indolis adolescentem, prudentia, & litteris non parum valentem, honestis quoq; moribus hoc in loco à puero institutum, nisi demum pessimorum loci ipsius Fratrum consilijs assensus fuisset, sed illorum planè, quos illi etiam noster Abbas iniunxerat auscultandos; nam reuertentibus nostris, paucos post dies, tribus de prioribus eiusdem loci monachis oculos eruit, vni vero linguam abscidit: fuerant enim apud eum de rebellatione Insulæ à socijs insimulati. Quod vbi Desiderio nostro relatum est, indigne nimis, & grauiter excepit, & maximo est super his mærore confectus, tum pro pastorum miseria, tum pro iubentis sententia, tum denique, quod erat præcipuum, & quod magis cor eius angebat, pro loci huius infamia. Et quoniam eodem anno dedicationis Ecclesiæ nostræ fieri præstolabatur sollemnitas, ad eam Transmundus sustinetur venturus, ac iuxta culpæ modum sententiam excepturus. Quem cum venisset, in totius Monasterij conuentu aspera nimis, & digna castigatione correptum, grauiori pœnitentiæ subdidit, eumq; illuc remeare vlterius non permisit. Hildebrandus autem Archidiaconus, ea quæ Transmundus gesserat omnimodis approbans, & nequaquam illum hoc crudeliter, sed strenuè, ac dignè in malignos homines fecisse confirmans, nondum anno completo, eum à Domno Abbate aliquando difficulter extorsit, atque Abbatiam S. Clementis de Insula, Baluensis Comitatus, primo illi committens, paulo post eidem Baluensis Episcopatus addidit dignitatem. Post hæc Desiderius Ferro monachum, cui præfatus Transmundus Monasterium commiserat, ad se venire mandauit. Qui cum ad illum accedere detrectaret: Desiderius verò ad illas partes pergere, pro his, quæ contigerant, quodammodo erubesceret: post annum integrum, & octo circiter menses, Duci à Sicilia reuertenti, super istis conquestus est; qui protinus illuc transmittens, eum exire compulit, & in potestatem Desiderij delegauit. Comitatus itaq; Dux Episcopis, & Abbatibus, ac monachis, simulq; Petrone Comite Lesinensi, duobus galeis armatis, Insulam

ingressus

ingressus est, die altera ab vniuersis eiusdem cœnobij Fratribus de eadem Abbatia sollemniter inuestitus. Rogatus autem, vt illos firmaret, ne aliquando idem Monasterium, Monasterio Cassinensi subijceret, sed in ditione illud propria retineret, abnuit. Rogatus etiam, vt ab omni deinceps Cassinensium Fratrum calumnia, vel quærimonia, in perpetuum illud esse quietum statueret, abnuit, & hoc se (quia iniustum esset) nequaquam facere debere respondit. Ita ergo, iuxta quod placuit, omnibus ordinatis, tribusq; de Fratribus nostris ad custodiam derelictis, reuersus est. Sed cum postmodum reuocatis prædictis Fratribus, cuidam alij de nostris eiusdem loci regimen commisisset, ille maligno vsus consilio, fastu quodam superbiæ inflatus, assumpta tyrannide, rebellare elegit, ita vt semel, & bis euocatus, ad Desiderium venire contempserit. Quem cum excommunicasset, non multos post dies, studio fidelium Desiderij, simul cum suis fautoribus turpiter captus, atque ad eum perductus est. Et illum quidem non multo post ab excommunicatione solutum, rursus Asculensi cellæ præfecit. In prædicto verò cœnobio suam vicem Abbati Terræ maioris commisit. Quo post non multum tempus defuncto, rursus, quasi iam nauseus, supradicto Ferro eiusdem loci curam restituit. Sed de his hactenus, nunc ad superiora redeamus. Et quemadmodum nouam B. Benedicti basilicam, vel ædificauerit, vel dedicauerit, vel adornauerit, prout ipsi præsentes inspeximus, describere properemus.

CAPVT XXVIII.

N omni igitur, Abbas venerabilis, prosperitate, atque quiete, meritis beatissimi Patris nostri Benedicti diuinitus constitutus, & in tanta ab vniuersis in circuitu honorificentia habitus, vt non modo mediocres quiq;, verum etiam ipsi Principes, ac Duces libēter ei obedire, eiusq; voluntati, non aliter, quam sui patris, ac domini in omnibus parere studerent, ad veteram diruendam Ecclesiam, &

nouam pulchrius, atque augustius ædificandam, non sine diuino instinctu, animum appulit, quamuis plerisq; tunc de nostris prioribus graue nimium id, & intentabile, videretur, plurimumq; ab hac intentione mentem illius auuertere, tum precibus, tum rationibus, modisq; omnibus sunt conati: quippe à quibus, omni vitæ suæ tempore, tantum opus non posse perfici, existimaretur, cum ille Deo fidens ad omnia, quæ pro Deo fiunt, Dei sibi solius polliceretur, ac præstolaretur auxilium. Anno itaq; ordinationis suæ nono, diuinæ autem incarnationis millesimo sexagesimosexto, Ann. 1066 mense Martio, indictione quarta (constructa prius iuxta infirmantium domum, non satis magna B. Petri Basilica, in qua videlicet Fratres ad diuina officia interim circumuenirent) supradictam B. Benedicti Ecclesiam, tam paruitate, quàm deformitate thesauro tanto, tantæq; Fratrum congregationi incongruam, euertere à fundamentis aggressus est. Et quoniam in ipso montis vertice constructa, & ventorum vehementibus flabris quaqua versum patuerat, & igneis frequenter fuerat attacta fulminibus, statuit (de solo Dei auxilio fidens) eiusdem montis saxeam cristam igni, ferroq; excindere, & quantum spatio fundandæ Basilicæ posset sufficere, locum in imo defossum, quo fundamenta iaceret, complanare. Ordinatis igitur, qui hæc toto nisu, & instantia summa perficerent, ipse interea Romam profectus est, & amicissimos quosq; conueniens, simulq; larga manu pecunias opportunè dispensans, columnas, bases, ac lilia, necnon & diuersorum colorum marmora abundanter coemit, illaq; omnia ab vrbe ad portum, à portu autem Romano per mare vsque ad Turrem Gariliani, indeq; ad Suium, nauigijs conductis, ingenti fiducia, detulit. Ab inde verò vsque in hunc locum, plaustrorum vehiculis, non sine labore maximo, comportauit. Et vt magis feruorem fidelium obsequentium admireris: primam hic columnam ab ipso montis initio, sola ciuium numerositas, colli, brachiorumq; virtute, imposuit; nam montis huius ascensus nimis tunc erat cliuosus, arctus, & horridus: nec dum enim in cor eius ascenderat eandem viam complanare, ac spatiare, quemadmodum postea fecit. Tandem igitur totius Basilicæ præter

adytum,

adytum, cum difficultate non parua, spatio complanato, & necessarijs omnibus abundantissime apparatis; conductis protinus peritissimis artificibus, tam Amalfitanis, quam & Lombardis, & iactis, in Christi nomine, fundamentis: cępit eiusdem basilicæ fabricam in longitudine cubitorum centũ & quinque, in latitudine verò cubitorum quadragintatriũ in altitudine autem cubitorũ viginti & octo: basibusq; suppositis calumnas desuper decem à latere vno, totidemq; ex altero in cubitis nouem erexit: fenestras quoque in superioribus satis amplas, in naui quidem, viginti & vnam, in titulo verò sex longas, & rotundas quatuor, ac duas in absida mediana instituit. Porticus etiam vtriusque parietes in altitudine cubitorum quindecim subrigens, fenestris hinc decem, totidemq; inde distinxit. Adytum interea, cum planitiei basilicæ, quæ cubitorum ferme sex putabatur, consequenter disponeret coæquare, tres non integras vlnas fodiens: subito Benedicti Patris venerabilem tumulum reperit: mox cum religiosis viris communicato consilio, ne illum aliquatenus mutare præsumeret: confestim ne quis aliquid de tanto posset thesauro surripere, eũdem tumulum eodem quo situs fuerat loco, pretiosis lapidibus reoperuit, ac desuper arcã de pario marmore in transuersum basilicæ, idest à Septentrione in meridiem, quinque per longum cubitis, opere nimis pulchro, construxit. Hoc itaq; modo adytum in eminentia priori permansit: ita vt à pauimento ipsius vsque ad pauimentum basilicę octo gradibus descendatur, sub fornice scilicet maximo, qui eidem adyto imminet, præter illum vtiq; gradum, quo vndiq; ad altare subitur. Porrò in absida maiori ad orientalem plagam, statuit altarium B. Baptistæ Ioannis, in eo videlicet loco, vbi eiusdem olim Oratorium Benedictus Pater extruxerat: à parte verò meridiana altarium B. Dei Genitricis, à septentrionali autem altarium B. Papæ Gregorij, iuxta cuius absidam bicameratam domum, ad thesaurum Ecclesiastici ministerij recondẽdum extruxit; quæ videlicet domus secretarium consuetudinaliter appellabatur, eiq. eiusdem nihilominus operis alterã, in qua ministri altaris præparari debeant, copulauit. Sanè quoniam spatiandæ Ecclesiæ gratia partem non modicam

Corporis S. Benedicti inuentio.

camera

cameræ ſuæ ſubtraxerat, cõſequenter etiam prædicto ſecretario coniunctam, eandem cameram ampliorem priori porticu, ac pulchriorem effecit: ſecus ipſam verò iuxta porticum ſcilicet, principalis Eccleſiæ B. Nicolai, curuato pariete breuem eiuſdẽ, ſed pulchram admodum fundauit ædiculam: ab ipſa autem vſque ad extimam baſilicæ frontem, venerabile ſatis B. Bartholomæi Apoſtoli Oratorium, opere pari porrexit. In eius etiam fronte prope valuas maioris Eccleſiæ, de quadratis, & maximis ſaxis, mirificam arcem, quæ vulgo campanarium nuncupatur, erexit. Fecit, & atriũ ante Eccleſiam, quod nos Romana conſuetudine, Paradiſum vocitamus, longitudine cubitorum ſeptuagintaſeptem, ac ſemis, latitudine quinquagintaſeptem, ac ſemis, altitudine verò quindecim, & ſemis: quatuor, & quatuor in geminis frontibus, octo autem, & octo per latera ſingula, ſuper quadrifidas baſes habens columnas. In cuius etiam meridiano latere ciſternam maximam tantundem longitudinis habẽs, arcuato opere, ſub eiuſdem pauimento atrij, fabricauit. Ante ingreſſum verò baſilicæ, necnon & ante introitum atrij, quinque deſuper fornices, quos ſpiculos dicimus voluit. In occidentali porrò atrij parte, in ſingulis cornibus, ſingulas baſilicas modo turrium valde pulchras erexit: in dextro S. Archangeli Michaelis, in læuo autem B. Apoſtolorum Principis Petri, ad quas videlicet interius ab atrio quinque gradibus eſt aſcenſus. Iam verò extra atrij veſtibulum, eaſdẽq. baſilicas, quoniam cliuoſus valde ad Eccleſiam erat aſcenſus, montem ipſum ſexaginta & ſex per longum, totidemq. per latum cubitis excauauit, adeò vt ab imo vſque ad ipſum veſtibulum atrij, quatuor & viginti marmoreis gradibus, quos ibi conſtituit, aſcendatur.

CAPVT XXIX.

LEGATOS interea Cõſtantinopolim ad locandos artifices deſtinat, peritos vtiq. in arte muſiaria, & quadrataria, ex quibus videlicet alij abſidam, & arcum, atque veſtibulum maioris baſilicæ muſiuo opere ordinarent; alij verò totius Eccleſiæ pauimentum diuer-

ſorum

ſorum lapidum varietate conſternerent. Quarum artium tunc ei deſtinati magiſtri, cuius perfectionis extiterint, in eorum eſt operibus æſtimari, cum & in muſiuo animatas ferè autumet ſe quisq. figuras, & quæq. virentia cernere; & in marmoribus, omnigeni coloris flores, pulchra putet diuerſitate, vernare. Et quoniam artiũ iſtarum ingenium à quingentis, & vltra iam annis magiſtra Latinitas intermiſerat, & ſtudio huius inſpirante, & cooperante Deo noſtro, hoc tempore recuperare promeruit: ne ſanè id vltra Italiæ deperiret, ſtuduit vir totius prudentiæ, plerosq. de Monaſterij pueris, diligenter eiſdem artibus erudiri. Non autem de his tantum, ſed & de omnibus artificijs, quæcumque ex auro, vel argento, ære, ferro, vitro, ebore, ligno, gypſo, vel lapide patrari poſſunt, ſtudioſiſſimos prorſus artifices de ſuis ſibi parauit. Sed hæc alias.

Nunc verò cõſtructam baſilicam qualiter ex parte decorauerit, prout poſſumus deſignemus. Plumbeis igitur domatibus illam totam cum titulo, & vtroque porticu, ac veſtibulo decenter operiens: abſidam, & arcum maiorem muſiuo veſtiuit, in cuius videlicet circuitus amplitudine, aureis litteris hos verſus deſcribi præcepit.

Vt duce te Patria iuſtis potiatur adeptis,
Hinc Deſiderius, Pater, hanc tibi condidit aulam.

In abſida verò hinc inde ſub pedibus ſanctorum Baptiſtę, & Euangeliſtæ Ioannis verſus iſtos.

Hæc domus eſt ſimilis Synai ſacra iura ferenti,
Vt Lex demonſtrat hic, quæ fuit ędita quondam:
Lex hinc exiuit, mentes, quæ ducit ab imis,
Et vulgata, dedit lumen per climata ſęcli.

Feneſtras omnes tam nauis, quàm tituli, plumbo ſimul, ac vitro, compactis tabulis, ferroq. connexis, incluſit. Eas verò, quæ in lateribus vtriuſque porticus ſitæ ſunt, gypſeas quidem, ſed ſimilis ferè decoris extruxit. Dehinc ſuppoſito trabibus laqueari, coloribus, figurisq. diuerſis mirabiliter inſignito; parietes quoque omnes pulchra ſatis colorum omnium varietate depinxit: pauimentum etiam vniuerſum totius Eccleſiæ cum adhærentibus Oratorijs B. Bartholomæi, & B. Nicolai, mira prorſus, & hactenus partibus iſtis

incognita,

incognita, cæſorum lapidum multiplicitate conſtruxit: ſed illud præcipuè, quod ſecus altarium eſt, & in choro gradibus illis, quibus ad idem altare conſcenditur, cruſtis prætioſorum marmorum, decenti diuerſitate diſtinctis. Frontem quoque chori, quem ferè in medio baſilicæ ſtatuit, quatuor magnis marmorum tabulis ſepſit, è quibus porfiretica vna, viridis altera, reliquæ duæ, ac cæteræ omnes in chori circuitu ſimplices. Veſtibulum autem Eccleſię, deſuper quidem muſiuo fecit pulcherrimo, cum ſuperlimineis arcubus decorari. Ab inde verò vſque ad imum pauimenti, totam baſilicæ faciem gypſo veſtiri. Arcus etiam eiuſdem veſtibuli deforis muſiuo nihilominus veſtiens, verſus Marci Poetæ inibi aureis litteris ſcripſit. Reliquas verò tres atrij partes diuerſis tam veteris, quàm noui teſtamenti hiſtorijs ab intus, ac de foris depingi præcipiens, marmore totum pauimentum conſtruxit. Deſuper autem laquearibus, ac tegulis operuit, veſtibulo quoque eiuſdem atrij cum geminis turribus pari modo depicto, operto, ac marmorato.

CAPVT XXX.

HIS igitur omnibus intra quinquennij ſpatium, Deo proſperante, & auxiliante, peractis, dedicare baſilicam ſollemnitate maxima, & ingenti tripudio ad ſempiternam memoriã, Deſiderius ſtatuit: adieſq; ſummæ ſedis Pontificem Alexandrum, ad eãdem illum dedicationem venire deuotiſſime inuitauit. Quo libentius annuente, Hildebrandum quoque Archidiaconum eius, cæteroſq; Cardinales, ac Romanos Epiſcopos, deq; Vrbanis clericis, de nobilibus plurimos, affectu familiariſſimo conuocauit. Die tantæ ſollemnitatis, ex conſultu Apoſtolici, & Cardinalium, in ipſis Kalendis Octobris conſtituta, ac litteris inuitatorijs eiuſdem Apoſtolici ad vniuerſos Epiſcopos Campaniæ, Principatus, Apuliæ, atque Calabriæ datis. De Caſſinenſis Eccleſiæ dedicatione.

Fama itaq; huius rei longè, lateq; vulgata, tanta totius ferè Italiæ Epiſcoporum, Abbatum, monachorum, clerico-

rum,

rum, magnatum, nobilium, mediocrium, diuersæq; conditionis virorum pariter, ac mulierum, ad diem condictam, multitudo confluxit, vt stellarum ferè cœli, quam illorum omnium numerositatem, cuilibet fuerit æstimare facilius. Ita vniuersæ Monasterij officinæ, & ipsa quoq; officinarum omnium tecta: ita totius ab imo, vsque ad summum montis itinera; & domus ciuitatis omnes, omnesq; plateæ, omnia etiam longe, lateq; camporum adiacentium spatia, congregatorum ad tanta sollemnia cuneis stipata erant, atque cōferta. Apparatus interea per tres illos continuos dies precedentes, ac subsequentes eamdem sollemnitatem, in pane videlicet, ac vino, carnium diuersarum, ac piscium multiplicitate, adeò est copiosus expositus, vt nullus ferè aliquis in tam innumera multitudine, quin se sufficienter hæc accepisse, dixerit, potuerit reperiri. Interfuere, itaq; tantę tunc celebritati Archiepiscopi decem, Episcopi verò quadragintaquatuor. De magnatibus autem Richardus Princeps Capuanus cum Iordane filio, & fratre Rainulfo, Gisulfus Princeps Salernitanus cum fratribus suis, Landulfus quuq; Princeps Beneuentanus, & Sergius Dux Neapolitanus. Nam Dux Robertus Panormum eo tempore oppugnabat, ideoq; tantæ sollemnitati tunc interesse non potuit. Sed & Marsorum Comitum, ac Baluensium, filiorumq. Borrelli ingens frequentia. Horum igitur omnium summa deuotione, & ingenti lætitia, maximo honore, ac præcipua gloria, dedicata est eadē B. Benedicti basilica, cum quinque altaribus suis, ipsa die Kalendarum Octobrium, Anno incarnationis diuinæ millesimo septuagesimoprimo, indictione nona, die Sabbathi. Et altaria quidem mediana B. videlicet Benedicti, & S. Ioānis vocabulis insignita, manu propria prædictus Apostolicus benedixit: altare verò, quod in australi parte ad honorem sanctæ Dei Genitricis est situm, Ioannes Episcopus Tusculanensis. Quod autem in parte Aquilonari ad nomen B. Gregorij, Hubaldus Episcopus Sabinensis: sancti verò Nicolai, Erasmus Episcopus Segninus, sollemniter dedicarūt. In altari B. Benedicti recondita sunt duo argentea scrinia, plurima sanctorum pignora continentia, intra ipsum altare honorificè in marmore superiori suspensa, quæ Reuerendis-

Ann. 1071

simus

ssimus Benedictus Papa ob amorem, & reuerentiam sanctissimi Patris nostri Benedicti, de archiuio Lateranensis palatij abstrahens, in hac Ecclesia Cassinensi direxit, primo anno Abbatis nostri Theobaldi, Anno dominicæ incarnationis millesimo vigesimotertio: & hoc omnino interdixit idem sanctissimus Papa, vt nullus præsumat hinc aliquid auferre. Reliquiæ autem istæ sunt, de ligno Domini, de sanguine Domini, de vestimentis Domini, de spinea corona, de lapide S. Sepulchri, de velo S. Dei Genitricis Mariæ, Apostolorum Petri, & Pauli, Andreæ, Ioannis, Iacobi, & Thomæ, Bartholomæi, & Matthæi, Simonis, & Iudæ, & Matthiæ. Spongia cum sanguine S. Prothomartyris Stephani, Laurentij, Stephani Papæ, Pelagij Papæ, Martini Episcopi, Prudentij, Iuliani, Augustini, Christophori, Aemiliani, Nicandri, & Marciani, Alexij, Anastasiæ, Eugeniæ, Ioannis & Pauli, Quadraginta Martyrum, & aliorum multorum locatæ. Præter sanctorum reliquias in prædictis altaribus hac die consecrationis ipsorum reconditas, tacendum non duximus, in singularum columnarum eiusdem basilicæ capitellis, tempore constructionis, reuerenter satis, in æreis piscidulis plurium quoque sanctorum reliquias fuisse repositas. Similiter & in quatuor angulis campanilis.

ADNOTATIO.

Bulla Domini Alexandri II. de inuentione corporum SS. Benedicti, & Scholasticæ virginis sororis eius apud Montem Cassinum, & dedicatione Cassinensis Ecclesiæ.

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei, omnibus ecclesię catholicæ filijs, salutē & Apostolicam benedictionem. Pastoralis sollicitudo nostra si debet prospicere, & proficere omnibus, etiam extraneis, & longinquis, multo magis domesticis, & propinquis: ipsis quippe secundo gradu post Deum admouenda est inuisibilis charitas, vt per eos, velut quædam visibilis flamma, gradatim ad remotiores quosque discurrat. Pijs ergo locis, & diuina religione venerabilibus,

debitæ consolationis, & defensionis porrecturi manus, illum cæteris præferendum non ambigimus, quem monasticę normę constat esse principale gymnasium, & sanctæ Romanæ, & Apostolicæ sedi contiguum: quem ciues Romani, Patres videlicet eximij Benedictus, Maurus, Placidus, cum nonnullis alijs fundarunt, quemq. à gentibus destructum, sanctissimi prædecessores nostri Gregorius, & Zacharias restruxerunt & priuilegijs Apostolicæ sedis meritò cęteris cœnobijs prętulerunt: vtpote, qui non studio hominum, sed diuino imperio à sanctissimo Patre Benedicto constructus est. Quorum nos sacræ auctoritati, sicut tempore, & loco succedimus, sic eorum exemplis, vt oportet, innitimur. Sed quia rerum gestarum series ad hoc litterarum fidei committuntur, ne illarum veritas posterorum memoriæ subtrahatur, ea, quæ nostris temporibus acta sunt, pandere curamus. Nam cum dilectissimus filius noster Desiderius eamdem renouaret Ecclesiam, & adytum basilicæ disponeret adæquare, cum tres non integras vlnas fodisset, in dextro altaris latere, laterem reperit, nomen eiusdem confessoris continentem. Cumq. fragmenta altaris remota fuissent, inuenit super sepulchra syndonem expansam candidissimam, quæ cum tangebatur, euanescebat. Hac visione certissimus redditus, reserari sanctissimi Patris pręcepit tumulum: quo facto sanctissima corpora intemerata, & indiminuta inueniens: Nuncios nostros asciscens, pretiosissimaq. corpora eis ostendens, tam præsentes quàm futuros certissimos, & indubios de sanctis corporibus reddidit. Igitur cum ad eamdem dedicandam deuenissemus Ecclesiam, vna cum decem Archiepiscopis, & quadragintaquatuor Episcopis, Cleroq. S. R. E. idem filius noster Desiderius conquestus est, esse quosdam nec Deum timentes nec homines reuerentes, qui possessiones B. Benedicti per diuersa loca Casinensi cœnobio auferentes, in suum retorquere dominium satagunt. Et cętera quæ sequuntur, quibus supponitur, sigillum Domini Papæ, nempè circulus quadrifidus in formam crucis, cum his verbis: *Magnus Dominus noster & magna virtus eius:* habẽs circumcirca huiusmodi inscriptionem. *Exaltauit me Deus in virtute brachij sui.* In calce tandem. *Datum in castro Casino, die Kalendarum Octobrium, per manus Petri*

S. R. E.

S. R. E. Subdiaconi, atque vice D. Annonis Coloniensis Archiepiscopi Bibliothecarij. Anno decimo pontificatus D. Alexandri Papæ II. ab incarnati verò Domini millesimo septuagesimoprimo, indictione nona.

CAPVT XXXI.

PERACTA igitur sollemniter celebritate missarum, & Apostolicæ potestatis auctoritate, tam ijs, quos tunc præsentes esse contigerat, quam omnium, qui per octo continuos dies, ob deuotionem tantæ sollemnitatis ibidem occurrere possent, confessorum peccatorum absolutione concessa, cum maxima, & ingenti lętitia singuli rediere in sua.

Verum præfatæ absolutionis gratia, tanta vndiq. huc diuersi sexus, atque ætatis per eosdem octo dies hominum se continuauit frequentia, vt neminem fere illorum, qui ad primum diem conflaxerant, domum remeasse putares.

Nec modus est populis, coeuntibus agmine denso,
Nec requies, properant in lucem à nocte, diemq.
Expectare piget.
Lucani coeunt populi, coit Apula pubes,
Ac Calabri; & cuncti, quos alluit æstus vterque,
Qui læua, & dextra circunstrepit omne:
Ipsaq. cœlestium sacris procerum monumentis Roma,
Petro, Pauloq. potens rarescere gaudet,
Millia profundens ad mœnia celsa Casini.
Vincit iter durum pietas, amor & Benedicti,
Vincit & alma fides, præsens ab omnibus istic
Creditur & summi Benedictus gloria Christi.

Infidelem certè quisq; se crederet, miserum penitus æstimaret, si tantæ sollemnitatis non satageret esse particeps. Ex eo iam per totum christianum orbem cępit celebritatis tantæ gloria diuulgari: ex tunc iste locus, licet ab olim Benedicti Patris meritis famosus, ac nobilis fuerit, nobilior multo, ac gloriosior cępit haberi: Patrisq; Desiderij nomen, apud plerosq; iam dudum magnum, & celebre, celebrius

deinceps, ac nobilius per Occidentem totum diffundi, prudentiæ simul, ac religionis maximæ ab omnibus prædicari, omnibusq. ipsius temporis Abbatibus, vbiq. locorũ ab omnibus censebatur iure præferri. Partim igitur desiderio Desiderium visendi, partim verò templi tam vulgati, & tam celebris contuendi: partim denique in hoc sacrosancto cœnobio conuersandi, & Deo, quo ad viuerent, seruiendi: multi ex multis; & extimis terrarum partibus huc cępere confluere, & hilariter Desiderio recipiente, factum est, vt intra ipsum fermè biennium ad secundum circiter centenarium congregationis loci huius se numerus porrexisset. Iam verò diuersorum Regum, atque Potentium, vtriusque sexus, quãta circa eundem venerabilem Patrem cęperit haberi deuotio, supplices ad eum litteræ, & munera decentia testabantur, quibus se, suosq. omnes, tam suis, quàm Fratrum sub eo degentium precibus, attentius commendabat.

CAPVT XXXII.

Agnes Imperatrix Cassinum venit.

EC Imperatricis quoque Agnetis dignum videtur religiosam tacere deuotionem, quæ velut altera Regina Saba; Salomonis alterius, & alterius Templi, magno videndi desiderio ducta, ex vltimis huc Germaniæ finibus aduentauit, ac per medium fermè, istic, anni spatium commorans, multo maiora, se de his, quę super hoc loco auditu perceperat, tam secundum Dominũ, quàm secundum sæculum, videre gaudebat, & asserebat: meritò censens, & locum, & Patrem, & Fratres per totum orbem sui ordinis hominibus celebriores habendos. Obtulit autem B. Benedicto, prout augustalem dignitatem decebat, dona magnifica, idest planetam diaspram totam, vndiq. auro contextam. Albam quoque à scapulis, & capite, ac manibus friso decentissime adornatam, à pedibus verò frisea nihilominus lista mensuram fermè cubiti in latitudine habens circundatam, simulq. & amictum cum brusto. Pluuiales duos purpureos pretiosis aureis listis ornatos. Pannum diarodanum frisatũ, cum auro ante faciem maioris altaris.

Necnon

Necnon & pallium magnum cum elephantis, quod dossale cognominatur. Euangeliarium cum tabula fusili de argento, opere anaglifo, & pulcherrime deaurato. Duo quoque candelabra argentea æque fusilia, pondo librarũ duodecim.

CAPVT XXXIII.

LIBET nunc post Ecclesiæ dedicationem residua exornationis ipsius describere, vt licentius deinceps valeamus Desiderij gestis, tam in ædificijs, quàm in alijs quibuslibet magnificentijs, operam dare. Ad supradictam igitur Regiam vrbem, quendam de Fratribus cum litteris ad Imperatorem, & auro triginta & sex librarum pondo, transmittens, auream ibi in altaris facie tabulam cum gemmis, ac smaltis valde speciosis patrari mandauit; quibus videlicet smaltis nonnullas quidem ex Euangelio, ferè autem omnes B. Benedicti miraculorum, insigniri fecit historias. Quem certè nostrum confratrem, Imperator nimis honorificè suscepit, & quamdiu ibi mansit honeste cum suis omnibus, reuerenterq; tractauit; & quicquid ornamentorum inibi vellet efficere, Imperialem ei licentiam tribuit. Fecit itaq; & cancellos quatuor fusiles ex ęre ante altare, scilicet hinc inde, inter chorum, & adytum statuẽdos. Trabem quoque nihilominus fusilem ex ære, cum candelabris numero quinquaginta, in quibus vtiq; totidem cerei per festiuitates præcipuas ponerentur, lãpadibus subter in æreis vncis ex eadem trabe triginta & sex dependentibus. Quę videlicet ærea trabes, ęreis æque brachijs, ac manibus sustentata, trabi ligneæ quam pulcherrime sculpi, & vario colore interim fecerat Desiderius exornari, cõsũmata est, & supra sex columnas argenteas, quatuor & semis in altitudine cubitos habentes, & octo libras per singulas, in ipsa chori fronte constituit. Sub qua nimirum trabe, quinque numero teretes iconas suspendit, tredecim verò quadratas, paris mensuræ, ac ponderis desuper statuit. E quibus videlicet decem ex quadratis, prædictus Frater apud Constantinopolim grosso argento sculpsit, ac deaurauit, ha-

De ornatu Cassinensis Ecclesię.

bentes per singulas aliæ libras quatuordecim, aliæ duodecim. Rotundas verò omnes, argentea solum vrna, quatuor librarum circundans, cætera coloribus, ac figuris depingi græca peritia fecit. Alteram quoque iconam rotundam ex vtraque parte argento mirifice sculpto, ac deaurato vestitam, argenteis etiam bullis extrinsecus in gyro circundatam, quidam nobilis tunc B. Benedicto à Regia Vrbe transmisit: cui postmodum similem alteram fieri iussit, vtraque est in ciborio altaris hinc inde suspensa. Ceraptata etiam ærea fusilia valde pulchra, duo magna, & parua septem, supradictus Frater secum è Constantinopoli detulit. Fecit prætera Desiderius, & aliam trabem de argento librarum circiter sexaginta, sculptam nihilominus, ac deauratam, quã in fornice maiori, ante altare super quatuor argenteas columnas ex parte inauratas, decem libras, & quinque cubitos altitudinis habentes, locauit. Fecit & duas cruces magnas argẽteas librarum per singulas triginta, quarum imagines cælatura satis mirifica prominerent: easq; sub prædicta trabe inter easdem columnas, hinc inde super marmoreos stipites statuit. Tres porrò residuas maioris altaris facies argento librarum octuaginta & sex bene sculpto, ac deaurato vestiuit. Quatuor enim trabes propter ciborium altaris simili modo sculpto, ac deaurato argento extrinsecus induit, ab intus verò picturis, & coloribus decorauit: è quibus duæ habent cubitos quatuor, & semis, libras viginti, & viginti; duæ verò aliæ cubitos quatuor, & semis, libras viginti, & viginti. Sex etiam candelabra magna, tres cubitos altitudinis habentia, de productis, ac sculptis argento laminis fecit, pondo sex, vel quinque librarum, quæ videlicet in festis præcipuis ante altare in directa linea posita accendi cum maximis faculis debeant. Pulpitum quoque ligneum ad legendum, siue cantandum longe priori præstantius, & eminentius fecit in asceusu graduum sex, idq; diuersis colorũ fucis, & auri picturis, de pulchro pulcherrimum reddidit. Ante quod columnam argenteam viginti & quinque librarum, partim deauratam, ad modum magni candelabri, sex cubitos in altitudine habentem, supra basem porfireticam statuit: super quam videlicet cereus magnus, qui Sabbatho

paschali

paſchali benedicendus eſt, ſollemniter debeat exaltari. Fecit & coronam maximam de argento, librarum circiter cẽtum, habens in circuitu cubitos viginti, cum duodecim turribus extrinſecus prominentibus, ſex & triginta, ex ea lampadibus dependentibus, eamq; extra chorum ante crucem maiorem ſatis firma ferrea catena, ſeptem deauratis malis diſtincta, ſuſpendit. His partim de conſtructione, & conſecratione, partim nouæ baſilicæ decoratione quoquomodo exaratis, ad cætera Monaſterij ædificia complenda, ſimul cum noſtro Deſiderio reditum faciamus.

De cæteris Monaſterij ædificijs.

Poſt tranſactam igitur ſollemnem baſilicæ dedicationẽ, cernens Deſiderius diuina cooperante potentia, ſimulq; Patris Benedicti meritis, omnia quæ cęperat, ad perfectum, prout optauerat, perueniſſe; audentior iam, imo valentior factus, totius cęnobij ambitum decreuit ingenti animo ſpatiare, & vt iam de aliquibus fecerat, reliquas officinas, cum his etiam, quæ ipſemet ante Eccleſiæ conſtructionem conſtruxerat, renouare. Et primo quidem clauſtrum, quod tantæ congregationi adhuc permodicum eſſe conſtat, ampliare deſiderãs, euerſo mox vetere refectorio, quod ſatis enormiter à latere templo, à fronte vero, capitulo inhærebat, quodq; etiam ipſe dudum bis tempore diuerſo adauxerat, in vlteriori illud parte futuri clauſtri iuxta meridianum ſcilicet Eccleſiæ latus, decorum valde, ſatisq; magnum extruxit, diuerſisq; coloribus pictorum artificio compſit, & laqueari appoſito trabibus, tegulis deſuper operuit. Legiuum quoque perpulchrum, & eminens in eo conſtituit, quod valde decenter gypſo veſtitum, cunctis ſpectabile reddidit. Cuius videlicet domus longitudo, in cubitis quinque & nonaginta extenditur, latitudo in tribus & viginti porrigitur, in quintumdecimum vero altitudo ſuſtollitur: ab Orientali parte habens ingreſſum, ab Occidentali vero abſidam, antequam profecto ampla valde Abbatis menſa ex tranſuerſo cernitur conſtituta. Habet autem à latere meridiano feneſtras quatuordecim, circa pulpitum tres, à Septentrionali vero duas tantum, duas quoque rotundas in frontibus ſingulis, omnes tam vitro, quàm gypſo, & plũbo inſigniter laboratas. Iuxta eamdem quoque domum ab Auſtrali parte

coquinam Fratrum amplam satis, & pulchram in duobus inuicem connexis fornicibus, quos vna tantum columna sustentet, erexit; interq; ipsam, & refectorium, gradus & ianuam, vndequæq; necessaria in idem refectorium, siue conferantur, siue referantur, constituit. Ex altera verò ipsius coquinæ parte cellarium statuit, ex quo videlicet tam Refectorio, quàm coquinæ quælibet debeant necessaria tribui. Post hæc, cum necdum sufficiens sibi ad tantam Fratrum multitudinem claustri spatium videretur, dormitorium, atque capitulum, quæ dudum ipsemet magno valde sumptu, ac studio fabricauerat, necnon & veterem infirmantium domum, ex integro est aggressus euertere, & claustri ampliandi occasione, easdem quoque domos ampliores afficere. Quoniam igitur exteriorem dormitorij murum non longe ab altero in magno montis præcipitio statuebat erigere; quinque crassam cubitis maceriam in fundamento, maxime firmitatis gratia, iaciens, eam in ducentorum spatio cubitorum per longum extendit; in altitudine autem cubitorum triginta erexit, quatuor & viginti cubitis in latitudine à muro interiori distantem. Habens à meridiano tantum fenestras amplas viginti, è quibus tres maximæ, tribus colũnellis marmoreis fulciuntur. Quæ videlicet domus longe priore amplior, firmior, ac pulchrior, & fabrorum peritia lateribus tecta, & pictorum artificio decorata est coloribus. Iuxta quam etiam in vlteriori capite ipsius, vestiarium Fratrum construxit, paruum quidem, sed satis competens, pulchrumq;. His triennio circiter consumantis, montem è vestigio qui intra iacebat suffodere aggressus est: per longum scilicet cubitis centum & quinque, per latum autem quadraginta & nouem, per altum vero circiter septem. Sicq; capituli ædem ab Orientali parte per transuersum constituit, vt interior eius frontispicij angulus, angulo exteriori tituli basilicæ sit connexus, absida vero ipsius appropiare dormitorio videatur. Cuius videlicet domus longitudo cubitorum quinquaginta & trium, latitudo viginti, altitudo autem octo & decem habet; habet autem à latere vno fenestras vitreas speciosissimas nouem, ab altero totidem, à frontespicio Aquilonari tres rotundas, ab Australi

vero

vero duas æque rotundas, laqueari picturis ſpecioſiſſimis ſufficientiſſime decorata. Tantam autem tunc cum iſta ſuffoderentur terræmotuum ſumus experti frequentiam, vt vno quidem die vicibus decem & ſeptem, per alios verò aliquot dies, nunc quatuor, nunc duobus, modo etiam ſex, vel quinque vicibus, per dies ſingulos ſentiremus. Quod certè propter innumeras eiuſdem loci ſepulturas, tunc neceſſario violatas, quæ ſanctorum fortè hominum fuerant, non ab re contigiſſe multi putauimus. Alias ſanè ſatis raro hoc in loco ſolent fieri terræmotus. Verum quoniam ingens præcipitium ab interiori dormitorij parte remanſerat, erectis ſecus domum tandem cameris, & terra, ſaxiſq; cætera replens, iniectis: itemq; ante Refectorium, in fronte videlicet clauſtri, curua nihilominus camera ciſternam maximā fabricans, ita demum totius clauſtri ſuperficiem coæquauit; mox itaq; arcus per gyrum deambulatorios ſuper centum & decem marmoreas columnellas inſtituens, clauſtrum omne in longitudine cubitorum centum & quinque, in latitudine vero quinque & ſeptuaginta diffudit. Cuius quia ea pars, quæ maioris baſilicæ erat contigua, ſi cæteris coæquaretur non aptus in eandem baſilicam eſſet ingreſſus, ſubtus item, & ſuper deambulatorias fornices fecit, & in eius vtriſque angulis marmoreos gradus, quibus in cætera deſcenderetur, inſtituit: totumq; in circuitu, & lapideis pauimentis ſtrauit, & picturis pulcherrimis compſit. Nihil hoc expleto, moratus ſolarium palatij illius, quod à Richerio cæptum ipſe perfecerat, ab eminentia priori clauſtri in planitiem depoſuit, atque inibi infirmorum Fratrum quietem conſtituit. Porrò ab Occidentali parte clauſtri, iuxta ciſternam videlicet, quam prædiximus, cellam nouitiorum ordine ſatis congruo aptauit, in qua videlicet, iuxta regularem inſtitutum, & meditari, & quieſcere, atque comedere nouitij ipſi deberent: ſic iam tandem Fratres, qui eatenus ſuper tot operibus inquietati, ac moleſtati pluſquam ſatis extiterant, opportuna ſimul, & amœna quietis ſtatione locatos, ordini de cætero regulari, quanto ordinatius, tanto diſtrictius, operam dare perdocuit. His igitur omnibus ex voto perfectis, & interioribus Fratrum officinis de- centiſſime,

Terræmotuum multitudo.

centissime, vt optauerat consummatis, ad exteriora, se nihilominus ædificia Monasterij perficienda impiger, ac fortis accingit. Ab Occidentali igitur parte primum maceriam firmissimam erigens, portam cubitorũ penè triginta extra veterem, de quadratis, ac sectis lapidibus statuit: supra quam turrem firmissimam in quatuor magnis columnis effectam, ingenti camera confirmauit. Verum cum exterius præcipitium pateret immensum, tumulus vero interius magnus existeret, eo defosso, præcipitium illud saxis eius, & terra, cliuoso licet tramite, peruium fecit: ibiq; iuxta, extra portam scilicet, xenodochium maximum fabricauit: itaq; demum hinc inde muro contiguo, ac ciuitatum more munito, vniuersum Monasterium circumsepsit. Denique ab Aquilonari parte palatium quantitatis non modicæ ad hospitum quorumq; receptionem ædificauit. Pistrinum quoque tanto decore construxit, vt multi peregrinorum huc venientium ignorantes, quasi ad Ecclesiam sæpius illuc oraturi venerint. Non cessabat dum ista agerentur Desiderius conquirendis Ecclesiæ ornaminibus insudare, & vndecumque posset, quibuscumque posset ingenijs, quæ huius apta essent pulchritudini comparare.

ADNOTATIO.

Huc vsque peruenerat Leo Ostiensis in describenda Historia Casinensi, quando morte præuentus, reliqua vsque ad obitum Desiderij (sicut promiserat) prosequi non potuit. Compleuit autem tertium hunc librum Petrus Casinensis Diaconus, vt constat ex libro quarto huius Chronici cap. 66. atque ex prologo eiusdem Petri super eundem librũ, necnon ex his, quæ cap. 56. huius libri referuntur: ibi enim auctor sic ait Qualiter sanctum brachium (B. Matthæi Apostoli) *temporibus Girardi Abbatis, ad hunc locum detulerũt, loco suo scribemus. Quod quidem scriptũ reperies libro quarto huius Chronici cap. 73. Igitur quæ sequuntur vsque ad finem Chronici Petrus Diaconus Casinensis scripsit. Quis autem fuerit Petrus iste, habetur infra libro quarto huius Chronici cap. 66.*

CAPVT XXXIV.

HRISTO igitur duce omnia ſibi, prout optauerat eueniſſe cognoſcēs, hinc ad Eccleſiam B. Martini, quæ ſola ferè iam, intra Monaſterij ambitum, de veteribus ædificijs remanſerat, renouandam, totum cor Deſiderius vertit. Diruta namq; priori eiuſdem B Martini baſilica, locatisq; in Chriſti nomine fundamentis, cępit eiuſdem Eccleſiæ fabricam in longitudine cubitorum trium & quadraginta, latitudine viginti & octo, altitudine viginti & quatuor: feneſtras vero ab vno latere nouem, ab altero totidem. Porticus etiam vtriuſque parietes in ſedecim cubitorum altitudine erigens: feneſtris quatuor & quatuor, totidemq; ab altero diſtinxit, & illas quidem, quæ in naui ſunt, plumbo ſimul, & vitro compactis tabulis ferro ligatis incluſit. In frontiſpicio porrò eiuſdem Eccleſiæ feneſtras tres, ac vnam in abſida diſtinguens, ſimilis decoris parari mandauit. Illas autem, quæ in porticibus ſunt (gypſeas quidem) pari vero decore conſtruxit. Columnas vero nouem ab vno latere, totidemq; ab altero erexit. Secus ipſam quoque Eccleſiam curuato pariete breuem quidem, ſed pulchram domum ad eiuſdem Eccleſiæ miniſterium conſtruxit. Cancellos vero lapideos ante B. Martini altarium mirificos patrari fecit. Abſidam autem muſiuo decenter veſtiuit. In qua etiam aureis litteris hos verſus deſcribi præcepit.

Deſiderius renouat S. Martini Eccleſiam.

Cultibus extiterat quondam locus iſte dicatus,
Dęmonicis, inquam, hoc templo veneratus Apollo,
Quod Pater hic properans Benedictus omnipotentis
Vertit in honore Dei, Martini, & nomine ſancti
Hoc Deſiderius poſt centum luſtra vetuſtum
Paruumq. euertit, renouauit, compſit, & auxit.

Iam vero ipſius Eccleſiæ pauimentum, quam ſit conſpicuum, quam ſpetioſum, ac diuerſorum marmorum multiplicitate conſtructum, oculis omnium patet. Legiuum quoque pulcherrimum, auro atque coloribus pictorum ingenio decoratum, extrui iuſſit. Ante ipſius quoque B. Martini altarium

tarium tabulam argenteam, & pulcherrime ſculptam, quatuor, & quadraginta libras habentem, Deſiderius parari mandauit, in qua omnes ferè B. Euangeliſtæ Matthęi, & ſancti confeſſoris Chriſti Martini deſculpſit hiſtorias. Fecit & portas æreas in ingreſſu eiuſdem Eccleſiæ. Iuxta eandem vero baſilicam manſiunculas, in qua ipſe maneret, conſtruens, trabibus, appoſitis tegulis, deſuper operuit. Hæc vbi cooperante Domino, prout optauerat, conſummauit: B. Bartholomæi baſilicam cum Fratrum vniuerſo conuentu, tertio nonas Ianuarias à Ioanne huius ante cœnobij monacho, poſt Sorano Epiſcopo, fecit ſollemniter dedicari. In cuius altari Apoſtolici corporis partem non exiguam in argentea recondidit capſa. Non multo poſt hæc tempore euoluto, ædiculas illas, quas inſtar turrium, in atrij diximus angulis conſtitutas, alteram ab eodem Ioanne, alteram à Leone fecit Aquinenſi Epiſcopo magna cum lætitia dedicari, quarto idus Septembris, ipſo Domno Abbate, omniumq; Fratrum præſente conuentu, cum magna lætitia, & deuotione.

CAPVT XXXV.

Poſt annum 1071 Albericus Diaconus

PER idem tempus Albericus Diaconus vir diſertiſſimus, ac eruditiſſimus ad hũc locum habitaturus aduenit. Hic in hoc Monaſterio poſitus cõpoſuit librum de virginitate S. Mariæ, librum dictaminum, & ſalutationum. In muſica dialogum. Contra Henricum Imperatorem. De electione Romani Pontificis. Vitam S. virginis Chriſti Scholaſticę. Homiliam eiuſdem. Vitam S. Dominici. Paſſiones SS. Modeſti, & Cæſarij. Librum de dialectica. Tẽporibus vero eius facta eſt Synodus in Vrbe Romana aduerſus Berengarium Diaconum Eccleſiæ Andegauenſis: qui inter multa, quæ aſtruere nitebatur, dicebat, ſacrificium corporis, & ſanguinis Domini figuram eſſe. Cumq; nullus ei reſiſtere valeret, idem Albericus euocatur ad Synodum: quo dum veniſſet, poſt varia conflictationum genera, cum pars parti non cederet:

Sub Gregor. VII. Ann. 1079

deret:

deret: idem Albericus hebdomadæ vnius accepta licentia, librum aduersus eundem Diaconũ de corpore Domini edidit, sanctorum Patrum testimonijs roboratum, in quo omnes assertiones eius destruxit, æternæq; obliuioni tradidit. Fecit & versus in vita S.Scholasticæ. Rithmos in Pascha, de die Iudicij, de pęnis Inferni. Epistolas quoque quamplurimas ad Petrum Ostiensem Episcopum. Rithmos de gaudio Paradisi, de die mortis, de Monacho pęnitente.

Eo etiam tempore Alphanus Salernitanus Archiepiscopus, & huius cœnobij Monachus, cuius supra meminimus, vir in scripturis sanctis eruditissimus, & notitia Ecclesiasticorum dogmatum ad plenum instructus, composuit nitido, & lucidissimo sermone passionem S. Christinæ, & librum hymnorum, & versuum. (Alphanus Archiepiscopus Salernitanus)

Amatus quoque Episcopus, & huius Monasterij monachus, his diebus scripsit versus de gestis Apostolorum Petri, & Pauli, & hos in quatuor libros diuisit. Historiam quoque Normannorum componens nomini eiusdem Abbatis dicatam. (Amatus Episcopus)

Istius porrò Abbatis tempore Constantinus Africanus ad hunc locum perueniens, sanctęq; habitum religionis induẽs, Ecclesiam S. Agathæ in Auersa, à Richardo Principe sibi concessam, in hoc sancto loco deuotissimus obtulit. Necessarium planè videtur ad posterorum memoriam, quantus hic, vel qualis fuerit, litteris tradere. Hic igitur à Cartagine, de qua oriundus erat, egrediens, Babyloniam petijt, in qua Grammatica, Dialectica, Geometria, Astronomia, necnon & Physica Chaldeorum, Arabum, Saracenorum, Aegyptiorum, ac Indorum plenissime eruditus est. Completis autem in ediscendis huiusmodi studijs, triginta & nouẽ annorum circulis, Ad Africam reuersus est. Quem cum vidissent Afri ita ad plenum omnium gentium studijs eruditũ, cogitauerunt occidere eum. Quod Constantinus agnoscens, clam nauem ingressus, Salernum aduenit, ibiq; sub specie inopis aliquandiu latuit. Deinde à fratre Regis Babyloniorum, qui tunc eo aduenerat, agnitus, ac in magna honorificentia apud Robertum Ducẽ habitus est. Exinde vero Constantinus egrediens, ad hunc locum peruenit, & ordine quo (Constantinus Africanus.)

supra

supra retulimus, monachus factus est. In hoc vero cœnobio positus transtulit de diuersorum gentium linguis libros quã plurimos, in quibus sunt hi præcipuè. Pantegnum, quem diuisit in libros duodecim, in quo exposuit, quod medicum scire oportet. Practicam, in qua posuit qualiter medicus custodiat sanitatem, & curet infirmitatem. Librum graduum, Dietam ciborum, Librum febrium, quem de arabica lingua transtulit, & alios quamplures.

CAPVT XXXVI.

SEQVENTI tempore supradictus Papa Alexander, vrbem egrediens venit ad hoc Monasterium. Qui à Desiderio honorifice susceptus, dum Abbatis cameram, quæ iuxta Ecclesiam S. Nicolai constructa est, ingressus fuisset, dæmoniacus quidam, qui tunc illò aduenerat, ei factus est obuiam: quem S. Pontifex, vt vidit, orationem fundens ad Dominum, dixit ad dæmonem. Præcipio tibi immunde spiritus in virtute Domini, vt exeas ab hoc homine, & vadas in illum locum, vbi nec auis volat, nec vox hominum resonat, & sis ibi vsque ad diem iudicij. Mirabilis Dominus in sanctis suis, qui inuocantes se, & de sua misericordia præsumentes velociter exaudire dignatur. Nam dæmon, ad eiusdem Pontificis præceptum, hominem relinquens, cuncti, qui aderant laudare cęperunt, & benedicere Dominum. Nec hoc tacendum videtur, quod omnipotens Deus per eundem suum famulum operare dignatus est. Nam cum ciuitatem Aquinum pertransiret, claudam quandam in itinere iacentem inuenit, cuius infirmitati idem compatiens Pontifex, aquam, de qua post missarum sollemnia suas manus abluerat, ei ad bibendum tradidit; quam mox, vt in potum accepit sanitati reddita, gratias Deo referre per maximas cępit. Fecit præterea idem sanctissimus Pontifex priuilegium Desiderio de Monasterio S. Mariæ in Palladio, cum attinentijs suis, recipiens ab eo Ecclesiam S. Ierusalem, quam Leo Papa Reuerendissimus, sicut supra taxauimus Richerio Abbati nostro tradiderat.

Conces-

Conceſſit etiam prædictus Papa Alexander perſonaliter noſtro Deſiderio, ciuitatem Tarracinenſem, cum pertinentijs ſuis.

Defuncto autem eodem Pontifice Clerus, Populuſq; Romanus in vnum conuenerunt, Hildebrandumq; ſedis Apoſtolicæ Archidiaconum eligentes Gregorium appellare decreuerunt. Qui eodem ordinationis ſuæ anno ad hoc Monaſterium veniens, ſociato ſibi Deſiderio Beneuentum perrexit, indeq; regrediens Romam reuerſus eſt. Quo tempore dum in natiuitatis Dominicæ ſollemnitate in Eccleſia ſanctæ Mariæ cognomento maioris, prædictus Papa miſſarum ſollemnia ageret, captus eſt ſupra ſanctum altare à quibuſdam Romanis infidelibus, ſed vi, ac conſtantia ciuium Romanorum eadem die ereptus eſt. Ann. 1073

CAPVT XXXVII.

PER idem tempus Richardus Princeps per præceptũ obtulit B. Benedicto Eccleſiam S. Angeli, quæ nuncupatur ad Formas, de qua ſuperius, tempore ſcilicet Baldoini Abbatis, qualiter nobis à Marino Papa cõceſſa ſit, plenius ſcripſimus. Sed quia Capuanus Archiepiſcopus illam eo tempore retinebat, præfatus Princeps cupiens ibidem facere Monaſterium, ante ſeptem circiter annos cum eo concambium fecit, data pro ipſa alia Eccleſia vocabulo S. Ioannis de Landepaldi, quæ tunc temporis palatio pertinebat, cum ornamentis, & libris non paucis, & vniuerſis rebus, ac pertinentijs eius. Receptis ab eodem Archiepiſcopo prædicta Eccleſia S. Angeli cum tribus alijs Eccleſijs iam vetuſtate conſumptis, ideſt S. Saluatoris, S. Ioannis, & S. Hilarij, & cum omnibus ad eaſdem Eccleſias pertinentibus, ſexaginta auri librarum pęna appoſita, ſi aliquãdo Archiepiſcopus, vel alius ſucceſſorum ſuorum id remouere voluiſſet. Quo facto conceſſit in eodem loco Eccleſiam S. Angeli de Faldiſcos intra Capuã cum omnibus pertinentijs ſuis: necnon & quicquid palatio pertinebat in toto Sarzano, cum vniuerſis ibi habitantibus villanis, & omnia, quæ ibi pertinerent Gregorio Comiti Palatij, & Petro

filio

filio Doserij in loco S. Erasmi. Cũ omnibus itaq; his, & cum vniuersis pertinentijs suis, simul & cum chartula commutationis, quam à prædicto Archiepiscopo ex inde receperat, in hoc Cassinensi cœnobio prædictam Ecclesiam obtulit. Et quoniam locus idem valde amænus, & satis aptus Monasterio erat, rogauit humiliter Desiderium, vt pro amore suo specialiter inde studeret, quod & fecit, de Monasterio Albanetæ integram omnium mobilium medietatem accipiens, & medietatem etiam eiusdem loci monachorum illuc trãsmittens: cępitq; Desiderius illud ædificare ex integro, tam spatiose quemadmodum hodie cernitur: vbi etiam intra breue tempus quadraginta, & eo amplius monachos regulariter victuros aggregauit.

CAPVT XXXVIII.

S. Benedicti miraculum.

EODEM præterea tempore, quidam rusticus, in partibus degens Apuliæ, dum siti æstuaret, ad bibendum perrexit. In quem mox diabolus ingrediens, eum vexare crudelissime cępit. Ductus autem à propinquis ad hoc Monasterium, atque ante Patris Benedicti corpus iactatus, eius interuenientibus meritis confestim sanatus est.

Miraculum aliud.

His porrò diebus cum in hoc Cassinensi cœnobio de vino ad totius Monasterij stipendium, nõ plusquam palmi vnius, & dimidij mensura esset in vase, Frater, qui domum vinariam custodiebat, pergens ad Patrem Desiderium ei referre curauit. Abbas autem ad hæc, antequam ad Roberti curiam pergam, veni ad me, & vnde id emere debeas dabo. Alio autem die ea, quæ Desiderius præceperat, monachus obliuioni tradens, ad eum minime venit. Desiderius autem iter arripiens, Roberti ducis curiam adijt. Sed qui in deserti regione per quadraginta annos manna populum pauit, ipse per tres menses, & dimidium, vinum vnde omnes biberent crescere fecit. Quidam vero puer ex Monasterij famulis, cęlestium mysteriorum ignarus, vehementer admirans vinum tantum durasse in vase, cellam vinariam adijt, vinum

mensus

mensus est, stetitq; eadem hora, & vltra crescere desijt, tunc ad monachum gratulabundus accedens ait. Ego nũc vinum mensus sum, sed tantus est, quantus fuit ante tres menses. Monachus autem hæc audiens eum grauissime verberauit. Puer vero ante eum aufugiens, claustrum est Fratrũ ingressus, & quid sibi monachus fecerat per ordinem pandit. Quẽ venerandæ memoriæ Stephanus, qui eo tempore Decanatus officij curam gerebat, euocans dixit: cur tam crudeliter hũc puerum verberasti? Tunc Frater hoc, quod in vino per merita beatissimi Patris Benedicti Deus operari dignatus est enarrans, subiunxit. Hic verò ad vasculum pergens vinum mensus est, & vlterius in vase non creuit. Illi autem hæc audientes benedixerunt Deum, qui suis temporibus in hoc loco antiquum dignatus est renouare miraculum.

Nocte quadam cum Frater Gregorius mansionarius in stratu suo quiescens vigilaret, audiuit duos pueros in Ecclesia mira suauitate, ac dulci modulamine laudes Deo referre. Sciens itaq; pro certo neminem monachorum esse in Monasterio, qui puerilem vocem haberet, confestim surgẽs Ecclesiam ingreditur, nullumq; ibi reperiens, & quod in re erat aduertens, facto mane, quod audierat Fratribus per ordinem pandit: hinc Angelorum frequentiam apud B. Patris exuuias, hoc fuisse dixerunt. Tempore alio præfatus Gregorius lampadam ante imaginem Saluatoris, quæ supra fores Ecclesiæ picta est, dependentem, aduenerat refecturus, & ecce videt eam tensis vinculis dependere in aere, nulla prorsus eam materia, præter ipsam aeream, sustentante. Conuocatis Gregorius Fratribus, qui eminus aberant, quod miratur ostendit, ipsiq; postmodum cum eo pariter huius testes extitere miraculi. Nocte, quæ præcedebat diem transitus S. Patris nostri Benedicti festiuũ, dum ad vigilias vnus è custodibus lampadem ante imaginem eiusdem B. Patris dependentem reficeret; lapsa subito lampas in pauimentum fuit, illæsaq; permansit, quæ iterum eleuata, iterum cecidit, erecta tertio, tertio lapsa est, & nullo horum casu, vel effractionis lampas, vel effusionis oleum, vel ignis extinctionis, pertulit detrimentum. Alia miracula.

Cum die quadam, de custodibus vnus, ante altare accen-

ſam lampadem vſque ad ipſa ferè laquearia eleuaſſet, repẽte lampas lapſa, in pauimentum cecidit (mirabilis in factis ſuis Deus) non ſolum non eſt fracta, quæ deciderat lampas, ſed nec effuſum oleum, nec ignis extinctus.

Tunc temporis in Monaſterio B. Patris noſtri Benedicti, quod intra Salernitanæ vrbis mœnia conſtructum eſt, & huic Caſſinenſi cœnobio ab ipſo conſtructionis ſuæ exordio ſubditum, ſatis inſigne miraculum contigit. Ex ipſius namq; Monaſterij familia, vorax hominum Lupus, paruulum puerulum clandeſtinus impetijt, rapuit, & habuit, poſt quem transfixa dolore mater, inclamans, ait: Adiuro te beſtia per Beatum Benedictum, cuius ſeruus eſt, ne filium meum vlterius feras, ſed eum ſub omni celeritate dimittas: quo lupus audito, hunc quidem, quem ferebat, aperto protinus ore depoſuit; alium vero puerum repentinus inſiluit, eumq; ſubito diſſecans, truncum cadaueris ſpreuit, præciſumq; caput mordicus confixũ, in ſuas latebras concitus aſportauit.

ADNOTATIO.

DEſiderius Caſſinenſis Abbas lib. 2. Dialog. ea quæ hic de lampadibus referuntur confirmat dicens. Quia omnipotens Deus non tantum in magnis, ſed etiam in minimis rebus aliquando oſtendit mirabilia ſua, vt fides credentium magis, ac magis augeatur, ac in laudibus Creatoris ſui vniuerſa creatura prorumpat, cum in cunctis vſui humano conceſſis, paterna pietate curam habere conſpicitur, quid in lampadibus in hac Eccleſia, noſtris temporibus actum ſit (ſicut à Gregorio venerabili Monacho, qui eiuſdem Eccleſiæ cuſtos ad huc ſuper eſt didici) ex parte referre non negligam. Cum quadam die vnus è cuſtodibus lampadem in Oratorio ante altare igni admoto accendiſſet, eamq. ſurſum penè vſque ad laquearia eleuaſſet, repente dilapſa, ante altare in pauimentum cecidit (mirabilis Deus in factis ſuis) non ſolum fracta non eſt, ſed nec etiam oleum effuſum, nec ignis in ea accenſus extinctus eſt.

Alio tempore, cum præfatus Gregorius lampadem ante imaginem Saluatoris, quæ ſupra fores Eccleſiæ depicta erat,

vellet

vellet reficere, inuenit eam extensis vncinulis ita in aere dependere, vt nulla prorsus materia sustentaretur. Qui mox conuocatis Fratribus, qui prope astabant, eis (vt tanti testes miraculi esse deberent) quod mirabatur ostendebat. Preterea alio tempore in hac eadem Ecclesia B. Benedicti, ea nocte, quæ præcedebat diem, qua eius festiuitas agebatur (sicut ab eis, qui huic miraculo interfuere accepi) dum ad vigilias vnus è custodibus lampadem ante imaginem eiusdem B. Benedicti reficeret, repentè delapsa, in pauimentum corruit, ac illæsa permansit, quæ iterum ter sursum eleuata cecidit, & quod mirabilius est, nec ipsa frangi, ne oleum effundi, ne lumen in ea accensum extingui, diuina conseruante virtute, potuit: Plura sunt in huius Monasterij Oratorio, ex lampadibus huiusmodi facta miracula, quæ quia valde simplicia sunt, superfluum scribere duximus. Hæc autem idcirco scripsimus, ne quia parua sunt, omnino contemni viderentur.

CAPVT XXXIX.

CIRCA hos dies, Michael Constantinopolitanus Imperator, Patri Desiderio per nūtios, quos ad eum direxit, dona quamplura transmisit, poscens, vt pro se, & liberis, & pro statu Imperij sui Dei omnipotentis clementiam assidue supplicarent. Insuper etiam ob Patris Benedicti reuerentiam, pro salute animæ suæ, per præceptum aurea bulla bullatum, constituit, vt per vnumquemque annum hoc Monasterium accipiat de palatio Cōstantinopolitani Imperij auri libras viginti quatuor, & pallia quatuor ad nostræ congregationis sustentationem.

Borrellus autem Comes, Borrelli maioris filius, cum ob nonnulla sua in hoc loco seruitia, Desiderij familiaritatem fuisset non immerito adeptus: Monasterium S. Petri, quod vocatur de Auellana, quod videlicet Pater ipsius B. Dominico ante quatuor & quadraginta annos ad construendum tradiderat, quodq; idem Borrellus satis ampla terrarum concessione ditauerat, cum Ecclesijs, & colonis, & cum omnibus omninò pertinentijs, ac possessionibus suis, quod est (Monasterium S. Petri de Auellana.)

terra quinque millium circiter modiorum, B. Benedicto deuotissimus obtulit. Cuius Monasterij, cum longe post, Gualterius nepos ipsius, duodecim Casales de riuo Franculi nequiter retineret, veniens ad hoc Monasterium, sua sponte nobis ipsos refutauit, ac reddidit. Theodinus quoque, & Oderisius, atque Bernardus Baluenses Comites, non multo post, & ipsi quoque Monasterium S. Petri, quod situm est in valle de lacu, & aliud Monasterium Eremitarum, in loco, qui dicitur Pratum Cardosum, quæ nimirum, & ipsa nihilominus à B. Dominico ante non plures annos fundata extiterant pari modo in hoc Monasterio obtulerunt, cum quinque scilicet adiacentibus lacubus, cum Ecclesijs, & colonis, & cum omnibus omninò pertinentijs, ac possessionibus eorum, tam in eodem Comitatu Baluensi, quam in Marsicano, & Theatino. Eodem anno oblatum est B. Benedicto à quibusdam nobilibus Marsicanis castellum, quod nominatur Meta, in valle de Orbeto cum omnibus finibus, ac pertinentijs suis; necnon & Ecclesia S. Patris in loco vbi Formæ vocatur, & Ecclesia S. Donati supra ipsas Formas, cum omnibus, quę ad easdem Ecclesias pertinent: insuper & vniuersis, quæ ad præfatos nobiles iure hereditario pertinebant tam in ipsis Formis, quàm & in valle Frigida. Eodem etiam anno Leo, & Girardus Fundani Consules obtulerunt B. Benedicto Monasterium S. Magni cum omnibus sibi pertinentibus, & cum quarta parte de ipsa piscaria Fundani lacus, & cum Ecclesia S. Mariæ iuxta amphitheatrum Fundanæ ciuitatis S. Mauri, & S. Martini ad Tirille, & S. Andreæ in Tarracina, & S. Nicolai in vrbe Romana, loco qui dicitur ad Fossa, cum omnibus pertinentijs, ac rebus illarum. Pari modo autem vna cum Richardo cognomento de Aquila, ijdem Consules obtulerunt huic loco Ecclesiam S. Onufrij cum pertinentijs suis, & quoniam locus idem habilis ad construendum Monasterium erat, Desiderius cupiens ibidem facere Monasterium, per Girardum Præpositũ S. Nicolai in Pica, qui quintus post eum huius cœnobij Abbas effectus est, in statum, quo nunc cernitur erexit. His quoque diebus Littefridus Fundanus Consul chartam fecit huic Monasterio de omnibus, quæ sibi pertinebant de ciuitate Fundana, & valle de-

cursa,

curſa, & Aquauiua, & Ambryſe, & Paſtina, & Ymola, Campo de mele veteri, & de tertia parte piſcariæ ad S. Anaſtaſiam, & de Monaſterio S. Archangeli, & de omnibus, quæ ei pertinebant à paterno, vel materno iure. Per idem quoque tempus Ioannes Hiſernienſis vir nobilis, ſimiliter obtulit huic Caſſinenſi cœnobio Monaſterium S. Benedicti in loco Bagnarolæ, cum duobus alijs cellis ipſius, ideſt S. Mariæ, & S. Luciæ, cum vniuerſis earum pertinētijs. Idem fecit etiam Morinus Comes Venafranus de quatuor alijs Eccleſijs, ideſt S. Nazarij de Piperozza, S. Petri de Sexto, S. Barbatj de Rauenola, & S. Martini de ipſa Furca.

CAPVT XL.

OPERE pretium reor ea, quæ iſto anno Dominus per B. Benedictum in Gallijs operari dignatus eſt ad poſterorum memoriam, & ędificationem annectere. Quidam namque vir potentiſſimus Gallorũ genere progenitus, tantis ſe ab ipſa infantia execrarat flagitijs, vt nulla pars corporis eius proprio vacaret à vitio. Hic ad mortem veniens, conuocatis cuiuſdam cœnobij Fratribus, monaſticum habitum ſibi tribui flagitabat, mox autem, vt ſacris indutus eſt veſtibus, ſpiritum reddidit. Cuidam vero Dei ſeruo iuxta manenti Dominus ea, quæ circa defuncti animam agebantur oſtendere dignatus eſt. Nam ſtatim, vt de corpore exijt, cum terribilis turba dęmonum, igneis illam ligantes catenis, ad tartarea conarentur ferre incendia, B. Pater Benedictus paſtoralem manu deferens virgam, in medium aſtitit. At verò hoſtes ſe prædam perdere cognoſcentes, dixerunt: Quot à noſtris iam dudum manibus Benedicte abſtuleris animas, noſti: hunc vero, qui nunquam aliquid boni geſſit, iniuſte agis ſi à noſtris manibus auferre conaris. Et ſanctus, ne vobis iniuſtitiam forte facere videar, eius facta examinate, & ſi veſtrorum operum poſtquam meum accepit habitum aliquatenus fuit cōſcius, veſter permaneat: tunc malignorum illud collegium victum ſe rationabiliter ſentiens, tenues per auras euanuit; Hoc

Dei seruus, vt vidit, cępit collaudare Christi clementiam, qui tam mirabiliter eandem animam de dæmonum manibus liberare dignatus est.

In eisdem verò partibus Monasterium est quoddam in honore eiusdē Patris sacratum, in quo Fratres, dum die, qua idem sanctus cęlos ascendit, festiuitatem illius sollemniter celebrassent, ad cęnam venientes, dum pisces se non habere perspicerent, hac de re conqueri contra Abbatem cęperunt. Subsequenti vero nocte, sanctissimus Pater Benedictus Abbati in somnis apparens, dixit ad eum. Cur Fratres tristantur? Et ille: propter pisces, quos non habuerunt in præterito die. Cui sanctus: ego quidem in Monasterio meo Cassinensi cellararium de mundo recedētem expectaui, qui quoniam peccatorum erat ponderibus aggrauatus, eum meis orationibus adiuui, atque illum omnipotens Deus in æternæ vitæ quietem constituit. Nunc vero piscatores mitte ad proximum Monasterio lacum, ibiq; abundanter inuenies vnde murmurationem valeas sedare Fratrum. Abbas autem euigilans, piscatores ad lacum sub omni celeritate transmisit, quod dum Fratres cernerent mirari cęperunt, quia lacus, ad quem piscatores pergebant, non nisi serpentes, & ranas ferebat. Piscatores autem lacum, in quo nunquam ante piscatum fuerat, ingredientes, piscium multitudinem tantam ceperunt, vt per octo continuos dies Fratribus ad commedendum sufficerent.

Notent hoc Cellerarij.

Quidam Ioānes cognomine Venafranus, Vicecomes Iordani primi Principis, fuit vir scelestissimus, & omni vitiorū labe repletus. Qui dum ad mortem venisset ad hunc se locum duci, & sanctæ sibi religionis habitum tribui rogauit. Cuius petitioni amici eius fauentes, ad hoc Monasterium eum duxerunt, atque ante corpus sanctissimi Patris Benedicti monastica vestimenta suscipiens, statim è mundo recessit, illo autem sepulto, rusticus quidam de Monasterio egrediens ad campestria loca tendebat. Cumq; sub Ecclesia S. Seueri olim Cassinensis Episcopi, quæ in hoc monte sita est, aduenisset, diabolum in via stantem reperit, statura procerum, digitos, ac vngulas habentem valde longissimos, virgamq; in manu tenentem, & rusticum toruo vultu aspicientem.

tem. Cumq; ad eum rusticus peruenisset, Diabolus ait: vnde venis? Ille autem, hominem eum esse existimans, dixit: A Cassinensi cœnobio. Et diabolus: Quid actum est de Ioanne Vicecomite? Tum rusticus, postquam monachus factus est, statim è mundo recessit. Diabolus autem hæc audiens, cępit conqueri, dicens: Hei, Benedicte, mihi. Hei, Benedicte, mihi: cur meos quotidie ad te seruos conuertis? Cur me tam immaniter, tam crudeliter persequi non desistis? Hæc cum dixisset, furibundo, & flammanti rusticum vultu respiciens, ait. Scito certissime, quia nisi hodie in Monasterio Benedicti cibum, potumq; sumpsisses, & panem de eodem loco allatum nunc in sinum tuum teneres, nulla interposita mora te confestim occiderem. Statimq; per montis latus se præcipitem dedit, lapides, & arbores in modum turbinis trahens. Rusticus autem hoc viso, tremebundus de monte descendit, & cuncta quæ viderat, vel audierat per ordinem pandit. Cumq; ad aquam, quæ Casinus vocatur aduenisset, iteratò diabolus eidem apparens, dixit. Adhuc per terram istam ambulas? Frendensq;, ea, quæ prius locutus fuerat protulit, & Casini aquam cum virga, quam tenebat validissime percussit, atque disparuit. Ad cuius sonitum, rustico visum est, quod tota terra tremuisset; aqua vero fluminis, more tempestatis sursum in aera ferebatur, in riuo prędicto; reuersus autem rusticus ad domum suam, languore corripitur, atque post diem tertium vitam finiuit.

CAPVT XLI.

EODEM tempore, cum Ladenulfus, qui fuerat Comes Caleni, contendisset nobiscum de alueo fluminis Gariliani, quod non deberet aliquo modo pertinere castro nostro de Mortula, & quod ipsi homines de cryptis eiusdem loci, nihil nobis deberent: in iudicio Iudicum Suessanorum causa ipsa diutius ventilata est; victus rationibus cessit, & de his omnibus per chartam se manifestauit nullam prorsus habere iustitiam. Sed & Loffridus, qui cognominatus est Monius, per idem tempus ex imperio Richardi Principis veniens ad hoc Monasterium, in præsentia

Desiderij, spontè sua per scriptum se manifestauit, ac restaurauit in manus eius ipsas piscarias, quæ sunt in flumine Gariliano ad ipsos currentes: qualiter incipit à riuo, qui dicitur viuus, qui descendit ab ipsis cryptis, & vadit vsque in riuum, qui descendit à S. Cruce, & mittit in prædictum fluuium Garilianum: quæ videlicet piscariæ antiquitus pertinuerunt, partim huic Monasterio, partim S. Saluatoris de Cucuruzzo, quas etiam vsque ad illud tempus Suessani Comites violenter, & malo ordine retinuerant. Sequenti tempore Loffridus cognomento Ridellus Dux Caietanorum, obtulit in hoc loco Monasterium S. Erasmi de ciuitate Formiana, & Monasterium S. Petri de Foresta, in pertinentia Pontiscurui, cum vniuersis possessionibus ipsorum. Tunc etiam Lando Dominus Arpinensis ciuitatis, ad mortem veniens, iudicium fecit in hoc Monasterio de omnibus, quę sibi iure hereditario pertinebant, idest de medietate Arpini, & Montisnigri, & S. Vrbani, & Vici albi, & Casa oliuerij.

CAPVT XLII.

Leo Ostiēsis Episcopus.

PER idem tempus supradicto Papa Gregorio Romæ Synodum celebrante, Leo huius loci bibliothecarius (qui post Ostiensis est Episcopus factus) ex iussione Patris Desiderij proclamationem fecit de cella S. Sophiæ in Beneuento, quam nuper Beneuentani à ditione huius cęnobij violenter abstraxerant, cumq; ad placitum res producta fuisset; relecta sunt in omnium audientia nostra munimina, qualiter Arichis Princeps eiusdem Ecclesiæ constructor per præceptum huic cœnobio Cassinensi eam tradiderat. Demū vero qualiter omnes Romani Pontifices, Imperatores, Reges, Duces, ac Principes prædictam cellam in hoc loco confirmauerant. Quo audito Papa Gregorius ait: Quod nequaquam possent Beneuentani Ecclesiam Monasterio Cassinensi primitus delegatam, ab eius potestate subtrahere, sed Cassinensem Ecclesiam omnino canonice, ac legaliter eamdem cellam in perpetuum obtinere debere. In eadem etiam

Synodo

Synodo constituit; vt si quis à Laico Ecclesiæ inuestituram acciperet, dans & accipiens anathemate plectetur.

Eodem tẽpore cum prædictus Papa Gregorius apud Capuã moraretur: Clerici eiusdem ciuitatis, inuidis apud eum quæstibus vsi sunt, dicentes: Ecclesiam S. Angeli, quæ olim fuerat iuris Capuanę Ecclesię, iniquo concambio in ius Monasterij nostri transisse. Quam nimirum quęrimoniam idem Apostolicus oratu Desiderij in discussam manere non patiens, per idoneos, ac veraces viros diligenter inquirere studuit, vtrum concambium, quod pro eadem Ecclesia datum fuerat conueniens esse videretur. Qui videlicet hoc studiosissime disquirentes, inuenerunt, & probauerunt, quod Ecclesia S. Ioannis de Tandepaldi, quæ pro eodem concambio data fuerat, satis plus possessionis, & ornamentorum, tempore concambij habuisset. Quod etiam Herueus eiusdem ciuitatis Archiepiscopus se veraciter cognouisse asseuerabat. Quo competenti testimonio, promotæ litis omni dubietate sublata, censuit præfatus Apostolicus, tam Archiepiscopum, quàm & Capuanos clericos, in perpetuũ ab hac quæstione quiescere, nullamq; vlterius de ipso concambio litem mouere. Qui mox priuilegio firmum hoc, & in perpetuum stabile iudicans, atque decernens, vt idem Monasterium sub cura, & regimine Casinensis Abbatis manere perpetuò debeat. Eodem quoque priuilegio cuncta, quæ vel ibi tunc concessa, vel in futurum essent concedenda confirmans, temeratoribus quidem huius decreti, nisi fortè resipuissent, excommunicationis sententiam intulit. Obseruatoribus vero benedictionem Apostolicam, & pacem perpetuam prouenire optauit.

CAPVT XLIII.

PRAETEREA Ioannes filius Hugonis Comitis, patris exemplũ secutus, obtulit, atque firmauit B. Benedicto integram partem suã de castello Suio, quod est medietas ipsius, cum vniuersis ad eandem medietatem pertinentibus, tam intus, quàm foris: necnon & integram partem suam de supradicto Monasterio S. Erasmi in

Formio.

Formio. Item Sanſo filius Alberti de Comitatu Pinnenſi chartam fecit huic Monaſterio de integra ſorte hæreditatis ſuæ, ideſt de medietate caſtelli, quod dicitur Planella, cum Eccleſia S.Stephani ibidem, & de medietate Panſilani, cum terra mille modiorum menſuræ. Dux quoque Robertus capta Tarẽto nobiliſsima ciuitate Apuliæ, obtulit B. Benedicto Monaſterium eiuſdem ciuitatis, quod vocatur S.Petrus Imperialis cum omnibus pertinentijs ſuis, necnon & quatuorcentum familias hominum eidem loco pertinentes. Inſuper etiam totam decimam ſuam frumenti, & hordei, vini, & olei, & omnium piſcium piſcariarum ſuarum: pęna appoſita quingentarum librarum auri, cuicumque id remouere quæſiſſet. Iiſdem porrò temporibus Panormitana ciuitas ab eodem ſtrenuiſsimo Duce capta eſt. Qualiter autem, vel qua occaſione idem Dux Siciliam cepit, licet ſuperius ex parte tetigerim, opportunum videtur ad poſterorum memoriam, huic loco inſerere.

CAPVT XLIV.

VM igitur Panormitanæ ciuitatis regimen Vulthuminus admirarius retineret, quidã ex ſeruis eius Belchus nomine, contra eum inſurgens, honore eum, patriaq; priuauit. Pulſus vero ille Sicilia ad ſupradicti Roberti Ducis confugit auxilium. Tunc nauali Dux collecto exercitu, Siciliam, Ducem expugnaturus ingreditur. Contra quem Saraceni, cum valido exercitu congredientes, iuxta ciuitatem Meſſanam, ſine mora, Chriſto fauente, ſuperati ſunt, reliqui fugæ præſidium ſumunt. Meſſana vero capta, eiuſq; Admirario interfecto, Rimetum Dux peruenit ad vrbem, quam ſibi tributariam faciens, cum mille equitibus, totidemq; peditibus ad Caſtrũ Ioannis peruenit. Aduerſus quẽ Balchahot Saracenorum Admirarius, cum quindecim millibus equitum, & centum millibus peditum properans, bellum inijt: Mirum & omnibus retro temporibus inauditum, cum ex chriſtianis non equitum, vel peditum aliquis vulneraretur, vel moreretur, ex Paganorum multitudi-

multitudine interfectorum numerus vix colligi potuit. Inde autem Dux victor recedens, venit in vallem de Mena, in qua Roecam B. Marci conſtruens, Calabriam redijt, & ſuper Barium (quę totius Apulię primatum obtinet) cum exercitu veniens, obſidionem locauit. Quam cum diu obſeſſam in deditionem accepiſſet, cum militari agmine Siciliam redijt, ac ciuitatem Catanenſium capiens, Panormum obſidere cępit. Quam cum quinque menſibus obſediſſet, tãdem illam, prout volebat, obtinuit. Talia igitur ad votum ſibi Dux eueniſſe aduertens, immenſo valde congregato exercitu, ſuper Salernum caſtra locare diſponit. Quod ſupradictus Papa Gregorius dum comperiſſet, per Patrem Deſiderium Giſulfo Principi, ducis pacem expetere, monuit: ad quod ille, nec reſponſum quidem reddere voluit. Dux vero ſuum exercitum congregans, circa Salernum tentoria fixit. Ex alia autem parte Richardus Princeps rogatu Ducis occurrens, cum diuerſis bellorum machinis illam oppugnare vehementiſsime cępit. Hoc Deſiderius audiens, Richardum Principem abijt, eumq; vna ſecum ad Giſulfum venire rogauit. Quo dum veniſſet, poſt multa verba in vacuum habita, eorum Giſulfus ſpernit conſilium, & cum Duce nullo pacto ſe confęderaturum iureiurando affirmat. Deficientibus tandem in ciuitate eis, quæ ad victum ſunt neceſſaria, equorum, canum, aſinorum, ac muricipum carnes cępere comedere. Vendebatur autem canis iecur tarenis decem, modiũ vero tritici quadraginta quatuor bizantijs. Illorum vero egeſtatem Dux dum comperiſſet, intempeſtæ noctis ſilentio ſtipatus militum cuneis ad muros vrbis veniens, & portam clauſam lapidibus diruens, Salernum obtinuit. Ciuitate autem potita, Robertus Eccleſiam S. Apoſtoli, & Euangeliſtę Matthæi inibi conſtrui iuſsit, in qua etiam ſacrum eiuſdem Apoſtoli corpus ſumma cum veneratione locauit: os integrum brachij eius argentea theca reconditum, ad ſuam filiorumq; tutelam reſeruans. Inde autem Dux cum exercitu, ſociato ſibi Principe, ad hoc Monaſterium venit, atque à Deſiderio, & Fratribus honorifice ſuſceptus, illorumq; ſe orationibus commendans attentius, Campaniam expugnaturus ingreditur. Talia Papæ Gregorij dum perueniſſent ad

aures,

aures Ducem, & Principem à liminibus Ecclesiæ separauit, collectoq; exercitu, super eos ire disponit. Quod vbi Duci nuntiatum est, concite vna cum Principe Capuam remeans, Dux supra Beneuentum, Princeps verò supra Neapolim obsidionem firmauit. Neapolitani verò Principis terrore perculsi, omnipotentem Deum rogabant attentius, quatenus de supradicti Principis potestate, miseratione sua clementissima, eos eripere dignaretur. Cumq; eadem ciuitas acerrime expugnaretur, sanctus Christi martyr Ianuarius, cum alijs dealbatis sæpius videbantur à Principe, & eius exercitu per castra armati discurrere. Qui æstimans eum esse Archiepiscopum, mandat cur contra ordinem suum cum lancea scutatus ad pugnam procederet, cui respondens Archiepiscopus. Ego, vt tu vir illustrissime perspicis, in lectulo iaceo. Ille armatus quis sit ipse videas: nam pro certo scias, quia S. Ianuarius protegit, ac defendit hanc ciuitatem. Princeps verò eius dictis derogans fidem, ciuitatem oppugnare non desinebat. In qua obsessione ab excommunicatione solutus defunctus est, cui successit Iordanus filius eius. Exinde vero inter Ducem, & Principem dissensionis, & odij scandela orta sunt. Princeps enim fauens Papæ Gregorio, acceptis à Beneuentanis quatuor millibus quingentis bizantijs, castra, quæ Dux ad expugnationem Beneuenti firmauerat destruens, cum vniuersis Comitibus Apuliæ, contra eum conspirat. Quod vbi Duci, qui eo tempore in Calabria morabatur nuntiatum est, cum quadraginta sex millibus pugnatorum Apuliam redijt, & Asculum, montem Decico, & Arianum expugnans, cepit, & contra Principem super fluuium Sarnum ire disponit. Desiderius interea Pater hæc audiens, Ducem adijt, eumq; ad pacem redire rogabat. Cuius monitis Robertus obtemperans, pacem cum Principe facit. Exinde autem Dux mouens exercitum supra castrum, quod Monticulus dicitur obsidionem fecit: quod cum cepisset, Carbonaram, Petram palumbi, Montem viridem, Gentianam, vna cum Spinazzolo similiter acquisiuit.

Desiderius præterea ægrè ferens Ducē à matris Ecclesiæ gremio diu extorrem manere, Romam adijt, & Papam Gregorium rogare cępit, vt Ducem ab anathematis vinculo,

lo, quo eum ligauerat solueret. Quo impetrato, pacis amator, & conseruator Desiderius, cum Cardinalibus ad Ducem profectus, eum ab excommunicationis vinculo soluit.

CAPVT XLV.

ODEM quoque tempore Rossellẽsis Ecclesiæ Pontifex ad hoc cęnobium veniens, non paruæ pecuniæ numerum in hoc loco deposuit. Quod vbi Iordano Principi relatum est, missis militibus eandem pecuniam de Ecclesiæ secretario abstractam, ad se deferri mandauit Fratres autem ad hæc: Pecunia, quæ Patri Benedicto credita est, nos alicui viuentium minime damus, sed illam in secretario ponentes, ex inde, qui præsumpserit, auferat. Milites vero hæc audientes, & diabolico stimulo debriati, pecuniam de secretario Ecclesiæ abstrahentes, ad Principem deferunt. Tantum vero, & tam immane flagitium, Gregorij Papæ, dum peruenisset ad aures, huius temeritatis noxam inultam esse non ferens, & verens, ne exemplo huius facinoris iterum nostra Ecclesia violaretur, diuinum officium in Patris Benedicti Ecclesia interdixit, altariaq; omnia denudari fecit: asserens quod in tanto scelere nimiæ negligentiæ, & acriter vlciscendæ timiditatis, & Desiderium, ac Fratres arguere posset, & grauius aduersus congregationem nostram commoueri debere, nisi ea, qua locum istum semper dilexerat, charitate detineretur. Siquidem tolerabilius sibi videretur, villas, & castella nobis pertinentia in prædam, & direptionem dari, quam vt sanctus locus per totam christianitatem famosus, & venerabilis, tantæ ignominiæ periculo subiaceret. Sed non in longum postquam officium de Ecclesia nostra interdictum est, vindictam distulit dextera Dei. Nam tanti auctor sceleris, postquam pecuniam accepit lumen amisit. Idem vero Papa Gregorius in Concilio residens constituit, vt si quis Normannorum, vel quorumlibet hominum, villas seu possessiones cœnobij huius Casinensis inuaserit, & bis, vel ter admonitus non emendauerit, excõmunicationi subiaceat, donec resipiscat, & Ecclesiæ satisfaciat.

C A-

CAPVT XLVI.

ODEM anno Iordanus Princeps, cuius supra meminimus more priorum Principum, generale præceptum huic Monasterio fecit de omnibus finibus, ac pertinentijs eius, quo etiam præcepto specialius cõfirmauit eidẽ Monasterio, quæ tam Pater, quàm ipse huic Monasterio concesserant, seu concambiauerant, vel reddiderant. Idest castellum, quod dicitur Fractæ, & Terame, & Pedem de monte, & Mortulam, & Cucuruzzum, & Turrem ad mari: sed & omnia, quæ antiquitus huic Monasterio pertinuerunt in tota Liburia, cum Ecclesijs, ac finibus, & pertinentijs earum. Hæc inquam omnia in hoc loco specialiter confirmauit. Biennio post hæc oblata est ab eodem Principe in hoc Monasterio Ecclesia S. Rufi intra ciuitatem Capuanam, quæ dudum sibi concessa, & per sacramentum firmata fuerat ab his, quibus iure hereditario, iuxta morem patriæ, pertinuerat, cum seruis & ancillis, atque colonis, necnon & libris, & ornamentis, & omnibus omninò tam foris, quàm intus pertinentijs ipsius, mille librarum auri pœna proposita id violare conantibus. Per eos etiam dies Comes Adenulfus, & Fratres fecerunt oblationem suam in hoc loco de lacu maiori, qui est iuxta ciuitatem Aquinensem, cum omnibus eiusdem laci pertinentijs, super eam oblationem, quam ante annum Princeps Iordanus fecerat.

CAPVT XLVII.

De sancto Guinizone.

IS quoque temporibus, Guinizo Confessor Almificus, & huius cœnobij monachus, vita decessit. De cuius virtutibus, quia ad id loci decurrens peruenit historia, æquum planè videtur aliquanta opusculo isti annectere. Hic dum Basilij peruersi temporibus, pro huius cœnobij causis ad Todinum seruum, tunc in arce, quæ Bantra dicitur residentem, directus fuisset: rogatus, vt ea nocte in supradicta arce remoraretur, extra

cellam

cellam, Guinizo, nullatenus se manere posse respõdit. Tunc Todinus, diabolico debriatus veneno, dum seruus Dei orationis gratia Ecclesiam intrasse conspiceret, cum summa diligentia claudi Ecclesiam fecit. Virgam vero, quam in manu seruus Dei adduxerat, vxori suæ tradens, in arcam claudi præcepit. Sed humani generis conditor, atque redẽptor, qui in se sperantes non deserit, misit Angelum suum, qui saluo ianuarum signaculo, eum de Ecclesia abstrahens, ad radices montis deposuit. Rustici vero, sole iam ad occasum vergente, redeuntes à ruribus, percontati à castri habitatoribus, si quid nouum in illis partibus foret gestum, responderunt: se omninò nihil aliud vidisse, nisi quemdam hominem soliuagum, discalciatis pedibus, cambuttam in manu portantem. Todinus vero nequissimus seruus hoc audiens, euocat confestim Presbyterum, & quid de Dei homine actum fuisset sollicitè cępit inquirere. Qui cum in Ecclesia eum requisissent, & non inuenissent, stupore simul, & admiratione repleti sunt. Qualiter autem omnipotens Deus de Ecclesia, ianuis clausis, seruum suum abstraxit, vsque hodie cunctis mortalibus manet incognitum. Huius autem viri gesta magnifica, discipuliq; eius Ianuarij miracula, siquis plenius nosse desiderat, textum vitæ eius à nobis ante hoc fermè septennium exaratum relegat. Lib. 4. capit. 74.

Circa hoc ferè tempus sanctæ memorię Gebizo ex Colonia, de qua oriundus erat, egrediens, ad hunc locum peruenit: atque à Desiderio monachus factus est, vir humilitate summus, honestatis nitore conspicuus, qui cuius apud omnipotentem meriti fuerit, non debet videri laciniosum, si ex his, quæ de eo apicibus tradita sunt, ex parte hic aliqua perstringamus. Habuerat namq; ante conuersionem quendam familiarissimum Adonem nomine prædiuitem. In vigilijs autem Natalis Domini oranti ei, diabolus innumera dæmonum caterua stipatus affuit. Quem vir Dei sciscitatus est dicens: Vnde iocundaris miserrime? Et Diabolus: Quoniam de anima Adonis modo triumphaui, nunc enim inter nostros eum suscepi. Et his dictis, ostendit prædictam animam, iumentorum more ligatam, ad supplicium trahi. Tũc vir Dei, onus pęnitentiæ diuitis sibi imponens, cępit omnipotentem

De B. Gebizone.

potētem Deum rogare, vt eandem animam de antiqui hostis potestate eripere dignaretur. Nocte verò adueniente diabolus affuit, eumq; flagellis ita cæcidit, vt seminecem eum relinqueret, dicens. Cur pro eo ausus fuisti Dominum rogare, qui suis sceleribus innumeris exigentibus in nostra iura deuenit? Non tamen pro hoc vir Dei ab oratione cessauit, vsquequo Angelus Domini apparens ei, dixit. Hactenus ego, meiq; sodales pro Adone laborauimus, sed age gratias Deo, quia modo liberatus est, & nostris conciuibus aggregatus.

Nocte quadam dum in stratu suo, quod est ante secretarij ianuā, in ipso adytu basilicæ resideret, visi sunt in choro stare Fratres, & quasi viritim thurificaretur, à singulis subsellijs videbatur exire fumus, cuius virgulæ supra B. Benedicti colligerentur altarium. Cumq; ad hoc cerneret, Angelus Domini apparens dixit, quod vides orationes sunt Fratrū, quæ propterea in altari congeruntur, vt S. Benedictus repræsentet eas ante sedem maiestatis. Extant præterea de hoc egregio viro plura miracula, quæ si quis nosse desiderat, historiam vitæ eius à Paulo Grammatico, & huius cœnobij monacho descriptam relegat.

Ecclesia S. Liberatoris. Hoc etiam tempore iussu Desiderij pulchro satis opere in Comitatu Theatino renouata est Ecclesia S. Liberatoris, ab Adenulfo iā dicti loci Præposito, & huius cœnobij monacho.

ADNOTATIO.

De B. Guinizone additio. *DE venerabili viro Guinizone, hæc refert Desiderius Cassinensis Abbas lib. 1. Dialog. Alius quoque vir venerabilis vitæ, Guinizo nomine, mente, & habitu monachus fuit, qui ex vlteriori Hispania nostrum ad cœnobium veniens, in hac vicina silua, non pauco tempore vitam solitariam duxit, ibiq. in omnipotentis Domini Iesu Christi seruitio vitam finiuit. De quo venerabili viro, Ioannes Abbas Monasterij S. Vincentij siti iuxta ortum Vulturni amnis, qui ei familiarissimus fuit, multa miranda mihi, cum ad huc in nostro Monasterio præpositura curam gererem, referre solitus erat. Cuius discipulus Ianuarius nomine, magnę obedientię,*

Ianuarius B. Guini-

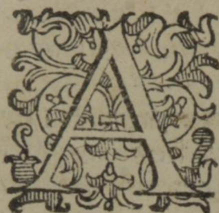
dientię, magnæq. abstinentiæ monachus extitit. Qui dum quodam tempore à magistro suo, venerabili videlicet Guinizone, vt ferramenta, quibus operari soliti erant, reficere, Aquinum missus fuisset, domum Fabri ferrarij adÿt, atque ab eo eadem ferramenta reparare, data mercede, poposcit. Faber vero ferrarius cępit eum irridere dicens. Num ex pane, & aqua solitarius iste tam rubicundus, tam pinguis extat? Rubor iste, vt mihi videtur, magis ex vino, quam ex latice hausto procedit. At ille. Hodie, inquit, tibi vtrum ex natura, an ex assidua vini potatione rubore conspergar, ostendam. Cum vero ferrum in ignem missum vehementer ferueret, & Faber ferrarius id acceptum forcipe super incudem posuisset, ac scintillæ huc, illucq. vndique volantes, totam penè domum illustrauissent, casu ferrum, ex incude in terram desiliens cecidit. Igitur venerabilis vir Ianuarius, ferrum ex incude cecidisse conspiciens, inclinans se, feruens ferrum nuda manu tenuit, ac super incudem ponens, malleatorem, vt quantotius id percuteret, hortatus est. At illi, qui aderant, viso tanto miraculo, nimio pauore perterriti, pedibus eius prouoluti, veniam ex irrisione, quam in eum exercuerant, humiliter deprecati sunt. Sicq. factum est, vt omnis illa irrisio, quam stulti homines in Dei seruum procaciter inserre præsumpserant, in venerationem versa sit. Itaq. cum venerabilis vir ad magistrum, atque ad cellam remeasset, ab eo vehementer correptus est, quod insultantibus cedens, talia, in oculis hominum facere præsumpsisset. Cumq. ille, vnde hoc sciret, vel quis sibi indicasset percontaretur: ille, inquit, qui tibi præstitit, vt posses facere, mihi etiam tribuit, vt possem scire; Ea quoque, quæ de hoc egregio viro, videlicet Guinizone, Ioannes religiosus monachus, qui in hac vicina silua, sub anachoritica disciplina commoratur solitus est referre, dignum duxi huic nostro associare libello. Dicebat enim, quia cum adhuc in Beneuentana ciuitate in suo Monasterio degeret, quadam die, quidam Dei seruus, sibi alÿsq. Fratribus, qui ibi aderant, intulit dicens. Pro certo sciatis hodie aliquem magnum virum è monachis apud montem Cassinum ex hoc mundo migrasse ad Dominum. Quod illi audientes mirati sunt, quod per octoginta ferè millia egredientem è corpore ani-

zonis discipulus.

mam illius videre potuerit, & non adhibentes fidem, subtiliter studuerunt indagere, & repertum est, eo die illum venerabilem virum emisisse animam, quo prædictus Dei seruus Beneuenti positus, agnouit.

CAPVT XLVIII.

Ann. 1077 Comitissa Mattilda.

NNO autem Dominicæ incarnationis, millesimo septuagesimoseptimo, Mattilda Comitissa Liguriæ, & Tusciæ, iram Imperatoris Henrici sibi infesti metuens, Liguriam, & Tusciam Prouincias, Gregorio Papæ, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ deuotissime obtulit. Hæc ergo causa inter Pontificem, & Romanum Imperium dissensionis, & odij fomitem ministrauit. Qua propter Pontifex opportunitate reperta, eumdem Imperatorem, ob inuestituram Ecclesiarum à liminibus Ecclesiæ separauit. Cæsar autem, cum optimatibus Imperij consilio habito, transcensis alpibus, vt cũ Pontifice pacisceretur, intrauit Italiam. Triduo namq; ante Pontificis curiam, qui eo tempore in vnam munitissimam Mattildæ arcem se contulerat, idem Augustus discalceatus permanens, pacem exposcebat, & hoc per se, hoc per Principes Imperij, hoc per familiares Apostolici postulabat. Pacis autem tenor istius modi fuit: vt si quid cõmissi ab vtraque parte factum esset, solueretur. Demum vero Cæsar more antecessorum suorum Romano Pontifici fidelitatem faceret. Postmodum vero cum Imperator, Papam, & Mattildam dolo capere vellet, detecta fraude, Pontifex à Mattilda monitus, & adiutus, Romam reuersus est. Cumq; Henricus in pristina relapsus esset, à Gregorio rursum excommunicatus fuit, coronamq; Imperij Rodulphum Ducẽ insignire curauit. Quod vbi Cæsari in Italia nunciatum est, è vestigio in Gallias transiens, anno Dominicæ incarnationis
Ann. 1081 millesimo octogesimoprimo, contra eundem Ducem bellum iniens, in quo primo publico marte superatus; deinde victor effectus, eundem Ducem gladio trucidauit. Victor igitur Imperator effectus, suæ iniuriæ vlciscendæ memor, congregato

gato exercitu Romam aduenit, sed obsistentibus Romanis cum eodem Pontifice, sine effectu reuersus est.

Hoc etiam anno Robertus Dux cum quindecim millibus armatorum transito mari, Romaniam debellaturus ingreditur. Contra quem Alexius Imperator cum centum septuaginta millibus pugnaturus adueniens, bellum inijt, à quo idem Imperator deuictus est.

CAPVT XLIX.

ENRICVS interea Imperator, alio anno exercitum congregans, Romam aduenit, & Porticum S. Petri per vim cepit, & ex magna parte destruxit, atque Archiepiscopum Rauennatem, inuasorem Apostolicæ sedis, absque consilio, & voluntate totius Romanæ Ecclesiæ constituit. Hoc audito omnes ferè istarum partium homines, vno animo, vnaq; voluntate contra Normannos conspirauerunt, vt cum Imperator Romam transisset, omnes in illos vnanimiter insurgeret. Quod illi cognoscentes, & malum timentes, acceperunt consilium intra se, vt si quomodo possent fędus cum Henrico Imperatore componerent, dicentes: quia postquam Imperator Romam habuerit, nullam vlterius ab eo fidem habebimus, sed iunctus Romanis, & cæteris circa manẽtibus, omnes nos de partibus istis expellet. Quod postquam tractatum est, & positum inter eos, & nuntij eorum ad Imperatorem ob hoc ierant, & redierant: demum vocauerunt Patrem Desiderium, & quoniam neminem alium in his partibus inuenire poterant, in quo confidere potuissent, & de eo satis fideliter præsumebant, omnia ei, quæ consiliati fuerant credidere, secumq; eum ad Imperatorem ire hortati sunt; & licet propter securitatem suam, fidem cum Imperatorem componerent, eo tamen animo veniebant, vt causa fidelitatis Romanæ Ecclesię, de pace inter Imperatorem, & Pontificem satagerent. Hoc vbi Gregorio Papę nũtiatum est supradictum Imperatorem cum omnibus suis sequacibus à liminibus Ecclesiæ separauit. Hoc vbi Norman-

Ann. 1082 Henricus Romam venit.

ni persenserunt, omnes, qui prædictum Pontificem antea sinceriter, ac fideliter diligebant, ex tunc ab eo corpore, & animo recesserunt.

Henricus Imperator Desiderium ad se vocat.

Imperator interea, per Comites Marsorum, misit epistolam ad Patrem Desiderium, vt iret ad eum: ad quam epistolam nullum omninò responsum dedit, quia nesciebat cuiusmodi salutationem ei scriberet. Idem misit illi aliam, satis minando, quod nec ad eum iuerit, nec ad scripta sua respõderit, mandauitq; ei, vt Farfæ sibi occurrere non moraretur, nisi fortè vellet grauiter pęnitere. Ad hæc Desiderius rescripsit ei pro salutatione, debitæ fidelitatis obsequium, ideò quia nullam ei fidelitatem se debere putabat; & çum multas rationes illi in ipsis litteris posuisset, se propter Normannos non posse illum adire, sed si fortè cum Romano Põtifice vellet pacem facere, inueniret aliquam occasionem illum adeundi, & ad vltimum, vt illum ad pacem animaret, scripsit, neque regnum, neque sacerdotium in tanto dissidio incolume posse consistere. Ad hæc Imperator iratus, & multa contra Desiderium indignatione commotus, nuntijs suis, quos ad Principem mittebat, omninò interdixit, ne Desiderio aliquid loquerentur, & Principi mandauit, vt Desideriũ quantum valeret læderet, nisi sua sponte ad Imperatorem veniret. Hoc vbi Desiderius Pater cognouit, Romano Pontifici hæc omnia litteris intimauit, & quid sibi inde esset agendum consuluit, sed nullum ab eo super hoc responsum accepit. Rursus igitur Imperator misit litteras, vt nullo modo dimitteret, quin ad eum in Pascha iret, & cum eo ipsam festiuitatem celebraret, & aliam misit monachis, de eadem re, sed adhuc ire ad illum distulit. Postquam verò Princeps, & omnes Normanni ad Imperatorem pergebant, & Princeps Desiderium secum ire hortabatur, idem Abbas Fratres conuocans dixit ad eos.

Desiderij ad monachos suos oratio.

Angustiæ mihi sunt vndique, si enim ad Imperatorem non iero, imminet periculum, & euersio Monasterij, si autem iero, & voluntatem eius impleuero, incurram periculum animæ, si autem iero, & voluntatem eius non fecero, imminet periculum corporis mei, simulq; timeo, ne iratus Imperator ita Normannis Monasterium istud, quod sub tu-

tela,

tela, & defensione eius est, sicut & totum Principatum concedat; pergam tamen ad eum, tradens me morti, & periculo, neque enim faciam animam meam pretiosiorem quam Patrem sanctissimum Benedictum: nam & pro vestra communi salute animarum, & corporum, lociq; istius incolumitate, si aliter fieri non potest, opto anathema esse. Si enim millies occidar, nullus me separabit à dilectione loci istius; nam non dico Imperatori, qui christianus est, sed etiam alicui pagano, siue tyranno occurrere non recuso, dummodo hoc Monasterium valeam ab eius barbarie liberare. Nam & Leo Papa, vt ciuitatem Romanam à deuastatione, & incendio liberaret, Genserico Regi Ariano occurrit, & Sabinus Canusinus, Attilam æque Arianum ad conuiuium inuitauit, & demum eius calicem accepit, & bibit, & Pater Benedictus Zallam similiter perfidiæ Arianæ hominem, etiam in oratione suscepit, vt eum ab afflictione rustici mitigaret. Hæc cum dixisset, Patri Benedicto se commendans, iter arripuit. Ita tamen, Deo se protegente, cauit, vt in toto illo Ann. 1083
itinere, & in tota illa mora, quam ibi habuit, cum multi sibi Episcopi, & honorati viri, amici etiam sui quamplurimi, & Imperatoris Cancellarius occurrissent, neminem osculatus est, cum nullo eorum simul orauerit, comederit, aut biberit. Postquam verò Albanum peruenit, neque ipse ad Imperatorem iuit, neque ad illum aliquem misit, sed per totam illam hebdomadam minæ sibi ab Imperatore tantummodo mittebantur. Nam mandabat ei, vt sibi fidelitatem faceret, & homo ipsius deueniret, & Abbatiam de sua manu reciperet. Quæ videlicet omnia, Desiderius forti animo contemnebat, dicens: se non modo pro Abbatia, sed nec pro honore totius mundi id esse facturum. Cumq; tam rigidum, & inflexibilem eum Imperator esse cerneret, iratus est valde: præcepitq; Principi, quatenus nuntios suos acciperet, & cũ eis ad Monasterium veniret, illisq; ipsũ assignaret, sed cum Princeps multa illi bona de Desiderio frequenter locutus fuisset, & eum ad illum duxisset, ita flexit se, vt ipse coram Principe amicitiam sibi promitteret, & de corona Imperiali acquirenda illum pro suo posse adiuuaret, saluo tamen ordine suo. Quæ quoniam ad comparationem superiorum

Desiderio leuia visa sunt, quia aliter nequiuit, consentit, & coram Principe hoc ei promisit. Cumq; adhuc exigeret, vt virgam Abbatiæ ab ipso reciperet. Respondit: quia cum Romani Imperij coronam eum habere vidisset, tunc si sibi videretur, Abbatiam ab ipso reciperet, si verò nollet, dimitteretur. Post hæc Imperator, accepto à Principe magno quantitatis pretio, per præceptum aurea bulla bullatum, confirmauit ei totius Capuani Principatus attinentias, retento sibi, & Imperio Monasterio Cassinensi, cum vniuersis rebus, ac pertinentijs suis.

Super hæc interim, quamdiu ibi permansit Desiderius, quotidie, ac sæpe cum Episcopis, qui cum Imperatore erant de honore Apostolicæ sedis contendit, & præcipue cum Episcopo Ostiensi, qui etiam Papæ Gregorio fauere videbatur. Cum ille ei priuilegium Nicolai Papæ, quod cum Hildebrando Archidiacono, & centum vigintiquinque Episcopis fecerat, ostendisset, vt nunquam Papa in Romana Ecclesia, absque consensu Imperatoris fieret, quod si fieret, sciret se non pro Papa habendum esse, atque anathematizandum: Desiderius tam illum, quàm omnes, qui eum adiuuabant palam conuicit. Dixit enim, neque Papam, neque Episcopum aliquem, neque Archidiaconum, neque Cardinalē, sed nec vllum hominem, iuste hoc facere potuisse. Apostolica enim sedes domina nostra est, non ancilla, nec alicui subdita, sed omnibus est prælata, & ideo nulla ratione posse constare, vt eam aliquis quasi famulam vendat. Quod si hoc à Nicolao Papa factum est, iniustè proculdubio, & stultissime factum est, nec pro humana stultitia, potest, aut debet amittere suam dignitatem Ecclesia, nec vnquā debet à nobis hoc aliquatenus consentiri; nec Deo volente amplius fiet, vt Rex Alemannorum Papam constituat Romanorum. Ad hæc iratus Episcopus, dixit. Quod si hæc Vltramontani audirent, omnes simul adunati vnum fierent, & Ecclesiam destruerent. Desiderius respondit. Certè si non solum hi, sed etiam totus mundus contra hoc vnum congregaretur, nunquam nos ab hac sententia excludere posset. Potest quidem Imperator ad tempus (si tamen permiserit Deus) preualere, & vim Ecclesiasticæ iustitiæ inferre, nostrum tamen

Desiderius disputat cum Episcopo Ostiensi.

Notabilis Desiderij sententia.

Desiderij magnanimitas.

consensum

conſenſum nunquam poterit inclinare. His, & huiuſcemodi pluribus quotidie, cum eis, & ſæpiſſime contendebat, & iuſtis eos rationibus conuincebat. Cum Archiepiſcopo etiam Rauennate ſuper eadem re ſatis contendit, & de prçuio priuilegio iuſtis eum rationibus vicit: cur etiam de Papatu ſe intromiſiſſet, non leuiter reprehendit, ſed cum multis rationibus ſatisfacere voluiſſet, nec valuiſſet: inuitum ſe feciſſe reſpondit: nam ſi hoc non feciſſet, honorem ſuum Imperator proculdubio perdidiſſet. Deſiderius autem ab eodem Imperatore præceptum aura bulla bullatum de huius loci poſſeſſionibus accipiens, & licentiam redeundi ab Imperatore impetrata, ad hoc Monaſterium eſt reuerſus. Deſiderius Caſſinum reuertitur.

CAPVT L.

CIRCA hæc tẽpora Hugo venerabilis Abbas Cluniacenſis, vir celeberrimæ vitæ, ac famæ, ad Patris Benedicti limina aduenit, quem venerabilis Deſiderius honorifice, vt tantum decebat virum, ſuſcipiens, & ſocietatem Cluniacenſium Fratrum noſtræ congregationi adiungens, memoriam illorum apud nos, noſtræq; congregationis apud illos in morte, & in vita viri venerabiles in perpetuum habendam ſcripſerunt. S. Hugo Cluniacẽſis Abbas Caſſinum venit.

Tunc temporis in hoc Caſſinenſi cœnobio, cum quidam Frater, Gregorius nomine, ex hoc mundo migraſſet, tanta odoris fragrantia de loco in quo iacebat emanauit, vt omne ſubito hoc Monaſterium odoris ſuauitas diſperſerit. Cumq; omnes mirarentur, nuntius ab infirmorum domo venit, qui Gregorium monachum obijſſe nuntiauit.

Quidã Frater in hoc Caſſinenſi cęnobio, Rãdicius nomine fuit, cuius quanta, qualiſq; vita extiterit, in ipſo mortis articulo Dominus oſtendere dignatus eſt: nam cum expleto viuẽdi tempore mortis perſolueret debitum, cęperunt Fratres, ſicut mos eſt, eius animam omnipotenti Domino commẽdare. Cum iam extremum halitum traheret, voces pſallentium virtute, qua poterat cõpeſcere cępit, dicens. Tacete, tacete: numquid non auditis, quantæ reſonant laudes in

 cœlo?

cœlo? Nunquid pueros, qui laudes decantant non videtis? Nam veſtimenta, vultusq; eorum ſunt, vt nix. Vnde per Dominum obnixè vos poſtulo, vt ſileatis, mihiq; tam ſuauiſſimum cantum audire ſinatis. Hæc dum diceret, extremum halitum fudit.

ADNOTATIO.

De hoc Gregorio hæc ait Deſiderius lib. 2. Dialogorum. Gregorius quidam ſummæ religionis monachus in hoc cœnobio dictus eſt, qui ſicut à pleriſque huius loci Fratribus audiuiſſe me reminiſcor, dum in præſenti vita moratus eſt, ſub monaſticæ diſciplinæ regula omnipotenti Domino ſtuduit ſtrenuiſſime deſeruire. Cumq. expleto vitæ termino ex hoc mundo migraſſet, tanta odoris fragrantia de loco in quo exanimis iacebat emanauit, vt omne ſubito Monaſterium illius odoris ſuauitas, quaſi vnius angulum domatis mirifice reſperſerit. Et dum omnes odoris illius ineffabili quadam ſuauitate recreati mirarentur, ac quod eſſet omnino neſcirent, nuntius repentè ab infirmorum domo properans venit, qui Gregorium monachum obijſſe retulit. Voluit itaque omnipotens Deus oſtendere, quanti meriti iſte vir fecerit, cuius egredientis anima, tam mirifico odore cœnobium omne repleuerit.

CAPVT LI.

SEQVENTI tẽpore Ioannellus, & Seifridus pro parte ſua, & parentum ſuorum renuntiauerunt ſe huic Monaſterio de caſtello Saraceniſco cum pertinẽtijs ſuis, recipientes perſonaliter à Deſiderio monetæ Papienſis ſolidos ducentos, centum librarum auri pęna appoſita. His porrò diebus Deſiderius ante præſentiam Iordani Principis, conceſſit Goffrido, cognomẽto Monic, diebus vitæ ſuæ caſtrum Suienſe, in eo tenore, vt ipſum caſtrum non recognoſceret, neque à Principe, neque ab vllo homine, niſi à prædicto Ab-

bate,

bate, & successoribus suis, & seruiret inde huic Monasterio, & eius Abbatibus per rectitudinem: ad mortem verò prædictum castrum in huius loci potestate rediret.

CAPVT LII.

LIO præterea anno Henricus Imperator Romam cum exercitu venit, & supradictũ Papam Gregorium, qui in arce S. Angeli se contra eum munierat, cum diuersis bellorum machinis oppugnare modis omnibus cępit. Hoc vbi Roberto Duci, qui ea tempestate Constantinopolitanum Imperatorem expugnabat, relatum est, Boamundum filium suum in ipsa expeditione relinquens, Italiam citissime rediјt, ac immensum valde exercitum congregans, ob Papæ liberationem contra Imperatorem ire disponit. Quod vbi Desiderio nuntiatum est, Nuntium Romæ illico destinauit, qui & Papæ liberationem, & Imperatori aduentum ducis nuntiaret. Tunc Imperator vrbe egrediens, ob id scilicet, quia sine militum præsidio erat, ciuitatem Castellanam ingressus est. Robertus autem Dux, Romæ cum exercitu ad Ecclesiam SS. Quatuor Coronatorum in tempestæ noctis silentio dum aduenisset, ex cõsilio Cencij Romanorum Consulis, ignem in vrbem immisit. Romani igitur re inopinata perculsi, ac in igne extinguendo dum erant intenti, Dux confestim cum exercitu ad arcem S. Angeli properans, Pontificemq; inde abstrahens, Romam sine mora egressus, Papam Gregorium ad hoc Monasterium vsque deduxit: quem Apostolicum, noster Abbas vsque ad ipsius exitum, cum Episcopis, & Cardinalibus, qui eum secuti fuerant sustentauit.

Ann. 1084

Pontifex Cassinum venit.

CAPVT LIII.

FACTVM est autem dum idem Papa Gregorius missam celebraret, vt vir quidam Ioannes nomine, non longè ab altaris crepidine astaret. Cumq; ad ipsum altare oculos leuasset, subito in extasim raptus,

Visio ostẽsa circa Gregoriũ VII.

tus, niuei candoris columbam, cuius guttur videbatur esse aureum, super eamdem aram stare conspexit. Quæ mox inde aduolans, atque supra dextrum humerum Papæ Gregorij recubans, alis protinus expansis, vtrosque protexit humeros: & tamdiu sic perstitit, quousque commistio corporis, & sanguinis Christi in calice facta fuit. Iterumq; sicut prius in humero se colligens, inde ad altare descendit, caput blande super hostiam flectens (viro illo, quid hoc esset nesciente) cum celeri volatu pleno rostro remeauit ad cęlum. Post hæc reuersus homo ille ad cor, ita ad memoriam redijt, vt penitus in eius animo nulla visionis huius manerent vestigia. Nocte verò subsequente, cum se sopori dedisset; vir vt sol irradians, minaci vultu in medio suæ domus ostio eidẽ apparuit: quo viso, de stratu in quo iacebat prosiliens, terrore cogente nimio, fugam tentauit arripere: quem vir supereminẽs extensa manu compescuit, brachium eius tenens suauiter. Cernens autem ille, quod nullo modo manus eius euadere posset, ac si ligatus, inuitus stetit: cuius ad auxilium, quidam niuea canitie aspersus, stola candida indutus, subito aduenit, illius mærorem manu consolationis abstergens, de captione, qua tenebatur eum eripuit, quẽ libera voce: Quis hic tantæ potestatis, vel claritatis esset, intrepidus inquisiuit. Cui, hic est sol iustitiæ, respondit; & ille: Nomen tuum, simili modo quærenti mihi, edissere; Nequaquam, inquit, meum scire nomen oportet, sed ad interrogata sapienter mihi responde. Reminisceris forsitan, quod hesterna die in Ecclesia dum astares vidisti? Ille cui obliuio animum impedierat, cępit infra se voluere, & cogitare, quid ab eo senior quæreret, & subito memor sui factus, per ordinem sibi retulit rei euentum. Vade, inquit, quantocius auribus Papæ hoc ipsum intimato, vt constanter vigore Spiritus sancti cęptũ opus peragat; & confestim ab oculis eius ablatus est.

ADDITIO.

Notẽthoc Simoniaci

D*Esiderius lib. 3. Dialog. aliud mirabile gestum, de hoc sancto Pontifice refert, quod maxime vellem notarent,*

ac intimo corde ruminarent simoniaci, qui gratiam Spiritus sancti vendere, aut emere, quasi pro nihilo ducunt: sic igitur ait Desiderius. Venerabilis Gregorius Papa, cuius superius memoriam feci, quid contra Simonaicam hæresim, se præsente Dominus ostendere voluit, sæpe mihi solitus est referre. Cum essem, inquit, Subdiaconus, & à B. memoriæ Victore huius Apostolicæ sedis Pontifice, in Galliam pro Ecclesiasticis negotijs discutiendis essem transmissus, curæ mihi fuit Episcoporum conuocare Concilium, vt illis coram positis, de Ecclesiasticis negotijs tractaremus. In eadem verò ciuitate, qua Synodus cogebatur, Episcopus erat, qui pretio honorem comparasse Episcopatus á multis affirmabatur. Igitur vocatus Episcopus, venit in medium, cum ergo eum exhortari salutaribus monitis cepissemus, vt quæ sibi opponebantur, conscientia iam fatente, humiliter confiteretur: ille, tum quia eiusdem ciuitatis erat Episcopus, tum quia fretus auxilio Comitis ipsius Terræ, plenus superbia omnino verba nostra paruipendebat. Sed cum à nobis, & à ceteris, qui ibi aderant Episcopis, sub iustitiæ regula, se, quod non sperauerat, constringi conspiceret, nec effugiendi haberet licentiam, negare pertinaciter cepit, quod ante vix audire dignabatur. Cumq. verba producerentur in longum, & maximum diei spatium esset consumptum, & ille nihilominus in sua pertinacia negando persisteret, hoc modo, eum cum ceteris, qui aderant, religiosis Episcopis, nobis audire visum fuit, & totum iudicium in ostensione Spiritus sancti committere. In nomine, inquam, Patris & Filij, & Spiritus sancti, cuius donum gratiæ te comparasse audiuimus, vt huius rei veritatem edisceras adiuramus. Quod si amplius, vt cepisti, negare tentaueris, Spiritum sanctum, donec quæ vera sunt confitearis, nominare non valeas. Qui Episcopus cum abunde eloquens esset, & à nobis exhortaretur, vt Spiritum sanctum nominaret. Patrem quidem, ac Filium satis disertè nominabat, Spiritum vero sanctum, mirum in modum, nullo modo nominare poterat. Tunc omnibus, qui aderant luce clarius patuit, quod honorem Episcopatus dato pretio emerat, qui non nisi Spiritus sancti gratia largiente tribuitur. Tunc virtute Spiritus sancti tremefactus Episcopus, humiliter coram omnibus confiteri coactus est,

quod

quod ante inflatus superbia, Dei timore postposito, procaciter negare præsumpserat.

CAPVT LIV.

HIS porrò temporibus quidam Amalfitanæ ciuitatis nobilis, mundo, mundanisq; omnibus abrenuntians ad hunc locum peruenit, & à Desiderio gratanter susceptus, & monachus factus est: partem non exiguam ligni salutiferæ, & viuificæ crucis auro, & lapidibus pretiosis exornatam, & in aurea icona locatam, quam ipse de palatio Constantinopolitano abstulerat in coniuratione, quæ contra Michaelem Imperatorem facta est B. Benedicto deuotissime obtulit.

Desiderius autem post ista Capuam pergens, & officinas Monasterij Capuani in ruinis iam positas cernens, ad renouationem illius animum dedit. Diruta namq; priori Ecclesia, iussit conduci artifices, alios ad muros constituendos, alios ad capitella columnarum miro opere facienda. Euocansq; ad se Benedictum eiusdem loci Præpositum, præcepit, vt in eiusdē Ecclesiæ renouatione, omnibus rebus postpositis, specialiter inuigilare studeret. Cuius ille imperio parens, Patris Benedicti basilicam, sicut nunc cernitur, pulcherrimam satis construxit. Quæ quidem Ecclesia habet in longitudine cubitos octo & nonaginta, in latitudine duos & quinquaginta, in altitudine quadraginta, columnas ab vno latere nouem, ab altero totidem. Tunc temporis cum omnis tellus aresceret, Fratribus omnipotentem Deum, & Patrem Benedictum, per aliquot dies ex hoc rogantibus, pluuiam Dominus abundantissime tribuit. Et vt meritis beatissimi Patris Benedicti id euenisse crederetur, solummodo intra terras Monasterij diffusa est, à foris vero, ne vna quidem pluuiæ gutta cecidit.

Datur terræ pluuia meritis B. Benedicti.

CAPVT LV.

SEQVENTI vero tempore Theodinus filius Mainerij de Triuento obtulit huic loco Monasterium S. Salvatoris

uatoris, quod situm est prope fluuium Aresta, simul cum castello, quod eidem Monasterio pertinet vocabulo Pesclatura, & duobus alijs Ecclesijs idest S. Maria de Colle rotundo, & S. Paulus de Petra coruina cum vniuersis earundem Ecclesiarum mobilibus, & immobilibus. Transmundus quoque Theatinus Comes similiter obtulit in hoc Monasterio tria sui iuris castella in Comitatu Pinnensi, quorum vnum vocatur Arsita, alterum dicitur Bacucco, tertium nominatur Bisenti, cum terra nihilominus decem millium, & eo amplius modiorum.

Circa hæc ferè tempora vir Domini Aldemarius huius cœnobij monachus, & miraculorũ patrator egregius, apud Bocelanicum vita decessit. De cuius miraculis, quia id ratio exigit aliquanta opusculo isti ad succedentium memoriam perstringenda sunt. Hic dum quodam tempore Bouianum pertransiret, vnus è supradicti loci habitatoribus eum interficere cupiens, vibrato telo ita lacertum eius obriguit, vt brachiũ flectere nullo modo posset. Tunc vbi se tali correptum pęna perspexit, eundem Aldemarium rogare cępit, vt sui misereri dignaretur, vir autem Domini orationem pro ipso fundens, persequentem se confestim sanum restituit. Nec hoc silendum videtur, quod si quis languidus aquã viri Domini manibus benedictam in potum accepisset, saluti pristinæ citissime restituebatur. B. Aldemarius.

Per hos dies oblata est in hoc Monasterio à supradicto Principe Iordano Ecclesia S.ᵗᵃ Agathæ iuxta Auersam, quam dudum Constantinus Africanus, sicut iam supra taxauimus, B. Benedicto obtulerat, cum curtibus, & villanis, & vniuersis pertinẽtijs eius, qualiter eam Richardus Princeps pater eius dotauerat, & sicut Gulielmus Cappellanus ipsius, qui eam restaurauerat, ad diem obitus sui tenuerat.

CAPVT LVI.

HOC interea anno Robertus Dux, qui cum Constantinopolitano Imperatore, eiusq; exercitibus multa iam dudum prælia prospere gesserat, multasq; eius Vrbes occupauerat, cum esset in eadẽ expedi-

expeditione, obijt, corpusq; eius Italię delatum, & in Venusina ciuitate cōditum est. Hic interea ad diem obitus sui, brachium S. Apostoli, & Euangelistæ Matthæi Cappellanis suis, filio suo Salerni reportandum, atque reddendum reliquit. Sed illi substantia pauperes, ac fide pauperiores, thecam argenteam, in qua sanctum brachium erat recōditum, inter se diuidunt, indeq; Ierosolymam pergentes, sanctas reliquias, vsque ad diem obitus sui, apud se retinuere, celantes. Ad mortem autem venientes supradictas reliquias inscijs socijs, pueris suis contradunt: qui, qualiter sanctum brachium temporibus Girardi Abbatis ad hunc locum detulerunt, loco suo scribemus. Non autem videtur indignum hic ex parte aliquam summā oblationum istius ducis, eiusq; coniugis Sicelgaite ad scientiam posterorum annectere, qui supra omnes ferè sui temporis mortales locum istum, Patrem Desiderium, & nostram congregationem diligere, exaltare, & honorare studuerunt.

Lib. 4. capit. 73.

CAPVT LVII.

PRIMA igitur vice, quando idem Abbas Regium perrexit ad eos, donauit ei Dux sexcentos bizantios, & quinque pallia, & vnam nauiculam auream. Alia vice palliū vnum magnum, & gemmas, atque margaritas quamplures, pro Skifatis septingētis. Item alia vice ad Castrumuillari, donauit ei sexcentos bizantios, & bis mille Africanos, & tredecim mulos cum tredecim Saracenis, & vnum tappetium magnum. Item quando ægrotauit, dedit mille skifatos. Item à Gallipoli mandauit trecentos bizantios, & duo millia tarenos. Quando prima vice venit huc, & iuit in Campaniam, posuit in Capitulo duodecim libras auri, & centum bizantios, & super altare B. Benedicti trecentos skifatos, & tria pallia, & centum skifatos pro fabrica dormitorij, & centum in refectorio, & quadraginta in hospitali, & duodecim libras denariorum in infirmario, & centum michalatos pro pictura Capituli. Quando venit super Aquinum, misit huc quingentos bizantios.

tios. Quando recepit Barium donauit Desiderio duodecim libras auri. Item secunda vice, quando perrexit super ciuitatem Tiburtinam, posuit in Capitulo duodecim libras auri; super altare verò centum skifatos, & vnum pallium magnum. Tertia vice quando reuersus est à Roma cum Papa Gregorio, posuit in Capitulo mille solidos Amalfitanos, & centum bizantios super altare; & abiens hinc misit centum nonaginta farganas Fratribus in dormitorio. Alia vice misit huc mille tarenos pro piscibus. Item mille tarenos, & vnũ nauigium valens solidos mille. Item quadringentos solidos Amalfitanos. Item à Romania misit huc mille michalatos. Vxor præterea illius quando ægrotauit, misit B. Benedicto quadragintaquinque libras argenti, & pallium vnum. Item quãdo venit huc post mortem Ducis, posuit in capitulo trecentos skifatos, & cooperuit omnes mensas refectorij mantilijs. Alia vice obtulerunt B. Benedicto altarium aureum, cum gemmis, margaritis, & smaltis ornatum. Coopertoriũ altaris sericum, cum vrna purpurea, ornatum margaritis, & smaltis. Calicem aureum paruum. Planetam purpuream cum friso, & cum aquila de margaritis. Tunicam vnam de panno pretioso inaurato. Pluuiales quatuor. Albas sericas quatuor. Albas de matassa bambacij octo. Candelabra de crystallo, & onichino, atque argento, parium vnum. Alia candelabra argentea cum malis crystallinis, parium vnum. Bazilia de argento parium vnum, librarum septem. Lanternam argenteam librarum octo. Scrinium argenteum super altare cum nigello, librarum octo. Scrinium eburneum magnum. Coppas duas argenteas deauratas cum nigello, librarum quindecim. Concam argenteam cum aquamanili suo, librarum vigintiquatuor. Vrceum de crystallo maiorem. Scutellam argenteam cum nigello, librarum quatuordecim. Alias duas librarum decem. Scutellam aliam librarum sexdecim. Pannos sericos octo. Circitoria de altare S. Benedicti quatuor. Duas cortinas arabicas, quæ pendebant supra chorum. Alias duas cortinas, quæ appenduntur in circuitu chori per quadragesimam. Item quando venit huc post mortem Ducis, posuit in Capitulo quinque libras auri, & duas dedit in infirmario, vnam pro expensis, alteram pro

balneo

balneo constituendo. Super hæc omnia obtulerunt B. Benedicto Monasterium S. Petri Imperialis in Taranto, cum decima de piscaria, & cum decima manualium suorum. Monasterium S. Angeli in Troia, S. Nicandri, S. Anastasiæ in Calabria, S. Nicolai in Sellectano, & Fundicum in Amalfi, cum pertinentijs suis.

Anno sequenti eadem Ducissa Sicelgaita, per consensum filij sui Ducis Rogerij, obtulit B. Benedicto per chartam aurea bulla signatam, locum qui Cetrarius dicitur, in Calabria, cum toto portu suo, & omnibus pertinentijs suis, atque vniuersis colonis ibidem habitantibus, quem videlicet in dotem à prædicto coniuge suo, Duce Roberto, dudum receperat, ea tamen conditione, vt quo ad ipsa viueret, idē locus in eius dominio permaneret. Post obitum verò eius, absque vlla heredum, seu successorum suorum calumnia, ad huius Monasterij ius remearet. Super hæc autem transmisit B. Benedicto, per Desiderium, altare pretiosissimum auro, ac smaltis margaritis, & gemmis, quodq; his omnibus multo pretiosius est, Beatissimi Apostoli, & Euangelistæ Matthæi sacrosanctis reliquijs mirifice decoratum.

CAPVT LVIII.

HOC eodem anno Ioannes Comes filius Landulfi de Venafro, ad extrema veniens, ad hoc Monasterium cum rebus suis ferri se iussit, & concambium de castello suo, quod Cardetū vocatur ideo nobis valde congruum, quia contiguum, diu iam optanti Desiderio, fecit. Datę sunt autem pro eiusdem castelli commutatione quatuor Ecclesiæ, quas in Venafro habebamus cum omnibus possessionibus, ac pertinentijs earum, idest S. Benedictus, qui vocatur Pizzulu, S. Maria in Sala, S. Nazarius in Biperozzu, & S. Benedictus intra eandem ciuitatem. Per hos dies Marinus Comes Traiectensis, vna cum Oddulana vxore sua, obtulit B. Benedicto totam partem suam de Comitatu Traiectano, & Castrospineij, ac Fractæ. His quoque diebus Gualterius Comes Lesinensis reddidit B. Benedicto fluuium Lauri cum tota piscaria sua, & ipsam focem

S. Benedi-

S.Benedicti cum tota piscaria,& calatoribus suis,tam intus, quàm foris cum introitu, & exitu suo: necnon & Ecclesiam S.Focatis, & Ecclesiam S. Petri cum pertinentijs suis, quæ malo ordine retinuerant homines de ciuitate Lesinensi. Tunc temporis Leo filius Symeonis ad mortem veniẽs, per manus Desiderij, obtulit in hoc loco, omnia sua mobilia, & immobilia, tam intus, quàm foris in ciuitate Barensi.

CAPVT LIX.

HIC Abbas concessit Landoni Comiti Traiectensi quartam partem de eodem Comitatu Traiectano, quam videlicet Marinus Comes, sicut supra diximus, S.Benedicto, cum Oddulana vxore sua, tradiderat, & quartam partem de castro Fractæ, & medietatem de castro Spinij, & quartam partem de Monasterio S.Martini ad Aquamundula, excepto Monasterio S.Martini cum pertinentijs suis: in eo tenore, vt idem vbicumque vocatus fuisset, supradicto Abbati, ac eius successoribus fideliter seruiret; post mortem vero suam,omnia hæc in Monasterij ius absque contradictione redirent. Fecit & libellum Transmundo Comiti Theatino vsque ad tertiam generationem de Castellomonte, & castello Mucculla, & castello Frisa cum pertinentijs suis, eo videlicet ordine, vt in tertia generatione supradicta castra in Monasterij huius ditionem redirent. Eodem verò tempore Petrus filius Gregorij Romanorum Consulis, præceptum fecit huic Monasterio de Ecclesia S. Antonini in Monte Porculo, cum omnibus attinentijs suis: quam supradictus Gregorius Consul Romanorum, vna cum filio suo Ptolemeo B.Benedicto obtulerat.

CAPVT LX.

IDEM quoque Gregorius illustris, ob maximam deuotionem, quam in Patre Benedicto, & per eum in loco isto habebat, cum supradicto filio suo Ptolemæo constituit, vt omni tempore nauis nostra cum nauclero,& nauticis suis libera maneat ab omni conditione,& de-

bito pensionis, & vt nullum plateaticum, vel portaticum Monachi nostri aliquando darent, in omni iure, ac ditione potestatis suæ, mari, terraq;. Obtulit etiam tunc B. Benedicto Ecclesiam, quæ dicitur S Ierusalem cum vniuersis pertinentijs suis, sitam in territorio Tusculano, iuxta tenorem scilicet, quo antea Monasterium S. Agathæ, & S. Angeli, S. Luciæ, S. Fęlicitatis, S. Petri in Pelgi, S. Saluatoris in Tusculano, & S. Mariæ in Vineis huic Cassinensi cœnobio concesserat, & confirmauerat.

Sequenti tempore Iordanus Princeps præceptum fecit Desiderio de terris, quas homines nostri de castro Teramensi, & Plumbariola, & Pedemontis emerant ab hominibus de Aquino. De castro ętiam Saracenisco, & Suiensi, & de Turre ad mare, cum pertinentijs suis: necnon de Lacu Aquinensi, & de Ecclesia S. Rufi in Capua, & Monasterio S. Agathæ in Auersa. Hæc inquam, omnia cum omnibus pertinētijs suis singillatim principalibus præceptis in hoc Monasterio confirmauit. Berardus etiam Comes filius Berardi Marsorum Comitis, eo ţempore obtulit B. Benedicto Monasterium S. Mariæ in valle Porclanesi, & castellum Roscolum cum pertinentijs suis. Per eos etiam dies Romualdus presbyter fecit chartam huic Monasterio de S. Ioanne in Conca cum attinentijs suis. Præterea & Nubilo Comes de Castrouipera obtulit huic loco Monasterium S. Eustasij infra eundem castrum, & Ecclesiam S. Barbati, & S. Eleutherij, & S. Hilarij, atque Monasterium S. Eustasij in castello Ribza cum omnibus pertinentijs eorum. Sed & Andreas sacerdos, & monachus cum parentibus suis oblationem fecit huic loco de Ecclesia S Blasij in Limata subtus castrum, quod vocatur in Carica. Hoc tempore Rolandus vir nobilis de ciuitate Lucensi, obtulit B. Benedicto partem suam de Monasterio S. Gregorij infra eamdem ciuitatem, & partem suam de Ecclesia S. Mariæ in Palatio, & castello Alflexo, & de Ecclesia S. Matthæi, & S. Mariæ in curte vecchia, & S. Nazarij in burgo S. Martini, & S. Martini in eodem burgo, & quidquid sibi pertinere videbatur in Comitatu Lucensi, Lunensi, Pinsensi, Pistoriensi, Florentinensi, Volaterrensi, Populoniensi, & Rossellensi,

Mattilda

Mattilda præterea Duciſſa Liguriæ, & Tuſciæ (cuius ſuperius memoriam feci) ob reuerentiam huius loci, conſtituit, vt nullum plateaticum, vel thelonium in ciuitate Piſana, & Lucenſi, & in omni ditionis ſuæ Terra, Monachi noſtri aliquando darent. Racterius quoque filius Petri de Territorio Marſicano, his diebus chartam fecit huic loco de tota parte ſua de Eccleſia S. Benedicti in Ciuitella, loco Paſcuſano. Idem fecit & Rainaldus filius Roberti de ciuitate Antena, cum parentibus ſuis de S. Petro in Morini, & S. Lucia in Rendenaria, cum omnibus pertinentijs illarum. Balduinus quoque Comes filius Oderiſij Marſorum Comitis, fecit huic loco oblationem de Eccleſia S. Vrbani in Comino, & S. Victorini in Vicoalbo, vna cum ipſo Lacu; necnon de Eccleſia S. Angeli in Pratora cum pertinentijs ſuis. Similiter fecit & Robertus de Belloprato de Eccleſia S. Ioannis in Poto cum pertinentijs ſuis. Petrus etiam & Ioannes filij, Atenulfi de Ceprano, tunc temporis ſimiliter fecerunt oblationis chartulam de Eccleſia S. Petri in Fabratera, cum montibus, planis, ſiluis, ac pertinentijs ſuis. Per eos dies Maio Iudex de ciuitate Barulana cum parentibus ſuis, per manus Deſiderij, obtulerunt huic Monaſterio Eccleſiam S. Stephani intra eamdem ciuitatem. Oderiſius præterea Landonis filius de Bahuco ad hunc locum veniens, Eccleſiā S. Mariæ ſitam ſub ipſo caſtro, & aliam Eccleſiam S. Mariæ in iam dicto caſtro, & S. Pauli, & S. Archangeli in Mozzani, & S. Quintiani, in hoc cœnobio deuotiſſimus obtulit. Sed & Ioannes filius Liudini de ciuitate Aquinenſi oblationem fecit in hoc Monaſterio de Eccleſia S. Martini intra eādem ciuitatem. Raul quoque Nouellus, eodem tempore chartam fecit in hoc ſancto cœnobio de Eccleſia S. Ioannis in Pantano, & S. Laurentij in caſa Palumbi, & S. Mariæ in ipſo colle, & S. Blaſij in Farneto, cum omnibus rebus, ac pertinentijs illarum. Henricus etiam filius Henrici Comitis de caſtro Cremonenſi, obtulit & ipſe Monaſterium S. Benedicti ſitum in pertinentijs eiuſdem caſtri, & Eccleſiam S. Ambroſij in caſtro Tire, cum omnibus pertinentijs ſuis. Id ipſum fecit & Punzo filius Benedicti de duabus Eccleſijs, ideſt S. Fęlicis, & S. Trinitatis in ciuitate S. Vrbani. Pandulfus quoque Aqui-

Mattildæ priuilegiū

nensis Comes, eo tempore similiter obtulit in hoc loco Monasterium S. Martini in colle Arcizzi, cum pertinentijs suis. Tunc temporis Bernardus quidam nobilis de ciuitate Aquinensi, chartam fecit huic Monasterio de Silua, quæ dicitur Matrelle, loco qui appellatur ad Riuum tortum, territorio Aquinensi.

CAPVT LXI.

HIS quoque diebus Guaiferius vir sapientissimus, & facundissimus, è ciuitate Salernitana, de qua oriundus erat, egrediens, ad hunc locum peruenit, atque à Desiderio susceptus, monachus factus est. In hoc igitur cœnobio positus scripsit vitam S. Secundini. Versus in laudem psalterij: de miraculo illius, qui se ipsum occidit, & per beatum Iacobum vitæ redditus est. Homiliam de aduentu. In natiuitate Domini; de Epiphania, & alia quamplurima, quæ hic scribere superfluum duximus.

Non solũ autem in ędificijs construendis, verum etiam in libris describendis, Desiderius operam dare per maximam studuit. Codices namq; perplures in hoc loco describi pręcepit, tam scripturæ sacræ, quàm sanctorum Patrũ, & aliorum nobilium scriptorum: libros etiam ad decantandum in choro diuinum officium tam de die, quàm de nocte, librum Euangeliorum, auro & lapidibus pretiosis ornatum, in quo posuit de ligno Dominicæ crucis, ac de vestimentis S. Ioannis Euangelistæ.

CAPVT LXII.

HOC præterea tempore, latrones noctu huius nostri Monasterij ingressi cellarium, carnes, caseũ, lardumq; inde surripiẽtes, suos his mercibus sacculos impleuerunt: foras autem egressi sacculos, quos impleuerant, leuare conati minime potuerunt. Deinde relicta sarcina, tentantes fugam, per totius excursum noctis Monasterij claustra circumeuntes, nullam egrediẽdi facultatem penitus consequi valuerunt. His quoque diebus in

Ecclesia, quæ ad honorem Patris Benedicti in partibus Liburiæ cōstructa est, satis insigne miraculum factum est, nam cum quidam Frater ad terraticum à ruricolis accipiendum directus fuisset; rusticus quidam, à quo triticum exigebatur, in tempestæ noctis silentio, saccum frumento implens, & super humeros ponens fugam arripuit. Sed ò verax per cęlestem lata sententia regem: Qui ambulat in tenebris nescit, Ioan. 12. vers. 35. quo vadat: nam qui iussa principis tenebrarum omni conamine, omniq; instantia implere nisus est, per viam rectam se incedere putans; per totam noctem in circuitu curtis illius deambulauit; vbi autem dies est reddita terris, in se rusticus rediens, & quod in re erat aduertens, volebat cum tritico egredi, & nequibat, volebat triticum de collo suo deponere, & minime poterat. Monachus verò completis hymnis matutinalibus, Ecclesiam egrediens, eumq; diuinitus ligatum aspiciens: postquam ab ipso totius rei seriem didicit, orationem Deo, Benedictoq; Patri feruentissime fundens, rusticum à nexu, quo detinebatur ocius soluit.

Hoc præterea tempore fames maxima per totam fere Italiam facta est. Tunc Desiderius cum Fratribus communicato consilio, cibos indigentibus abundanter conferebat.

ADNOTATIO.

EA, quæ hic de latronibus referuntur, Desiderius lib. 1. Dialogor. in hunc, qui sequitur modum enarrat. Alio etiam tempore latrones noctu huius nostri Monasterij cellarium ingressi, carnes, caseum, lardumq. ex inde surripientes suos sacculos impleuerunt. Sed foras egressi sacculos, quos impleuerant, leuare conati, minimè potuerunt. Deinde relicta sarcina tentantes fugere, tota nocte hac illac per claustrum Monasterij deambulantes, foras egredi nullatenus valuerunt. Igitur facto mane, cum se intra Monasterij claustrum conspicerent, timore exterriti, ac sui reatus conscij, quid facerent nesciebant: tandem reperto inter se consilio, exeuntes per portam Monasterij, si quo modo possent euadere, quasi nihil mali perpetrasse viderentur, cæteris, qui de Monasterio ad quodlibet opus egrediebantur se miscuerunt, & lento pede,

ne aliqua de eis suspicio oriretur, carpentes iter, haud longiuscule à Monasterio substiterunt. Cum interea Cellerarius, Fratribus solita stipendia præbiturus, Cellarium ingrederetur, refertos ante adytum sacculos inuenit, & miratus, ignoransq. quid esset, quæq. recondita requisiuit: cum autem reposita ablata cōspiceret, turbatus damno, foras egressus, quicquid perdiderat in ipsis sacculis reperit. Qui vehementer attonitus, & iam quid esset intelligens, mox conuocatis ad se duobus, vel tribus pueris, per viam vergentis deorsum montis (si fortè latrunculos, qui id admiserant inuenire possent) mittere curauit. Illi autem iussa complentes cum Monasterio egressi paululum processissent, repererunt illos iuxta stantes in ipso itinere montis. Cumq. iam penè pertransissent eos, ac nullam in eos (quia noti erāt) suspicionem haberent, concito gradu iter, quod cęperant peragebant. Illi vero diuinitus exterriti, ac velut amentes effecti, cęperunt post eos clamare, & dicere. Scimus Domini, quia vt nos comprehendatis venistis, sed miseremini nostri, nihil enim inde asportauimus, sed ablata omnia in ipso cellarij ingressu dereliquimus. At illi talia audientes comprehenderunt eos, ligatisq. post tergum manibus ad Monasterium perduxerunt, atque ita, vt erant connexi vinculis, Fratribus præsentauerunt. Fuere autem nonnulli, qui minus circa præceptum Domini cauti, cędi eos, ac sic dimitti iudicauerunt. Cæteri vero, quorum mens pia in Deo erat, & magis erga diuina mādata sollicita, solutis vinculis, cibo potuq. refectos, liberos abire permittunt.

CAPVT LXIII.

Gregorius septimus obijt ann. 1085.

NNO autem dominicæ incarnationis millesimo octogesimoquinto, indictione octaua: cum venerabilis, ac semper recolendæ memoriæ Dominus Gregorius VII. Papa, apud Salernum infirmitate magna detineretur, interrogatus ante diem tertium obitus sui ab Episcopis, & Cardinalibus, qui tunc vna cum Desiderio præsentes erant, quid post suum obitū de Romanæ sedis ordinatione iuberet; Respondit, vt si vnquam ali-

quo modò poſſent, eundem Deſiderium ad hoc officiũ promouerẽt. Is enim præter hoc, quod primus presbyter Cardinalis Romanæ tunc Eccleſiæ eſſet, prudentia maxima, religione ſingulari, & Principum circummanentium amicitia multa pollebat. Si verò hunc nullatenus flectere ad iſta valerent, aut Archiepiſcopum Lugdunenſem Hugonem, aut Ottonem Oſtienſem, aut Lucenſem Epiſcopum, quem prius ex his habere poſſent, in Papam eligere poſt ſuum obitum quantocius feſtinarent. Hoc ſtatuto, defunctus eſt, octauo ſcilicet Kalendas Iunij, die dominica, & honorabiliter intra Eccleſiam B Matthæi Apoſtoli, & Euãgeliſtæ ſepultus, cum ſediſſet in Pontificatu annis duodecim, menſe vno, diebus tribus. Et quoniam Romana Eccleſia paſtore deſtituta remanſerat, & hæretici, atque ſchiſmatici more luporum illã nitebantur inuadere: Deſiderius vna cum Epiſcopis, & Cardinalibus, necnon & laicis religioſis, qui hactenus in catholica vnitate, & obedientia Papæ Gregorij fideliter perſtiterant, cępit vnanimiter agere, qualiter eam poſſet decentiſſime ordinare. Miſerunt ergo, & conuenire fecerunt, vndiq; aptas huic officio perſonas, quatenus ex eis vnanimi cõſenſu eam cum gratia, & auxilio Dei eligerent, quæ idonea, & apta tanto ordini eſſet. Conuenientes poſt hæc ad prædictũ Abbatem Epiſcopi, & Cardinales cęperunt eum ſuper pręfati Pontificis iudicio appellare, vtq; in tanta temporis neceſſitate periclitanti ſubueniret Eccleſię, Papatum ſuſcipiẽdo, inſtantiſſime flagitare. Ad hæc ille, Papatum quidem ſe ſuſcipere obſtinatiſſima reſponſione recuſauit: alijs vero quibus ſciret, & poſſet modis, ad Romanæ Eccleſiæ ſeruitiũ ſe paratum eſſe reſpondit. Die pentecoſtes Sabinenſi Epiſcopo, & Gratiano Romam venientibus occurrit, eisq; verba, quæ cum Papa Gregorio de Eccleſiæ ordinatione habuerat, retulit, pariterq; cum eis Iordanum Principem, & Rainulfum Comitem adijt, atque ad ſeruitium, & adiutorium Romanæ Eccleſiæ adhortatus, libentiſſime ad omnia paratos inuenit. Cępit deinde Cardinalibus vehementer inſiſtere, vt de Pontificis eligendi perſona quantocius deliberarẽt, & vt ad Comitiſſam Mattildam litteras mitterent, quatenus ſtuderet, vt & ij, quos prædiximus Epiſcopi, & quot

quot idoneæ tanto officio personæ iudicarentur, Romam sine tarditate venirent. Quod illi facere negligentes, cum Iordano Principe clam machinabantur eidem Abbati pastoralem curam iniungere, & suasionibus multis nitebantur eum quoquo modo Romam perducere, putantes violenter se id ei posse imponere. Quod ipse persentiens omnino renuere, & contradicere cępit, sicq; ad hoc Monasterium reuersus, iterum Normannos, & Longobardos, & omnes quotquot potuit, hortari ad Romanæ Ecclesiæ seruitium cępit, & multos ex eis promptos, & paratos ad rem ipsam inuenit. Sed quia feruor æstatis nimius erat, propterea tūc Romam ire distulerunt, quousq; calor æstatis se imminueret, & tempora infirma transirent. Postquam vero Princeps conducto exercitu huius rei gratia Romam eundi, Campaniam venit, comitantibus etiam se vna cum Desiderio nonnullis partium istarum Episcopis: ipse suspectus prædictorum consiliorum amplius procedere noluit, dicens: quod nisi Iordanus Princeps, & Comes Rainulfus, & Episcopi Romani fidem sibi præstarent, nullam super hac re vim illi allaturos, neque alios inferre passuros, ipse cum eis nullatenus pergeret. Renuentibus facere, hac de causa res tunc infecta remansit.

CAPVT LXIV.

Guibertus Antipapa.

IAM ferè annus in tali fluctuatione transierat, quo in Apostolica sede nullus Pastor erat, nullus dominici gregis curam gerebat, & Guibertus hæresiarcha oues Christi sanguine redemptas, suis cum sequacibus laniabat, cum circa Paschalem festiuitatē Episcopi, & Cardinales Romanæ Ecclesiæ de diuersis partibus Romam conuenientes, mandauerunt prædicto Abbati, vt vna cum Episcopis, & Cardinalibus Romanis, qui secum tunc morabantur, & cum Gisulfo Salernitano Principe, qui tunc à Cisalpinis partibus venerat, ad eos quantocius pergerent, quatenus de Romanæ Ecclesiæ ordinatione simul tractarent. Ille nihil suspicatus de se iam illos aliquid cogitare,

cogitare, cum iam nulla de eo mentio ab aliquo fieret, aſſumptis præfatis omnibus, Romanam peruenit ad vrbem, in vigilijs Pentecoſtes. Per totam autem ipſam diem multa frequentia, quotquot catholicæ parti fauebant, tam clerici, quàm laici ad eum couenientes, iam circa veſperas congregati ſunt pariter omnes, tam Epiſcopi & Cardinales, quàm & cæteri Romani, qui in fidelitate B. Petri Apoſtolorum principis perſeuerabant, in Diaconia S. Luciæ, quæ eſt iuxta Septem ſolia, cęperuntq; omnes vnanimiter Deſiderium multis precibus obſecrare, vt Romanum Pontificatum ſuſcipere non recuſaret, eumq; obteſtare per diuina per humana omnia, vt ſubueniret periclitanti Eccleſiæ in naufragio conſtitutæ, multoties ad genua eius (& nonnullis lacrymantibus) omnes pariter ruentes. Deſiderius vero, quia iam dudum decreuerat vitam ſuam in quiete tranſigere, & qui magis optabat in diuina vocatione ſuum tempus finire, cępit omnimodis refutare, & hoc ſe nunquam conſenſurum firmiter repromittere. Inſtabant illi vehementer, ipſe autem vehementius renitebatur, dicēs: Pro certo ſciatis, quia ſi aliquam mihi violentiam ſuper hoc intuleritis, ego quidem prout citius potuero Caſſinum redibo, & nullo modo vnquam inde me intromitto: Vos autem propter hoc periculum magnū, & vobis, & Romanæ Eccleſiæ facitis. Et quia tardior iam hora proceſſerat, imminente iam nocte ad ſua quiq; reuerſi ſunt. Summo mane, Dominica Pentecoſtes, omnes vnanimiter ad eum iterum conuenientes, eadem cęperunt repetere, & ipſe nihilominus in ſemel fixa ſententia perdurare. Videntes ſe omnino iam nihil proccere, dixerunt Deſiderio presbyteri, & Cardinales Epiſcopi, quoniam quemcumque ipſe illis conſuluiſſet, ipſum illi parati eſſent eligere. Vnde cum Cencio Romanorum Conſule conſilio habito, tandem vt Oſtienſis Epiſcopus Papa eligeretur decreuit. Poſt hæc quæſierunt ab eo, vt ipſum Pontificē quem eligerent in Caſſinenſi Monaſterio reciperet, eumq; donec Eccleſia tranquillaretur cum ſuis omnibus ſuſtentaret, ſicut & de ſupradicto Papa Gregorio fecerat: quod Deſiderius libentiſſime facere repromiſit. Cum autem iam, iamq; de Oſtienſi Epiſcopo decernerent, repentè quidam de Cardinalibus, Ann. 1086

dinalibus, nequaquam se consensurum in eam elactionem clamauit: Quem cæteri, nequaquam ad suam sententiam flectere valuerunt. Verùm, vt Salomon testatur: non est prudentia, non est consilium contra Dominum. Mox enim Epicopi, & Cardinales vna cum clero, & populo in Desiderij duritiam stomachantes, & videntes, se nihil posse cum eo precibus agere, statuerunt violenter causam perficere. Tandem itaq; vniuersi pariter vno consensu, & animo illum rapientes inuitum, & renitentem attrahunt, & ad Ecclesiam prædictam Christi martyris Luciæ perducunt: ibiq; eum iuxta morem Ecclesiæ eligentes, Victoris ei nomen imponunt. Sed quoniam hæc omnia, vt diximus contra eius animum, & voluntatem fecerunt, cappam quidem rubeam induebat, albam vero nunquam eum potuerunt induere.

Desiderius ad summum Pontificatum euehitur ann. 1086.

CAPVT LXV.

EO igitur tempore præfectus Imperatoris à Duce, & eius matre dimissus, propter illud videlicet odium, quod Episcopi, & Cardinales (faciente tamen Salernitano Principe) Salernitanum Episcopum sacrare noluerunt, die noctuq; cum aliquantis ære iniquo conductis, in Capitolium contra eumdem electum conuenientes, persecutiones ei maximas intulit. Post quatuor dies idem electus Romam egressus venit Ardeam, ibiq; per triduum remoratus, abijt Tarracinam, ab inde crucem, & chlamydem, & cætera Pontificatus insignia ita dimisit, vt eis vlterius vti nullo vnquam modo persuaderi potuerit, decernens potius omni vitę suę tempore in diuina vocatio- vitam finire, quam tanti ordinis fascibus grauissimis colla submittere. Insistebatur ei quotidie precibus, lacrymisq; creberrimis, obijciebantur Ecclesiarum magna discrimina, ingerebatur plurimarum perditio animarum, quibus ei manifestissime diuina indignatio intendebatur, sicq; Cassinum reuersus est. Cæterum per anni totius curriculũ adeò mentis eius propositum immobile perstitit, vt nullis omninò argumentis ad eorum potuerit hortamenta, precationesq; deflecti.

Desiderius dimittit īsignia Pontificia

deflecti. Non tamen ob hoc Cardinales, & Epiſcopi, qui cum eo erant aliquatenus quieſcentes, Iordano Principi inſtare cęperunt, vt quantocius properaret, & propter conſecrationem eiuſdem electi, Romam cum eis pergeret. Qui cum magno exercitu ad hoc Monaſterium veniens, partim ordinatione ipſius electi, partim timore æſtatis, vlterius progredi veritus, reuerſus eſt.

CAPVT LXVI.

SEQVENTI anno mediante Quadrageſima apud Capuam Epiſcoporum concilio congregato, cum prædictus electus, vna cum Epiſcopis, & Cardinalibus Romanis eidem conſilio præfuiſſet, Cencius etiam Romanorum Conſul cum alijs nobilibus Romanis, & Iordanus Princeps, & Rogerius Dux, cum omnibus ferè ſuis optimatibus interfuiſſent, poſt finem concilij rurſus inſperate, & nihil eo de his ſuſpicante, cum multis precibus, lacrymisq; à clericis, & laicis perurgeretur, immobilis perſtitit. Tandem cum Dux, & Princeps, vna cum Epiſcopis, cæterisq; catholicis viris flentes eius pedibus adiacerent, multis rationibus, & orationibus coactus, vix tandem ſuccubuit, & præteritam electionem, crucis, & purpuræ reſumptione firmauit, duodecimo ſcilicet Kalendas Aprilis, Dominica in ramis palmarum. Inde Caſſinum reuerſus, ibidem Paſcha celebrauit. Peracta feſtiuitate, cum Capuano, ac Salernitano Principe, Romam perrexit, ac iuxta ciuitatem Oſtienſem Tiberim cum omnibus tranſiens, cum graui infirmitate detineretur, extra porticum S. Petri tentoria fixit; & quoniam Rauennas hæreſiarcha (qui viuente Papa Gregorio Papatum inuaſerat) Eccleſiam S. Petri armata manu tenebat, non integro die à militibus Principis, Dei auxilio expugnata, & recepta eſt. Dominico vero die poſt Dominicam Aſcenſionem, multis Romanis, & omnibus ferè Tranſtiberinis ſollemniter cũ maxima frequentia, præfatus electus à Romanis Epiſcopis Oſtienſi videlicet Tuſculanenſi, Portuenſi, atque Albanenſi;

Ann. 1087

Deſiderius conſecratur.

Cardina-

Cardinalibus quoque & Episcopis, atque Abbatibus quamplurimis assistentibus, more Ecclesiastico consecratus, & in Apostolicam sedem locatus est, septimo idus Maij. Quo etiam die corpus confessoris Christi Nicolai, à ciuitate Myrensi, in qua per annos septingentos septuagintaquinque quieuerat, Barium delatum est. Prædictus autem Pontifex per octo circiter dies Romæ remoratus, vna cum prædictis Principibus ad hoc Monasterium rediјt.

Translatio S. Nicolai.

CAPVT LXVII.

POST exiguum vero temporis spatium, Comitissa Mattilda vrbem adiens, magnis eundem Pontificem supplicationibus per Legatos interpellauit, quatenus eius frui aspectibus, eius potiri colloquijs mereretur. Eam quippe causam sibi Romam veniendi fuisse per maximam suggerebat. Cogebat corporis languor loco non abscedere: sed quia pro sanctæ vtilitate Ecclesiæ, se omnibus disposuerat periculis obiectare, iter per mare aggressus est. Cumq; ad vrbem peruenisset, à Comitissa, & eius exercitu, ac cæteris B. Petri fidelibus deuotissime, officiosissimeq; susceptus est, atque apud Ecclesiam B. Petri octo diebus permansit. Deinde in festiuitate S. Barnabæ, super altare S. Petri missam sollemniter celebrans, eadem die, auxilio, & ope præfatæ Comitissæ per Transtiberim Romam intrauit. Transtiberim tunc totam, Romanorumq; per maximam partem nobilium, & penè omnem populum, castellum quoque S. Angeli, basilicam B. Petri, ciuitatem Ostiensem, ac Portuensem, in sui iurisdictione tenebat; morabatur vero apud Insulam Romæ, quæ & ipsa sui iuris extabat. Die igitur, qui Apostolorum natalitia præcedebat; Nuntius quidam, quasi ex Imperatoris parte adueniens, omnes Consules, Senatores, ac populum Romanum de corona submonuit Imperij, cum subito Romani superuenie͂tes, præter B. Petri Ecclesiam vniuersa cęperunt. Ecclesiam vero ipsam, quam supradicti Pontificis homines desuper tuebantur, ingredi nullo modo potuerunt. Sed quia Guiberti hære-

Victor tertius Romam proficiscitur.

hæreſiarchæ multitudo permaxima erat, ij, qui ex parte Papæ Victoris erant, contra tantam hoſtium manum obſiſtere non valentes, in Tranſtiberim, ſiue in caſtellum S. Angeli diſceſſerunt. Iam die mediante in Eccleſia S. Mariæ in Turribus Rauennas hæreſiarcha miſſam cantauit: nam vtrumque campanile igne, & fumo ſuppoſito ceperat: ſole iam ad occaſum vergente, ij, qui in Eccleſia ſteterant, palam cum armis ſuis deſcendẽtes, reuerſi ſunt. Ita (heu, proh dolor) Apoſtolica, & vniuerſalis B. Petri Eccleſia, eo die quo eius præcipua feſtiuitas extitit, omni tam nocturno, quàm diurno officio caruit. Sic Guiberti hæreſiarchæ ſpes fruſtrata eſt, qui in Apoſtolorum ſollemnitate miſſas illic celebrare affectabat. Altera die Apoſtolicum altare lotum, & miſſa eſt ibi peracta. Die vero ſequenti omnes ad propria ſunt reuerſi, & eadem Eccleſia inditione Papæ Victoris redijt.

Guibertus Antipapa.

Eo itidem tempore, dum quidam peregrini, orationis gratia, ad B. Benedictum venirent, obuius illis quidam vir canonicus factus eſt: quem quis eſſet interrogantes, B. Petrum Apoſtolum ſe eſſe reſpondit; Et illi: Quo tendis? Et S. Apoſtolus: Vado ad Fratrem Benedictum, vt cum illo paſſionis meæ diem celebrem; nam Romæ conſiſtere non valeo; varijs enim procellis Eccleſia mea deprimitur. Quod cum Fratribus, viri illi poſtmodum reſeraſſent, ad ſuccedentium memoriam conſtituerunt, ita tanti Apoſtoli feſtiuitatem, ſicut & Patris Benedicti, cum maxima deuotione ſollemniter celebrare.

ADNOTATIO.

Cardinalis Baronius tom. 11. anno 1087. refert hanc eãdem hiſtoriam, ſubiungitq. ſtatim. quæ ſequuntur. Sed quod ab eo (Apoſtolo Petro) per Chriſtum fidei principium emanauit, ex quo omnis propago Sacerdotum fęliciter germinauit, vtiq. debuerat ſollemnius celebrari. Tu autem (candide Lector) perpende diligenter Decretum, ſeu Statutum à Monachis Caſſinenſibus, ſuper celebritate feſti B. Apoſtoli Petri latum, & vide, quid amplius facere potuerint in honorem

rem tanti Apostoli, quam decernere, & ordinare, vt festum ipsius eadem veneratione, & sollemnitate cum festo Patriarchæ ipsorum Benedicti celebraretur. Hoc enim facit Ecclesia Romana, & cæteris faciendum præscribit, cum in ordine, seu regula sui breuiarij, festum Patroni, siue Tituli alicuius Ecclesiæ, festo Apostolorum Petri, & Pauli, æquiparat, atque vtrumque tamquam duplex primæ Classis celebrari decernit; quod tunc Monachi Casinenses similiter decreuerunt, & statuerunt.

CAPVT LXVIII.

VIBERTVS interea hæresiarcha, qui post præstita Domino suo beatæ memoriæ Gregorio septimo Papæ fidelitatis sacramenta, & obedientiam nouem annis exhibitam, Apostolicum thronũ inuaserat, cernens Victorem Papam ab omnibus in maxima veneratione haberi, Henricum Imperatorem soluens ab obseruatione iuramenti, quod apud Canusiam Tusciæ oppidum, olim Papę Gregorio fecerat, Romam attraxit, & cum eo expugnare catholicam Ecclesiam cępit. Hi vero, qui ex parte Papæ Victoris in Vltramontanis partibus erant, Imperatorem Romæ remorare cognoscentes, contra eum rebellare disponunt. Contra quos Henricus Imperator adueniens, facto, vt assolet, vario bellandi euentu, diutissime plurimis deprędationibus, & incendijs, ac cędibus vtrimque decertatum est. Tandem præfatus Imperator, relictis ad resistendum in Germania copijs, assumpto partim suo, partim conductitio, siue gregario exercitu, Romam, & suburbana eius deprędationibus, & incendijs, ac cædibus, quibus valuit, quadriennio deuastauit: & tandem suo Simone, magis pretio, quam vi inthronizato, ab eodem Imperialem coronam accepit, & tam non fauentibus, quàm non communicantibus sibi, suisq; complicibus, & Romæ, & in omni Romano Imperio sæuissimam, & diuturnam intulit persecutionem. Huius rei causa, & Ecclesiæ penè totius Romani Imperij desolatæ, & christiana religio propemodũ dissipata, & vigin-

viginti millia hominum, & eo amplius in diuerſis Regionibus (B. Papa Guiberto cooperante) cęſa ſunt. Qui etiam pulſis catholicis Epiſcopis, & Abbatibus, & alijs Eccleſiarum Præpoſitis, ſcientia pariter, & religione pollentibus, ſceleratos, & idiotas ſingulis ciuitatibus, & cęnobijs, vel Eccleſijs, ſingulos, interdum autem binos, vel annuos Prælatos, damnabilis prioris magiſtri ſui Simonis magi mercimonio ſubſtituens, in deprędationibus ſanctorum locorum, & chriſtianorum ſibi non fauentium, imò & fauentium (dum non eſſet, qui armato reſiſteret) longe, lateq; voluntate quidem Neronis, & Decij, ſed minori poſſibilitate, graſſatus eſt. Idem vero Guibertus, qui multo rectius Papa Demens, quã Papa Clemens, dici debuit, in oppidulo ſuo, quod Argentuum dicitur, quaſi ad ſui munitionem excelſa Turri fabricata præſtolabatur ſimoniacos angelos, cum quibus volando in putentiſſimas ſtigias paludes rueret; Deo namq; Papæ Victori legitimo Eccleſiæ paſtori in omnibus fauente, ipſe viribus confractis ad nihilum redactus eſt. Cui nemo Apoſtolicam reuerentiam, ſiue obedientiam exhibebat, pręter Imperatorem, & complices eius, vel qui ſe illi propter auaritiam perpetuò, vel ad tempus, pacto vendiderunt: quorum plurimi, quibus eius perfidia clarueràt, dum execranda ſacrificia celebraret, non intererant, ſcientes eumdẽ nulli Romanorum Pontificum ſucceſſiſſe, ſed pręſcripto modo periurum, & inuaſorem, ac Simoniacum, Papæ Gregorio ſuiſſe ſuper iniectum. Nam qui fidem, & religionem zelo Dei tuebantur, Papæ Victori ſciencia, & religione præſtantiſſimo adhærebant.

CAPVT LXIX.

AESTVABAT interea ingenti deſiderio idem Victor Apoſtolicus, qualiter Saracenorum in Africa commorantium confunderet, atque contereret infidelitatem. Vnde cum Epiſcopis, & Cardinalibus conſilio habito, de omnibus ferè Italiæ populis chriſtianorum exercitum cõgregans, atque vexillum B. Petri Apoſtoli illis contradens, ſub remiſſione omnium peccatorum, contra

tra Saracenos in Africa commorantes direxit. Christo igitur duce Africanam deuoluti dum essent ad Vrbem, omni nisu illam expugnantes, Deo adiuuante, ceperunt: interfectis de Saracenorum exercitu centum millibus pugnatorũ. Quod ne quis ambigat hoc absque voluntate accidisse diuina, illo die quo christiani de Saracenis victoriam adepti sunt, eo etiam Italiæ diuinitus patefactum est.

CAPVT LXX.

RAEFATVS autem Victor Papa tertius vrbem egrediẽs, venit ad hoc Monasterium, sociatisq; sibi Episcopis, & Cardinalibus Ecclesiam S. Nicolai in Pica sollemniter dedicauit, mense autem Augusto Synodum celebrare cum Episcopis Apuliæ, & Calabriæ, necnon Principatus statuens, Beneuentum perrexit. In qua videlicet idem Apostolicus præsidens, ait.

Noscit dilectio vestra, charissimi fratres, & Coepiscopi, omni etiam orbi non latuit, sancta Romana, & Apostolica sedes, cui Deo auctore deseruio, quot aduersa pertulerit, quot denique per simoniacæ hæreseos trapezitas, malleis, crebrisq; tunsionibus subiacuerit, adeo, vt columna Dei viuentis videretur iam penè concussa nutare, & sagena summi piscatoris, procellis intumescentibus, cogeretur in naufragij profunda submergi. Guibertus enim hæresiarcha (qui viuẽte sanctæ memorię prędecessore nostro Papa Gregorio, Romanam inuasit Ecclesiam) præcursor Antichristi, ac Satanæ effectus, non cessat oues Christi conculcare, & occidere, & dilaniare. Irritator enim, prosecutor, exaggerator. & accensor iniuriarum Papæ Gregorij factus, quantas calamitates, quantas tribulationes, & quantas persecutiones ei intulerit, referre quis valeat? conspirationes, & coniurationes aduersus eum excitauit, vrbe fugauit, sacerdotio periurus ipse, ac Simoniacus, quantum ad se fuit priuauit, atque contra eum Romanum Imperium, gentes, & Regna cõmouit, & quod à sæculo non est auditum, ipse excommunicatus,

ctus, & damnatus, eundem sanctum Pontificem excommunicare præsumpsit, & Romanam vrbem hactenus sacrilegijs, homicidijs plurimis, conspirationibus, flagitijs, & omnibus vitiorum, & criminum ludibrijs deturpare non desistit, & Simonis Magi munitus perfidia, ipsiusq; officina factus, nequitiarum suarum complices ad tam impijssimum, & execrabile facinus euocans, Imperatorisq; exercitum congregans, Apostolicæ sedis inuasor est factus, contra præcepta Euangelica, contra Prophetarum, & Apostolorum decreta, contra canonum, & Romanorum Pontificum iura, nullo Cardinalium, Episcoporumuè præcedente iudicio, nullo Romani cleri approbante suffragio, nullo deuoti populi fauore adhibito, in sancta Romana Ecclesia, omnis malitiæ, nequitiæ, & perditionis caput est factus, Sed omnipotentis Dei clementia, prædictum Pontificem Gregorium post labores, & certamina ad æternam requiem euocante, cum iam vnanimi concordia Episcoporum, & Cardinalium, & comprouincialium Episcoporum, & cleri, ac populi Romani, nostram paruitatem, omnibus modis contradicentem, & renitentem, Apostolicæ sedi præfecissent, non timēs æterni Imperatoris iudicium, vsque nunc Christum, & oues, pro quibus suum sanguinem fudit, persequi non omittit. Idcirco auctoritate Dei, & Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, & omnium Sanctorum, omni sacerdotali officio, eum, ac honore priuantes, & à liminibus illum Ecclesiæ separantes, anathematis vinculo innodamus.

Nostis præterea, & bene nostis, quantos dolos, quantasq; persecutiones mihi intulerint Hugo Lugdunensis Archiepiscopus, & Richardus Massiliensis Abbas, qui pro fastu, & ambitione sedis Apostolicę, quam hactenus latenter habuerant, postquam se non posse adipisci peruiderunt, in sancta Ecclesia schismatici facti sunt: & Richardus quidem electionem nostram Romæ cum Episcopis, & Cardinalibus fecerat. Hugo autem postmodum ad nos veniens, pedum effusus vestigijs, dum obsequium nobis summi Pontificis inuitis, ac retrahentibus exhiberet, Legationem à nobis in partibus Galliarum postulauerat, & acceperat; quoad itaque paruitatis nostræ infirmitatem, factæ & collaudatæ à se ip-

fis electioni conspexerant repugnare, omnibus modis insistebant, ne onus abijceremus nobis pro Ecclesiæ necessitate impositum. Sed vbi nos ad id deflexos contemplati sunt, cęptam diu ambitionis flammam clibanus exturatus euomuit. Qua propter omnium sibi Fratrum videntes vnanimitatem pertinacius in eo scandalorum scelere reluctari, ab eorum, & nostra continuo sunt communione seiuncti. Vnde vobis Apostolica auctoritate præcipimus, vt ab eis abstinere curetis, nec illis omnino communicetis, qui à Romanæ Ecclesiæ communione sua sponte seiuncti sunt, quoniam, vt beatus scribit Ambrosius, qui se à Romana Ecclesia segregat, verè est hæreticus æstimandus.

Constituimus etiam, vt si quis deinceps Episcopatum, vel Abbatiam de manu alicuius laicæ personæ susceperit, nullatenus inter Episcopos, vel Abbates habeatur, nec vlla tali Episcopo, seu Abbati obedientia exhibeatur. Insuper ei gratiam B. Petri, & introitum Ecclesiæ interdicimus, quousque locum, quem sub crimine, tam ambitionis, quàm inobedientiæ (quod est scelus idololatriæ) cepit, resipiscendo non deserit. Similiter etiam de inferioribus Ecclesiasticis dignitatibus constituimus.

Item si quis Imperatorum, Regum, Ducum, Marchionum, Comitum, vel quilibet sæcularium potestatum, aut personarum, inuestituram Episcopatus, vel alicuius Ecclesiasticæ dignitatis dare pręsumpserit, eiusdem sententię vinculo se astrictum esse sciat: nec mirum, cum omnes vendentes, & ementes, trecenti decem & octo Patres in Nicæno Concilio congregati excommunicauerint, dicentes. Qui dat, & qui recipit, anathema sit. Quando ergo tales Episcopos, vel Abbates, vel reliquos clericos non deuitatis, si eorum missas audiatis, vel cum eis oratis, cum illis excommunicationem subitis. Quos quidem sacerdotes esse omnino credere non debetis. Pęnitentiam vero, & communionem à nullo nisi à catholico suscipiatis, si vero nullus sacerdos catholicus affuerit, rectius est sine communione manere visibili, & inuisibiliter à Domino communicari, quam ab hæretico communicari, & à Deo separari; nulla etenim
2. Cor. 6. conuentio Christi ad Belial, ait Apostolus, neque pars fide-

lis

lis cum infideli, omnis enim hæreticus infidelis est. Simoniacus vero, quia hæreticus, ideo infidelis. Sacram enim communionem Christi, quàm visibiliter, & corporaliter catholici propter imminentes hæreticos habere non possunt; tamen dum mente, & corpore Christo coniuncti sunt, eiusdem Christi communionem inuisibiliter habent.

Hæc igitur dum cũctorum Episcoporũ in eodem concilio residẽtium auctoritate confirmata fuissent, facientes exemplaria, per Orientem, & Occidentem disseminauerunt.

CAPVT LXXI.

IN eodẽ vero Concilio idem Pontifex grauiter infirmatus, post actum per tres dies concilium, festinanter Cassinum redijt, atque cũ Episcopis, & Cardinalibus ad hoc Monasterium ascendẽs, in capitulum Fratrum se ferri præcepit, & sub districtissimo anathemate interdixit, ne quis successorum suorum (Abbatum videlicet Cassinensium) auderet vendere, vel alienare Terras, Ecclesias, Villas, vel quascumque possessiones huic Cassinensi cœnobio pertinentes. Simili modo interdixit, ne quis Monachorum auderet facere chartam, vel libellum, absque scientia Abbatis sui, quod si fecisset irritum esset. Hoc statuto, omnium Monachorum vnanimi consensu præfatis Episcopis, in eodem Capitulo residentibus, atque confirmantibus, Domnum Oderisium religiosum valde virum, & Romanum Diaconum, qui tunc in hoc nostro Monasterio Præposituræ fungebatur officio, Abbatem constituit. Post hæc conuocatis eisdem Episcopis, atque Cardinalibus monuit, atque præcepit, vt iuxta quod prædecessor suus Papa Gregorius iam dudum decreuerat, Ottonem Ostiensem Episcopum, in Papam eligere, quanto possent citius, studerent, eumq;, quia præsens erat, manu apprehendens, cæteris Episcopis tradidit, dicens: Accipite eum, & in Romanam Ecclesiam ordinate.

Oderisius fit Abbas Cassinensis.

His ita dispositis, atq; decretis, sepulchrũ sibi constitui in absida ipsius capituli iussit, atq; post diem tertium feliciter

Papæ Victoris obitus anno 1087.

migrauit ad Dominum, sextodecimo Kalendas Octobris, Anno Domini millesimo octogesimoseptimo, à Patris autem Benedicti, anno quingentesimo septuagesimonono, cum præfuisset in huius Monasterij regimine annis vigintinouem, mensibus quatuor, diebus sexdecim. In sede vero Apostolica ab ipso suæ electionis exordio anno vno sacrationis, mensibus quatuor, diebus septem.

ADNOTATIO.

Mendum irrepsit in hoc capite circa numerum annorum, qui fluxere à transitu sancti Patris Benedicti, vsque ad obitum Victoris Papæ Tertij. Asseritur enim, & vere, Victoris obitus decimosexto Kalendas Octobris, Anni millesimi octogesimiseptimi, transitus verò sancti Patris Benedicti assignatus est supra libro primo capite primo, Anno Domini quingentesimo quadragesimotertio, à quo vsque ad annum supradictum obitus Papæ Victoris tertij, tantum intercessere anni quingenti quadragintaquatuor, vt patet rectè calculanti: si enim dicas, vt habetur in textu, interfluxisse annos quingentos septuagintanouem, consequenter dicendum erit, Victorem tertium obijsse anno Domini millesimo centesimo vigesimosecundo, quod omnino falsum est, & rationi temporum repugnat.

CAPVT LXXII.

ISTA præterea ornamenta idem Papa Victor ad mortem suam in hoc Monasterio dereliquit. Quæ omnia ferè post dedicationem Ecclesiæ partim ipse cum Fratribus huius cœnobij acquisiuit, partim ab alijs recollegit. Planetæ diaspræ quinque, & tres sine auro diarodanæ, tres deauratæ. Diapistin duæ, & alia cetrina. Purpureæ deauratæ septem, & aliæ quinque purpureæ, & duæ exametæ. Planetæ quotidianæ sex, quadragesimales quatuor. Dalmaticæ paratæ octo, & aliæ vndecim. Tunicæ paratæ quinque,

&

& aliæ decem & nouem. Pluuiales vero ornatos triginta octo, & alios octogintaſeptem. Albas lineas centum nonagintatres, de ſerico decem. Stolæ deauratæ cum manipulis ſuis decem & nouem: de argento cum manipulis ſuis tres, ſtolæ aliæ decem & octo; ſemicintia ſeptem: fanones aurei pro Subdiaconibus tres, & alij quatuordecim. Camiſi magni deaurati cum ammictis ſuis duo, & alij de ſerico ſeptem. Panni de altare ſancti Benedicti duo, vnum cum margaritis, alterum deauratum. Coopertoria cum auro tria, & duo alia ſine auro. Circitoria magna, & optima vndecim. Panni de altare ſancti Ioannis. Circitoria quinque, & coopertoria quinque: panni de altare ſanctæ Mariæ facies vna purpurea cum auro, coopertorium cum ſmaltis. Circitoria quatuor, coopertoria quatuor. Panni de altare ſancti Gregorij circitorium aureum, & alios quatuor. Doſſales magni decem & nouem. Doſſales minores triginta. Hoſtiaria ſeptem. Calices aurei duodecim cum patenis ſuis, ſeptem maiores, & quinque minores. Fiſtula aurea cum angulo. Calices argentei ſaxonici duo, & alij ſeptem argentei, fiſtulas argenteas duas. Thuribula de auro duo, de argento deaurata duo, alia argentea maxima duo, & alia argentea octo. Candelabra de cryſtallo parium vnum, & aliud parium argenteum cum onichino, & aliud parium argenteum cum malis cryſtallinis, & alia candelabra quinque. Duæ lanternæ argenteæ magnæ, & vna quotidiana. Euangelium ipſius, Euangelium Imperatoris, Euangelium Papæ Stephani, Euangelium Imperatricis, Euangelium Abbatis Aligerni, Epiſtolaria duo, vnum cum tabula aurea, aliud cum tabulis argenteis. Regulam ſancti Benedicti cum tabulis argenteis. Capſa magna argentea cum gemmis, & ſmaltis. Scrinia argentea duo. Duas cruces aureas magnas cum gemmis, & duæ aliæ aureæ minores, & tres argenteæ ad proceſſionem. Labrum aureum cum aquamanili ſuo. Fumigatorium græcum, aliud cum nigello, alterum cum ſmaltis: omnia hæc argentea. Pixis aurea cum ſmaltis pro corpore Domini, & alia maior argentea cum nigello. Coppetellæ de pernis tres. Bacilia argentea paria duo. Centum libras auri non laborati, fanonem Impe-

rialem totum aureum. Scaramangæ Imperatorum duodecim. Coronam de argento super altare sancti Ioannis cum crucibus quinque, & aliam crucem græcam. Coronam argenteam deauratam, & lapidibus pretiosis ornatam ferens sex cruces. Aliam coronam super altare sancti Benedicti ferens tres cruces, lapidibus pretiosis ornatam. In sancto Nicolao coronam argenteam, & crucem argenteam fusam. Coronæ argenteæ, quas in veteri Ecclesia inuenit vndecim. Hæc de Reuerendissimi Victoris tertij Papæ vita, & moribus, ac loci istius renouatione, seu adornatione dicta sufficiant. Ad laudem Domini nostri Iesu Christi, qui cum Patre, & Spiritu sancto viuit, & regnat Deus in sęcula sęculorum. Amen.

APPENDIX
AD TERTIVM LIBRVM
CHRONICI CASSINENSIS.

VLTA scribit Desiderius in suis Dialogis ad Monasterium Cassinense, & ipsius membra pertinentia, præter ea, quæ superioribus libris adnotauimus, quæ quoniam certum tempus præfixum non habent, visum est nobis in calce huius tertij libri ea simul reponere eodem ordine, & verbis, quibus ab ipso descripta sunt, ne aliquid ad historiam Cassinensem pertinens per negligentiã prętermisisse videamur. Ait ergo libro primo.

De Mancuso Monacho. Sed neque hoc taceam, quod de Mancuso monacho, Fratribus referentibus agnoui, quem ipse in Monasterio positus vidi, nostroq; iam tempore defunctus est. Qui cum ex Apuliæ partibus conuersionis gratia huc venisset, à Richerio Abbate nostro prædecessore susceptus, Fratrum congregationi

tioni associatus est. Itaq; in Monasterio corpore, in sæculo mente degens, semper terrena quæq; ac sæcularia meditabatur, omne magisterium regularis disciplinæ, sibi graue, ac importabile videbatur. Tunc cæpit ab Abbate licentiam petere, multasq; occasiones adinuenire, quo patriam, parentesq; posset reuisere. Cumq; ab Abbate suo sæpius fuisset admonitus, vt viam veritatis, quàm semel arripuerat, in melius proficiens, de die in diem ad finem vsque perducere, deposita omnis torporis ignauia, summopere studeret, ne forte iuxta sententiam Domini, aratrum tenens retroq; respiciens Regno cœlorum aptus esse non posset; & vxorem Lot imitans, in statuam salis versus, horrendum cũctis spectaculum præberet: ille nihilominus (cuius mens semel à maligno obsessa fuerat) nullo modo quiescebat, sed quotidie Abbatem, Fratresq; precibus satigando, vt eum patriam reuisere sinerẽt, omnimodis postulabat. Cumq; spem redeundi sibi sublatam esse conspiceret, clam de Monasterio egressus, more fugacis serui nocturnas tenebras captans, vt canis ad suum vomitum, ad patriam, Diabolo instigante, reuersus est; atque in parentum domo mansitans, sæculariter ibi, vt iam dudum mente conceperat, viuere cępit. Sed cum ab Abbate suo per nuntium sæpe fuisset admonitus, vt ad Monasterij claustra rediret, & ille salutaria monita paruipendens, obtemperare negligeret, ab eodem Abbate cõmunione priuatus est. Cum itaq; post non multos dies paululum languore correptus in lectulo resideret, immanem leonem ingredientem ostium, ac contra se aperto ore venientem, cernit. At ille, ad ingressum ferocis bestiæ territus, cępit magnis vocibus clamare, dicens: currite, currite, quia leo iste me deuorare contendit. Leo vero rugiens irruit in eum, & mordicus coxam illius apprehendens, maximum ex ea carnis frustum abstraxit: sicq; eum cruentatum, & seminecem relinquens, disparuit. Cumq; plures ad clamorem vocis illius obstupefacti concurrerent, leonem quidem minime viderunt, sed cruentatum, ac semiuiuum monachum in terra prostratum inuenerunt. Itaq; cum eum à terra eleuassent, paululum recepto spiritu, cuncta, quæ sibi acciderant per ordinem pandit, & vt quantocius se ad Monasteriũ

Luc. 9 verſic. 62.
Genel. 19. verſ. 26.

Mancusus è claustro fugit.

reducerẽt propinquos, ac vicinos obnixè precatus est. Propinquis igitur eius voto obtemperantibus, ad cellam huius nostri Monasterij, quæ intra Asculanum oppidum sita est, eum portauerunt: ibiq; post paululum recuperata sanitate, hoc ad Monasterium est reuersus, ac experperata culpa pęnitentia recepta, plures postea in sanctæ conuersationis habitu vixit annos.

Ex libro secundo Dialogorum eiusdem.

De B. Felice Monacho.

INterea nec ea, quæ de B.Felice (monacho videlicet huius Monasterij) audiui, silentio sunt prætermittenda. Quodam tempore, nescio qua de causa, ad Theatinam vrbem venire me contigit; & cum ab Episcopo, & clericis illius Ecclesiæ benigne, ac amicabiliter susceptus essem, atque orationis gratia ad Ecclesiam me duxissent: facta oratione, ad dexteram me Ecclesiæ contuli, ibiq; ædiculam, & altare conspexi: cumq; Episcopum, & clericos interrogassem, in cuius honorem altare illud conditum esset, respõsum mihi est, quod in honorem B. Felicis confessoris Christi altare illud esset dedicatum. Cum autem quis fuerit ille Felix inquirerem, dicebant mihi, quod monachus Cassinensis congregationis fuerit, atque ab Abbate suo illis in partibus, vt Pastoribus gregis præesset missus, ibi vitam finierit. Et cum ad corpus eius omnipotens Deus multa mirabilia operaretur, à maioribus suis de loco, in quo prius iacuerat leuatus, atque in hac Ecclesia sub hoc, vt cernis, altare conditus fuit. Igitur quoddam memorabile illo in loco nuper ab eo patratum, omnipotente Domino largiente, narrabant. Cum quidam cæcus ad cuncta obstantia pedes offendẽs, misericordem Deũ rogaturus ante eius altare venisset, & prostratus toto in terra corpore gemitu, ac suspirijs, vt meritis B. Felicis, sui misereretur orasset: mox depulsis cæcitatis tenebris, ita sanus, & incolumis surrexit, vt mirantibus cunctis, ipse suis oculis lucem cęperit cernere, quam semper ab alijs desiderauerat audire.

Miraculũ.

De Angelo Monacho.

Alter quidam (vt Fratres, qui ad huc supersunt referunt) Angelus, in hoc Monasterio monachus, dictus est, cuius pro-

fecto

fecto vita nomini diſſimilis viſa non eſt, qui dum infirmitate tactus corporis, vltimum diem clauſiſſet, dæmoniacus, quidam in coquinam fortè intrauerat: Et ecce ſubito cępit ſtrepere, ac ſe furibundus à terra diſſiliens in aera eleuare, magniſq; vocibus clamans, vim ſe à Benedicto perpeti conquerebatur dicens: O quid mihi modo Benedictus fecit, animam Angeli monachi, ob paruum cucullum, quod geſtauit in capite, mihi auferens, ſecum detulit. Cumq; omnes, qui aderant ad verba illius ſtupefacti intenderent, & quid diceret ignorarent, repentè ſignum, quo Fratrum obitus ſignificari ſolet inſonuit, ſtatimq; Fratres omnes feſtinanter ad domum infirmorum pergunt, & Angelum monachum iam defunctũ reperiunt. Qua in re aperte monſtratum eſt, quod animam illius in aliquo nocere non potuit, de cuius morte coram Fratribus tam triſtem, tamq; lugubrem, ſe antiquus hoſtis oſtendit.

Frater quidam in noſtro Monaſterio Stephanus Veneticus dicebatur, qui ex Venetiæ partibus adueniens, in ſanctæ conuerſationis habitu ſtudioſiſſime vixit. Cuius humilitatis, patientiæ, ac obedientiæ bonum omnibus, qui tunc in omnipotentis Dei ſeruitio ibidem congregati erant Fratribus, liquidiſſime patuit. Cumq; iam tempus eſſet, vt eius digna conuerſatio à iuſtiſſimo Domino remunerari debuiſſet, moleſtia grauatus corporis, Fratribus coram poſitis, diem clauſit extremum. Tunc quædam religioſiſſima anus, Agundia nomine, virgo mente, & corpore, quæ in ſanctimoniali habitu, iuxta Eccleſiam B. Mariæ ſemper virginis ſitã in ciuitate, quæ circa radicem Caſſini montis eſt condita, manebat, more ſolito, antequam clerici eiuſdem ciuitatis ad reddendas nocturnas Deo laudes ſurrexiſſent, ante prædictam Eccleſiam Dei Genitricis ſtans, gemitu, lacrymis, & ſuſpirijs Dominum precabatur. Cum ecce ſubito intempeſtæ noctis hora, reſpiciens vidit columnam igneam è cella, in qua infirmi Fratres quieſcere erant ſoliti, exeuntem, cęlumq; tendentem, quæ ſtatim nuntium Monaſterium ſubire præcepit, qui ſtudioſe inquireret, ſi aliquis ex infirmis Fratribus in cella illa degentibus, ex hoc mũdo migraſſet. Tum is, qui miſſus fuerat nuntius perniciter montem aſcendit, De Stephano Venetico.

Monaſte-

Monaſterium intrauit, domum infirmorum adijt, atque Stephanum religioſum monachum defunctum reperit, & ſtudioſius inquirens, inuenit eum ea hora emiſiſſe animam, qua columna ignea ab ancilla Dei viſa eſt celſa penetrare Polorum.

De Ioanne Venetico.

Alter quidã in iam dicto noſtro Monaſterio Ioannes Veneticus dictus eſt, miræ patientiæ, obedientiæ, & humilitatis monachus, qui quanti meriti apud Ieſum Chriſtum Dominũ fuerit, ſuum poſt obitum manifeſtiſſime claruit. Cum quidam Frater, cuius nomen à memoria excidit, caſu in inguine crepuiſſet, ita vt interiora eius, membrana diſrupta, inter carnem, & coriũ dilaberentur, ſepulchrum ipſius adijt, ac ſe ſuper illud proſternens, lacrymis, gemitibusq; vt pro ſe Dominum precaretur, ex intimo cordis poſtulabat affectu, proculdubio credens eius meritis ſe poſſe ſanitatem recipere, qui in hac vita poſitus, omnipotenti Domino totis viribus ſtuduit deſeruire. Cum igitur aliquantulum ſuper ſepulchrum eius orans incubuiſſet, ita reſtitutus eſt ſanitati, vt languoris priſtini, nec vllum quidem in eo indicium remanſiſſe videretur.

Smaragdus monachus, qui ad huc ſupereſt, & in noſtro Monaſterio commoratur, retulit mihi, quod narro, quod à Leone venerabili Presbytero, qui ſæcularibus, ac diuinis litteris, haud mediocriter eruditus, ab adoleſcentia vſque ad vitæ exitum in ſæpe dicto Monaſterio degens, omnibus penè in hac Prouincia notus extitit, accepit. Cum quidam, caſu accidente (ſicut prędictus Presbyter ex ore illius accepit) in ſecretiori loco crepuiſſet, & languore creſcente, quotidie vehementer fatigaretur, medicum à quo ſecari, vel exuri deberet, ſi quoquo modo poſſet ſanitatem recipere, conducere meditabatur. Timebat tamen ſi ſecaretur à Medico (vt multoties euenire ſolet) ne forte moreretur, & rurſus ſi non ſecaretur ſedurum ſuſtinere dolorem, quod eſt ipſa morte deterius, periculoſius ſibi videbatur. Igitur cum intra ſe hæc diutius agitaret, vnum ſibi remedium credidit fore, vt ad ſepulchrum B. Benedicti pergens, ipſius miſericordiã imploraret: ſperans ſe eius patrocinio, poſſe ſaluari, ſub cuius magiſterio recedens à ſæculo deuotiſſime ſe contule-

Miraculũ meritis S. Benedicti patratum.

contulerat. Statim igitur Eccleſiam intrauit, ac ſe coram altare humiliter proſternens, diutius orauit, vt omnipotẽs Deus meritis ſancti Patris ſalutem ſibi conferre dignaretur. Expleta vero oratione, è pauimento in quo proſtratus iacuerat ſurrexit, atque ex crepidine altaris puluerem collegit, & ligans in panno, loco in quo patiebatur ſuperpoſuit, atque die altero ita ſanus repertus eſt, vt nec ſignum quidem præteritæ infirmitatis in eo omnino remaneret.

Quidam puer in domo hoſpitum ſimul cum patre in lectulo cubans, cum ad neceſſitatem corporis in ipſo noctis ſilentio ſurrexiſſet: ſubito ingens Leo dentibus frendens, & eum vnguibus paratus diſcerpere, ſibi horrendus apparuit: qui pauore nimio exterritus, vociferans in terram corruit. Ad cuius vocem mox turbatus pater è lecto ſurrexit, feſtinus ad eum, valdeq; anxius acceſſit, cur ita clamaſſet, vel quid ſibi eueniſſet, paterna diligentia ſollicitus inquiſiuit. Ille vero immanem Leonem contra ſe venientem tremebũdus, ac palpitans vidiſſe ſe retulit: quem pater blanditijs demulcens, in vlnis proprijs acceptum, reduxit ad lectulũ. Sed diabolus, qui in ſpecie ſibi Leonis apparuerat in eum ingreſſus poſt aliquot dies vehementiſſime infeſtare cæpit. Cumq; ad Eccleſiam ante altare B. Benedicti eſſet adductus, mirum immodum in pauimento clauſis oculis proſtratus iacens, quicumque Monaſterij portam ingrediebatur, mox eius nomen exprimebat, dicens: talis vel talis homo modo per portam Monaſterij ingreditur. De Puero à Dæmonio vexato.

Quidam autem Frater cum cauſa obedientię è Monaſterio ad ciuitatem deſcendiſſet, duodecim à quodam accipiẽs denarios, eosq; propriæ vtilitatis gratia, occulte capiens, ſibi in ſinum miſit. Cum autem ad Monaſterium reuerſus, ad puerum, in loco quo vexebatur, acceſſiſſet: ſtatim diabolus hoc modo eum per os Pueri coram Fratribus infamare cępit, dicens. Monachus iſte contra Regulam ſui Ordinis, duodecim denarios à tali viro accipiens, cauſa proprij commodi occultatos retinet in ſinu. Igitur cum à Fratribus interrogaretur, vtrum vera eſſent conuitia, quæ antiquus hoſtis per os vexati ſibi obijceret: mox ille ſuam clamitans culpam, omnino id ita eſſe profeſſus eſt.

Alter

Alter quoque Frater (cuius nomen , ne verecundiam patiatur omitto) ex alio Monasterio , suæ salutis causa ad nostrum deductus : quadam nocte ad nocturnas vigilias lectionem de veteri testamento in Ecclesia, Fratribus more solito residentibus, recitabat: cum forte Puer , qui vexabatur adesset, & ecce subito diabolus per os eius exclamans, illa omnia, quæ legebantur se ad liquidum nosse, ibiq; fuisse protestabatur,& adiungens huiusmodi verbis lectori exprobrabat: sed si ea, quæ de te scio, referre coram præsentibus vellem , magnam profecto tibi verecundiam incutere possem; & re vera Fratrem illum abunde in suo Monasterio sęculariter vixisse compertum est. Postquam igitur pro vexato Puero ante sepulchrum B. Patris Benedicti diutius à Fratribus est oratum, ita sanus effectus est, vt amplius à maligno spiritu vexari minime visus sit.

Puer vexatus liberatur.

Eodem tempore alter puerulus ingentem Aethiopem super tectum domus astantem conspexit : qui valde territus mox fugam arripuit : sed idem dæmon eum insequens , ad ostiũ domus impulit, in terram prostrauit, statimq; in eum ingrediens acriter miserum fatigabat: cumq; ad oratorium ad sepulchrum prædicti Patris sæpe fuisset adductus, eiusdẽ Patris meritis,qui eum inuaserat dæmon relinquens,abscessit: sic vt ad eum accedere vlterius ausus non fuerit.

Alterpuer à Dæmonio obsessus liberatur.

Alius quidam Ioannes nomine , qui ætate prouectus adhuc superest , atque in infirmorum domo deseruit, ex Prouincia Marsorum, de qua ortus fuerat (cũ à pessimo dæmone teneretur) ad hoc cœnobium gratia recuperandæ salutis à propinquis adductus est: proculdubio credẽtibus, eum meritis B. Benedicti salutem posse recipere , ad cuius limina, multos diuersis languoribus occupatos audierant saluti pristinæ restitutos , & ipse post non longum tempus expulso hoste, sanitate recepta, magnam exultationem videntibus intulit .

Ioannes à Dæmonio meritis B. Benedicti liberatur.

Theodoricus etiam Monachus, atque Sacerdos , qui adhuc viuit , ac nobiscum in hoc cœnobio , religiosam vitam ducens, conuersatur , nepotem habuit , quem valde diligebat in sæculo, quem antiquus hostis ingressus est,non tamen vt aperte eum vexaret, sed latenter languorẽ inferens,quasi paraly-

Alius obsessus à dęmone.

paralyticum videntibus exhiberet. Hunc itaq; prædictus auunculus eius, cauſa recuperandæ ſanitatis, ad ſe, de B. Patris Benedicti meritis confidens, adduci fecit. Sed cum in hoc Monaſterio aliquandiu infirmus, ita vt venerat perduraret, & à nullo, quod eum dæmon poſſideret æſtimaretur: quadam die ab eodem auunculo ſuo ad venerabilem virum Lambertum nomine, qui in hac proxima ſilua, iuxta Eccleſiam ſanctorum martyrum Coſmæ, & Damiani, ſolitarius habitabat (vt eius benedictione potiretur) delatus eſt. Cui vir Dei panem benedictum dedit, vtq; eum comederet imperauit. Cumq; ſibi quod acceperat in os miſiſſet, idq; comedens guſtaſſet, dæmon, qui hactenus in eo latuerat, benedictionem tanti muneris ferrè non valens, ſtrependo, vociferando, huc illuc diſſiliendo, quæ cauſa languoris eſſet innotuit. Poſtquam vero cum auunculo ad Monaſterium eſt reuerſus, & apertè, quod à dæmone poſſideretur cognitum fuit, ductus in Oratorium eſt, quo omnipotentem Dominũ pro eo rogaturi cuncti ſimul Fratres conuenerunt. Expleta itaq; oratione, & pſalmodia, hora ſexta, Fratres ad refectorium (dimiſſis cum eo duobus, vel tribus monachis) cauſa reficiendorum corporum pergunt. Igitur cum illi, qui remanſerant diuinam pro eo miſericordiam lacrymabiliter precarentur, quatenus interceſſione beatiſſimi confeſſoris ſui Benedicti liberare captiuum hominem dignaretur: Monachus veneranda canitie ante altare, eidem, qui vexabatur aſtare viſus eſt: qui antiquo hoſti ab eo recedere potenti virtute imperauit: Mox dæmon facto impetu, magno cum vomitu ab obſeſſo exijt, atque ad eum accedere vlterius minimè præſumpſit, quem videlicet ſenem B. Maurum procul dubio fuiſſe compertum eſt, cuius reliquias Fratres, qui cũ eodem obſeſſo in Eccleſia remanſerant, ſuper pectus eius magna cum ſpe, ac deuotione poſuerant. Is autem, qui liberatus à dæmone eſt, Monachus in hoc Monaſterio cæteris cum Fratribus in Ieſu Chriſti Domini ſeruitio perſeuerans, conſtitit.

Lãbertus monachus

Panis Benedicti virtus.

Vexatus à Dæmone eripitur.

Ruſticus quidam in vicinia huius Monaſterij, in caſtello, quod S. Angeli nominatur, habitabat, qui feſtiuitatem B. Nicolai confeſſoris Chriſti per annos ſingulos, vna cum familia

lia sua, prout poterat, deuotissime celebrabat. Ea igitur die, qua eius sacra à fidelibus celebratur sollemnitas, ad basilicam illius nomini consecratam, cum vxore, & filio in puerili adhuc ætate manente, oblationem Domino oblaturus accessit. Postquam vero expletis missarum sollemnijs, & cõmunione sacri corporis, & sanguinis Domini participata, ad domum propriam sunt reuersi: puer à patre agrum reuisendi licentiam petijt, quem pater compescuit, dicens: Non est dignum, ò fili, in agrum hodie ad aliquod opus exercendum exire, quia licet indigni, diuina sacramenta percepimus, & festiuitas Patroni nostri B. Nicolai, ab omnibus magna cum deuotione vbiq; recolitur. Sed ille puerili leuitate ductus postquam, quod petierat à patre impetrare nequiuit, paterna iussa paruipendens, clam de domo auolans, solus ad rura visenda contendit. Vbi vero aliquantum in agro moratus, solem ad occasum vergere, & opacam noctem iam penè terris imminere conspexit, ad vicinam siluã (ne vacuus redire videretur, ac vt per hoc gratiam Patris, cuius verba contẽpserat, recipere posset) ligna cęsurus, domumq; delaturus, accessit. Cumq; ligna iam componere cępisset in sarcinam, subito quasi vehementis spiritus sonitum contra se venire præsensit, eleuatoq; sursum capite, nigerrimam auem, ad modum Vulturis, magno cum impetu per aera super se volantem conspexit, quæ haud longiuscule in semita, qua puer regredi debebat, se se obuiam posuit. Itaq; cum timore perterritus, ac tremebundus in eam intenderet, illa in speciem nigerrimi pueri, cuius capilli hispidi, ac sursum erecti, & extrema pars in ruborem desinere videbantur, se se transformans, ostendit.

Filius patri inobediens à dęmone obsidetur.

Igitur puer dum id, quod videbat, pauidus vt erat animo, inspiceret: isdem antiquus hostis eum taliter allocutus est. Efficere, inquit, ò puer, ex toto meus, & vna mecum ad huius proximi fluminis oram accede, ibiq; auri, & argenti tibi copiam magnam tribuam, vt non lignis, sed auro, argentoq; domum reuertaris onustus: quatenus dum superfueris, omnes propinquos, vicinosq; tuos diuitijs excellens, nobili, & delitiosa fruaris vita in terris. Hęc autem antiquus hostis non ita persuadebat, vt ea, quæ pollicebatur tribueret,

sed

ſed vt eum mergens, necare poſſet in flumine. At puer frequenter Chriſti nomen inuocans, crucis ſe ſtudebat munire ſignaculo, flebiliq; voce talia reſponſa reddebat. Abſit à me abſit, ne alicuius aliquando efficiar famulus, niſi omnipotentis Dei, qui me creauit, & Patris, qui me generauit. Cum itaq; iterum, atque iterum ſignum ſibi ſalutis apponeret, dæmon qui videbatur, inde ſe ſubmouēs, in vndas vicini fluminis magno cum ſtrepitu merſit, ibiq; ſerpentum more ſibilare, aſinorum rudere, taurorum mugire, rugire leonum, cępit: atque tantum timorem miſello incuſſit, vt tota ſilua rotari in vertiginem ſibi videretur. Cumq; in terra ferè iaceret exanimis, & quid ageret penitus ignoraret, ecce ſubito ſenex mitrato capite, candida ſtola indutus, ſibi aſtans apparuit, & inquit ad eum: Quid hic agis, cum iam tardior hora protrahatur, & recedentibus cunctis ſolitaria iam penè arua remaneant? Surge quantocius, domumq; redire feſtina, ne ſi amplius hic moratus fueris, graue periculum incurras. Surgens itaq; de terra, cum ſe ad leuandam ſarcinulam inclinaſſet, iſdem, qui viſus fuerat ſenex diſparuit: Et ecce iterum malignus ſpiritus ante oculos eius ſe ingerens, eiſdem quibus prius verbis affari puerum cępit: ſed ille nihilominus, quæ hortabatur, ſe facturum omnino denegans, flens, & eiulans in terram decidit, ac prout poterat, & ſciebat, Saluatoris omnium Ieſu Chriſti clemētiam, vt ſibi pręberet auxilium, flagitabat. Mox ille venerandus ſenex, qui ei dudum viſus fuerat, rurſus apparuit, & vt citius ſurgeret, lignaq. auferens aſportaret, hortatus eſt. Ad cuius aduentū inimicus, qui videbatur, vt fumus euanuit. Quem vtiq. ſenem Beatum credimus fuiſſe Nicolaum, cuius celebrandę feſtiuitati, prædictus ruſticus eo die operam dederat. At puer ad ſenis imperium ſurgens à terra, leuata ſarcinula, ſumma cum velocitate domum redijt, & vt ipſe poſtmodum referebat, tam leuis ſibi illa lignorum ſarcinula, quàm vehebat, facta eſt, vt nihil ponderis habere videretur.

S. Nicolaus puero apparet.

Cum autem domum regreſſus paululum remoratus eſſet, qui ei apparuerat dæmon in eum ingreſſus, cępit horribiliter fatigare. Vterq. turbatus parens affuit lugēs, & perſtrepens familiola cuncta circumſtetit. Sed cum nullum illi auxilium

xilium impendere posse se cernerent, salubre reperto consi-lio, hoc ad Monasterium, ad limina eum B. Benedicti perducunt, atque ad eius venerãdum sepulchrum in dextera parte altaris, misericordiam Domini lacrymabiliter postulantes prosternunt: ibiq. obsessus vehementer fatigatus obdormiuit. Igitur cum sic fessus obdormiens iaceret, aperiri sibi subito altare visum est, indeq. vir clarissimo aspectu, candidoq. habitu procedens, eius aluum, pectusq. diu contrectans, ei vt surgeret, ac discederet, imperauit. Qui mox expergefactus, ita sanus surrexit, vt dæmoniacam infestationem in se vlterius non sentiret. Hæc omnia per ordinem ex ore ipsius pueri, qui passus fuerat lacrymabiliter referentis, agnoui.

Puer vexatus Cassinum perducitur, & sanatur

In Diœcesi Theatini Episcopatus est Monasterium nobile, iuxta radicem Magellici montis, in honorem sancti Liberatoris constructum, & huic nostro Cassinensi cœnobio subditum, vbi magna Fratrum multitudo commorantes, iuxta almi Patris Benedicti mandatum, Christo Domino vero Regi militantes deseruiunt. Quodam igitur tempore, dum Fratres in eodem Monasterio in noctis silentio, iuxta morem quiescerent, quidam Reuerendus vir monastico indutus habitu, vni eorum apparuit, eumq. vt velociter de lectulo, in quo iacebat surgeret, hortatus est. Cumq. ille ad eius imperium expergefactus, surrexisset, inquit ad eum: Accelera, & excita omnes Fratres, & vt velociter surgant, atque ad Ecclesiam pergant, magnis clamoribus insta, quia hæc in qua quiescunt cella, sub omni est celeritate casura. Ille autem iussis obtemperans, magnis vocibus clamare cępit: surgite Fratres, surgite, atque ex hac cella, quia protinus ruitura est, quantocius exite, ne moram in ea amplius facientes, à ruinis (quod absit) opprimamini. Cum igitur illi expergefacti, eiusq. clamoribus turbati; vnde hoc nosset inquirerent, ille quæ viderat, quæq. sibi dicta fuerant, ordine retulit. Mox itaq. Fratres inde exeuntes, celeriter Ecclesiam intrauerunt, nocturnamq. synaxim, more solito, pulsatis signis, Domino decantare cęperunt. Cumq. intentis mentibus officia consueta persoluerent, subito prædicta domus, dato magno strepitu, funditus corruit. Exterriti

Monasterium S. Liberatoris.

S. Benedictus curã suorum gerit.

Fra-

Fratres, festine pergunt, solliciti, ne quis eorum illa ruina oppressus esset inquirere, & cum delapsam materiam, huc illucq. deuoluerent, inuenerunt vnum è Fratribus senectute grauatum, sub ruinis vndique circumiacentibus incolumem remansisse, extractumq. foras, quonam modo euasisset, curiose interrogarunt. At ille, cum domus, inquit, funditus fatiscens, super me dilaberetur, subito quidam splendidus vir, monastica veste indutus, mihi adstitit, ipsamq. ruinam iam super me cadentem, meq. opprimere minitantem, brachio suo sustentans, incolumem (vt ipsi cernitis) conseruauit. Qui videlicet B. Benedictus fuisse creditur, qui, & antea paterna pietate gregem, sub suo magisterio militantem, sua admonitione, & protectione eripuit, & senem fugere non valentem, manu sollicitudinis suæ, defendit.

S. Benedictus monachum suũ saluat.

Quidam etiam Frater in eodem Monasterio Ioannes dicebatur, qui ætate, ac ægritudine præssus, extremum vitæ spiritum trahebat. Cum igitur quadam die aliqui ex Fratribus, more solito, decantaturi matutinas laudes ad eum venissent, ille eos voce qua potuit compescuit dicens: Nolo, vt mihi canonicas horas amplius decantetis, quia Domnus Abbas cum multis Fratribus albis vestibus indutis, ad me modo gratia visitandi venerunt, mihiq. matutinale officium decantantes, post paululum, se huc redituros, meque secum assumpturos esse dixerunt. Dum itaque Fratres, qui ad eum venerant ad eius visionem intenti, si vera essent, quæ retulerat solliciti præstolarentur, post vnius horæ spatium, Frater ille magna cum exultatione, emisit spiritum. Ex quo animaduertere possumus, beatissimum Patrem Benedictum fuisse, qui ei cum illa albatorum concione apparuit, eumq. secum, vt promiserat, assumpsit.

De Ioanne monacho.

Modus libelli huius nos ad finem tendere cogit, sed bonum obedientiæ, quæ inter cæteras virtutes prima est, non sinit nos virtutem cuiusdam Fratris, qui eam tota cordis humilitate vsque ad mortem sectatus est, penitus silentio præterire: illum videlicet imitans, qui factus obediens Patri vsque ad mortem, obedientiæ nobis, pariter ac patientiæ reliquit exemplum. Qui videlicet Frater huius nostræ

De Rainerio monacho.

congregationis Rainerius nomine, iuuenis quidem ætate, sed moribus grandæuus fuit, cui multi è Fratribus, qui adhuc supersunt, & eum optimè nouerunt testimonium perhibent, quod scilicet tantæ humilitatis, tantæq; obedientiæ fuerit, vt ex hoc mirabilis ab omnibus haberetur, cui dum quadam die ab Abbate suo esset iniunctum ad aliquod opus pro vtilitate Monasterij peragendum, Theatinum adire territorium. Ille læto, vt semper animo, ad obediendum promptus, iussa implere festinans, iter arripuit. Qui dum pergeret, & aliquanti iam itineris spatium perfecisset, à latrunculis cuiusdam potentis viri Oderisij, qui ex præcepto eius (si quid ex huius Monasterij rebus diripere possent) viam obseruabant, omnibus, quæ deferebat sublatis, interfectus est. Cuius quidem corpus, vel propter inimicorum insidias, vel quia longè aberat, ad hoc cœnobium deferri non potuit, sed in quadam Ecclesia iuxta posita, humi traditum est.

Sed quantum illius obedientia omnipotenti Deo fuerit accepta, ad extinctum eius corpus ostendere dignatus est. Cæperunt namq; multæ in infirmitate detentæ personæ, ad eius sepulchrum accedere, & recepta sanitate ad sua incolumes remeare, inter quos Atto Comes magni Attonis Comitis filius, præfati Oderisij gener, cum grauiter detentus à febribus fatigaretur, ad sepulchrum illius, fama ducente peruenit, ibiq; in oratione prostratus, recedente febre, ita sanus surrexit, vt malæ illius valetudinis, qua antea laborabat, nihil prorsus in se sentiret. Qui pro recepta sanitate gratias referens, ob retributionem tanti muneris, optimo super eius sepulchrum oblato pallio, gaudens discessit.

Ex libro tertio Dialogorum eiusdem.

Monasterium S. Sophiæ de Beneuēto.

IN Beneuentana Vrbe Monasterium est, quod sanctæ Sophiæ dicitur, huic Cassinensi cœnobio subditum, in quo quidam à pueritia sanctæ conuersationis, & magnæ humilitatis monachus extitit: qui infra annos adolescentiæ nimio languore præuentus ad extrema perductus est. Ad cuius

cuius exitum congregati Fratres, vt moris eſt, hymnis, & pſalmis Deo, cui omnia viuunt, eius cæperunt animam commendare, ſanctorum cętum in eius auxilium attentius inuocare: qui creſcente languore defunctus eſt. Sed cum ad lauandum eius corpus aqua præpararetur, per vnam ferè horam exanimis iacuit. Cumq; qui aderant orationi, & pſalmodiæ inſiſterent, ſubito corpus eius omne contremuit, ac paulatim reuiuiſcens, cunctis, qui adſtabant, admirantibus, in lectulo reſedit. De hinc interrogatus, cæpit illis, quæ egreſſus de corpore viderat, referre dicens. Cum anima mea, vobis litanias canentibus, Sanctosq; Domini inuocantibus, de corpore egrederetur, mox ad preces veſtras, Sancti, quos inuocaſtis, meum in auxilium aduenerunt. Cumq; illi ab eo requirerent ſi illos, quos nunquam viderat, cognoſcere potuiſſet, reſpondit. Sanctum Benedictum, ſanctum Gregorium cognoui, Beatum Donatum, & Felicem cum reliquis, qui in hac Eccleſia requieſcunt Sanctis, meum in auxilium venire conſpexi: inter quos Beatus Mercurius Patronus noſter, velut ſplendidum ſydus rutilans videbatur. Quem cum interrogaſſent vtrum, nam eſſet in hac vita moraturus: minime, inquit, nam Beatus Mercurius ſe ad me aſſumendum venire ſpopondit. Quę omnia, vt dixerat, vera fuiſſe, rei exitus comprobauit.

Defũctus Monach. reuiuiſcit

Sãctorum patrocinium.

Eodem namq; die ex hac luce ſubtractus, ab illis procul dubio eſt receptus, quos antea, moriens, ſuum in auxilium venire conſpexit. Ego denique in eodem Monaſterio poſitus vnum ex illis, qui adfuerant teſtibus, Sicenolfum nomine, ſuperſtitem vidi, qui cuncta hæc, vt dicta ſunt, ſe vidiſſe, & audiſſe profitebatur. Hactenus Deſiderius in Dialogo.

Libri iſti Dialogorum Deſiderij Abbatis Caſſinenſis aſſeruantur manuſcripti in Bibliotheca Vaticana, vnde nobis data fuit copia eos tranſcribendi. Citantur hi libri à Cardinale Baronio ſæpius in notis ad Martyrologium Romanum, necnon & in Annalibus: ſuntq. magnæ auctoritatis, conſeruaturq. eorum tranſumptum in archiuo ſacri Monaſterij Caſſinenſis.

De libris Dialogorum Deſiderij Abbatis.

In Prouincia Aprutij celebris habetur memoria ſancti

De Sancto Amico monacho additio.

Amici confessoris, cuius corpus venerandum in castro sancti Petri de Auellana (quod in spiritualibus, & temporalibus sacro Cassinensi Monasterio subditum est) honorifice conditum requiescit: de quo antiquum Casinense Martyrologium die tertia Nouembris agit in hunc modum. Eodem die apud castrum sancti Petri depositio sancti Amici monachi, & Eremitæ, qui multis claruit miraculis. Habentur eius acta manuscripta in Bibliotheca Casinensi, sed non produnt quo tempore floruerit. Eius festum prædicto die celebratur in Ecclesia Casinensi sub duplicis officij ritu. Arbitror posteriorem fuisse Desiderio, ac consequenter Sanctis illis monachis, de quibus ipse scripsit, ideoq. hoc vltimo loco ipsum cum alijs coniungere placuit, vt qui simul viuunt in cœlis simul etiam reperiantur descripti à nobis in terris.

Finis Libri Tertij.

CHRO-

CHRONICI CASSINENSIS

Liber Quartus.

Patri in Chriſto venerabili, & ſemper recolendę memoriæ Rainaldo Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinali, & ſacri Caſſini Montis Abbati.

Petrus Diaconus debitæ obedientiæ famulatum.

PRISCI quondam veterum rerum Doctores, ob ſapientiæ ingeniũ demonſtrandum; aſſidue retexere non deſinebant, quæ, quanta, vel qualia proſpere, aut ſecus in Romano Imperio euenißent. De quibus, vel in quibus ſtilum ingenij ſui exacuere, & elimare modis omnibus cupiebant, & renitentes ſui magiſterij flores, per hiſtorias diu deſideratas, Imperatoribus oſtendebant: ſummumq; apud eos ſtudium erat, vt perituram elationis gloriam longè, lateq. per Orbis circulum propagarent. At Pater in Chriſto beatiſſime, venerabilitas veſtri ſtudij, huius ſacri Cœnobij reſiduam hiſtoriæ partem texere cupiens, noſtræ exiguitati hoc præcipere dignati eſtis, ſimili quidem feruoris ſtudio, ſed diſpari tamen amore; illi namq. ſcripſere, vt perituram, tranſitoriam, momentaneam, ac laben-

tem laudem acquirerent, vestra vero à Deo pertegenda beatitudo id exigit, vt pretiosi, præclari, fulgidi, atque laudabiles apud omnipotentem Dominum simus in futuræ quietis gloria: illud sæpe, sæpiusq. in nostræ mentis archano replicantes: In Domino laudabitur anima nostra, audiant mansueti, & lætentur. Ego nempe vestræ iussionis Imperio ceruicem submittens, quartam nostri Chronici decisionem quam vir facundissimus Leo Ostiensis Episcopus, morte præuentus, explere nequiuit, sicut dispo suerat, scribere ordiar, illis maxime inductus verbis, quibus hoc onus iniungere dignati estis, dicendo. Ad ea, quæ tibi iniunguntur accingi ne cuncteris, verte oculos ad montes, idest ad præcepta legis, & gratiæ, & inde tibi auxilium veniet. Illius enim est perficere, quod nos velle adiacet, hominum namq. est plantare, Dei autem incrementum dare: ipse namq. suscitat de terra, & de lacu miseriæ pauperem, eumq. locat cum principibus populi sui. Ergo de illius fidens auxilio aggredere illud, quod tibi à nobis obedientiæ merito imperatur, simul etiam, & quicquid à Patris Desiderij felici ad cœlestia transitu, in hoc euenere cœnobio, seu in alijs terrarum partibus, studiosius inquirens, exarare sollicite studeas: illa nihilominus suis in locis adijciens, quæ nostro videlicet tempore in Orientali climate per peregrinos milites operatus est Christus: simulq. tempora, loca, & personas, & præcipua dumtaxat gesta, ac bella annectens, ex eo videlicet tempore, quo ijdem peregrini ipsum bellum auxiliante Deo aggressi sunt, quousque ciuitatem sanctã Ierusalem receperunt, & sanctum, ac venerabile Christi sepulchrum (propter quod vtiq. specialiter profecti sunt) de prophanorum manibus eruerunt. Hoc vbi pectore hausi, conatus sum pro viribus quod iniunxeratis, fidens in illo, cui omnia possibilia sunt, quiq. ea, quæ abscondita sunt Philosophis, & vana gloriæ

Psalm. 33.

1. Cor. 3.

turgidis

turgidis, ſua largiflua pietate ſæpe reuelat paruulis, & inſipientibus, cauſam etiam reddens, quæ excuſabit noſtræ inſcitiæ culpas, tanti Patris præcipientis auctoritas. Et quia Abbatum ſeries à Patris Benedicti temporibus, vſque ad renouationem Eccleſiæ Beati Martini à prædicto Leone fuerat exarata, nos ab eiuſdem Eccleſiæ renouatione ſcribendi ſumentes initium, ea, quæ de ſanctiſſimi Deſiderij vita deſcripta non erant, eidem hiſtoriæ adiungere curauimus, ne ex maxima parte tertius liber detruncatus videretur. Deinceps Reuerendiſſimum, & religioſiſſimum Oderiſium, cum reliquis Abbatibus ſibi ſuccedentibus, litteris, vtcumque mandaturi.

Notandum ſane, quia ea, quæ conſcribenda ſunt, ex regiſtris Romanorum Pontificum, Gregorij ſeptimi, & ſucceſſorum eius, necnon Principum, & Ducum geſtis decerpſimus, aliquando ſenſum tantum, nonnunquam vero illorum verba, & acta, vt deſcripta erant interſerentes. A Girardi porrò Abbatis tempore (qui me in hoc ſancto Caſſinēſi cęnobio, primo ætatis meæ luſtro ſuſcepit) vſq; ad hunc diem, partim ex ore venerabilis Abbatis Senioreti, ſui tēporis ſingularis noſtri Ordinis viri, audiui, partim oculis proprijs vidi, partim ſeniorum noſtrorum, aliorumq. fidelium relatione comperi. Quod ſi veſtræ ſanctiſſimę Paternitati non diſplicere perſpexero, alijs me placere confido. Enimuero, vt noſtis, diſciplinis liberalibus nequaquam operam dedi, ſed à quinto ætatis meæ anno, quo ad hunc locum, ſicut ſupra retuli, Chriſto largiente perueni, diuinis lectionibus, & priſcis annalibus, prout Dominus dedit, ſecundum noſtrum ſcire, & poſſe adhæſi. Quod ſi aliquis contra nos propter hoc locutus fuerit, & me inſulſum, atque indoctum dijudicans, tantum opus nequaquam aggredi debuiſſe clamauerit, liquido noſcat, quia tunc Redemptoris magnalia penè annihilantur,

Num. 22. *si humanæ rationis astutia inuestigentur. Ille enim, qui brutum animal olim resoluit in verba loquentem, ipse in cordibus seruorum suorum, prout vult, & quantũ vult, & quãdo vult dat verbum. Vnde & per psalmographum*
Psalm. 80. *Vatem clamat: Aperi os tuum, & ego adimplebo illud; & Iacobus: Si quis indiget sapientia, postulet à Deo, qui dat*
Iacob 1. *omnibus affluenter, & non improperat, & dabitur ei. Si quid scientiæ, si quid ingenij, si quid in nobis boni conspicitur, ad cũctorum bonorum auctorem ex toto necesse est,*
Matth. 10 *vt referatur. Ipse namq. dixit: non enim vos estis, qui loquimini, sed spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis, per quem in quo, & à quo omnis sapientiæ, & omnis scientiæ, & omnis bonitatis norma, & principiũ constat, & finis. Et quia sunt aliqua forsan, in quibus possem à sapientibus merito reprehendi hoc nostrę inscitię imputent, si quæ vero irreprehensibilia, Deo, non mihi ascribant, quia ego distractus necessitate, & perturbatione temporis, hoc opusculum, non quo debui stilo digessi. Qua propter Rainalde Pater in Christo Beatissime, qui nos ad hoc opus eligere censuistis, vestro id, si placet, elimato splendidoq. sermone corrigito, nec simplicis verbi imperitiam, sed historiam nostro Cœnobio attendatis vtilissimam.*

CAPVT PRIMVM.

Oderisius electus Abbas anno 1087.

ODERISIVS huius Monasterij Abbas tricesimus octauus, sedit annis decem & octo, mensibus duobus, diebus decem & octo. Hic ex Marsorũ Comitum origine ducens sanguinis lineam, in ipso pueritię suæ tempore, dum in hoc Cassinensi cœnobio à reuerẽdę memorię Richerio Abbate susceptus, & habitu sanctæ conuersationis indutus fuisset, cernens eum supradictus Abbas luxus sæculi spernere,

diuinis

diuinis lectionibus intentum eſſe, contemplatiuam vitam inhianter appetere, & regularis vitæ egregium ſectatorem, Caſſinenſem Abbatē illum futurum eſſe prædixit, qui à prædeceſſore ſuo ſanctæ, ac ſemper venerandæ memoriæ Victore Papa, huius loci Præpoſitus ordinatus, dum idem Pontifex, vt ſupra retulimus, grauiter infirmatus, ad hunc locum veniſſet, in Capitulo Fratrum ſe deferri in lecto præcepit, ibiq; in præſentia Epiſcoporum, & Cardinalium, qui cum eo erant, admonuit Fratres, vt iuxta quod B. Benedicti Regula præcipit, Abbatem ſibi de ipſa congregatione eligerent; inter Fratres vero habito conſilio, omnes pari conſēſu Oderiſium ad tantum ordinem recipiendum dignum proclamantes, elegere: quod cum ſupradicto Papæ Victori retuliſſent, ipſe voluntatem eorum, & electionem valde laudabat, eundemq; protinus vocari faciens, omnino inuitum, & renitentem, & virtute, qua poterat proclamantem, & per ipſum Deum, ne hoc faceret obteſtantem, per virgam, & regulam de Abbatia inueſtiuit.

Lib. 3. capit. 72.

CAPVT II.

POST mortem autem ſupradicti Pontificis, triſtitia ingens, & deſperatio cunctos noſtræ partis inuaſit, & iam ferè quid agerent, vel qualiter ſe de Eccleſia intromitterent ignorabant. Prædictis igitur Epiſcopis circumquaque diſperſis, rurſus frequentes Nuntij, crebriq; Legati, tam Romanorum, quàm Vltramontanorum, & Comitiſſæ Mattildæ ad eoſdem Epiſcopos tranſmiſſi, hortabantur pariter, atque rogabant, vt de Romanæ Eccleſiæ ordinatione ſtuderent: vt in vnum conuenientes caput facere chriſtianitatis ſatagerent, membra, Dei auxilio, capiti non defutura, facilè, & in proximum caſuram, & confundendam Eccleſiam, niſi Paſtorem haberet: tandem itaq; rurſum vndiq; coadunati, vna cum noſtro Abbate Oderiſio, miſerunt litteras Romanis clericis, & laicis S. Petri fidelibus, vt quotquot ex eis poſſent, prima hebdomada quadrageſimæ Tarracinam venirent, quotquot vero

ro non possent assensum suum in persona, quam ipsi concordi voto eligerent, proprijs litteris repræsentarent: similiter etiam miserunt litteras vniuersis circumquaque per Campaniam, Principatum, atque Apuliam manentibus Episcopis, atque Abbatibus, vt quicumque possent absque canonica excusatione per se ipsos ad prædictum locum, & tempus occurrerent: non autem valentes, aut per idoneas personas, aut certe per litteras consensum suum transmittere, perstuderent.

Ann. 1088 Factum est, & quarta feria primæ hebdomadis quadragesimæ, octauo scilicet idus Martij, congregati sunt apud Tarracinam Campaniæ ciuitatem cum Episcopis, & Cardinalibus Romanis superius notatis, Archiepiscopi, Episcopi, at Abbates, ex diuersis partibus numero quadraginta; ab Vrbe autem Roma Ioannes Portuensis Episcopus omnium Cardinalium, & clericorum catholicæ dumtaxat parti fauentium, Benedictus vero Præfectus vniuersorum laicorum fidelium legationem, & consensum vnanimen per litteras attulere. Legatorum autem Vltramontanorum, & Mattildæ Comitissæ, nonnulli fuerunt orantes instanter, vt eidem propter quam conuenerant rei, cum auxilio, & gratia Spiritus sancti, ita studerent, vt læta illis, à quibus fuerunt legati, nuntia referre valerent.

Altera igitur die conuenerunt omnes pariter ad Episcopatum prædictæ ciuitatis in Ecclesia B. Petri Apostolorum Principis, & sancti Leuitæ Cæsarij, & cum resedissent, surgens in medium Tusculanensis Episcopus, retulit per ordinem omnia, quæ de ordinatione Ecclesiæ, vel Papa Gregorius antea, vel postmodum Papa Victor statuerant, simul etiam, quam ob causam ipsimet vniuersi, tunc in eodem loco conuenerant. De hinc surgens Episcopus Portuensis, & Benedictus Præfectus retulerunt, & ipsi tam clericorum, quàm laicorum fidelium à Roma super hoc negotio Legationem pariter, atque consensum, videlicet, vt quemcũque ipsi tunc vnanimi voto ad hoc officium promouerent, eumdem pari, & simili consensu in Apostolica sede statuendum reciperent. Cumq; huius Monasterij Abbas, & Archiepiscopus Capuanus, & ad postremum cũcti, qui conuenerant benefactum,

neſactum, recteq; dictum laudaſſent, atque omnipotentem Deum, vt miſeriam, & afflictionem Eccleſiæ, quandoq; reſpicere, ac releuare dignaretur, multis precibus imploraſſent, ſtatuere demum cõmuni conſilio, vt per tres illos dies, ideſt quintam, & ſextam feriam, ac ſabbato, triduanum ſpecialiter ieiunium celebrarent in abſtinentia, & orationibus, ac eleemoſynis, vt diuinitus oſtendi ſibi perſonam tantæ dignitatis condignam, continuis precibus impetrarent.

Dominica itaq; die valde mane omnes iterum in eadem Eccleſia congregati, cum inter ſe pariter nonnulla de re huiuſcemodi tractauiſſent, exurgentes tres Cardinales Epiſcopi, qui caput eiuſdem concilij erant. Portuenſis ſcilicet, Tuſculanenſis, & Albanenſis, ambonem aſcendere, factoq; ſilentio, vno ſimul ore pronunciant Ottonem Epiſcopum placere ſibi in Romanum Pontificem eligendum. Cumq; vtrum omnibus idem quoque placeret, ſicut eſt cõſuetudo, requirerent: repente mirabili, ac ſumma concordia omnes magna voce, hoc ſibi placere, dignumq; illum vniuerſi conclamant Apoſtolicæ ſedis Papam exiſtere. Tunc Albanenſi Epiſcopo pronuntiante, Vrbanum illũ placere vocari, mox cuncti ſurgentes capiunt, eumq; cappam laneam exuentes, purpuram induunt, & cum acclamatione, atque inuocatione S. Spiritus ad altare B. Petri Apoſtoli illum pertrahentes, in Pontificali ſolio ponunt, quarto idus Martij, ſicq; ab eodem Pontifice miſſa ſollemnis celebrata, vniuerſi gaudẽtes, Deoq; gratias referentes, rediere ad ſua. Sed de his hactenus, nunc qualiter noſter Abbas veteres officinas diruens nouas extruxerit deſcribamus.

Vrbani ſecundi Papæ electio

CAPVT III.

CERNENS igitur Oderiſius renouationẽ cœnobij Deſiderio ad votum ceſſiſſe, ad officinas, quæ ex veteribus ſupererant, renouandas non ſegnis accingitur: domum nãq; infirmorum, quam dudum prædeceſſor ſuus Deſiderius magno ſumptu, ac ſtudio, vna cum balneo ædificauerat à fundamentis eſt orſus euertere.

Et Monasterij ampliandi occasione ipsam infirmorum domum ampliorem, & meliorem efficere. In decliuo igitur montis latere domum illam construens, tam in longitudine, quàm in latitudine, & altitudine maiorem, ac firmiorem erexit. Quæ videlicet longe priore speciosior, mirifice satis est lateribus tecta, & pictorum studio decorata, habens ab Oriente fenestras plures; in cuius capite per pulchram Abbatis cameram constituit, iuxta quam etiam Ecclesiam S. Andreæ Apostoli construxit. Desuper autem trabibus, tabulisq; est mirifice laqueata, ac lateribus cooperta, parietibus in gyro figuris pulcherrimis decoratis, pauimenti vero opus quàm speciosum, quam solidum, quam multigena marmorum sit diuersitate constratum obtutibus omnium patet. Circuitum etiam claustri magnis marmorum tabulis sepsit: fenestras præterea in absida duas, in frontispicio, ab vno latere, & ab altero totidem instituit, quæ videlicet Ecclesia ab vno capite absidæ sanctissimi Patris Benedicti, ab altero hæret domui infirmorum, iuxta vero eiusdem Ecclesiæ frontem, cisteruam arcuato opere fabricauit: à Septẽtrionali porrò eiusdẽ Ecclesiæ parte cimiterium construens, lateribus cooperuit: iuxta infirmorum vero domum ab interiori parte coquinam, ac balneum, atque cisternam opere per pulchro extruxit. Claustrum quoque infirmorum inibi super marmoreas columnellas erigens, & picturis decorauit, & tegulis texit. Nihil hoc, vir strenuissimus, expleto moratus, circa atrium maioris Ecclesiæ palatium, in quo nobiles quiq; hospitarentur, fabricauit, & idem trabibus contignans, tegulis cooperuit, iuxta quod etiam cisternam arcuato opere patrari mandauit.

CAPVT IV.

HOC præterea tempore quidam Frater in hoc cęnobio Maio dictus est, qui qualiter à diabolo interfectus, qualiterq; per sanctissimum Patrem Benedictum ereptus sit, præsens textus declarat. Hic igitur dum in domo infirmorum senio fessus maneret, in natiuitate Domini, ob sui corporis necessitate ad secessus

pergebat,

pergebat, cui diabolus in humana effigie apparens, dixit ad eum, ſcio quo pergis, ſed quia decrepito iam ſenio feſſus, abſque adminiculo tendere illuc inter noctis tenebras minime vales, ſequere me: Ego ero dux itineris tui. Hæc dum ſupradictus Frater audiſſet, putans eum hominem, non diabolum eſſe, poſt eum pergere cępit; cumq; ad feneſtram magnam, quę in medio domus eſt perueniſſent, antiquus hoſtis ſenem in eamdem feneſtram imponens, eumq; exinde præcipitans, interfecit. Fratres vero eum per totam noctem inquirentes non inuenere. Igitur cum eum vbiq; quærerent, & non inuenirent, monachus quidam ad eamdem feneſtram accedens, eumq; mortuum aſpiciens, Fratribus vbi iaceret oſtendit. Alio vero die idem Abbas, æternæ iuſtitiæ reſeratorem precibus pulſare, Fratres admonuit, vt qualiter, vel quo ordine prædictus Frater ex hoc mundo receſſiſſet, pandere dignaretur. Tunc is, qui defunctus fuerat, cuidam Fratri per viſionem apparens, quid circa ſe actum fuerat, narrauit, adiungens, quia poſtquam defunctus eſt, cum eum diabolus per viam carbonibus plenam duceret, & illum ſæpiſſime in eodẽ igne volutaret, Pater illico Benedictus adueniens, eumq. de poteſtate dęmonum auferens, ſuo cætui aggregauit. Tunc prædictus Abbas, vna cum Fratribus ob eiuſdem animæ liberationem Deo gratias referens, conſtituit; vt quotquot Fratres obirent, tot etiam pauperes vſque ad trigeſimum diem ad mandatum hoſpitum addi deberẽt. Adiuncto inſuper vno paupere pro anima Deſiderij ſui anteceſſoris, & omni tẽpore cum à Capitulo Fratres ſurgunt, cantent pro defunctis pſalmos quatuor, & quotquot Fratres defuncti fuerint, tot etiam pſalmi de canticis graduũ ſuper præfatos quatuor, vſque ad diem trigeſimum addantur: inſuper ſexta feria per totum annum mox, vt miſſa defunctorum expleta fuerit, pſalmos decantantes ad cimiterium pergant, ibiq. dantes orationem, poſtea de more Capitulum ſoluant.

Optimum ſtatutum.

CAPVT V.

HIS porrò diebus dum ſupradictus Papa Vrbanus ad hunc locum veniſſet, conſuetudinario ſibi lateris dolore

Vrbanus Pontifex

a S. Benedicto sanatur.

lore grauissime tactus est. In vigilijs igitur Patris Benedicti, dum eodem languore cruciaretur, & de præsentia corporis eius dubitaret, visibiliter ei sanctus apparens, dixit ad eum: Cur de mei corporis præsentia dubitas? ad quem Pontifex: Tu quis es? & sanctus: Sum Frater Benedictus. Quia autem tu me in hoc loco dubitasti quiescere, id ne amplius dubites, & me certissime in hoc Cassinensi cœnobio quiescere credas, hoc tibi signum erit. Cum primum ad nocturnalem synaxim pulsatum fuerit, statim sanus eris, & his dictis disparuit. Adueniente autem hora, Pontifex sanus effectus, Oderisium Abbatem vocauit, dicens: quia vsque nũc de corpore B Benedicti dubitaui fateor; sed quia in hac nocte me visibiliter sanauir, & suum, suæq. sororis corpus hic certissime quiescere docuit, surgamus, & Deo laudes permaximas reddamus; Et his dictis, quæ sibi Pater Benedictus reserauerat per ordinem pandit: quanta autem tunc lætitia, & quanta mentis exultatio, de tanti Pontificis sanitate omnibus fuerit, quia adhuc ferè omnes, qui videre supersunt, omitto referre.

Corpus S. Benedicti Cassini quiescit.

ADNOTATIO.

Extat de hac re diploma eiusdem Vrbani, datum Capuę die Kalendarum Aprilium, per manum Ioannis Diaconi Cardinalis, indictione quartadecima, Anno Dominicæ incarnationis millesimo nonagesimosecundo, Pontificatus verò Domini Vrbani Papæ secundi, anno quarto: cuius tenor talis est. Vrbanus Episcopus seruus seruorum Dei, omnibus Ecclesiæ catholicæ filijs, Redemptoris nostri sanguine pretioso redemptis, salutem & apostolicã benedictionem. Scriptum est: Sine pęnitentia sunt dona, & vocatio Dei. Illud verò donum, quod omnipotens Deus Beatissimo Patri nostro Benedicto, & per eum suo Cassinensi concessit cœnobio, nulla potest ratione conuelli, nulla violentia permutari quin ipse omniũ Monachorum Pater, & eius iam dictum Casinense Monasterium caput omnium Monasteriorum perpetuò habeatur, & meritò: nam ex eodem loco de Benedicti pectore Monastici ordinis veneranda religio, quasi de paradisi fonte manauit:

uit: quem etiam idem venerabilis Pater virtutibus, & sua corporali requie memorabilem toti orbi efficit. Cuius dum sacratissima limina, more prædecessorum nostrorum, ipso die vigiliarum eiusdem Patris visitassemus: consuetudinario lateris dolore attacti, ad extrema deuenimus: cumq. iam salutis spes funditus nobis adimi videretur, ac de corporali eiusdem Patris Benedicti in eodem loco præsentia in nostro animo dubietas versaretur, nocte, qua eiusdem Patris agebatur sollemnitas, idem sanctissimus Benedictus nostræ exiguitati visibiliter apparens, dixit. Cur de nostra corporali præsentia dubitas? quem dum quis esset, interrogassemus, Sanctus Domini respondit. Ego sum Frater Benedictus huius Cassinensis cœnobij custos, & habitator in sempiternum. Quia autem tu me hic dubitasti quiescere, id ne amplius dubites, meumq. hic quiescere corpusculum credas, hoc tibi signum erit. Cum primum ad nocturnale officium pulsatum fuerit, vlterius dolore isto non laborabis; & his dictis disparuit. Adueniente autem hora (iuxta quod Sanctus Domini dixerat) sanitati pristinæ redditi, cum Episcopis, & Cardinalibus, Deo, & sanctissimo confessori Benedicto grates permaximas referentes, eius festiuitatem digna cum veneratione peregimus. Ob quam rem rogamus, & obsecramus in Domino Iesu, qui pro nostra salute incarnari, & mori dignatus est, & ex authoritate B. Petri Apostolorum Principis, cuius vice Romanę Ecclesiæ præsidemus, & in virtute Spiritus sancti expressè pręcipimus, ne quis vlterius falsam Patris Benedicti translationem celebrare præsumat. Contradictoribus huius nostri Apostolici constituti diuinum iudicium intentantes, & anathematis vinculo innodantes. Et quia ex dispensatione sacratissimæ sedis B. Petri Apostolorum Principis, cui Deo authore, licet indigni administramus, totius Dominici gregis curam gerere pastoralis sollicitudine compellimur; & quæ sequuntur, & ad nostrum propositum minimè spectant.

Aduerte (optime Lector) qualiter summus Pontifex in præsenti decreto, translationem corporis S. Benedicti falsam, ac per consequēs nullam esse decernit. Nec vllo modo satisfacit, quod modernus quidam scriptor dicit: Vrbanum quidem prohibuisse celebrationem falsæ translationis, non autem veræ,

ræ, quasi fuerint duæ S. Benedicti translationes, una vera, altera falsa: quod gratis, & absque ullo fundamento asseritur. Si autem aliqua S. Benedicti translatio vera dicenda est, illa profectò erit non corporis, sed festi eius, translati á die vigesimaprima Martij, ad undecimam diem Iulij: hac enim die antiquitus solitum fuisse celebrari in Ecclesia Transitum, seu Natalem S. Benedicti docuimus ex Radulpho Tungrensi in libello de translatione S. Benedicti cap. 5. Hoc autem ita esse euidenter constat ex Sacramentario, siue Antiphonario S. Gregorij Papæ: in quo Sanctorum festa, & missas in eis dicendas disponens, & ordinans sanctus Pontifex, iuxta ordinem temporis, quo tunc celebrabantur: festum S. Benedicti in mense Iulio, post festum sanctorum septem Fratrum, collocauit, cum hoc titulo. In natali S. Benedicti. Gregorium autem multis annis, prætensam corporis S. Benedicti translationem præcessisse, nemo est, qui dubitet. Unde nullo modo dici potest festum illud translationis corporis S. Benedicti quæ, secundum omnes necdum fuerat facta. Ceterum processu temporis, reducto festo illo mensis Iulij ad suum proprium locũ, nempe ad diem 21. Martij: placuit quibusdam Patribus utrũque festum S. Benedicti celebrare: & festo Martij nomen Transitus siue Natalis: festo vero Iulij nomen Translationis indiderunt. Quod multis (primam illius festi institutionem ignorantibus) ansam præbuit, & occasionem errandi, atque opinandi corpus S. Benedicti aliquando fuisse translatum, cum reuera, non corpus, sed festum ipsius translatum fuerit, ut dictum est.

Cardinalis Baronius tom. 11. Annal. anno 1088. videtur respuere ea quæ in hoc capite de Urbano secundo referuntur, eo vel maxime, quod diploma de hac re ab eodẽ Urbano editum, sibi videtur continere non leuia de impostura inditia. Cui nunc respondendum esset: nisi in nostro libello de existentia corporis S. Benedicti apud Casinum cap. 20 à nobis diluta fuissent omnia, quæ aduersus diploma istud adducuntur argumenta. Quare in præsenti solummodo dicimus, Cardinalem Baronium deceptum fuisse falsa ipsius diplomatis scriptura quæ habetur in calce Chronici Casinensis impressi Venetijs anno 1513. ubi asseritur datum anno Pontificatus Urbani

bani

bani nono, cum tamen in autographo habeatur quarto, vt à nobis positum est.

CAPVT VI.

TVNC temporis, Gentilis filius Balduini Comitis, vna cum Transmund onepote suo, obtulere B. Benedicto Monasterium S. Mariæ in Luco, cum omnibus suis mobilibus, & immobilibus, & Ecclesiam S. Nicolai in valle Sorana, S. Stephani in Rigo viuo, S. Restitutæ, & S. Mariæ in colle Longo, cum omnibus pertinentijs illarum. Præterea & Morinus Venafranus Comes obtulit B. Benedicto castrum Aquæfundatæ, quod videlicet antiquitus (sicut præcepta Imperatorum continet) intra huius Monasterij fines situm esse dignoscitur, cum omnibus pertinentijs suis, pro quo videlicet castro, idem Abbas centum & quindecim libras ei contradidit.

CAPVT VII.

SEQVENTI tempore supradictus Papa Vrbanus, iterum ad has partes deueniens, Ioannem Caietanum, loci huius à pueritia Monachum, Diaconum in Lateranensi Patriarchio ordinauit. Quo etiam tempore, dum apud Troiam Apuliæ ciuitatem Synodum celebraret, Abbas noster Oderisius proclamationem fecit de cella S. Sophiæ in Beneuento, sed causis bellorum ingruentibus nil iustitiæ habere exinde potuit. His porrò diebus defuncto in Caietana Ecclesia Leone Episcopo, Rainaldus huius cœnobij monachus, in eadem Ecclesia Episcopus ordinatur: similiter in Sardiniæ Insula Benedictus huius Monasterij monachus Episcopus substituitur. Huius autem Benedicti miracula nosse, qui cupit librum, qui de miraculis prænotatur, à nobis ante hoc ferè septennium exaratum relegat.

Hic fuit postea Papa, infra cap. 64.

Tunc temporis Richardus, cui nomē de Aquila inditum est,

est, ad hoc Monasterium veniens, Abbati nostro iureiurando firmauit, quod castrum Suium non recognoscerer ab vlla persona, nisi tantum ab hoc Monasterio Cassinensi, & ex prædicto castro seruiret inde S. Benedicto secundum tenorem, quem Galfridus Monius Desiderio Abbati fecerat: ad mortem vero suam, absque alicuius contradictione in huius cœnobij ditionem rediret.

CAPVT VIII.

Ann. 1090 dedicatur Ecclesia S. Martini

PORRO cum à dedicatione maioris Ecclesiæ annus iam nonusdecimus, & ab incarnatione Dominica millesimus, & nonagesimus volueretur, tribus iam annis, & tribus, ac sexaginta diebus à transitu reuerendæ, ac semper honorifice memorãdæ memoriæ Papę Victoris tertij elapsis, præsidente, atque iubente supradicto Patre Oderisio, dedicata est Ecclesia sancti confessoris Christi Martini, quam prædictus venerabilis Abbas Desiderius, sicut supra retulimus, in loco ipso, vbi olim à B. Patre Benedicto constructa fuerat, circa portam scilicet Monasterij, mirifice, ac pulcherrime in sedecim marmoreis colũnis erexerat, quamq; tam musiuo, quàm & diuersis picturarum coloribus optime decorauerat. Dedicata est autem quartodecimo Kalendas Decembris, ipsa videlicet die octauarum eiusdem B confessoris Martini, feria secunda, cum tribus altaribus suis, ingenti frequẽtia ordinis diuersi virorum, & maxima vniuersorum lætitia. Quorum primum, atque præcipuum in honore ipsius B. Martini dedicauit vir venerabilis D. Ioannes Episcopus Tusculanensis, illud autem quod ad dexteram ipsius basilicæ situm est in honore S. Erasmi martyris, consecrauit Domnus Rainaldus Episcopus Caietanus, qui ipso anno ex hoc nostro Monasterio, sicut supra retulimus, eidẽ Ecclesiæ fuerat datus Episcopus. Tertium vero, quod à parte sinistra statutum est in honore gloriosi confessoris Christi Ambrosij, benedixit Domnus Honestus Reuerendissimus Episcopus Verulanus. In altare vero S. Martini hæ reliquiæ

conditæ ſunt: Matthæi Apoſtoli,& Euangeliſtæ, Marci Euãgeliſtæ, Martini Epiſcopi, Cornelij, & Cypriani, Cirini, & Maximi, Stephani Papæ & martyris, Sebaſtiani, Focæ Epiſcopi, & martyris, ac Quadraginta martyrum. In altare S. Eraſmi habentur reliquiæ eius, Caſti, Secundini, & Hippolyti martyrum. In altare S. Ambroſij ſunt reliquię eius, Auguſtini Epiſcopi, Pancratij martyris. Fuere autem cum eis in hac dedicatione Epiſcopi etiam alij tres, ideſt Lambertus Alatrenſis, Roffridus Soranus, necnon & Leo Epiſcopus Venafranus. Quod autem tamdiu poſt Patris Deſiderij trãſitum conſecratio baſilicæ huius dilata eſt, hoc fuit in cauſa, quoniam & picturæ partem aliquam, & pauimenti non modicam ad complendum, morte præuentus, idem Abbas reliquerat. Bis enim illam conſtruxit, primo namq; poſtquã columnas, & epiſtilia locauit, Deſiderio Capuam adeunte, Eccleſia ipſa funditus corruit, quod vbi agnouit, in hęc verba prorupit: Sacerdos Dei Martine paſtor egregie ora pro nobis Deum. Moxq; vir ſtrenuiſſimus ad hunc locũ remeãs Eccleſiam, ſicut cernitur, à nouo conſtruere fundamine cępit; ſed vt diximus, morte præuentus, hanc explere nequiuit; quam ſucceſſor illius ſtudioſiſſime complere, & addere, quæq; neceſſaria videbantur, curauit: & ſic eam dedicari, quatenus præmiſſum eſt; honorificentiſſime fecit.

Quo tempore Sicelgaita Duciſſa coniux bonæ memoriæ Ducis Roberti, cuius ſupra meminimus, vita decedens, propter ſummam ſpem, quam in Patre Benedicto habebat, ad hoc ſe Monaſterium duci fecit, & in paradiſo huius Eccleſię ante baſilicam B. Petri Apoſtoli tumulari rogauit.

CAPVT IX.

ODEM præterea tempore, quidam miles Richardus nomine, in caſtro degens, quod Spinium nuncupabatur, horreis alimenta negantibus, ad eumdem Abbatem quantocius properauit, ac preces pro pretio offerens, aliquantum tritici, quo ſuam conſolaretur inopiam, magnopere poſtulauit; at ipſe poſtulantis

necessitati compatiens, bis quinque tritici modios se ei indubitanter daturum alacriter spopondit, & dictis fidem facturus, vt certiorem illum redderet, prædixit, quando vel vnde esset accepturus. Ille vero substantia pauper, sed mente pauperior, vice contraria persecutionem pro benignitate, pro misericordia impietatem B. Patri Benedicto rependere deliberauit, maiora potius eligens cum execratione possidere, quam paucis contentus, cum benedictione manere; Nam diabolo suggerente, vnius consolationi, alterius compassioni grauiter inuidente, quid apud Abbatem inuenerat idem Richardus Rainaldo Ridello suo Domino in oppido, quod Traiectum dicitur tunc manenti, festinauit referre. Non tamen, vt charitatis exemplo informaretur; scilicet, quod sub recipiendi occasione tritici, castrum quod Fractæ vocatur, in quo erat repositum, locus sibi tradendi congruus haberetur.

Tunc ille aurem accomodans consilio traditoris, eũdem Richardum sacramento securum reddidit, quod dimidiam partem supradicti castri sibi esset daturus. Adueniente ergo festiuitate S. Priscæ, Dux nefandi sceleris sub amici specie prædictum castrum ingressus est. Quem nonnulli iuuenes bini, ac bini sequentes, ab inhabitatoribus castrum communi hospitio recipiuntur; recepti autem non virtutis merito, sed fraudis magisterio, de hospitalitate, ad dominationem subito transeunt. Quod vbi Oderisio Abbati nuntiatum est, eidem Rainaldo rogando mandauit, vt accepto centum solidorum pretio castrum Monasterio redderet. Hoc dum ille etiam audire contemneret, per integram hebdomadam ab eodem Abbate commonitus iustitiam huic loco facere contemnens, ante Patris Benedicti corpus excõmunicatus est. Quarta autem die Adenulfus Aquinensis Comes ab eodem Abbate, illuc cum exercitu directus, ab oppidanis in castro receptus, arcem oppugnare modis omnibus cępit; Mira dicturus sum, verissima tamen: Nam cum hi, qui in arce erãt, super obsidentes viritim lapides, & iacula mitterent, nullus quispiam in aliquo læsus est: sicq; auxilio Dei, & meritis B. Patris Benedicti interuenientibus, eãdem, vi arcem cepere, captis omnibus eiusdem Rainaldi fidelibus, qui ibidem re-

perti

perti ſunt. Nam vt iſta B. Benedicti auxilio, ac voluntate geſta credantur, in exercitu deambulans, quidam monachus apparuit, cum nullus monachorum tunc ſe illi pugnæ miſcuerit.

Septimo vero die dum præfatus Abbas cũ Papa Vrbano Capuæ eſſet, aſtantibus multis clericis, atque nobilibus Capuanis, prædictus Rainaldus cum omnibus, qui ſecum erant veniens, diſcalciatis pedibus, publice ſatisfecit: ſicq; ab excommunicatione ſolutus eſt. Eo etiam die, quo ſupradictum caſtrum recepimus, Anno Dominicæ incarnationis milleſimo nonageſimotertio, indictione ſecunda, menſis Ianuarij, die triceſima, dedicata eſt Eccleſia S. Andreæ Apoſtoli, quàm idem Abbas à fundamentis, ſicut ſupra retulimus, ædificauerat, à Domno Rainaldo Caietano Epiſcopo, & huius cœnobij monacho. Ann. 1093 Dedicatio Eccleſiæ S. Andreæ.

Tunc temporis Oderiſius filius Oderiſij Sangrorum Comitis ad mortem veniens, obtulit B. Benedicto duo ſui iuris caſtella, Fracturam ſcilicet, & collem Angeli, & quicquid ſibi à paterno, vel materno iure pertinere videbatur in toto Comitatu Sangretano.

CAPVT X.

PER idem tempus Iordanus Princeps, cuius ſupra meminimus, cum vniuerſam ferè Campaniam à iure ſedis Apoſtolicæ ſubductã in deditionem accepiſſet; apud Pipernum vita deceſſit: corpusq; eius ad hoc Monaſterium delatum, & iuxta Eccleſiam B. Petri Apoſtoli reconditum eſt. Capuani autem, vbi mortem Principis agnouere, cõtra Richardum ſupradicti Iordani Principis filium, eiusq; matrem conſpirantes, Capuanæ ciuitatis munitiones capiunt, Normannosq; omnes vrbe depellunt. Richardus autem Auerſam vna cum matre recedens: ducem Rogerium in ſuum auxilium euocat, qui æſtiuo adueniente tempore, cuncta Capuanæ ciuitati adiacentia flamma, ferroq; conſumpſit, & tamdiu eos expugnauit, vſque quo Capuani, neceſſitate coacti, prędicto Richardo munitiones rederent, eumq; recipientes, ſibi in Principem conſecrarent.

Idem præterea Rogerius Dux eo tempore fecit pręceptũ B.Benedicto de omnibus,quę Robertus Dux pater eius, vna cum vxore sua loco isti concesserant, & de Monasterio S. Anastasiæ, cum pertinentijs suis in territorio Follo castri. Insuper & decem homines in eodem castro cum familijs, & rebus suis in hoc sancto cęnobio per præceptum aurea bulla bullatum concessit; necnon & Monasterium S.Nicolai in Bisiniano, S.Angeli in Troia, & alia multa; sed & Boamundus frater eius, eo anno similiter per præceptum aureo sigillo bullatum, confirmauit omnia, quæ pater eius in hoc loco tradiderat cum Monasterio S. Petri Imperialis in Taranto, cum omnibus omninò pertinentijs suis, & decimam suam de frumento, vino, hordeo, animalium, piscium, quas tunc habebat, vel deinceps habiturus erat.

CAPVT XI.

Ann. 1095 Signum mirabile.

NNO autẽ Dominicæ Incarnationis millesimo nonagesimoquinto, pridie nonas Aprilis, quarta feria post octauas Paschæ, à quarta fermè vigilia noctis vsq; in crepusculum, stellæ innumerabiles de cœlo versus occidentalem plagam, vbiq; terrarum cadere visæ sunt. Eodem tempore innumerabilis, & inæstimabilis multitudinis occidentalium gentiũ facta est cõmotio; omnibus certè retroactis sæculis inaudita, & admirabilis, cum profectò tot simul gentes, tot Principes, tam subito, tam vnanimiter, tamq; cõstanter absque hominis vllius imperio conspirauisse, nemo qui legerit, nemo qui vel audierit aliquando, vel viderit, alicubi valeat reperiri. Vnde non sine cęlesti nutu, ac dispositione diuina, id geri, vel etiam incipi potuisse, nemo est, qui possit ambigere; de quorum omnium magnis, & multiplicibus gestis summa dumtaxat, & excellentia, quæq; breuiter, & compendiosè opusculo isti decreui inserere, quoniam quidem nec mei propositi est per ordinem vniuersa litteris tradere, & certè tot sunt, & talia, quæ prudentis cuiuslibet non parua exigunt ocia, & prolixi, ac specialis volumnis opera.

Multarum gentium cõmotio.

Fer-

Fertur autē commotionem hanc apud Gallias, occasione quorumdam pęnitentium, principium accepisse. Qui videlicet propterea, quod de innumeris sceleribus digne apud suos pęnitere nequibant, & quod sine armis, vtpote sæculares, inter notos conuersari vehementer erubescebant, auctoritate, atque consilio sanctæ memoriæ Papæ Vrbani (prudentis planè, & verè Apostolici viri) qui tunc temporis pro negotijs Ecclesiæ partes illas adierat, vltramarinum iter ad sepulchrum Domini à Saracenis eripiendum in pęnitētiam, & remissionem peccatorum suorum illis iūctum, fide promptissima se arripere spopondere, certi, & indubij redditi, quod quidquid aduersi, quidquid periculi, quidquid denique incommodi illis contingeret, loco pęnitentiæ à Domino recipiendum, si tamen se à præteritis nequitijs continerent. Paulatim igitur ab vno ad alterum, & à Prouincijs ad Prouincias verbo huiuscemodi volitante, incredibile est, ad quantam multitudinem breui tempore conspiratio ipsa peruenerit. Ad indicium autem euidens, ac speciale huius expeditionis, communi consilio in vestibus suis signum sanctæ Crucis fecere assuere, & simul altis vocibus DEVS LOVOL, DEVS LOVOL, DEVS LOVOL, per totum iter decreuere frequentius inclamare, & re vera diuinæ iam volūtatis erat, & hoc ipsum clementissima simul, & omnipotētissima illa sua miseratione disposuerat, vt & christianos illarum partium, ex tanto iam tempore sub iugo, & ludibrijs Saracenorum degentes, à dominio illorum erueret, & sancta illa loca salutiferæ natiuitati, passioni, ac sepulturę eius dicata, quæ ab impijs per tot annorum curricula, propter iniquitates nostras, & patruum nostrorum, occulto suo iudicio inuadi, ac prophanari permiserat, ipsamq; sanctam ciuitatem Ierusalem, à nostris recuperari sua pietate concederet: atq; ad ea visitāda, & adoranda vniuersos per orbem fideles, sine periculo aliquo properantes, misericorditer exaudiret. — *Huiusmodi commotionis occasio.*

Factis igitur tribus turmis ex omni illa, quæ ad id iam consenserat multitudine, vna pars eorum cum duce Gotifredo, & eius fratre Balduino, & cum Comite Balduino de Monte simul, & cum quodam Petro Eremita, quem sequebatur ingens turba Alemannorum, Vngariam ingressi per viā, — *Expeditio Ierosolymitana.* — *Petrus Eremita.*

quam olim Rex Carolus strauerat, abiere Constantinopolim: vbi iam illos Longobardorum maxima multitudo præuenerat.

Adnotatio. *Ioannes Bonifacius Societatis Iesu Presbyter lib. 2. de histor. virgin. cap. 15. ex chronico Abbatis Stadensis, notat de hoc Petro, quæ sequuntur. Petrus genere Hispanus Ordinis Benedictini, dum christianos Principes ad Terræ sanctæ recuperationem excitat, numerum hunc excogitauit salutandi Mariam Virginem, Aue Angelico ter, & sexagies repetendo, in memoriam tot annorum quos vixisse Virginem credebant; corona hæc vulgo dicitur. sic ibi. Hic est Petrus Eremita in præsenti nominatus.*

Pars vero alia cum Raimundo Comite S. Aegidij, & cum Episcopo Podiensi per Sclauoniam perrexit. Tertia autem pars per antiquam stratã Romam venit, cum Roberto scilicet Comite Flandrensi, & Roberto Comite Normanniæ, & Hugone, qui vocatus est magnus, & Gulielmo Marchisij filio, cum alijs pluribus: qui videlicet per nostrum Monasterium Cassinense transeuntes, & Benedicto Patri, ac Fratribus se plurimum commendares, Barium profecti sunt.

Interea Boamundus filius bonæ memoriæ Ducis Roberti cognomento Guiscardi, qui primo cum patre, de hinc per se, multa cũ Constantinopolitano Imperatore, eiusq; exercitibus prælia iam dudum prospere gesserat, cum esset in expeditione, vna cum patruo suo Comite Rogerio in partes Campaniæ, & hæc omnia per ordinem ad aures peruenissēt ipsius, mox ad eiusmodi seruitium subeundum cęlitus animatus, pannum sericum sibi protinus conferri præcipiens, totum in frusta diuisit, & tam sibi, quàm & omnibus suis, & pluribus alijs, ob id negotium ad se cõfluentibus, sicut alios fecisse audierat, cruces inde in vestibus suis, & simul omnes DEVS LOVOL, inclamare magnis vocibus iussit. Qua fama exciti omnes Rogerij milites, tam multi ad huiuscemodi confęderationem subito cõfluxere, vt paucis sibi relictis, prędictus Comes, męstus ad Siciliam remeauerit. Mox Boamundus ad sua regressus, ad præfatum iter aggrediendum se præparauit. Perrexere autem cum eo Capitanei hi: Tancredus Marchisij filius, Robertus filius Girardi, Richardus de Prin-

Principatu, & Rainaldus frater eius, Robertus de Ansa, Hermanus de Cannis, Robertus de surda valle, Robertus filius Frostoni, Hunfridus Ser Rao, Richardus Ser Comitis Rainulfi, Gotfridus Comes de Ruscilione, & Girardus frater eius Episcopus de Ariano, Boellus Carnotensis, Alteredus de Caniano, & Ioffredus de Montescalloso, & plures alij, quorum ad præsens non reminiscimur.

Cum vero trāsfretassent venere ad Velonam, ibiq; sociati sunt eis Flandrensis Comes, & Comes de Normannia, & alij plures, qui cum illis transierant. Inde progressi venere in partes Bulgariæ, in vallem Andrinopolis, inde Castoriā, inde Paflagoniam, demum ad flumen Bardanum. Cumq; audisset Imperator venire Boamundum, misit curopalatem quemdam, qui illum cum omnibus suis secure, & honorifice conduceret, vsque ad Constantinopolim: venientes autem ad Russam ciuitatem Boamundus relicto ibi vniuerso exercitu, cum paucis abijt Constantinopolim, cum Imperatore locuturus, ibiq; inuenit Ducem Gotfridum cum fratre eius. Vocabatur Imperator hic Alexius Cōnenus.

Comes interea S. Aegidij cum Podiensi Episcopo, post multa pericula, vix de Sclauorum terrā egressus, venit Dirrachium, indeq; progressus post dies aliquot, introiuit Constantinopolim. Huc vsque tamen omnes hi, quos prædiximus, & maxime primi, non ita facile, verum cum magna difficultate, multisq; angustijs, & periculis peruenisse credendi sunt, quæ videlicet tam à Turcis, & Pizinacis, alijsq; Barbaris, quàm etiam, & ab ipsius Imperatoris exercitibus, per diuersa loca perpessi sunt: pluresq; ex eis alij fame, alij gladio, quidam verò diuersis infirmitatum, mortiumq; generibus periere: multoties tamen ex prædictis Barbaris victoriam Christus suis peregrinis concessit.

Cępit præterea Prouidus, & Callidus Imperator cum Duce, & Comite, atque Boamundo, cæterisq; eorum socijs agere, quod si vellent ei ex sacramento securitatem, & fidelitatem facere, ipse quoque omnibus illis fidem nihilominus, & securitatem daret, iuraret etiam, quod simul cum eis, & ipse cum exercitu suo in viam sancti Sepulchri per terram, & per mare pergeret, & mercatum illis concederet,

ret,& quęq; perdita liberaliter restauraret; insuper & Boamundo quindecim dierum terram in longitudine, octo autem in latitudine ex ista parte Antiochiæ daret. Sed dum hoc facere diu ex consilio detrectarent, ita tandem (multa, & ineuitabili necessitate coacti) iurare assensi sunt: vt si Imperator iuramentum, quod se facere pollicebatur, illis fideliter obseruaret, isti quoque suum nullatenus præterirent. Quo facto mox omnis supradictorum exercitus transmeato brachio, profecti sunt ciuitatem Nicomediam.

Videns itaq; Dux Gotfridus, quod tanto exercitui arcta nimium esset via per quam transire ad Nicæam debebant, vtpote per valde ardua, & excelsa montana, præmisit tria millia hominum cum securibus, & alijs ferramentis, qui eādem viam viriliter inciderent, & spatiarent: crucesq; ferreas, ac ligneas fieri, ac supra stipites pro signo viæ iussit affigi. Ventum tandem est ad Nicæam, quæ videlicet ciuitas nobilissima, & valde munita totius Romaniæ caput esse dignoscitur, ibiq; castrametati sunt sexto die incipiente mense Maio, obsederuntq; illam per continuas hebdomadas septem; ipso autem primo biduo, tam acriter nostri ciuitatem ipsam aggressi sunt, vt quandam muri partem perfoderent. Tertia vero die cum Soliman Rex Hunnorum (quos nunc Turcos vocamus) cum ducentis millibus equitum à meridiana porta, quæ nondum custodiebatur ad auxiliandum socijs vellet intrare, repente irruit super eos Comes S. Aegidij, & tanta eos virtute contriuit, vt vix paucis euadentibus, cæteros obtruncaret: itemq; alios cum tanta superbia accedentes, vt etiam funes secum, quibus nostri vincirentur afferrent, Dei auxilio deuicere: eorumq; capita ad reliquorum terrorem, cum fundis, & alijs instrumentis intra ciuitatis muros iacere. Tunc ad omnem penitus ciuitatis adytum disturbādum, fecere in circuitu eius vnusquisque de prædictis magnatibus, vnum castellum ligneū, & cępere cum diuersis machinis ciuitatis turres confringere.

Ann. 1096 mense Maio Nicæā obsident.

Post hæc, consilio habito, elegere de suis tres prudentissimos viros, & misere Babyloniam ad Amirarium cum litteris huiuscemodi, videlicet, vt sciret, quod vniuersi Francorum Principes Ierosolymam vnanimiter pergerēt, & iter

ad

ad ſepulchrum Domini aperire diſponerent, deq; prophanorum paganorum dominio, chriſtianorum terram eripere, eosq; inde turpiter eijcere, cum Chriſti auxilio vellent: videret nunc, quid ſibi agendum eſſet, & eligeret, vtrum vellet, aut fide Chriſti recepta, illorum de cætero amicum manere, aut amicitia paganorum prælata, obuiam illis in bellum exire. Erat igitur iuxta ciuitatem lacus quantitatis non modicæ, per quem Turci cum nauibus exeuntes, nonnulla ciuibus ſubſidia deferebant; Accepto itaq; conſilio, miſere ad Imperatorem orantes, vt mandaret illis aliquot naues vſque ad portum ciuitatis, ac deinde faceret eas cum bobus, deferre per montana vſque ad prædictum lacum: factumq; eſt, cumq; naues applicuiſſent, nocte miſere eas in lacum plenas armatis Turcopolis, quos cum eiſdem nauibus Imperator tranſmiſerat, & facto mane cępere properare contra ciuitatem, quod Turci videntes cępere valde mirari, ignorantes vtrum de ſuis eſſent, an de Imperatore: cum autem cognouiſſent naues illas Imperatorem mãdaſſe, eumq; noſtris fauere, de ſuis vero neminem illis poſſe ſuccurrere, confuſi, atque perterriti, & penitus deſperantes, miſere Imperatori, quod ſi eis cum vxoribus, & filijs, & armis ſuis exire impune liceret, ipſi ſponte ciuitatem protinus redderent. Tum Imperator mandauit illis, vt reddita ciuitate ad ſe ſine aliqua trepidatione fiducialiter properarent. Quoniam autem Imperator iam dudum promiſerat, ſe omne aurum, & argentum, & equos, omnesq; ſuppellectilem ciuitatis noſtris contradere: ſed & Monaſteriũ ibi latinum, ac xenodochium conſtituere, ſperantes in verbis eius veritatem eſſe, deditionem ipſam, & laudauere, & miſere. Sed Imperator ciuitate recepta lętiſſimus redditus, nihil eorum, quæ fuerat pollicitus fecit.

Poſt hæc mouentes inde tentoria, cum iam tertia die ante lucem iter arripuiſſent, noctis errore confuſi, in duos ſeorſum cuneos per duos ferme dies diuiſi ſunt. Interea ingẽs multitudo Turcarum, atque Perſarum, Arabumq; coadunata, verſus cuneum in quo Boamundus erat, ſummo diluculo tendere cępit: immenſis vocibus more ſuo garrientes, ſtridentes, atque frendentes. Quod Boamundus magnanimus

vir

vir prospiciens, cępit hortari socios dicens: O fortissimi Christi milites, nolite terreri, scientes quod Dominus cuius bella bellamus, nobiscum est. Equites igitur abeant contra illos, pedites vero festinanter extendant tētoria, quod vult Deus de nobis hoc faciat. Erat tunc cum illo Comes de Normannia, & Tancredus; misit interea Nuncios ad cæteros Principes, vt quantocius festinarēt succurrere illis, cinxerant enim illos vndiq; Turcæ, & Arabes, quorum non esset numerus, & nequaquam tanti prælij pondus ferre soli valerent. Quod illi audientes, quamuis id minime crederēt, & hæc sub ludo mandata esse putarent, profecti tamen protinus sunt, & cernentes tantam hostium multitudinem, valde mirati sunt. Tūc accepta à Deo fiducia ordinauere acies, steterunt in sinistro cornu Boamundus, & Comes Normanniæ, & Tancredus, & Richardus de Principatu, & Robertus Ser Girardi eorum signifer. In cornu vero dextro Comes S. Aegidij, Dux Gotfridus, Hugo magnus, & Comes Flandrensis: Episcopus autem Podiensis per montana cingebat eos, statimq; vt à nostris omnibus pariter inclamatum ex more est DEVS LOVOL, tanto mox terrore Barbari omnes arrepti sunt, vt quantotius fugam inirent, quos nostri instātissime persequentes, multitudinem ex eis maximam occiderunt, per diuerticula quæq. vix cæteris euadentibus.

Christianorum victoria.

Fertur relatione fidelium, & ipsorum quoque Turcarum, qui euaserant, testimonio comprobatur: quod tres egregij milites super albos equos sedentes, & alba nihilominus vexilla crucibus insignita gerentes, exercitum nostrorum pręcedere, & aduersarios quosq. insequi, ac perimere videbātur, Georgium scilicet, & Demetrium, atque Theodorum insignes Christi milites conijcientes. Nec mirum plane istud, nec incredibile debet videri: quomodo enim persequetur vnus mille, & duo fugarent dena millia: nisi, quia Dominus vendidit eos, & Deus tradidit illos? Nam itinere trium dierum postea inueniebant nostri Turcas occisos, & equos illorum, cum nondum aliquis illuc de nostris transisset. Fertur autem ad illam expeditionem Turcarum, atque Persarum quadringenta sexaginta millia conuenisse, præter Arabes, quorum numerus ignoratur. Præda omnis in auro, &

Christiani cęlitus adiuti.

Deut. 32. vers. 30.

& argento, veſtibus, atq; animalibus ſatis magna inter omnes diuiſa. Durauit autem pugna hæc ab hora fermè tertia vſque in veſperam, acta ipſa die Kalendarum Iuliarum, cecideruntq; in eo prælio de noſtris duo nobiles, ac feliciſſimi milites, cum maximo certe dolore cunctorum, Ioffredus ſcilicet de Monteſcalloſo, & Gulielmus frater Tancredi, & quingenti ſexagintaſex equites, & vndecim millia pedites, Saracenorum vero pluſquam centum millia.

Victoria partu Kalendas Iulij anno 1096.

Accidit poſt hæc, vt Soliman Dux Niceæ ab inde fugiẽs, obuius fieret exercitui Arabum circiter decem millium, venienti in auxilium ſuorum, qui percũctatus ab eis, cur nam ſic fugeret, reſpondit: Si mihi credere, vobiſq; conſulere vultis, vertite curſum, alioquin, ſi vel parum teritis moras, nemo veſtrum euadet manus Frãcorum: Deus enim eorum pro certo cum illis eſt. Nam cum nudius tertius ita eos vndiq; cinctos, & ſuperatos iam ferè in manibus haberemus, reſpicientes, ſubito vidimus tam innumeram gentem, quãtam nemo vnquam hominum vidit. Siquidem tam montana, quàm plana omnia repleta erant armatis, moxq; vociferantibus cunctis, tanta nos repentè formido, tantus tremor arripuit, vt nihil aliud quã fugam meditari poſſemus: mirum valdè ſi quiſquam de tanta illa multitudine noſtra viuus euaſit. His Arabes, & huiuſcemodi verbis auditis, protinus terga verterunt, & dum fugerent ante noſtros, vbicumque applicabant, glorificabantur, dicentes. Nos ſumus, qui ſuperauimus Francos, & deuaſtabant Eccleſias, & domos, & villas, & filios chriſtiauorum ducebant captiuos, & incendebant omnia, quæ noſtris fore neceſſaria viderentur; Noſtrorum itaq; exercitus, dum illos indeſinenter inſequeretur, per inaquoſa, & deſerta loca maximam equorũ multitudinem amiſit, ipſi quoque per dies aliquot nil niſi ſolas agrorum ſpicas reperiebant ad comedendum. Tandem per Iconium deuenere Heracleam, ibi quoque cum non parua Turcorum manu congreſſi, ſuperatos fugere compulere.

Hinc Tancredus, & Balduinus frater Ducis Gotfridi, ſe ab exercitu diuidentes, ingreſſi ſunt vallem de Botrentot. Inde Tancredus cum ſuis tãtum progreſſus, venit Tharſum, ibiq; cum Turcis, qui illi haud procul à ciuitate occurrerunt

Noſtri Tharſum oppugnat

runt confligens, intra eamdem illos se tutari coegit, moxq; ante ipsius Vrbis portas tentoria fixit. Balduinus etiam superueniens similiter fecit, quod Turcæ videntes exterriti, omnes nocte illa fugere. Facto mane exeuntes ciuitatis maiores, Tancredo illam spontaneæ tradidere, quem videlicet tam strenuè viderant cum Turcis pridie dimicasse; quàm Tancredus Balduino relinquens, & in anteriora contendens, Adenam, & Mamistam similiter acquisiuit: necnon & vniuersa castella vsque Antiochiam. Cæteri vero ad Heracleam digressi sunt, castella, seu ciuitates ipsius partim vi, partim deditione recipientes, & versus Antiochiã quamtotius properantes. Cum autem prope iam essent, præcursores exercitus nostri, non paruam Turcarum manum, qui Antiochiæ ad suffragia ferenda veniebant, offendunt; quos in Christi nomine vnanimiter aggressos, plures eorum interfecere, cæteros vero in fugam verterunt, prædamq; maximam equorum, & camelorum, quos diuersis victualibus oneratos deduxerant, acceperunt, atque iuxta ripam fluminis Pharphar eo die castrametati sunt.

Meminit huius fluuij sacra scriptura 4. Reg. 5. vers. 12.

CAPVT XII.

IS diebus Richardus de Aquila, cuius supra meminimus, obtulit B. Benedicto Ecclesiam S. Heliæ in Ambrise, S. Mauritij in Monte, supra castellum S. Ioannis de Carica, S. Mariæ ad fontem de monte Ceruario, & S. Ioannis de Fabrateria, loco Campusani, cum terris, vineis, casis, molendinis, & omnibus tàm mobilibus, quàm immobilibus illarum. Quo tempore idem Abbas dedit ei libras vigintiquinque. Similiter Pandulfus de Præsensano obtulit B. Benedicto partem suam de castro Mirtula, & Bantra Comitale, & S. Saluatoris in Cucuruzzo cum vniuersis pertinentijs illorum: pro qua etiam re Abbas Oderisius nonagintasex libras ei contradidit. Rodulfus etiam de Molisio Bouianensis Comes, chartam fecit huic loco de Monasterio S. Crucis in Hisernia, necnon de castello, qui vocatur Balneus, cum casis,

ſis, terris, vineis, aquis, molendinis, ſiluis, Eccleſijs,& vniuerſis pertinentijs ſuis,tam intus,quàm foris: Accipiens ab eodem Abbate libras centum. Petrus quoque filius Atenulfi cum Ioanne cognomento Rouere fratre ſuo, idem fecit de S.Ioanne in campo Samni cum pertinentijs ſuis, territorio Ceperano. Id ipſum fecit, & Rainaldus Comes Pontiſcurui de Monaſterio S. Pauli in Foreſta cum pertinentijs ſuis. Sed & Lando Dux olim Caietanorum, eodem tempore fecit,& ipſe chartam B.Benedicto de omnibus, quæ ſibi à paterno, vel materno iure pertinebant in toto Ducatu Caietano,ac Principatu de ciuitatibus, caſtellis, villis, Eccleſijs, ſiluis, & alijs omnibus.

CAPVT XIII.

HIS porrò diebus, Cidrus Vicecomes Richardi Principis ad hunc locum veniens, ſanctæq; conuerſationis habitum accipiens, monachus factus eſt. Opportunum vero videtur, tam ad præſentium, quàm ad poſterorum notitiam ſcribere, quid iſte diuerſis temporibus huic loco obtulit. Prima igitur vice dedit Domno Deſiderio Abbati, quando cępit renouare Eccleſiam S.Benedicti,ſolidos Amalphitanos octingẽtos,item alia vice dedit ei ſolidos quadringentos. Item dedit ei ſolidos trecentos,de quibus emit Circitorium optimum ad altare S. Benedicti. Item alia vice dedit ei centum libras argenti. Item alia vice pro tabula altaris B Martini libras vigintiquatuor. Poſt Patris autem Deſiderij tranſitum,obtulit B. Benedicto crucem auream pretioſam cum gemmis,& margaritis, & ſcrinium aureum mirificum, & calamarium aureum, margaritis, & gemmis pretioſiſſimis vndiq; adornatum; veſtem etiam Imperialem totam deauratam, gemmis ſmaltis, ac margaritis decenter ornatam. Pallium purpureum, & liſtam auream pro pluuiale. Item pro corona argentea libras quadraginta; pro conſtructione cimiterijlibras viginti; item libras argenti quinquaginta. Pro tabula altaris S Andreæ libras viginti, necnon & plura alia in vtilitatibus Fratrum in diuerſis temporibus.

Arnulfus interea vir nobilis, cum omnibus parentibus suis eo tempore fecere huic sancto loco chartam oblationis de Rocca, quæ vocatur Ciuitella, necnon & de Monasterio S.Saluatoris ibidem constructo, & Ecclesiam S. Petri de Montescopulo, ac medietatem de Ecclesia S. Mariæ, & de Ecclesia S.Agnelli in Cæse, & curtem in Petracle, & in Alano, in Paganica, & in Porcaria cum omnibus pertinentijs illarum, tam mobilibus, quàm immobilibus.

CAPVT XIV.

EODEM quoque tempore, cum Aquinenses Comites ferali aduersus Soranos odio desæuirent, ab eisdem Soranis contra eos Ionathas filius Iordani Principis est euocatus, qui desiderium acquirendæ Campaniæ, per hos se inuenisse lætatus: Normannos ad se euocans, vrbem Soranam ingressus est. Vbi cum per aliquot annos remoratus, pugnas ibi nonnullas fecisset, & recepisset: ab eodem Ionatha Adenulfus Comes captus, atque in carceris est vincula coniectus. Tunc capti Comitis fratres Landulfus, Pandulfus, & Lando, Oderisium Abbatem adeunt, vtq; sibi in tantis necessitatibus subueniret, modis omnibus poscunt. Abbas vero Oderisius sociatis sibi aliquot fratribus, Ionatham apud Soram remorantem adijt, ibiq. cum eo colloquens, prædictum Comitem à vinculis soluit, sub hoc videlicet tenore, vt quousque mille libras Ionathæ persolueret, filios suos obsides illi pertraderet, quod & factum est. Post hæc autem idem Comes ad Monasterium veniens idem Abbas dedit ei libras cẽtum, & alias centum accomodauit, & Comes Adenulfus dedit in ciuitate de sancto Vrbano omnes illos, quos beatæ memoriæ Domnus Desiderius Abbas cum eo cõcambiauerat cum omnibus eorum pertinentijs in integro, sicut Domnus Desiderius Abbas ante commutationem tenuerat tali tenore, vt à proxima Paschali festiuitate veniente vsque ad aliam Resurrectionem, vel antea si potuerit fieri, si Comes Adenulfus reddiderit centum libras, siue de alia tali merce-

merce, quæ Abbati, vel Monachis complacuerit, reddant ex integro ipsi supradictos homines: si vero ad prædictum terminum easdem libras non reddiderit, per chartam legaliter scriptam, testibusq. roboratam, amittat omnes homines iam dictos cum omnibus illorum pertinentijs, quæ supradicti sub Abbate Desiderio tenuere, ita tamen, vt vsque ad prædictum terminum sic possideant, & habeant ipsos homines, vt hodie habere videntur. Excipitur mons de Albeato cum vineis, & terris, si tamen ibi castrum ædificauerit. Excipitur, & Miluczu cum rebus soceri sui, & Presbyteri Landonis Auunculi sui; Refutauit etiam terram huic Monasterio pertinentem, quæ est ad Petram scriptam, quam post mortem patris sui, idem Comes ab huius loci ditione subduxerat. Adueniente vero reddendi pretij termino ab Oderisio Abbate Adenulfus Comes conuentus, vt supradictas libras, Cassinensi cœnobio redderet, se non habere professus est vnde has nobis restituere posset.

CAPVT XV.

HIS quoque diebus, Paldus Comes filius Ioãnis Venafrani Comitis, reddidit B. Benedicto Ecclesiam S. Benedicti in Venafro, & S. Benedicti Pizzuli cũ omnibus pertinentijs suis, quas videlicet Desiderius Abbas inconcambium dederat Ioanni patri ipsius; sed & Tesendus vir nobilis obtulit huic sancto cęnobio Ecclesiã S. Petri subtus Castrum Murolum, S. Angeli, & S. Martini supra castrum idem, necnon octo familias hominum cum vniuersis substantijs suis in hoc loco deuotissimus obtulit.

CAPVT XVI.

VB huius Abbatis temporibus, Balduinus Dominus castelli, quod vocatur Põs S. Anastasiæ, in Comitatu Telesino, obtulit B. Benedicto Ecclesiam S. Dionysij de prædicto castello S. Anastasiæ, quã ipse valde paruulam reperiens, ac vetustam, à fundamentis

renouauit,& ampliauit, eamq. nonnullis possessionibus, atque colonis ditans,& mansiones in circuitu construens, Dōnum Roffridum Beneuentanum Archiepiscopum illam dedicare sollemniter fecit (commonitus à supradicto Papa Vrbano) cum terris, vineis, superpositis, & siluis cum arboribus cultis, & incultis, & Ecclesijs antiquis constructis intra easdem pertinētias, videlicet Ecclesia sanctæ Dei Genitricis, & virginis Mariæ, quæ ad Aruente vocatur, Ecclesia S. Angeli, quæ dicitur ad Gruttam, Ecclesia S. Barbati, Ecclesia S. Iuliani, quæ constructa est in territorio castelli Limatæ, quæ dicitur ad pugnam, cum omnibus pertinentijs suis. Insuper & Ecclesia S. Erasmi intra fines ipsius castelli Pontis S. Anastasiæ, in loco, vbi dicitur Ferrarisi, cum molendinis sex in fluuio Aletto, qui vadit iuxta prædictum castellum Pontis S. Anastasiæ, & piscaria in fluuio eodem, in loco, vbi dicitur de Combi, & vinea,& silua, quæ ad dominica sita est. Osbertus etiam filius Rainulfi Comitis, restituit huic sancto loco Ecclesiā S. Mariæ de Cinglis cum pertinentijs suis, nec multo post Nicolaus Presbyter de Venafro iudicauit, & tradidit huic cœnobio Ecclesiam S. Nicolai in ciuitate Venafri cum omnibus pertinentijs suis.

Adelgrima quoque Comitissa filia Pandulfi Principis Capuani habitatrix in territorio Carseolano, in castello, quod vocatur Auricula, relicta Rainaldi Comitis filij Berardi Comitis, iudicauit, & tradidit quatuor castella in dicto territorio Carseolano, Anno Dominicę incarnationis millesimo
Ann. 1096 nonagesimosexto. Primum quidem castellum, quod vocatur Auricula, secundum, quod vocatur Fossaceca, tertiū, quod dicitur Camerata, quartum, quod nominatur Piretus: necnon tria Monasteria, videlicet Monasterium S. Ioannis cum ipso hospitali, S. Ioannis de valle Caluula, & S. Petri de Pireto. Castella,& Monasteria supradicta cum omnibus omninò pertinentijs suis.

Eodem anno stella cometes apparuit, & Vrbs Antiochena à christianis capta est. Sequenti vero tempore, idibus Iulij, christicolæ ciuitatem Ierusalem cęperunt, & in cœlo ignea via per totam noctem visa est, quinto Kalendas Octobris.

A D-

ADNOTATIO.

ANtiochia capta eſt à chriſtianis, Anno milleſimo nonageſimoſexto, Ieroſolyma vero, Anno milleſimo nonageſimoſeptimo, idibus Iulij.

CAPVT XVII.

ALEXIVS Imperator Conſtantinopolitanus, per Ioannem Curopalatem ſuum, trāſmiſit B. Benedicto, veſtem de dorſo ſuo totam deauratam, quem profecto legatum prædictus Abbas honorifice ſatis ſuſcepit, eumdemq; Imperatorem participem bonorum, quæ in Caſſino operantur in perpetuum conſtituit, legatumq; ſuum cum litteris ad eum direxit, per quas Chriſtianos, qui ad expugnandam Paganorum perfidiam Ieroſolymam perrexerant, illi commendare curauit, ac præterea curam domus peregrinorum, quæ in Caſſino eſt, ad remiſſionem omnium peccatorum ei gerendam iniunxit. Pari etiam modo litteras Gotfrido Regi Ieroſolymitano, ac Boamundo Principi Antiocheno, ne Imperatorem debellarent, tranſmittere ſtuduit. Alia vice libras octo ſolidorum Michalatorum miſit idem Imperator, cauſa memoriæ, & pallium triacontaſimum pro altari noſtræ Eccleſiæ. Tunc temporis Abbas noſter Oderiſius à præfato Vrbano Papa priuilegium generale accepit de liberatione huius cęnobij, tam in capite, quàm in membris, Eccleſiarū, atq; caſtrorum.

CAPVT XVIII.

IDEM præterea Pontifex Apoſtolicæ ſedis Vrbanus pro negotijs Eccleſiaſticis, vt ſupra diximus Galliam ingreſſus in plenario Turonenſi, vbi ipſe præſidebat concilio, Monaſterium S. Mauri in Glannofolio à Tyrannide Foſſatenſium Monachorum abſtrahens, priſtinæ libertati reſtituit, ſub magiſterio tantum, & tutela Monaſterij Caſſinenſis perpetuò manſurum.

Per hos dies idem Abbas Oderisius per Georgium Monasterij sui monachum, Henrico quarto Imperatori, litteras destinauit, per quas se Desiderio in Monasterij regimine, & Imperatoris fidelitate, & seruitijs successisse monstrauit. Quo etiam tempore iam dictus frater Georgius in pręsentia prædicti Imperatoris Henrici, & Henrici quinti filij eius, & Mattildæ Comitissæ, proclamationem fecit de possessionibus cœnobij Cassinensis apud Liguriam constitutis, quæ Patri Benedicto Aystulfus, & Desiderius Reges Longobardorum, necnon Carolus, Pipinus, & Lotharius Imperatores, ac cæteri Dominum timentes concesserant. De Monasterio S. Benedicti in Persiceta territorio Mutinensi intra fines fluuij Fusculi, & limitis Manimeliaci, quod videlicet Petrus Dux ciuitatis Rauennę B. Benedicto sub Abbate Angelario obtulerat cum tota curte Persiceta, & curte de Greniano, & curte de Monterione, cum molendinis duorum fluuiorum idest Fusculi, & Gallici. Deinde Monasterium S. Mariæ in Laurentiatico vltra fluuium Gallicum: inde non longe est Monasterium S. Donnini in curte Argellæ, vna cum silua alta, & silua maiore, & tota piscaria, quæ dicitur Caucenna vsque in fluuium Gambacane, & vsque in Rosalese, & vsque in curtem Ragogusala. Deinde subtus viam publicam Monasterium S. Vitalis cum tota curte Calderaria, prope castrum Sala. Monasterium S. Ioannis in Frassenetula cum tota curte ipsa, vsque ad stratam Petrosam, situm prope castrum Cedula. Monasterium S. Martini iuxta stratam petrosam in casali Marciano cum tota ipsa curte, prope castrum Vnciola, & omnia dominicalia. Monasterium S. Saluatoris in Pontelongo cum tota eadem curte per Comitatum Mutinensem. In pertinentia de Monterione ex superiori, & inferiori parte ipsius castri, quamplurimæ petiæ de terra, & molendinum in loco, qui dicitur Campalda, in fluuio Fusculo, & curtes, quæ sunt in Benselio, quæ Berta filia Compalacij Ticinensis obtulit B. Benedicto, intra hos fines. Ab Oriente limes Bisentulæ. A meridie via, quæ appellatur maior, & limites de Maleandroni. Ab Occidente flumen Riolum, subtus Castellionem. Hæc inquam omnia cum vniuersis pertinentijs, & appenditijs suis in circuitu,

cum

cum casalibus, fundis, & cum Dominicalibus, cum villis, rusticis, colonis vtriusque sexus, cultum, incultum, diuisum, indiuisum, subter, & super ad ius pertinuerant antiquitus Monasterij Cassinensis: de his omnibus Imperator, veritate cognita, Mattildæ Comitissæ præcepit, vt cuncta iam dicta eidem Fratri reconsignaret pro parte, & vice Monasterij Cassinensis, centum librarum auri pęna apposita.

Per idem tempus Monasterium S. Mariæ de Cinglis, de quo etiam tempore Abbatis Desiderij, & huius Abbatis, diu proclamatum fuerat contra Abbatissam S. Mariæ in Capua, quæ ibidem violenter ingressa fuerat, visis vtriusque partis iuribus, prædictus Pontifex nobis restituit; & per priuilegium sub dominio huius cœnobij, & ordinatione manere constituit, Anno Dominicæ Incarnationis millesimo nonagesimooctauo, Ann. 1098

Eodem anno bonæ memoriæ Vrbanus Apostolicæ sedis Præsul obijt, cui Raynerius Abbas sanctorum Laurentij, & Stephani in Apostolicam sedem Pontifex subrogatur, Paschali nomine illi imposito.

CAPVT XIX.

PER idem tempus Anso Rector Beneuentani Principatus, ad fidelitatem Romanę Ecclesiæ, & nobiles viri fratres sui, Dauferius & Atenulfus, Ioannes & Berardus, Petrus & Alfanus, & Luitprandus filij Dõni Dacomari Beneuentani Præsidis, obtulerunt B. Benedicto Ecclesiam S. Nicolai constructam sursum in terra Beneuentanæ ciuitatis, quæ vocatur Pagana, quàm ipse genitor eorum ampliauerat, cum casis, terris, molendinis ad fluuium Sabbatum, & cum omnibus pertinentijs suis. Ipsi enim fratres ante hoc tempus fecerant priuilegium dictæ Ecclesiæ de omnibus rebus suis. Berardus etiam Marsorum Comes illis diebus obtulit huic cœnobio Ecclesiam S. Martini in territorio Marsicano, iuxta lacum Fucinum, loco qui Filimiti appellatur cum omnibus pertinentijs suis terris, vineis, & vno seruitio piscatorum, & rebus suis.

CAPVT XX.

NTEREA Roccha filia Draconis Comitis, obtulit quadraginta & sex homines in vico Sellectano, & in Castellione septē homines cum omnibus rebus eorum stabilibus, vel mobilibus, & filijs eorum, & alios cum reuersi fuerint, qui exiuerant de ipsis terris. Sed Comes Rogerius Siciliæ & Calabriæ confirmauit omnia, quæ Roccha neptis sua huic cœnobio dedit, videlicet omnia illa, quæ in vico Sellectano possederat. Pari etiam modo Berardus Comes filius Oderisij Sangretani Comitis, obtulit B. Benedicto totam, & integram pertinentiam, quę sibi pertinebat intra fines montis Azæ pro pascuis, exceptis cultis terris, pratis, defensis, necnon obtulit cunctum & integrum locum, qui dicitur de Lacuuiuo, & cunctum, & integrum locum, qui dicitur Godi, & quantum sibi pertinuit de Pantano: totamq; & integram clarenam, & muricetum, & quantum sibi pertinuit, & de loco, qui dicitur Saphinum, & campum de Ar.

Simili modo nobilis vir Maxanus habitator ciuitatis Albæ in territorio Marsicano, obtulit huic sancto loco Ecclesiam suam S. Martini in dicto territorio, vbi dicitur Sclaui, cum triginta modijs de terra, & omnibus pertinentijs suis. Ijs etiam diebus Abbas noster Oderisius commutationem fecit cum Benedicto Tarracinensi Episcopo de Ecclesia B. Andreæ Apostoli, quæ posita est in ciuitate ipsa prope Episcopium, cum cimiterio, & domibus, & plateis, pro qua recepit Ecclesiam B. Nicolai sitam extra ciuitatem ipsam, iuxta portam Albinam, cum cimiterio, & horto, & domo, centum solidorum pęna apposita, si id remouere quæsisset.

Ann. 1100 Porrò cum à creatione Paschalis secundi, secundus iam annus esset elapsus, & ab incarnatione Dominica centesimus, & millesimus volueretur. Guibertus Hæresiarcha inuasor Romanæ Ecclesiæ vita priuatus est.

Post non multum tēporis spatium, Landulfus Comes filius Raidolfi Comitis obtulit B. Benedicto, totam & integram Roccham de Comino cum suo castro, & suis pertinentijs.

Sequẽti autem anno Roccha, quam ſupra nominauimus, fecit priuilegium de hominibus vndecim, quos habebat in vico Sellectano cum famulis, terris, & vineis eorum, & cum omnibus, quæ ad ipſos pertinebant. Obtulit etiam per priuilegium Eccleſiam S. Petri, quæ eſt ad Ferulitum, & medietatem Eccleſiæ S. Demetrij, quæ eſt oblata prædictæ Eccleſiæ S. Petri, & medietatem de omnibus terris cultis, & incultis, montibus, planis, aquis, molendinis, paſcuis, atque paludibus, & portubus ipſius maris. Ann. 1108

CAPVT XXI.

DEMVM Abbas noſter Oderiſius à ſupradicto Papa Paſchali priuilegium conceſſionis de S. Nicolao in Beneuento, & libertate eius, cum omnibus, quæ tunc poſſidebat, ideſt molendina duo ſub vno tegmine, centimolum, hortos cum diuerſis arboribus, curtes decem, cum terris, & ſiluis ſuis, & domibus, accepit. Addidit etiam idem Pontifex Eccleſias has videlicet Eccleſiam S. Nicolai, in Vrbiliano prope Petram pedicinam cum pertinentijs ſuis, Eccleſiam S. Nicolai, quæ vocatur Rodenandi cum pertinentijs ſuis, Eccleſiam S. Mariæ, quæ vocatur Rotunda cum pertinentijs ſuis, & Balneum iuxta Eccleſiam S. Potiti.

CAPVT XXII.

TVNC temporis Laydolfus filius Tentori Raydolfi, vir nobilis de ciuitate Capuana obtulit B. Benedicto integram turrem quæ vocatur de Mari, quæ eſt infra fines Sueſſanæ ciuitatis, iuxta fauces Gariliani fluminis, & aquam, & alueum prædicti fluminis, cum ripis eius, & terram, & ſiluam, quæ nominatur Pineta, cum alijs tribus ibi coniũctis. Per idem tempus Gualterius Comes donauit caſas, & caſalina infra ciuitatem Teramnẽſem, & vineam, terram, & mo-

lendina in Castaldatu Teramnensi, & siluam infra Ducatum Spoletinum, in locis, vbi dicuntur Cifalanum, & Pracelę pātanum, & quartam portionem castelli Ioannis & Pauli, cum pertinentijs suis. Dedit etiam idem Gualterius omnes res, quæ fuere Ascari in valle, quæ dicitur Pratacelæ, & Interānes, excepta Ecclesia S. Paterniani, cum suis pertinentijs, & dedit medietatem Cifelani cum pertinentijs suis, & omne, quod fuit Vualdi in Gruttola, & in Cinqualio, & in Sallano, & alijs locis.

CAPVT XXIII.

Ann. 1103 HOC præsidente Abbate, anno Domini millesimo cētesimo tertio, septimodecimo anno promotionis suæ, dedicata est Ecclesia S. Stephani, à Benedicto Tarracinensi Episcopo, nonis Nouembris: in qua sunt recōditę sanctorum reliquiæ, quæ subtus adscriptæ sunt. De panno vbi inuolutus fuit Christus quādo natus est, S. Matthæi Apostoli, Bartholomæi Apostoli, Stephani Protomartyris, Laurentij, Vincentij, Sebastiani, Ciriaci, Duodecim fratrum, Cosmę & Damiani, Luciæ & Geminiani, Marij & Marthæ, Tiburtij & Valeriani, Georgij, Hippolyti, Martini Turonensis, Stephani Papæ, Callisti Papę, Cornelij Papæ, Cypriani, Priscæ, & Adelberti.

Paulinus, & Augustinus sancti Benedicti discipuli.

In hac Ecclesia cum inuenta fuissent corpora sanctorum Monachorum, Paulini & Augustini, B Benedicti discipulorum, cum alijs duobus sepulta, Dæmoniacus quidam ibidem veniens clamare cępit dicens: Paulinus & Augustinus discipuli Benedicti cum duobus socijs suis me eijciunt. Hęc dum crebro per os illius diabolus diceret, cum sanguine immundus spiritus egressus est. Oderisius autem Abbas sanctorum inde corpora eleuans, in muro Ecclesiæ S. Andreæ Apostoli reuerenter locauit.

CAPVT XXIV.

INTER hæc Gulielmus Comes ciuitatis montis S. Michaelis Archangeli fecit priuilegium B. Benedicto de Xenodo-

Xenodochio extra dictam ciuitatem cum pertinentijs ſuis, & conceſſit eidem Xenodochio, terras, & Eccleſias. Henricus verò frater eius cõceſſerat prius cuidam Ziano ſuo terras pro conſtruendo ipſum Xenodochium: demum conceſſit Xenodochio ipſi Eccleſiam S. Nicolai in Tiliata cum pertinentijs ſuis. Ioannes quoque Comitellus obtulit partem ſuam, ideſt integram medietatem, de Eccleſia S. Benedicti Xenodochio memorato, Vrſus etiam cognomento Spina, partem ſuam obtulit dictæ Eccleſiæ S. Benedicti in ipſo Xenodochio; ſed & Sico Presbyter, & Marcus, Vrſus, & Leo nobiles viri de dicta ciuitate, obtulerunt Eccleſiam S. Altiſſimi dicto Xenodochio conſtructam in ſilua ad Marruta, quam habebant à paterna, vel materna ſubſtantia.

Huius Abbatis anno vltimo, Rogerius Dux fecit priuilegiũ huic cęnobio de terris in pertinentijs Troianę ciuitatis.

CAPVT XXV.

ICHARDVS quoque ſecũdus Princeps, interuentu Roberti Comitis, dedit huic loco oppidum Pontiſcurui cum pertinentijs ſuis, exceptis caſtellis de foris cum illorum pertinentijs, & excepto feudo Richardi de Aquila, quod ibi habebat in vita Gualguani. Quod videlicet oppidum idem Gualguanus nomine dotis vxori ſuæ dedit, & moriens dereliquit, ſed illa debitam ſecuritatem dicto Principi facere contempſit, & contra voluntatem ſuam hoſtibus ipſius ſe iunxit, & guerram ſibi fecit, & negotium cum eis commiſit, & annonam eis tribuit, ob quam culpam prædictum oppidum in Principis iuriſdictionem, & poteſtatem deuenit, & præfato Roberto Comiti fratri dictæ vxoris Gualguani prædicti dedit, per quem videlicet Comitem, & à quo præfatum oppidum noſtro cęnobio datum fuit. Sed & Robertus Caiacianorum, atque aliorum multorum Comes, filius Raynulfi Comitis ſuperius nominati, partim dono, partim pretio conceſſit, & confirmauit huic cœnobio oppidum de Pontecuruo cum ſuis pertinentijs, ex conceſſione Richardi ſecundi Principis, qualiter

ter à prædicto Principe sibi concessum fuit, quod videlicet Gualguanus antequam moreretur possidere visus est. Nobilis etiam mulier Berta filia Vualdi dedit, & obtulit huic cęnobio Ecclesiam S. Martini constructam in Spoletina ciuitate, in loco, qui dicitur porta S. Laurentij, cum omnibus pertinentijs suis.

Demũ Theobaldus, & Petrus Caldina viri nobiles, & alij quatuor obtulere huic loco, Gessum in monte de Treguazano in castro Argentij. Robertus quoque de Buthone vir nobilis cum vxore sua Sica obtulere, & tradidere S. Benedicto medietatem de Ecclesia S. Petri constructa ad Ferulitum cum omnibus dotibus, quæ eidem Ecclesiæ pertinent, & cũ Ecclesia S. Demetrij, cum terris, siluis, planis, montibus, pascuis, aquis, molendinis, atque paludibus. Circa hos dies Mattilda Comitissa concessit huic loco tertiam partem de curte S. Benedicti, quæ dicitur in Pastorini. Hugo Comes de Molisio filius Comitis Raulis obtulit B. Benedicto integrum castellum nomine Vitecosum cum pertinentijs suis. Praeterea præfatus Abbas recepit à supradicto Papa Paschali priuilegium generale, prout receperat ab Vrbano secundo.

Huic quoque Abbati, & successoribus eius Ptolemæus Consul, & Comes Tusculanus affidauit vnum nauigium, in qualicumque nauigio sint, huius cœnobij monachi, vt in mari, & terra securi sint à se, suisq; hominibus, & omnia mercimonia eorum, & omnes homines, qui fuerint inuenti in nauigio ipso eundo Sardiniam, & redeundo Caietam. Obijt autem præfatus noster Abbas Oderisius, quarto nonas Decembris.

Oderisij obitus anno 1105.

CAPVT XXVI.

OTTO Abbas huius Monasterij tricesimusnonus, sedit anno vno, mensibus decem. Hic nobilissima Fundensium Cõsulum prosapia ortus, in ipsis infantiæ annis omnipotenti Deo oblatus, atque à venerandæ memoriæ Patre Desiderio sanctæ conuersationis habitum indutus est, qui cum aliquãtos annos in sanctæ

reli-

religionis studio peregisset, in Monasterio S. Nicolai in Pica Præpositus ordinatus est. Defuncto autem piæ memorię Abbate Oderisio, cum Fratres (vt in talibus rebus consuetudo est) ad huius cœnobij Abbatiam regendam vnusquisque suum Abbatem eligere vellent: priores quorum pars sanior, & religiosior erat, nimis hæc indignè ferentes, de eodem viro fratribus suum velle notificantes, eum in huius loci regimine Abbatem elegere.

Princeps autem Richardus eo tempore infirmitate grauissima laborabat, & cum non posset in seruitio eiusdem Abbatis venire Cassinum, ex latere suo strenuos destinauit viros: qui eidem Abbati seruitia sua fideliter offerrent. His ita peractis ingrauescente infirmitate vita decessit, & Robertus frater eius illi in Principatu succedit. Per idem tempus defuncto quarto Imperatore Henrico, qui cum Gregorio septimo Papa de Ecclesiarum inuestitura plurimum disceptauerat. Henricus quintus filius eius Romani Imperij gubernacula regenda suscepit.

Hic Abbas concessit Girardo filio Girardi de Coruazzano, libellario more, terras pertinentes Ecclesiæ S. Benedicti de Pastorino, vsque in tertiam generationem, recipiens in præsenti Lucensis monetæ solidos centum viginti, annualiter vero pro censu solidos tres, de omnibus frugibus, quæ ibidem annualiter fuerint. Similiter fecit Alberto Raynaldo, & Sicefrit de Falsabrina, & Albertino filio Bonifacij de alijs terris ibidem, recipiens ab eo tantumdem pretij. Huic Abbati Robertus Princeps priuilegium fecit, confirmans de more omnes pertinentias Monasterij huius.

CAPVT XXVII.

HOC interea anno Alexius Constantinopolitanus Imperator, per Apocrisarios Imperij sui, trāsmisit B. Benedicto pallium purpureum optimum, de quo prædictus Abbas pluuiale aureis listis ornauit, & tunicam eiusdem subtegminis fieri iussit. Direxit autem cum eiusdem legatis ad Imperatorem nuntium suum cum litteris, per quas Oderisium Abbatem, de hac luce migrasse,

grasse, & se in Monasterij regimine, & in amore, ac seruitijs eiusdem Imperatoris successisse notificauit. Eodem vero anno Carbonellus vir nobilis obtulit B. Benedicto Ecclesiam S. Gregorij, & S. Nicolai, & S. Agathæ in Tarsia, ad locum Peccianum, cum omnibus rebus, ac pertinentijs suis, centum librarum auri pęna apposita.

CAPVT XXVIII.

EQVENTI tempore idem Abbas Capuam pergens, cappellã S. Angeli ad Formas, quæ in honore S. Nicolai nouiter cõstructa erat, fecit à Brunone Signiẽsi Episcopo, & huius cœnobis monacho dedicari: conuocato etiam ad hoc Senne Capuano Archiepiscopo. Facta itaq; dedicatione, alia die idem Archiepiscopus coadunata multitudine Capuanorum, vel aliorum virorum, armata manu misit illos ad eamdem Ecclesiam violandam, altareq; destruẽdum, & reliquias inde diripiendas, sibiq; asportandas. Quo facto conquerebatur contra nostrum Abbatem, & iam dictum Episcopum, quod contra canones erga se egissent in eadem dedicatione, non cedentes sibi metropolitano in his, quæ Archiepiscopum agere decet. Nostri autem, & iam dictus Episcopus dicebant, quia simul concorditer fecissent omnia, quæ ibidem acta sunt. Hac de re proclamantibus nostris Romæ in Synodo idem Archiepiscopus, & irruptionem Ecclesiæ, & destructionem altaris, ac reliquiarum oblationem vna cum clero, & populo ciuitatis honorifice se emendare humiliter spopondit, quod & fecit. Hic Abbas rogatu Fratrum nostrorum concessit, & confirmauit eis castrum Citrariæ cum pertinentijs suis.

Bruno Signiæ Episcopus.

CAPVT XXIX.

EO igitur tempore cum Fratres necessitates multimodas sustinerent, Abbati nostro Ottoni ex inde conquerẽtes rogabant, vt iuxta regulæ præceptum eis necessitatem

corporum

corporũ tribuat, reminisci illum debere, quod Patris Oderisij tempore, idem ipse iam dicto Oderisio exinde sæpius conquestus fuerat. Abbas autem nimis hæc indignè, & ęgerrime ferens, fatetur se deliquisse, fatetur male egisse, quod Abbati Oderisio multoties obstiterit, quod contradixerit, Fratres, & in Deum, & in Patris Benedicti regulam delinquere, quod necessitates corporis animarum saluti præponerent, reminisci illos debere, primum esse quærendum regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adijcientur illis. Quid multis? Videntes Fratres eumdem Abbatem contra Patris Benedicti præceptum, studere plus timeri, quam amari, iam dicto Papæ Paschali nonnulli ex ipsis, cæteris ignorantibus, abscondite litteras dirigunt. Quod non Fratrum vnanimi consensu electus esset, quod seditiose, & nequaquam canonice ad Cassinensis Abbatię officium promotus fuisset. Hæc ergo causa Romanum Pontificem contra eumdem Abbatem commotum omnimodo reddidit. Quod cum Abbas certo certius agnouisset hoc à Fratribus actitatum, occasione contra eos accepta, illos de Monasterio expulit. At Fratres è Cassino expulsi Romam adeunt, acta, & dicta Pontifici per ordinem pandunt, Pontifex autem eosdẽ Fratres ad remorandum ad B. Pauli Apostoli Monasterium dirigens, nonnullos ex ipsiș in suamet curia secum manere constituit, vrbemq; egrediens, pro causis Ecclesiasticis Galliam ingressus, venit ad Floriacense Monasterium Benedicti Patris nomine consecratum.

Matth. 6.

Monasterium Floriacense.

Agebatur porrò ab illis tũc falsissimę Trãslationis B. Benedicti celebritas, at Pontifex eamdem trãslationem falsam esse affirmans, non festiuitatis, sed diei officium celebrare cum Cardinalibus Italicis cępit. Monachi autem supradicti loci cum nonnullis Episcopis, & Cardinalibus Gallicanis, Trãslationem celebrare incipientibus, Papa orationem fudit ad Dominum obnixè expostulans, vt de eadem re veritatis indicium sibi ostendere dignaretur. Celebrantibus autem illis nocturnalem synaxim, tantus stupor, & hebetudo mentis eos inuasit, vt omninò quid dicerent ignorarent. Attoniti autem tanto miraculo, regulare officium decantare inoffensè cæperunt: mox autem, vt Translationis cantũ

De trãslatione sancti Patris Benedicti.

celebrare

celebrare disponebant, horrore simul, & stupore replebantur. Quod Reuerendissimus Pontifex aduertens, glorificare cœpit, & benedicere Deum,& Benedictum famulum eius. Facto autem mane Abbatem ad se, & Monasterij Priores conuocans, præcepit, vt altare de loco tolleretur, quatenus omnes patenter agnoscerent, vtrum nam vera esset, nec ne Translatio illa: nolle vlterius aliquos de corpore B. Benedicti illorum ambagibus decipi, quem ipse temporibus Papæ Alexandri in Monasterio Casinensi inuentum esse certissime nouerat. Illi autem prostrati pedibus eius rogare cœperunt, ne altare effodere præciperet, ne Monasteriũ destrueret, se nihil certi de corpore B. Benedicti, nisi famam tantum à maioribus suis accepisse: si reliquiæ non inuenirentur, scirent certissime Monasterium destruendum,& possessiones, à quibusq; diripiendas. Tunc Papa illorum precibus inclinatus conticuit, interdicens omninò, & ex parte sedis Apostolicæ præcipiens, vt vlterius eamdem falsissimam Translationem celebrare nequaquam præsumerent. Idem præterea Apostolicus, ordinatis in Gallia negotijs suis, Romam reuersus est.

Et quoniam, vt supra taxauimus, facientibus nostris, de Casinensis Abbatis electione prædictus Pontifex vltra modum commotus erat: Fratres, qui à nostro Abbate ad eum directi fuerant monuit, vt de Abbatis electione Patris Benedicti instituta seruarent. Cumq; illi Abbatis electionem vnanimi Fratrum consensu factam esse astruerent, & nequaquam seditiose, sed canonice ad id officium promotum dicerent: Papa respondit. Quomodo canonice vester Abbas electus est, qui sibi deuotis, & fidis concessit obedientias, repugnantes de Monasterio expulit? Sed nunc ad Monasterium redite, ibi per me, siue per nuntios nostros electio illius pleniter exanimata, quod erit canonicum statuam. Egressis igitur illis, cum hi, qui supradictum Abbatem exosum habebant, commotum Apostolicum aduersus eum cognouissent, molestias, quas poterant illi inferre non desinebant.

Comites interea Aquinenses, cũ ab huius loci infestatione nequaquam cessarent, ad illorum nequitiam refrẽnandã, idem

dem Abbas animum dedit, singula namq; Monasterij Castra vallo in gyro muniuit, ibiq; ruricolas, qui eatenus in villis deguerant, manere constituit, sicq; contra eosdem Comites se præparare modis omnibus cępit.

Dignum sanè videtur ad posterorum memoriam historiæ pręsenti annectere miraculum, quod in hoc Monasterio omnipotens Deus, ad laudem, & gloriam sui nominis ostendere dignatus est.

CAPVT XXX.

EMPORE siquidē ipso, dum Ioannes cognomento Affidatus in mansiuncula, quæ turri Patris Benedicti collateralis est, nocturno tempore sopori membra dedisset, euigilans, audiuit dulcisonum officium, ante nocturnalem synaxim in B. Patris ædicula ab Angelis celebrari, ad quod stupefactus, Sebastianum (qui supra eum quiescebat) interrogat, si iam Fratres ad nocturnale officium surrexissent; qui cum ad huc primam noctis vigiliā manere dixisset, iam dictus Ioannes exurgens ad turrem accessit, quā immensi splendoris, & inauditi odoris replebat fragrantia. Stupefactus autem, & id, quod in re erat, aduertens, Ottonem Abbatem adijt, quæ visa, & audita fuerant seriatim enuntiauit, qui Deo omnipotēti gratias agens, quod venerandæ memoriæ Victori tertio Papæ, & Theodemario seruo Dei reuelatum fuerat, iam dictam turrem cum largo habitaculo in oraculum Domini Saluatoris, & eius Genitricis Virginis Mariæ dedicari constituit; conuocatisq; artificibus cellarium inter dormitorium, & titulum S. Protomartyris Stephani construxit, sed morte præuentus explere nequiuit. Iam dictæ vero cantilenæ suauitas, & odoris fragrantia, ac lucis immensitas, ab antiquis viris in iam dicta turri, in præcipuis festiuitatibus visa, & audita narrantur, sed quam maxime vnoquoque anno depositionis die B. Patris Benedicti adueniente, audiri, & videri solitum est. Obijt autem præfatus Abbas die Kalendarum Octobrium, & sepultus est iuxta Ecclesiam S. Andreæ Apostoli in

Angelicus cōcentus in ædicula S Benedicti auditur.

Ann. 1107

in cimiterio Fratrum, introeuntibus iam dictum cimiterium ad læuam.

CAPVT XXXI.

Vide adnotata infra post cap. 42.

EATISSIMVS Bruno, Abbas huius Monasterij quadragesimus, sedit annis tribus, mensibus decem. Hic Liguria Prouincia ortus ex illustri Astensium ciuium prosapia, sed illustriores ab infantia possidens mores, liberalibusq; studijs à pueritia sufficienter instructus, Astensis Episcopij canonicus extitit. Qui desiderio regni cœlestis patriam, parentesq; relinquens, huc properans, vt Deo liberius sub monachali habitu deseruire valeret, Romanam primum accessit ad vrbem. His porrò diebus Vrbanus Papa secundus vniuersali præsidebat Ecclesiæ. Factum est autem, vt eo tempore, quo idem vir ad hunc locum tendebat. Signensis Episcopus vita decederet, quem idem Reuerendissimus Pontifex in diuina seruitute feruere aspiciens, dixit ad eum: Sicut tranquillitas maris multoties infert periculũ nautis, ita & monachis à sæculi turbine remotis, quies, & securitas ipsa perniciosissimum solet inferre naufragium, vnde nostris monitis te obedire conuenit, & Signiensis Ecclesiæ curam, quæ tibi à nobis iniungitur, tanto diligentius, ac religiosius, quanto scientia, ac sapientia polles, regere stude. Cuius cum ille sermonibus minime præberet assensũ, præcepit ei, vt ad ciuitatem prædictam pergeret, ibiq; vice Romani Pontificis Episcopum ordinans, iret quo vellet, tunc supradictus vir illuc adueniens, cum sibi iniuncta implere satageret: idem Papa clam Signiensibus apices destinans, eum Episcopum ordinari præcepit, talia dum ad eius notitiam peruenissent intempestæ noctis silentio, B. Mariæ Ecclesiam egrediens, fugam arripuit. Itaq; dum meditata implere satageret, in quodam triuio, virgo quædam Imperiali trabea adornata, cuius facies splendebat sicut Sol, illi eminus astitit, quam vnde, qualis, quæuè esset, & quo tenderet, dum requisisset, illa respondit: Sponsam, quam non bene

bene fugis, me noueris esse: qua propter, vt ad Ecclesiam redeas, ex Dei omnipotentis parte præcipio, & caue ne Dei vlterius velis resistere voluntati, & his dictis disparuit. Perculsus ad hæc Bruno tanto virginis famine, Deiq; in sua ordinatione voluntatem aduertens, succubuit, ac Pontificij cathedram lætantibus cunctis suscepit. Ordinatus autem, in ea, qua fuerat mentis intentione, permansit: vnde adinuenta opportunitate, sub supradicto Abbate Oderisio ad hunc locum perueniens, flentibus, qui cum eo venerant, & nihil tale de ipso suspicantibus, monachus factus est. Signienses autem grauiter illius ferentes absentiam, Paschalem Papam secundum adeunt, rogant vt illum potius Episcopatus sui curam gerere cogeret, quam sibi tantum consulens, in Cassinensi cœnobio quietum, & remotum, à sæculi turbine velle quiescere. Pontifex autem illorum ad verba commotus, strenuos à suo latere destinat viros, per quos eidem Brunoni ex parte sedis Apostolicæ, mandat, vt curæ ouium suorum studeat, & Romano Pontifici pro causis Ecclesiasticis semper adhæreat, arguens insuper illum, & increpans, cur absque Apostolicæ sedis licentia, ausus fuisset Monasterium petere, quo illum omninò esse non permitteret ipse. Ad hæc præfatus Bruno per Episcopos, & Cardinales amicos rescripsit.

Cuncti proculdubio, qui in Romana sunt Ecclesia noscũt, quia nisi contra Ecclesiam schismaticorum sæuiret insania, hoc quod nunc egi, à multis iam annis opere impleuissem: nunc vero quia in Romana Ecclesia, Petro clauum regente, tota per orbem Christi Dei nostri gratulatur Ecclesia, ventorum iam turbines silent, maria pacata quiescunt. Idcirco quod Deo semel deuoueram, reddere cogor: Melius est enim non vouere, quam vouere, & non reddere. Quod si quis fortasse mihi obijciat, quod semel acceptum Episcopatum relinquere non debebam, licẽter respõdeo, quod multi sunt, qui Pontificatus iura non deserunt, & de sinistris sunt, dicẽte Domino: Principes fuere, & non cognoui, Iudices extitere, & non per spiritum meum; ij autem, qui recta intentione Episcopatum dimiserunt, certum est eos de æterna felicitate perenniter cum Christo gaudere. Mihi porrò exẽ-

Epistola S. Brunonis.

Ecclef. 5. verf. 4.

Osea 8. verf. 4.

pla Sanctorum non desunt, quorum vestigia secutus sum; qui relicto tumultu sæculi, quietam vitam adepti sunt. Vnde, per vos, summum Pontificem obnixè deprecor, vt de reliquo amplius mihi molestus non sit, & quietum portum, in quem Christo gubernante perueni, ne me relinquere cogat, suppliciter posco.

Cumq; nulla ratione eũdem Apostolicum, nec Signinum populum flectere valeret, supradictus Abbas Oderisius rogauit eundem Pontificem, vt præfatum virum sub monachali habitu in hoc Monasterio Deo militare permitteret, cuius precibus idem Papa aurem accommodans, quieuit. Post hæc autem ab eodem Pontifice vna cum Boamundo in Gallias directus, vice Romani Pontificis in eisdem partibus Synodum, secundum traditionem Ecclesiasticam, tenuit. Inde quoque Romam reuersus, quadragesimoquarto die ab Ottonis Abbatis depositione extante, ad hoc Monasterium redijt, atque à Fratribus est in huius cœnobij regimine, ac cura Prælatus. Idem vero Apostolicus ad hunc locum postea veniens, non solum dignum illum esse Abbatem in conuentu Fratrum peroratus est, verum etiam in Apostolicam sedem dignum sibi successorem fore testificatus est. Non autem idem vir otiose hic vixisse credendum est, qui tales, ac tantos nobis scripturarum exposuerit libros, de quibus summam illorum scilicet, qui in nostris manibus venere, pandere curamus, super Psalterium, super Genesim, super Exodum, super Leuiticum, super Numerum, super Deuteronomium, super Isaiam, super Cantica canticorum, super Iudicum, super Apocalypsim. De totius autem anni festiuitatibus, atque diebus Dominicis, composuit sermones sexagintanouem, Homilias centum quinquagintaquinque.

Bruno fit Abbas Cassin. Ann. 1107.

S. Brunonis scripta.

CAPVT XXXII.

HOC preterea tempore Adenulfus, Lando, & Atenulfus Aquinenses Comites, diabolica debriati vesania, castrum Terame rusticorum proditione ingredientes, & eiusdem castri habitatores in suã fidelitatem iurare facientes, oppida Monasterio pertinentia

tia deprædare cęperunt. Hoc vbi prædicto Abbati nũciatum est, ad eosdem Comites dirigẽs, vt castrum Monasterio redderent, & à tantis iniquitatibus, & direptionibus cessarent, monere cępit. Illi autem eius dicta non solum facere, sed etiam audire spernentes, deteriora in dies agere minabantur. Tunc Abbas cum Fratribus communicato consilio, eosdem sacrilegos à liminibus Ecclesiæ separauit, ac è vestigio Robertum Principem euocans, ad eiusdem castri recuperationem inuitauit, qui copioso valde congregato exercitu, super eumdem castrum aduenienS, illum oppugnare modis omnibus cępit. Cumq; hostiliter ibi per dies fermè quindecim resedisset, ijdem Comites misere ad eumdem Abbatem, quod si illos cum armis suis exinde exire permitteret, idem castrum absq; omni controuersia protinus Monasterio redderent. Quod dum Abbas annuisset, supradictum castrum in Monasterij huius potestatem redijt, die iduum Augustarum, Anni Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo octauo; pro quo videlicet castro, idem Abbas Capuano Ann. 1108
Principi libras ducentas contradidit.

CAPVT XXXIII.

MENSE itaq; Octobrio adueniente, idem Apostolicus ad hunc locum adueniens, sociato sibi nostro Abbate, Synodum celebraturus, Beneuentum perrexit. In qua videlicet vestigia prædecessorum suorum secutus, constituit, vt quicumque inuestituram Ecclesiæ, vel Ecclesiasticam dignitatem de manu laici acceperit, & dans, & accipiens communione priuetur. Vestimenta vero sæcularia, & pretiosa clericis repræhendit, & talibus vti interdixit. Cum autem Capuam deuenisset, rogatus ab eodem Abbate, Ecclesiam S. Benedicti, quam Desiderius Abbas intra eãdem ciuitatem renouauerat, sollemniter dedicauit, in qua etiam de vestimentis sanctissimi Patris Benedicti recondidit, sicq; ad hoc Monasterium veniens, Romam reuersus est.

CAPVT XXXIV.

IS porrò diebus Rogerius Dux præceptũ fecit B. Benedicto, de ouibus loci istius, vt nullam dationem, vel censum vlterius inde exigeret, tam ipse, quàm successores sui, in omni pertinentia montis Gargani, & licentiam hospitandi semper habeãt cum eisdem ouibus, ab Ecclesia, quæ dicitur Passari, vsque ad Salpitanum pontem, qui Lambardone dicitur, vsque in mare, & vsque in vadum desico, decem librarum auri pęna apposita.

Tunc temporis Laydulfus filius Pandulfi Comitis de Præsenzano, in præsentia eiusdem Abbatis manifestauit, & renuntiauit se de vniuersa parte sua de castello Mortula, & casa Fortini, & Cucuruzzo, & Rocca de Bantra, pęna apposita centum librarum auri, si hoc remouere quæsisset. Sed & Ioannes Triuentinæ sedis Episcopus, vna cum Roberto filio Tristaini Limessani castri Domino, obtulit huic loco Ecclesiam S. Illuminatæ infra fines prædicti castri Limessani, loco, vbi dicitur Petra maiore, cum omnibus Ecclesijs, & pertinentijs suis.

CAPVT XXXV.

Ann. 1110

NNO autem Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo decimo, indictione tertia, mense Iunio, sexto eiusdem, stella cometes apparuit. Eo etiam tempore iam dictus Paschalis Papa secundus vrbẽ egrediens ad has partes deuenit, & Ducem, ac Principem, omnesq; Comites Apuliæ, Calabriæ, ac Principatus aduocans, accepit securitatem ab eis, quatenus illum adiuuarent, contra Henricum Imperatorem, si necessitas sibi incumberet, & ad hoc prouocati fuissent. His ita peractis Romam redijt, & omnes proceres Romanorum simili sacramento constrinxit.

Hẽricus interea Imperator, immensum valde exercitum congre-

congregans, intrauit Italiam prædeceſſorum ſuorum, antiquorum videlicet Imperatorum dignitates, & iura, & Imperij coronam ab eodem Pontifice Romæ accipere cupiens, ſicq; curſum ſuum quotidie accelerabat; erat iam hyemis tempus, cumq; in Tuſciam deueniſſet, miſſis Romam in porticu S. Petri nuntijs, cum Petro Leonis, & alijs Pontificis nuntijs, hoc pactum inter eos deliberatum eſt. Vt Imperator ſcripto refutaret omnem inueſtituram omnium Eccleſiarum in manu Pontificis, in conſpectu cleri, & populi Romani, in die coronationis ſuæ, & (poſtquam Papa fecerit de regalibus ſicut in alia charta ſcriptum eſt) ſacramento firmabit, & dimittet Eccleſias liberas cum oblationibus, & poſſeſſionibus, quæ ad regnum manifeſtè non pertinebāt, & abſoluet populos à iuramentis, quæ contra Epiſcopos facta ſunt. Patrimonia, & poſſeſſiones B. Petri reſtituet, & concedet, ſicut à Carolo, Ludouico, Henrico, & alijs Imperatoribus factum eſt, & tenere adiuuabit ſecundum ſuum poſſe; & non erit in facto, aut in conſilio, vt idem Papa perdat Papatum Romanum, aut vitam, vel membra, vel capiatur mala captione, aut per ſe, aut per ſubmiſſam perſonam, nec ipſe, nec fideles ipſius, qui pro ipſo ſecuritatem ei fecerint, ideſt Petrum Leonis cum ſuis filijs, quorum bona, damnum ſtudioſe non patiantur, & ſi quis eis malum fecerit, Rex eos fideliter adiuuabit. Pro huius ſecuritatis obſeruatione, mediatores dabit eidem Pōtifici Fridericum filium ſororis ſuę, Engilbertum, & Theobaldum Marchiones, Hermannum, & Gotfridum Comites, Fridericum palatinum Comitem de Saxonia, Berengarium de Baioaria, Fridericum Saxonē, Albertum Cancellarium, Cononem fratrē Berengarij, Sigeboth de Baioaria, Henricum Ducem Carinthiæ, Bertulfum filium Ducis Bertulfi, qui iurabunt Papæ ſecuritatem de vita, de membris, de Papatu, de captione, & ſi Imperator hæc omnia ſupraſcripta nō obſeruaſſet, ipſi cum honoribus ſuis, ad Romanam Eccleſiam ſe tenerent: obſides pro ſecuritate Pontificis Rex dare pollicitus eſt proxima quinta feria, & ſecurè mitteret ad Inſulam in poteſtate Papæ, Fridericum Ducem nepotem ſuum, Brunonem Epiſcopum Spirenſem, Conradum nepotem Comitis Hermanni, & filium eius, &

Henricum fratrem Comitis Friderici. Obsides si recepisset, redderet in die coronationis suæ, transito ponte, & si forte coronatus non fuisset, aut non transisset similiter redderet apud castellum S. Angeli; Legatos autem, quos Papa ad eum misisset, in eundo, & redeundo securos faceret, tam à se, quàm à suis & si eis nescientes iniuria illata fuisset, ad emẽdandum fideliter adiuuaret. Et postquam Rex hoc adimpleuerit, Papa præciperet Episcopis præsentibus in die coronationis eius, vt dimittant regalia Imperatori, & regno, quæ ad Regnum pertinebant tempore Caroli, Ludouici, Henrici, & aliorum prædecessorum eius: scripto firmabit sub anathemate auctoritate sua, & iustitia, ne quis eorum, vel præsentium, vel absentium, vel successores eorum intromittant se, vel inuadant regalia, idest ciuitates, Ducatus, Marchias, Comitatus, Monetas, Thelonium, Mercatum, Aduocatias Imperij, iura Centurionum, & Curtes, quæ manifestè Imperij erãt cum pertinentijs suis, militias, & castra Imperij, nec ipse Imperatorem, nec Romanum Imperium super his vlterius inquietaret, & priuilegio sub anathemate confirmaret, ne posteri sui inquietare præsumerent. Imperatorem benigne, & honorificè susciperet, & more prædecessorum ipsius catholicorum Imperatorum coronabit, & ad tenendum Imperium officij sui auxilio adiuuabit: si Papa hoc non adimpleuerit, Petrus Leonis cum omnibus suis teneret se ad Imperatorem. Obsides autem, nisi effugerent, redderet altero die post coronationem, si per Papam remanserit, vt non coronetur, similiter reddet.

Cumq; hoc inter eos constitutum fuisset iureiurando firmauit hoc Imperator, Albertus Cancellarius, Hermannus, Fridericus, & Gotfridus Comites, Fridericus Saxo, & Cono frater Berengarij, Sigeboth de Baioaria, Henricus Dux Carinthiæ, & Bertulfus filius Ducis Bertulfi. Hi omnes post Imperatorem eo ordine iurauere; vt si Imperator hoc implere nollet, ipsi cum omnibus suis tenerent se ad Romanam Ecclesiam.

CAPVT XXXVI.

POSTQVAM autem hæc ita firmata sunt, idem Apostolicus direxit ad eum litteras, per quas ei mandauit, quod illuminatori omnium gratias ageret, qui cordis ipsius oculos illuminare dignatus est, vt patris eius nequitiam toto iam sæculo diffamatã, & interius cognosceret, & grauius abhorreret. Apostolica namq; sedes, eum ad æterni Patris viscera confugientem, paterna benignitate susciperet, & inter matris Ecclesiæ filiosfamiliarius confouere optaret: Si enim, sicut suarum litterarum allegatione Apostolicæ sedi promittebat, plena mentis deuotione, sibi suisq; legitimis successoribus obediẽtiam exhibere iurasset, quam siue Reges, siue Imperatores catholici suis prædecessoribus exhibuerant, ipse profecto, eum vt catholicum Imperatorem haberet, & honorem eius per Dei gratiam seruaret, atque augere curaret. Nam si in cæpta vellet probitate persistere, magna Romano Imperio salus per Apostolicæ sedis obedientiam proueniret, quam ob causam non solum in partes illas venire, sed extremis quoque periculis personam suam exponere paratus esset. Cæterum quia ad præsens ad ipsum venire temporis qualitas, rerumq; non pateretur, per suos nuntios voluntatem suam aperire, & Imperator suam insinuare valeret.

Postulat interea Imperator, vt patris sui cadauer in Ecclesia sepeliri permitteret. Ad quod Papa respondit, quod Sanctarum scripturarum exinde sibi obstaret auctoritas, & miraculorum prohiberet reuerentia diuinorum. Ipsos enim Dei martyres iam in cœlestibus positos id terribiliter exegisse sciret, vt sceleratorum cadauera de suis Basilicis pellerentur, vt quibus viuentibus non cõmunicamus, nec mortuis communicare possimus. Mense autem Februario, Cęsar cõcite castra sua mouens, ad vrbem tendebat. Pontifex autem exhortatorios vbiq; dirigens apices, non cessabat Normannos, & Longobardos ad Romanæ Ecclesiæ seruitium inuitare. Post hæc Imperator Romam accessit, tertio idus Februarij, sabbato videlicet ante quinquagesimam. Roma- Ann. 1111

nis vero instantibus, vt honorem, & libertatem vrbis sacramento firmaret, callide illos Cæsar circumuenire cupiens; Theutonica lingua iuxta suum velle iurauit; nonnulli autem ex Romanis hoc agnoscentes, & fraudem esse in negotio proclamantes, in vrbem se recepere.

CAPVT XXXVII.

Imperatoris iuramentum.

IGITVR vbi Pontifex Imperatorem venisse cognouit, directis nuntijs securitatem ab eo, & obsides expetebat, cui Cæsar obsides tradens, & ab eo obsides recipiens, iureiurando firmauit de ipsius Apostolici vita de honore, de membris, de mala captione, de regalibus etiam, & patrimonijs B. Petri, & nominatim de Apulia, & Calabria, Sicilia, & Capuano Principatu, factis etiam sacramentis, quod omnem inuestituram Ecclesiarum, & earum res omninò quietas dimitteret. Altero die obuiam ei Pontifex misit in montem gaudij, qui & Marij dicitur, Baiulos, Cereostarios, Stauroferos, Aquiliferos, Leoniferos, Lupiferos, Draconarios, Candidatos, Defensores, Stratores, & maximam populi multitudinem cum floribus, & palmis. Duo iuxta priorum Imperatorum consuetudinem iuramenta, vnum iuxta Ponticulum, alterum ante portam Porticus, Romano populo fecit. Ante portam à Iudæis, in porta à Græcis, cantando exceptus est. Illic omnis Romanæ Vrbis clerus ex Pontificis præcepto conuenerat, & eum ex æquo descendentem vsque ad S. Petri gradus cum laudibus deduxere, cum vero ad superiora graduum ascendisset, illic Domnus Papa cum Episcopis pluribus, cum Cardinalibus, Presbyteris, & Diaconibus, cum Subdiaconibus, & cæteris scholæ cantorum ministris affuit. Quem Imperator, vt vidit, de equo descendens, procidit ad pedes eius; Demumq; exurgens, in nomine Trinitatis, in ore, & fronte, & oculis, ei pacem dedit, ac Stratoris officiũ exhibuit, moxq; dexteram Pontificis tenens, cum magno populorum gaudio, & clamore, ad portam peruenit argenteam, ibi ex libro professionem Imperatoriam fecit, & à Pontifice Imperator designatus est, & iterum à Pontifice osculatus, mox super eum

oratio-

orationem primam, ſicut in ordine continetur, Lauicanus Epiſcopus dedit.

Poſt ingreſſum baſilicæ, cum in rotam porfireticam veniſſet, poſitis vtriſque ſedibus conſedere. Pontifex reſtaurationem inueſtituræ, & cætera, quæ in conuentionis charta ſcripta fuerant requiſiuit, paratus, & ipſe, quæ in alia conuētionis charta fuerant adimplere. Ille cum Epiſcopis ſuis, & Principibus ſeceſſit in partē iuxta Secretariū, ibi diutius, quod eis placuit tractauerunt, in quo tractatu interfuere Longobardici Epiſcopi tres, Bernardus Parmenſis, Bonus Senior Regitanus, Aldo Placentinus. Cum autem hora longior ſe protraheret, miſſis Nuntijs Pontifex conuentionis ſupradictæ tenorem petijt adimpleri. Tunc Epiſcopi Tranſalpini ad Pontificis veſtigia corruerunt, & ad oſcula ſurrexere; ſed poſt paululum familiares Regis dolos ſuos paulatim aperire cæperunt, dicentes. Scriptum illud quod conditum fuerat, non poſſe firmari auctoritate, & iuſtitia; Quibus dum Euangelica, & Apoſtolica obijceretur auctoritas, quia & reddenda Cæſari, quæ ſunt Cæſaris, & nemo militās Deo implicat ſe negotijs ſæcularibus, & iuxta B. Ambroſium ab Epiſcopali officio alienus ſit talia agens. Cum hæc, & alia illis Apoſtolica, & canonica capitula obijcerentur, illi tamen in doloſitate ſua, & pertinacia permanebant.

Pontificis & Imperatoris cō greſſus.

Doli, & fraudes imperialium.

Matth. 22 verſ. 21. 2. Tim. 2. verſ. 4.

CAPVT XXXVIII.

IMPERATOR interea cupiens ſuis aſſertionibus Pontificem decipere, ait. Diſcordiam, quæ inter te, & Stephanum cognomento Normannū vſque nunc fuit, volo vt iam finem accipiat. Is enim Stephanūs ob fidelitatem eius multa pericula ſuſtinuerat. Ad hæc Papa: Dies maxima ex parte præterijt, & officium prolixum erit hodie, ideoq; primitus, ſi placet, quod veſtrum eſt impleatur: Vnus autem ex his, qui cum Imperatore venerant, confeſtim ſurgens in medium, ait. Quid verbis opus eſt tantis? Indubie noueris, Dominum noſtrum Imperatorem ita velle accipere coronam, ſicut illam Carolus, Pipinus, ac Ludouicus ſumpſere, quod cum Papa ſe id non poſſe implere dixiſſet:

Imperator nititur decipere Pontificem.

dixisset: Cæsar iratus, & seductus consilio Alberti Archiepiscopi Maguntini, & Burchardi Episcopi Saxonum, non veritus est eum suis armatis militibus circumdare. Sed cum iam dies declinaret in vesperam, consultum à Fratribus est, vt Imperator eodem die coronaretur: cæterorum tractatus in sequentem hebdomadam differrentur, illi etiã hoc auersati sunt. Inter hæc tam Pontifex, quàm omnes, qui cum eo erant, à militibus armatis custodiebantur: vix tandem ad altare B. Petri pro audiendis missæ officijs conscendere, vix ad sacramenta diuina conficienda, panem, vinum, aquã inuenire potuere. Post missam ex cathedra descendere compulsus Pontifex, deorsum ante confessionem B. Petri cum Fratribus sedit, ibi vsque ad noctis tenebras ab armatis militibus custoditus, inde ad hospitium, extra Ecclesiæ atriũ, cum Fratribus deductus est: capta est cum eo, & clericorum, & laicorum numerosior multitudo. Pueros etiam, ac diuersæ ætatis homines, & clericos, qui obuiam cum floribus, & palmis processerant, alios detruncauit, alios expoliauit, alios verberauit, alios in captione detinuit. Ioannes interea Tusculanensis Episcopus, & Leo Ostiensis, Papam in vinculis tentum, vt perspexere, habitu plebeio induti, in vrbem se receperunt.

Miserandum prorsus.

Leo Ostiẽsis fugit.

CAPVT XXXIX.

IGITVR Romani Papam captum, vt audiere, repentinus illos tumultus, dolor, & gemitus inuasit, atque è vestigio Alemannos, qui causa orationis, seu negotij, aut visendi in vrbem ingressi fuerant interficiunt. Altera autem die ab vrbe egredientes pugnam conserunt, multosq; de exercitu Imperatoris interficientes, & eorum spolia capientes, aduersus Theutonicos acrius pugnauerũt, adeo vt eos ex porticu penè propellerent, ipsum etiam Imperatorem equo deijcerent, & in faciem vulnerarent. Hoc vbi Otto Comes Mediolanensis perspexit, pro Imperatore se ad mortem obijciens, equum suum ei contradidit: nec mora à Romanis captus, & in vrbem inductus, minutatim concisus est, eiusq; carnes in platea canibus deuorandæ relictæ.

Imperator vulneratur.

lictæ. Tunc Imperator, vbi Romanorum victoriam, & ſuorum perditionem aſpexit clamauit, & dixit: Videtis ò milites mei, me interfici à Romanis,& non me defenditis? Ad hanc vocem videres Alemannorum, & Romanorum micare enſes,alios diſcindi à capite vſque ad pectus,nullaq; erat requies morientium. Pernicioſiſſima dies illa Romanis, & hoſtibus eorum fuit, cum hinc, & inde multa millia hominum cæſa viderentur. Iam ad occaſum dies vergebat cum Theutonici bello reſoluti, à pugna ſe ſubducere cæperunt, virtus namq; eorum, vt ait Eutropius, ſicut primo impetu maior eſt quam aliorum, ita ſequens minor eſt, quam fęminarum. Habent namq; aliquid ſimile cum niuibus ſuis,nam ſtatim, vt tacti calore fuerint, in ſudorem conuerſi deficiũt, & quaſi à ſole ſoluuntur. Igitur Romani, vt Cimbros bello ceſſiſſe viderunt, ad ſpolia, & prædas conuerſi,ſpolijsq; peremptorum onuſti, in vrbem redire cæperunt. Hoc vbi Cæſar aduertit imperat ſuis, vt Romanos, qui ſpolijs onuſti in vrbem redibant vnanimiter inuaderent. Quod cum factum fuiſſet plures oppreſſione, & ſuffocatione, quã gladio mortui ſunt. In tanta igitur perturbatione, varia fortuna, varijq; erant euentus; at Theutonici cum ad caſtrum Creſcẽtij perueniſſent, Romani pilis de caſtro emiſſis, illos in fugam conuertunt, quibus omnibus rebus Alemanni permoti, cum multitudine Romanorum caſtra ſua compleri, & ſuum exercitum præmi vidiſſent, in caſtris ſe receperunt, tantusq; terror eos inuaſit, vt per totum ſequens biduum, die ac nocte in armis eſſent.

Nocte autem adueniente Epiſcopus Tuſculanenſis omnẽ Romanum populum aduocans, dixit ad eos. Licet verba chariſſimi filij vobis virtutem non addant, neque ſtrenuus ex imbecillo, neque robuſtus reddatur ex timido,omnis tamen vobis cauſa eſt pro vita, pro gloria, pro libertate, pro defenſione ſedis Apoſtolicæ. Omnia namq; hæc in veſtris dextris portatis; nam qui deſiderat pacem, præparet bellum. Filij veſtri contra ius, contra fas in compedibus detinentur, & Apoſtoli Petri baſilica toto Orbe veneranda, armis, cadaueribus, atque cruore eſt repleta. Quid autem aliud exinde niſi malum edicere poſſumus? Eccleſia namq;

penitus

penitus attrita, & desolata est, vnde rogamus, & obsecramus, vt ei subueniatis, & ad tantam iniuriam vlciscendam, totis viribus insurgatis: nam vbi viri sunt, qui eis obsistant, velociores sunt ad fugiendum, quam ad resistendum: de Dei nostri, & Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli misericordia confidentes, ab omnibus vos peccatis absoluimus.

Hac igitur Romani hortatione animati, omnes insimul contra Imperatorẽ sacramento se constrinxerunt, & omnes qui eos adiuuarent loco Fratrum habendos statuerunt.

Imperatoris fuga.

Hoc vbi Imperatori nuntiatum est, eadem nocte eũdem Apostolicum exinde abstrahens, tanto metu ex porticu profugit cum suo exercitu, vt non solum sarcinas, sed multos etiam socios in hospitijs reliquerit. Post duos autem dies milites aduocans, præcepit Pontificem expoliari vestimentis suis, quod dum factum fuisset, vinculis alligatum secum duxerunt. Dehinc vsque ad pedem Soractis progredientes, iuxta B. Andreæ Monasterium Tiberis alueum transierunt, & per Sabinos ad Lucanum pontem iter agentes, vlteriores Romanæ Vrbis partes aggressi sunt. Trahebantur inter hæc clericorum, & laicorum noonulli funibus alligati, Pontifex autem cum duobus Episcopis Sabinensi videlicet, & Portuensi, & Cardinalibus quatuor, apud castellum Trebicum, cæteri vero Cardinales apud Conodilum, in custodia tenebantur. Latinorum vero nullus cum eodem Pontifice audebat colloqui. Custodiebatur autem à magnatibus Imperatoris, ab ipsis etiam, & obsequebatur: ad vltimum vero tam causa suspitionis, quàm & concordiæ gratia, reductus est in castra. Fuit autem idem Apostolicus in eodem carceris ergastulo diebus sexaginta, & vnum.

Henricus expoliatũ Pōtificem ligat.

Ioãnes interea Tusculanẽsis Episcopus per Epistolas non cessabat cõfortare, sollicitare, ac roborare animos fidelium ad succurrendum, & auxilium ferendũ sedi Apostolicę afflictę, ac destitutæ. Tunc Princeps in Patenariam cũ suis aduenïens eligit milites fermè trecentos, & misit in adiutorium Romanis, qui venientes Ferentinũ, inuenerunt Ptolemæum, & oẽs proceres illarum partium fauẽtes Imperatori. Imperator aũt cum omni suo exercitu iã trãsmeauerat Tiberim; qua de re cũ non possent vrbem intrare, Capuã repedarunt.

CAPVT XL.

HIS porrò perturbationibus inſtãtibus, Dux Rogerius cum Boamundo fratre ſuo vitã decedit. Horum itaq; mors Normãnis magnum timorem, Imperatori autem, & exercitui eius, ac omnibus Longobardis audaciam maximam tribuit: re enim vera vehementer conturbati fuerant de aduentu Imperatoris, ne videlicet pellerẽtur de Principatibus, Apulia, ſeu Calabria, & munitiſſima loca eligebant omnes, & ædificabant ibi munitiones contra aduentum Imperatoris. Princeps autem habito cum ſuis conſilio, ad Imperatorem legatos direxit, pacem ab eo, & ſecuritatem expetens, itaq; cum & agros Romanorum Imperator quotidie depopularet, & eorum animos dolis, ac pecunia pertentaret, tantam Deus populo conſtantiam tribuit, vt nihil cum eis pacis, ſine Papę, & Cardinalium liberatione potuerit. Dux Rogeriusmoritur.

Diuerſis inter hæc conſilijs diſtrahebatur, videns itaq; ſibi eueniſſe, quod non putabat, cæpit iureiurando firmare, quod niſi Pontifex voluntatem ſuam implere morigeraret, & ipſum, & omnes, quos habebat in vinculis, alios interficeret, alios membris detruncaret. Sed cum flectere in hoc Pontificem minimè poſſet, in hoc tandem plena deliberatione conuenit, vt omnes quos ceperat, liberos faceret, dũmodo ſecuritatem ſibi apud Papam futuri temporis prouideret. Hoc profectò per Principes ſuos, hoc per clericos, hoc per laicos, hoc per ciues Romanos ſollicitus ſatagebat; cæterum Domnus Papa facilius vitam exponere, quam inueſtituris Epiſcopatuum, & Abbatiarum conſentire malebat, quamuis ille per inueſtituras illas non Eccleſias, non officia quælibet, ſed ſola regalia ſe dare aſſereret. Proponebatur grauiſſimũ ſchiſmatis periculum, quod penè vniuerſæ Latinorum Eccleſiæ immineret. Victus tandem miſerijs filiorum, laborans grauibus ſuſpirijs, atque gemitibus, & in lacrymis totus effuſus, cogor, ait, pro Eccleſiæ liberatione, ac pace, hoc pati, hoc permittere, quod pro vita mea nullatenus conſentirem; ad hanc enim ſecuritatem confirmandam, Pontificis cõſtantia. Pontifex flectitur.

dam, Episcopi, & Cardinales, qui capti fuerant expetebantur, nec omninò aliter, aut captiuorum dimissio, aut Ecclesiæ pax, quantum in ipsis erat, poterat prouenire.

Cum itaq; Comes Albertus de Blanderada, & cæteri Imperatoris laterales iuramentis conditiones præscribi non sinerent, Pontifex ait, quandoquidem conditionem perscribi non patimini, verbis apponam. Tunc totus ad Imperatorem conuersus, dixit Iuramenta hæc ideo facimus tibi, vt vos illa, quæ pacti estis faciatis, & obseruetis: quod Imperator cum suis omnibus lætissime, ac libentissime annuit; Ex verbo igitur Papæ ab eis iuratum est in agro iuxta Pontem Mammeum, qui Romanos à Theutonicis dirimebat, in hoc videlicet modo. Quod vlterius non inquietaret Imperatorem, neque eius imperium de inuestitura Episcopatuum, & Abbatiarum, & de iniuria sibi illata, & suis; in persona, & bonis Imperatoris aliquod malum sibi, vel alicui personæ non redderet pro hac causa, & penitus in persona Imperatoris nunquam anathema ponat, & concedit eidem Imperatori, & eius Imperio, & priuilegio suo sub anathemate confirmat Episcopos, & Abbates libere electos assensu Imperatoris sine simonia, quos idem Imperator annulo, & virga inuestiat, & Episcopus inuestitus libere consecrationem accipiat ab Archiepiscopo ad quem pertinuerit; si quis vero à populo, & à clero eligatur, nisi ab Imperatore inuestiatur, à nemine consecretur, & Archiepiscopi, & Episcopi libertatem habeant consecrandi inuestitos ab Imperatore: & Regnum, & Imperium, & Patriciatum officij sui auxilio tenere adiuuabit. Cumq; hoc sacramento firmasset, demum Imperator iurauit, quod dimitteret eumdem Pontificem, cum Episcopis, & Cardinalibus, & omnes captiuos, qui cũ eo, vel pro eo capti sunt, & obsides, & securos perduceret intra portas Transtiberinæ ciuitatis, nec vlterius caperet, aut capi permitteret. His qui in fidelitate sedis Apostolicæ manerent, & populo Romanæ ciuitatis pacem, & securitatem seruaret, tam per se, quàm per suos, & in personis, & rebus, qui pacem sibi seruassent: eumdem Papam fideliter adiuuaret, vt Papatum securè, & quiete teneret: patrimonia, & possessiones Romanæ Ecclesiæ, quæ abstulit restitueret,

Pontificis iuramentum.

Imperatoris iuramentum.

ret, cætera, quæ iure habere debet more antecessorum recuperare, & tenere, adiuuaret bona fide, & eidem Pontifici fideliter obediret, saluo honore Regni, & Imperij, sicut catholici Imperatores, catholicis Pontificibus Romanis. Post hæc Coloniensis Archiepiscopus Fridericus, Gebeardus Tridentinensis, Bruchardus Monasteriēsis, Bruchardus Spirensis, Albertus Cancellarius, Fridericus Terimannus, Albertus, Fridericus, Berengarius, Fridericus, Gotfridus, & Guanerius Comites, ac Bonifacius Marchio in hunc modum iurauerunt.

Restabat illa exactionis, & extorsionis portio, vt de inuestiturę promissione priuilegiū Imperatori personaliter scriberetur, nec ipse igitur, nec ipsius laterales passi sunt, vt intra vrbem scriptura ipsa inferretur, vbi sigillum Pontificis dimissum fuerat, altero itaq; die in eodem campo, qui septē Fratrum dicitur, dum castra mouerent, illud dictari oportuit: & transito iuxta Pontem Salarium Tiberis fluuio, dum apud Octauū castra sita essent, accitus ab vrbe scriniarius, scriptum illud inter nocturnas tenebras exarauit, cui nimirum scripto ibidem, quamuis inuitus, Pontifex subscripsit. Porrò cum ibidem chartam ipsam Imperator accepisset, postmodum tamen cum ad B. Petri Ecclesiam peruenissent; post coronæ acceptionem eam ad manum Pontificis retulit, nec solum contra eius voluntatem, sed etiam cōtra omnem consuetudinem de eius manu accepit. Coronatus est autem ibidem Imperator portis omnibus Romanæ Vrbis, ne quis ciuium ad eum accederet, obseratis. Cumq; ad hostiæ consecrationem venisset, partem ipse accipiens, partem Imperatori contradens, dixit. Sicut pars ista viuifici corporis diuisa est, ita diuisus sit à Regno Christi, & Dei, quicumque pactum istud dirumpere tentauerit. Post coronationem, finitis missarum sollemnijs, Imperator statim ad castra in campum egreditur, Pontifex autem Vrbem ingressus est; ab hinc igitur in Romana Ecclesia scandala dissensionum, & schismatum oriri cæperunt.

Henricus coronatur.

CAPVT XLI.

S. Bruno obsessam à dæmone liberat.

HIS quoque diebus dum Abbas noster Bruno Ecclesiam S. Thomæ Apostoli, extra castrum vallis Frigidę sitam, sollemniter dedicasset, mulier quædam, quam immundus acriter vexabat spiritus ad eum delata est, cuius calamitati compatiens, oratione præmissa, aquam, de qua manus lauerat, patienti fœminæ in potum tribuit, moxq; ab ea diabolum effugauit.

Eo etiam tempore Presbyter in Alemãniæ partibus, dum quemdam puerulum psalmum cẽtesimum tertiumdecimum edoceret, & eo relicto alio perrexisset, puer somno fessus, deprimitur: moxq; rediens Presbyter excitauit illum, imperans illi legere psalmum. Puer autem perterritus, cæpit cordetenus dicere versus: increpatus autem à magistro, vt psalmum potiusquam versus diceret, ille magis, ac magis cæpit illos repetere. Intelligens autem Presbyter puerum per spiritum loqui, cæpit illos ex ore illius describere, versus autem hi sunt.

Rex morietur, & vrsus interficietur, & erit terror in diuersorio: Sol & Luna emittent venenum suũ, & Stellæ pluent sanguinem. Regina destuetur, & non stabit Regnum eius, & erit superstes. Rex christianorum processit ex aluo matris, quem genuit interfecit. Oculi eius, vt faces ardentes, & vngues eius sicut Gris. Alia autem die puer interrogatus, nihil se ex hoc scire professus est.

CAPVT XLII.

PRAEFATVS autem Abbas sociatis sibi Guala Regiensi Episcopo, & Roberto Pasiẽsi, & alijs Cardinalibus, cæpit omnimodis instare Pontifici, vt priuilegium, quod Imperatori fecerat, disrũperet, eũq; anathematis vinculo innodaret. Hi autem, qui cum Papa in vinculis fuerant dicebant: Quod antea prædicauimus prædicamus vna, & consona voce, & quod damnauimus damnamus: alij autem non

solum

solum non damnabant ea, quæ contra Apostolicam, & vniuersalem Ecclesiam facta fuerant, verum etiam satis impudenter defendere conabantur. Igitur dum istiusmodi dissensionibus Apostolica Ecclesia quateretur, relatum est eidem Pontifici, quod supradictus vir, illius diffidij, & scãdali Dux, & signifer esset, quod vbi prædictus Abbas audiuit, temporis opportunitate reperta, dixit ad eum.

Inimici mei dicunt tibi, quia te non diligo, & quia de te male loquor, sed mentiuntur. Ego enim sic te diligo, sicut patrem, & Dominum diligere debeo, & nullum alium, te viuente, volo habere Pontificem, sicut ego cum multis alijs tibi promisi. Audio tamen Saluatorem meum mihi dicentem. Qui amat patrem, aut matrem plusquam me, non est me dignus. Vnde & Apostolus dicit: Si quis non diligit Dominum Iesum, sit anathema maranatha. Debeo igitur diligere te, sed plus debeo diligere illum, qui & te fecit, & me. Huic enim tanto amori nihil vnquam præferendum est. Fędus autem illud tam fędum, tam violentum, cum tanta proditione factum, tam omni pietati, & religioni contrarium, ego non laudo; quis enim illud laudare potest in quo fides violatur, Ecclesia libertatem amittit, Sacerdotium tollitur, vnicum & singulare ostium Ecclesiæ clauditur, multa ostia aperiuntur, per quæ quicumque intrat fur est, & latro? Habemus canones: habemus sanctorum Patrum constitutiones à temporibus Apostolorum vsque ad te, via Regia incedendum est, neque ab ea in aliquam partem declinandum. Apostoli omnes illos damnant, & à fidelium communione segregãt, quicumque per sæcularem potestatem Ecclesiam obtinerent: laici enim quamuis religiosi sint, nullam tamen disponendi Ecclesiam habent facultatem. Hæc namq; constitutio Apostolorum sancta est, cui quicumque contradicit catholicus non est: omnis autem, qui hæresim defendit hæreticus est, nemo autem hanc non esse hæresim dicere potest, quam sancta, & Apostolica Ecclesia in multis Concilijs hæresim nominauit, & simul cum suis auctoribus damnauit, & excommunicauit.

S. Bruno Põtificem alloquitur.

Matth. 10 vers. 37.

1. Cor. 16 vers. 22.

Talis allocutio inter Pontificem & Abbatem, inuidiæ & odij fomitem ministrauit. Inter reliqua autem, quæ tunc

contra eumdem Abbatem locutus est, ait: Si non accelerauero tollere ei Abbatiam, futurum est, vt ipse suis argumẽtationibus Romanum mihi tollat Pontificatum: qua propter eidem Abbati ab vrbe direxit epistolam, per quam mandat, quod non debet Episcopus simul esse, & Abbas, nec vlterius ferre sedem Apostolicam, aliquem Episcopum tam famosissimę Abbatiæ præesse. Fratribus etiam per Leonem Ostiensem Episcopum, & huius cœnobij monachum, litteras misit, in quibus præcepit, vt vlterius eidẽ viro obedientiam non exhiberent, sed secundum Deum regulariter sibi Abbatem eligerent, quod si aliter agerent, in omnibus cellis huic cœnobio subditis Abbates proprios ordinaret. Hoc vbi Abbas audiuit, Fratres conuocans, cępit ostendere illis dissensionem, quæ inter se, & Pontificem pro causis Ecclesiasticis erat, simulq; etiam monuit illos, vt si vellent Abbatem, quem ipse eligeret, & illos, & hunc locum pro suo posse protegeret, atque defenderet. Erat tunc in hoc Monasterio Frater quidam Peregrinus nomine, natione Ligur, sæculari astutia callidus, cui eamdem Abbatiam dare decreuerat. Quod cum Fratres præscissent, dixerunt Abbati: Quia quamdiu ipse vellet Abbatis iure præesse, omnes illi, vt Patri, & Domino obedirent: sin autem Abbatiam vellet relinquere, electionem, quæ illis præcepto regulæ debebatur nulli omninò contraderent, sed ipsi antiquo more Abbatem sibi eligerent. Hoc vbi ille audiuit: nolo, inquit, vt propter me inter vos, & Romanam Ecclesiam scandalum oriatur, ideoq; virgam pastoralem, quam mihi tradidistis recipite, & mox eam super altare ponens, Fratribusq; absolutionem faciens, ad Episcopatum suum reuersus est, vbi in sancta conuersatione feliciter, vsque ad Oderisij secundi Abbatis tempora viuens, è mundo recessit, decimoquinto Kal. Augusti, sepultus vero est in ciuitate Signina in Ecclesia sanctæ Dei Genitricis, & virginis Mariæ, ad cuius memoriam miracula Dominus patrare non desinit vsque in hodiernum diem.

Leo Episcopus Ostiensis.

Anno Domini 1125.

His diebus defuncto in Tarracinensi Ecclesia Benedicto Episcopo, Gregorius huius cœnobij à pueritia Monachus, & in scripturis sanctis eruditissimus, à Romano Pontifice in

eadem

eadem Eccleſia Epiſcopus ſubſtituitur, ſimiliter etiam in cœnobio ſancti martyris Chriſti Vincentij, Amicus huius Caſſinenſis Monaſterij Decanus Abbas præficitur, & in Romana Eccleſia Oderiſius, & Roſcemannus Diaconi Cardinales ordinantur. Oderiſius fit Cardinalis.

ADDITIO de ſancto Brunone.

Beatus Bruno (vt eius acta teſtantur) natus eſt in Longobardia in villa Soleria, patre Andrea, & matre Scylla, educatus in Monaſterio S. Perpetui Aſtenſis Epiſcopatus. Inde Senis inter canonicos cooptatus, inde Romam veniens, à Petro cognomento Igneo Epiſcopo Albanenſi ſuſceptus hoſpitio, anno milleſimo ſeptuageſimonono in Concilio Romæ a Gregorio ſeptimo coacto, aduerſus Berengarium hæreticum, negãtem veritatem corporis, & ſanguinis Chriſti in ſacramento Euchariſtiæ, diſputauit: poſtea Signinę eſt Pręfectus, licet inuitus, Eccleſiæ, cogentibus eum oſtenſis diuinitus viſionibus, quæ narrantur in vita ipſius. Sedit in Epiſcopatu annos quadragintaquatuor, vſque ad annum Domini 1125. iuxta veriorem computationem, & non trigintaquatuor, vt habent lectiones officij eius, Romę impreſſi 1592. Aſſeritur enim factus Epiſcopus à Gregorio ſeptimo, qui obijt anno 1085. à quo vſque ad annum 1125. quo S. Bruno dicitur obijſſe, fluxerunt anni quadraginta, ſedit ergo plures quam trigintaquatuor annos.

Hic itaq. poſtquam per aliquot annos commiſſam ſibi Eccleſiam ſanctiſſime gubernaſſet, Caſſinum montem petijt, atque monachalem habitum induit temporibus Oderiſij Abbatis. Quod cum reſciuiſſet Pontifex auctoritate Apoſtolica, vt ad ouium ſuarum curam redeat, præcepit: argũens illum, quod abſque permiſsione ſua auſus eſſet Monaſterium petere, ad quæ Bruno, reſpondit ea, quæ ſuperius cap. 31. retulit Petrus. Cumq. nulla ratione Pontificem ſedare poſſet, Oderiſius tunc Abbas Caſſinenſis, & Cardinalis, qui Brunonem cucullo induerat monaſtico, rogauit Apoſtolicum, vt illum in eodem Monaſterio Deo militare permitteret, cuius precibus exoratus Papa quieuit.

Verum non fuit ibi eum immorari diutius, sed cum titulo Episcopi Signiensis, legatum eum in Gallias misit cum Boamundo Principe Antiochiæ, ubi vice Romani Pontificis synodum celebrauit, de hac S. Brunonis in Gallijs Legatione frequens est mentio apud Iuonem in suis Epistolis ad diuersos, præcipue Epistola 190. & 191.

In vita vero eiusdem Sancti, vbi de hac ipsa Legatione agitur hæc in eius reditu contigisse narrantur. Cum autem de Gallia reuerteretur, in itinere latrones insidias posuerũt, volentes ipsum suis facultatibus spoliare. Cum autem Sãctus illis appropinquasset, tanto eius aspectu sunt diuinitus terrore percussi, vt ad pedes eius cum reuerentia procidentes, de malo proposito veniam peterent, ipsiq. in conductu itineris, quantum ipsi placuit, obsequium exhiberent. Præter hanc legationem, alia ad huc ipsum persunctum esse ab eodem Paschali Papa sibi commissa ad Rogerium Comitem, idem auctor vitæ ipsius affirmat. Denique bonis operibus plenus quieuit in Domino, & ab Ecclesia Romana in sanctorum numerum ascriptus est, cuius festum in Martyrologio descriptum habetur, die decimaoctaua Iulij, quo etiam die apud montem Cassinum sollemniter celebratur.

Martyrologium Romanũ.

CAPVT XLIII.

GIRARDVS huius Monasterij Abbas quadragesimusprimus, sedit annis vndecim, mẽsibus tribus. Hic ex nobilissima Marsorũ Comitum progenie originem ducens, in primis pueritiæ suæ annis, omnipotẽti Deo in hoc Monasterio oblatus, atque à Desiderio Abbate susceptus, & in Monasterio S. Nicolai in Pica Præpositus constitutus. Demum vero ab Oderisio, qui Desiderio in Monasterij successit regimine, huius loci Decanus ordinatus est; sed cum post Ottonis transitum, Bruno ordine, quo supra retulimus, Abbas effectus fuisset, Romanus Pontifex grauiter, vt antea iam diximus, eius ferens electionem, scripsit ei, vt Abbatiam dimitteret, ac Episcopatum suum peteret. Ille schismatis, & discordiæ periculum metuens,

tuens, Abbatiam reliquit. Poſt hæc Fratres in Capitulum conuenientes, Girardus omnium vnanimitate Abbas ordinatus eſt.

His quoque diebus Rogerius Dux Apulię vita decedit, & in loco eius Guilielmus filius eius ſubſtituitur. Rogerij Ducis obitus.

CAPVT XLIV.

TVNC temporis Hugo quidam Tranſalpinus miles, cui de Albaſpina cognomen inditum fuerat, iſtis in partibus apud pleroſq; Comites ſuis armis deſeruiens, ditiaq; ſtipendia lucrans, rebus ſatis proſperis, dulciſſimæ iuuẽtutis voluptatibus vtebatur: Erat enim cum manu promptus, tum etiam ſermone facundus. Is cum Raone Rahelis filio Theanenſis ciuitatis Comite, ipſa cœnæ Dominicæ ſollemnitate, ſanctum Paſcha celebraturus, ad hoc Monaſterium deuotione non modica veniens, decliui montis ſcabroſa via, equitatura concidens, horribilem nimis crurium fracturam paſſus eſt, & non aliter quam in lectulo huc aſportari præualuit; moxq; ſe ante B. Benedicti corpus poni inſtantiſſima prece depoſcit, ibiq; magnis clamoribus vociferans, totum diem flendo conſumpſit. Cũq; iam ſequentis noctis tenebræ diei finem imponerent, Manſionarius Eccleſiæ foras illum deferre famulis quibuſdam mandauit. Ille autem magnis ſacramentis conteſtari cępit, ſe nullo modo inde, niſi conualeſceret, exiturum, & aiebat. Hic hic ante illius corpus, cuius cum ardenti deſiderio curiam viſitarem, tanto mei corporis vſus ſum infortunio, hic inquam, ad illius iniuriam iacens, continuo naturæ ſatisfaciam, niſi conſuetam ſibi, protinus mihi tulerit opem; quibus dictis recedentibus cũctis, ipſe quoque ſemiſopitus pauliſper obticuit. Cum ecce videt ſacroſanctum altarium, in quo Benedicti Patris eſt corpus reconditum, quaſi diuinitus aperiri, indeq; venerandæ canitiei virum egredi, illo ſcilicet habitu, quo in feſtiuis proceſſionibus Abbates vti conſueuerunt: qui propius accedens, & fracturæ locum benigna manu contingens, dixit: Ecce ſanus factus es, minitare iam de-

Hugo de Albaſpina

B Benedictus Hugonem ſanat.

ſine. Aeger autem continuo ſanus ſurgens,& incolumis; noctem illam in omnipotentis laudibus expẽdit. Mane autem facto rem geſtam innotuit, gratiarumq; actiones Deo, & Patri Benedicto per magnificas reddidit. Poſt feſtum itaq; non minori quam decuit mentis lætitia celebratum, Theanum Hugo redijt, cœleſtisq; ignis ardore caleſcens, mundo mundanisq; omnibus vale dicens, ſe ipſum quoque ſecundum diuinum præceptum abnegans, nudus & expeditus ſecutus eſt Chriſtum, moxq; ad fontem de Corrigia xenodochium conſtruens, tam religioſo vitæ tramite ad ſupernam patriam currere cępit, vt calciamentis quidem nullis, veſtimentis vero tantum laneis vſus ſit. Idem etiam poſt quindecim annos rurſus huc veniens, quaſi adeptæ ſalutis rependio, B. Benedicto perpetuo ſe tradidit ſeruum, veridicoq; ore ſuperius dicta multoties fatebatur.

Hugo ſæculo renũtiat.

Eo etiam die Rao filius Rahelis, remiſit ſuper altare B. Benedicti cunctam pertinentiam cellæ noſtræ de Theano,& iurauit, quod quietam nobis dimitteret, quemadmodum temporibus Iordani Principis fuerat, reſeruans ſibi hoc tãtummodo, quod homines noſtri duobus diebus per hebdomadam ſuo ſeruitio deputentur, vſque in quatuor annos,& ipſe ob hoc dimitteret de ſolito cenſu, quem accipit de caſa Flamma, vel alijs, annuatim tarenos centum. Completo ergo termino, cætera omnia quieta dimittat in perpetuum.

CAPVT XLV.

MITTIT dehinc Pontifex noſtrò Abbati, quatenus præparatis omnibus ad vrbem pergat videlicet, vt proximo menſe Martio Abbatiæ conſecrationem accipere debeat. Præparatis igitur neceſſarijs iter accipiens, Romam aduenit, ibiq; conſecrationem indeptus, priuilegium ab eo de omnimoda Monaſterij huius libertate recepit.

Menſe itaq; Martio adueniente, facta eſt ibi Synodus, in qua cum omnibus Epiſcopis de negotio ſedis Apoſtolicę,& Romani Imperij tractaretur. Papa profeſſus eſt, ſe non tam ſua, quàm aliorum concaptiuorum liberatione, cum Impe-

ratore

ratore feciſſe, quod fecit; ſeq; omnino catholicum eſſe, firma, ac vera ratione oſtendit. Priuilegium etiam, quod fecit contra omne ius, & fas, neceſſitate feciſſe confeſſus eſt, quidquid vero ſui prædeceſſores ſtatuerũt, & damnauerunt, omnia ſimiliter confirmauit, & damnauit. Hoc Epiſcopi audientes, illud ſcriptum priuilegium (ſi priuilegium vocandum) omnino in perpetuum condemnauerunt.

CAPVT XLVI.

ODEM vero anno Alexius Imperator, cuius ſupra memorauimus, ſtrenuiſſimos de ſuo Imperio viros cũ litteris Romam direxit, per quas ſignificabat, ſe primitus de iniuria, & captiuitate ſummi Pontificis, à Romanorum Imperatore ſibi illata; nimium dolere: deinde gratias agens collaudat illos, qui viriliter contra eum ſtetiſſent, nec illi ad votum ceſſiſſent, atque ob id ſi animos illorum promptiſſimos, ac paratiſſimos inueniret, prout ſibi ab iſtis partibus iam dudum mandatum fuerat, vellet ipſe, vel Ioannes filius eius, ſecundum morem antiquorum, fidelium videlicet Imperatorum, à ſummo Pontifice Romæ coronam accipere. Romani autem ſe omninò paratiſſimos fore ſecundum voluntatem illius per eoſdem Nuntios mandauerunt. Menſe autem Maio elegere de ſuis fermè ſexcentos, & direxerunt Imperatori ad conducendum eum, qui venientes Caſſinum, honorabiliter à noſtro Abbate recepti ſunt, atque cum illis Legatos ad Imperatorem direxit, per quos ſeruitium, & orationem ei ſpopondit. Igitur cum Conſtantinopolim reuerſi fuiſſent, & vna cum Romanis eiſdem Imperatori narraſſent, quod illis noſter Abbas feciſſet, cenſuit Imperator, eum in loco amicorum habendum, ac per huius cœnobij Fratres octo libras ſolidorum michalatorũ, & pallium tria centeſimum B. Benedicto direxit; inſuper etiam eidem Abbati mandauit, vt cum ipſe Romam coronandus veniret obuiam ei vſque Dirachium exiret, atque cum eo vſque ad vrbem in eius ſeruitio permaneret.

Alexius Imperator Legatos Romã mittit.

CAPVT XLVII.

HIS diebus Hugo filius Hugonis infantis de castro Feniculi, vna cum Landulfo Beneuentano Archiepiscopo, reddidit B. Benedicto Ecclesiam S. Petri in Russano, & S. Ioannis in pertinentijs de castro Helicuso, & S. Georgij in castro Feniculi, & S. Martini in pertinentijs de castello, qui dicitur Turre Palatium, & S. Ianuarij in pertinentijs ciuitatis Beneuentanæ cum pertinentijs illarum, quas videlicet Pater eius ad diem obitus S. Benedicto tradiderat.

CAPVT XLVIII.

ALIO vero anno præfatus Papa Paschalis iterum ad has partes deueniens, cum nostro Abbate, Synodum celebraturus, Beneuentum perrexit: in qua videlicet, per Sennem Capuanum Archiepiscopum proclamationem fecit de Ecclesia S. Sophiæ in Beneuento, quæ violenter à ditione huius loci subducta fuerat, sed nihil exinde habere iustitiæ potuit; proclamauit etiam super Benedictum Terræ Maioris Abbatem, quod Ecclesiam S. Mariæ in Casali plano, quæ iuris huius loci extiterat, inuasisset. Tunc Pontifex, licet ab Abbate Oderisio olim exinde pulsatus fuisset, missis iterum, atque iterum litteris, apposita etiam interdictione, vel loci, vel ordinis, eumdem Abbatem ad se venire coegit. Data est igitur per biduum iurisperitis licentia disputandi; nouissimè actores Monasterij Terræ maioris probationem possessionis quadragenariæ intenderunt. Cæterum eorum testes non ex visu, & auditu, sed ex fama testimonium profitentes, nec legibus, nec canonibus suscipi potuere. At contra nostri quadragenariæ, vel tricenariæ possessionis interruptionem modis talibus astruebant: testes duos notæ religionis monachos, vnum Episcopum, alterum Diaconum protulere, qui se præsentibus supradictam Ecclesiam S. Mariæ de Casali plano, per Desiderium memoriæ felicis Abbatem, locatam Rodulfo Presby-

Prêsbytero aſſerebant, ſicut in locationis deſcriptione oſtẽdebatur, ſub cenſu ſex bizantiorum: tres etiam ab eis laici teſtes probati ſunt, qui ſe vidiſſe profitentur per annos quadraginta, priuſquam Eccleſiam illam Terræ maioris Monaſterium inuaſiſſet, huius cœnobij monachos ibidem fuiſſe Præpoſitos. Legum igitur, Pontifex, auctoritate perſpecta, Monaſterio Terræ maioris ſuper hoc negotio perpetuum ſilentium indixit, & demum Eccleſiam de Caſali plano cum poſſeſſionibus ſuis, apud noſtrum Monaſterium, per priuilegium, quietam in perpetuum manere conſtituit.

Tunc tẽporis, & Robertus Comes de Laurotello quadrageſimali tpe cauſa orationis ad hoc Monaſterium veniens, vna cũ Oldiberto milite ſuo, obtulit B. Benedicto, quidquid ſibi pertinebat in territorio S. Martini in Piſile. Sequenti vero anno Gulielmus Dux filius Rogerij Ducis ad hũc locum deueniens, per præceptum cõfirmauit in hoc loco, quidquid Robertus, & Rogerius Duces S. Benedicto tradiderunt: confirmans inſuper Terram, quam olim in Troiano apud S. Iuſtam in hoc loco conceſſerat: adijciens inſuper, vt animalia noſtra, quæ annualiter in ſuam terram deuenerint, paſcua in ſolitis locis habeant, & abſque ſua hominumq; ſuorum, vel alicuius perſonæ contrarietate, vel infeſtatione, ſeu reditione maneant, & redeant, mille librarum auri pęna indicta. Fecit & aliud præceptum de Caſtellione de Baroncello, cum pertinentijs ſuis, vt homines, qui in eo manent, ſolidi quieti, & liberi ſint à ſe, & à ſuis ab omni datione, vel cenſu. Sed & Conſtantia filia Regis Francorum, cum Boamundo filio ſuo, eodem anno obtulit in Eccleſia S. Petri Imperialis in ciuitate Tarento, octogintaſex familias hominum cum rebus ſuis, & quidquid eidem loco conceſſum eſt per præcepta, & oblationes.

Guliel- mus Dux.

CAPVT XLIX.

EODEM vero anno Papa Paſchalis, cum apud Ceperanum Synodũ celebraret, Archiepiſcopus Conſentinus proclamationem fecit ſuper Rogerium Comitem Siciliæ, qui eũ de Archiepiſcopatu deijciens,

ciens, inuitum, & renitentem monachum fieri iusserat. Ad hæc Papa, hoc ad me non attinet, Abbatis Cassinensis est iudicare, & discernere de talibus, cui hanc prærogatiuam prædecessores nostri contulerunt. Dona namq; & vocatio Dei, sicut Apostolus, ait, sine pęnitentia sunt. Illud ergo donum quod omnipotens Deus Beato concessit Benedicto, ac per eum Cassinensi cœnobio nulla potest ratione conuelli. Abbas ergo Cassinensis super re tali respōdeat, tunc Abbas. Non vult Deus coacta seruitia, vnde si contra vestram voluntatem Monasticum institutum arripuistis, vestrum erit, vel relinquere, vel tenere: qua propter sanctæ religionis habitum, quod inuitus sumpsistis, vt ad pedes Domini nostri Apostolici deponatis, præcipimus; demum vestrum erit, vel recipere, vel dimittere. Ille autem continuo ad pedes summi Pontificis vestimenta deponit monastica, sed nullo modo ei ab aliquo persuaderi potuit vlterius resumere. In eodem etiam concilio idem Apostolicus inuestiuit Gulielmū Ducem de Ducatu Apuliæ, & Calabriæ. Ibi etiam cum Landulfus Beneuentanus Archiepiscopus accusatus fuisset, & se purificare de obiectis non valeret, ad hunc locum fugit, Papæ sententiam audire declinans, sed qualiter rogatu nostræ congregationis, & Pontificij ordinem, & Papæ gratiam rursus habuerit, loco suo scribemus.

CAPVT L.

HOC etiam anno, cum Fratres nostri cœnobij a Sardinia remearent, Piratæ Saracenorum super eos irruētes in Africam vinctos duxere, quod vbi noster Abbas agnouit, pretium pro redemptione eorum illuc transmittere studuit: sed hi, qui deferebant vētorum vi in Siciliam appulsi sunt. Igitur dum hæc ad notitiam Rogerij magnifici Comitis peruenissent, amore sanctissimi Patris Benedicti ductus, Nuntios suos ad Regem ciuitatis Calamensis, quæ à Saracenis Alchila dicitur, destinauit: quatenus illos ad hoc Monasterium redire permitteret, si eius frui amore, si eius pace vti desideraret. Annuit protinus Calamensis Rex tantis postulationibus, eosdemq;

Fratres

Fratres Legatis ipſius Comitis tradidit. (Iam autem Azzo huius ſancti loci Decanus in eadem captione vita deceperat,) qui per Africam Siciliam venientes, honorabiliter ab eodem Comite ſuſcepti, atque ad hunc noſtrum Monaſterium retranſmiſſi ſunt.

CAPVT LI.

PERAE pretium reor ea, quæ omnipotẽs Deus ad iam dicti Decani declaranda oſtẽdit merita, opuſculo præſenti annectere. Hic igitur dum in eadem Prouincia defunctus fuiſſet, corpus eius in Eccleſia B. Mariæ, ante altarium ſepultus eſt. Factum eſt autem intempeſtæ noctis ſilentio, Saraceni inde tranſeuntes, dum Luna radios ſuos emitteret, viderunt eum foris iuxta oſtium baſilicæ ſedentem, librumq; in manu tenẽtem. Tunc illi obſtupefacti, alios Saracenos clamare cęperunt, dicentes; currite citius currite, huc properare ſtudete, nam Presbyter chriſtianorum, qui in iſto menſe mortuus eſt, ante oſtium Eccleſiæ ſedentem conſpicimus. Hoc igitur reliqui audientes, portas ciuitatis egreſſi, illuc tendere feſtinauerunt. Cumq; ad eum appropinquaſſent, vir Domini inter limen, oſtiumq; baſilicæ ingreſſus, nuſquam cõparuit. Quadam vero die, Manſionarius ingreſſus, Eccleſiam reperit lãpadem, quæ ſuper ſepulchrum eius pendebat ardentem, Tunc iratus puerum, qui ei iugiter in Eccleſia ſeruiebat vocauit, eiq; dixit: Cur lampadem accenſam reliquiſti? Ad quem puer reſpondit Ego quando Eccleſiam clauſi lucernas omnes extinxi: hanc autem quis accenderit ignoro. Animaduertens autem vir ille, quod in re erat, lampadem extinxit, Eccleſiam clauſit: alioq; die ingreſſus Eccleſiam, eam ardentem reperit. Hoc igitur dum ſæpius fieret, nuntiatum eſt Regi Saracenorum, qui in re inſolita admiratus, & putãs à chriſtianis iſta cõfingi, deſtinat Saracenos, qui lampadem extinguerent, oleum inde traherent. Quod dum factum fuiſſet, alio die Eccleſiam ingreſſi, lampadem lucentem, atque aquam in morem olei ardentem inuenere. Qui præ-

De Azone Decano in captiuitate mortuo.

Lãpas ad ſepulchrũ Azonis cęlitus accẽditur.

pete

pete cursu inde egredientes, ad Regem venerunt, & cuncta, quæ euenerant per ordinem pandunt. Tum Rex lampadem extingui, & Saracenos die, ac nocte Ecclesiam custodire præcepit, ne quis Christianorum ibidem intraret, qui præceptis eius parentes Ecclesiam custodire cępere. Nocte autem adueniente Saraceni, qui Ecclesiam obseruabant, oculos in cœlum leuantes, stellam de cœlo super lampadem Ecclesiæ radiantem aspiciunt. Tunc obstupefacti, fores Ecclesiæ reserant, lampademq; lucentem aspiciunt, cursuq; celeri ad Regis tendentes palatium, seriatim, quæ viderant narrare cęperunt. Rex vero talia dum audisset ab ore suorum, dictis derogans fidem, lampadem extingui, & Ecclesiam sicut prius custodire præcepit: exurgensq; ad domum Callife, quæ Ecclesiam liminabat perrexit. Cum iam nox aduenisset eleuatis in cęlum oculis, vidit stellam super lampadem Ecclesiæ radiantem, eamdemq; radio suo accendentem, statimq; Saracenos ad Ecclesiam mittens, lampadem ardentem reuersi nunciarunt. Tunc Rex proponit edictum, vt Christiani liberam in Ecclesiam ingrediendi facultatem haberent.

CAPVT LII.

EODEM quoque tempore Robertus Auersanus Episcopus, præsente Romano Pontifice, promouit litigium contra hoc Monasterium, de Ecclesia S. Agathæ in Auersa. Cumq; diu inter nos, & illos in Romana curia hæc causa sæpius ventilata fuisset. Ex præcepto Romani Pontificis, & Cardinalium, quibus graue videbatur totiens eãdem causam in iudicio audire, vna cum clericis Auersanæ Ecclesię, idem Episcopus eamdem Ecclesiam huic nostro Cassinensi cœnobio in perpetuum habendã concessit. Hic Abbas fecit libellum hominibus habitantibus in castro S. Angeli, de terris, & siluis huic Monasterio pertinentibus in loco, qui dicitur Tabulella, iuxta tenorem antecessorum suorum, vnde recepit libras denariorum decem. Huic Abbati Robertus Princeps iureiurando firmauit

totam

totam ex integro Abbatiam, & omnem terram, Caſtra & Monaſteria ſicut illa tenuit Otto Abbas, octo dies antequã mortuus eſſet, & omnia, quæ hoc Monaſterium retinebat infra Principatum Capuanum. Id ipſum fecit Andreas Cõſul, & Dux Caietanorum de terra S. Benedicti, & nominatim de caſtro Pontiſcurui cum pertinentijs ſuis.

CAPVT LIII.

TVNC temporis Benedictus Fundanæ Eccleſiæ Epiſcopus, & huius cœnobij monachus, contendere cępit aduerſus hoc Monaſterium pro pecunia, quàm Contardus prędeceſſor ſuus in hoc loco depoſuit, cuius pecuniæ partem idem Epiſcopus redditam fatebatur, partem vero non. Noſter vero Abbas cauſam ſe ignorare dicebat, & cum huius rei negotium diuulgatum, ac ventilatum fuiſſet, quoniam, & de quantitate pecuniæ dubitabat, & vtrum minus eſſet redditum, quam in depoſito fuiſſet acceptum. Tandem ad hanc venimus conuentionem, quod huius rei gratia noſter Abbas conceſſit eidem Epiſcopo, vſque ad obitum ſuum, Monaſterium S. Nicolai in Pica, vt haberet inde omnem redditum, quem hoc Monaſterium eſſet habiturum, præter conſuetas ſalutes temporibus ſuis.

Hic Abbas cum adhuc Præpoſituræ officio fungeretur, in Eccleſia S. Nicolai in Pica, tempore Patris Deſiderij, acquiſiuit à Girardo, Richardo, & Leone Fundanis Conſulibus Eccleſiam S. Honufrij cum pertinentijs ſuis, & quoniam ſupradictus locus in deuexo montis latere conſtructus, latronum direptionibus ſemper patebat, illam Girardus diruens in monticulo iuxta poſito conſtruxit Monaſterium in honorem ſancti confeſſoris Chriſti Honufrij, atque de Monaſterio S. Nicolai in Pica omnium mobilium medietatem auferens, partem etiam Monachorum eiuſdem loci ibi trãſmittens, ſedecim Fratres illic Chriſto ſeruituros aggregauit. Pari etiam modo in Aliphano territorio, Eccleſiam S. Marię in Cingla à fundamentis diruens, magnificam, & ſpecioſiſſimam

Monaſterių̃ S. Honufrij.

S. Maria in Cingla

ſimam ad ſimilitudinem huius Eccleſiæ S.Martini, in priori loco renouauit.

Hic Abbas concambiauit cum Grimaldo filio Maionis de Aquino terram in Vlmitu, recipiens aliam petiam terrę in Aſprano, cum pertinentijs ſuis.

CAPVT LIV.

Ann.1115

VB ijſdem ferè diebus, cum iam ab Incarnatione Domini annus milleſimus centeſimus, ac quintuſdecimus elaberetur vndecimo Kalendas Martij, caſtrum huius noſtri Monaſterij, quod Suium dicitur, quodq; à Patris Deſiderij tempore ab hoc Monaſterio ſubtractum fuerat, poſt deceſſum Richardi de Aquila, qui eundem caſtrum tenuerat: captoq; Alexandro, qui vxorem eiuſdem Richardi acceperat, Suienſes non ferentes inſolentiam exactorum eiuſdem Alexandri, eundem caſtrum in manus præfati Abbatis reddiderunt. Rangarda igitur vxor præfati Richardi hoc agnito, Turrem, quæ ad mare dicitur, proditione cuſtodum, in ſua accipiens, villam Laurianam, caſam Maiorem, S.Benedictum in Sueſſa, & omnia, quæ in ſua ditione ad Caſſinenſe cœnobium pertinebant, ab huius loci poteſtate ſubtraxit, & deinceps quidquid aduerſi, quidquid incommodi Caſſinenſi cœnobio excogitare poterat, inferre non deſinebat. Abbas autem, non ſegnis ad hæc, aggregato exercitu Sueſſanam Terram igne, ferroq; deuaſtare omnimodis cępit. Richardus etiam tunc Bartholomæi de Caleno filius, propter pugnam, quam cum eadem Rangarda pro Ducatu Caietano habebat, eidem Abbati per ſacramentum firmauit totam ex integro Abbatiam, & omnia quæ recuperare poſſet in Terra Fundana, vel in Terra Guidonis de Caſtro, vel Comitum de Ciccano, & Capuano Principatu, in Comitatu Aquinenſi, Venafrano, Aliphano, ac Theanenſi, & nominatim caſtellum de Suio cum pertinẽtijs ſuis; & ſpecialiter viam per flumen Garilianum eundi, & redeundi cum nauigijs ad portum de Suio, & ſpecialiter Terras, quæ ab eadem Rangarda ſublatæ fuerant, ideſt cur-

tem S. Ioãnis ad Currentē, curtem de Landò de mari, casam Maiorem, Laurianam, S. Benedictum de Suesla, & Terras, quas retinebat Gezzolinus. Id ipsum fecit, & Robertus Princeps iureiurando confirmans B. Benedicto supradictum castrum de Suio cum pertinentijs suis.

CAPVT LV.

SEQVENTI anno, mense Maio, iam dictus Papa Paschalis Romam egrediens, venit ad hoc Monasteriū, nostrumq; Abbatem secum ducens, Synodum celebraturus, Troiam perrexit, indeq; regrediēs, Ecclesiam S. Vincentij, quam Girardus huius cœnobij monachus, iuxta ortum Vulturni fluminis à fundamentis construxerat, sollemniter dedicauit, in qua etiā noster Abbas duo pallia obtulit. Huius Abbatis tempore Almannus huius sacri cœnobij Monachus defunctus est; cuius vita quantum Deo placuit, exitus illius patefecit. Hic itaq; è Melfia ciuitate, de qua oriundus erat, ad hunc locum perueniens, districtissime satis, & continentissime vixit: omnibus enim noctibus iuxta Ecclesiam S. Andreæ Apostoli in cimiterio Fratrum nudus permanens, & psalmos canens, duris scoparum ictibus carnem suam affligere non desinebat: sub istius autem Abbatis tempore, cum idem vir intempestæ noctis silentio esset defunctus. Nicolaus Cellararius extra Monasteriū manens, eleuatis oculis, vidit tectum domus desuper aperiri, & ex eo maximum globum ignis egredi, atque in cœli alta deferri; statim vero ad Monasterium Nuntium mittens, inuenit ea hora fuisse Almanni obitum, qua globum ignis de Monasterio egredi, cęliq; alta petere vidit. Hanc autem visionem sicut Cellararius à foris, ita & Carbo, vnus ex huius loci Prioribus, qui adhuc superest, in Monasterio positus vidit. Hic vero quamdiu vixit, tribus diebus in hebdomada panem, & aquam comedit, & nunquam nisi certa soluit festiuitate ieiunium.

Ann. 1116 Paschalis Papa Cassinum venit.

Vide capi. 4. lib. 1.

Almānus monachus

CAPVT LVI.

NTEREA cum homines de ciuitate S. Germani nostro Abbati sæpe inquieti, & rebelles existerent, ad horum nequitiam refrenandam Girardi animus ingens erigitur, vna cum Oderisio Præposito, & Senioreto Decano, qui post Abbates huius cœnobij extitere, alijsq; prudentibus viris communicato consilio, quosq; huius loci fideles in suum auxilium euocans, septimodecimo Kalendas Februarias, nocturno tempore monticulum Ianulæ, qui eidem ciuitati imminet, cœpit, atque à ciuibus obsides accipiens, eãdem Ianulæ Arcem, quę à temporibus Aligerni Abbatis destituta, ac desolata fuerat, restruere, vir strenuissimus, cępit. Primo itaq; in montis summitate turrem speciosissimam, ac valde maximam extruxit, iuxta quam duas veteres turres dirutas reparauit. Iam vero Abbas cameram cum cappella, & reliquis officinis pulcherrime satis construens, ipsius arcis ambitum muro firmissimo sepsit, & sic demum rebelles, & infidos, quietos manere coegit. Pari etiam modo castrum Pontiscurui, Cardetum, Vitecusum, ac Suium, muris, turribusq; muniuit.

Ann. 1117 Girardus Ianulæ arcem construit.

CAPVT LVII.

IS diebus defuncto in Caietana Ecclesia Alberto Episcopo, Richardus huius cœnobij à pueritia monachus, eidem Ecclesiæ Episcopus datur. Romanus interea Pontifex cum ad Paganorum sæuitiam edomãdam sollicitus esset, Romanos, Pisanos, aliosq; de diuersis partibus euocans, sub remissione omnium peccatorum illos ad Insulas Baleares direxit. Quo dum venissent, diu multumq; illas expugnantes, tandem in deditionem acceperunt, centum millibus Saracenorum gladio interemptis.

Hoc præterea tempore Hector, Pandulfus, & Gisulfus filij Pandulfi de Pręsenzano, antiqui hostis malitia debriati, ca-

strum

strum huius Monasterij, quod Cominum dicitur, furtiue surripientes, terras huius cœnobij sibi cõtiguas modis omnibus infestare ceperunt. Abbas autem, vt erat magnanimis, exercitum congregans, terram illorum igne, ferroq; consumpsit. Eodem vero anno prædictus Papa vrbem egrediens venit ad hoc Monasterium vbi honorifice nimis receptus, cum ei relatum fuisset de supradictis sacrilegis, qui ante iam fatum castrum Comini inuaserant, inter ipsa missarum sollemnia, tanti mali auctores, nisi resipiscerent, à liminibus Ecclesiæ separauit. Quid tantis? Videntes sibi Deum in omnibus resistere, eũdem castrum in manu nostri Abbatis reddidere, atque ad hoc Monasterium venientes, cuncta congregatione astante, supradictum castrum supra B. Benedicti altarium refutauere. Lando interea filius Landonis Comitis, more parentum suorum, ab huius loci infestatione nequaquam quiescens, in silua huic Monasterio cõtigua, quæ Tirellæ dicitur, castrum construere cępit. Erat tunc in hoc sancto cœnobio Ioannes Romanæ Ecclesiæ Cãcellarius, & huius Monasterij monachus, cuius superius memoriam feci, qui tantam insolentiam nequaquam ferendam censens, Senioretum Decanum, aliosq; ex Fratribus secum assumens, eumdem Comitem adijt, atque illum ex parte Romani Pontificis obtestare cæpit, vt in possessione B. Benedicti castrum non ędificaret, nisi anathema Apostolicum experiri vellet. Tunc ille, & Pontificis, & B. Benedicti iustitia agnita, de eodem loco confestim recessit.

Ioannes Cancellarius.

CAPVT LIII.

TVNC temporis quidam miles in Apulia, in quodam conflictu, à quodam iniquissimo captus, atque Boia, catenisq; deuinctus, in foueam demersus est. Cumq; per dies plurimos eodem neruo detineretur astrictus, & die, noctuq; sanctissimi Patris Benedicti auxilium anxie flagitaret, quadam nocte ei apparuit dicens; dormis, an vigilas? Et ille: vt cernis plus in meæ mentis archano de morte, quam de somni quiete pertracto. Sed tu quis es, qui ad me venire dignatus es? Et sanctus. Ego sum

Frater Benedictus, quem in tuo adiutorio venire rogasti. Nunc vero surge celerius, catenas vero cum quibus ligatus es, quoniam propter itineris longitudinem ad corpus meũ in Cassino ferre minime vales, ad sepulchrum Fratris Ottonis inclusi (qui meam regulam optimè obseruauit) suspẽde, & ob tuam liberationem laudes Deo reddendas ire ne tardes Cassinum. Hæc cum dixisset, continuo miles surgens, inuocato Redemptoris nostri, ac B. Benedicti nomine, confestim catenæ, quæ in pedibus eius erant solutæ sunt, & cõtinuo surgens, quæ sibi iniuncta fuerant omni instantia implere curauit. Demum vero Casinum veniens Deo, Patriq; Benedicto laudes quam maximas retulit.

Otto Monachus.

Arderadus huius loci Ostiarius, dum noctis medio per plana, quæ Casinensi monti subiacent iter ageret, oculos ad sanctissimi Patris Benedicti cœnobium vertens, vidit super eundem locum ad instar solaris splendoris descendisse maximam lucem, quæ prius Ecclesiam, postmodum vero totum Monasterium operiens, vsque ad dimidium ferè horæ spatium mansit, ac sic demum lux, quæ ante oculos eius apparuerat subtracta est.

Sargius monachus.

Eo etiam tempore Sergius huius cœnobij monachus, natione Amalphitanus, dum vita decederet, Gregorium huius loci Presbyterum rogauit, vt eum non dimitteret, qui postulationi eius obtemperans, cum eo permansit. Cum vero vitæ eius appropinquasset iam vltima hora, respiciens vidit Beatissimam Dei Genitricem Mariam ad se venientẽ, illicoq; manus sursum erigẽs, clamare cæpit, Domina mea, Domina mea: quem interrogantes, quid videret, ait: Num quid nam non Beatissimam Virginem Mariam videtis? Hic nempe est. Hæc dum dixisset, animam exhalauit.

CAPVT LIX.

PER hos dies Petrus filius Petri Mayni de ciuitate Aquinensi, obtulit B. Benedicto quidquid sibi pertinere videbatur infra fines supradictæ ciuitatis in valle Opplosa, & Surgili, & Cisternola, & omne quod sibi pertinebat apud Suium, loco qui vocatur casa Maiore.

Adenul-

Adenulfus quoque filius Bernardi de Aquino, & ipse ad hoc Monasterium veniens obtulit huic sancto loco, quidquid sibi à paterno, vel materno iure pertinebat in S. Vrbano.

Hoc etiam tempore, Abbas Girardus concessit in vestiario huius sacri cœnobij ob Fratrum vtilitatem, quidquid S. Benedicto pertinebat in Comitatu Termulensi, necnon & Terras, quæ fuere Oldiberti militis, quas Comes Robertus, sicut supra retulimus, huic loco obtulit, anathematis inondatione apposita, si aliquis successorum suorum hoc à vestiario Fratrum subtrahere vellet. Concessit etiam in Monasterio S. Ioannis de Capua Petram mellariam cum pertinentijs suis. Sciendum sanè, quoniam in Monasterio puellarum S. Ioannis, Abbatissa quidem debet eligi cum necesse est à sanctimonialibus, sicut ego ipse recolo me legisse in priuilegio Abbatis Aligerni, quod apud Capuanum B. Benedicti Monasterium habetur, sed approbari, & confirmari debet iudicio Casinensis Abbatis, cuius etiam auctoritate consecrationem ipsa Abbatissa accipere debet.

CAPVT LX.

Vpradictus autem Pontifex, sociato sibi nostro Abbate, Romam rediens, mediante quadragesima Synodum celebrare disponit; in qua etiam noster Abbas proclamationem fecit de cella S. Sophiæ in Beneuento, sed nullam exinde habere iustitiam valuit. Quo etiam tempore dum Pontius Cluniacensis cœnobij Abbas ad Synodum veniens se Abbatem Abbatum esse iactitaret, interrogatus à Ioanne Cancellario, si Casinenses accepissent regulam à Cluniacensibus, an Cluniacenses à Casinensibus, Pontius respondit, quod non solum Cluniacenses, verum etiam omnes monachi in orbe Romano degentes, regulam Patri Benedicti à Casinensi cœnobio acceperunt: tum Cancellarius, ergo si ex Casinensi cœnobio, tamquam à viuo fonte Monasticæ religionis norma manauit, iure, ac merito Casinensi Abbati hæc prærogatiua à Romanis Pontificibus concessa

Pōtius Abbas Cluncensis.

Ioannes Cancellarius.

est, vt ipse solus, qui Benedicti Legislatoris est Vicarius, Abbas Abbatum vocetur.

Romanorum dissidium.

Per idem tempus Romani aduersus iam dictum Pontificem ferali inter se odio dissidebant. Nam pars maxima illorum, qui filium nuper defuncti Præfecti contra volūtatem Papæ elegerant, omnibus nisibus cōtra Petrum Leonis agebant adeo, vt nonnullas eius Turres destruerent, quia pro ipso, & cum ipso non consenserat Pōtifex voluntati eorum. His auditis Henricus Imperator, qui defuncta Mattilda, tunc apud Liguriam degebat, gratia disponendarum rerum illius, lætus effectus, quia non bene cum Papa conueniebat, Xenia Imperialia vrbis Præfecto, & Romanis transmisit, aduentum suum illis prænuntians affuturum. Pontifex interim loco cesserat, & Petro Leonis in munitionibus degenti, quoquo modo poterat, subsidia ministrabat.

CAPVT LXI.

Ann. 1117 Heuricus Imperator Romā venit.

ANNO autem Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo septimodecimo, idē Imperator congregato exercitu Romam aduenit, quod dum Papa Paschalis comperisset, vrbem egrediens venit ad hoc Monasteriū, atque ab vniuersa huius loci congregatione rogatus. Landulfum Archiepiscopum Beneuentanum, quem supra depositum retulimus, in gradu suo restituit; sicq; per Capuam Beneuētum ingressus est. Imperator interea vrbem Romam ingrediens, & Pontificem exinde discessisse prænoscens, Consules, Senatores, ac Proceres partim donis, partim promissis ad se attrahens, Ptolemæo illustrissimo Octauia stirpe progenito, Ptolemæi magnificentissimi Consulis Romanorū filio, Bertam filiam suam in coniugio tradidit, eiq. dona perplurima cōferens, quidquid auus eius Gregorius, alijq. parentes habuerant, vel retinuerant, prædicto Ptolemæo, & heredibus eius Imperiali auctoritate in perpetuum confirmauit.

Agit interim Papa cum Principe, alijsq. Normannis, quatenus contra Imperatorem conglutinetur, illiq. obsistant, vel

vel certe contra iam dictum Ptolemæum Romanorum Cõſulem generum eius, hominibus ſupradicti Pontificis armatorum auxilium ſubminiſtrent. Henricus præterea Imperator in Vrbe Roma perſiſtens, Paſchalis diei ſollemnitatem cum ingenti gaudio Senatus, Populiq; Romani celebrare ſtuduit, & quia Pontificem ibidem non inuenit, & rationes ſuas cum rationibus eius internuntijs mediantibus minime conuenire videbat, coactus, feruore æſtatis ſeceſſit cum ſuis in hyperboreis regionibus, ſpondens ſe temperato aere agiliter Romam redire. Normanni vero Imperatorem ab Vrbe egreſſum dum agnouiſſent, elegere de ſuis fermè trecentos, ac diebus Pentecoſtes contra Ptolemæum direxerunt. Qui Campaniam ingreſſi, iuxta Pylium eiuſdem Prouinciæ oppidum caſtrametati ſunt, prædam inde hominum, ac iumentorum facientes. Hoc vbi Ptolemæo Conſuli nuntiatum eſt, è veſtigio milites, quos Imperator in adiutorium ſuum reliquerat euocans, per noctem eos exaduerſo contra caſtra illorum dirigere ſtuduit. Normanni interim cognito illorum aduentu, præpete curſu ad caſtrum Acutum fugientes peruenere, quos Theutonici inſequentes, quotquot inuenire poterant neci tradebant: magnamq; ſtragem de eis feciſſent, niſi caſtrum Normannos recepiſſet: victoria itaq; Alemanni potiti, Normannos exequitatos, & deprædatos, per vicos, & oppida perſequebantur, taliq; ordine Normãni iniurijs affecti, vnus poſt vnum ad propria remearunt.

CAPVT LXII.

HOC præterea tẽpore terræmotus magni per vniuerſam ferè Italiã facti ſunt, ita quod muri multarum ciuitatum ruerent, Eccleſiæ à fundamentis ſubuerterentur, & excelſæ Turres demergerẽtur, & multorum hominum ſtrages fierent. Fontes etiam ferè omnes turbidati ſunt, & lampades Eccleſiarum nullo impellente turbine per aerẽ mouebantur. Tunc quoque in ciuitate Veronenſi maxima pars ædificiorum corruit. Hiatus etiam in eiſdem partibus magni facti ſunt, & innumeræ arbores virentibus folijs radicitus euulſæ foras eiectæ ſunt,

Terræmotus magni in Italia.

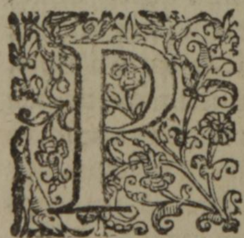
humoq; loca illa obtecta; infans etiam contra ætatem locutus, quædam portentosa vaticinatus est, quæ postea euenere. His perturbationibus insistentibus, Simon filius Hugonis de Molisi apud Hiserniam vita decessit. Corpusq; eius ad hoc Monasterium delatum, atque in atrio Ecclesiæ B. Benedicti reconditum est.

CAPVT LXIII.

Robertus Anglorũ Rex.

HIS porrò diebus Robertus Rex Anglorum Legatos ad hoc Monasterium direxit, petens, vt pro se, atque pro statu Regni sui Domini clementiam exorarent, calicemq; aureum quantitatis non modicæ B. Benedicto per eos dirigere studuit. Eo etiam tempore Rogerius filius Landonis Caluensis Comitis ad hunc locum deueniens obtulit B. Benedicto in Sicilia, in loco vbi dicitur Melazzeti, Ecclesiam S. Andreæ iuxta flumen Platonion.

CAPVT LXIV.

PER hos etiam dies Alexius Imperator Nouæ Romæ Cõstantinopoleos, qui multa bona huic sancto cœnobio contulerat, & super omnia latini nominis Monasteria dilexerat, quadragesimoquarto anno Imperij sui, huius vitæ metas exoluit, & Ioanni Porfirogenito filio suo Orientaliũ Romanorum summam reliquit. Similiter & iam dictus Papa Paschalis à Beneuẽto Romam regressus, duodecimo Kalendas Februarias, vita decedit, & Ioannes Cancellarius, huius Cassinensis cœnobij à pueritia monachus, à Clero, Senatu, Populoq; Romano, in Gelasium Papam eligitur.

Paschalis Papæ obitus anno 1118. Gelasij II electio.

Talia dum Henrici Imperatoris venissent ad aures, festinus Romam aduenit, Nuntios ad eundem electum trãsmittere studuit, per quos ei direxit, quod si fidem quam Papa Paschalis cum Imperatore fecerat obseruaret, & conuentiones, quæ inter Romanum Imperium, & sedem Apostolicam

stau-

ſtatutæ fuerant firmaret, Imperator confeſtim fidelitatem eidem electo, & Romanæ Eccleſiæ faceret, ſin alias, alium Pōtificem in Romana Eccleſia inthronizaret. Videns igitur idem electus rationes ſuas cum rationibus Imperatoris cōuenire non poſſe, per fluuium Tyberim mare ingreſſus, vna cum Epiſcopis, & Cardinalibus, alijsq́, clericis Romanæ Eccleſiæ, necnon & Præfecto Romanæ Vrbis, multisq; alijs nobilibus Romanis aduenit Caietam. Hoc vbi Imperatori nuntiatum eſt, è veſtigio Mauritium Bracarenſem Archiepiſcopum à Papa Paſchali depoſitum, inuaſorem Romanæ Eccleſiæ conſtituit. Supradictus autem electus Caietæ remorans in quadrageſima Presbyter ordinatus, & ab eiſdem Epiſcopis, & Cardinalibus in Papam Gelaſium conſecratus eſt.

Tunc temporis Capuanus Princeps Robertus, & Gulielmus Dux ad eumdem Pontificem in eadem ciuitate venientes, fidelitatem fecere. Deinde Capuam veniens, vna cum Epiſcopis, & Cardinalibus excommunicauit eumdem Imperatorem, vna cum prædicto inuaſore, eorumq́; complicibus. In feſtiuitate autem Paſchali impoſito ſibi Romani orbis diademate, cum magna laude, & gloria ad Patris Benedicti Monaſterium Capuæ ſitum venit, celebrataq́; miſſa ſollemniter ad Epiſcopatum ciuitatis redijt, ornatis plateis, & arcubus Romano more. Poſt hæc idem Pontifex ad hoc Monaſterium veniens, cum immenſo honore, ac gaudio ab vniuerſa congregatione ſuſceptus eſt, atque per plurimos dies in hac Terra moratus eſt. Robertus interea Princeps exercitum congregans ad hoc Monaſterium venit, Romam, ſicut promiſerat Pontifici, cum eo iturus: audiens autem quod Imperator oppidum, quod Turricula dicitur obſideret, Caſſini ſubſtitit, vbi etiam Nuntios Imperatoris ſuſcipiens, Capuam repedauit. Imperator interea cum oppidanis fędus iniens Romam redijt, ibiq́; diebus Pentecoſtes ab eodem Hæreſiarcha coronatus, Liguriam redijt. Hoc vbi Pontifex ſupradictus agnouit Romam reuerſus eſt, indeq́; egreſſus ciuitatem Piſanam adijt, Eccleſiamq́; inibi S. Mariæ, quæ ad Domum nuncupatur dedicans, primus in eadem Vrbe Archiepiſcopatum inſtituit. In eadem verò ciuitate

Gelaſius Caſſinum venit.

Gelaſius Piſanũ Archiepiſcopatum inſtituit.

ſupradicto Pontifice perſiſtente, auctoritate eius, ac Petri Archiepiſcopi ciuitatis illius, oblata eſt B. Benedicto Eccleſia S. Silueſtri in eadem ciuitate Piſana, ab Odemundo, & filijs eius cum pertinentijs ſuis. Huic conceſſioni Lambertus Oſtienſis Epiſcopus, poſt autem Papa Honorius, cum alijs Cardinalibus interfuit. Exinde verò ſupradictus Pontifex diſcedens cum Epiſcopis, & Cardinalibus, Cluniacenſe cœnobium petijt, atque à ſupradicti loci Abbate honorifice nimis receptus, & ibi aliquamdiu remoratus, poſt paucos dies vita deceſſit, atque in eodem Monaſterio decenti eſt ſepultura reconditus.

Gelaſij obitus.

Cardinales igitur, videntes ſe tanto deſtitutos eſſe paſtore, conſilio habito, ne diutius Romana Eccleſia morſibus ſchiſmaticorum pateret, Guidonem Viennenſem Archiepiſcopum, regali ſtirpe progenitum, in rebus ſæcularibus, & Eccleſiaſticis apprime eruditum, ibidem ſibi in Papam Calliſtum præficiunt. Idem præterea Pontifex per aliquantum temporis ibidem remoratus, Roſcemmanumq. Cardinalem, & huius cœnobij monachum ex parte Italorũ, catholicæ dumtaxat parti fauentium, de ſua ordinatione conſenſum vnanimem per litteras excipiens, vna cum Epiſcopis, & Cardinalibus ad Monaſterium B. Mauri in Glãnofolio ſitum, & huic Caſſinenſi cœnobio ſubditum peruenit, rogatusq. à Monachis Caſſinenſibus, qui ſecum venerant, necnon à Girardo iam dicti loci Abbate, eiuſdem confeſſoris Chriſti Mauri Eccleſiam ſollemniter dedicauit, in qua etiam corpora ſanctorum Antonij, & Conſtantini, qui de hoc Caſſinenſi cœnobio ad Gallias cum B. Mauro perrexerant, cum maxima reuerentia poſuit, ſicq. Romam veniens à Clero, Senatu, Populoq. Romano honorifice ſatis ſuſceptus eſt.

Calliſti II electio.

Antonius & Conſtãtinus ſancti Mauri ſocij.

ADDITIO de Gelaſio ſecundo.

IN præfatione Bibliothecæ Cluniacenſis impreſſæ Pariſijs Anno 1614. *hæc de Gelaſio ſecundo habentur. Anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo decimonono, Pontificatus ſui anno primo, & die quinto, cum apud Ma-*

tiſconem

tiſconem proxima quadrageſima, Concilium Remis celebrandum adornaret, ibidem correptus graui morbo, decubuit: ſe Cluniacum lectica citius deferri iuſsit, accitis ad ſe Cardinalibus, orationem habuit, & omnibus Eccleſiæ ſacramentis ſuſceptis, iuxta normam monaſticam, ſtrato terræ corpore, quarto Kalendas Februarij, ſanctiſsime quieuit: rebus ijs, quarum cauſa venerat, plane infectis. Viſitur monumentum eius inter crucem, & aram, quæ eſt poſt chorum magnæ baſilicæ marmoreum quidem illud, ſed ex lapide candido, opere Tuſco conſtructum. Vacauit ſedes biduo. Vir omni laude dignus, ſi vita ſanctiſsima, ſi mores integri, ſi denique ſacra doctrina ſpectentur. Petrus Pictauienſis (cuius res ei notæ erant) epitaphium ei poſtea ſcripſit: quod Lector videre poterit inter ipſius Pictauienſis verſus, operibus Petri venerabilis præpoſitos, in eadem Bibliotheca col. 617. & 618.

CAPVT LXV.

EO igitur tempore, cum iam ab Incarnatione Domini Annus viceſimus centeſimus, atque milleſimus volueretur, tam magni terræmotus in hac Terra facti sũt, vt in Comino palatium dirueret, in Cucuruzzo Eccleſiam cum curia ſubuerteret, apud Bantram, Eccleſiam, Domos, & campanaria ad terram deijceret, multiq. ſub ipſa ruina interirent, & nunc quidem nouem, nunc decem & ſeptem, nũc viginti, & eo amplius, idq. per dies ſingulos ſentiremus. Ann. 1120 Terræmotus magnĩ

Quo tempore Pater Benedictus cuidam Hiſpano apud Termulas, tribus vicibus viſibiliter in quodam triuio apparens, dixit: Vade dic Abbati, vt omnes, qui in ditionis ſuæ Terra habitant, diſcalciatis pedibus ad Monaſterium meum in Caſſino conſtructum, omnipotentem Deum rogaturi, cõuenire faciat, & ipſe vna cum Fratribus per omnes Monaſterij Eccleſias litanias faciant diſcalciatis pedibus. Increuere enim peccata hominum, & delicta eorum multiplicata ſunt valde, forſitan ignoſcet Deus delictis illorum, ac perficiet vota, & ſupplicationes ad eum. Percontatus quis Beatus Benedictus cuidam Hiſpano apparet.

nam

nam esset, Fratrem Benedictum se esse respondit: Ille autem exurgens venit ad Abbatem, & quid viderit, vel audierit seriatim pādit. Igitur cum iuxta Patris Benedicti præceptum sursum ad Monasterium omnes Deum rogaturi conuenirēt, Diabolus claudi specie assumpta in deuexo montis latere illis factus est obuiam, dicens: Gloriosæ Virginis Mariæ Ecclesiam, maximamq; ciuitatis partem terræmotu dirutam esse, illi autē falsitati eius aurem accomodantes, & id quo cęperant ocius dimittentes, ad ciuitatem reuersi sunt, qu dum venissent videntes illusionem diabolicam, alio die litaniam, quam stulte dimiserant discalciatis pedibus implere studuerūt. Igitur prima noctis vigilia magno vltra modum terræmotu facto, Fratres è stratis suis surgentes, discalciatis pedibus, flentes, & eiulantes ad Patrem confugiunt Benedictum, atque ante eius sacratissimum corpus preces ad Deum fundentes, per omnia Monasterij altaria litanias decantare cæperunt. Fidelis Dominus in verbis suis, qui inuocantes se, & de sua misericordia præsumentes exaudire promisit, nam supplicatio litaniæ à Fratribus explicita, ne vnus quidem lapis vlterius de hoc loco motus est. Hæc dum ad notitiam vicinorum circummanentium peruenissent, omnes ferè, qui in Principatu manebant, nudis vestigijs huc ad B. Benedictum venere, omnipotentis Dei clementiam suppliciter postulantes, vt tanti Patris interuentu illis misereri dignaretur. Nec sunt frustrati sua æstimatione: nam confestim tremor terræ quieuit.

B. Benedicti meritis cessant terræmotus.

Hoc interea anno Robertus Capuanorum Princeps, cuius supra meminimus vita decedit, & Richardus filius eius à Capuanis in Principatū substituitur: quo paulo post mortuo Robertus patruus eius illi in Principatu succedit.

CAPVT LXVI.

HVIVS Abbatis tempore in Campania Prouincia insigne miraculum factum est. In Comino, namq;, in castro, quod in honore sanctorum septē Fratrum constructum est, nobilis cuiusdam militis filius fuit, nomine Albericus, qui puer decimo anno na-

Alberici pueri visio.

tiuitatis

tiuitatis suæ inchoante, languore correptus ad extrema perductus est, quo tempore nouem diebus, totidemq; noctibus immobilis, ac sine sensu, & velut mortuus iacuit, in quo spatio à B. Petro Apostolo, & duobus Angelis per loca pœnarum deportatus, ductus est ad os infernalis barathri, demum verò ductus ad Paradisum, vidit mansiones Sãctorum, & à B. Petro Apostolo sufficienter instructus, de veteri testamento, de pęnis peccatorum, & de perenni gloria Sanctorum, vitæ redditus est. Huius igitur visionem nosse, qui cupit rei seriem à Guidone huius Cassinensis cœnobij Monacho compositam relegat, quã, quia per omnium ferè ora voluitur, referre omisimus. Exinde vero idem Albericus, relictis, & spretis sæculi pompis, hoc Cassinense cœnobium petijt, atque à Patre Girardo gratanter nimis susceptus, & sanctæ côuersationis habitu indutus, Christo vero Regi militaturus cum cæteris Fratribus est aggregatus. Tanta vero vsque in hodiernum abstinentia, tanta morum grauitate pollet, vt pęnas peccatorum perspexisse, & pertimuisse, & gloriam Sanctorum illum vidisse nemo dubitet. Non enim carnes, non adipem, non vinum ab illo tempore vsque nunc, Deo annuente, sumpsit, calciamentis nullo penitus tempore vtitur, & sic in tanta cordis, ac corporis contritione, & humilitate, vsque in hodiernum in hoc Cassinensi cœnobio perseuerat, vt multa illum, quæ alios laterent, vel metuenda, vel desideranda vidisse, etiam si lingua taceret, vita loqueretur.

Albericus fit Monachus.

His porrò temporibus Petrus Diaconus, Anno Dominicæ Incarnationis quintodecimo centesimo, atque millesimo, primo ætatis suæ lustro, à parentibus suis B. Benedicto oblatus, & à iam dicto Girardo Abbate susceptus, & habitu sanctæ conuersationis indutus, atque sub eodem Abbate per annos bis quatuor eruditus, vicesimoprimo anno ætatis suæ, scripsit ad Oderisium secundum supradicti Girardi successorem, passionem beatissimi martyris Marci, & sociorum eius: vitam egregij confessoris Fulconis; passionem sanctissimi martyris Placidi discipuli B. Patris Benedicti, & vitam S. Apollinaris Abbatis ad Reuerendissimum Raynaldum Abbatem: vitam sanctorum Guinizonis, & Ianuarij ad Richardum

De Petro Diacono Cassinensi Ann. 1115

Prefati Petri lucubrationes

chardum Monachum Caſſinenſem: vitam S.Conſtantij Epiſcopi,& confeſſoris ad Guarinum Epiſcopum Aquinenſem: vitam S. Seueri Epiſcopi Caſſinenſis ad Senioretum Abbatem, Rythmum de nouiſſimis diebus. Deſtructionem, & reſtaurationem ciuitatis Atinæ, & inuentionem corporis B. martyris Marci deſcripſit: vitam S.Dariæ vxoris S. Nicandri: ſcripſit etiam ſermones multos: librum illuſtrium virorum cœnobij Caſſinenſis ad Pādulfum Theanenſem Epiſcopum. Miracula Caſſinenſium Monachorum, quæ ſcripta ad huc minime erant deſcripſit. Ortus, & vitas iuſtorum cœnobij Caſsinenſis. Chronicon cœnobij Caſsinenſis à renouatione Eccleſiæ B. Martini à Deſiderio facta vſque ad hunc diem. Solinum de miraculis breuiauit. De generibns lapidum pretioſorum ad Conradum Imperatorem librum exarauit. Expoſitionem ſuper regula S.Benedicti componens in quatuor libros diuiſit.Scholias in vetus teſtamentū. Epiſtolas plures ad diuerſos: vitam ſancti Papæ Leonis exarauit. Fecit & prologum in librum priuilegiorū huius Monaſterij. Hymnos duos in laudem S.Iuſtæ virginis,& martyris dictauit. Miracula ſanctorum martyrum Marci, Nicandri,& Marciani exarauit.Hymnos ſex in eorum laude compoſuit. Cantus B.martyris Marci dictauit. Exhortatorium ad Monachos, in quo oſtendit, quid cuſtodire, quid cauere debeant.De ſeptem vitijs,& virtutibus. De ſeptem petitionibus. De Rebecca, & Iſaac. De Rege Ozia, & Sacerdotibus. De Moyſe, & via trium dierum, ac tribus temporibus. De viſione Iſaiæ. Librum ſalutationum, exhortationum, & opprobriorum. De terra repromiſsionis Itinerarium ex omnibus veteribus libris collegit: multaq; alia ſcripſit, quæ longum eſſet recenſere.

Chronicon Caſſinenſe.

CAPVT LXVII.

SVB iam dicto Abbate Girardo, Gūnarius Sardorum nobiliſsimus, parentum ſuorum Bareſonis, & Torchitorij Regum veſtigia ſequens, cum licentia Archiepiſcopi ſui, obtulit B.Benedicto Eccleſiam S.Petri in Nurci, & S.Nicolai,ac S.Ioannis, & S.Petri in Nugulbi,

bi, & S.Heliæ, ac S.Ioannis in Setin, cum omnibus pertinentijs earumdem Ecclesiarum ad vtilitatem vestimentorum nostrorum. Id ipsum fecit, & Furatus de Gytil cum voluntate eiusdem Archiepiscopi, & Episcopi sui Boni de Ecclesia S.Nicolai in Solio, & S.Mariæ cum pertinentijs suis. Sed & Comita Sardorum nobilissimus, tunc tẽporis ad hoc Monasterium veniens, chartam fecit huic loco de Ecclesia S. Michaelis in Ferrucesi cum attinentijs suis. Pari etiam modo Marianus de Zori obtulit in hoc loco Ecclesiam S.Georgij in Banarcata, cum omnibus, quæ tunc temporis habere videbatur. Huius exemplo ducta Muscunionia chartam fecit de domo sua in Solio cum seruis, & ancillis, & omnibus rebus suis. Susanna etiam illam ad bonum æmulata obtulit B.Benedicto domum suam in Yscano, & in Mulana, & in Cortina, & in Mirra, & in Amendula cum seruis, & ancillis, & omnibus suis. Vera quoque filia Gunnarij de Thori, cõcessit similiter in hoc loco domum suam in Coquina cum seruis, & omnibus, quæ habere videbatur. Id ipsum & Constantinus de Ceruia fecit oblationis chartulam de Ecclesia S.Petri in Symbrano cum omnibus pertinentijs suis.

CAPVT LXVIII.

VNC temporis præfatus Papa Callistus vrbem egressus, venit ad hoc Monasteriũ, & à prædicto nostro Abbate cum ingẽti honore susceptus, die illo missam sollemniter celebrauit, atque in hac Terra per duos ferè menses est remoratus. Quem videlicet Pontificem, noster Abbas honorifice nimis sustentauit, & in omnibus necessitatibus eius strenue satis deseruire curauit. Inde vero Beneuentum veniens, in Apuliam vsque descendit, ac more antecessorum suorum à Duce Gulielmo fidelitate recepta, Romam reuersus est. Dehinc verò exercitum congregans, Mauritium Hæresiarcham in ciuitate Sutrina obsidens, cæpit, & in Arce huius Monasterij, quam idem Abbas à fundamentis construxerat, exilio relegauit. Hic autem Reuerendissimus Pontifex dum Beneuenti resideret, roga-

Callistus Papa venit Cassinum.

Callisti priuilegiũ

rogatus ab eodem Abbate nostro, vel Fratribus, Ecclesias S.Petri, & S.Nicolai de Nugulbi, S Heliæ in Setin, & S.Petri in Nurci, quas vir illustrissimus Gunnarius, de quo supra retulimus B.Petro obtulerat,& postmodum eiusdem Pontificis iussu B.Benedicto concesserat, per Apostolicæ sedis priuilegium congregationi nostræ in perpetuum confirmauit, vt de ipsarum Ecclesiarum redditibus, prout facultas ministrauerit, indumenta semper huic nostro conuentui præparentur. Saluo nimirum censu quatuor solidorum Papiensis monetæ singulis annis Lateranensi sacro palatio persoluendo. Adijciens insuper, vt possessiones, & dona omnia, quæ supradictus Gunnarius B.Benedicto contulit, vel collaturus est, omnia similiter in necessitate vestimentorum in perpetuum conseruentur: & si quis eiusdem Gunnarij oblationes auferre, vel minuere, aut à constituta vestimentorum præparatione huius sancti Cassinensis conuentus subtrahere, vel mutare præsumpsisset, anathemate plecteretur. Idem præterea illustri viro Gunnario, vxoriq; eius Helenæ litteras direxit, gratias agens simul, & monens, ac in remissionẽ peccatorum illis iniungens, vt in eo, quod cæpissent constãtius permanerent, Romana enim sedes, & Ecclesias, & donum, quod nostro cœnobio fecerant sua auctoritate firmauerat. Pari etiam modo litteras Vulterano Episcopo destinauit mandans, quoniam specialiter hoc Cassinense cœnobium ad protectionem Romanæ spectaret Ecclesiæ, vt donum, quod B.Benedicto ab illustri viro Gunnario, & vxore eius factum fuerat, pro B.Benedicti reuerentia, quietum, & ab omnium infestatione liberum faceret permanere, quia Apostolica sedes donum illud scripti sui auctoritate firmasset, & Ecclesias, quas Gunnarius cum vxore sua Helena B.Petro obtulerant, huic nostro cœnobio ex Apostolicæ sedis liberalitate concessisset. Nollet ergo, vt per quorumlibet violentiam subtraherentur, vel infestarentur, sed omnia quiete,& libere ad Casinensium vtilitatẽ conseruarentur.

CAPVT LXIX.

FACTVM est autem dum idem venerabilis Papa apud Beneuentum maneret, Otto Capuanus Archiepiscopus conque-

cõqueſtus eſt Capuanam Eccleſiam ſpoliatam tribus Eccleſijs, quæ eſſent iuris S.Stephani, quas hæc Caſsinenſis Eccleſia poſsideret, ſcilicet S.Benedicti Pizzuli, S.Angeli ad Odaldiſcos, & S.Ruffi, quarũ ſibi poſſeſsiones reſtitui per Romanam curiam poſtulabat. Ad hæc noſter Abbas reſpondit: Caſsinenſem Eccleſiam, eiusq; miniſtros Capuanam Eccleſiam non expoliaſſe, aſſerens ſe de prænominatis rebus, pro quibus impetebatur multiplici ratione munitum, tam inſtrumentorum, quàm legitima, & inconcuſſa temporis detentione: oſtendens inſuper quod appellatio, quæ à parte Archiepiſcopi facta fuerat, neque canonica eſſet, neque legitima, idq; pluribus, & euidentibus rationibus aſſerebat. Cumq; inter vtramque partem diu ſuper hoc decertatum fuiſſet, Apoſtolicus præcepit, vt rationes, quas noſter Abbas habebat oſtenderet. Tridui igitur dilatione conceſſa, iterum noſtra, illiusq; pars curiam adeuntes, de eiſdem quæſtionibus cauſa denuo ventilata eſt. Verum vbi à parte Archiepiſcopi nulla ratione, neque canonica, neque legitima poſſet oſtendi, quod Caſsinenſe Monaſterium prædictarum Eccleſiarum poſſeſsionem ei reſtitueret, cum conſtaret Capuanam Eccleſiam à Caſsinenſi non fuiſſe expoliatam, atque in hoc prolixius immoratum eſſet, iuſsit tandem prędictus Papa ſibi rationes noſtri cœnobij oſtendi. Quibus exhibitis, & diligenter à Cardinalibus, clericisq; Romanis ſtudioſe relectis, & perſpectis, qualiter illas Richardus Princeps, & Iordanus filius eius huic cœnobio conceſſerant, & præcepto ſuo firmauerant: Pontifex accepto conſilio, tum pro multimodis rationibus inſtrumentorum ſcilicet & temporum, tum pro priuilegijs Romanorum Pontificum, huic noſtro cœnobio conceſsis, præcepit prædictarum Eccleſiarum poſſeſsiones apud hoc Monaſterium, prout tunc fuerant, remanere.

CAPVT LXX.

HOC præterea tempore in eiuſdem Apoſtolici præſentia, prædictus noſter Abbas proclamationem fecit de Eccleſia S.Mariæ in Cingla, quam à iure huius cęnobij Raynulfus S.Maria in Cingla

nulfus Comes violenter abstulerat, & Ecclesiæ S. Mariæ de Capua subiugauerat. Tunc Pontifex Abbatissæ S. Mariæ de Capua litteras dirigere studuit, præcipiens, vt quinta feria post octauas Pentecosten, se sedi Apostolicæ præsentaret, & ius Ecclesiæ suæ, præsentibus Episcopis, & Cardinalibus, Romano Pontifici ostenderet. Illa autem muliebri furore exæstuans, ad Pontificis curiam nequaquam ire, eiusq; præceptis nullo pacto se obedire respondit: quod dum supradicto Papæ nuntiatum fuisset, litteras ad eam direxit mandans, quod in nostri Abbatis quærimonia super Cinglensi Ecclesia subterfugium quærere iam videretur, nam secundis transactis terminis, ad iudicium minime venisset, neque personas pro se rationabiles direxisset. In his tamen omnibus Romana Ecclesia hactenus sibi, & Monasterio suo pepercisse, sed diutius causæ huius discussionem protendere non valeret, omni ergo occasione seposita, Pontificis conspectui se repræsentaret, vel tales pro se personas dirigeret, quæ vice sua negotium illud sufficienter valerent pertractare. Alioquin Romana Ecclesia Casinensi cœnobio de Cinglensi Ecclesia restitutionem, cooperante Domino, faceret. Tali igitur Abbatissa conuentione perterrita, accedit ad Comitem Raynulfum, rogat, obsecrat, vt pro se Romano Pontifici litteras mittat. Annuit illius voluntati Comes, & vt ab Abbatissa rogatus fuerat, supradicto Papæ litteras mittit. Relectis igitur supradicti Comitis litteris Pontifex, eius petitioni assensum præbuit, & terminum ei dedit mandans eidem Comiti, vt nullum super hoc impedimentum faceret, quin negotium illud suo tempore decideretur. Nisi enim Abbatissa termino constituto sedi se Apostolicæ repræsentaret, vel personas pro se idoneas mitteret, ipse Casinensi cœnobio restitutionem de Cinglensi Ecclesia faceret. Adueniente autem termino, Abbas noster Romam perrexit, iustitiam nostri cœnobij recipere cupiens, simul etiam, & munimina nostra secum deferens. Abbatissa verò Nuntium destinare, vel pro se ire omnino negauit.

Tùm Papa cum Episcopis, & Cardinalibus consilio habito eidem Abbatissæ litteras misit. Quas cum illa contempsisset, & Ecclesiam Cinglensem omnibus mobilibus spoliasset,

ſet, Romanus Pontifex Apoſtolicæ ſedis iniuriam non amplius ferens, mandat Comiti Raynulfo, vt infra viginti dies poſtquam Apoſtolicas litteras accepiſſet, Caſſinenſe Monaſterium de Cinglenſi Eccleſia in integrum reinueſtiret, neque interim eiuſdem Eccleſiæ bona diripi à quibuſlibet, vel auferri permitteret. Quod ſi ipſe quoque Apoſtolici mandati contemptor exiſteret, qui ſpoliationis huius cauſa, & principium extitiſſet, in perſona, & in totam terram ipſius excommunicationis ſententiam, auxiliante Domino, proferret. Suſcipiēs igitur Apoſtolicas litteras Comes, Abbatiſſam euocat, quid ſibi à Papa mādatum ſit oer ordinem pandit. Illa verò facibus ſuccenſa fœmineis Principem, & Comitem, vniuerſosq; illorum ſatellites, rogat, poſcit, obſecrat, vt Comitem flagitent, vt contra Papæ ſententiam tueri Abbatiſſam ſtudeat, vtq; in tanto articulo temporis ſubueniat modis, ac niſibus, quibus valet exorat. Remuneratus itaq; Abbatiſſæ pecunia Comes, illam contra Papæ ſententiam, pro ſuo poſſe tueri promittit. Quod dum ſupradicto Pontifici relatum fuiſſet, mandat Comiti, quia cum ipſe B. Petri, & Papæ fidelis eſſet, Romana Eccleſia vera eum dilectione diligeret, & inter alios ſtrenuos, & illuſtres viros perſonam ipſius præcipuè dilectionis brachijs amplexaretur, & niſi per eum remaneret, id ipſum deinceps facere præoptaret: propter quod tunc vſque Eccleſia nihil egiſſet in quo grauari à ſede Apoſtolica videretur. Præciperet ergo, vt omni penitus dilatione, & occaſione poſtpoſita, Caſſinenſem Abbatem de Cinglenſi Eccleſia, & de poſſeſſionibus eius faceret reueſtiri. Quod ſi contra hoc ire præſumpſiſſet, ipſe eidem Comiti diuina officia, & omnium Eccleſiarum introitum interdiceret, & ad viginti dierum terminum conſtitutum, perſonam ipſius excommunicaret, donec Caſsinenſem Abbatem de Cinglenſi cella plenarie reueſtiret. Pari etiam modo litteras Ottoni Archiepiſcopo Capuano direxit, præcipiens vt Alferadam Abbatiſſam, vt depoſitam, & excommunicatam haberet, & in eodē B. Mariæ Monaſterio nullum diuinum officium celebrare permitteret, datam à Romano Pontifice interdictionis, & excommunicationis ſententiam per ſuam Parrochiam nuntiari, &

teneri faceret; clericis vero, & laicis omnimodo prohibuit, ne contra suum interdictum Ecclesiam ipsam ingredi, aut cum excommunicatis participare vllatenus præsumerent. Comes interea Raynulsus ægreferens se pro fęminea superbia excommunicatum, & ab omnibus diuinis mysterijs separatum, Apostolici voluntatem se impleturum spopondit, si Casinensium Fratrum munimina perspicere posset. Relictis igitur in præsentia Papæ Callisti, & omnium Episcoporum, & Cardinalium antiquis, & authenticis nostri cœnobij chartulis: idem Comes coram Ioanne Cardinali tituli S.Eusebij, & Hermanno Romanæ Ecclesiæ Subdiacono, reddidit B. Benedicto totum ex integro prædictũ S.Mariæ Monasterium cum omnibus pertinentijs suis, quæ tempore patris sui tenuit, chartulamq; renuntiationis, & restitutionis exinde conscribi faciens, illamq; propria manu roborans, super altare B.Benedicti posuit, violatoribus illius decisionis mille librarum auri pęnam indicens.

CAPVT LXXI.

HOC interea anno Sparanus Abbas de Monasterio S.Martini in Arci, ad hunc locum veniens, obtulit B Benedicto eãdem Ecclesiam S.Martini cum pertinentijs suis. Id ipsum fecit, & Rao de Banterone cum Auristella vxore sua de Ecclesia S.Petri sita in finibus Cosentiæ, in loco qui vocatur Guarano, & Ecclesia S. Martini, loco qui dicitur Cupplatu cum omnibus pertinentijs illarum. Similiter etiam Milo, & Litulfus filij Bernardi de Aquino, & Milo filius Milonis ad hoc Monasterium venientes, obtulere B. Benedicto nouem familias hominum, sibi pertinentium in oppido, quod Pesmontis dicitur, & in villa sanctæ Luciæ.

CAPVT LXXII.

TVNC temporis, cum Fratres Monasterij Capuani quemdam ægrotum iam ferè morti proximum monasticum habitum induissent, clerici Capuanæ Ecclesiæ cum armata

armata manu illuc conuenientes, eum iam defunctum reperiunt, & ſtimulis nequitiæ debriati, monaſtico habitu illum ſpoliantes, eadem indumenta, quibusq; ambulantibus conculcanda in platea proiecerunt. Quod vbi Papa Calliſtus agnouit, Capuano Archiepiſcopo præcepit, vt inauditam, & nouam tantæ temeritatis præſumptionem, ſic per Dei gratiam corrigeret, ne aliquatenus talia agere præſumerent, neque idem Archiepiſcopus in hoc Dominum, & Romanam Eccleſiam offenderet, & quia Caſſinenſe Monaſterium Romanæ Eccleſiæ iuris eſſe ſciret, loca ei pertinentia, nec per ſe, nec per ſuos vllatenus inquietaret. Ab hoc etiam venerabili Papa, prædictus Abbas priuilegium de omnimoda loci iſtius libertate recepit, adijciens inſuper, vt ſi qui huius noſtri Monaſterij, vel cellarum eius poſſeſſiones, aut res violenter auferrent, poſtquam Epiſcopi ipſorum à noſtro Abbate commoniti, iuſtitiam de eis facere omninò noluerint: Abbas ſuper eoſdem raptores, ſecundo, tertioue commonitos, canonicam excommunicationem proferat. Calliſti Papæ priuilegium.

Quo etiam anno peccatis exigentibus, Capuana ciuitas igni tradita eſt, & tota ferè ciuitate conſumpta, S. Benedicti Monaſterio ignis vndiq; minabatur. Fratres autem humanis rebus diffidentes, & in ſolo Dei adiutorio ſperantes, corporale calicis ſumentes, extra Monaſterium in medio ignis poſuerunt. Mirum immodum reuerſus ignis, vltra propius accedere non audebat. Ciuibus etiã omnibus quædam manus à Monaſterio ignem propellens viſa eſt: corporale vero prorſus ab ignis iniuria illæſum manſit, præter quod cauſa teſtimonij eius in medio foramẽ paruum factum eſt. Capuanæ Ciuitatis incẽdium. Miraculũ.

CAPVT LXXIII.

HIC interea Abbas, cum apud Beneuentum in Apoſtolici ſeruitio permaneret, & certo certius brachium S. Apoſtoli, & Euangeliſtæ Matthæi in eadem ciuitate reconditum eſſe didiciſſet: ad ſe iam dicti brachij cuſtodes conuocans, qualiter, vel quo ordine eiuſdem S. Apoſtoli brachium habuiſſent percontari ſtudio- De brachio sãcti Apoſtoli, & Euãgeliſtæ Matthæi.

ſiſſime cæpit; Qui dum retuliſſent, qualiter illud ſecum Robertus Dux detuliſſet in expeditione, quam contra Alexium Imperatorē habuerat, ac demum cappellanis ſuis ad mortem reliquerat, ipſiq; poſtmodum in die obitus ſui ſibi dimiſerant, Abbas monere illos attentius cæpit, vt tanta pignora Caſſinenſi cœnobio conferrent. Illi autem ocius ſe hæc adimplere fatentur, ſi Abbas illos quacumque hora ad conuerſionem venire vellent in hoc Monaſterio reciperet. Quod cum Abbas libentiſſime ſe impleturum ſpopondiſſet, illi confeſtim ſanctas reliquias ad hunc locum ferendas eidem Abbati contradunt. Suſcipiens igitur idem Abbas ſanctas reliquias, diuq; deoſculans, per huius noſtræ congregationis Fratres ad hoc Monaſterium tranſmittere ſtuduit. Ad cuius aduentum omnes, qui hanc terram inhabitabant, cum ingenti deuotione, & gaudio obuiam proceſſerunt; ſanè cum hæc ad huius noſtræ congregationis notitiam perueniſſent, inæſtimabili exultatione repleti, ac ſollemnibus veſtimentis induti, cum lampadibus, & thimiamatibus, vſque ad portam veterem exierunt, ac terræ proſtrati, ſanctū Euangeliſtam adorauerunt, ſurgenteſq; cum maxima reuerentia deoſculati ſunt, & cum hymnis, & laudibus, illud in Monaſterium introducentes, atque argentea capſa, turrium inſtar aptata, ſanctum brachium redudentes, in argentea trabe ante B. Benedicti altarium ſuſpenderunt. Anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo viceſimoſecundo.

Ann. 1122

ADDITIO.

De ſancto Berardo Monacho & Epiſcopo Aprutino.

HOc eodem anno decimoquarto Kalendas Ianuarij (vt refert Baronius tom. 12. Annal.) Calliſti Papæ ſecundi anno quarto, migrauit ex hac vita S. Bernardus (ſeu Berardus) Epiſcopus Aprutinus, ſeptimo ſui Epiſcopatus anno, huius temporis lucerna ſuper candelabrum poſita ardēs, & lucens in Eccleſia Dei. Hic enim ex monacho Benedictino ad Epiſcopatum inuitus aſſumptus, egregia claruit ſanctitate, illuſtratusq. eſt miraculis, vt eius res geſtæ tunc ſcriptæ declarant. Hæc Baronius. Cui adſtipulantur acta eiuſdem ſancti à Reuerendiſſimo Patre Vincentio de Monte ſancto

Epiſcopo

Episcopo Aprutino, ex scriptis antiquitus reconditis & conseruatis in scrinio Cathedralis Ecclesiæ Aprutinæ, in lucem edita, impressaq. Venetijs apud Ioannem Antonium Rampazettum, anno millesimo sexcentesimoprimo. Fuit autem S.Berardus ex illustri genere Comitũ Pallæ aureæ, qui cum toto suę pueritiæ tempore Christo adhæsisset, in Monasterio montis Cassini almifici Patris Benedicti habitum suscepit. In quo priores (regularium mandatorum obseruantia) transcendere videbatur. Et cum seipsum alijs imperfectiorem existimaret, æmulabatur in dies (vt ait Apostolus) charismata meliora. Quamobrem ad Monasterium S. Ioannis in Venere (in quo tunc dictæ sacræ Religionis vigebat obseruantia) superiorum beneplacito transiuit. Ibiq. virtutibus, ac vitæ sanctitate adeo resplenduit, vt eius fama non solum ad adiacentes Prouincias, verum etiam ad exteras nationes aduolauerit. Interea mortuo Vberto Aprutinorum Episcopo, conueniẽtibus in vnum Canonicis Cathedralis Ecclesiæ, vniuersisq. ferè clericis, & proceribus Aprutinis (iuxta morem dictę Ecclesię) vnanimiter eum in Episcopum elegerunt, electione autem prædicta per summum Pontificem confirmata, de Monasterio illum (licet nimis reluctantem) extrahentes, ad Episcopalem pertraxerunt sedem. In qua ita se gessit, vt suę professionis obseruantiam minime prateriret, (& dẽptis corporis necessitatibus) pastorali curæ totum vitæ suæ tempus daret. Pater erat pręcipue pauperum, & miserabilium, afflictorumq. solatium. Cumq. singulari cordis simplicitate, pietate, ac charitate pastoris functus esset officio, anno Domini millesimo centesimo vigesimosecundt, sui vero Pręsulatus anno septimo, decimoquarto Kalendas Ianuarij, á Domino vocatus, cœlos aduolauit. Erat Paschalis secundus.

Antequam Cassinum proficisceretur, suis bonis dotauit Monasterium S.Saluatoris de Castellis Ordinis S Benedicti, in eodem Pallæ aureæ Comitatu situm, quod destructum fuerat, & à Bernardo, & Benedicto Abbatibus cęperat renouari & restaurari. Extat de his diploma Paschalis secundi in fauorem prefati Monasterij S.Saluatoris, sub datum Beneuenti per manus Ioannis S. R. E. Diaconi Cardinalis, duodecimo Kal. Maij, Indictione decima, Incarnationis Do- Monasterium S.Saluatoris de Castellis.

minicę, Anno millesimo centesimo decimoseptimo, Pontificatus eiusdem Paschalis secundi anno decimooctauo, tenoris sequentis.

Paschalis Episcopus seruus seruorum Dei, dilecto nobis in Christo filio Amico Abbati venerabilis Monasterij Ecclesiæ S. Saluatoris de castro Castellorum nullius Diœcesis, vallis Sicilianæ, in Prouincia Aprutij, Fratribusq. & suis omnibus successoribus regulariter promouendis in perpetuum, salutem & Apostolicam benedictionem. Diuinis præceptis, & Apostolicis monitis informamur, vt pro Ecclesiarum omnium statu impigro vigilemus affectu. Nostris quidem diebus tam pro tua, quàm pro tuorum prædecessorum Bernardi, & Benedicti Abbatum industria, Monasterium ipsum S. Saluatoris in dicta Prouincia vallis Sicilianæ renouatum, & restauratum extitit: ac bonis mobilibus, & stabilibus, feudalibus, & burgensaticis, montaneis, montibus, siluis, pascuis, herbagijs, molendinis, aquis, aquarumq. decursibus, collectis S. Mariæ, vassallis, vassallorumq. redditibus, fructibus, censibus, & prouentibus omnibus hæreditario iure relictis, & donatis pro dote, & dotis nomine à venerabili Fratre nostro Berardo, nunc Episcopo Aprutino, de Comitibus Pallę aureæ; & per eumdem dotatum, ornatum, & communitum, ac per nos præstante Domino, dedicatum, & approbatum. Hoc igitur venerabile cœnobium iuxta petitionem tuam, & Fratrum tuorum, præsentis nostri decreti pagina communimus: vti (sicut à prædecessoribus nostris statutum fuisse dignoscitur) semper Apostolicæ sedi subditum, absque vllo medio, sub eius perpetua protectione futuris temporibus iugiter seruetur, tam in capite, quàm in membris acquisitis, & acquirendis. Itaq. nulli Episcoporum, & præcipuè Pennensi, liceat spiritu prauitatis dictum Monasterium temerè perturbare, seu eius possessiones auferre, minuere, vel vexationibus fatigare; seu Abbatem, Sacerdotes, & Monachos suæ ditioni subijcere, contra id, quod ab origine ordinis statutum esse dignoscitur. Imò priuilegia, & libertates eidem Monasterio à nobis, & Apostolica sede indulta, ac eius consuetudines rationabiles, & antiquas, firmas, & liberas volumus ab vniuersis perpetuis temporibus obseruari, ita quod concessa eidem valeat per-

petua

petua tranquillitate gaudere. Ergo tibi dilecto in Christo filio Amico Abbati (quem nuper præstante Domino in nostra Romana curia Presbyterum Cardinalem fecimus , & consecrauimus) Monasterium, & Ecclesiam ipsam cum iuribus, rationibus , & actionibus suis conferimus , & assignamus , tuisq. successoribus regulariter promouendis in perpetuum , cum omnibus Ecclesijs, Præposituris, Dignitatibus, Grangijs Cappellis, Hospitalibus, rebus, & bonis alijs omnibus, prout inferius continetur, videlicet Ecclesia S. Petri de Aquauiua, S. Ioannis, & S. Ruffinæ in Faiano, Præposituræ S. Andreę ad Collem gręcum cum omnibus suis . Præpositura S. Luciæ ad Collem aureum cum omnibus suis , S. Marię de Riuo nigro, S. Andreę de Costis, S. Lucię de Benedictis , S. Siluestri de Cosseto, S. Marię de Mortaro , S. Maximi de Palla aurea, & Cappella intus castrum Pallę aureę , S. Eusanij de Batutis , S. Laurentij in Costauerte , S. Angeli de Pennino , cum toto tenimento circumcirca , à Riuo Castellarij vsque ad Collem S. Michaelis , & flumen Conochię cum omnibus suis, S. Marię de Reeepto cum Turri, & planitię ipsius recepti, vsque vbi iunguntur riuula cum flumine , cum omnibus suis , S. Martini , S. Andreę , S. Marię de Pratis , S. Marię ad Lucum, in pertinentijs castri Biffari cum omnibus suis , S. Marię de Podio , S. Aegidij , & S. Leonardi cum omnibus suis, S. Marię de Montanea Sigellę cum Hospitali eius, sita in confinibus Castri montis , cum herbagijs , pascuis , siluis , montibus, & omnibus alijs circumcirca dictam Ecclesiam , prout ex dote tenet, & possidet, cum tenimentis suis antiquis confinibus limitatis, videlicet Confine primo vsque ad scalatam, Confine secundo vsque ad fontem fistulę, Confine tertio vsque ad Vetecam, Confine quarto vsque ad Aram poli, cum arboribus fructiferis, & infructiferis, vineis, oliuetis, & alijs bonis tam in ciuitate Pennæ, & dicto Castro montis, quam in castro Castilionis Raimundatij, & alibi vbiq. locorum. Ecclesia Saluatoris in castro S. Georgij ad actum pium , cum turri dicti castri, & alijs possessionibus, & terris donatis, & relictis eidem Monasterio per quondam nobilem Aitonem Pium regulari eiusdem Monasterij habitu vita functum, pro quinta parte eiusdem castri: S. Flauiani, & S. Laurentij de

Bisento, S. Flauiani, & S. Mariæ de Bulgaris de Basciano, cum Castris, Casalibus, villis, cellis, grangijs, montaneis, siluis, fagis, nemoribus, pascuis, fidis, & diffidis, collectis, vassallis, molendinis, aquis, aquarumq. decursibus, & alijs omnibus iuribus, & actionibus, bonis feudalibus, & burgensaticis ad Monasterium ipsum concessione Pontificum, liberalitate Regum, & Principum oblatione fidelium, seu quibusuis alijs iustis modis in præsentiarum tenere, & possidere dignoscitur, seu imposterum acquiri contigerit, firma tibi, tuisq. successoribus in dicto Monasterio, & illibata permaneant, perpetuis temporibus annexata decernentes. Obeunte autem te eiusdem loci Abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibidem qualibet subreptionis astutia, vel violentia præponatur, nisi quem Fratres de communi consensu, vel Fratrum pars consilij sanior, secundum Dei timorem, & B. Benedicti regulam, de suo, vel de alieno collegio elegerint. Chrisma, oleum sanctum, extremæ vntionis, consecrationem altarium, munus benedictionis Abbatum, ordinationes monachorum, & cętera huiusmodi à quocumque malueritis catholico, communionem S. R. E. habente, accipietis Episcopo. Interdicimus ne quis Archiepiscoporum, & Episcoporum ex eodem Monasterio Abbatem, Monachum, vel Sacerdotem aliquem ad suam Synodum prouocare, vel excommunicare præsumat, nec missarum sollemnia ibidem celebrare, nisi ab Abbate fuerit inuitatus. Clericos, & laicos regularem vestri ordinis habitum postulantes suscipiendi, nullius contradictio vos inhibeat. Liceat insuper Monasterio, & locis vestris significare horas operis Dei, tam in die, quàm in nocte quandocumque volueritis. Concedimus quoque tibi tuisq. successoribus iudicare non solum tui Monasterij monachos, sed etiam omnes clericos, & laicos in cunctis locis eiusdem Monasterij iurisdictione subiectis, habitantes. Auctoritatem insuper casus omnes absoluendi, præter illos, pro quibus esset merito sedes Apostolica consulenda. Sepulturam quoque & cætera obsequiarum iura tam in capite, quàm in membris libera dicti Monasterij esse concedimus. Ad hæc pro speciali ipsius Ecclesiæ dilectione, quam nostris manibus superna dignatio voluit consecrari, & dedicari ad honorem altissimi Dei, & Domi-

Domini nostri Iesu Christi (cuius reliquias ibidem recondimus) mitræ, crociæ, chirothecarum, ac sandaliorum in præcipuis festis vsum inter missarum sollemnia, in conciliorum consessu, quocumque interueneris inuitatus, aut requisitus: calicum consecrationem, linteaminum, & cæterarum missalium vestium benedictionem, ex Apostolicæ sedis gratia, & benignitate, tibi tuisq. successoribus in dicto Monasterio concedimus, & perpetuo confirmamus. Nulli ergo omnino hominum liceat, &c.

Plura quidem continentur in eo diplomate, sed nos hęc tantum describenda duximus, tum propter honorem S. Berardi, qui illud dotauit, tum vero propter dignitatem ipsius Monasterij, cui nos (quamuis indigni) concesione sanctę sedis Apostolicę presumus.

CAPVT LXXIV.

EODEM quoque anno, quidam Claudus de territorio Turonensi, orationis gratia montem statuerat adire Garganum. Cumq; Aquinatem deuenisset ad vrbem, intempestæ noctis silentio quiescenti ei, Beatissimus Pater Benedictus apparuit, dicens: Surge velociter, & castrum pete Cassinum, ibiq; ante corporis mei præsentiam sanitatem sine dubio percipies. Tum Claudus. Quis es tu, qui tanta nobis, taliaq; promittis? Et Legislator ad hæc: omni dubitatione seposita noueris me esse Fratrem Benedictum Cassinensis cœnobij Fundatorem. Et his dictis disparuit: Claudus vero confestim exurgens, rem gestam, socijs per ordinem pandit. Illi vero visioni fidem derogantes, vt diuersi diuersa sensere. Alij namq; dicebãt, fallacibus somnijs credere nullum debere, nam multos errare fecerunt somnia. Nonnulli autem, quorum fides sanior, ac deuotior erat, cẽsebant à Benedicto Patre sanctissimo promissum beneficium expetendum. Tunc Claudus exurgẽs ad montem celeri gradu, ac nisu, quo poterat ascendit Cassinum. Cumq; in Ecclesiam Benedicti Patris corpore, & nomine consecratam Ann. 1122

ingressus

S. Benedictus claudum sanat

ingressus fuisset, & ante columnam argenteam, in qua cereus magnus ponitur peruenisset, Benedicti confestim suffragantibus meritis cœpit in pristinum Claudus restitui gradum.

Tunc Andreas Mansionarius, qui eo die Ecclesiæ curam gerebat, Claudum vociferantem audiens, ad eum celeri cursu peruenit, vidensq; callos, qui in membrorum contractione exorti fuerant, disruptos, & sanguinem ex coniunctione profluentem, ad Fratres, vt rei gestæ ordinem promeret, concito gradu perrexit. Claudus vero Ecclesiam egrediens inscijs Fratribus concito gradu ad socios, qui eum apud ciuitatem S. Germani expectabant, lætissimus rediit. Illi autem tanta perspicientes mirabilia, Girardum Abbatem adeunt, ac rem gestam per ordinem pandunt. Venerabilis autem Abbas ob eius sanitatem lætissimus redditus, omnipotenti Deo gratias reddidit, eumq; Casinum ad Patris Benedicti corpus remisit.

Post hęc vero quidam Senatorum ab vrbe Romana egredientes ad montem peruenere Casinum, videntesq; eum Claudum, quem prius ante Lateranense palatium iacere cognouerant, inquirebant qualiter, quouè modo sanatus fuisset. Qui dum seriatim suam erectionem retulisset, eius dictis Senatores nequaquam assensum præbentes, eius artus nudantes, & callos in frustra diuisos videntes, omnipotenti Deo, & Patri Benedicto laudes retulere quam maximas. Ad huius vero perpetuæ rei indicium eiusdem Claudi Cambutas ante fores Ecclesiæ iam dicti Patris Benedicti suspenderunt.

Lib. 3. capit. 47.

Aliud miraculum.

Operæ pretium reor annectere celebre, totoq; orbi famosum miraculum, quod tunc Dominus ad eiusdem Patris sanctissimi artus ostendit: ipsa namq; resurrectionis Dominicæ die, dum quidam Etruseus cum socijs suis mutus, cæcus, & surdus ad Patris Benedicti sanctas exuuias peruenisset, salutem recepit in omnibus membris.

CAPVT LXXV.

HIS porrò diebus Pandulfus, cui cognomen de Sexto inditum est, antiqui serpentis nequitia debriatus, sociato

to ſibi Odaldo quodam ſui ſceleris complice, terras noſtri Monaſterij ſibi contiguas infeſtare non deſinebat: contra quem noſter Abbas exercitum congregans, omnem illorum terram igni, ferroq; conſumpſit. Pandulfus autem, ſera pœnitudine ductus, ad hoc Monaſterium venit, & iureiurando refutauit S. Benedicto, & eidem Abbati per chartam caſtrũ Vitecuſum cum pertinentijs ſuis, vnde pugna illa exorta fuerat. Idipſum etiam fecit, & Odaldus de Caſtro, quod dicitur Aquafundata, obligando ſe, vna cum Pandulfo, & heredes ſuos huic Monaſterio, vt ſi ipſi, vel heredes ſui aliquo tempore litem, aut calumniam per ſe, vel per aliquam ſubmiſſam perſonam exinde S. Benedicto facere tentauerint componerent auri optimi libras centum.

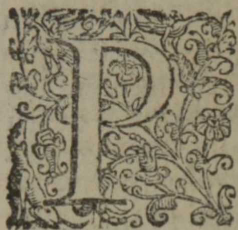
His quoque diebus Rao filius Raelis, collecta latrocinantium manu, caſtra B. Benedicti Suium, & Mortulam deprædatus eſt. Quod dum Papa Calliſtus audiſſet, Pandulfo Teanenſi Epiſcopo, qui de hoc noſtro cęnobio, ſub Papa Paſchali, eidem Eccleſiæ Epiſcopus datus fuerat, præcepit, vt ſupradictum Raonem exinde conueniret, quatenus totam terram reſtitueret, & talequid in B. Benedicti bonis, quæ ſub protectione Romanæ conſiſtebant Eccleſiæ, vlterius facere non præſumeret. Si vero ſuper hoc eidem Epiſcopo, imò Romanæ Eccleſiæ, obtemperare nollet, idem Epiſcopus canonicam de eo iuſtitiam faceret, quia quidquid inde dictante iuſtitia feciſſet, Papa, auctore Domino, & ratum haberet, & confirmaret.

Tunc etiam Domnus Pontius Cluniacenſis Abbas, ob maximæ deuotionis reuerentiam, quam Patri Benedicto habebat, cum duodecim ſuæ Eccleſiæ Fratribus, hoc Caſsinenſe cœnobium petijt, Abbatiſq; noſtri Girardi veſtigijs prouolutus, officinas Monaſterij dum perluſtraſſet, dixit: Mallem prius eſſe Decanus Caſsinenſis, quam Abbas Cluniacenſis. Demum vero Fratrum veſtigijs prouolutus, illorum ſe orationibus commendans, Ieroſolymam petijt, B. Benedicto ſpondens, poſt ſuum regreſſum paſtoralem curam relinquere, & Deo attentius in hoc ſancto Caſsinenſi cœnobio deſeruire.

Pōtius Abbas Cluniacenſis Caſſinum venit.

CAPVT LXXVI.

Monasteriũ S. Mauri in Glãnofolio.

PER idem tempus cum possessiones Monasterij B. Mauri, quod in Glannofolio situm est, à quibusdam diriperentur, Girardus eiusdem cęnobij Abbas Girardo Abbati nostro litteras misit, rogans, vt Papam Callistum hac de re exorare studeret, quod & fecit. Cuius postulationibus Pontifex inclinatus, Glannofoliensi Abbati, & Fratribus Apostolicas litteras, Episcopis Germaniæ directas, misit: mandans, vt possessiones Monasterij B. Mauri, quod ad ius pertinebat cœnobij Cassinensis, quæ præreptione iniusta à Comite Andegauensi, & ab alijs quibusq; inuasæ fuerant, ex integro restituerentur. Eodem etiam tempore Girardus Abbas noster concessit in vestiario Fratrum Ecclesiã S. Mariæ de Casali plano, & Monasterium S. Benedicti in Pettinari, & Ecclesiam S. Nicolai in castro S. Martini cum omnibus pertinentijs earumdem Ecclesiarum.

CAPVT LXXVII.

IDEM verò Abbas, cum ad grandæuam iam dierum suorum peruenisset ætatẽ, Anniuersario Oderisij Abbatis die, dum pro eo in cappella S. Sebastiani defunctorum officium decantaret, post finitam primam vigiliam, cum imposuisset antiphonam, Anima mea Deo viuit, supradictus Abbas Oderisius eidem Abbati Girardo, post altare eiusdem Ecclesiæ, visibiliter apparuit, atque vt ad se veniret manu innuit. Hoc Girardus Abbas, vt vidit, in faciem proruens, flere inconsolabiliter cœpit: completoq; officio, ad cameram suam flens, & eiulans redijt. Percontatus autem à Fratribus, cur fleret, causam aperuit, seq; in proximo moriturum esse prædixit: nec multo post idem Abbas languore tactus, sextodecimo Kalendas Februarij mortem perdidit, & vitam inuenit. Sepultus vero est in capitulo Fratrum ad caput Abbatis Desiderij.

Ann. 1123

CAPVT LXXVIII.

DERISIVS Abbas à B. Benedicto quadrageſimusſecundus, ſedit annis tribus, menſibus quatuor, diebus quindecim. Hic ex Sãgrorum Comitum proſapia ſuæ originis lineam ducens, ſub ſanctæ memoriæ Oderiſio in hoc loco ſuſceptus, & habitu monaſtico indutus, & liberalibus diſciplinis apprime eruditus eſt. Qui à prædeceſſore ſuo Girardo huius Monaſterij Præpoſitus ordinatus, cum prudentia, & ſapientia multa polleret à venerabili Papa Paſchali Diaconus in Lateranenſi Eccleſia eſt conſtitutus. Girardo autem Abbate viam vniuerſæ carnis ingreſſo, Fratres (vt in talibus conſuetudo eſt) in vnum conueniunt, & quoniam noſtra congregatio plurimis erat tunc diſſenſionibus ſciſſa, vnuſquiſque Abbatem ad ſuam voluntatem eligere proponebat: nouiſſime tandem vna ſententia eumdem Oderiſium Abbatem eligentes, ſupradicto Papæ Calliſto, ocius litteras dirigunt, Girardi deceſſum, & Oderiſij electionem notificantes. Pontifex autem eius electione agnita, Apoſtolicas litteras Fratribus huius cœnobij dirigens, eiusq; electionem confirmans, mandat, vt illi in omnibus parere ſtuderent. Menſe itaq; Martio adueniente, præparatis his, quæ itineri neceſſaria erant, prout à Pontifice ei directum fuerat, Romam conſecrandus aduenit. Ibi ab eodem Papa, qui tunc forte Synodum celebrabat, honorifice ſatis conſecratus, & à Cardinalibus, nobilibusq; Romanis in magna eſt gloria habitus. Electus anno 1123.

In qua etiam Synodo Epiſcopi, & Archiepiſcopi aduerſus monachos proclamationem fecerunt dicentes: nil aliud ſupereſſe, niſi vt ſublatis virgis, & annulis deſeruirent monachis: illi enim Eccleſias, villas, caſtra, decimationes viuorum, & mortuorum oblationes retinent; & rurſum hæc ſæpius ante Pontificem conquerentes: Decidit pudor, canonicorum honeſtas obliterata eſt, clericorum religio cecidit, dum monachi contempto cœleſti deſiderio, iura Epiſcoporum inſatiabiliter concupiſcunt, & omnes, quæ ſua Epiſcoporũ aduerſus monachos querela.

ſunt quærunt, & qui mundum cum ſuis concupiſcentijs reliquerũt, his quæ in mundo ſunt inhiare non deſinunt. Et quibus per B. Benedictum à curis mundialibus vltro quieſcendi locus offertur, ad tollenda ea, quæ Epiſcoporum ſunt opportune, importune fatigantur. Cumq; ſuper huius rei negotium diuerſi, diuerſa ſentirent, tandem ex commiſſione noſtri Abbatis ſurgens in medium quidam ex noſtris dixit.

Fratres Caſſini degentes, die, ac nocte omnipotentis Dei clementiam pro totius orbis ſalute ſupplicare non ceſſant, quid igitur acturi ſunt, ſi conceſſiones Romanorum Pontificum violantur? Non enim ita Caſſinenſes Abbates Romanæ Eccleſiæ obſecuti ſunt, vt ea, quæ S. Benedicto Imperatores, Reges, Duces, ac Principes, atque Romani Pontifices obtulerunt, nos veſtri Apoſtolatus tempore perdere, & exhereditari mereamur. Cumq; hæc, & alia multa proferret, quidam Epiſcopus Liguriæ, dixit. Licet Coepiſcoporum religioſitas conqueſtum contra monachos fecerit, non tamen ſine cauſa prædeceſſores noſtri Monaſteria ditauerunt. A principio namq; naſcentis Eccleſiæ, duo ordines fuiſſe notiſſimum eſt, vnus qui laboraret in verbo, & doctrina, alius qui orationi vacaret, vnus qui actiuæ, alius, qui contemplatiuæ deſeruiret. Vnde non immerito monachos nos potius diligere, quam inſequi conuenit.

Calliſti Papæ ſententia.

Ad hæc Papa Calliſtus, imperato ſilentio, dixit. Caſſinenſis Eccleſia per Ieſum Chriſtum fundata eſt, cuius imperio Pater Benedictus ad eumdem locum deueniens, illumq; ab idolorum ſordibus emundans, ſanctæ Regulæ deſcriptione, & miraculorum prodigijs, & ſui corporis ſepultura, toti orbi ſpectabilem reddidit, & totius Monaſtici Ordinis caput effecit: atque idem venerabilis locus à Romanis Põtificibus reſtauratus, & Romanæ Eccleſiæ filiorum vnicum in aduerſis ſolatium, & in proſperis infatigata requies perſeuerat. Et nos ergo ſanctorum prędeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum veſtigijs inſiſtentes: Caſſinenſe cœnobium cum omnibus attinentijs ſuis, ab omnium mortalium iugo quietum ſemper, & liberum manere, & ſub ſolius S.R.E. iure, defenſioneq; perpetua manere decernimus. Cætera vero Monaſteria in eo ordine, quo antiquitus fuerunt manere iubemus.

bemus. Supradictus autem Abbas explicitis Romæ ſuis negotijs ad hoc Monaſterium redijt, atque ab vniuerſis Fratribus honorifica eſt, & ſollemni proceſſione receptus.

CAPVT LXXIX.

INTEREA homines de S. Angelo in Todici, qui omnium tribulationum, & perſecutionum, in hoc loco venientium ſemper caput, & auctores fuerunt, ſociatis ſibi, his qui caſtrum S. Victoris incolebant, contra eumdem Abbatem conſpirant, & iuriſiurãdi nexibus ſe mutuo obligant, vt nequaquam huic Caſſinenſi cœnobio, Abbatiq; fidelitatem faciant, niſi ad ſuum velle relaxationes illis, & placita tribuat. Quod dum Abbati nuntiatum fuiſſet, è veſtigio exercitum congregans, illorũ adiacentia quæq; deuaſtare modis omnibus cæpit. Illi autem videntes eueniſſe, quod non ſperabant, pęnitudine ducti, & ſolotenus Abbatis veſtigijs proſtrati, ſe deliquiſſe, ſe impie geſsiſſe teſtantur, atque ſibi Abbatis veniam de perpetrato ſcelere inſtantiſsime rogant. Annuit illorum poſtulationibus Abbas, commiſſa dimittit, ſicq; non parua quantitate pecuniæ ab eis extorta, & fidelitate recepta, infidos, & peruerſos, quietos, & fideles manere coegit.

Hoc interea tempore anno Dominicę Incarnationis millesimo cẽteſimo viceſimotertio, pridie nonas Aprilis, quarta vigilia noctis, cum Fratres nocturnalem ſynaxim decãtarẽt, ſtellæ de cęlo innumerabiles cadere, & quaſi pluere viſæ ſunt, vbiq; per totum orbem terrarum. Tunc temporis Pandulfus Comes de Sexto, cuius ſupra meminimus, ad hoc Monaſterium veniens, iureiurando firmauit eidem Abbati totã ex integro Abbatiam, & nominatim caſtrum Vitecuſum cum pertinentijs ſuis, vnde, vt ſupra retulimus, litigium cum Girardo Abbate habuerat.

Ann. 1123 Stellæ cadere viſæ ſunt.

CAPVT LXIX.

HIS quoque diebus Sauinus vir nobiliſsimus, Dalmatino genere ortus, direxit in hoc Monaſterium duos

ſcyphos

scyphos argenteos librarum circiter nouem, rogans, & multa prece deposcens, vt de nostris Fratribus idem Abbas, ad monasticum ordinem demonstrandum, in Dalmatiam mitteret: pollicens non minimum proficuum per hoc loco isti venturum. Abbas autem nihil moratus, tres de hoc Monasterio ibidem Fratres direxit, diuinarum scripturarum codices, & Ecclesiasticum apparatum illis abundantissime tribuens. Susceptis itaq; Sauinus eisdem Fratribus, permittente supradicto Papa Callisto, ac concedente Rago eorum Archiepiscopo, obtulit B. Benedicto Ecclesiam S. Mariæ in loco, qui dicitur Rabiata, prope ciuitatem Ragusam, cum portu, & piscatione sua, cum seruis, & ancillis, & cum omnibus omninò pertinentijs, & finibus suis.

Oderisius Monach ĩ Dalmatiã mittit.

Sequenti tempore Papa Callistus ad hoc Monasterium veniens, Gotfridum Comitem Ciccanensem, qui Monasterium S. Petri in Insoleta ab huius loci ditione subduxerat, vsque ad dignam satisfationem à liminibus Ecclesiæ separauit, sicq; Patri Benedicto, & Fratribus se commendans attentius, Beneuentum perrexit.

Callistus Papa Casinum venit.

His porrò diebus in Sardinia Homodei, & Albertus Episcopi, in Dalmatia vero Petronius, & Adenulfus Abbates ab hoc Monasterio dati sunt. Eo etiam tempore iam dictus Abbas Oderisius portas æreas pulcherrimas in ingressu huius nostræ Ecclesiæ fieri iussit.

CAPVT LXXXI.

LAMBERTVS præterea Ostiensis Episcopus, post autem Papa Honorius, tunc temporis ad hoc Monasterium veniens, eumdem Abbatem rogare cæpit, vt hospitium sibi, & suis in Monasterio S. Mariæ in Palladio concederet, quemadmodum Leo prædecessor suus à parte nostri Monasterij habuerat. Abbas autem perspiciẽs, illum hoc ex iure sui prædecessoris quærere, simulq; præcauens, ne hac occasione locum illum Ecclesia nostra amitteret, id se agere posse negauit. Episcopus autem indignatione simul, & ira repletus recessit, læsionis, & contrarietatis contra eumdem Abbatem tempus expectans.

Leo Ostiẽsis Episcopus.

CA-

CAPVT LXXXII.

ER idem tempus Richardus cognomento Pignardus Picani caſtri Dominus, Richardi de Caleno promiſſionibus illectus, euocans ad ſe Leonem Fundanum Cõſulem, & Petrum filium eius, poſt datum ei prandium in domo ſua, dum eſſet cum eo in ſecuritate per ſacramentum, compater quoque eius, & amicus, ritu proditoris Iudæ, hoſtiliter eum cum ſuis omnibus capiens, Richardo de Caleno, (quemadmodum inter ſe occulte coniurauerant) tradidit. Hoc dum ad notitiam Papæ Calliſti perueniſſet, & de tam nefaria, ac flagitioſa proditione plurimum commotus, eidem Abbati mandauit, quatenus ſupradictum Richardum modis, ac niſibus, quibus valeret impugnare ſtuderet.

Accidit forte, vt tunc quidam ex noſtris (quia res ita exigebat) Fundanam ciuitatem peteret, qui in ipſo itinere ab eiuſdẽ Richardi hominibus captus, ac de equo deiectus, & dehoneſtationibus quamplurimis affectus, negotio pro quo abierat infecto, ad Abbatem rediret. Tali igitur Abbas occaſione accepta, cum Octauiano prædicti Leonis fratre confæderatur, & vallatus militum turmis, Picani caſtri attinentias deuaſtare modis omnibus cæpit; ſed cum per integrum ferè annum eumdem caſtrum deuaſtaſſet, & afflixiſſet: Richardus certo certius agnoſcens, Papam Calliſtũ cum exercitu ſuper ſe eſſe venturum, ignorantibus cunctis, cum fratribus ſuis occulte de caſtro receſſit. Quod dum Abbati relatum fuiſſet ingenti coadunato exercitu ad eumdem caſtrum accedit, & recipientibus eum eiuſdem caſtri incolis, arcem diu, multumq; expugnans, eamdem in deditionem accepit, Anno Dominicæ Incaruationis milleſimo cẽteſimo viceſimoquarto. Oppido vero Oderiſius Abbas, vt optabat, potitus, Papæ Calliſto per litteras hæc notificare curauit, qui Deo omnipotenti ſuper hoc gratias referens, per annulum, qnod manu geſtabat, B. Benedictum abſque vllo conſorte, vel participante, de eodem caſtro inueſtiuit. Ann. 1124

Richardus præterea Caleni Dominus agnito, quod no-

ster Abbas supradictum castrũ obtineret, tactus dolore cordis, Capuam properat, & Principis prouolutus vestigijs rogat, vt sibi opem ferendo subueniat, quatenus castrum recipere valeat. Annuit propinqui sui postulationibus Princeps, & exercitum congregans, ad expugnandam, & depredandam hanc terram erigitur. Abbas autem ipse militum vallatus agminibus, ad castrum Bantrense deueniens, terram B. Benedicti illum ingredi non sinebat. Ob id itaque Princeps Papæ Callisti litteris commonitus, & per sacramentum, quod Romanæ Ecclesiæ fecerat adiuratus, vt terram B. Benedicti non deuastaret, sin alias excommunicationi subiaceat, Abbatem ad se euocat, & trecentas ab eo libras accipiens, principale de supradicto castro præceptum huic nostro cœnobio fecit, sicq; Capuanam est regressus ad vrbem. Per idem tempus Comitissa Adelasia, vna cum Hildebrando Comite, ex iussione supradicti Papæ Callisti, reddidit B. Benedicto Ecclesiam S. Martini in Arimino, & S. Columbani cum pertinentijs suis, centum librarum auri pęna apposita.

CAPVT LXXXIII.

Ann. 1124.

Honorij secundi Papæ electio.

IS diebus defuncto Romæ iam dicto Papa Callisto, Cardinales diuiduntur, & alij Lambertum Ostiensem Episcopum, de quo supra mentionem fecimus, in Papam Honorium: alij Theobaldum Cardinalem tituli S. Anastasiæ sibi, in Cælestinum Papam præficiunt: verum quia fortior, & potior pars cum Honorio erat, hi qui iam dicto Theobaldo fauebant, rerum euentum videntes, pęnitudine ducti, ad eũdem Honorium reuersi sunt. Mandat dehinc idem Papa nostro Abbati, nauem Petri periclitari in fluctibus, monẽs vti subueniat, vt pecuniæ subsidium mittat, protestans illos, qui se in tanto articulo adiuuarent, habituros vt filios, qui non vt priuignos. Commotus ad talia Abbas fatetur, quod ipse, qui tunc de adiutorij ope ferenda pulsabatur, interesse debuisset electioni, vt qui particeps erat tribulationum, consors

conſors eſſe deberet,& conſolationum. Interrogātibus Fratribus de prædicto Pontifice, cuius filius eſſet? Quis, qualis & quantus? Abbas reſpondit, ignorare ſe cuius filius eſſet, vnum tamen pro certo ſcire, quia plenus eſſet litteris à capite vſque ad pedes. Hæc ergo cauſa inter eumdem Pontificem, & Abbatem perpetuum diſcordiæ malum, & perennæ odium ſuſcitauit.

CAPVT LXXXIV.

VNC temporis Leo Fundanus Conſul, vna cum Petro filio ſuo, à captione, qua à Richardo Caleni Domino detinebatur ſolutus, venit ad hoc Monaſterium: ſuſceptus itaq; honorifice ab eodem Abbate, poſt celebratum reſurrectionis Dominicæ feſtum, rogatus à ſupradicto Leone,& iam dicto filio eius, quinquaginta libras eis donauit, & quinquaginta accomodauit, ea ratione, vt eaſdem quinquaginta libras vſque ad vnum annum Caſſinenſi cœnobio redderent in auro, & argento, ſiue in pannis ſericis, & in alijs rebus, quæ monachis apta eſſent ad recipiendum,& pro ſupraſcripta pecunia, quam eis idem Abbas donauit, & accomodauit ante iam dictus Leo cum Petro filio ſuo, quietas dimiſit B. Benedicto, & Caſſinenſi cœnobio omnes obedientias, quæ à quibuſq; hominibus in terra ſua huic Monaſterio oblata ſunt: ſcilicet Eccleſiam S. Magni cum pertinentijs ſuis, & partem de piſcaria Fundani lacus, Monaſterium S. Honufrij, S. Heliæ in Ambriſe, S. Martini de Nola, S. Martini in Tirille, & quidquid in terra ſua à quibuſq; hominibus B. Benedicto oblata ſunt, vt ſecure, & quiete Caſsinenſis Eccleſia, eiuſq; Abbates teneāt, & poſsideant,& liberam habeant facultatem in eiſdem Eccleſijs ordinandi Præpoſitos, & faciendi prout ipſis placuerit, ſine omni illorum contradictione, vel moleſtatione.

CAPVT LXXXV.

INTEREA cum Aquinenſes Comites ferali aduerſus Landulfum de S. Ioanne odio deſæuirent, contra eum-

dem Abbatē conqueri cæperunt, quod Landulfum illis prę-ferret, illi pecuniam, terras, & domos tribueret, se vero cō-temni, & pro nihilo haberi. Sed cum ad ista Abbas non prę-beret auditum, iuncti quibusdam ex nostris, eum Papæ Ho-norio accusare cæperunt, illum Apostolicæ sedis inimicum, prodigum, & dilapidatorem rerum Monasterij astruentes.

Richardus porrò Caleni Dominus à nostri Monasterij in-festatione, nequaquam quiescens, congregato exercitu in-sperate terram istam ingressus, castra huic Monasterio per-tinentia S. Apollinarium videlicet, S. Ambrosium, & S. Ste-phanum, & partem de castello S. Georgij igni, ferroq; con-sumpsit, indeq; digrediens, Monasterium S. Nicolai in Pica, ex toto deprædauit, sicq; ad sua redijt.

CAPVT LXXXVI.

Honorius Papa Cassinum venit.

ODEM anno Papa Honorius vrbē egre-diens, ascendit ad hoc Monasterium, atque à supradicto Abbate, & Fratribus honori-fica satis processione receptus, super altare B. Benedicti missam sollemniter celebrans, sero iam ad ciuitatem redijt: demum vero Mauritium hæresiarcham de Ianula, in qua eum Papa Cal-listus exiliauerat, abstrahens, apud Fumonem exilio rele-gauit. Ibi itaq; in plenario laicorum conuentu, eumdem Abbatem Papa Honorius euocans, ingenti eum increpatio-ne redarguit, militem illum non Abbatem, dilapidatorem, & prodigum substantiæ Monasterij esse inclamitans, confe-stimq; ciuitatem egrediens Beneuentum perrexit.

CAPVT LXXXVII.

Henrici quinti obitus.

HOC præterea tempore, Henrico quinto Impera-tore defuncto, Consules, Præfecti, Dictatores, Du-ces, & Principes in vnum conuenientes, de Impe-ratoris electione tractare cæperūt, visum demum omnibus est, vt electionem ipsam in arbitrio Archiepiscopi Maguntini, & Lotharij Ducis Saxoniæ ponerent, vt quem illi

illi vtilem Romano Imperio esse astruerent, hũc proculdubio eligerent vniuersi. Archiepiscopus autem ferali zelo aduersus cognationem Henrici Imperatoris desæuiens, & de Imperiali culmine Fridericum, & Cõradum nepotes eius propellere cupiens, ob illorum odium, supradictum Lotharium armis experientissimum, religione, & prudentia multa pollentem, qui perplura annorum curricula Leuticos expugnans, sub Romano Imperio redegerat, vtilem atque idoneum ad Imperiale fastigium accipiendum iudicauit: sicq; huius calliditate, Romanum Imperium à Theutonicis ad Saxones translatum est. His quoque diebus Rodulfus Consentinorum Archiepiscopus obtulit B. Benedicto Ecclesiam S. Petri in Pruda cum pertinentijs suis; idipsum fecit, & Augustinus Narniensis Episcopus, vna cum Comite, de Ecclesia S. Nicolai in Guaytanello, & de Ecclesia S. Luciæ cum portu suo, & cum omnibus in integrum pertinentijs suis. Lotharij Imperatoris electio

CAPVT LXXXVIII.

HONORIO interea Papa à Beneuento ad vrbem regresso, Adenulfus Comes lethali odio eundem Abbatem insequens, eidem Pontifici litteras misit, æmulum Pontificij honoris, Cassinensem Abbatem inclamitans. Papa eius dictis fidem accomodans decernit eum à Cassinensi Abbatia remouere, & è vestigio Gregorium Tarracinensem Episcopum, & huius cœnobij monachum, qui sub Papa Paschali, ex hac nostra Ecclesia eidem ciuitati Episcopus datus fuerat, ad eum direxit, mandans Abbati, vt Romam veniret, & de his, quæ sibi obijciebant, iuxta canonum sanctionem, satisfacere studeret. Renuente igitur illo vrbem adire, nisi Pontifex suam gratiam ei reddidisset, ter eum Papa, occasione accepta, vocauit: sed cum ille ob hoc, quia Papam aduersum se commotum sciebat, ire distulisset, in hebdomada quinta quadragesimalis ieiunij, idem Pontifex sententiam depositionis in eum vibrauit, vno tantum repertus in crimine, quod vocatus ad curiam, ire distulisset: dicente Pontifice; & si in nullo alio culpandus est, eius tamen superbia crimen est damnationi Honorius Oderisiũ deponit. Ann. 1126

ſufficiens, quia omnia peccata remittuntur hominibus, ſuperbis autem Deus reſiſtit.

Sacro autem palmarum die adueniente, idem Oderiſius conſiliatorum ſuorum verbis deceptus, & in Abbatis cathedra reſedit, & paſtoralem baculum manu geſtauit, & vniuerſa Abbatis officia, ſicut & antequam deponeretur, exercuit. Hæc ergo cauſa, Papam magis iratum reddidit, ac in Reſurrectionis Dominicæ ſollemnitate, eũdem Oderiſium, & omnes fautores eius à liminibus Eccleſiæ ſeparauit, obedientes vero à communione Eccleſiaſtica extorres eſſe præcepit. Hinc ergo ſeditio, & diſſenſio inter monachos, & populum ciuitatis grauiſſima exorta eſt.

Accidit autẽ tunc, vt quoſdam pedites ſupradictus Oderiſius cum armis ſuis ad caſtrum Ianulæ cuſtodiendum trãſmitteret. Ciues vero propter excidium S. Germani inclamantes, eoſdem pedites capiunt, armiſq; ſublatis, illos de ciuitate proijciunt. Oderiſius autem euentum rei agnoſcẽs ciuitatem egreſſus, ad Pontemcuruum exercitum congregaturus perrexit, minitans eamdem ciuitatem cum ſuis habitatoribus perdere. Illi autem conſilio inito montem aſcẽdunt, Decanum, & reliquos Fratres conueniunt, rogant, vt eidem Oderiſio litteras deſtinent, vt ad ciuitatem redeat, & ſi quam aduerſus illos querelam haberet, legalem inde iuſtitiam ſumeret. Hæc quidem dictis, factis vero aliter, quippe qui diſpoſuerant in ipſo itineris biuio interficere eum. Decanus vero habito conſilio ſtatuit, vt ad ciuitatem redeant, atque de ſuis duodecim ſapientiores, & meliores eligant, & cum eis die altero ad hoc Monaſterium veniant, vt vna cum illis, Fratres exinde ſalubre conſilium ſumant. Recedentibus interea illis, Decanus nocturno ſilentio Oderiſio nuntium deſtinat, acta, & dicta ſeriatim enuntiat, vtq. ad eos redeat inſtanter exorat; ille autem ciuium noſcens verſutiam, ad eos ſe tunc redire poſſe denegauit. Illuceſcente autem die, ciues vti ſtatutum fuerat montem ſubeunt, vnus poſt vnum Monaſterium intrant, & ad capitulum conuenientes, quæ alio die inter monachos, & laicos de pacis conuentione ſtatutum fuerat, replicare cæperunt. Cumq. inter eos de eadem re ſe longior ſermo protraheret, vnus è ciuibus

Germanẽſiũ nequitia.

ciuibus surgens in medium ait: Cur frustra sermonem longius trahitis? Certissime scitote, nos Monasterium non egressuros, nisi deposito Oderisio, alium nostro consilio substituatis Abbatem. Quod cum Fratres nulla ratione, nullo pacto se hoc facturos dixissent, illi è vestigio Monasterij munitiones fraude occupauerunt, sicq. in vnum summi Archimandritæ conuenientes, per Archipresbyterum suum in eumdem Oderisium sententiam depositionis, & excommunicationis promulgant, confestimq. ad Ianulæ Arcem pergentes, & illos, qui in ea residebãt pecunia corrumpẽtes, ad suam voluntatem inflectunt, eamdemq. munitionem ab his, qui illam custodiebãt accipientes, diruunt, monachosq. contradicentes, ante portas Ecclesiæ B. Benedicti gladijs percusserunt, & per diuina, & humana omnia iurare cœperunt, quod nisi confestim Abbatem ad suam voluntatem eligerent, alios gladio trucidarent, alios de Monasterio pellerent, alios ad Papam vinctos transmitterent. Quid tantis? Fratres in discriminis articulo se constitutos videntes, ad Oderisium nuntios dirigunt, mandant, vt ad Monasterium redeat, & aut laicis satisfaciat, aut ad voluntatem illorum Abbatiam dimittat. Quod cum Oderisius minime se facturum dixisset, Fratres, necessitate coacti, laicorum voluntatem se facturos promittunt. Taliter Oderisius ab æmulis suis est proiectus, & à propria sede depulsus: vir certe magnanimis, scientia clarus, eloquentiæ decore ornatus. Nam inter tantas persecutiones constitutus, sermones de præcipuis festiuitatibus, lucidos satis, & disertos composuit. Ab illo autem tempore, non defuerunt huic Cassinensi cęnobio variæ, ac ingentes ærumnæ. Iam vero qualiter Nicolai electio, & eiectio facta sit describamus.

Germanẽses occidunt quosdam monachos.

CAPVT LXXXIX.

NICOLAVS natione Tusculanus sedit anno vno mense vno, diebus sedecim. Hic à sanctæ memoriæ Oderisio primo in hoc Casinensi cęnobio receptus, & monachus factus, atque à Girardo Abbate Rector apud Suium ordinatus, post ab Oderisio secun-

do Decanus huius loci est constitutus, quam cum per mensem ferè administrasset, à Fratribus huius cœnobij est in Abbatem electus; quidam verò ex prioribus, nimis hæc indigne ferentes, cæteris ignorantibus clanculo ad Papam Honorium litteras dirigunt, seditiose illum, & nequaquam canonice electum esse affirmantes. Pontifex autem cum Nicolaum ad huc electum esse nesciret, Gregorium Cardinalem tituli Apostolorum ad hoc Monasterium dirigens, mandat quatenus eiusdem Gregorij consilio, Senioretum Capuani Monasterij Præpositum in pastorem, & Abbatem Cassinenses fratres vnanimiter eligerent, de quo, & Deus honoraretur, & religionis status, in famoso Cassinẽsi Monasterio, per eius industriam roboratus, bona Ecclesiæ, tam spiritualia, quàm temporalia in melius augerentur; ipse namq; si oportunum esset, Monasterium manu tenere, defendere, & adiuuare paratus esset. Veniens autem prædictus Cardinalis ad Monasterium, Fratres conuocat, & quod Papa præceperat seriatim enuntiat, quod dum Fratres audissent, murmur inter eos ingens repente exoritur, dicentes non debere Cassinensis Abbatis electionem in alterius potestate transire, & nimis indignum, & inconueniens esse, vt Cassinensis Ecclesia, quæ sub antecessoribus suis libera semper extiterat, ad suæ confusionis opprobrium Cardinalibus subijceretur.

Tunc Gregorius, imperato silentio, Fratribus dixit. Indubiè noueritis me non pro Papæ Honorij huc lucro, & honore Romanæ Ecclesiæ venisse, sed pro salute animarum vestrarum, cum Christi auxilio, si permittitis, prouidenda. Romana enim Ecclesia, vestro auxilio, & laude non indiget, quæ laudis præconium in Petro ex ipsius ore meruit Redẽptoris. Quæ autem Ecclesia, vel Abbatia à Romanæ sedis iugo extranea reperitur, cuius arbitrio ipsum cœlum ligatur, & soluitur? omnes namq; Ecclesiæ à Pontificibus, Imperatoribus, & Regibus, vel quibusq; fidelibus fundatæ sũt, Romanam vero sedem, solus filius Dei fundauit, & super Petri Apostoli fidem erexit, cui etiam terreni, simul, & cœlestis Imperij iura commisit, & illud verbum, quod condidit cœlum & terram, Romanam fundauit Ecclesiam. Et vt cæteris omissis ad ea, de quibus nunc sermo agitur veniamus,

mus, ſicut Apoſtolorum Princeps Petrus & Paulus Romanam Eccleſiam ſuo ſanguine conſecrarunt, ita Caſsinenſe cœnobium per B. Benedictum, qui Romæ edoctus fuerat, & per ciues Romanos, Maurum, & Placidum habuit fundamẽtum. Illud quoque vobis notiſsimum eſſe non ambigimus, qualiter eo deſtructo à Longobardis, Caſsinenſis cœnobij Fratres iuxta Lateranenſe palatium per centum quadraginta annorum curricula habitauerint, & demum Caſsinenſem Eccleſiam, Romani Pontifices Gregorius, & Zacharias reſtruxerunt: quæ rurſum à Saracenis cremata, iterum à ſancto Papa Agapito in Monaſtico eſt ordine reformata. Cum ergo huius cœnobij Fundatores, ex Romanæ Eccleſiæ prodierint diſciplina, eiusq; reſtauratores Romani Pontifices fuerint, conueniens eſt, iuxta ſanctorum Patrum ſtatuta, vt Eccleſia Romana mater, & domina, Caſsinenſis vero filia, & ſubdita iure dicatur. Reuoluite Caſsinenſis cœnobij munimina, eiuſdem libros perſcrutamini, & id vnde nũc ſermo agitur, poteritis inuenire: ſi verò non poteſtis, mendacij arguite, ſin autem poteſtis, nolite veritati reſiſtere, nolite Romanæ Eccleſiæ repugnare, nolite eius iuſsionibus contraire, ſed ex cuius vberibus fidei ſalutem ſuxiſtis, eius iuſsionibus ſtudete in omnibus obtemperare. Tunc Fratres Apoſtolici voluntatem, ſe impleturos fatentur, ſicq; diſceſſum à capitulo eſt. Oderiſius verò cognita Nicolai inſperata electione, agiliter ad Roccam, quæ Bantra dicitur peruenit, pecuniam opportune importune diſpenſat, & milites vndecumque congregans igni, ferroq; caſtra, quæ eidem Nicolao fauebant, demolire ſolotenus cæpit.

CAPVT XC.

HOC interea anno, Goffridus filius Richardi de Aquila, vna cum Richardo Caleni Domino, & Raone Raelis filio, caſtrum Suium, diu multumq; expugnans, incolarum fraude, & proditione, illud obtinuit. Nicolaus vero hoc agnito, Robertum filium Iordani Principis in ſuum auxilium euocat, è veſtigioq; ad hoc Monaſterium dirigens, ad ſe deferri præcepit Aquima-

nilia

nilia argentea librarum nouem, & vnciarum totidem, quæ Sauinus ſicut ſupra retulimus B.Benedicto direxerat: Aquimanilia argentea Stephani Papæ. Altare aureum cum gemmis ſpecioſis, calicem aureum librarum quatuor, calicem magnum ſaxonicum, quę Theodoricus Saxonum Rex B.Benedicto olim tranſmiſerat, Epiſtolarium aureum Deſiderij Abbatis, textum Euangelij Henrici Imperatoris cum gemmis pretioſis, alium textum Euangelij, thuribula argentea nouem, coronas argenteas totidem, penſantes ſingulæ, aliç nouem aliæ duodecim libras, quas Otto Imperator, ac Hugo Marchio, alijq; fideles S. Benedicto obtulerunt, calicem librarum nouem, alios calices quinque, concam librarum ſeptem, candelabrorum paria tria, coronas quatuor, habentes per vnamquamque decem & octo libras, concas duas librarum octo, cucumellum librarum ſex, textum Euangelij, ſcutellam magnam. Hæc inquam omnia de iſta Eccleſia abſtrahens, caſtrum non recollegit, & indiſſolubile odium Monachorum aduerſus ſe ſuſcitauit.

CAPVT XCI.

Rurſus fu runt Germanenſes.

STATVENTIBVS interea ciuibus, iterum Monaſterium capere, quemdam ex prioribus adeunt, Decaniam, & non paruam pecuniæ ſummam illi promittunt, ſi eorum tam nefando negotio cooperator pro ſuo poſſe exiſteret; quod dum ille Fratribus reſeraſſet, è veſtigio fideles quosq; in Monaſterij munitiones immittunt. Ciues autem rem geſtam ignorantes, nocte aduenientе, inſidias iuxta Monaſterium locant, ſed cum agnouiſſent ſua patefacta conſilia, confuſione; & mæſtitia repleti, ad ſua reuerſi ſunt.

Tunc temporis Adenulfus quidam caſtri Spinij Dominus anxians, & exæſtuans, qualiter hoc Monaſterium infeſtare; quoquomodo poſſet, locutus primo cum Richardo Caleni Domino, & Gotfrido Sueſſano, cordis ſui intima pandit, & vt eorum adminiculo, & iuuamine conceptam parturire, & ad effectum malitiam poſſet perducere, inſtanter exorat. Illi

autem

autem lætissimi redditi, rogant vti meditata opera expleat, auxilium suum ei non defuturum. Hoc enim sibi salutiferū, hoc delectabile, hoc iucundum esse fatentur. Euocat interea idem Adenulfus illos, qui arcem Castri noui custodiebant, pecuniam spondet, egregios illos, & felices facturos promittit, si supradicti Castri noui arcem sibi traderent. Ast proditores tantis promissionibus illecti, intempestæ noctis silentio cum quibusdam latrunculis eum euocantes, monacho, & cæteris oppidanis ignorantibus, supradictam arcem contradunt. Quod dum Nicolao nūtiatum fuisset, quid ageret, vel quid diceret nesciebat. Tandem cum quibusdam, dextro genu claudicantibus, communicato consilio, vt supradictum castrum recolligere posset, Picanum oppidum, quod Oderisius prædecessor suus acquisierat, & Papa Callistus per annulum confirmauerat, & Iordanus Princeps sacramento, & præcepto concesserat, in Normannorum ditione remisit, taliq; ordine iam dictum Castrum nouum recollegit. Reddidit etiam tunc supranominatus Goffridus turrem, quæ dicitur ad mare, Monasterium S. Benedicti in Suessa, curtem de Lauriana, casam Maiorem, curtem de Lando de mari, & S. Ioannem ad currentes, cum vniuersis, quæ ad iam dictas curtes, & obedientias pertinebant.

CAPVT XCII.

HIS quoque diebus, duo Fratres ex Hispania Philippus, & Philibertus, cœlesti desiderio tacti, ad Patris Benedicti limina valde deuoti venerunt, atque Ecclesiam, quam dudum ipsi in Hispania in solo proprio iuxta ciuitatem Lucruniū, loco qui ad Granium appellatur, construxerant in hoc sancto loco obtulere. Quorumdā Hispanorum oblatio.

Oderisius interea cernens Romanum Pontificem sibi in omnibus aduersari, pęnitentia ductus, Romam adijt, & Papæ prostratus vestigijs, Cassinensem Abbatiā in manu eiusdem Apostolici refutauit, arcem vero Bantrensem in huius cœnobij iura remisit. Tunc temporis Rao filius Raelis ad hoc Monasterium veniens per scriptum renuntiauit B. Benedicto,

nedicto, omnes lites, querimonias, & calumnias, quas aduersus hoc Monasterium habuerat de hominibus, qui fuere de ciuitate Theano, & eo tempore in hac terra residebant. Per idem tempus Iordanus secundus Princeps ad hunc locũ deueniens iureiurando firmauit eidem Abbati totam ex integro Abbatiam secundum morem antecessorum suorum.

CAPVT XCIII.

PER idem tempus Pandulfus filius Landonis Aquinẽsis Comitis in silua huius Monasterij, quæ Tirilla dicitur, castrum construere cæpit. Quod vbi Papæ Honorio nuntiatum est, per Apostolicas litteras ei interdicendo direxit, ne in possessione B. Benedicti castrum ædificaret; sed Deum in eodem contemnens Pontifice, intentione sacrilega idem castrum ob huius loci oppugnationem, sicut hodie cernitur, à nouo construxit. Nicolaus autem cæpta eius præpedire cupiens in montem, qui Timmari appellatur castrum contra eum erexit.

Honorius deponit Nicolaum Ann. 1127

Tantas porrò Cassinensis cœnobij perturbationes, tantaq; infortunia Papæ Honorij dum peruenissent ad aures, eumdem Nicolaum Cassinensis Abbatiæ à regimine sequestrauit, omnesq; ei fauentes, vel adhærentes à liminibus Ecclesiæ separauit: litterasq; ad hoc Monasterium direxit, mandans, quatenus instanti animo, & diligenti studio laborent, vt in nobili, & famoso B. Benedicti Monasterio antiqua possit reformari religio. Proinde, si in manu, & consilio suo Monasterij Cassinensis dispositionem, & ordinationem libere, & absque contradictione aliqua posuissent, quantotius ad Cassinense Monasterium venire festinaret, & ob honorem, salutem, & reformationem cœnobij, tam in spiritualibus, quàm in temporalibus, præstante Domino studeret laborare. Fratres verò, qui eumdem Nicolaum, pro thesauri Ecclesiastici dilapidatione, & terræ amissione, valde exosum habebant, Nicolao ad hoc Monasterium venienti portas claudunt, illicoq; Nuntios ad Papam Honorium destinantes,

nantes, quæ geſſerant per ordinem pandunt: ſe, & Monaſterium in eius poteſtate ex toto tradentes. Ille vero ſuper huius rei negotio lætiſſimus redditus, Matthæum Epiſcopum Albanenſem ad hoc Monaſterium direxit, Fratribus mandans, vt quem vtilem ille, & idoneum tanto officio, ex Romanæ ſedis auctoritate aſtrueret, hunc ipſi abſque aliqua procraſtinatione eligerent. Hoc vbi ſupradictus Pandulfus agnouit inſperate ſuper caſtrum, quod idem Nicolaus conſtruxerat veniens, illud ad ſolum vſque proſtrauit, & Nicolai quidem talis rerum exitus extitit.

CAPVT XCIV.

SENIORETVS huius cœnobij Abbas à B. Benedicto quadrageſimuſquartus, ſedit annis nouem, menſibus ſex, diebus decem & nouem. Hic ab ipſis infantiæ annis B. Benedicto oblatus, atque à ſanctæ memoriæ Oderiſio Monachus factus, & in diſciplinis regularibus ſtudioſiſſime in omnibus educatus, & enutritus, primo ad Monaſterium S. Mariæ in Luco, deinde ad Monaſterium S. Nicolai in Pica regendum, Præpoſitus eſt tranſmiſſus: qui ad huius cœnobij Abbatiam taliter eſt electus. Cum ſatis ſtrenue per ſex annorum curricula huius ſancti cœnobij Decaniam adminiſtraſſet, ac deinde Capuani Monaſterij Præpoſituram ſatis prouide gubernaſſet (eiecto iuſſu Papæ Honorij Nicolao) de eadem Capuani Monaſterij Præpoſitura, ad huius Abbatiam eligitur. Enimuero dum ex parte ſupradicti Pontificis Matthæus Epiſcopus Albanenſis, vt diximus, hac de cauſa ad hunc locum veniſſet, nunc ſingulatim, nunc communiter cũ illis pertractaret, demum congregationi voluntatem Apoſtolici pandit. Tunc ex conſulto mandatur illi, vt quanta poteſt inſtantia ad hoc Monaſterium venire ſtudeat, quatenus de Caſſinenſis Abbatis electione in commune ſimul ab omnibus tractaretur. Qui cum imperata implere ſatageret à Goffrido de Aquila, qui partibus Nicolai fauebat, capitur, & apud Suium, cuſtodiæ mancipatur. Quod dum Fratribus

Vocatur Senioretus à Caſſinenſibus

Senioretus capitur.

tribus relatum fuisset, æstuare cæperunt, quid agerent; & sicut est consuetudinis, diuersi diuersa sentiebant, & alij Oderisium reducere, alij pro suo velle Abbatem eligere disponebant. Tunc præfatus Albanensis Episcopus Matthæus in capitulum veniens, cæpit de ipsa Abbatis electione tractare, & si præceptis Apostolicis parere vellent interrogare. Fratres autem cum hoc in eius posuissent deliberatione, seq; per omnia Romano Pontifici obedire velle dixissent, & quem cum Fratrum consilio nominaret, ipsi Abbatem eligere promisissent: tunc proprio illum nomine vocans, interrogat senes, deinde iuuenes, vtrum illis talis electio placeat. Cumq; omnes, tum voce, tum capitum inflexione hunc se velle respondissent, mox omnium vnanimitate, cum absens esset (ex præcepto, vt ante iam diximus Apostolici) quarto idus Iulias elegerunt eum in Abbatem. Quamuis nonnulli, & ex maxima parte timore ducti, hoc ægre ferrent, ob hanc scilicet causam, quia tempore Decanatus sui, nimium austerus, & rigidus in huius Monasterij ordine extitisset.

Albanensis Episcopus Senioretum eligendum proponit.

Dimissus itaq; Senioretus à Goffrido, ad hoc Monasteriũ venit, atque eius electio à Fratribus confirmata, illum in Patris Benedicti cathedra honorifice locauere. Suscepta itaq; Abbatia Senioretus, cępit omnibus perinde modis studere, quatenus nouiter adimpleret, id ad quod Abbas à Romano Pontifice factus fuerat. Angebatur itaq; nimium interdum eius animus, tum pro nostri Ordinis emendatione, tum pro Fratrum sustentatione, & terræ recuperatione. Interea oppidani, occasione accepta, ad suum velle relaxationes, ac placita exquirebant, & licet vi, recipiebant. Exabbas igitur noster Nicolaus, fauente, & iuuante se Goffrido de Aquila, quamdam huius terræ partem, videlicet Mortulam, S. Andream Vallem frigidam, atque Castellum nouũ, retinens, terram, quæ huic loco residua erat, infestare non desinebat: ob quam rem Iordanus Princeps ab eodem Abbate euocatus, extemplo cum non parua militum manu venit, atque super Castrum nouum, quo nepos supradicti Nicolai residebat tendens, adiacentia quæq; igni, ferroq; demoliri præcepit. Ille autem perspiciens oppidanos diffluere à se, & ad Abbatem clam nuntios destinasse, protinus eidem

Senioreti studium optimum.

Abbati

Abbati dirigere ſtuduit, quod ſi eum cum omnibus ſuis ſecure exire permitteret, ſine dilatione, caſtrum illi continuo redderet. Quo impetrato, in Abbatis manibus confeſtim eumdem reddidit caſtrum.

CAPVT XCV.

INTEREA Apoſtolicus vrbem egrediẽs, venit ad hoc Monaſterium, à quo idem Abbas in hac Eccleſia Abbatiæ conſecrationem ſuſcepit. Poſtea verò cæpit ab eo ſacramentum vehementer exquirere, atque vt Romanæ Eccleſiæ fidelitatem faceret omnino inſiſtere. Et Fratres modis omnibus reniti, & contradicere, & hoc Caſſinenſes Abbates numquam feciſſe dicebant. Quibus Pontifex è diuerſo reſpondebat, quia quod omnes fere Epiſcopi, Archiepiſcopi, & Abbates faciunt, Caſſinenſis Abbas agere debet, è diuerſo noſtri dicebant: Ideo ab illis Romana Eccleſia fidelitatem extorſiſſe, pro eo quod ſæpius in hæreſim lapſi, contra Romanam Eccleſiam ſenſiſſent: Caſſinenſis vero Eccleſia, numquam in hæreſim decidit, numquam contra ſedem Apoſtolicam ſenſit: qua ratione Papa accepta conticuit: exinde vero Pontifex, ex hoc loco diſcedens Beneuentum ingreſſus eſt. Sed de his hactenus.

Honorius Caſſinum venit, & Senioretũ nonſecrat

CAPVT XCVI.

DVX igitur Gulielmus cum iam annis ferè ſedecim Ducatum rexiſſet mortuus eſt, atque in ipſo omnis Roberti Guiſcardi familia, quæ ex ipſo deſcenderat finita eſt. Defuncto itaq; Duce Rogerius hæres, & filius quõdam Rogerij Siciliæ Comitis, fratris prædicti Roberti Guiſcardi Ducis, Ducatum occupat, contra quem Apoſtolicus cum expeditione properat: demum facta concordia, eidem confirmauit Ducatum. Ijs porrò diebus Iordano Principe obeunte Robertus eius filius eidem

dem successit in Principatu, qui huic Monasterio priuilegiū fecit de hominibus casæ Gentianę, de scadentijs, de modijs terræ viginti in territorio S. Mauri ad Casale, de piscatione in mari, & flumine in omni territorio Castelli ad mare, de his quę dederunt, Iordanus secundus pater eius, Richardus secundus, & Robertus patrui, Iordanus auus, & Richardus proauus sui, & de venientibus ad habitandum in Terra S. Benedicti, vel aliquid Monasterio largiendum, pęna librarum auri centum apposita. Robertus etiam Comes de Molisio fecit priuilegium huic loco de medietate castri Serræ, quod est sub iure Larinensis Episcopatus, pęna librarum auri centum apposita.

Præterea Rogerius Dux, fecit priuilegium S. Benedicto, de his, quæ obtulerunt Robertus Dux, & Sicelgayta vxor eius. Rogerius, & Guilielmus filij in Apulia, Calabria, Principatu, Salerno, & Amalfia, de concessionibus Principum, Baronum, & aliorum fidelium, pęna librarum auri trecentarum apposita, anno Domini millesimo centesimo trigesimo, per manum Guarnerij Mazatiensis Decani.

Ann. 1130

CAPVT XCVII.

Papæ Honorij obitus.

Innocentius II.

INTEREA Papa Honorio vita decedēte, electi sunt Gregorius Diaconus Cardinalis S. Angeli in Papam Innocentium secundum, & Petrus Presbyter Cardinalis S. Callisti in Anacletum. Innocentius vero per aliquantum temporis spatium, in vrbe permanēs cum Episcopis, & Cardinalibus, qui suæ parti fauebant, ad ciuitatem Pisanam perrexit, Conradum Sabinensem Episcopum, Vicarium in vrbe relinquens. Petrus præterea Cardinalis Rogerio Duci Apuliæ coronam tribuens, & per priuileginm Capuanum Principatum, & Ducatum Neapolitanum, cum Apulia, Calabria, & Sicilia illi confirmans, Regemq; constituens, ad suam partem attraxit, præcipiens, vt Episcopi, & Abbates, qui in suæ ditionis terra manebant, ei hominium facerent.

Per idem tempus Robertus Princeps, cuius supr a meminius, m

nimus, fecit priuilegium huic loco, ſicut antea fecerat, & de relaxatione quinquaginta tarenorum, & Gualdo, & de portu molendini, quod eſt in fluuio Vulturni loco Cazoli, cum portu ex vtraque parte fluminis. Poſt hæc prædictus Princeps abijt Piſas, & Rex Rogerius venit ſuper Principatum, ob quam rem hic Princeps à Piſis ſtipatus nauali exercitu, Neapolim venit, Auerſani ſe eius Imperio ſubdunt, contra quem Rex Rogerius veniens, eum fugauit, Auerſam in cinerem redegit, Alfuſo filio Capuanum tradidit Principatum. Tunc temporis Hubertus Piſanus Archiepiſcopus Apoſtolicæ ſedis Legatus, fecit priuilegium huic Monaſterio de S. Georgio de Baray, & S. Maria de Gennor.

Innocentius igitur Alemannorum, & Lotharingorum Terram ingreſſus, iuxta Leodium à Lothario Rege excipitur, virgam, & annulum ei iuxta morem antiquum confirmans, necnon & Terram Comitiſſæ Mattildæ ei contradēs. Deinde Lotharius Rex venit Romam, & accipiens coronam ab Innocentio, reuerſus eſt. Et dum in conſpectu eius totus, vt ita dicam, Romanus orbis pacatus quieſceret, & ſub eius ditione calcati iacerent, à Papa Innocentio Piſis remorante, frequentibus litteris monitus, vt Romani Imperij coronam ab hoſtium iugo defenderet, & Eccleſiam ſciſſam ad pacem, concordiam, & vnitatem, Cæſar ſtrenuiſſimus, & clementiſſimus, reduceret. Anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo trigeſimoquinto, immenſum valde nimis totius Romani Imperij exercitum congregans, vna cum Richiza Auguſta vxore ſua, intrauit Italiam. Ingens interea pauor, & hebetudo mentis corripuit Auſoniam, & quid dicerent, vel facerent vnus ab alio inquirebat.

Lotharius ab Innocētio Romæ coronatur.

Ann. 1135

CAPVT XCVIII.

INTER hæc Regis Rogerij Cancellarius Guarinus nomine, Canzolino, qui tunc Capuæ præerat, mandat, quatenus Caſſinenſi Abbati, vt ad ſe veniat, deſtinet, venientem protinus capiat. Abbas autem talia dum perſenſiſſet, abnuit, ac ſe minime tunc illò poſſe ire remittit. Cancellarius vero magis, ac magis in ſuſpitionem ve-

niens, mandat Abbati, vt sibi Capuam venienti cum festinatione occurrat, quatenus de Regni negotijs, cum ipsius Terræ Baronibus, insimul tractent. Casu itaq; tunc accidẽte, Abbas grauiter infirmatus est, & ob hanc rem ire ad eũ distulit. Sanitati autem redditus duos fratres ante natiuitatem Domini, Cancellario apud Beneuentum constituto, direxit, infirmitatis magnitudinem pandens. Cui cancellarius remisit, vt post celebratam festiuitatem ad eum Capuam pergeret, alias autem ipse ad eum veniret. In festo autem Euangelistæ Ioannis prædicti fratres reuersi, rumorẽ, quem hauserant pandunt. Nam inter eundum, & redeundum per amicos, & fideles Monasterij de hac re interrogantes, nil aliud, quam vt illum capere vellet, audierunt. Abbas autem quid in tali re faceret ignorans, simulat infirmitatem. Cancellarius vero iuncto sibi Capuano electo, & Canzolino, Cassinum, vt disposuerat, venit.

Aquinensis interea electus inuidiæ stimulis incitatus, & veneno nequitiæ debriatus, Regis Cancellario per quemdam scutiferum mandat, quod Cassinensis Abbas non pro ipsis, sed contra ipsos ad suscipiendum Imperatorem Lotharium, & Papam Innocentium se præparet. Quod si illum veritatem dicere minimè crederent, Cassinense Monasterium ab eo expeterent, si daret, scirent illum esse mentitum, si non, veritatem illum dicere certissime crederent. Epistolarum vero portitor, sciens quid in ipsis continebatur epistolis, ad Monasterium venit, & id quod in re erat Abbati per ordinem pandit. Abbas autem à scutifero Epistolam accipiens, & relegens, omnia prout idem retulerat inuenit. Cancellario itaq; cum Capuano electo, & Canzolino apud S.Germanum adueniente: Guarinus electus Aquinensis, pro eadem re ad illos aduenit. Cumq; Abbati in dolo mandarent, vt omni sepofita occasione, ob regni negotia ordinanda, ad illos descenderet, remisit, se ad eos ob infirmitatem ire non posse; misit tamen Monasterij Priores ad Cancellarium, qui in eius præsentia Aquinensem electum de prædicta causa reprobarent, atque illum falsissimũ omnino ostenderent. Cumq; electus hoc se fecisse negaret, ostendunt Epistolam, pandunt per ordinem omnia. Tunc ille confusus nesciebat,

ſciebat, quid euidenti rationi reſponderet. Cęperunt autem hi, qui ex parte Regis erant, cæpta omittere, ac ſimulato animo, & ira, Caſſinenſibus faceta verba proferre (vtpote qui electo Aquinenſi fauebant) atque ſe ob hanc rem, neque veniſſe, neque id credere iureiurando affirmabant. Sed poſt paululum, qui dolorem conceperant, peperere iniquitatem, cum protinus earumdem litterarum portitorem apprehendentes, & diuerſis ſupplicijs excrucíantes, oculis priuauerunt. Electus vero timore ductus, ac minantium ciuium furore perterritus, Canzolino illum de ciuitate educente, Aquinum redijt.

Altera autem die in ipſis Epiphaniorum vigilijs ad Monaſterium aſcendentes, poſt ſalutationem ex more factam, ac nonnulla inter ſe colloquia, cæteris exeuntibus, cæperũt Abbatem ſuper mandatum Regis, de datione Monaſterij requirere, atque vt ſibi ſtatim in præſentiarum (quod eſt à ſæculis inauditum) traderetur, omnino præcipere. Ipſe vero cum viginti, aut quantis ex Fratribus vellet, cum omni theſauro Eccleſiaſtico, & cuncta ſuppellectili Monaſterij, ad arcem quæ Bantra dicitur demigraret, reliqui vero per obedientias diuiderentur: in Monaſterio quatuor Sacerdotes, cum tribus aut quatuor Fratribus dimitteret, qui diuinum officium ad Patris Benedicti corpus peragerent: aſſerentes ſe hoc pro nulla alia cauſa facere velle, niſi quod Caſſinenſis Eccleſia magnam per totum orbem Romanum haberet famam eſſe in omnibus locupletem, atque præ omnibus Italiæ Eccleſijs in auro, & argento, alijsq; pluribus opibus pollere. Quod ſi omnia hæc Lotharius Imperator, vel alij inimici Regis obtinere valerent, multa detrimenta, & damna, per hoc in Regno eius euenirent. Dicebant autem hæc mentientes, quia vt poſt in propatulo claruit, illum inter eundum comprehendere, & ſupradicta omnia ſurripere diſpoſuerant: ſicq; iam Monaſterium, & cuncta ſecurè detinerent. Poſt hanc ergo tam inauditam, tamq; nefandam iuſſionem, abſque communi Caſſinenſium Fratrum conſilio Abbas hoc ſe agere poſſe negauit. Accepta itaq; conſiliandi licentia, hi qui ex parte Regis erant egreſſi ſunt foras.

Ann. 1136

Dehinc Abbas, Monaſterij priores conuocans, quam ob

causam Cancellarius venerat pandit. Quid cuiq; super hoc videretur interrogat, atque quid in tali negotio opus sit, consilio cum eis communi pertractat. Omnium tamen vnanime votum, vna sententia fuit, quatenus Cassinense Monasterium, nullo pacto nulla ratione in laicorum potestate traderetur. Promittentes se, vsque ad mortem pro tanti loci defensione certare paratos esse. Ante se canum, muricipum, & equorum carnes comedere, quam Cassinense cœnobium in aliorum potestatem, atque dominium venire permitterent. Quoniam quidem si caput incolume permanere constaret, reliqua membra, si quid incommodi, si quid aduersi eueniret, salutem sperarent: Si autem caput periret, cætera etiam membra, licet sana viderentur, cum capite pariter in interitum irent. Hoc communi consilio deliberato, Cancellario aduenienti cum Canzolino, Abbas taliter orsus est loqui. Super Cassinensis cœnobij negotijs, vnde nos requirere voluistis, tam pro rei magnitudine, quàm etiam, & pro ipsius temporis breuitate, neque consiliari, neque quid vobis respondere possemus inuenimus: vnde rogamus quatenus nobis terminum detis, quousque cunctos nostræ congregationis Fratres, qui per obedientias positi sunt, conuocemus: sicq; cum eis, quid nobis agendum sit, communi consilio pertractemus.

Optima Cassinensium Monachorũ deliberatio.

Tunc Cancellarius amaritudinis felle succensus respondit dicens: Quod consilium hic est? aut quod consilium vultis habere? hic non est consilium, non erit dilatio aliqua, nisi vt iussionem Regis impleatis: Nam ego vobis consiliãdi terminum non do, sed omnino ex parte illius impero, atque præcipio, quatenus extemplo, quid de hac re statuistis respõdere curetis. Cui Abbas respondit. Hoc profecto, quod dicitis implere minime possumus, & maxime, quia si hoc Rex præcepit, vel qua ex causa, hæc fieri mandauit ignoramus. Ad quem Cancellarius, tale confestim dedit responsum. Ego sum os, & lingua Regis, per me loquitur, & sua iura disponit. Qua vero ex causa fieri mandauit, hæc est. Lotharius cum suo Papa Innocentio veniet, & in hoc volumus vos probando tentare, si nobiscum debetis in fidelitate Regis permanere, ac pro eius conseruanda corona contra

Lotha-

Lotharium decertare. Ad quem Abbas. Parati ſumus, inquit, hoc cum neceſſe fuerit adimplere, & ſacramento inde vos, in præſenti per noſtros fideles firmare; inſuper promittimus nos contra inimicos Regis ſtrenuè præparare, & pro poſſe Caſſinenſe cœnobium, contra Imperatorem defendere, & manutenere. Cui cum Cancellarius dixiſſet, cum quibus Caſſinenſe cœnobium contra Imperatorem defenſurus eſſet. Abbas reſpondit, cum opportunum fuerit, de ciuitate S. Germani, & omni Terra S. Benedicti fortiores, & robuſtiores quosq; eligentes, hic habere ſtudebimus, ſicq; cum veſtro conſilio, & veſtris militibus in adiutorium (ſi res ita exigeret) venientibus, Caſſinenſem Eccleſiam contra Imperatorem, & contra milites eius defendere, & manutenere curabimus, ita vt per Caſſinenſe cœnobium, nulla Rex detrimenta, vel damna patiatur. Exclamans protinus Cancellarius dixit cum magna indignatione. Ecce Regis fideles, videte, cum quibus putat ſe Caſſinenſis Abbas Imperatori reſiſtere, cum effæminatis videlicet, infidis, & periuris, & qui numquam B. Benedicto fidem ſeruauerunt. Qui Brunonem, Oderiſium, & Nicolaum de Abbatia expulerũt, qui Caſſinenſe cœnobium contra fas, & ius cæperunt, qui caſtrum Ianulæ deſtruxerunt, monachosq; contradicentes, ante B. Benedicti altarium gladijs percuſſerunt. Cæpit autem & multa cum ſuis contra Abbatem dicere, & monachos, & laicos deturpando iniuriare, multis & varijs opprobrijs dehoneſtare, fallaces, & callidos declamare, cumq; ad hæc omnium ora in ſilentio eſſent, receſſit tandem cum magna indignatione, & ira: præcipiens, ac dicens, vt per totum ipſum diem de eadem re reſponſum ſibi reddere omnino deberent.

Recedente itaq; eo omnes Priores in vnum cum Abbate conueniunt, cauſam inter ſe conferunt, trahunt longa ſuſpiria, & quid agere debeant neſciunt. Anguſtiæ illis erant vndiq; & quid eligerent neſciebant, dicentes: ſi Monaſterium in manibus laicorum damus, incurrimus in mortem animæ, & corporis, ſi autem non damus non effugiemus manus illorum, ſed melius eſt nobis incidere in manus hominum, quam derelinquere legem Dei noſtri, & videre mala gentis

nostræ, & sanctorum. Hoc vnum omnes à minimo vsque ad maximum dicebant, in hoc omnium diffinita sententia erat, vt quamdiu possent, numquam Cassinense cœnobium pro vita amittenda in laicorum traderent potestatem. Visum demum omnibus est, vt ad eumdem Cancellarium nuntios destinarent, qui eum suppliciter exorarent, quatenus illis spatium daret quousque de tanta re, sicut deceret, consiliari, eiq; respondere valerent. Cancellarius autem dum Monasterium cum satellitibus suis deambulans circuiret, ad dormitorium veniens iussit metiri altitudinem muri, quatenus illius exemplo scalas ad cœnobij captionem aptare valerent. Quod videns vnus ex Fratribus nuntiauit Abbati.

CAPVT XCIX.

Visio cuidam Ioanni monacho ostensa.

O etiam tempore quidam Frater, Ioannes nomine, dum naturæ debitum solueret, & iam sine motu, & voce iaceret, subito in se rediēs, retulit se vidisse Patrem Benedictum cum multitudine monachorum defunctorum in Ecclesia stantem, & Regem Rogerium eādem Ecclesiam ingredientem, omnemq; Cassinensis Ecclesiæ thesaurum asportantem. Qui cum ad gradus maioris Ecclesiæ peruenisset, mortui, qui in Ecclesia eminus erant, irruentes interficiebant eum. Hæc cum dixisset adiunxit, vt certius sciatis me vera proferre, noueritis me statim è mundo recessurū, quod si post hæc vlterius vixero, indubitanter, quæ protuli falsa fuisse noscatis. His dictis obdormiuit. Hæc quidem Frater. Nos verò præfatam visionem pertractantes, atque in memoriam retinentes, iam penè totam impletam esse videmus, quando ferè omnem huius loci thesaurum Rogerij Regis factione sublatum esse videmus. Acta sunt autem hæc omnia vigiliarum Epiphaniarum die.

Ann. 1136

CAPVT C.

Monachi nudis pe-

POST hæc ab Abbate, & Fratribus statutum est, vt duodecim ex Monasterij senioribus, discalciatis pedibus ad

ciuitatem

ciuitatem pergerent, vbi iam dictus Cãcellarius,& Capuanus electus morabantur, ſuppliciter flagitantes, vt ſpatium darent in quo Fratres, qui in obedientijs erant congregarentur, quatenus cum eis in vnum communicato conſilio congruum reſponſum, de re ſupraſcripta, proferre valerẽt. Quod dum factum fuiſſet cum luctu, & gemitu vſque ad ianuam Monaſterij illos eſt omnis congregatio ſubſecuta; illis autem recedentibus, Fratres ad Eccleſiam B. Benedicti reuerſi ſunt, vbi quantæ lacrymæ effuſæ ſint referre quis valeat? omnes enim in terram ſe proſternentes, & capita in pauimento Eccleſiæ percutientes, Domini miſericordiam, cum luctu, & voce cordis implorabant, vt locum iſtum reſpiceret. Demum vero ad B.Benedictum conuerſi, ac ſi preſentem eum viderent. Pater ſanctiſſime tu præſentiorem te diſcipulis tuis poſt carnis receſſum, quam ſi viueres pollicitus es, te eſſe futurum, vnde per Patrem,& Filium,& Spiritum ſanctum te adiuramus, vt quemadmodum pollicitus es, & nos, & locum iſtum protegas,& ab omnibus malis defendas. Poſt hæc viuificæ crucis lignum, & brachium ſancti Apoſtoli,& Euangeliſtæ Matthæi, & ſancti confeſſoris Chriſti Mauri Fratres ſumentes, cum litanijs per Eccleſias intra Monaſterium ſitas pergere ſtatuere. Cumq; in Eccleſia B. Martini, vota Domino ſupplicationis, & laudis perſoluerent, poſt finita ſuffragia exeuntes inde, ad Eccleſiam Beati Protomartyris Stephani diuertere, vbi cum vnus è Fratribus ad portas baſilicę aperiendas pręceſſiſſet, inuenit eas obſeratas, Frater enim, qui eamdem tenebat Eccleſiam, vnus erat ex duodecim illis, qui ad Cancellarium ierant,& clauem Eccleſię oblitus dimittere, ſecum detulerat. Regreſſo autem illo, qui ad Eccleſiam aperiendam præceſſerat. quod in re erat denuntiat,& vt reuerterentur, qui primi incedebant dicebat: iterum alij, atque alij currentes, ſimiliter clauſas ianuas inuenere, & Fratribus nuntiare curarũt. Frater autem, qui crucem ferebat, neſciens, quid ageret, ſe ſequentes hortatus ad ianuas peruenit Eccleſiæ, & mox tactis ſeris, diuinitus ſunt apertæ: vnde aliquantulum lætificati, gratias Deo peregerunt, atque cum omni deuotione, & cordis contritione ibi litaniarum ſuffragijs peractis, ad

dibus Cãcellarium adeunt.

Monachi Dei miſericordiam implorant

Miraculũ.

Patris Benedicti Ecclesiam, sunt reuersi; sicq; missas ipsius Dei cum luctu, & tristitia peregerunt. Et tunc adimpletum est in illis, quod per Prophetam dicitur: Dies festi vestri conuertentur in luctum. At Fratres, qui missi fuerant ad Cancellarium, cum ad locum, in quo Pater Benedictus semel per annum cum Sorore sua locutus fuerat, peruenissent, Decanus, & qui cum eo ob eamdem rem ante descenderāt, cognito illorum aduentu, ad Monasterium remiserunt dicentes, quod pro tali facto Cancellarius magis prouocaretur ad iram, quam flecteretur ad misericordiam.

Amos 8. vers. 10.

Nota hūc locum.

Cancellarius autem postquam audiuit, quod Fratres cum B. Mauri brachio per sanctorum Ecclesias Dei omnipotētis clemētiam supplicarent, in superbiam eleuatus, cæpit multa contra monachos minitare dicens, se incisuros illis, & labrum, & nares, & vestes illorum medias, vsque ad nates, & sicut alter Nicanor verba blasphemiæ in Deum, & Sanctos eius proferre dicens. Quod spes, quam monachi in Benedicto, & in Mauro habebant, cassa esset, illisq; magis perniciem, quam salubritatem conferret. Vehementiq; post hæc indignatione permotus, litteras habitantibus in Campania, Samnio, Apulia, Lucania, & Calabria direxit, mandans vt quam citissime possent, cum diuersis bellorum machinis, ad Cassinense Monasterium obsidendum, & capiendum venirent. Abbas autem agnoscens, quod Cancellarius de sua morte, & cœnobij captione cogitaret, cum paucis communicato consilio, Legatos ad Landulfum de S. Ioanne, qui tūc Imperatori fauebat, direxit: mandans, vt veniret, & Cassinense Monasterium sub cura sua susciperet, & contra eos, qui illud capere quærebant defenderet: verum quia hoc per diem agi non poterat, per noctem impletum est, atque ex vtraque parte factis sacramentis, tertia die post festiuitatem Epiphaniæ, feria sexta, milites Landulfi iam dicti in Monasterium inducti, & munitiones contraditæ sunt. Landulfus verò post hæc Cassinum deueniens, Abbati & Fratribus constantiam, & inimicis perturbationem maximam contulit.

Cancellarius autem agnoscens Landulfum Cassinum venisse, ciuitatem Aquinum, quo commorabatur relinquens,

atque per sanctum Angelum in Maiolisi Lirim fluuium trã-siens, Minianum perrexit, vbi infirmitate grauissima tactus, Notario præcepit, vt litteras scriberet, quatenus omnes, qui in Regno Regis Rogerij morabãtur ad Cassinense Monasterium capiendum venirent, quod dum ille implere satageret, subitanea morte defunctus est.

Post hæc Abbas cum Fratribus statuit, vt per triduum Dei omnipotentis clementiam supplicarent, quatenus pacem, & quietem Cassinensi cœnobio largiflua pietate concederet; & quia silentium illis diebus, propter tumultum, & perturbationem, tenere non poterant, decreuerunt, vt tribus diebus post completorium, vnum per noctem Psalterium in Ecclesia cantaretur; sed antequam eamdem triduanam inchoarent, Abbas in capitulo surgens, iuxta Monasterij consuetudinem veniam petijt, & confessionem de suis excessibus fecit. Similiter & omnes Fratres post illum, se in Patris Benedicti Regula deliquisse confessi sunt, sicq; Abbas indulgentiam illis conferens, de omnibus excommunicationibus in Cassinensi cœnobio factis, in quibus aliquando offenderant, eos absoluit.

ADNOTATIO.

Cardinalis Baronius tom. 12. *Annal. anno* 1136. *super his, quæ à Petro hoc capite referuntur, hæc ait. At dicet aliquis, si schismatici erant hi, quomodo miraculo illo apertę sunt eis spontaneè fores Ecclesiæ? Dicam breuiter: Non simul, ac Abbas, vel Episcopus aliquis schismaticus est, necesse est omnes sibi subditos pariter esse schismaticos, sed illos tantum, qui certo sciunt suum errare Præsulem, cæteros autem non peccare, qui persuasibilibus rationibus, putant ipsum recta incedere via, & se verum sequi Pastorem, nec tanta inest ipsis doctrina, vel adeo explorata rerum gestarum cognitio, nec facultas exquirendi, cuius potiora sint iura, hosq. sua ipsorum conscientia reddi crimine liberos, sicut & tunc euenisse putamus: nimirum, quod & si Abbas, & ex Præfectis aliquis apud Deum, & eius Ecclesiam rei fuerint patrati sceleris, simpliciores tamen his subditi, bona fide, & conscientia* Pag. 245.

scientia pura cuncta gerentes, diuinis tantum rebus vacantes, omnis curiositatis expertes, nullo modo (vt canones docent) rei fuerint tanti criminis, quorum numerum haud exiguum fuisse, iure possumus existimare.

Hæc quidem optime dicta sunt à sapientissimo Cardinali: verum vnde ipse habuerit, vel Senioretum Abbatem, vel Cassinenses Monachos, eo tempore fuisse schismaticos, ego penitus ignoro; & quidem Senioretus numquam legitur à vero, & legitimo Ecclesiæ catholicæ Pontifice se aliquando separasse, sed post eius obitum Rainaldus Calamentanus, Abbas tumultuaria electione factus, cum suæ factionis monachis, filio Petri Leonis Antipapæ, cuius Subdiaconus erat, adhæsit, sicq. ipse cum suis schismaticis facti sunt: vt docet auctor infra cap. 104. Restituendus ergo Senioreto Abbati bonor sibi debitus, nec inter schismaticos, sed inter veros, & legitimos Ecclesiæ catholicæ filios annumerandus, cum nullibi appareat schismate se ipsum polluisse, sed semper in obedientia Innocentij secundi perseuerasse. Immo quia nec ipse, nec Monachi Cassinenses schismaticis adhærere voluerunt, vniuersa mala, quæ hic referuntur, sunt perpessi.

CAPVT CI.

S. Benedictus Bono Monacho apparet.

IS porrò diebus quidam Frater, Bonus nomine, dũ in Ecclesia B. Protomartyris Stephani post matutinalem synaxim fatigatus obdormisset, B. Benedictus in visione ei apparens dixit. Multa incommoda, & perturbationes, & rerum maximum detrimẽtum pro hoc facto habebitis; sed confidite in Domino, & in potentia virtutis eius, quia adhuc domus mea reintegrabitur, & in suum statum reducetur, Beatissimum vero Maurum, vt omni instantia precum supplicetis, præcipio, ipsius sine dubio interuentu, ab instanti periculo, & perturbatione liberabimini, & his dictis disparuit. Euigilans autem Frater, Abbati & Fratribus, quæ viderat, & audierat per ordinem pandit, vnde in communi Fratrum capitulo statutum est, vt omnibus Dominicis diebus ad introitum Ecclesiæ, post antiphonam

tiphonam B. Benedicti adderetur, & antiphona B. Mauri. Similiter, & in omnibus festis, in quibus collecta facienda est, sicut in quotidianis diebus antiphona, & oratio eius diceretur. Interea tota Terra à fidelitate Abbatis, præter castrum Cassinum, recessit; de quo facto homines de castro S. Angeli, causa, & initium exciterunt. Ipsi enim primitus inimicos Monasterij intra castrum suscipientes, Cassinense cœnobium oppugnare cæperunt. Post hæc Bertulfus Mansionarius, natione Cymber, & Adenulfus cognomento Marsicanus, huius rei gratia ad Imperatorem Lotharium diriguntur. Dehinc omnes obedientiæ per Campaniam, Picenum, Samnium, Lucaniam, atque Calabriam captæ, atque à iure cœnobij Cassinensis subductæ sunt.

Cancellarius vero, qui tanti mali caput, & auctor fuit septimodecimo die, postquam huc in vigilijs Epiphaniæ peruenit, apud Salernum ad extrema perueniens clamabat. Benedicte, & Maure cur me interficitis? cumq; hæc crebro repeteret, vita decessit. Cancellarij interitus. Anno 1136.

CAPVT CII.

EO etiam tempore quidam Frater Crescentius nomine, natione Romanus, vidit in visione, quemdam lacum, nimiæ magnitudinis, & ignei coloris, cuius vndæ ad cœlũ ferri videbantur, in quibus vndis, vidit eiusdem Cancellarij animam in aeris alta eleuari, & rursum ad ima demergi. Iuxta quem lacum, cum duos Monachos stare vidisset, interrogatus ab eis cuius esset anima, quam tantis tormentis affisci videbat, se Frater nescire respondit. Ad quem qui videbatur senex, hæc est, inquit, anima Guarini Cancellarij, quæ idcirco talia patitur, propter perturbationem, & tribulationem, quam Cassinensi Monasterio excitauit. Quem Frater cum quis esset, qui talia promeret interrogasset. Fratrem Benedictum se esse respondit. Frater autem à somno exurgens, ita se vidisse, & audisse, Deum, & Sanctos eius testes inuocans, affirmabat. Cancellarij æterna damnatio.

Inter

Inter hæc quidam ex nostris, contra voluntatem Abbatis, de pace, & concordia tractare cæperunt, cum ijs, qui ex parte Regis erant, mediante Richardo Episcopo Caietano. Demum vero, ad id ventum est, vt ex parte Fratrum, facto ab obedientialibus sacramento, & à cuncta congregatione promissione de pacta conuentione, atque ex illa parte factis sacramentis, pax fieret: sicq; commotio illa, & perturbatio, subito quieuit, sed ad tempus.

CAPVT CIII.

Senioretus obijt ann. 1136.

ERTIA vero die, postquam hæc facta sunt, supradictus Abbas languore depressus, vitam finiuit, quinta feria, nonis Februarij. Per totam vero noctem, qua vita decessit. Decanus cum Fratribus tractare cæpit, qualiter antequam mors eius diuulgaretur, homines Landulfi superius nominati, qui Monasterium tenebant foras expellerentur. Remuneratis igitur illis, qui in capite eorum erant, & à Regis Baliuis securitate accepta, vt inde cum suis omnibus exirent, mediante iam die omnes de Monasterio, cum armis recedentes, ad sua reuersi sunt, qua ex re factum est, vt vsque ad illam horam, mors Abbatis palam nesciretur. Hora autem nona iam propinquante, celebrato officio ipsius, sepulturæ traditus est, ad dexteram partem introeuntium in cimiterium, iuxta gradus, vbi quatuor discipuli B. Benedicti requiescunt.

CAPVT CIV.

ED vt ad id redeam vnde digressus sum, cum ad huc Abbatis feretrum in Ecclesia esset, destinati sunt à Canzolino, Capuani Principatus Camerario, milites, vt nullus eo absente de Abbatis electione tractare præsumeret. Dilatum itaq; est, & contradicentibus, ac mærentibus monachis, vsque ad ipsius aduentum protelatum, cumq; illuc aduenisset, cum ei ostenderentur,

tur, de electione Abbatis Patris Benedicti iussio, & priuilegiorum constitutio: Respondit, quod nil ad præsens istiusmodi valeret ostensio, sed differte vsque ad Domini mei Rogerij Regis notitiam: sin autem, tradite arcem Bantrensem, & eligite quem vultis, ita tamen, vt prius fidelitatem Regi faciat; quod cum Fratres se non implere dixissent, ipse exercitum congregans, vniuersa Cassinensis cœnobij castra ab eius ditione subduxit.

Iam ferè sex dies in tali fluctuatione transierant, cum ad festum virginis Christi Scholasticæ, Fratres vndiq; ad Monasterium conuenientes, & de electione Abbatis inter se tractantes, diuiduntur in partes, & vna quidem Raynaldum Calamentanum, qui post Abbas extitit. Alia Raynaldum Etruriensem eligere disponebant; sed cum inter se plurima conferrent, visum demum Prioribus est, vt electio differretur, vsquequo ad Regem Rogerium, Romanumq; Pontificem, tunc Pisis remorantem, Nuntios destinarent, per quos Cassinensis cęnobij fortunam notificare, & super tali negotio illorum consilium præstolari valerent; sed cum ad hoc alteram partem flectere nullo modo possent, contradicentibus, & renuentibus alijs, qui supradictum Raynaldum Calamentanum eligere disposuerant, eumdem Raynaldum apprehendentes, in Patris Benedicti cathedra illum locantes, sibi in Abbatem constituunt. Reliqui vero nimis hæc indigne ferentes, clam ad Berthulfum Mansionarium, & ad Adenulfum Cassinensis cœnobij Fratres, quos Abbas Senioretus Legatos direxerat ad Imperatorem Lotharium, Nuntium cum litteris destinant: per quas, & Senioretum de hoc mundo migrasse, & eumdem Raynaldum contra voluntatem suam sediciose, & non canonice electum esse notificabant: postulantes, vt Imperatorem atque Pontificē ex parte totius congregationis rogarent, vt ex suis aliquem in Cassinensi cœnobio Abbatem constituerent, & in Raynaldi electione nullatenus præberent assensum, prius se Monasterium destruere, prius inde egredi, quam illum sibi Abbatem constitui proclamātes. Quod dum Raynaldus certo certius agnouisset, clam cum Canzolino, alijsq; fidelibus Regis paciscitur, eiq; fidelitatem faciens, Abbatiam illi confirmauit: sicq;

Raynaldi Calamentani tumultuaria electio.

Raynald⁹ schismaticis adhęret.

ficq; sacramentum à colonis Monasterij accipiens, à filio Petri Leonis cuius Subdiaconus erat, in Cassinensi Abbatia firmatur. Cumq; Nuntius, qui litteras ferebat Rauennam, vbi tunc Imperator morabatur peruenisset, à supradictis Fratribus Imperatori Lothario cum litteris præsentatur. Pandunt quæ Cassinensi Ecclesiæ, camera scilicet Romani Imperij accidissent, qualiter Senioretus defunctus, & Raynaldus, qui fidelitatem Regi Rogerio fuerat; Abbas contra voluntatem multorum electus fuisset: & quia nonnulli ex Fratribus de Monasterio egredientes in manus inimicorum incidissent, & plurimas perpessi essent calamitates. Post vero deflebant periclitari suos familiares, confundi Cassinense cœnobium, & quemadmodum ipsi omnia dimisissent, pro Romani Imperij fidelitate, in quo solo spem suam post Deũ, & Patrem Benedictum Cassinensis Ecclesia posuisset.

Lotharius autem Imperator misericordia motus, necnon & memor, qualiter sub antecessorum suorum tuitione Cassinensis Ecclesia fuisset, multo magis tamen propter odium Regis Rogerij, quem Romano Imperio inimicissimum esse iudicauerat, propensior erat apud prædictos Fratres, & iuxta tenorem edicti, quod Pipinus, & Carolus Magnus statuerant, illos inter cappellanos Romani Imperij, iuxta morem antiquum constituit. Cumq; Duces, Principes, ac Marchiones Imperij congregasset, beneficia prædecessorum suorum Cassinensi cęnobio concessa intimabat, & supradictum Raynaldum accusans, manifestum hostem Romani Imperij pronuntiat, quoniam Abbatiam ab inimico Romani Imperij sibi confirmatam acceperat, neglecto, & contepto Imperatore, à quo Cassinensis Ecclesia ciuitates, castra, & omnes possessiones acceperat.

CAPVT CV.

Innocentius Papa conatur reducere Cassinẽses

EO tempore Henricus Dux Baioariæ gener Imperatoris, ab eodem Imperatore transmissus, vna cum Papa Innocentio intrauit Campaniam. Igitur cum in planitiæ, quæ Cassini contigua est, castra posuissent, Richardum supradicti Pontificis cappellanum,

&

& Cassinensis cœnobij Monachum ad Monasterium destinant, mandantes quod si illos vellent recipere, & Papæ Innocentio obedientiam exhibere, ipsi pro suo posse, illos, vt filios, vt fratres, vt socios diligerent; & Cassinense Monasterium sub Imperatoris tutela, & defensione semper haberent. Sed cum huic rei Raynaldus aurem non accomodaret, & fratres illum de Monasterio exturbare, si facultas daretur, per omnia vellent, idem Raynaldus Fratres in capitulum conuocans, suadebat, vt in Regis Rogerij fidelitate manerent, vt filio Petri Leonis obedientiam conseruarent. Adiutorium illis non defuturum. Postremò fatetur se ab illis Abbatiam accepisse, non ab alio. Ad illorum libitum, si vellent, Abbatiam dimitteret, si non, retineret. Et hæc quidem ore non corde proferebat, iam enim occulte miserat ad Gregorium filium Adenulfi de S. Ioanne, vt cum suo exercitu per Tirillanam siluam. Cassinum veniret, quatenus eius ope, & auxilio fultus, Monasterium contra Papam, Ducem, & Monachos retinere valeret. Quo dum venisset cum eodē electo sacramento confæderatur, & Monasterij munitiones ab ipso accipiens, & assultum, cum suis militibus Pontificis Nuntios inuadit: quos cum in fugam vertisset suis audaciā permaximam tribuit. Apocrisarij autem Pontificis dum ad ciuitatem, quæ monti adiacet peruenissent, ciues sub Imperatoris fidelitate sacramento constringunt, & sic ad castra redeunt. Raynaldus autem cum Gregorio intra Monasterium conclusus sata extra Monasterium incidebat, & omnia destruebat, ne quid ad alimentum hominum, vel iumentorum relinqueretur.

Raynaldus ĩ schisмate perseuerat.

Iam ferè vndecim dies transierant, cum Dux videns Monasterij Cassinensis bona dilapidari, simul & pugnæ tempus transire, consilio habito, Raynaldum euocat, & calicem aureum, necnon & obsides pro quadringentis libris accipiens, Abbatiam ex parte Imperatoris (si in eius fidelitate permaneret) illi confirmat; & eum à se, suisq; securum reddens, Imperatoris vexillum in B. Benedicti Ecclesiam induci, ac demum in arcem, quæ Ecclesiæ imminet, cum ingenti laude imponi præcepit.

Alia vero die castra mouens cum ingenti exercitu supra

ciuitatem

ciuitatem Capuanam deuenit, ibi itaq; Rao Raelis filius, & Goffridus de Aquila venientes, & se, ac suos Pontificis, ac Principis Roberti, & Henrici Ducis Imperio subdunt. Capuani autem cernentes Barones cateruatim ad Papam, & Ducem confluere, solo prostrati veniam poscunt. Quo facto totus, vt ita dicam, Capuanus Principatus Rogerij iussa linquentes, Papæ vestigijs aduoluuntur, omnia imperata se facturos spondentes: multi namq; propter amicitiam, quam cum Roberto Principe habuerant, confluebant ad eos, nonnulli propter illorum gloriam, & remunerationem beneficiorum, quam se ab ipsis accepturos sperabant: plures vero propter spem quam in eis, tanquam in proprijs Dominis habebant.

Henricus interea gener Imperatoris vna cum Papa Innocentio, Roberto Principi Capuanum Principatum restituẽtes, cum ingenti exercitu ad pontem S. Valentini iuxta Beneuentum castra locauit. Mãdat post hæc Dux in ciuitatem ex parte Apostolici Nũtios, vt nisi anathema Apostolicum, & Imperialẽ vellent incurrere iram, Beneuentum in eorum manu remitterent, & nundinas foris vrbem pararent. Contradicentibus autem illis, qui in vrbe ex parte filij Petri Leonis erant, Nuntij Papæ Innocentij infecto negotio de ciuitate exclusi sunt: nam Rogeriani milites, qui tunc in ciuitate erant, minimè pactis consenserunt, moxq; quingẽtorum militum, & triginta millia peditum congregantes exercitum, foris ciuitatem contra illos pugnaturi, conueniunt: ob quam rem Pontifex in iracundiam versus, Beneuentanos à liminibus Ecclesiæ separauit, Ducemq; cum exercitu contra eos congredi præcepit: sed cum scutiferi Ducis in prima acie terga vertissent: Dux euentum fortunę alteratum perpendens, præcepit militibus, vt fluuium transuadentes, montem, in quo ciuitas sita erat, ascenderent, & ab aurea porta ciuitatem inuaderent. Seditio tamen in vrbe de rebus præsentibus erat, quibusdam dicentibus Papæ Innocentio reddendam ciuitatem, debere iuxta patrium morem B. Petro, & eius Vicario deseruire: alij vero nequaquam, sed repugnare persuadebant; milites interea fluuium transuadantes ad ciuitatem tendebant. Beneuentani autem,

Innocentius Beneuentanos excommunicat.

tem, hoſtes contra ſe venire dum perſpexiſſent, è pugna ſe ſubducentes, fugæ præſidium ſumunt. Hi autem, qui ex parte Ducis erant illos inſtantius inſequentes, ciuitatem cum eis ingreſſi ſunt, atque hoc modo Beneuentum in deditionem acceperunt. Vrbe vero potiti, Troiam Apuliæ vrbem applicuere, quam abſque pugna à ciuibus accipientes, oppida quæq; adiacentia cum Gargano, atque Siponto in ſuum dominium vertunt. Beneuentum capitur.

CAPVT CVI.

LOTHARIVS interea Imperator eo tẽpore Rauennam egrediens, Vmbriam, Aemiliam, Flaminiam, Picenumq; Prouincias ſub ſuo iure redegit, ciuitates contradicentes, ad ſolum vſque proſtrauit. Cumq; ad Monaſterium S. Martini in Salinis perueniſſet, Tranſmundus Præpoſitus S. Liberatoris illũ adiens, eumq; ex parte Caſſinenſis congregationis efflagitãs, quidquid B. Benedicto in partibus illis ablatum fuerat, reddi præcepit. Inde vero caſtra mouens, ſupra Barium, quæ totius Apuliæ caput eſt, tentoria fixit, & à ciuibus vrbis ſuſceptus, arcem quam Rex Rogerius magnifice conſtruxerat, oppugnare modis omnibus cæpit. Diu itaq; illam vallo, diuerſiſq; bellorum machinis oppugnans, plurimis ex vtraque parte interemptis, tandem cum magno labore illam obtinens, ad ſolum vſque deduxit, vniuerſaſq; Apuliæ vrbes, ſub Romani Imperij iura redegit, ſicq; peractis omnibus, Ducem ordinaturus, Melphiam Apuliæ vrbem perrexit: quo dum veniſſet, exercitum dirigens, Salernum obſidere præcepit.

His porrò diebus Berthulfus, & Ioannes Caſſinenſis cœnobij Fratres proclamationem fecerunt contra Sipontinos, ante eumdem Imperatorem, qui ſiluam Monaſterij, quę ſubditione hoſpitalis ſita erat, in ſuum dominium retorſerant. Horum itaq; Imperator precibus inclinatus, ſigillum ſuum illis conceſſit, ex parte ſua præcipiens, niſi Imperialem vellent incurrere iram, ex tunc, & deinceps ſiluam illam ſub

Cassinensi Monasterio quietam manere permitterent, mille bizantiorum pœna apposita, si hoc remouere tentassent.

CAPVT CVII.

Lotharius Raynaldo litteras mittit.

SENIORETO itaque vita decedente, Raynaldo, qui ei successit Imperator litteras destinauit, mandans, quod semper moris sui fuit manutenere, & amplecti eos, qui ad Romanum spectarent Imperium, nec eos vnquam deserere, qui fiduciam in se posuissent: vnde proculdubio sciret, quod Ecclesiæ Cassinensis ius, quousque viueret tueretur, nec alienæ potestati submitteret, quod sui iuris esset, & quod ad Imperialem spectabat dignitatem. Quia vero in festo Apostolorum Petri, & Pauli curiam pro statuendo Duce, apud Melphiam condixisset, omnesq; Terræ Barones eo conuocasset, mandaret, vt assumptis secum sapientioribus Fratribus, omnibus postpositis, ad eum veniret, omniaq; priuilegia secum deferret, ius Ecclesiæ suæ ostensurus, volens beneficijs super hoc obtinere, vt apud Cassinensem Ecclesiam memoriale suum semper remaneret. Si ad festum præfatum venire posset, veniret, sin autem quantocius posset.

Aliam quoque sacram Ottoni Decano, & Fratribus direxit, notificans, quia nollet, quantum Deus permitteret, in aliquo terminum antecessorum suorum Imperatorum excedere, & ius Ecclesiæ Cassinensis ad exemplum illorum in nullo minui pateretur, semper enim Cassinensis Ecclesia in vigore sanctæ religionis permansit, omnibusq; forma bonæ conuersationis fuit: vnde nosse illos vellet, quia Abbatem suum, ad se venire fecisset, & pro consilio Principum ita Cassinensis Ecclesiæ causam diffinire, vt nihil libertatis suæ tempore suo amitteret. Sed cum Abbas ad eum adhuc ire distulisset, iterum aliam direxit epistolam, per quam mandauit, vt ad se veniret, commonens illum, quod si timore alicuius coactus, ab vnitate Ecclesiæ exorbitasset, ad eũ, quem tota Ecclesia patrem recognonit, rediret.

Electus

Electus ergo non ſine titubatione, & pauore, ad iter ſe præparauit, ac Fratres, qui ſecum irent deſignauit. Dicebant autem amici, & inimici non impune ei prouenturas amicitias, quas cum inimicis Imperatoris habuiſſet. Ob quam rem, amici quidem deſperabant, inimici vero, licet in proſpectu contriſtarentur, in abſcondito lætabantur, ſperantes meliora ſibi, rerum mutatione ventura, quod poſtea rei probauit euentus. Sed cum in ſuſpicione quoſdam Fratres haberet, Monaſterium, & caſtra eius amicis, & propinquis ſuis commendauit. At vbi legati Imperatoris, legationis ſuæ cauſam in conſpectu omnium protulerunt, Pars trepidare, quod in Regno, & ſub poteſtate Regis Rogerij poſiti, nequaquam cum inimico illius pacem faceret, vel ad eum ire debere cenſebant. Alia vero, quæ & ſanior videbatur, ad Imperatorem ire, eius in omnibus præceptis obedire dicebant. Tandem Abbas coactus, in natiuitate S. Ioannis Baptiſtę, iter arripuit: ducens ſecum ex Caſſinenſi congregatione quoſdam ex ſapientioribus monachis. Necnon Ioannem ciuitatis S. Germani Archipresbyterum. Alioſq; nonnullos nobiles ſapienteſq; laicos de Terra S. Benedicti.

Eo itaq; die, quo ciuitatem S. Germani egreſſus eſt, Theanenſem deuenerunt ad vrbem, ibiq; quatuor diebus, aliquid noui de Imperatore præſtolantes manſere: indeq; progreſſi Capuam deuenere, benignum, vtpote in propria domo in Monaſterio S. Benedicti, quod in eadem ſitum eſt ciuitate, hoſpitium ſe habituros fore arbitrantes. Verum (vti poſtea rei probauit euentus) omninò eos ſua fefellit ſpes. Nam Innocentius Papa ſecundus, litteras per omnia Caſſinenſis Eccleſiæ adiacentia Monaſteria, ne ſupradicto electo, vel Fratribus obedirent, mandauerat. Ad quod cum perueniſſent pulſantibus illis Monaſterij ianuam, Fratres egreſſi, talia illis reſponſa dedere. Nequaquam Domini auſi ſumus, vobis aliquid contradicere, cum luce clarius conſtet hoc Monaſterium Caſſinenſi Eccleſiæ, & vobis ſubditum ſemper fuiſſe; ſed quia iureiurando Apoſtolicis Nuntijs, ne vobis hoſpitium daremus, coacti promiſſimus, nobis egreſſis, quæq. vobis ſunt de rebus Monaſterij neceſſaria tollite. His electus auditis, ad S. Vincentij Eccleſiam, quæ in eadem

Raynaldus Capuam peruenit.

ciuitate constructa est, suos abire præcepit, quo dum peruenisset, tametsi & ipsis, ne illos reciperent esset indictum, tamen quia præ verecundia illos iam ingressos minime eijcere poterant, affluenter, de quibus abundabant, eis seruiere. Reliqua verò omnia, quæ erant necessaria, abundanter Abbatissa Monasterij S. Ioannis transmisit.

Altera die, cæptum iter arripientes, per furcas Caudinas Beneuentum applicuere, indeq. moti per Afrigentum, perq. Roccam Gesualdi ad castrum, cui Guardia Lombardorum nomen est, applicuere: vbi quondam Leo Papa sanctissimus, cum Normannis præliaturus sanguinem minuerat, & per aliquot dies ibi requieuerat. Nolentes igitur præ paruitate, & deformitate castellum ingredi, foris ad Monasterium sancti Papæ Leonis diuerterunt, ibiq. satis benigne honorabiliterq., in quantum videri poterat, sunt recepti.

Raynaldo parantur insidiæ.

Sed quia humana fragilitas, ad malum magis, quam ad bonum semper extenditur, illius loci homines supradictum electum, cum suis Fratribus, Giliberto de Baldana, & Roberto de Murra, qui exercitui Rogerij Regis præerant tradere conati sunt. Tamen omnipotentis Dei dispositio (quæ multo aliter fieri disposuerat) consilium confudit eorum. Quædam namq. sanctimonialis in eadem Ecclesia commanens, cum consilij illius esset conscia, Petrum Cassinensem Bibliothecarium (*huius historiæ scriptorem*) ad se venire fecit, eiq. quæq. ab illis erant consilio inuenta aperuit: Quo Petrus, audito, electo, cæterisq. quæ illi erant reuelata aperuit, castellumq. quod valde erat proximum, petendum admonuit, quod electus, & quidam ex Fratribus despexere, seq. nullo modo eo die Monasterium egressuros affirmauerunt. At præfatus Petrus periculosum sibi esse, si ibi nocte maneret perpendens, Anfredum Monachum allocutus ad castellum cum suis rebus festinare cæpit; nonnulli vero ex Monachis, quæ illi fecerant aduertentes, & ipsi relicto electo recessere. At vbi electus omnes penè suos recessisse perspexit, ipse quoque ascensis equis cum reliquis ad castellum perrexit. Illucescente vero die, castellum egressi, cæptum summo studio peragebant iter, cum vix tribus diei elapsis horis, militum multitudinem contra se per latus descende-

re

re montis conspiciunt, subitoq. metu turbati, & in fugam conuersi sunt. At postquam milites omnem eos capiendi spem, illis fugientibus perdiderunt, ad locum proprium sunt reuersi. Monachi autem magis fugam, quam iter pacificum accelerantes, per Cisternam, Montemq. viridem Aufidum transfretantes, primo ad ciuitatem Melphiam, deinde ad Lacum pensilem, vbi omnis Imperatoris exercitus cum Papa Innocentio residebat, aduenere.

Sed cum Nuntij Papæ Innocentij extra castra Abbati obuiãtes dixissent, Põtificem iussisse, vt antequam castra intraret, discalciatis pedibus cum Fratribus, qui secum erant Papæ satisfacere, & pro obedientia, quam filio Petri Leonis exhibuerant, pęnitentiam recipere, & iureiurando firmare, vt quidquid Pontifex præciperet implere morigeraret, & filium Petri Leonis cum suis refutans, anathematizaret: Raynaldus timore ductus Cæsarem appellare, & de hac re cum Imperatore consiliaturum respondit, & sic castra ingressus est. Post hæc cæpit in omnibus libertatem ostendere, & quosque venientes muneribus alligare. Moxq. antequam tentoria figerentur, missis Nuntijs, suum Imperatori aduentum notificare curauit. Tunc Imperator cum ipso, ac Fratribus pro B. Benedicti amore magnificentiam ostendit, moxq. misso à latere suo Henrico Duce Baioariæ genero suo, & Rodulfo, & Ottone Palatinis Comitibus, vt tentorium, quod iuxta Papilionem Pontificis, ipsius iussu fixum fuerat, remouerent. Illudq. iuxta suum tentorium figerent mandauit: asserens, cum Cassinensis Ecclesia per Carolum Magnum, & Pipinum, specialis camera sit Romani Imperij constituta, nequaquam iustum esse cappellanos Imperatoris (Monachos scilicet Cassinensis Ecclesiæ) ab Imperatore separari, sed iuxta eum suum tentorium figi debere, quod & factum est.

Pontifex Nuntios Raynaldo mittit.

Raynaldus Cæsarem appellat.

Cæterum vbi Romanus Pontifex Cassinensem electum ab Imperatore susceptum esse cognouit, directis Cardinalibus cæpit vehementer Imperatori instare, vt iureiurando filium Petri Leonis anathematizari à Cassinensibus Monachis, & per sacramentum fidelitatem, & obedientiam Papæ Innocentio, & eius successoribus promitti faceret. Conque-

rens, cur excommunicati, & à liminibus Ecclesiæ separati ab Imperatoria essent Maiestate recepti. Renuentibus Monachis, atque dicentibus: Dominum in Euangelio, & Patrem Benedictum in Regula præcepisse ne iurarent, & se ac Priores suos nūquam iurandi consuetudinem habuisse, fidelitatem vero, neque Papæ, neque alicui se esse facturos, quippe cum sibimet ipsis fideles esse non possent, faciendo illa, quæ Deus per B. Benedictum vetuit, & dimittendo, quæ obseruare præcepit. Sicq. eo die ab Imperatore discessum est. Alio vero die Pontifex, per Aymericum Cancellarium, & Girardum, ac Guidonem Cardinales direxit, vt aut à Monachis Cassinensibus filium Petri Leonis anathematizari faceret, aut ab illis sicut ab excommunicatis abstineret.

Clementissimus autem, ac religiosissimus Imperator volens Pontifici iusta iubenti satisfacere, locutus cum electo, ac socijs ipsius, eos ad abiurandum, & anathematizandum filium Petri Leonis, recipiendumq. verum Pontificem Innocentium secundum, induxit: sicq. Raynaldus abiurato schismate, quod hactenus secutus fuerat, Casinum redire iussus est, cum quo misit Pontifex Balduinum Presbyterum Cardinalem, præcipiens, vt Anacletum pseudo Pontificem Petri Leonis filium à Casinensibus Monachis anathematizari faceret, ac Papæ eiusq. successoribus obedientiam ab ipsis exigeret. Quæ quidem omnia libenter fecere Casinēses Monachi. Acta autem sunt hæc apud Casinum quarta, & quinta feria tertiæ hebdomadæ Septembris: cum iam Pontifex Innocentius cum Imperatore Lothario ad ciuitatem S. Germani peruenissent.

CAPVT CVIII.

EQVENTI vero die ad Monasterium ascendit Imperator cum multis Prælatis, atque optimatibus, qui cum Monasterium fuissent ingresi in capitulo resederunt; in quo post peractum ab Abbate Clareuallēsi (*is fuit S. Bernardus, tunc tempore Clareuallensis Abbas*) sermonem, Cardinales à Pontifice missi auctorita-

auctoritate Apostolica eidem Raynaldo Casinensem Abbatiam interdixerunt. Sicq; vna cum Imperatore Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Ducibus, Principibus, ac Marchionibus surgentes, B. Benedicti sunt ingressi Ecclesiam: eumdemq; Raynaldum Aimericus Cancellarius, ac Peregrinus Patriarcha Aquileiensis, & Girardus Cardinalis euocantes, depositionis sententiam in eum protulerunt; & sic iussu illorum, præsente Imperatore, & vniuersis Imperij magnatibus, virgam & annulum, necnon & regulam, supra corpus sancti Patris Benedicti deposuit; & Raynaldi quidem talis rerum exitus fuit.

Raynaldus deponitur anno 1137.

CAPVT CIV.

RAYNALDO, vt præfertur, deposito, Monachi de eligendo successore tractare cæperunt. Venerat autem cum Imperatore de Transalpinis partibus Guibaldus Stabulensis, propè Leodium, cœnobij Abbas: cuius sapientia, probitas, atque morum honestas cum nota esset Cassinensibus, concordibus animis eum, licet inuitum, ac reluctantem sibi in Abbatem elegerunt, qui quasi præuius futurorũ loco cesserat. Misit ergo Imperator ad Guibaldum Nuntios, vt ad se ad Monasterium veniret. Quo dum venisset, vbi Fratrum voluntatem aduertit, omninò renuere, & contradicere cæpit. Conueniunt post hæc in camera, in qua Imperator morabatur Fratres cum Richiza Augusta, & cum Peregrino Patriarcha Aquileiensi, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, & vniuersi Imperij optimatibus, cæperuntq; eum opportune de tali, tantoq; negotio monere. Sed ille constanter renuens, numquam se tam grauem, tamq; immensam sarcinam suscepturum affirmabat. Cernens itaque Imperator Guibaldum modis omnibus reluctare, Fratribus illum tradidit. Quem suscipientes in Cassinensi Monasterio Abbatem ordinauerunt; & ab Imperatore per Romani Imperij sceptrum, quod manu gestabat, de Cassinensi Abbatia cum omnibus possessionibus suis, sicut à temporibus antiquis

Guibaldus Abbas à Cassinensibus eligitur.

tiquis vsque ad illum diem Monasterio concessa fuerant, est inuestitus.

CAPVT CX.

OST discessum autem Pontificis, & Imperatoris, Guibaldus cum Fratribus communicato consilio, Legatos ad Rogerium tunc Capuæ remorantem, destinat, pacem ab eo exquirens, & amicitiam spondens. Cuius verba Rogerius pro nihilo ducens, inefficaces Nuntios eius remisit: mandans se nulla ratione, nullo pacto ferre posse, vt Abbas ab Imperatore constitutus in Cassinensi cœnobio remaneret: quinimo, si aliquo modo idem Guibaldus in ipsius manibus veniret, absque dubio laqueo suspensum necaret. Tantis itaque, ac talibus minis Guibaldus perterritus, Cassinense cœnobium Landulfo de S.Ioanne ad custodiendum relinquens, quarto nonas Nouembris, inscijs Fratribus, eodem Landulfo sibi ducatum præbente, nocturno tempore recessit, dans potestatem Fratribus eligendi quem vellent.

CAPVT CXI.

Raynaldus Etruscus fit Abbas.

AM duodecim dies à Guibaldi recessu transierant, cum Fratres conuenientes in vnum, & Spiritus sancti gratia inuocata: elegere Raynaldum eiusdem cęnobij monachum virum vtiq; habitu, incessu, & moribus honestissimum, & diuina humanaq; scientia clarum. Hic itaque nobilissimo Marsorum Comitum genere, in Valeria scilicet Prouincia, sanguinis sui lineam ducens, tertio ætatis suæ lustro, sub Oderisio secundo B.Benedicto oblatus, tanta morum suauitate, tanta honestate, ac constantia, super omnes coęuos sui temporis splenduit, vt illud Dominicum ei possit aptari: Vas electionis est mihi iste, sed ego ostendam ei quanta illum oporteat pati pro nomine meo: contra hũc namq; (Act. 9.)

coniura

coniura verè gentes, & Regna ; & vt ita dicam orbis terrarum contra eum ſurrexit: ſed galea ſalutis,& lorica fidei indutus, & Patris Benedicti protectione munitus, aduerſantium, & æmulantium inſidias pro nihilo duxit.

Eo etiam tempore cum Rex Rogerius ciuitates,& caſtra vſque ad confinia Caſſinenſis cœnobij recepiſſet, fortiſſimoq; atque duriſſimo Imperio ſuo iuri ſubditas retineret, eiq; nullo modo, nullo pacto idem Abbas, prout Rogerius volebat conſentire vellet, ſe ciuitates, & caſtra, omniaq; Monaſterio pertinentia demoliturum minari cæpit. Miſſiſq; Nuntijs, hoc Abbati, Fratribus, cunctoq; populo nuntiari mandauit. Verum vt in talibus aſſolet, primum ſæuire cæpit vulgus ignobile, deinde ſæuitia in timorem mutata, ſuis cum omnibus, vxoribus quoque, & filijs Caſſinenſe ad Monaſterium confugerunt. Non poſt multum præfatus Rex paciſcens cum Caſſinenſibus, treugam interim, vt omnes, qui ob timorem illius aufugerant cum ſuis ad propria reuerterentur, conceſſit. Rogerij malignitas.

CAPVT CXII.

IS porrò diebus erat quidem Frater in Caſſinenſi cœnobio Albertus nomine, natione Pelignus, ætate ſenex, religioſam agens vitam, adeo vt cæteris Fratribus admirationis, & compunctionis ſæpe cauſa exiſteret. Is cum ſenio feſſus in domo infirmorum maneret, & populi ſua reportare cupientis tumultum auribus hauſiſſet: quoſdam ex circumſtantibus, quid ſibi vellet tam cōfuſus populorum tumultus, interrogauit. Ad quem vnus: Num tibi, inquit, incognitum eſſe poteſt, quis, vel cur ſit populorum iſte tumultus cum omnibus has plagas incolentibus ſit notiſſimū? Cui cum ille nil horum ſe noſſe reſpondiſſet, ait. Rex Rogerius nuper nobis minatus eſt ſe, & Caſſinenſe Monaſterium, & omnem terram adiacentem deſtructurum. Sed omnipotentis Dei miſericordia placatus, treugam nobis conceſſit, & inde eſt tumultus iſte, quem audis, cum ea, quæ ob timorem Albertus monach.

rem

rem illius in Cassinensi Monasterio flendo delata fuerant à populo, gaudendo reportantur.

His Frater auditis ingemuit, atque ex intimo longa trahens suspiria, hunc psalmum decantare cæpit cum lacrymis. Iudica me Deus, & discerne causam meam de gente non sancta; cum versum illum quo dicitur. Emitte lucem tuam, canere cæpisset, subito (mirabile dictu) immensa corruscatio, super eum descendit, adeo vt ipse, qui iam per aliquot tempus, lumine priuatus fuerat, lumen reciperet oculorum, atque illius immensæ lucis munere minime fraudaretur. Nec mora conspicit ianuas Ecclesiæ ipsius in qua residebat patefactas (*erat Ecclesia S. Andreæ, vt habetur infra*) venerabiles vultu, habituq. viros duos ad se intrantes. Quos cum vidisset Deifico lumine circundatos expauit, nec vltra oculos leuare ausus, resedit. Tunc illi propius accedentes dixere: Surge, age Frater Alberte; Abbatiq. & Fratribus, vt pęnitentiam commissorum delictorum agere satagant edicito, discalciatisq. pedibus, Antiphonam B. Mariæ decantantes, egressi, litanias ante sacrosanctum Benedicti corpus peragant, si forte Deus vestrorum delictorum, lamentis, pęnitentiaq. immemor factus, ab his locis, tantas calamitates repellat. Tum Frater, qui essent, & quibus vocitarentur nominibus, inquisiuit. Ad hæc ille. Ego inquit sum Maurus sanctisimi Patris Benedicti discipulus. Hic vero eiusdem Patris, & ipse discipulus Placidus est, adiecitq. Hæc quæ nunc à te, vel audita, vel visa sunt, caue ne pigritia dicere, quibus tibi iussum est, prætermittas: sin alias contemptus pigritiæq. pęnam incurres. Sciasq. te ideò diuino, iustoq. iudicio, corporali lumine fuisse priuatum: quia quæ aliquando in capitulo ad agendam pœnitentiam diuina dignata est Maiestas ostendere, tui cordis arcano condidisti, nulli quæ videras pandens. Namq. idem Frater dum adhuc sub districtione cœnobialis institutionis in claustro cum Fratribus reliquis degeret, seq. ieiunijs, orationibus, vigilijs, flagrisq. in conspectu diuinæ Maiestatis quotidie mactaret; nocte quadam ingressus capitulum in spiritu rapitur, iudiciariasq. sedes in absida capituli, Domino vna cum sancta ipsius Matre consedente (sicut ibi hactenus

Psalm. 42.

Miraculũ.

Visio Alberto monacho ostensa.

ctenus pictæ cernuntur) aspexit: tantoq. liberius diuinis cœpit intendere, quanto se ab humanis reddiderat alienum.

Cumq. tanta visione stupefactus assisteret, vidit repente sanctissimum Patrem Benedictum, Mauro, ac Placido dextera, læuaq. comitatum, in medium aduenisse Concilium, magnis vocibus omnipotentis Dei maiestatem, ita interpellare.

Rex Regum, Creator, Redemptorq. mortalium, sine cuius nutu subsistere fragilitas humana nō valet, has oro questus mei voces exaudias, meumq;, quod te donante fabricādum, perpetuoq; regendum, Monasterium suscepi, respicias; Tu enim Domine, qui cogitationes de longe consideras, & vocas ea, quæ non sunt, tamquam ea, quæ sunt, hunc locum mihi mortali adhuc in carne constituto, destruendum esse monstraueras, gentibusq; barbaris, quæ Fratribus præparaueram, traditurum te occulto tuo iudicio dixeras, ac restituendum in melius pollicitus fueras; quod & factum hodie cernitur. Nunc autem insurrexerunt contra hunc locum iniquissimi quidam, & execrabiles, ipsum conantes euertere. Sed & Rectores ipsius nequaquam boni Pastoris, sed rapacis lupi vestigia sequentes, oues sibi commissas voracibus dentibus laniant, Tyrannorum more; opes ad seruitium, & honorem tuum congregatas, in vsus turpissimos conuertunt; commissum sibi populum, vt lasciuientes vaccas vagari sinunt; pupillorum, & viduarum causas contemnentes, ad munera sola conuertuntur. Quem das his cladibus finem, Rex magne Polorum? His dictis Sanctus conticuit, factoq; ibi fine quieuit.

Oratio S. Benedicti ad Deum fusa.

Nota hæc Abbates Cassinenses.

Cum ecce innumerabilis multitudo dæmonum furcis igneis, & vncinis armata, ante se Crescentium Marsorum Comitem habentes, adueniunt; thuribulaq; argentea magna, quæ ex Cassinensi Monasterio quidam in pignus acceperat, & quæ contra voluntatem Senioreti Abbatis recollegerat, in manibus, veluti de fornace prodirent, habētem. Quem idem Frater, cum interrogasset, cur his supplicijs afficeretur; quia maiora thuribula retinuisset, se torqueri, ait. Cæpitq; rogare Monachum, vt quæ de se viderat Berardo filio diceret, & vt supradicta thuribula Monasterio redderet,

ret, rogaret. Addens, hoc illi signum sit, quod eadem thuribula, & aureum calicem, ab alijs rebus dum viueret segregasset; idq; exceptis Fuscone, & Transmundo Consiliarijs suis, neminem scire. Hoc ille vbi ad se redijt, dicere dubitauit. Ex hinc iusto Dei iudicio excæcatus, & qui lumen æternum, quod viderat, talentumq; quod erogandum acceperat, noluit cæteris erogare conseruis; sed in terram, vt piger seruus, occuluit, iuste talentum proprij luminis perdidit.

Et vt ad ea, quæ omisimus reuertamur, auditis Beati viri Mauri monitis, illisq; recedentibus, lux quoque, quæ eius illustrauerat oculos, vna abscessit; adeo vt cæcus (sicut antea fuerat) remaneret. Verum ne delirus, aut mendax haberetur, nec sic quidem, quæ audierat, vel viderat, dicere voluit. Trigesimo autem die postquam hæc viderat illucescente, cum idem Frater in eodem loco, vbi prius visionem viderat, sederet (in Ecclesia scilicet S. Andreæ Apostoli) idem qui supra sanctissimus Maurus illi apparuit; & cur ea, quæ viderat, vel audierat dicere renuisset increpans, talia verba profudit. Ego quidem Frater, præcepi, vt secreta Dei, quæ tibi per me reuelata sunt, hominibus panderes; sed tu negligens, desidiæ te dedisti, vnde veluti Maiestati diuinę obnoxius, tradendus esses inextinguibilibus ignibus. Sed quia omnipotentis Domini misericordia (quę melior est super vitas) hoc tibi commissum indulget; præcipio, vt quæ à me tibi reuelata sunt, dicere vltra non moreris. Quod nisi feceris (quod absit) æternis traderis incendijs. Hæc fatus, in tenues subito Sanctus euanuit auras. Frater autem continuo surgens, Abbatem ad se euocat; & cuncta, quæ audierat, vel viderat, per ordinem pandit. Abbas autem conuocans Fratres, quæ supradictus Frater viderat, narrat. Omnesq; discalciatis pedibus, capitulum, quo resederant egressi, litanias cum fletu, & lacrymis ante Patris Benedicti corpus peregerunt. Cæterum quidam ex Fratribus, cum hæc deliramenta putarent, nullumq; prabere assensum vellent; die quadam prædictus Albertus me accersiri fecit, remq. eamdem, quo supra diximus ordine, se vidisse Sacramento firmauit. Nullos igitur hæc vlla ratione

dubitare

dubitare commoneo, ne forte incredulitatis ſuæ pęna plectantur; & dum me falſitatis reprehendunt, ipſi falſi teſtes, mentientes apud diſtrictum examen ſuperni Iudicis habeantur.

Hactenus Petrus Diaconus.

ADMONITIO AD LECTOREM.

N Chronicis Caſſinenſibus hactenus impreſſis, adiecta reperiuntur huic quarto libro acta quædam per modum diſputationis inter S.R.E. Cardinales, & Petrum Diaconum Caſſinenſem, coram Lothario Imperatore habita; de quibus audi iudicium Cardinalis Baronij tom. 12. Anno 1138. pag. 275. ſic dicentis. Cuius acta de diſputatione Cardinalium cum ipſo Petro coram Lothario Imperatore, ab aliquo pro arbitrio concinnata, cum multipliciter arguantur falſitatis, indigna putamus quæ Annalibus intexantur. Ita Deus mentienti reſiſtit, vt quamuis vafer, & callidus ſit, qui orditur telam mendacij, eius obſcuret, veluti faſcino intellectum, vt videre non ſinat, quæ alijs ſunt perſpicua, vt ſic inde poſſit redargui falſitatis. Recenſentur ipſa in quarto libro Chronici Caſſinatis, quem Petrus poſuit appendicem ad Leonem Oſtienſem. Eſt autem illorum exordium huiuſmodi. In nomine Domini, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, Anno ab Incarnatione eius milleſimo centeſimo trigeſimooctauo, indictione prima, ſeptimo idus Iulij, Anno Imperij Domini Lotharij Cæſaris ſeptimo &c. Hucuſque Cardinalis Baronius, qui in conſequentibus plures craſſos errores, quibus acta illa referta ſunt, demonſtrat.

Mihi certe, cum primum ea legi, fateor diſplicuiſſe; cum autem iterum, ac de nouo attentius perlegiſſem, & vniuerſa,

quæ in eis tractantur maturius considerassem, manibus, pedibusq. in sententiam consensi Cardinalis Baronij, iudicauiq. à quopiam prorsus indocto, & penitus ocioso, pro animi arbitrio (seu potius absque aliquo arbitrio) fuisse conficta, & concinnata. Et præter rationes à Cardinale Baronio in eorum confutationem allatas, ego, qui librum ipsum manuscriptum, in quo huiusmodi acta continentur, diligenter inspexi, addo sequentes, videlicet caracterem, chartam, & atramentum esse valde diuersa ab his, quibus antecedentia eiusdē libri sunt scripta; apparent etiam multo recentiora, assuta, & adiecta superioribus. Imo qui ea voluit præcedentibus connectere, quædam erasit, quædam verò superscripsit, tum ex indice capitum eidem libro quarto Chronici præfixum: tum etiam ex fine, vt vel sic aliqua videretur esse connexio, & dependentia inter vera, & suppositítia. Cæterum comprehensus est in astutia sua, cum vniuersa, quæ à nobis notata sunt, & animaduersa, facile pateant oculis intuentium. Quemadmodum igitur Cardinalis Baronius indignum iudicauit, (& meritò) eiusmodi acta suis intexere Annalibus; ita & ego dignum omnino censui, eadem ab hoc Cassinensi Chronico penitus excludere, quod Lector veritatis amator æqui, boniq. consulat, obsecro.

Breuis, ac succincta Chronologia Abbatum Cassinensium, qui in hoc Chronico continentur.

1 *SAnctissimus Patriarcha, & Legislator Monachorum Benedictus, sacri cœnobij Cassinensis Fundator, Patria Nursinus, Cassinum venit, ibiq. sedem fixit, Anno quingentesimo vigesimonono. Obijt ibidem Anno quingentesimo quadragesimotertio. Præfuit huic sacro Monasterio annis tredecim, & aliquot insuper mensibus. Pag. 26.*

2 *Constantinus Reuerendissimus valde vir (sic enim eum appellat*

appellat Gregorius lib.2.Dialog. in principio) B.P.Benedicto in regimine huius Monasterij successit. pag. 93.

3 *Simplicius tertio loco Casinensi Monasterio Præfectus est, vt docet idem S.Gregorius, vbi supra. pag.93.*

4 *Vitalis quartus in Ordine Casinensi Monasterij Abbas efficitur. pag. 93.*

5 *Bonitus, quintus post sanctum Benedictum eidem Monasterio prefuit; quo præsidente (Anno Domini quingentesimo octogesimonono) Monasterium Casinense a Longobardis deuastatum est. pag. 93.*

Ab obitu S. Patris Benedicti vsque ad Casinensis Monasterij desolationem, fluxere anni quadragintaseptem non penitus completi, quibus quatuor prædicti Abbates eiusdem cœnobij moderatores extitere, non tamen constat quanto tempore quilibet ipsorum gubernacula tenuerit.

6 *Petronax Brixiensis sextus post B. Benedictum Abbas, primus verò huius Monasterij restaurator, electus anno 731. præfuit annis 22. obijt anno 753. pridie nonas Maij. pag. 96. 97. 99. 107.*

7 *Optatus septimo loco Abbas sedit annis quatuor, obijt anno 757. pridie nonas Iunij. pag. 107.*

8 *Hermeris præfuit anno vno completo, obijt anno 758. decimoquinto Kalendas Augusti. pag. 108.*

9 *Gratianus prefuit annis quatuor, mense vno, obijt anno 762. vndecimo Kalendas Septembris. pag. 109.*

10 *Tomichis præfuit annis sex, mensibus quinque, diebus viginti vno, obijt octauo Kalendas Februarij anno 769. pag. 110.*

11 *Poto præfuit annis quatuor, & mensibus quinque, obijt tertio Kalendas Iulij anno 773. pag. 111.*

12 *Theodemar præfuit annis decem & nouem, vita functus est nonis Iunij anno 792. pag. 112. & sequentibus.*

13 *Gisulfus ex nobili Beneuentanorum Ducum prosapia originem ducens, præfuit annis viginti vno, defunctus est nono calendas Ianuarij anno 813. pag. 119. 120.*

14 *Sanctus Apollinaris præfuit annis quindecim, miraculis clarus obdormiuit in Domino, quinto calendas Decembris Anno 828. pag. 122. 124. 135.*

San-

15 *Sanctus Deusdedit prefuit annis sex, spiritum Deo reddidit septimo idus Octobris anno 834. quo etiam die recolitur eius memoria ab Ecclesia catholica in Martyrologio Romano. pag. 125. 126.*

16 *Hildericus sedit diebus decem & septem, obijt anno 834. pag. 127.*

17 *Authpertus, siue Ansbertus, sedit annis tribus, naturæ debitum soluit decimo calendas Martij, Anno 837. pag. 127.*

18 *Bassatius prefuit annis decem & nouem, defunctus est decimosexto calendas Aprilis, anno 856. pag. 128. 135.*

19 *Sanctus Berthariu: prefuit annis vigintiseptem, & mensibus septem, à Saracenis martyrio coronatus occubuit vndecimo calendas Nouembris, anno 884. pag. 141. 155. 226.*

Huius Abbatis vltimo anno Monasterium Casinense à Saracenis inuasum, flammisq. traditum est, nec multo post, Monasterium, quod deorsum erat, ab eisdem deuastatum, pariterq. incensum est. pag. 155.

Monachi autem, qui euadere potuerunt, Theanum cum Angelario Preposito profecti, ibidem aliquot annis permanserunt. pag. 155.

20 *Angelarius primus apud Theanum Abbas, sed vigesimus in serie Casinensium Abbatum, prefuit annis sex, vsque ad annum 890. quo tempore in Theanensem Episcopum electus est. pag. 159.*

21 *Ragemprandus prefuit annis nouem, & mensibus decem, mortuus est octauo idus Nouembris, anno 899. Theaniq. sepultus est. Huius Abbatis septimo anno, Monasterium Theanense occulto Dei iudicio combustum est. pag. 161. 163.*

22 *Leo prefuit annis quindecim, mensibus septem, obijt Theani decimosexto calendas Septembris, anno 915. Hic cepit restaurare Monasterium Casinense; vacauit Abbatia anno vno pag. 165. 166.*

23 *Ioannes primus ex Archidiacono Capuano Abbas Cassinensis effectus, sedit annis decem & nouem, mensibus septem. Huius suasu Monachi Theani commorantes Capuã profecti,*

professi, ibi per aliquot annos habitauere. Obijt pridie calendas Aprilis anno 936. & apud Capuanum Monasterium sepultus est. pag. 169. &c.

24 *Adelpertus prefuit annis nouem, obijt Capuæ anno 944. pag. 162.*

25 *Balduinus genere Francus, præfuit annis duobus, post quos à Marino Papa Romam euocatus, ob ipsius prudentiam, atque in rebus gerendis strenuitatem Monasterio S. Pauli de Vrbe preficitur anno 946. pag. 174. 176.*

26 *Maielpotus prefuit annis sex, obijt Capuæ anno 952. pag. 177.*

27 *Aligernus vir per omnia Religiosus, atque laudabilis electus fuit Capue anno 952. prefuit annis trigintaquinque. Reduxit Monachos ad Cassinense cenobium, quod integrum restituit, & reparauit, vbi & deinceps monachi habitauere. Obijt Cassini nono calendas Decembris anno 987. pag. 179. 182. & pag. 204.*

28 *Manso prefuit annis decem, cumq. à quibusdam impijs, ac perfidis Capuanis captus, atque oculis priuatus fuisset, Cassinenses Monachi Ioannem sibi in Abbatem elegerunt anno 997. pag. 198. 201. 203.*

29 *Ioannes secundus prefuit anno vno, Abbatia se abdicauit, atque in proximam eremum secedens, reliquum vitæ suæ tempus sanctissime transegit, obijt tempore Abbatis Theobaldi. pag. 210. 211.*

30 *Ioannes tertius nobilis Beneuentanus, atque eiusdem Ecclesiæ Archidiaconus, prefuit annis duodecim, mensibus sex. Annus tertius istius Abbatis, fuit millesimus ab incarnatione Domini, vt scribit Leo lib. 2. cap. 24. fuit ergo electus anno 998. obijt decimoquinto calendas Aprilis, anno millesimo vndecimo pag. 211. 212. 221.*

Docibilis Abbas Cassinensis substitutus. pag. 218.

Rotundulus Abbas Cassinensis certo modo pag. 222.

31 *Athenulfus Pandulfi Principis Beneuentani filius, prefuit annis vndecim, cumq. mare fuisset ingressus, vt Constantinopolim pergeret, marinis fluctibus absorptus perijt anno Domini 1022. pag. 222. 225. 237.*

32 *Theobaldus prefuit annis tredecim, electus fuit quarto*

calendas Iulij anno 1022. præsentibus Benedicto Papa octauo, & sancto Henrico Imperatore; sequenti vero die natalitijs Apostolorum Petri, & Pauli dicato, præfatus Pontifex eum sacrauit. Obijt in cœnobio sancti Liberatoris tertio nonas Iunij anno 1035. ibidemq. honorifice sepultus est. vacauit Abbatia anno vno. pag. 239. 249. 258. 260. 263.

33 *Basilius à Pandulfo Capuano Principe anno 1036. contra omne ius, & fas Abbas Casinensis constitutus, præfuit annis duobus; veritus autem Conradi Imperatoris aduentum, vna cum suo Pandulfo Constantinopolim fugiens, locum dedit monachis eligendi sibi Abbatem. pag. 266. 280. 307.*

34 *Richerius Bauarus electus anno 1038. præfuit annis decem & septem, mensibus sex. Obijt apud Aternum tertio idus Decembris anno 1055. atque in Monasterio sancti Liberatoris in sepulchro sui prædecessoris Theobaldi conditus est. pag. 269. 272. 279. 306.*

35 *Petrus præfuit anno vno, mensibus quinque, Abbatia se abdicauit feria quinta post Pentecosten anno 1057. pag. 307. 314.*

36 *Fridericus Regio genere ortus primum sancti Leonis Papæ noni Cancellarius, postea huius Monasterij monachus; electus fuit feria sexta post Pentecosten anno 1057. atque eodem mense à Victore secundo Cardinalis Presbyter creatus, eidem in Pontificatu successit, die secunda Augusti eiusdem Anni, Stephanusq. vocatus est; præfuit mensibus decem, & clarus miraculis obijt Florentię quarto calendas Aprilis 1058. pag. 314. 315. 316. 320.*

37 *Desiderius ex nobilissima Beneuentanorum Principum progenie ortus, electus Abbas anno 1058. in ipsa solemnitate Paschali, præfuit annis vigintinouem, mensibus quatuor, diebus sexdecim, à Nicolao secundo in Ieiunijs mensis Martij anni sequentis Presbyter Cardinalis ordinatus, Gregorio septimo in Pontificatu successit, Victorq. tertius appellatus est; præfuit Ecclesiæ Dei anno vno, mensibus quatuor, diebus septem. Obijt Casini decimosexto calendas Octobris anno 1087. sepultusq. est in Capitulo*

Fratrum,

Fratrum, inde verò ad cappellam sancti Bertarij translatus; eius præclara gesta texuntur toto libro tertio huius Chronici.

38 Oderisius primus Marsorum Comitis filius, à Nicolao secũdo Diaconus Cardinalis creatus anno 1060. deinde Abbas electus, præfuit annis decem & octo, mensibus duobus, diebus octo, obijt quarto nonas Decembris anno 1105. pag. 343. 435. 456. 490.

39 Otto ex nobili Fundensium Consulum prosapia ortus, præfuit anno vno, mensibus decem, obijt calendas Octobris anno 1107. pag. 490.

40 Sanctus Bruno Astensis primum Signiensis Episcopus, postmodum Cassinensis Monachus, præfuit annis tribus, mensibus decem, post quos à Paschali secundo Papa ad suũ Episcopatum redire iussus, Signiæ doctrina, & miraculis clarus beato fine quieuit. pag. 496. 512. 513.

41 Girardus ex Marsorum Comitibus ortus, præfuit annis vndecim, mensibus tribus, obijt decimosexto calendas Februarij, anno 1123. pag. 516.

42 Oderisius secundus ex Sangrorum Comitum progenie, dum esset Cassinensis Præpositus, à Paschali secundo Diaconus Cardinalis creatus est: post obitum vero Girardi Abbas electus, præfuit annis tribus, mensibus quatuor, diebus quindecim, iussu Honorij secundi depositus, anno 1126. pag. 557. 560. & pag. 569.

43 Nicolaus Tusculanus præfuit anno vno, mense vno, diebus sexdecim, ab eodem Honorio secundo depositus est, anno 1127. pag. 567. 569.

44 Senioretus adnitente Honorio Pontifice Abbas electus, præfuit annis nouem, mensibus sex, diebus decem & nouem obijt nonis Februarij anno 1136. pag. 573. 588.

45 Rainaldus Calamentanus, tumultuarie, ac seditiose electus, Anacleti Antipapæ partes sequutus est, præfuit anno vno, mensibus septem, depositus est ab Innocentio secundo mense Septembri anno 1137. pag. 589. 597.

45 Guibaldus Lotharingus deposito Rainaldo inuitus, & renitens Abbas effectus est, præfuit autem vsque ad quartũ nonas Nouembris eiusdem anni 1137. pag. 579.

47 *Rainaldus Etruſcus, duodecimo poſt Guibaldi diſceſſum die, vnanimi conſenſu Abbas efficitur, poſtea verò ab Innocentio ſecundo Cardinalis creatur. Eo iubente Petrus Diaconus librum quartum huius Chronici ſcripſit; quare nec Præfecturæ, nec obitus ipſius tempus ibi aſſignatur; ex alijs autem libris manuſcriptis habetur, præfuiſſe annis viginti octo, & menſibus octo, obijſſeq. anno 1166. idibus Iulij. pag. 453.600.*

Finis Libri Quarti.

DE MONACHATV S. GREGORII MAGNI,

Sub Regula, & Instituto sanctissimi Patris Benedicti, breuis & resoluta assertio.

AVCTORE

DONNO MATTHÆO LAVRETO
Monacho eiusdem Instituti, & Abbate Sancti Saluatoris de Castellis.

Eatissimum Pontificem Gregorium Magnum monachum fuisse, nemo vnquam in dubium reuocauit, sed nec reuocare potuit, cum idem ipse pluries in suis scriptis id expresse fateatur. Fuisse vero instituti, seu ordinis sancti Patris Benedicti, multi sanctitate, ac doctrina celebres, tam antiqui, quàm moderni scriptores, testatum, ac suis scriptis consignatum reliquerunt, atque ita hactenus ab vniuersis creditum est. Primus, qui huic vetustæ, & communiter receptæ sententiæ se opposuit, fuit Cardinalis Baronius tomo septimo Annalium, Anno quingentesimo octogesimoprimo, quo in loco, Beatum Gregorium ex albo monachorum sub Regula Diui Benedicti militantium expungere, atque in alium, nescio quem, ordinem redigere conatus est. Cum autem Chronicon Cassinense in lucem edere pararem, conuentus sum, immo compulsus, ab his, qui mihi poterant imperare, vt rem hanc paulo diligentius discuterem, atque peruetustæ de monachatu sancti Gregorij sub

Beati Benedicti Regula, sententiæ suppetias ferrem: opposita vero, auctoritatibus, seu rationibus responderem, satisfaceremq. Quibus cum reluctari nequaquam possem, assensum præbui, eo libentius, quod veritatis patrocinium mihi assumere arbitratus sum: atque ideo hic in calce huius Chronici ea de re breuiter, & succincte tractare decreui.

De quibusdam prænotandis ante disputationis exordium. Caput primum.

PRO elucidatione, & intelligentia eorũq; dicenda sunt, sciendum, Ioannem Sanctæ Romanę Ecclesię Diaconum Cardinalem circa Annum Domini octingentesimum septuagesimumquartum, iussu Ioannis Papæ octaui, descripsisse sancti Gregorij vitam, quatuor libris digestam, quam ex scrinio sanctæ sedis Apostolicæ colligere, studiosè curauit. Hæc autem Gregorij vita, à Ioanne Diacono, vt præfertur, descripta fuit auctoritate præfati Pontificis approbata, publicè in officijs Ecclesiasticis lecta, atque generaliter ab vniuersis recepta: nec quisquam hactenus repertus est, qui ijs quæ in ea scripta, & asserta reperiuntur contradixerit, eauè alicuius falsitatis reprehenderit. Testatur hoc ipsum idem Baronius loco supra citato, vbi sic ait. (Tomo 7. Anno 581)

Aggressuri itaque iam nos ordine temporum res mirificè gestas eiusdem sancti Gregorij recensere: quoniam continget interdum á Ioannis Diaconi, qui vitam eius scripsit, discrepare sententia: ne hoc nimium audax alicui videri possit, cum auctor absque reprehensione (nota verba *) hactenus lectus fuerit: hic primum de ipsius auctoris tempore quo scripsit, paucis agendum putamus.* Docet deinde Baronius, Ioannem Diaconum, trecentis ferè annis post Gregorium libros de rebus ab eo gestis elaborasse: quibus sic statutis concludit dicens. *Sic igitur haud quisque prudens in verba auctoris dixerit esse iurandum, qui post annos, vt dixi, fermè*

mè trecentos, ea de sancto Gregorio scriptorum monumentis, posteris commendauit. Hæc Baronius.

Ex quibus liquidò constat, neminem ante ipsum Ioanni Diacono se opposuisse, nec quidquam eorum, quæ ab eo in vita Gregorij scripta sunt, reprehendisse. Et quamuis auctoritas Baronij sit plurimi facienda: in his tamen, quæ de sancto Gregorio scribit, non videtur auctoritati Ioannis Diaconi præferenda: nam regulariter loquendo, cum de rebus antiquis agitur, antiquioribus scriptoribus, potius quam iunioribus solet fides adhiberi. Cum ergo Ioannes Diaconus trecentis fermè annis post Gregorium de Gregorio scripserit, Baronius verò annis fermè mille; videtur ex hoc capite, standum potius sententiæ Ioannis antiquioris, quam Baronij iunioris, nisi firmis auctoritatibus, & rationibus suam aduersus Ioannem Assertionem probet, atque communiat.

Hoc igitur diligenter inquirendum, & inuestigandum est in hoc tractatu, num scilicet, rationes & auctoritates, quas pro sua opinione adducit Baronius, ad euertendam antiquam Ioannis de monachatu sancti Gregorij sub Regula Diui Benedicti sententiam, solidæ sint, ac firmæ, necne: quod si stabiles, & concludentes fuerint, amplectenda erit sententia ipsius, quantumcumque noua videatur: si secus, retinenda erit inueterata, & tot annorum centurijs præscripta Ioannis Diaconi assertio, nec vllo modo recedendum ab ea, quam per tot sæcula, tot viri sanctitate, ac doctrina percelebres secuti sunt, & amplexati: semper enim (vt est in prouerbio) fuit veneranda senectus, in his præcipuè, quæ ad historiam, & narrationem gestorum pertinent antiquorum.

Proponuntur quæ Baronius scribit in fauorem suæ opinionis, aduersus Ioannem Diaconum.
Caput II.

DVO præcipuè sunt, quæ Baronius in Ioannis narratione falsitatis conatur arguere. Primum, quod cap. 6. lib. 1. agens de primordijs monachatus sancti Gregorij, asserit

asserit illum sub Hilarionis, & Maximiani regimine regulari tramite militasse. Alterum quod libro quarto cap. octogesimo, ait. Porrò in exilitate Balthei, quæ vnius pollicis mensuram non excedit, speciem propositi regularis olim à sancto Benedicto statuti, cuius ipse vitam describens in Dialogo, Regulam quoque laudauerat, eum seruasse, luce clarius manifestat: præsertim cum idem venerabilis Doctor Gregorius græcam lingnam nescierit, & sui Monasterij monachos, Benedicti vtique Regulæ mancipatos, in Saxoniam destinauit. Hæc Ioannes.

Tomo 7. Anno 581. Baronius igitur, vt hæc quæ à Ioanne dicta sunt euellat, hoc ordine, atque his verbis ratiocinatur. *Sed & in eo redarguendus est Ioannes Diaconus, dum ait ipsum Gregorium vitam excoluisse Monasticam, primò sub Hilarione Abbate, inde verò sub Maximiano. Nam ipse diuersa his ponit, dum ait. Vitæ venerabilis Valentius (vel Valentio, siue Valentinus) qui post in hac Romana Vrbe, mihi (sicut nosti) meoq. Monasterio præfuit, prius in Valeria Prouincia suum Monasterium rexit. Qui igitur haud diu permissus est degere in Monasterio, sed inde auulsus in Diaconum ipse Gregorius est assumptus, haud alium Abbatem post Valentium habuisse institutorem, putamus. Nam quod ad Maximianum spectat, licet ipse Gregorius testetur eum eidem suo Monasterio præfuisse, non tamen addidit, & sibi, sicut de Valentio dixerat. Post Maximianum vero præfuit eidem ipsius Monasterio, Pretiosus, cuius idem Gregorius meminit. Inde autem Probus adhuc viuente Gregorio, qui de eo in constituto ad ipsum dato mentionem habet, Monasteriumq. illud titulo sanctorum Andreæ Apostoli, atque Luciæ, seu Potius Lucæ, cuius reliquias, sicut Andreæ acceperat Constantinopoli, nominatum fuisse publica, intexta constituto, acta, referant. Quo extructo, in ipsum cum ingressus est Monasterium contigisse sanctam Romulam virginem ex hac vita migrare, idem affirmat. Homil in Euangel. 40. & lib. 4 Dial. cap. 11.*

Porrò instituto ab ipso Monasterio sancti Andreæ in Vrbe, non ex proxime positis Cassinatibus monachis (vt multi putant) quibus Longobardos fugientibus apud Lateranensem

basilicam

basilicam datum fuerat Monasterium: sed ex Prouincia Valeria, Monasterio sancti Equitij, in quo vigebant monastica instituta, petitum primum Abbatem apparet: idque non ex ipsius Gregorij loco citato tantum, sed etiam alio eiusdem, dum sancti Equitij post obitum edita miracula recenset: dumq. ex relatione eiusdem Valentij, siue Valentini sui Abbatis quæ narrat, se accepisse testatur, vbi ait. Silere non debeo, quæ de hoc viro Abbate quondam meo Reuerendissimo Valentio narrante cognoui: suum enim Abbatem dum iterum appellat, haud alium ab eo, de quo dictum est fuisse cognosce. Porrò nullum aliud celebre eo tempore in Prouincia Valeria Monasterium fuisse reperitur, nisi sancti Equitij, ex quo primus petendus esset Abbas Monasterij ab ipso erecti, à quo & habitum ipse Gregorius monasticæ conuersationis accepit, & ab eo monachorum institutis est regulis.

Videant hinc ergo, quo iure nonnulli tradant fuisse Gregorium institutionis sancti Benedicti professorem, cum sanctus Equitius ante sanctum Benedictum in dicta Prouincia Monasterium erexerit, & monachis in eo positis præfuerit: congregauerat iam ille monachos, cum sanctus Benedictus petijt eremum. Nec est enim cui magis, quam ipsi Gregorio credi possit de se testanti. Sed neque est, vt quis Valentium, hunc quem sibi præfuisse Abbatem fatetur iterum ipse Gregorius, illum existimet fuisse Valentinianum, secundum numeratum post sanctum Benedictum Abbatem, primum verò Lateranensis cœnobij: nam constat diuersum fuisse Monasterium sancti Andreæ ab illo Lateranensi, vt ex diuersa etiam Abbatum serie intelligere potes. Lateranensi enim primum Valentinianus Abbas, inde Simplicius, & post eum præfuit Honoratus, vt idem Gregorius docet: in Monasterio vero sancti Andreæ, primo (vt eiusdem Gregorij testificatione diximus) Valentius, siue Valentinus, inde Maximianus, tertio loco, Pretiosus, atque postea substitutus est Probus. Sed de his modo satis.

Rursum tomo 8. Anno 604. respondens ad ea, quæ Ioannes Diaconus de Baltheo sancti Gregorij dixerat, sic ait. *Cæterum antiquitus cum diuersi essent ordines monachorum haud memini eosdem adeo valde habitu fuisse distinctos, vt*

vel

vel ex cingulo, cuius quisque obseruantiæ esset, dignosci facile potuisset; & tomo 9. Anno 827. hæc habet Qui in his, quæ asserit, ex cingulo cognitum Gregorium vixisse vsque ad vitæ finem, obseruantia monachum, id nulli dubium esse debet. Quod autem asserat ex balthei exilitate (vt ait) conuinci fuisse monachum instituti sancti Benedicti, id minime ex hoc probari potest, cum occidentales omnes monachi eiusmodi cinguli genere vterentur. Testatur enim sanctus Fulgentius Episcopus Ruspensis, consueuisse monachos pelliceo vti cingulo, etiam in Africa. Sed & tradit Cassianus de habitu Monachorum cap. 2. non Monachorum tantum, sed Apostolicorum quoque virorum fuisse consuetudinem eiusmodi vti cinguli genere.

Hæc sunt, quæ Baronius ad euertendam Ioannis Diaconi de Monachatu sancti Gregorij sub Beati Benedicti Regula, sententiam, suamq. nouam de hac re opinationem firmandam, & stabiliendam, excogitauit argumenta.

De quodam Apologetico pro sententia Cardinalis Baronij edito. Cap. III.

ANTONIVS Gallonius Congregationis Oratorij Presbyter, vt præfatam Baronij de monachatu sancti Gregorij opinionem, à duobus Monachis Congregationis Cassinensis acriter impugnatam, propugnaret: Apologiam quandam edidit, Romę impressam Anno 1604. in qua cum (vt ipse testatur pag. 77.) nil noui adducat ad eam sententiam corroborandam, sed solum nitatur aduersarios confutare, ideo argumentis, & rationibus à Baronio adductis dissoluendis incumbemus. Si quid autem præterea Antonius præfatus in Baronij fauorem attulerit, pariter, sed breuiter, confutabimus: nec enim intendimus dilatare philacteria, aut magnificare fimbrias, sed presse, & scholastico more, argumentis huius nouæ opinionis satisfacere curabimus, vt veritas antiquæ, & inueteratæ Ioannis Diaconi, aliorumq. asserentium Beatum Gregorium Monachum fuisse Benedictinum sarta tecta, & inconcussa permaneat.

Ante

Ante omnia vero operepretium erit adnotare Regulam quandam à prædicto Patre Gallonio in suo Apologetico pag. 47. vniuersis iunioribus scriptoribus præfixam. Reijciens enim quandam Polydoni Virgilij, de propagatione Ordinis sancti Benedicti in Anglia, sententiam: contendit non esse admittendam, quia nulla antiquorum auctoritate fulcitur, atque hunc constituit Canonem.

Regula notanda.

Non enim recentioribus de antiquioribus testantibus fidem adhibemus, nisi quæ dicunt, vel ratione, vel antiquorũ testimonio fulciatur. Alioquin si via ista aperitur, vt nouissimo cuique quælibet asserenti absque auctoritate, vel ratione probata, credatur, in potestate cuiuslibet erit, quod vult asserere, & antiquitus tradita dissipare. sic ille. Regula quidem optima, sed male à pluribus obseruata: videturq. desumpta ex Diuo Gregorio Homil. 34. in Euangel. circa medium, vbi disputans vtrum omnes Angeli mittantur, necne, ita concludit. *Nos affirmare nolumus, quod apertis testimonijs non approbamus.* Subdit deinde Gallonius hæc verba. *At sic est Baronius comparatus, vt scriptis suis nullam fidem adhiberi velit, nisi antiquorum testificatione, quæ scribit affirmet, & comprobet.* Et iterum pag. 77. eadem fere repetit dicens. *Ita enim comparatus est Baronius, vt cum veritatis vindicem agat, & defensorem, quemcumque libenter audiat monitorem, summisq. gratiarum actionibus prosequatur eum, per quem ipse proficiat, cum veritatem interdum læsam, labantemq. ipsam, ita firmari contingat.* Baronius quoque ipse in præfatione ad appendicem tom. 10. Annal. sic de se dicit. *Secunda fœlicitas illa debet existimari, si quæ humana imbecillitate errata noscuntur, eadem cognita emendare: quam nos assequi cum exoptemus, ita comparati sumus, vt monitores nostros tamquam insignes colamus benefactores.*

Excutiamus ergo, iuxta tenorem præfatæ regulæ, ea quę Baronius pro sua de Monachatu sancti Gregorij opinione adducit, & quidem si probata ratione, vel antiquiorum auctoritate suffulta fuerint, admittamus, sin minus, reijciamus. Cum enim veritatis vindicem agat, & defensorem, si in humanis adhuc esset libenter audiret quemcumque monito-

monitorem, nosq. gratiarum actionibus prosequeretur, quippe qui veritatem læsam labantemq; firmare, atque stabilire contendimus. Nec putamus, defensionem pro veritate susceptam ingratam fore defuncto, quæ ita apparet placuisse viuenti.

Responsio ad primum argumentum Baronij. Cap. IV.

ONTENDIT in primis Baronius probare, Beatum Gregorium non fuisse institutum regulis Monasticis sub magisterio Hilarionis, & Maximiani, vt asserit Ioannes Diaconus, ratio vero eius talis est. Credendum est potius Gregorio de se testanti, quam cuilibet alteri, sed Gregorius solum Valentium nominat Abbatem suum, ergo nullum alium habuisse credēdus est, eo vel maxime, quod haud diu permissus fuit in Monasterio degere.

Hoc argumentum non concludere, viderunt viri docti, qui à Clemente Octauo, restituendo, ac corrigendo Breuiario Romano fuere Præfecti. Cum enim in Lectionibus legi solitis in festiuitate B. Gregorij, alia quædam emendauerint, hæc quæ de ipsius Institutione sub magisterio Hilarionis, & Maximiani asserit Ioannes intacta omninò reliquerunt, atque in eisdem Lectionibus publice ab omnibus legi in Ecclesia Dei voluerunt. Argumentum autem à correctione Romani Breuiarij tanti facit Gallonius, (& merito) vt pag. 20. sui Apologetici inde se arbitretur conuincere erroris Ioannem Diaconum, asserentem Beatum Gregorium à Benedicto Papa creatum Diaconum Cardinalem: hic enim ait. *Cum enim in restitutione Breuiarij Romani sub Clemēte Octauo elaborata, expunctum sit nomen Benedicti Papæ, quod à Ioanne sciretur errore positum, ea expunctione, non solum Ioannis Diaconi de his sententia aboletur, sed omnium illorum, qui post Ioannis tempora floruerunt.* Tantundem Gallonius pro Baronio. Liceat nunc mihi pro Ioanne similiter argumentari. Cum in eadem Romani Breuiarij restitutione non sit expunctum nomen Hilarionis, & Maximiani,

ni, immo ibi asseratur expresse Beati Gregorij fuisse magistros, ea assertione non solum Baronij contraria de his sententia aboletur, verum etiam ipsius Gallonij, & eorum omnium, qui postea illos secuti fuerint.

Sed ad argumentum Baronij in forma respondentes, concedimus Valentium Beati Gregorij fuisse Abbatem, ex ipsius Gregorij attestatione, verum cum nusquam neget alios se habuisse Abbates, vel magistros, non opportet ad solum Valentium illius restringere institutionem. Quod autem pro confirmatione subiungit Baronius, Gregorium videlicet haud diu permissum fuisse in Monasterio degere falsum omnino esse censeo, quia eidem Gregorio penitus aduersatur. Ipse enim libro quarto registri epist. 45. asserit Marinianum, quem constituerat Episcopum Rauennatem, diu secum in Monasterio conuersatum fuisse. Quod etiam concedit Baronius tom. 8. Anno quingentesimo nonagesimo quinto. Rursus lib. 3. Dialog. cap. 33. *Eleutherius, inquit, Pater Monasterij Beati Euangelistæ Marci, quod in Spoletanæ vrbis pomerijs situm est, diu mecum est in hac vrbe, in meo Monasterio conuersatus*. Et infra eodem capite referens sanitatem sibi à Deo precibus eiusdem Eleutherij impetratam, sic ait. *Cumq; in dispositione Monasterij mens occupata fuisset, obliuiscebar funditus ægritudinis meæ*. Ex quibus aperte constat, Beatum Gregorium, & diu in Monasterio permansisse, & Abbatem eiusdem sui Monasterij, antequam Constantinopolim proficisceretur, extitisse, vt capite sequenti docebimus. Quæ cum ita sint, veram putamus sententiam Ioannis Diaconi asserentis, Gregorium tempore Benedicti Papæ, qui Pelagium præcessit, fuisse iam Monachum.

Gregorius diu in Monasterio vixit.

Nec argumentum, quod adducit Baronius in cōtrarium, quidquam probat. Arguit enim sic. Gregorius ipse testatur quo tempore Laurentius Iunior electus fuit Archiepiscopus Mediolanensis, se fuisse verbis præfectum; sed Laurentius electus fuit Anno Domini quingētesimo octogesimoprimo, qui fuit quartus Pontificatus Pelagij, ergo ante hunc annum non potuit esse monachus. Ad hoc argumentum respondeo negando Laurentium non fuisse electum ante annum quingentesi-

Lib. 3. Epist. 2.

gentesimum octogesimumprimum. Probat Baronius auctoritate (vt ait) omnium qui res Ecclesiæ Mediolanensis prosecuti sunt. Si vero quæras quot, & qui sint omnes isti, duos tantummodo profert recentissimos scriptores, videlicet Panuinum, & Galesinum, qui nostris diebus scripserunt. Quibus (iuxta regulam nobis præscriptam) fidem non adhibemus, quia cum sint adeò noui, recentesq; scriptores; & de rebus valde antiquis agant, nec suam assertionem antiquiorum auctoritate, aut aliqua probata ratione, confirment: non est cur propter eos à Ioannis Diaconi, immo ab ipsius Gregorij sententia discedamus: cum idem ipse Baronius in multis alijs, & peculiariter in ijs, quæ de Episcopis Ecclesiæ Mediolanensis scribunt, alicubi ab eorum sententia recedat. Teneamus ergo ex eiusdem Gregorij testificatione, ipsum diu in Monasterio deguisse, antequam à Benedicto, siue Pelagio Diaconus S.R.E. crearetur, atque Constantinopolim mitteretur: habuisseq; præter Valentium alios Patres, siue educatores in monastica disciplina, vt Ioannes Diaconus testatur, & retinet Breuiarium Romanum nouissime correctum, & emendatum.

Martyrologium ad diem 20. Nouéb. K.

Huic nostræ assertioni adstipulatur idem Baronius tom. 8. Anno quingentesimo nonagesimoquarto ad finem, dum asserit, Maximianum fuisse Diui Gregorij Patrem, & educatorem in monastica disciplina. Verba ipsius sunt. *Hoc eodem anno Maximianus ille vir sanctissimus Abbas olim Monasterij sancti Gregorij, eiusq. Pater, & educator in monastica disciplina, ac postea ab eo creatus Episcopus Syracusanus (de quo superius sæpè) hoc inquam anno, mense Nouembri, ex hac luce migrauit*. Habuit ergo Beatus Gregorius, præter Valentium, alium Patrem, & educatorem in monastica disciplina, vt disertis verbis asserit ipse Baronius. Nec tamen inde colligas, Maximianum Abbatem fuisse sancti Gregorij, successit enim Gregorio in regimine Monasterij, non præcessit: vocatur autem Gregorij Pater, quod magister, & institutor illius in monastica disciplina fuerit.

De Hilarione vero censeo, illum fuisse magistrum, & institutorem sancti Gregorij, vt docet Ioannes Diaconus, &

retinet

retinet Breuiarium Romanum nuper correctum: vtrum verò fuerit Abbas Monasterij sancti Gregorij, nolo temere definire. Quis autem ipse fuerit, ignoro. Similiter, vtrum in scriptis Ioannis Diaconi, loco Valentionis irrepserit nomen Hilarionis (vt quidam viri docti non improbabiliter asserunt, & fieri sæpius in aliorum scriptis videmus) quia nescio, decidere non præsumo.

Sed esto, concedamus Baronio, non diu permansisse in Monasterio Gregorium, numquid propterea nō poterat eodem tempore Valentius Abbas esse Monasterij sancti Gregorij, & Hilarion, ac Maximianus eiusdem Gregorij magistri, & institutores in monastica disciplina? Certè argumentum Baronij, quod ab auctoritate negatiuè procedit, contrarium minimè concludit.

Proponitur, & dissoluitur secundum argumentum Cardinalis Baronij. Cap. V.

TEXIT deinde Baronius seriem Abbatum Monasterij sancti Gregorij, & Monasterij Lateranensis, quod tempore Beati Gregorij Cassinates monachi incolebant, ex quorum diuersa serie tam ipse, quam Gallonius videntur probare voluisse Beatum Gregorium monachum Benedictinum non fuisse. Ostendam ergo in texenda horum Abbatum serie plures commissos fuisse errores, argumentumq; ab eius diuersitate sumptum, nihil aduersum nos concludere.

Numerat Baronius inter Abbates Monasterij sancti Gregorij, Pretiosum, qui non Abbas, sed tantum Præpositus, (vulgo Prior) fuit: sic enim eum vocat Gregor. lib. 4. Dialog. cap. 55. In Monasterio vero sancti Gregorij, Abbas erat diuersus à Præposito, vt patet ex eodem Gregorio lib. 9. epist. 38. & 42. Quod etiam fatetur Gallonius pag. 85. Quod si Præpositus idem erat, qui Abbas, non debuit profectò in hac Abbatum serie prætermitti sanctus Augustinus Anglorum Apostolus, qui & ipse eiusdem Monasterij Præpositus

fuit,

fuit, vt scribit Gregorius lib. 9. epist. 114. Probum autem quem quarto loco enumerat, fuisse Abbatem concedo, Monasterij vero sancti Gregorij, nego. Nec enim vsquam à Gregorio vocatur Abbas Monasterij mei, quemadmodum cæteri; sed Abbas Monasterij sanctorum Andreæ, & Luciæ, quod Baronius nititur transformare in Monasterium sancti Gregorij, supponendo Lucam pro Lucia. Sed prius probandum erat Monasterium sancti Gregorij vnum & idem cum illo sanctorum Andreæ, & Luciæ fuisse, vt rectè Probum in Abbatum illius serie annumerare potuisset. Præerat etiam Monasterio sancti Gregorij tempore quo Dialogorum libros scripsit, Petrus quidam, vt testatur idem Gregorius lib. 4. cap. 47. meminit etiam Gregorius lib. 7. epist. 13. cuiusdam Candidi Monasterij sui Abbatis, & epist. 125. cuiusdam Cyriaci, pariter eiusdem Monasterij Abbatis, qui omnes in hac serie à Baronio prætermissi sunt. Quin & ipse Gregorius (qui proculdubio Abbas sui Monasterij fuit) debuit in hac serie inter alios Abbates connumerari. Certe Baronius tomo 7. Anno 584. & Gallonius pag. 17. sui Apologetici, non solum fatentur, sed probant Beatum Gregorium Abbatem fuisse sui Monasterij, quamuis errent in tempore Præfecturæ ipsius, asserentes illum Abbatem fuisse post reditum è Constantinopoli, vsque ad electionem suam in summum Pontificem. Quod nullo modo stare potest, præerat enim eo tempore Monasterio sancti Gregorij Maximianus, vt expresse testatur idem Gregorius lib. 3. Dialog. cap. 36. vbi sic ait. *Neque hoc silendum puto, quod omnipotens Deus super Maximianum famulum suum, nunc Syracusanum Episcopum, tunc autem mei Monasterij Patrem, dignatus est monstrare miraculum. Nam dum iussione Pontificis mei in Constantinopolitanæ vrbis palatio responsis Ecclesiasticis deseruirem: illuc ad me idem venerabilis Maximianus, charitate exigente, cum fratribus venit. Qui cum ad Monasterium meum Romam rediret, &c.*

Gregorius fuit Abbas sui Monasterij.

Ex quibus liquidò constat Maximianum eo tempore Abbatem Monasterij sancti Gregorij extitisse, quo ipse Gregorius Constantinopoli respõsis Ecclesiasticis deseruiebat: in qua Præfectura perseuerauit donec à Beato Gregorio Syracusanus

racusanus Episcopus ordinatus est. Non ergo fuit Gregorius sui Monasterij Abbas post reditum è Constantinopoli vsque ad electionem suam in summum Pontificem, vt auctores isti volunt, sed antequam Constantinopolim proficisceretur: quod optime fieri potuit, cum diu in Monasterio (vt ipsemet testatur) conuersatus fuerit. Perpendat igitur Lector, quot errores in hac breui Abbatum serie recensenda commissi sunt: nec deinceps miretur, si in quibusdam alijs erratum fuisse perspexerit: sæpe namq; falluntur homines etiam oculatissimi.

Nec minus erratum est in recensenda serie Abbatum Lateranensis Monasterij, in qua asseritur Valentinianum primum Abbatem Lateranensem, fuisse secūdum post sanctum Benedictum: Gregorius namq; in proemio lib. 1. Dialog. Constantinum facit secundum post Beatum Benedictum Abbatem. Deinde Baronius post Valentinianum constituit Simplicium Lateranensis cœnobij Abbatem, cum iuxta Gregorium, vbi supra, fuerit tertius Cassinensis Abbas, vt nos latè probauimus in libello de existentia corporis sancti Benedicti apud Cassinum. Asserit præterea Baronius præfuisse tertio loco eidem Lateranensi cœnobio Honoratum, cum Gregorius, vbi supra expresse dicat, Honoratum eo tempore, quo ipse Dialogorum librum scribebat, præfuisse Monasterio Sublacensi; & Faustus in vita sancti Mauri asserat, tertium Lateranensis Monasterij Abbatem fuisse Theodorum.

Sed concedamus vltro his auctoribus horum Abbatum seriem verissimam esse, recteq; procedere, quid inde probare contendunt? Ex diuersa, inquiunt, serie Abbatum vtriusque Monasterij, apparet Beatum Gregorium non fuisse monachum Benedictinum, cum non fuerit monachus Lateranensis cœnobij, quod incolebant Benedictini; sed alterius omnino diuersi. Hoc argumentum probat quidem diuersa fuisse duo illa Monasteria, non autem diuersi fuisse instituti, & regulæ. Imo neque probat Valentium non fuisse Valentinianum Lateranensis cœnobij Abbatem, cum facile potuerit ex vno Monasterio in aliud transferri.

Proponitur, & soluitur tertium Baronij argumentum. Cap. VI.

X his, quæ præcedenti capite scripta sunt apparet bonum aliquando dormitare Homerum, cum sæpius adducat Gregorium pro se loquentem, cum tamen ille diuersum omninò scribat, in præsenti quoque disputatione, cum Beatus Gregorius nusquam dixerit se fuisse ordinis sancti Equitij monachum, ita illum inducunt pro se testantem Baronius, & Gallonius, ac si hoc ipsum apertissimis verbis affirmasset: Quod an ita sit, modo à nobis assumitur examinandum.

Tomo 7. anno 581. Baronius, vt probet Beatum Gregorium non fuisse monachum Benedictinum, sed sancti Equitij, in hunc modum ratiocinatur. Primus Monasterij sancti Gregorij Abbas fuit Valentius, sed hic fuit assumptus ex Prouincia Valeria, Monasterio sancti Equitij, ergo non fuit Benedictinus. Quod si Valentius Benedictinus non fuit, nec Gregorius, qui ab illo fuit Regulis monasticis imbutus.

Sunt nonnulla in hoc argumento, quæ iure possunt in dubium reuocari, quæq; ad veritatem historiæ pertinent. Primum vtrum Valentius fuerit primus Monasterij sancti Gregorij Abbas. Cum enim id Gregorius nusquam asserat, nec antiquorum auctoritas, aut probata ratio conuincat, non cogimur credere Valentinm fuisse primum Abbatem Monasterij sancti Gregorij. Et ideo nego Valentium fuisse primum Abbatem Monasterij sancti Gregorij, vt supponit argumentum Baronij. Secundo dubitatur num Valentius fuerit assumptus in Abbatem Monasterij sancti Gregorij ex Prouincia Valeria: quamuis enim aliquando fuerit Abbas cuiusdam Monasterij in prædicta Prouincia constituti, tamen quo tempore Præfectus fuit Monasterio sancti Gregorij, cœnobium illud suum à Longobardis fuerat deuastatũ, Tomo 7. Annal. iuxta eiusdem Baronij computationem, qui Monasterium Valentij euersum asserit Anno quingentesimo septuagesimotertio, Monasterium vero sancti Gregorij erectum fuis-

se anno quingentesimo octogesimo, vel octogesimoprimo, annis videlicet septem, vel octo post euersionem Monasterij Valentij. Quo tempore Valentius, non in Prouincia Valeria, in qua Longobardorum furor, & rabies grassabatur, sed Romæ commoratus est, vbi familiaritatem cum Beato Gregorio contraxit, eiq; narrauit miracula illa, quæ ipse refert lib. 1. Dialog. cap. 4. ad finem, & lib. 4. cap. 21. Habitasse vero toto illo tempore Valentium in Monasterio Lateranensi cum monachis Benedictinis, eo quod eiusdem esset Regulæ, & instituti, atque ex inde ad regimen, & Præfecturam Monasterij sancti Gregorij assumptum fuisse, probabilissimum est, immò fere certum, & euidens, vt inferius patebit. Nego igitur, Valentium assumptum fuisse ad regimen Monasterij sancti Gregorij ex Prouincia Valeria, sed ex Monasterio Laterauensi.

Tertium, quod non solum in dubium reuocamus, verum etiam expresse negamus, quia falsum esse censemus, illud est: Valentium ex Monasterio sancti Equitij fuisse assumptũ ad Præfecturam Monasterij sancti Gregorij. Hoc inquam penitus, & omninò negamus, quousque auctoritate antiquorum, aut ratione probata id nobis certum, exploratũq; reddat. Quod quidem Baronius efficere conatus est, sed an illud præstiterit modo discutiendum est.

Argumentatur ergo auctoritate desumpta ex lib. 1. Dialog. Beati Gregorij cap. 4. ad finem, vbi refert Gregorius se accepisse à prædicto Valentio Abbate suo quoddam miraculum in Monasterio sancti Equitij, post obitum eiusdem Sancti, in defensionem monachorum sui Monasterij, aduersus Longobardos patratum, ex cuius narratione infert Baronius, Valentium fuisse Monasterij sancti Equitij monachum. Verum conclusio prætensa, ex huiusmodi narratione nullo modo inferri potest. Vt enim asserit Gregorius, miraculum illud publicè in Ecclesia exhibitum, non solum monachis illius Monasterij, sed & multis alijs innotuit: ergo ex huius miraculi narratione non sequitur Valentium Monasterij sancti Equitij monachum extitisse. Quod si hoc modo argumentari licet, argumentabor ego sic. Narrauit idem Valentius Beato Gregorio 3. lib. Dialog. cap. 22. aliud

miraculum à quodam venerabili Sacerdote in eadem Prouincia Valeria post obitum factum, ergo Valentius fuit huius Sacerdotis discipulus. Si negaueris hanc consequentiam negabo & ego illam superioris argumenti, vtraque enim eodem pede claudicat. Auctoritas ergo illa, ex 1. lib. Dialog. Gregorij desumpta, nihil iuuat ad probandum Valentium fuisse Monasterij sancti Equitij monachum: nisi velimus asserere, quotquot alicuius Sancti gesta, vel miracula narrant, illius Sancti esse discipulos: quod quam falsum, & absurdum sit, nemo non videt.

Ratio vero qua vtitur Baronius ad idem probandum, talis est. Valentius Monasterij sancti Gregorij Abbas assumptus est ex Prouincia Valeria, sed tunc in ea nullum aliud celebre Monasterium extabat præter illud sancti Equitij, ergo ex illo assumptus est Valentius.

Huic argumento respondeo primum, negando consequẽtiam. Gregorius enim ad conferendas dignitates Ecclesiasticas, non celebritatem loci, sed probitatem, & honestatem personæ promouendæ requirebat: vt patet ex eodem Gregorio lib. 4. epist. 43. & lib. 6. epist. 10. & lib. 7. epist. 93. & lib. 9. epist. 22. Quid enim prodest ad regimen animarum, manere siue morari in loco celebri, nisi virtute, & sanctitate polleas? Aut quid obest degere in loco humili, & abiecto, si vita, & moribus fueris celebris, atque conspicuus? Non ergo assumptus est Valentius ad Præfecturam Monasteri sancti Gregorij, eo quod in loco celebri moraretur, sed quia monastica religione, omniq; virtutum genere polleret, & clarus haberetur.

Secundò respondeo negando minorem, videlicet eo tempore in Prouincia Valeria nullum aliud celebre Monasteriũ extitisse præter illud sancti Equitij. Gregorius namq; Homil. 35. in Euangel. meminit cuiusdam Monasterij iuxta Reatinæ vrbis mœnia constituti (quæ proculdubio in Prouincia Valeria sita est) cuius Abbas vocabatur Stephanus vir valde sanctus, & virtute patientiæ singularis. Præterea Monasterium illud in quo primum sanctus Benedictus à monachis summis precibus exoratus Abbatis officio functus est, vt habetur lib. 2. Dialog. cap. 3. Quem postea eiusdem

Monaste-

Monasterij monachi veneno tollere conati sunt, in Prouincia Valeria situm erat, vt patet intuenti locum, vbi ipsius vestigia hactenus ostenduntur: nec arbitror fuisse ex his, quæ sancto Equitio parebant. Immò & illa duodecim Monasteria, quæ referente Gregorio vbi supra, Beatus Benedictus apud Sublacum construxit, si rectè fines Prouinciæ Valeriæ perpendas, intra ipsam fuisse reperies. Sed & ipsum Valentij Monasterium diuersum omninò fuit à Monasterio sancti Equitij, vt ex eiusdem Gregorij relatione constat. Agens namq; Gregorius lib. 1. Dialog. cap. 4. de Monasterij sancti Equitij inuasione, refert Longobardos, qui illud inuaserant, à spiritibus immundis arreptos, nihil mali monachis illius Monasterij inferre potuisse. Cum autem postea lib. 4. cap. 21. De Monasterio Valentij à Longobardis itidem inuaso agit, duos illius monachos in cuiusdam arboris ramis suspensos, atque necatos asserit. Ex attestatione igitur Gregorij Monasterium Valentij, diuersum erat à Monasterio sancti Equitij. Sed respondet Gallonius pag. 90. Monasterium Valētij non fuisse illud sancti Equitij primarium, sed vnum ex eis, quæ sancto Equitio parebant: idq; supposuisse Baronium tanquam certum, & exploratum. Ego vero dico, hoc non debuisse supponi, sed probari. Licet enim Gregorius dixerit sanctum Equitium multorum Monasteriorum in Valeria Prouincia Patrem fuisse, tamen cum numquam dixerit omnium, non bene infertur: Monasterium Valentij erat in Prouincia Valeria, ergo erat vnum ex ijs, quæ sancto Equitio parebant. Quod etiam ex modo loquēdi ipsius Gregorij facile colligere possumus. Sic enim ait libr. 4. Dialog. cap. 21. *Vita venerabilis Valentius, qui post in hac Romana vrbe, mihi meoq. Monasterio præfuit, prius in Valeria Prouincia suum Monasterium rexit:* suum dixit, vt Monasterium illud ipsius Valentij, & non alterius esse monstraret: sicq; ab alijs eiusdem Prouinciæ Monasterijs discerneret. Eodem modo loquendi vtitur Gregorius plerisque in locis dum agit de Monasterio Romæ à se cōstructo, quod semper suum Monasterium vocat, quamuis non fungeretur Abbatis officio. Ita & Monasterium in quo Valentius Abbas fuerat, suum nuncupauit, quasi diceret, Valentium illud

Valentij Monasterium.

erexisse, ipsiusq; Fundatorem fuisse. Si autem Gregorius indicare voluisset Valentium sancti Equitij monachum extitisse, vel ipsius Monasterium vnum fuisse ex ijs, quæ sancto Equitio parebant, opportebat id in primis exprimere. Quod cum nec ipse Gregorius, nec quisquam ex antiquis scriptoribus illud afferat, nec ratio probata conuincat, non est adhibenda fides neotericis scriptoribus, asserentibus, contra regulam ab ipsis traditam, & alijs præscriptam, Valentium monachum fuisse sancti Equitij, Monasteriumq; illius vnum ex ijs, quæ sancto Equitio parebant extitisse.

Ex his, quæ dicta sunt, manifestè apparet multa fuisse in Prouincia Valeria, Monasteria, præter ea, quæ sub sancti Equitij cura, & obedientia degebant. Immò probabilissimum est, ac ferè euidens, fuisse in eadem Prouincia, multo ante erectionem Monasterij sancti Gregorij in vrbe, plura Monasteria sub Regula, & instituto sancti Benedicti, siue fuerint ab eo fundata, siue vltro se ipsius Regulæ subdiderint. Asserit enim Martyrologium Romanum die 21. Martij Beatum Benedictum monasticam disciplinam in Occidente penè collapsam restituisse, atque mirificè propagasse: constat præterea, eundem sanctissimum Patrem discipulos suos, causa propagandæ Religionis monasticæ, in Prouincias remotas misisse, vt Placidum in Siciliam, Maurum in Gallias, & alios in Hispaniam. In Italia etiam, tamquam in propria sibi reseruata Prouincia, multorum Fundator extitit sanctorum cœnobiorum, multaq; Domino acquisiuit millia perfectorum monachorum, vt asserit Beatus Maurus relatus à Fausto in vita ipsius. Cum ergo hæc ita se habeant, improbabile profectò, & valde improbabile est, solam Prouinciam Valeriam, adeò vicinam, atque locis, in quibus Beatus Benedictus vixit contiguam, expertem fuisse huius restaurationis, & propagationis. Vnde censeo ante erectionem Monasterij sancti Gregorij, non solum extitisse in Prouincia Valeria aliquot Monasteria à Beato Benedicto, seu eius discipulis fundata, verum etiam alia multa prius existentia, Regulæ sancti Patris Benedicti se vltro subdidisse: inter quæ, si affirmauero vnum fuisse Monasterium sancti Equitij cum omnibus sibi subiectis, rem valde probabi-

Martyrologiū Romanum.

probabilem afferam, quam Bernardus Abbas Monasterij sancti Honorati prope Fundanam ciuitatem, qui illis temporibus vixit, plane confirmat, in quadam Epistola ad Simplicium tertium Monasterij Cassinensis Abbatem, in qua sic ait.

Experientia compertum est multorum Rectorum mores varias viuendi normas in Monasterijs peperisse. Hinc factum est, vt iam omnia Monasteria Campaniæ, Samniæ, Valeriæ, Tusciæ, Liguriæ, & aliarum Prouinciarum Italiæ certam, & rectam Regulam viuendi, quam sanctissimus, & Deo acceptissimus Benedictus magister tuus instituit seruare decreuerint, &c. Quam Epistolam ab impugnationibus Gallonij defensam inuenies in libello nostro de existentia corporis sancti Benedicti apud Cassinum cap. 6. & 7. Epistola Abbatis Fundani.

Neq; vllo modo probro dandum est monachis illis, quod relicta priori, & antiquiori norma, & modo viuendi, sancti Benedicti institutionem susceperint: quin potius eos laude dignos esse censemus, quod Regulæ sanctissimæ, & discretissimæ colla submiserint; & iuxta Apostoli consilium, ęmulati fuerint charismata meliora, quemadmodum plura alia celeberrima, & sanctitate conspicua Monasteria fecisse cõstat: vt Monasterium Turonense, à sancto Martino, & Lyrinense, à sancto Honorato, ante sancti Benedicti tempora, fundata: quorum monachi Regulam Benedictinam susceperunt, proprijs institutis dimissis. Romæ etiam Monasterium monialium sanctæ Mariæ in Campo Martio, primum sanctimoniales græcæ, sub Regula sancti Basilij incoluerunt, quibus successerunt Romanæ Virgines, quæ ibidem non sub Regula sancti Basilij, sed sub institutis sancti Benedicti hactenus perseuerant. Idem contigit Neapoli in Monasterio sancti Gregorij Armeni, quod vulgo sancti Ligorij appellatur. Videndus Baronius in notis ad Martyrologium Romanum die 11. Iunij. Quod si in ijs Monasterijs, in quibus certa Regula habebatur, illa omissa, sancti Benedicti institutio est recepta, quid mirum si monachi sancti Equitij, quibus ille nullam propriam, & peculiarem descripserat Regulam, habita notitia Regulæ sancti Benedicti, eam fuerint amplexati?

Cum igitur Beatus Gregorius nusquam asserat Valentiũ Abbatem suum, discipulum sancti Equitij extitisse, aut alicui ex Monasterijs eidẽ subiectis præfuisse; & Baronius vniuersam structuram de monachatu sancti Gregorij, sub Beati Equitij Regula, super hoc fundamentum construere, & stabilire conetur, eo diruto, atque conuulso, vniuersa moles desuper imposita, funditus corruat necesse est.

Vtrum Beatus Gregorius fuerit Regulæ sancti Basilij Professor. Cap. VII.

ENTENTIA quam hactenus impugnauimus, de monachatu sancti Gregorij sub Regula sancti Equitij, adeò improbabilis est, ac solidis destituta fundamentis, vt Antonius Gallonius, qui eam ex professo susceperat defendendam, tandem reiecerit, quamuis aliam non magis probabilem astruere conatus sit, videlicet, sanctum Equitium subditos sibi monachos, Diui Basilij regulis informasse, ac perinde sanctum Gregorium ab illis idem institutum didicisse. Audiamus, obsecro eumdem Gallonium suis proprijs verbis loquentem, atque hoc suum adinuentum probantem: sic enim ait pag. 108. sui Apologetici.

Gallonij ratiocinatio.

Dicere non prætermittam in antiquioribus sedibus sancti Equitij, in ipsa ciuitate Aquila, vsque hodie perseuerare Monasterium monialium titulo sancti Basilij, & in eo eiusdem Regulæ obseruantiam, quod illud fuisse existimatur, cuius cum meminit sanctus Gregorius, sub cura sancti Equitij fuisse tradit. Quibus etiam appareat sanctum Equitium subiectos sibi monachos ad eiusdem sancti Basilij Regulas informasse, & sanctum Gregorium ab illis idem institutum didicisse. sic Gallonius.

Monasterium sancti Basilij in ciuitate Aquila

Qui profectò in his, quæ de Monasterio sancti Basilij in ciuitate Aquila constituto asserit, valde hallucinatur. Est quidem in ea ciuitate quoddam nobile Monasterium monialium titulo sancti Basilij, in quo à sui primæua institutione Regula sancti Benedicti seruatur. Hoc autem nullo modo

do potest esse illud, cuius cum meminit sanctus Gregorius, sub cura sancti Equitij fuisse tradit. Constat enim quodam publico instrumento, quod in eodem Monasterio asseruatur, prædictum cœnobium fundatum fuisse à quibusdam fœminis religiosis, tempore Ioannis Papæ vigesimisecundi, Anno Domini millesimo trecentesimo vigesimo, indictione tertia, die quinta mensis Iunij. A tempore vero quo floruit sanctus Equitius, vsque ad huius Monasterij erectionem, fluxerunt anni circiter octingenti. Nequit ergo esse illud, quod sanctus Gregorius asserit sub cura sancti Equitij fuisse. Quod si esset exinde probaretur monachos sancti Equitij imbutos fuisse Regulis Diui Benedicti, & non Basilij, cum idē Monasterium ab exordio suæ fundationis, non Basilij, sed Benedicti Regulam seruasse noscatur.

His circa veritatem historiæ illius Monasterij positis, expendamus, quam vim habeat Gallonij ratiocinatio ad probādum sanctum Gregorium fuisse Regulæ sancti Basilij professorem. In ciuitate, inquit, Aquila est quoddam Monasterium monialium sub titulo, ac Regula sancti Basilij. Sub titulo, concedo, sub Regula, nego. Sed esto, vt asseris. Quid inde ? subdit. Hoc illud esse existimatur, quod Beatus Gregorius asserit sub cura sancti Equitij fuisse. Quo fundamento nititur ista tua existimatio? Sicut enim gratis à te asseritur, ita recte à nobis negatur, cum præfatum Monasterium nouum sit, vt ostendimus. Sed hoc vltro tibi concesso. Quid subinde inferre intendis ? Addit: quibus appareat, sanctum Equitium subiectos sibi monachos ad eiusdem sancti Basilij Regulas informasse. Hæc apparentia, & superior existimatio, eiusdem farinæ sunt, multa siquidem sunt hodie Monasteria alterius instituti, & Regulæ, quam ab exordio, & primæua institutione fuere, vt docuimus supra de Monasterio Lyrinensi, Turonensi, & alijs. Vnde istiusmodi collectio non valet. Hoc cœnobium hodie obseruat sancti Basilij Regulam, ergo ab initio suæ fundationis eam obseruauit. Si enim huiusmodi valeret discursus, actum esset de causa ista, & nobis adiudicāda, cum præfatum Monasterium Regulam sancti Benedicti obseruet. Sed concedimus tibi gratis sanctum Equitium monachos sibi subiectos sancti Basilij Regulis

lis imbuisse: vnde, obsecro, infers sanctum Gregorium ab illis idem institutum accepisse? Petis profecto principium, & quod in primis probandum erat (Gregorium scilicet à monachis sancti Equitij regularibus disciplinis fuisse instructum) tanquam certum, & exploratum supponis, eo solo fundamẽto innixus, quod ita tibi videatur. Facessant isthęc. Si tibi fidem adhiberi optabas, opportebat te (iuxta Regulam à te traditam) auctoritatem antiquorum, vel rationem aliquam probatam adducere, quod cum non feceris, tuo te iuditio, ac sententia condemnamus. Hoc vnum ex his verbis tuis libenter accipimus (quia verum esse censemus) nempe, Beatum Gregorium non fuisse Regulis sancti Equitij informatum, cum nullam Regulam monasticam ipse condiderit.

De Cingulo sancti Gregorij. *Cap. VIII.*

IN octauo, & nono Annalium tomo, nititur Baronius illi rationi respondere, qua Ioannes Diaconus, ex balthei, seu cinguli Gregoriani exilitate, probat Beatum Gregorium monachum fuisse Benedictinum; cuius quidem responsio, sicut & illa, quam reddit Gallonius pag. 109. non videtur esse sufficiens. Quamuis enim concedamus omnes in vniuersum monachos cingulo, vel baltheo fuisse vsos, negamus tamẽ huiusmodi cinctoria fuisse omnia eiusdem materiæ, seu formæ; sed quosdam funibus, vt modo Franciscani. Alios zona pellicea, vt nunc Augustiniani fuisse præcinctos. Hoc ita esse constat ex cap. 22. Regulæ sancti Benedicti, vbi S. Pater decernit, vt monachi cingulis, aut funibus sint pręcincti. Quemadmodum ergo nunc Fratres Ordinis sancti Augustini, illa sua peculiari, & lata, qua vtuntur zona, ab alijs distinguuntur Religiosis, ita & tunc monachi Benedictini balthei exilitate (vt ait Ioannes Diaconus) à cæteris distinguebantur. Cumq; hoc discrimen, temporibus illis, fuerit omnibus cognitum, & exploratum, optimè potuit Ioannes dicere, huiusmodi balthei exilitate luce clarius innotuisse

notuisse, Beatum Gregorium seruasse propositum vitæ regularis à sancto Benedicto traditæ.

Ex his, quæ hactenus disputata sunt apparet opinionem Baronij de monachatu sancti Gregorij sub regula sancti Equitij esse nouam, atque ab ipso primitus assertam, absque vlla antiquorum auctoritate, vel ratione probata. Neque enim Gregorius asseruit aliquando de se, vel de monachis sui Monasterij, militasse sub regula sancti Equitij, vel sancti Basilij, immo nusquam harum meminit regularum: vnde nec Baronius aliquem sancti Gregorij locum pro se adducere potuit. Solum inuenimus Gregorium asseruisse, Valentium Abbatem suum, antequam Monasterio sancti Gregorij præficeretur, suum in Prouincia Valeria monasterium rexisse. Ex quo nullo modo inferri potest, Valentium sancti Equitij, vel sancti Basilij monachum extitisse. Non ergo resilire debemus ab antiqua, & recepta de monachatu sancti Gregorij sub regula sancti Benedicti sententia, cum (vt inferius patebit) antiquorum auctoritate, & ratione probata suffulta sit, & roborata.

Aliæ probationes pro monachatu sancti Gregorij sub regula sancti Benedicti. Cap. IX.

ROBAT præterea Ioannes Diaconus quadam validissima ratione, Gregorium monachum extitisse Benedictinum, ex eo, quod monachi ab eo in Angliã missi fuerint instituti Benedictini professores. Miramur autẽ valde Baronium huic rationi nusquam occurrisse: quod ideò fortè facere omisit, quia ratus sufficienter probasse Beatum Gregorium non fuisse monachum Benedictinum, consequenter probatum censuit monachos ab eo in Angliam missos, (vtpotè Monasterij Gregoriani alumnos) non fuisse eiusdem sancti Benedicti Regulæ professores. Hæc enim duo inter se adeò sunt annexa, & connexa, vt vnum ex altero pendeat. Constito namq; monachos à Beato Gregorio in Angliam missos Ordinis fuisse sancti Benedicti, statim sequitur ipsum

Monachi Benedictini Angliã ad fidem conuerterunt.

Grego-

Gregorium eiusdem fuisse instituti, cum fuerit eiusdem Monasterij monachus. Vidit hanc dependentiam, & connexionem Antonius Gallonius in præfato Apologetico, pag. 58. vbi de his agens, sic ait.

Dicimus non diuidendam hanc quæstionem á primaria de qua agitur, sed eamdem esse cum illa, nempe, an sanctus Gregorius fuerit monachus sancti Benedicti, cum satis constet ex Monasterio sancti Gregorij, Augustinum, & alios collegas in Angliam missos, esse progressos. Quamobrem, si sancti Benedicti Gregorius monachus fuit, certum est eiusdem Ordinis suos misisse in Angliam monachos, si non fuit, stultum est dicere missos suos monachos fuisse alterius ordinis, cuius ipse non erat. Tantundem Gallonius, cui & nos hac in parte suffragamur, & assentimur, dicimusq; cardinem huius disputationis in hoc puncto versari. Vtrum monachi à Beato Gregorio in Angliam missi fuerint ordinis sancti Benedicti, vt Ioannes Diaconus testatur: quod si constiterit, eo ipso Gregorius inter monachos Benedictinos erit adnumerandus.

Argumentum Gallonij.

Nititur itaq; Pater Gallonius probare Augustinum, & socios in Angliam missos non fuisse instituti Benedictini, vt sic ab eodem instituto sanctum excludat Gregorium. Argumentatur autem his verbis pag. 59. *Atque primum ex Augustini consultatione de his ad sanctum Gregorium scribentis, & Gregorij ad eum respondentis argumentum accipiamus. Est ista interrogatio Augustini. Quæro Pater Beatissime de Episcopis qualiter cum suis Clericis conuersentur. Respondit ita inter alia ad ista, Gregorius. In Ecclesia Anglorum, quæ auctore Deo, nuper ad fidem perducta est, hanc debes instituere conuersationem, quæ in initio nascentis Ecclesiæ fuit Patribus nostris, in quibus nullus eorum ex his, quæ possidebant, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia. Hæc ad interrogationem Augustini, præter hæc nihili amplius. Cui, si fuisset ipse Gregorius sancti Benedicti monachus, & eiusdem Patris Regulam Anglicanis Clericis præscribendam in Angliam intulisset, eamq. ab eisdem obseruari voluisset: haud satis sufficienter ab eodem Gregorio responsum videri potuisset, vt tantum seruarentur ab eis, quę in*

in Ecclesia primitiua Apostolorum tempore seruabantur, nimirum, quod omnia inter eos communia essent: sed addi necesse fuisset, vt præter hæc, sancti Benedicti Regulam eisdem seruandam proponeret, sic ratiocinatur Gallonius.

Argumentum hoc, vt ex se patet, nullam habet vim ad probandum Augustinum, & socios, à Beato Gregorio in Angliam missos, non fuisse monachos Benedictinos: siquidem Augustinus non quæsiuit, qualiter monachi in suis Monasterijs conuersari deberent: neq; enim hoc poterat ignorare, qui fuerat Præpositus monasterij sancti Gregorij, & Regulis monasticis apprime imbutus; sed solum quæsiuit de Episcopis, qualiter cum suis Clericis viuere, & conuersari deberent: cui Gregorius respondit, vt supra. Quod si ex eo colligere velis Augustinum, & collegas nō fuisse monachos Benedictinos, quod Beatus Gregorius non proposuit eis regulam sancti Benedicti seruandam: poteris etiam inde colligere nullius Regulæ fuisse, quia nullam peculiarem illis seruandam proposuit: cum tamen constet euidenter fuisse monasterij sancti Gregorij monachos, vt ipse Gregorius sępius in suis testatur Epistolis, & Gallonius, vbi supra confitetur. Nullam igitur monasticam regulam illis, de quibus consulebat Augustinus, seruandam proposuit Gregorius: quia cum non essent monachi, sed clerici, nulla regula monastica illis iure poterat præscribi. Nec est cur Gallonius clericos transformet in monachos, nec è contra, sed vtrique in suo ordine persistentes, regulas sibi præscriptas obseruent: Clerici, apostolicam regulam à Gregorio in sua responsione propositam: monachi vero, & hanc, & illam quam in professione sui ordinis promiserunt. Respōsio.

Arguit secundo Pater Gallonius aduersus eandem Ioannis Diaconi sententiam pag. 105. & sequentibus: sed cum nimis longa, & prolixa sit eius argumentatio, nos eam succinctè, & fideliter ad formam, & modum argumentandi scholasticum redigemus. Venerabilis, inquit, Beda, qui luculenter prosecutus est historiam rerum Ecclesiæ Anglicanæ, cum ab eo frequentissima fiat mentio monachismi in Angliam iugiter propagati, nusquam tamen de sancto Benedicto, vel Benedictinis monachis vllus sermo: signum ergo Secundū argumen- Gallonij.

go euidens est, tempore venerabilis Bedæ non fuisse adhuc introductum in Angliam ordinem monasticum, iuxta regulam sancti Benedicti. Præterea sanctus Benedictus Anglus, qui fuit Abbas venerabilis Bedæ, diuersa Monasteria in Italia, & alijs Prouincijs peragrauit, vt monastica disceret instituta, quæ alios docere posset, vt asserit Beda in sermone de eodem sancto Benedicto. Similiter Beatus Bonifacius monachus, & ipse Anglus, si Regulam sancti Benedicti pre manibus habuisset, atque in Anglia nota fuisset, non misisset Cassinum Sturmum discipulum suum monachum Anglicanum, sub regulari obseruantia educatum, ad discendum, quod iam in Patria à pueritia didicisset. sic Gallonius.

Tertium argumentum Gallonii.

Ad secundum argumentum Gallonij.

Hæc argumenta non solum contra regulam sancti Benedicti, sed etiam contra omnes regulas monasticas, procedunt. Nam venerabilis Beda, sicut non meminit expressè regulæ sancti Benedicti, ita nec asseruit monachos illos, à quibus ordo monasticus in Angliam est introductus, & propagatus, fuisse Regulæ sancti Basilij, Pachomij, vel alterius Sancti peculiariter addictos: cum tamen certo certius constet eos, & monachos fuisse, & alicuius Regulæ professores. Argumenta ergo ista, quæ procedunt ab auctoritate negatiuè, nihil probant. Si autem modus iste argumentandi parti aduersæ placet, & validus esse censetur, facile concludam pro nostra sententia, quod intendo. Argumentabor enim sic. Sanctus Gregorius summa cum laude meminit Regulæ sancti Benedicti, non autem Regulæ sancti Basilij, nec sancti Equitij, fuit ergo monachus sancti Benedicti.

S. Benedictus Anglus.

Ad illud de sancto Benedicto Anglo respondeo: illum non fuisse monachum Anglicanum, sed Angliam reliquisse antequam monachus fieret: sic enim de illo scribit venerabilis Beda in sermone de eodem sancto. *Derelictis omnibus secutus est Christum, quando spretis eis, quæ in ministerio regali acquisierat, vel acquirere valebat, cum esset nobilis natu, ad Beatorum Apostolorum limina peregrinaturus aduolauit, vt quia rudis adhuc in gente Anglorum fides, & Ecclesiarum institutio florebat, ibi potius perfectam viuendi formam sumeret, vbi per summos Christi Apostolos totius Ecclesiæ caput eminet eximium. Ibi ergo eruditus in Christo, il-*

Venerabilis Beda.

lis in partibus attonsus, ibi est monasterialibus imbutus institutis: ibidem totum vitæ suæ cursum erat exacturus, si non Apostolica Domini Papæ prohiberet auctoritas. Hæc Beda. Ex quibus constat floruisse tunc Ecclesiarum institutionem in Anglia, voluisse nihilominus sanctum istum Benedictum ad Beatorum Apostolorum limina peregrinari, vt inde perfectam viuendi formam sumeret, vnde Ecclesiæ Anglicanæ eam se accepisse gloriabantur. Fuisse autem hunc sanctum Benedictum monachum Benedictinum asserunt Matthæus Vuestmonasteriensis, ad annum septingentesimumtertium, & Florentius Vuigorniensis ad annum sexcentesimum sexagesimumquintum. Cumq; prius Biscopus vocaretur; postea ab auctore ordinis, cui se deuouit, Benedicti nomen accepit.

Similiter respondendum est ad illud de sancto Bonifacio, misisse videlicet Cassinum Sturmum discipulum suum, non vt regulam sancti Benedicti, quam in suo Monasterio iampridem fuerat professus, addisceret, sed vt in Monasterio sancti Patris Benedicti, quod tunc, sub Petronacis regimine, magna florebat sanctitate, experiretur, probaretq; modum, & formam, quam prædicti Monasterij monachi, in seruanda sancta regula tenebant. Ita docet Baronius tomo nono anno septingentesimo vigesimoquinto. *Sanctus Bonifatius*, inquit, *vt quam exactissimam monasticam disciplinã Germaniæ populis traderet, ab ipso fonte eam haurire curauit: nimirum ex domo ipsa prima, atque primaria sancti Benedicti Abbatis, hoc est, ex Monasterio Cassinate, cuius rei gratia misit illuc Sturmum discipulum suum, vt aliquandiu illic moratus, disceret cultum perfectissimum monasticæ vitę, quamuis ipse Bonifacius à puero monasticis fuisset imbutus institutis in Anglia.* Hæc Baronius. Videndus Surius tomo quinto, die vigesimaoctaua Septembris, in vita sanctæ Liobæ virginis cap. 10. Similiter sancti Adelardus, Ludgerus, & alij quàmplurimi, postquam in Gallia, & Germania multa fuissent erecta Monasteria sub beati Benedicti Regula, Cassinense cœnobium adierunt, vt inde tamquam ex quodam limpidissimo Religionis monasticæ fonte haurirent, non quidem regulam ipsam, quam tenebant, sed optimum modum

Ad tertiũ argumentum de S. Bonifacio

Casinense Monasterium.

dum

dum eam seruandi, qui apud Cassinum vigebat. Argumenta ergo Gallonij non probant monachos à Beato Gregorio in Angliam missos non fuisse Benedictinos, sed nec Regulam eiusdem sancti Patris illis temporibus fuisse Anglis incognitam.

Ostenditur monachos à Beato Gregorio in Angliam missos fuisse Ordinis sancti Benedicti.
Caput X.

QVAMVIS ad retinendam Ioannis Diaconi sententiam asserentis monachos à Beato Gregorio in Angliam missos fuisse Ordinis sancti Benedicti, sufficeret ostendisse, ac demonstrasse, argumenta aduersus eam inducta non concludere: nihilominus, vt veritas, quam defendimus magis, ac magis elucescat, operæ pretium me facturum putaui, si præter dissolutionem argumentorum partis aduersæ, aliquid in medium proferrem ad corroborandam, & fulciẽdam Ioannis Diaconi, quam nos sequimur, assertionem: fulti, & innixi auctoritate certa antiquorum, & ratione probata, & efficaci, iuxta regulam à Gallonio superius nobis præscriptam.

Venerabilis Beda. Refert venerabilis Beda lib. 2. Historiæ Anglicanæ, tempore Bonifacij Papę Quarti Romam venisse Mellitum Londoniæ Episcopum, de necessarijs Ecclesiæ Anglicanæ causis tractaturum: atque eumdem Bonifacium Papam Synodum congregasse, de vita, & quiete monachorum ordinaturum: inter quos ipse etiam Mellitus assedit, vt quæq; essent regulariter decreta, sua quoque auctoritate subscribens, confirmaret, atque in Brittaniam rediens, Anglorum Ecclesiæ mandata obseruanda secum deferret. Quod quidem Concilium asserit celebratum anno 8. Imperij Phocæ, indictione decimatertia, die tertio Kalendarum Martiarum. Baronius tomo 8. Annalium pag. 214. Asserit celebratum esse hoc cōcilium Anno Domini sexcentesimo decimo, Pontificatus eiusdem Bonifacij Papæ anno quarto, qui fuit quintus, vel

sextus

sextus ab obitu sancti Gregorij Magni. Tomo etiam Conciliorum tertio pag. 50. ante initium eiusdem Concilij habentur ea, quæ ex venerabili Beda retulimus: post quæ sequitur decretum ipsius Concilij, tenoris sequentis.

Sunt nonnulli nullo dogmate fulti, audacissime quidem, zelo magis amaritudinis, quam dilectionis inflammati, asserentes monachos, quia mundo mortui sunt, & Deo viuunt, Sacerdotalis officij potentia indignos, neque pœnitentiam, neque christianitatem largiri, neque absoluere posse per Sacerdotalis officij diuinitus sibi iniunctam potestatem: sed omninò falluntur. & infra. *Neque enim Beatus Benedictus Monachorum Præceptor almificus, huius rei aliquo modo fuit interdictor, sed eos sæcularium negotiorum edixit expertes fore tantummodo.* Refertur hic canon totidem verbis à Gratiano 16. q. 1. cap. sunt nonnulli. Decretum Concilij sub Bonifacio IV. Gratianus

Ex actis huius Concilij, adiunctis ijs, quæ Beda refert; apparet exortam fuisse in Anglia controuersiam inter Clericos sæculares, & Monachos, super ministerijs Ecclesiasticis obeundis, contendentibus clericis, non posse monachos ad Sacerdotalis officij culmen ascendere, neque sacramenta ministrare: cuius rei gratia Mellitus Romam venit. Hanc controuersiam, vt dirimeret Pontifex, Concilium præfatum coadunauit; cui & ipse Mellitus interfuit, vt quæ fuissent decreta subscriberet, ac in Brittaniam rediens Anglicanæ Ecclesiæ seruanda deferret. Cum autem in eo Concilio nullum aliud, præter hoc circa monachos, decretum fuerit statutum, seu promulgatum, euidenter apparet Concilium illud, vel solum, vel præcipue propter hanc causam fuisse congregatum. Vnde Beda, vbi supra, tantum asserit, Bonifacium Concilium congregasse, vt de vita, & quiete monachorum disponeret, & ordinaret: qua de re Mellitus in Angliam rediens nullum aliud decretum huius Concilij, præter istud, secum deferre potuit: modo ex huius Concilij actis argumentor sic in confirmationem sententiæ Ioannis Diaconi.

Concilium hoc fuit congregatum solum, vel præcipue propter Ecclesiæ Anglicanæ monachos, quos à muneribus Ecclesiasticis excludere nitebantur clerici. Decretum au-

tem Concilij super ea controuersia, tale fuit. Liceat monachis fungi Sacerdotio, & alijs huic officio annexis. Ratio vero à Patribus Concilij adducta, hæc est. Quia Beatus Benedictus monachorum Præceptor almificus, hoc eis non interdixit. Quid obsecro iuuaret hoc decretum monachos Anglicanos, aut quid ponderis haberet ratio illi adiecta, si non fuissent alumni sancti Benedicti? Quid, inquam, ad monachos alterius instituti pertinet, quid sanctus Benedictus suis monachis concesserit, vel interdixerit? Sicut enim monachi Benedictini legibus aliorum ordinum non tenentur, ita nec monachi alterius professionis regulis sancti Benedicti sunt astricti. Ne ergo cogamur dicere Patres illius Concilij, vna cum summo Pontifice, futilem, & ineptam sui decreti reddidisse rationem, fatendum omnino est monachos Anglicanos, ad quos Mellitus hoc decretum obseruandum detulit, regulæ sancti Benedicti fuisse subiectos. Profecto si monachi illi non fuissent Benedictini, quando Mellitus in Angliam reuersus, hoc decretum tam illis, quã clericis Ecclesiæ Anglicanę ex parte Concilij obseruandum proposuit, & intimauit, potuissent clerici illi aduersus tale decretum legitimè se opponere, dicereq;. Cum isti non sint monachi Benedictini, non est pars illis in decreto isto. Quid enim refert vtrum sanctus Benedictus concesserit, aut non interdixerit suis monachis sacerdotium, cum isti ad ipsius gregem non pertineant? Quis modo non rideret, seu potius irrideret, si cuipiam interroganti. An liceat religiosis sancti Francisci de Obseruantia redditus, & prouentus possidere, responderet alter, licet: & rationem dicti sui reddens subiungeret: Quia Beatus Benedictus hoc illis non interdixit? Exibilanda profecto ab omnibus ratio ista foret, cum illi religiosi sancti Benedicti regulis non subdantur. Cum igitur summus Pontifex, & Patres Concilij decernunt, licere monachis fungi sacerdotio, & cæteris muneribus Ecclesiasticis, quia hoc eis non interdixit Beatus Benedictus monachorum Pater almificus: satis superq; declarant monachos illos Ordinis sancti Benedicti extitisse. Nec possumus dicere Patres Concilij ignorasse, cuius instituti essent monachi Anglicanæ Ecclesiæ, maximè cum inter illos sede-

ret

ret Mellitus eiuſdem Eccleſiæ monachus, & Epiſcopus. Cũ ergo à Patribus Concilij ſanctus Benedictus illorum monachorum Præceptor appelletur, ſequitur ex communi huius Concilij Patrum conſenſu, monachos Eccleſiæ Anglicanæ fuiſſe Benedictinos, rationemq; huius decreti legitimam, & optimam eſſe. Exinde vero neceſſario infertur ſanctum Gregorium fuiſſe monachum Benedictinum, ſiquidem monachi illi Anglicani eius diſcipuli erant, ipſiusq; Monaſterij alumni, vt plurimis in locis teſtatur idem Gregorius, & fatetur Gallonius pag. 58.

Proponitur, & ſoluitur obiectio quædam Gallonij aduerſus ea, quæ cap. præcedenti ſunt dicta.
Caput XI.

PATER Gallonius pag. 64. ſui Apologetici, vt ea, quæ præcedenti capite tradita ſunt eneruet, ait: deſiderari in canone à nobis citato quædam verba, quæ apud Iuonem Carnotenſem, & quoſdam alios decretorum collectores, in eo leguntur; quæ ſi huic decreto inſerantur, robur, & vim argumenti noſtri euacuant. Verba vero inſerenda dicit eſſe iſta. *Nam ſi hac ex cauſa veteres æmuli vera prædicarent, Apoſtolicæ ſedis compar Beatus Gregorius monaſtico cultu pollens, ad ſummum nullatenus apicem conſcenderet; Auguſtinus quoque eiuſdem ſanctiſſimi Gregorij diſcipulus Anglorum prædicator egregius, ac Pannonienſis Martinus Beatiſſimus, cuius ſanctitatis famam longe, lateq. diffuſam totus perſonat mundus, alijq. quamplurimi ſanctiſſimi, pretioſiſſimo monachorum habitu fulgentes, nequaquam annulo Pontificali ſubarrarentur, ſed quia monachi fuerunt prædictis vti prohiberentur. Neque enim Benedictus monachorum Præceptor almificus huiuſmodi rei aliquo modo fuit interdictor.*

Hæc verba ſi legantur in iſto canone (vt vult Gallonius) non poterimus ex eo deducere, quod intendimus, videlicet Gregorium, Auguſtinum, & ſocios fuiſſe monachos ſancti

Benedicti, cum ibi nominetur sanctus Martinus multo antiquior Benedicto, quique monachus eius esse nequiuit. Sicut ergo ex isto canone probare non possumus, sanctum Martinum fuisse monachum Benedictinum, ita nec Gregorium, Augustinum, & socios in Angliam missos. Et quemadmodum ratio huic decreto apposita nullo modo probat sanctum Martinum regulam sancti Benedicti obseruasse, ita ex ea probari nequit Gregorium, & Augustinum fuisse eiusdem instituti professores.

Ad obiectionem responsio.

Ad hoc argumentum dico primum, nihil efficere contra nos, qui decretum illud allegauimus, sicut habetur in tertio tomo Conciliorum, & in Decreto 16. q. 1. quibus in locis Gregorius, Augustinus, & Martinus nullatenus nominantur. Sed admissa lectione, quam prætendit Gallonius, respondeo: nullo modo minui per illam, aut labefactari discursum, & argumentationem à nobis superius factam. Nos enim ex vi, & ratione huius decreti non intendimus directè, & per se probare tres illos sanctissimos Pontifices in eo nominatos fuisse monachos Benedictinos: sed tantum Ecclesiæ Anglicanę monachos ad quos illud dirigebatur decretum, & propter quos, & eorum quietem fuerat statutum, & ordinatum, fuisse instituti Benedictini, propter rationem à nobis superius allatam. Et quamuis ex ratione huius decreti non probetur sanctum Martinum Turonensem fuisse monachum Benedictinum, quia inter ipsum, & monachos Anglicanos nulla erat connexio, & dependentia: probatur tamen ex ea sanctum Gregorium, & Augustinum, Mellitum & socios, Anglicanæ Ecclesiæ monachos, fuisse Benedictinos, cum constet eos omnes eiusdem Monasterij, & Regulæ fuisse alumnos.

S. Martinus Bracharensis Episcopus

Respondetur præterea, negando Martinum, de quo loquitur decretum Concilij fuisse Episcopum Turonensem (vt arbitratur Gallonius) sed Martinum Archiepiscopum Bracharensem, qui floruit temporibus Pelagij Primi, & Ioannis Tertij. Interfuitq; primo Bracharensi Concilio, & præfuit secundo, vt habetur tomo tertio Conciliorum.

Greg. Turonensis.

Fuisse autem Martinum hunc Pannoniensem, testantur multi, qui de ipso scribunt. In primis Gregorius Turonensis libro

bro quinto Historiæ Francorum cap. 37. sic ait. *Hoc eodem tempore sanctus Martinus Gallicensis Episcopus obijt, magnum, populo illi faciente planctum. Hic Pannoniæ ortus fuit, & exinde ad visitanda loca sancta in Orientem properans, in tantum se litteris imbuit, vt nulli secundus suis temporibus haberetur; & exinde in Galliciam venit, vbi cum Beati Martini reliquiæ portarentur, Episcopus ordinatur. In quo Sacerdotio impletis plus minus triginta annis, plenus virtutibus migrauit ad Dominum.*

Venantius quoque Fortunatus Pictauiensis Episcopus, qui tempore eiusdem Martini floruit, sic de eo cecinit. Venãtius Fortunatus.

Martino seruata nouo, Gallicia plaude,
Sortis Apostolicæ, vir tuus iste fuit.
Qui virtute Petrum præbet tibi, dogmate Paulum,
Hinc Iacobi tribuens, inde Ioannis opem,
Pannoniæ, vt perhibent, veniens è parte Quiritum,
Est magis effectus Gallica vera salus.

Aymoinus etiam libro tertio Historiæ Francorum cap. 38. *Ea tempestate*, inquit, *Beatus Martinus Gallicensis migrauit ad Dominum. Hic Pannoniæ oriundus, loca sacra in Oriente circumiens, abunde se illic litteris imbuit.* Sanctus vero Isidorus libro de viris illustribus cap. 22. ita de illo scribit. *Martinus Dumiensis Monasterij sanctissimus Pontifex, ex Orientis partibus nauigans, Galliciam venit: ibiq. vniuersis ab Ariana impietate ad fidem catholicam conuersis, Sueuorum populis regulam fidei, & religionis constituit, Ecclesias informauit, Monasteria condidit, copiosaq. præcepta piæ institutionis composuit, &c.* Ioannes Peresius Segobiensis Episcopus, qui librum Isidori de viris illustribus suis scholijs illustrauit, in scholio huius capitis duo carmina ab eodem sancto Martino de se ipso composita adducit, videlicet. Aymoinus. S. Isidorus

Pannonijs genitus, transcendens æquora vasta
Gallecia in gremium diuinis nutibus actus.

Denique Baronius tomo septimo, Anno quingentesimo octogesimotertio, de ipso hæc scribit. *Sicut nomen, & patriam, ita & sanctitatem Martini Turonensis adeptus est;* & infra. *Dies autem quo tantus vir ex hac vita ad cœlum* Baronius.

migrauit, celebri solemnitate anniuersario cultu refulget ad decimumtertium Kalendas Aprilis. Quo in loco tenet eumdem esse Martinum Galliciensem, Dumiensem, & Bracharensem: quem in Martyrologio ad diem vigesimamprimam Iunij in tres Martinos diuiserat. Vocatur autem Galliciensis eo, quod Prouinciam illam ad fidem catholicam, ab Ariana impietate reuocauit. Dumiensis vero, quia Abbas eius Monasterij extitit: Bracharensis denique, quia Archiepiscopus illius sedis effectus, ibi diem clausit extremum. Agunt de eo Sigebertus de scriptoribus Ecclesiasticis cap. 19. Trithemius lib. 2. de viris illustribus ordinis sancti Benedicti cap. 13. Necnon & vniuersi ferè scriptores, qui res Hispanicas prosecuti sunt.

Ex his omnibus constat sanctum Martinum, de quo agimus, virum fuisse sanctissimum, doctissimum, totiq; christiano orbi notissimum. Quibus sic constitutis, dicimus. Quando sacrum Concilium in suo illo decreto, post Gregorium, & Augustinum, sanctum Martinum nominauit, non de Beato Martino Turonensi, sed de hoc secundo Martino, quem Venantius nouum Martinum appellat, qui fuit Pannoniensis, & Episcopus Galliciensis, seu Bracharensis, loquutum fuisse. Hoc autem, ita esse ex ipsius decreti contextu, atque ratione satis euidenter apparet. Nam quorsum, obsecro, post nominatum sanctum Martinum Turonensem subnecterent Patres Concilij verba illa: Neque enim Benedictus monachorum Præceptor almificus, huius rei aliquo modo fuit interdictor? Numquid sanctus Martinus Turonensis, qui multis annis Beatum præcesserat Benedictum, poterat aliquo modo regulis, aut legibus Benedicti ligari, vel absolui? Verum quia Concilium adduxerat in exemplũ, & confirmationem sui Statuti tres illos sanctos Pontifices, Gregorium, Augustinum, & Martinum, de quo agimus, qui omnes ex ordine sancti Benedicti ad Pontificalem fuerant dignitatem assumpti: vt doceret nihil propterea fuisse factum, seu attentatum contra regulam, & institutum, quod professi fuerant, optime consequenterq; subiunxit: Neque enim Benedictus monachorum Pater almificus huiusmodi rei fuit interdictor. Maneat ergo firmum, & fixum Gregorium,

rium, Augustinum, & Martinum in præfato decreto nominatos, necnon & monachos Anglicanos, propter quos decretum illud fuit promulgatum, Benedictini ordinis extitisse, ac perinde liberè, & licitè potuisse vniuersa munia Ecclesiastica obire: quia Benedictus eorum Præceptor almificus hoc eis non interdixit.

Proponitur grauissimum sancti Aldelmi Episcopi testimonium in fauorem nostræ sententiæ.
Caput XII.

T ea, quæ duobus præcedentibus capitibus asseruimus, monachos scilicet Anglicanæ Ecclesiæ fuisse instituti Benedictini, magis, ac magis corroborentur, confirmentur, solidenturq;: ecce producimus in medium testem omni exceptione maiorem, sanctum Aldelmum Episcopum, cuius memoriam recolit Ecclesia catholica in suo Martyrologio die 25. Maij, de quo agit venerabilis Beda lib. 5. Historiæ Anglicanæ cap. 19. Fuit sanctus Aldelmus Anglus nobilissimus, regia stirpe natus: adolescens vitam monasticam in Monasterio Molduniensi est amplexus, inde Presbyter ordinatus, & Abbas eiusdem Monasterij constitutus, tamdem Episcopus Schireburnensis creatus, migrauit ad Dominum anno septingentesimonono. Hæc ex Beda, qui asserit eum fuisse virum vndequaque doctissimum, scripsisseq; librum eximium de laudibus virginitatis, in quo promiscuè celebrat, & laudat plerosq; sanctos tam viros, quam fęminas: quem librum ad exemplum sedulij geminato opere versibus exametris, & prosa composuit, cuius quidem libri sæpius meminit Baronius in notis ad Martyrologium. Floruit autem hic sanctissimus, ac doctissimus Pater eo sæculo, quo Augustinus, Mellitus, & alij monachi à Beato Gregorio missi, Christi fidem in Anglia disseminarunt, atque monachismum introduxerunt, potuitq; cognoscere aliquos ex discipulis sancti Gregorij. Fuit ergo sanctus Aldelmus oculatus testis eorum, quæ de monachatu monachorum Angli-

S. Aldelmus.

canæ Ecclesiæ sub regula sancti Benedicti scribit. Cumq; in eo tot qualitates, & conditiones optimi testis concurrant, minime dubito, testem omni exceptione maiorem, eum appellare. Primum ratione professionis, quia monachus, & de monachis agens: deinde ratione dignitatis, quia Abbas, & Episcopus: tertio ratione probitatis, quia sanctus ab vniuersali Ecclesia receptus: quarto ratione eruditionis, quia vndequaque doctissimus, vt ait Beda: quinto ratione patrię originis, quia Britannus, & de rebus Britanniæ scribens: sexto denique ratione temporis, quia quæ suo sæculo contigerunt litteris mandauit, ad posterosq; transmisit, ita vt dicere valeat. Quod scimus loquimur, & quod vidimus testamur. Cuius assertio sufficere debet ad plenam nostræ sententiæ probationem.

S. Benedicti Encomium.

Hic itaq; talis, ac tantus vir, in eo libro quem scripsit de laudibus virginitatis, siue de laudibus virginum, agens de Beato Patre Benedicto, mirificè eum extollit, multisq; encomijs ornat; sed quod ad rem præsentem attinet, sic inter alia de ipso canit.

Primus, qui statuit nostræ certamina vitæ
Qualiter optatam teneant cœnobia normam,
Quoque modo properet directo tramite sanctus
Ad superum scandens cęlorum culmina cultor.

Et infra.

Huius alumnorum numero glomerantur ouantes,
Quos gerit in gremio fœcunda Britannia ciues,
A quo iam nobis baptismi gratia fluxit,
Atque magistrorum veneranda caterua cucurrit.

Citauit hos versus cum pluribus alijs ante hos sexcentos annos Aymoinus Floriacensis in quodam sermone habito in festo sancti Benedicti, quem reperies in bibliotheca Floriacensi opera Ioãnis à Bosco Celestini edita Lugduni apud Horatium Cardon, Anno Domini 1605. pag. 293. Extant præterea ex membranis manuscriptis Monasterij sãcti Galli in Eluetia desumpti prędicti versus, tomo quinto antiquę lectionis Henrici Canisij in editione Lugdunensi pag. 292. in editione Ingolstadiensi pag. 822.

Duo sunt tituli, quibus Beatus Aldelmus sanctissimum

Patrem

Patrem Benedictum exornat, & laudat. Primus est, monastica institutio, quod nempe ipse fuerit primus, qui per sui ordinis monachos, normam monasticæ religionis in Angliam inuexerit: erat enim, vt dictum est, Beatus Aldelmus Anglicanæ Ecclesiæ monachus, & loquitur in his versibus de se, & de alijs eiusdem instituti religiosis, quos asserit à Beato Benedicto accepisse: qualiter optatam teneant cœnobia normam, eumdemq; extitisse: qui primo statuit nostræ certamina vitæ. Videbat ipse Monasteria Anglicana à sanctis primis monachis Beati Gregorij discipulis nouiter erecta, eaq; sub Regula sancti Benedicti constituta esse cernebat, inter quæ vnum erat cœnobium Molduniense, vbi ipse sanctus Aldelmus monachum agebat. De his ergo cœnobijs, quæ tunc in Anglia sanctitate, ac monastica disciplina fulgebant, agens sanctus Aldelmus, asserit Beatum Benedictum auctorem, & institutorem vitæ ipsorum fuisse, dum canit.

Primus, qui statuit nostræ certamina vitæ,
Qualiter optatam teneant cœnobia normam.

Secundo laudibus effert Beatum Benedictum, quod ab ipso baptismi gratiam receperit Britannia, quodq; magistri, qui eam ad fidem catholicam perduxerunt, fuerint huius Beatissimi Patris alumni. Id asserit expresse quatuor vltimis versibus à nobis superius adductis, videlicet.

Huius alumnorum numero glomeramur ouantes, &c.

Hi autem, qui Britanniam, seu Angliam ad Christi fidem perduxerunt, & à quibus ciues Britanni baptismi gratiam susceperunt, fuere Augustinus, Mellitus, alijq; monachi à Beato Gregorio ex suo Monasterio illuc directi, atque trãsmissi, vt idem Gregorius sæpius testatur, & apud omnes est in confesso. Eos cum dicat sanctus Aldelmus, alumnos fuisse Beati Benedicti, euidenter docet ipsius extitisse ordinis, & instituti. Cumq; rursus asserat accepisse Britannos à Beato Benedicto baptismi gratiam, atque magistrorum venerandam cateruam: hoc enim apertè dicit duobus vltimis versibus, scilicet.

Augustinus, & socij fuerũt monachi Penedictini.

A quo iam nobis baptismi gratia fluxit,
Atque magistrorum veneranda caterua cucurrit.

Constan-

Constanter affirmat Augustinum, Mellitum, & socios fuisse monachos sancti Benedicti, per quos tamquam per discipulos, & alumnos, Britannis gratia baptismi à Beato fluxit Benedicto, atque ab eodem, per sanctum Gregorium, eiusdem instituti monachum, venerandum accepit tam fidei, quàm monasticæ religionis magistrorum cateruam. Hæc autem omnia, ideo refert sanctus Aldelmus in Beati Benedicti laudem, & honorem, quia quæ filiorum sunt in gloriam Patris redundare noscuntur.

Præterea sanctus Aldelmus in eodem libro de laudibus virginum, agit de sancto Basilio, & eius Regula, sed breuiter admodum; sancti vero Equitij, nec meminit quidem. Qui ergo fieri potuit, vt monachi Anglicani illius temporis fuerint instituti sancti Basilij, aut sancti Equitij? Postremo traditio perpetua Ecclesiæ Anglicanæ (cui in his, quæ ad ipsam pertinent, videtur omninò standum) à priscis illis temporibus vsque ad nos deriuata, incunctanter tenet, Anglo Saxones à monachis Benedictinis ad Christum conuersos. Huic autem traditioni, nullum scriptorem Anglum, neque exteræ nationis, reperi contradicentem ante Baronium, qui primus de monachatu sancti Gregorij sententiam toti antiquitati repugnantem asseruit.

Errat ergo Pater Gallonius, & longius à veritate discedit, dum asserit Ioannem Diaconum vnum, & primum auctorem, inuentorem, & assertorem monachatus sancti Gregorij, & discipulorum eius sub regula sancti Benedicti, extitisse. Sic enim ait pag. 79. sui Apologetici. *Fuit vnus, & primus Ioannes Diaconus, qui ita ab antiquitate resilijt*; & iterum pag. 104. *Fuit, inquit, hoc argumentum Ioannis Diaconi, qui primus, post annos fermè trecentos, auctor inuentus est, & assertor monachatus sancti Gregorij sub Regula sancti Benedicti.* Hoc inquam falsum est, nam Ioannes sequutus est sanctum Aldelmum, & Concilium sub Bonifacio congregatum, de quo superius actum est. Sed liceat, obsecro, mihi dicere. Fuit vnus & primus Baronius, qui ita ab antiquitate resilijt, & post annos fermè mille auctor inuentus est, & assertor monachatus sancti Gregorij sub Regula sancti Equitij, sibi & omnibus hactenus incognita.

Errat

Errat præterea Gallonius dum pag. 107. tamquam omnibus exploratum asserit, nec viuente Beda, nec Bonifacio, adhuc in Angliam sancti Benedicti Regulam allatam, neque à monachis receptam; sed Ioannes, inquit, Diaconus, falsa ductus coniectura, id primus asseruit, & alij ipsum incautè sequentes, eodem cum ipso errore lapsi, affirmarunt. Incautè profectò loquutus est Gallonius: ex his enim, quæ superius dicta sunt liquido constat, ante tempora, Ioannis Diaconi, Bonifacij, & Bedæ fuisse cognitam, & seruatam à monachis Regulam sancti Benedicti in Anglia, quod sanctus Aldelmus multo antiquior Ioanne expresè asserit, & ante ipsum Bonifacius Papa, & Patres in Synodo superius allegata, congregati, qui floruerunt exordio nascentis Ecclesiæ Anglicanæ, idem docuerunt. Post Ioannem etiam multi sanctitate, & doctrina illustres scriptores id ipsum affirmarunt: inter quos (vt cæteros omittamus) fuit sanctus Thomas opusculo 17. cap. 16. quem non credo incautè loquutum fuisse, sed veritatem ipsam expressisse, cum Baronius nullum pro se proferre potuerit antiquum scriptorem, qui ipsius suffragetur opinioni. Gregorius enim quem sibi fauere gloriatur, nihil vmquam dixit, quod ipsius sententiam iuuare, aut confirmare possit. S. Thomas

Errat denique tertio dum pag. 78. de sententia Ioannis Diaconi loquens, ita pronuntiat. *Proscribenda est Ioannis Diaconi primi vestræ sententiæ auctoris assertio, quæ nullas habeat ab antiquitate traduces.* Hoc, inquam, non satis cautè dictum est: nam sententia Ioannis, optimè ab antiquitate traducitur, ex Concilio videlicet Bonifacij, & attestatione sancti Aldelmi, qui ducentis annis Ioannem Diaconũ præcessit. Proscribenda potius noua contraria sententia, quæ nullas habet ab antiquitate traduces. Retinenda verò inueterata illa Ioannis Diaconi de monachatu sancti Gregorij sub Beati Benedicti Regula, in quam copiosè originarij fontes influunt antiquitatis.

Quod autem opinio de monachatu sancti Gregorij sub diuersa Regula à Benedictina, noua omninò sit, & nullum habeat stabile, & firmum antiquitatis fundamentum, non solum ex eo apparet, quod nec Baronius, nec Gallonius in

sui

sui fauorem aliquem antiquorum scriptorum adducere potuerunt, verum etiam ex eo, quod nec ipsi inter se conueniunt. Hæc autem discordia, euidens signum est nouitatis, ne dicam falsitatis: quæ cum non habeat certum, ac tutum locum, seu Asylum, quo se recipere, & tueri, nec firmum solum super quod pedes suos stabilire possit, cogit vnumquemque ipsorum in viam suam declinare: inde est, quod alter Equitianum, alter vero Basilianum monachum Gregorium facit.

Claudamus tandem caput istud quadam argumentatione ex verbis ipsius Gallonij pag. 78. desumpta. *Habet*, inquit, *nouitas illa crimen, vel criminis suspicionem non vitat, quæ à nulla deducitur antiquitate: laudanda vero, & amplectenda, fouenda, atque arctius retinenda, si à vetustatis fonte deriuari intelligatur, quæ non nouitas adinuenta, sed antiquitas restituta sit potius appellanda.* Optimè profecto dicit, sed pro nobis, contra se, nolens sententiam profert. Si enim nouitas illa, quæ à nulla deducitur antiquitate, habet crimen, vel criminis suspicionem non vitat, profecto assertio ipsius de monachatu sancti Gregorij sub Regula sancti Equitij, vel sancti Basilij, quæ à nulla deducitur antiquitate, crimen habet, vel criminis suspicionem non vitat. Assertio verò Ioannis Diaconi de monachatu sancti Gregorij sub Regula sancti Benedicti, laudanda, amplectenda, fouenda, atque arctius retinenda, cum à vetustatis fonte deriuata ex dictis euidenter appareat.

Proponuntur aliæ rationes pro monachatu sancti Gregorij sub Regula sancti Benedicti. Caput XIII.

QVONIAM Baronius, & Gallonius suis scriptis persuadere conati sunt nouam hãc ipsorum de monachatu sancti Gregorij sub Regula sancti Equitij, vel sancti Basilij assertionem, ex eiusdem Beati Gregorij scriptis desumpsisse, cum tamen apud Gregorium, nec tenuè quidem vestigium inueniri possit, ex quo saltem

ſaltem apparenter colligi liceat, ipſum ſeu Valentium Abbatem ſuum ſub Regula ſancti Equitij, vel ſancti Baſilij aliquando militaſſe, vt à nobis ſuperius ſatis, ſuperq; oſtenſum eſt: ideo operæ pretium me facturum exiſtimo, ſi lectori proponam nonnulla, quæ ex geſtis, & ſcriptis ipſius ſancti Gregorij, in fauorem noſtræ ſententiæ videntur deduci poſſe: vt exinde appareat, Gregorium non contrariæ, ſed noſtræ ſententiæ fautorem eſſe, ac Patronum.

Obſeruandum autem in primis (quod obſeruatione digniſſimum cenſeo) quoſuis cuiuſcumque inſtituti monachos, tenaciſſimos eſſe gloriæ, & honoris Patris, & inſtitutoris ſui: vnde quoties ſe ſe offert occaſio cum miris laudibus ornant, ipſiusq; actiones, & geſta laudare, extollere, ac magnificare non deſiſtunt. Huic noſtræ obſeruationi adſtipulatur Baronius tomo octauo, Anno ſexcenteſimo ſexageſimoquarto, dicens. Videmus exemplis, quoſuis etiam regularis diſciplinæ ſolutiſſimos monachos, ſui ipſorum inſtitutoris memoriæ tenaciſſimos eſſe, vt pro ea conſeruanda parati ſint vitam quoque profundere. Addimus nos eſſe etiam cupidiſſimos dilatationis, & propagationis ordinis ſui. Nec enim religioſi vnius Ordinis Monaſteria ædificant, niſi pro ſe ipſis, vnuſquiſque propria ſui Ordinis curat: priuilegia, indulta, gratias, fauores, & exemptiones pro maiori gloria, amplitudine, & decore ſui ordinis quærunt: cæteros vero ordines, tamquam ad ſe non pertinentes, negligunt.

His poſitis, tamquam per ſe notis, & manifeſtis, videamus cui Ordini fauerit Gregorius, quem laudauerit, cuius propagationem curauerit, vt inde elicere valeamus, cuius Ordinis ipſe fuerit. Et vt à Patre, & inſtitutore Ordinis incipiamus: Conſueuerunt, qui aliorum Sanctorum geſta narrant, in Patroni ſui laudibus non eſſe contracti, ſed illius encomia vberius, ac plenius proſequi, vt & ſuum filialem affectum, & pietatem in optimum Patrem, & magiſtrum oſtendant, necnon deuotionem, & amorem omnium filiorum eius in communem parentem acuant, & accendant. Hoc autem in ſpiritualis ſui parentis illuſtribus exemplis recenſendis, in primis Gregorium facere oportuit. Cum

enim septem Monasteria ædificasset, sex in Sicilia, septimum in Vrbe, in quibus plurimi diuinis obsequijs mancipati erant: quid illis ad vitam spiritualem, & monasticam disciplinam diligenter consectandam, vtilius præstare potuisset, quam si illius vitam, exempla, & mores mentis oculis perspicienda eis proposuisset, cuius regulam, & monastica instituta, & illis seruanda tradidisset, & ipse postmodum exequenda suscepisset? Quamuis enim omnia Sanctorum exempla miræ virtutis sint, ac energiæ ad vitam, & mores optimè formandos, & componendos: tamen maiorem quamdam vim, & efficaciam habent illa, quæ à proprio spirituali Patre filijs tradita esse noscuntur: dum illis ostenditur ipsum per illam vitæ viam præcessisse, ad quam ingrediendam alios verbis, & scriptis instigauit, & erudiuit. Qualiter autem, & in cuius personam istud Gregorius præstiterit, modo videndum est.

Notum omnibus est, ac manifestum, Beatum Gregorium scripsisse in libris Dialogi Patrum Italicorum gesta, ad instantiam, & petitionem monachorum suorum: vt ipse scribit Maximiano Episcopo Syracusano Epistola 50. lib. 2. dicens. *Fratres mei, qui mecum familiariter viuunt, omni modo me compellunt, aliqua de miraculis Patrum, quæ in Italia facta audiuimus, sub breuitate scribere.* Inter cæteros autem Patres lib. 1. Dialog. cap. 4. scribit de sancto Equitio: cuius cum Petrus Beati Gregorij collocutor, cuperet vitam, & mores plenius nosse, idque à Gregorio precibus postulasset, huiusmodi ab eo responsum accepit. *Ne vita eius cognitione frauderis, bene hanc Reuerendissimus vir Albinus Reatinæ Antistes Ecclesiæ cognouit; & adhuc supersunt multi, qui scire potuerunt.*

Sāctus Equitius.

Perpendat mecum, obsecro, Lector, quare Gregorius ipse, Petri desiderio minimè satisfecit. Cur ad Albinum Reatinum Episcopum ipsum ablegauit? Cur, inquam, Gregorius gesta, & acta sancti Equitij non reserauit, neque suis scriptis posteritati legenda, & imitanda proposuit? Certe nihil aliud possumus aptius respondere, quam non illa nouisse, & ideo non potuisse scribere, quod ignorabat: propterea; Petrum ad Albinum Episcopum, qui ea probe cognouerat,

gnouerat, remisisse. Sed dico, nonne Valentius sancti Gregorij Abbas, fuit Beati Equitij discipulus? Qui ergo fieri potuit, vt gesta Patris, & institutoris sanctissimi, Gregorio discipulo suo non reserauerit? Neque ipse Gregorius discere curauerit? Vnum tantum miraculum à Beato Equitio patratum narrauit Valentius Gregorio, reliqua pauca, quæ de ipso scribit, ab alijs se accepisse testatur. Profecto si amborum Pater, & magister fuisset sanctus Equitius, opportebat eos in primis optime nosse gesta, & exempla præclara sanctissimi sui Parentis, & institutoris, eaq; scriptis consignata, monachis (propter quos Dialogorum libros scribebat Gregorius) tradere, vt ad illius normam, & exemplar vitam, moresq; suos informare studuissent. Cum igitur, nec Valentius Gregorio, nec Gregorius suis monachis, acta sancti Equitij propalare curauerint; sed cupientes illa scire, ad Albinum Reatinæ Ecclesiæ antistitem, remiserint: euidens est neutrum ipsorum fuisse Beati Equitij discipulum, nec tamquam eorum instituti auctorem ab eis habitum, & reputatum.

Sancti vero Benedicti, qualis ab ineunte ætate fuerit vita, qualis in progressu, qualem denique, quamq; admirandum habuerit exitum, dulcissima facundia vbertim promulgauit, atque prosequutus est: integrumq; librum in ea recensenda consumpsit. Nec quidquam valet responsio Gallonij pag. 104. dicentis, ideo Gregorium pauca de sancto Equitio narrasse, quia paucos de illo habuit relatores: cum enim ipse Gregorius asserat, Albinum Reatinæ Ecclesiæ Præsulem, vitam sancti Equitij bene cognitam, ac perspectam habuisse: poterat facilimo negotio illum ad se vocare, vel per litteras cum illo agere, vt descriptam diligenter sancti Equitij vitam, ad se transmitteret: quemadmodum in prænotata Epistola scripsit Maximiano Syracusano Episcopo multo longius dissito, vt quæ de miraculis Patrum Italicorum, & peculiariter de Donno Nonnoso, nosset, sibi sub celeritate transmittere curaret. Cur non ita scripsit Albino Reatino antistiti pro cognoscendis B. Equitij gestis? Quia non fuit illi animus, acta illius scribendi: ideoq; neglexit illa conquirere, & inuestigare.

S. Benedictus.

Præterea

Præterea, intentio Gregorij in describendis Dialogorum libris, fuit (vt ipse in prææallegata Epistola ad Maximianum testatur) aliqua de miraculis Patrum Italicorum sub breuitate scribere. Hanc autem breuitatem in Equitio, & alijs Patribus obseruauit. Cum autem ad describendas res mirandas sancti Benedicti ventum est, intentionem mutauit, vitamq; illius diffuse, toto secundo libro Dialogi, prosequutus est, cum sancto Equitio, vnum tantum ex duodecim capitulis primi libri attribuerit; vt vel hinc appareat, Gregorium filiali amore, quo in parentem, & institutorem suum flagrabat Benedictum, impulsum, vitam ipsius, non strictim, neque contractè, vt aliorum Sanctorum, sed late, ac diffuse descripsisse. Econtra vero, cum tam facile potuerit vitam sancti Equitij ad plenum cognoscere, & euulgare, nec tamen voluerit; apparet defuisse animum Gregorio illam cognoscendi, & euulgandi: ac per consequens non agnouisse, nec habuisse sanctum Equitium tamquam parentem, & auctorem Ordinis, & instituti, sub quo Gregorius ipse militabat.

Vlterius, sanctus Gregorius nusquam meminit Regulæ sancti Equitij: cuius in primis mentionem facere oportebat, vt discipulis tanti Patris nota esset institutio, & norma viuendi ab ipso tradita. Regulam vero sancti Benedicti summè laudauit, commendauitq; lib. 2. Dialog. cap. 36. dicens. *Scripsit monachorum Regulam, discretione præcipuam, sermone luculentam, &c.* Et super caput nonum libri primi Regum pag. 153. iuxta Romanam editionem, vocat sanctum Benedictum, arctissimæ vitæ magistrum optimum, & summæ veritatis discipulum eruditum: adducitq; ibidem, locum quemdam ex cap. 58. Regulæ eiusdem sancti desumptum. Certè (nisi mea me fallit memoria) neminem vmquam Gregorius in suis scriptis magistrum appellauit, præter vnum Benedictum hoc in loco: cumq; occasione Regulæ ipsius allegandę, hoc illum titulo decorauerit, apertè satis insinuauit, se illius fuisse discipulum.

Regula S. Benedicti.

Denique, solam sancti Benedicti Regulam in Synodo approbauit, & confirmauit, ac per diuersas Italiæ partes, & vbicumque latinæ litteræ legerentur, præcepit, vt diligen-

tissimè

tissimè obseruarent, quicumque ad conuersionis gratiam accessuri essent, vsque in finem mundi. Hanc autem approbationem, & confirmationem factam fuisse, anno Domini quingentesimo nonagesimoquinto, refert Baronius tom.8. pag. 91. Sequenti vero anno sanctus Gregorius monachos discipulos suos in Angliam destinauit.

Ex quibus manifeste apparet, sanctum Gregorium, eo tempore voluisse Apostolica auctoritate Diui Benedicti regulam communire, & roborare, quo sanctus Augustinus, & alij monachi ipsius collegæ, in Angliam, ad disseminandam fidem catholicam in illis regionibus, erant profecturi: quatenus, vna cum religione christiana, monasticam disciplinam, iuxta Regulæ sanctissimi Patris, & magistri sui Benedicti præscriptum, & normam, illuc introducerent. Quod & fecerunt: nec enim vllo modo credendum est, sancti Gregorij discipulos, diuersam regulam, & modum viuendi nouiter ad conuersionem venientibus tradidisse, ab ea, quam ipsi didicerant, & Gregorius eorum Pater, & magister laudauerat, approbauerat, atque ab vniuersis seruari præceperat.

Ex dictis planè constat Beatum Gregorium filiali quodam, ac peculiari amore, & dilectione, erga sanctum Benedictum, & eius Ordinem affectum fuisse: institutum, ac normam viuendi ab eo traditam eximiè commendasse, Apostolica auctoritate confirmasse, atque ab vniuersis, qui ad conuersionem venirent seruari voluisse: ac perinde (iuxta obseruationes superius positas) monachum Benedictinum fuisse. Nec poterit Pater Gallonius hunc nostrum discursum reprehendere, seu inficiari, cum ipse pag.45. sui Apologetici similiter ratiocinetur. Postquam enim retulit laudes, & encomia, quibus Cardinalis Baronius sanctum Benedictum, eiusq; ordinem plerisque in locis suorum Annalium decorauit, atque ornauit, ista subnectit. *Nisi scirem Baronium fuisse nostræ Congregationis Presbyterum, assererem fuisse Benedictinum, cum his, & alijs præclaris elogijs, Benedictinos, cum datur occasio, prædicet.* Optima profecto, & apposita ad rem, de qua agimus argumentatio, iuxta quam, ex ipsius Gallonij sententia, concludo, Beatum

Gregorium monachum fuisse Benedictinum, non autem Equitianum: siquidem summis laudibus, & elogijs plurimis, Diuum Benedictum, Regulam, & institutum ipsius extollit, prædicat, commendatq́; : Regulæ vero sancti Equitij nusquam meminit, atque ita omnino tenendum esse censeo.

Candidum Lectorem, obsecro, vt quæ à nobis in hoc tractatu scripta sunt, primum attente, ac simpliciter legat, omni priuato affectu semoto, postea vero de controuersia ipsa libere sententiam proferat. Ego enim paratissimus sum, non solum sacrosanctæ Ecclesiæ certo, & infallibili iudicio; verum etiam cuiuscumque melius sentientis, & iudicantis, arbitrio, me submittere, sicuti ex nunc submitto. Vale.

FINIS.

Imprimatur.

Alexander Boschius Vicarius Generalis.

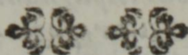
M. Cornelius Tiroboscus Prædicatorum Ordinis Curiæ Theologus.

NEAPOLI,
Ex Typographia Tarquinij Longhi. MDCXVI.

INDEX RERVM NOTABILIVM,

Quæ in hoc volumine continentur.

Beneuentum, & Beneuentani Principes.

Capua, & Capuanus Principatus.

Capuani

Comitatus, & Comites diuersi.

INDEX.

S. Domi-

Landul-

Monachi, & Monasterium Cassinense.

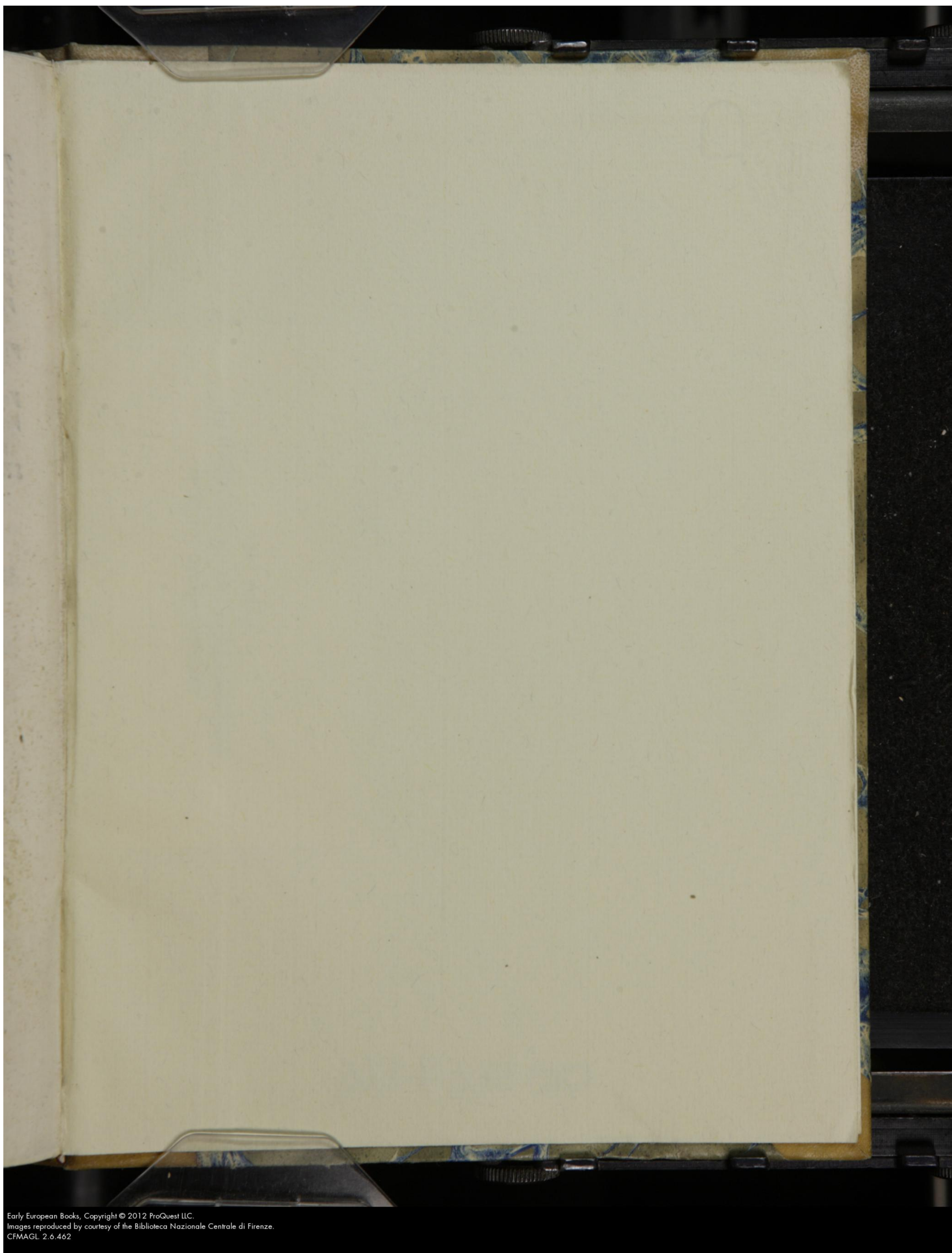
A Longo-

Monaste-

Reli-

INDEX.

FINIS.

00564721.4

KONSERVIERT DURCH
ÖSTERREICHISCHE FLORENZHILFE
WIEN 1967